

DHATUROPAKOSA.

COMPILED FOR THE USE OF SANSKRIT STUDENTS

BY

Dharmaraja Narayen Gandhi.

SIXTH EDITION.

REVISED, IMPROVED, & ENLARGED

BY

Mr. R. J. KANADE, Ratnagiri.

Registered under Act XXV of 1887.

The right of Translation and all other rights reserved.

PUBLISHED BY

HARI DHARMARAJA GANDHI.

RATNAGIRI.

PRINTED AT THE 'BAKUL' PRESS.

1914.

Price Rupees three

PREFACE TO THE FIFTH EDITION.

* In this, the fifth edition, it will be found that no Sutra is left unexplained by a suitable Sanskrit commentary. Subjects falling under Chapters 4 to 6, 8 to 13 & 15 have received such additions as to make them exhaustively treated. The remaining chapters of the 1st Part have also been added to where necessary. A few errors and mis-prints that had escaped attention in the last edition, have been carefully marked and removed. In the 2nd Part many additional forms of tenses & moods of certain verbs have been inserted.

The publisher feels it his duty to acknowledge his sincere gratitude to Messrs C A Kelkar shastri, teacher of Sanskrit, Poona Training College & R J Khande, Ratnagiri, to whose learned labour the issue of this edition is mainly due.

The undersigned will be glad to receive and act up to any useful suggestion that may be made to him from time to time.

Ratnagiri
13 September 1908 }

H. D. GANDHI.

PREFACE TO THE SIXTH EDITION.

INTRODUCTORY REMARKS

There are two kinds of verbs simple and derivative In Sanskrit, there are four moods (viz Imperative Potential Benedictive and Conditional) and six tenses (Present Imperfect Perfect Aorist and two Futures) Verbs are conjugated in both active and passive voices There are two sets of personal terminations one is called Parasmaipada and the other Atmanepada Some roots take exclusively the one or the other, while there are some which take either

Sanskrit verbs are divided by native Grammarians into ten classes according to certain modifications which the verbs undergo before the terminations of the Present Imperfect Imperative and Potential The roots contained in the first nine classes are primitive roots those of the tenth class the roots गुप्, धृप्, विच्छ्, पण्, पन्, ऋप् and कृप्, the causals, derivatives frequentatives and denominatives fall under the head of derivative verbs

The modificatory syllables अ य नु अ न उ and न् are added to the roots of the first, fourth fifth sixth seventh eighth and ninth classes respectively These syllables are named Vikaranas The second and the third classes have no Vikaranas but the roots of the latter class are reduplicated before the terminations are applied to them These Vikaranas appear only in the four tenses and moods named above The roots of all classes are therefore conjugated in other tenses and moods in one and the same manner The four tenses and moods are called conjugational or special tenses and the remaining ones non conjugational or general tenses

The primitive roots differ from the derivative verbs in this that the characteristic marks and the personal terminations are applied immediately to them in the case of the derivative verbs a new base is to be formed first from the root and then the terminations and marks are applied to it The new base remains unchanged generally throughout in the special, as well as in the general tenses and moods

The personal terminations of all tenses and moods (except those of the Perfect and the Benedictive) and the affixes distinguished by a mute ए are called Sarwa dhātuka all other verbal affixes besides these are called Ardha Dhātuka Affixes distinguished by a mute ए are named शित् All Vikaranas of the nine classes except that of the eighth (१ ० अ, य, नु अ, न and न्) आन (to be substituted for न् of the ninth class before the termination हि) and अत् आन and मान (affixes for the formation of present participles) are the शित् affixes Besides these and the personal terminations, all other verbal affixes are termed Ardha Dhātuka such as the Vikarana उ of the eighth class इ of the tenth class causals and of a few denominatives the affixes स्य तात् of the two futures and conditional, all affixes of the Aorist स् of the desiderative, य of the passive, the affixes त् तवत्, स्वा लुप् and others

The inflective root is the form which the root assumes before any termination It is named अङ्ग भूञ्ज मि भू is here an inflective root since it is immediately followed by the termination अ भो-अ भव मि Here भव is inflective root as it is followed by the termination मि.

CONTENTS

PART I.

Chapter I Conjugational tenses.

	Sect.				Page.
Division I	I	class 1	...	...	1
	II	" 4	...	...	4
	III	" 6	...	...	4
	I	" 2	...	...	5
	II	" 3	...	...	30
Division II	III	" 5	...	...	40
	IV	" 7	...	...	42
	V	" 8	...	...	48
	VI	" 9	...	...	50
Ch. II	Irregular Verbs of the 1st, 4th, 6th, and 9th classes.				
	I	class 1	...	...	51
	II	" 4	...	...	55
	III	" 6	...	...	56
	IV	" 9	...	...	58
Ch. III	Perfect.				
	I	Set roots ending in vowels			60
	II	Anit roots ending in consonants			65
	III	Wet roots			78
	IV	Periphrastic Perfect			85
	V	Irregular verbs			90
Ch. IV	Aorist.				
	I	Form 1	...	...	101
	II	" 2	...	...	103
	III	" 3	...	...	114
	IV	" 4	...	...	125
	V	" 5	...	...	144
	VI	" 6	...	...	153
	VII	" 7	...	...	155
Ch. V	Periphrastic Future, Future and Conditional.				
	I	Periphrastic Future	...	...	159
	II	Future	...	...	166
	III	Conditional	...	...	168
Ch. VI	Benedictive				173
Ch. VII	Roots of the tenth class				176

Ch.		Page
Ch. VIII	Causals.	181
	Section I	185
	II	190
	III	191
	IV	192
Ch. IX	Desiderative verbs	200
Ch. X	Frequentative.	206
	1st kind	218
	2nd kind	223
Ch. XI	Nominal Verbs.	224
	I Head	229
	II "	232
	III "	238
	IV "	250
	V "	255
	VI "	268
Ch. XII	Kandwadi Prakriya	272
Ch. XIII	Passive	274
	I Passive.	276
	II Reflexive Passive	298
Ch. XIV	Substitution of वृ and वृ for वृ and वृ	301
	1 Substitution of वृ for वृ	304
	2 " of वृ for वृ	312
Ch. XV	Participles, Gerunds and Infinitives.	313
	I Participles	324
	II Gerunds	345
	(a) Gerund in खा	353
	(b) Gerund in य	374
	(c) Gerund in अम् (जमुङ्)	389
	III Infinitives.	411
Ch. XVI	Potential Participles. (कृचप्रक्रिया)	417
Ch. XVII	Upa-pada-Prakriya.	419
Ch. XVIII	Tāchebhika Prakriya	420
Ch. XIX	Abstract nouns	421
Ch. XX	Miscellaneous Affixes	424—674
Ch. XXI	Atmanepada-Prakriya	
Ch. XXII	Parasmaipada-prakriya	
Appendix		
	PART. II	
	Introductory Remarks	419
	Abbreviations used	420
	of Indicatory letters (अनुसंध) &c.	421
	f Verbs	424—674

PART I.

CHAPTER FIRST

CONJUGATIONAL TENSES.

FIRST DIVISION.

SECTION I. (cl. 1.) †

Present.

Terminations. *

	Par.			Atm.	
S.	D.		S.	D.	P.
1. मि	वस्	मस्	इ	वहे	महे
2. मि	धस्	ध	से	इये	जे
3. ति	तस्	अन्ति	ते	इते	अन्ते

† नी P. A. to carry.

† For the irregularities of the 1st, 4th, 6th, and 9th classes see chapter II.

* The following are the two sets of personal terminations which, with some modifications, are added to the roots in all tenses and moods in Parasmaipada and Âtmanepada.

1. मि	वग्	मग्	इ	वहि	महि
2. मि	धग्	य	वाग्	आधाम्	धम्
3. ति	तग्	अन्ति	त	आताम्	अन्त

‡ कर्तरि शप् ॥ कर्त्रर्थे सार्धधातुके परे धातोः शप् स्यात् । The vikarana

अ is added to the root of the first class in the conjugational tenses.

S	D	P.	S.	D	P.
1 नयामि §	नयाय.	नयाम	नये	नयायहे	नयामहे
2 नयासि	नयथः	नयथ	नयसे	नयेथे	नयथ्वे
3 नयति	नयत.	नयन्ति ¶	नयते	नयेते	नयन्ते

बुध् P. A to know.

1 बोधामि बोधावः	बोधामः	बोधे	बोधावहे	बोधामहे
2 बोधसि बोधथः	बोधथ	बोवसे	बोवेथे	बोधथ्वे
3 बोधति बोधतः	बोधन्ति	बोधते	बोवेते	बोधन्ते

	Pai.	Imperfect	Atm.	
1 अम्	व	म	इ	बहि महि
2 स्	तम्	त	थास्	इथाम् ध्वम्
3 त्	ताम्	अन्	त	इताम् अन्त
1 अनयम्*	अनयाय	अनयाम	अनये	अनयायहि अनयामहि
2 अनय	अनयतम्	अनयत	अनयथा.	अनयेथाम् अनयध्वम्
3 अनयत्	अनयताम्	अनयन्	अनयत	अनयेताम् अनयन्त

§ सार्वधातुकार्ध धातुक्रयोः ॥ अनयो पर्ययो. इगन्ताङ्गस्य गुणः स्यात् ।

Before the vikarana अ the final vowels and the penultimate short ones take Guna अदेङ्गुणः ॥ अत् एङ् च गुणसङ्गः स्यात् । अ, ए and ओ are called Guna Thus ने+अ+मि. एचोऽयवायाव ॥ एच. क्रमादय्, अय्, आय्, आव, एतो सुरुचि । अय्, अव्, आय् and आव् are respectively substituted for ए ओ, ऐ and औ which followed by a vowel Thus नय+मि. अ is then lengthened by the following sutra,

अतोदीर्घायजि ॥ अतोऽङ्गस्य दीर्घ स्याद्विधातो सार्वधातुके परे । The अ of the base of a root is lengthened before the terminations of the first person beginning with य् and म् नयामि. [See ch IV 2 2(c)]

• अतोऽगुणे ॥ अपदान्तादकारादगुणेपरतः परस्परमेकादेशः स्यात् । If an inflective word ending in अ be followed by अ, ए or आ, the second vowel is substituted for both
• अ is prefixed to the root in the Imperfect, Aorist and Conditional, आ, if the root begins with a vowel and the combination of the two is the middle of the latter.

	S	D	P.	S	D	P
1	अशेयम्	अशेयस्य	अशेयस्यम्	अशेयि	अशेयसि	अशेयसमि
2	अशेय	अशेयस्यम्	अशेयस्य	अशेयसा	अशेयस्यस्यम्	अशेयस्यस्यम्
3	अशेयन्	अशेयस्यम्	अशेयन्	अशेयसा	अशेयस्यस्यम्	अशेयस्य
		Par		Inp. cativ		Atm
1	आनि	आय	आम	ऐ	आरथि	आमर्थ
2	—	तम्	न	म्य	इयाम्	म्यम्
3	तु	ताम्	अन्तु	ताम्	इताम्	अन्ताम्
1	नयानि	नयान	नयाम	नर्थ	नयारथि	नयामर्थ
2	नय ऽ	नयस्यम्	नयस्य	नयस्य	नयेयस्यम्	नयस्यस्यम्
3	नयन्तु	नयस्यम्	नयन्तु	नयस्यम्	नयेयस्यम्	नयस्यस्यम्
1	वोशानि	वोशान	वोशाम्	वोशे	वोशारथि	वोशामर्थ
2	वोश	वोशस्यम्	वोशस्य	वोशस्य	वोशेयस्यम्	वोशस्यस्यम्
3	वोशन्तु	वोशस्यम्	वोशन्तु	वोशस्यम्	वोशेयस्यम्	वोशस्यस्यम्
		Par		Pec cativ		Atm
1	ईयम्	ईय	ईम	ईय	ईयसि	ईमसि
2	ईम्	ईयस्यम्	ईय	ईयस्यम्	ईयस्यस्यम्	ईयस्यम्
3	ईत्	ईयस्यम्	ईयुम्	ईत्	ईयस्यस्यम्	ईयन्
1	नयेयम्	नयेय	नयेम	नयेय	नयेयसि	नयेयसि
2	नये	नयेयस्यम्	नयेय	नयेय	नयेयस्यस्यम्	नयेयस्यम्
3	नयेत्	नयेयस्यम्	नयेय	नयेय	नयेयस्यस्यम्	नयेयन्
1	वोशेयम्	वोशेय	वोशेम	वोशेय	वोशेयसि	वोशेयसि
2	वोशे	वोशेयस्यम्	वोशेय	वोशेय	वोशेयस्यस्यम्	वोशेयस्यम्
3	वोशेन्	वोशेयस्यम्	वोशेय	वोशेय	वोशेयस्यस्यम्	वोशेयन्

‡ तु योस्तातडाजिप्यन्यतरस्याम् ॥ आशिपितुयोन्मात्वा म्यान् तात्

is optionally substituted for तु and ि if the sense is Preteritive as नयतात् (2d sing) नयतात् (1st sing) may go or be carry. This termination is weak. The roots to which the weak terminations are applied, do not generally take Gita or Vridhi, therefore it is that they underlo Samprasanant drop ि and a nasal consonant, as युतात्, क्षितात्, मृतात्, उतात्, स्मृतात्, &c

SECTION II (cl 4)

* शुच् P Â to be wet, to be clean.

Present

	S.	D	P.	S	D	P.
1	शुच्यामि	शुच्यावः	शुच्याम.	शुच्ये	शुच्यावहे	शुच्यामहे
2	शुच्यसि	शुच्यथः	शुच्यथ	शुच्यसे	शुच्येथे	शुच्यथ्ये
3	शुच्यति	शुच्यत.	शुच्यन्ति	शुच्यते	शुच्येते	शुच्यन्ते

Imperfect

1	अशुच्यम्	अशुच्यान	अशुच्याम	अशुच्ये	अशुच्यानहि	अशुन्यामहि
2	अशुच्यः	अशुच्यतम्	अशुच्यत	अशुच्यथाः	अशुच्येथाम्	अशुच्यध्वम्
3	अशुच्यत्	अशुच्यताम्	अशुच्यन्	अशुच्यत	अशुच्येताम्	अशुच्यन्त

Imperative

1	शुच्यानि	शुच्यान	शुच्याम	शुच्यै	शुच्यावहै	शुच्यामहै
2	शुच्य	शुच्यतम्	शुच्यत	शुच्यस्व	शुच्येथाम्	शुच्यध्वम्
3	शुच्यतु	शुच्यताम्	शुच्यन्तु	शुच्यताम्	शुच्येताम्	शुच्यन्ताम्

Potential

1	शुच्येयम्	शुच्येय	शुच्येम	शुच्येय	शुच्येयहि	शुच्येमहि
2	शुच्ये.	शुच्येतम्	शुच्येत	शुच्येथा.	शुच्येयाथाम्	शुच्येध्वम्
3	शुच्येत्	शुच्येताम्	शुच्येयु	शुच्येत	शुच्येयाताम्	शुच्येरन

SECTION III (cl 6)

† क्षिप् P Â to throw.

Present.

1	क्षिपामि	क्षिपावः	क्षिपामः	क्षिपे	क्षिपानहे	क्षिपामहे
2	क्षिपसि	क्षिपथः	क्षिपथ	क्षिपसे	क्षिपेथे	क्षिपथ्ये
3	क्षिपति	क्षिपतः	क्षिपन्ति	क्षिपते	क्षिपेते	क्षिपन्ते

* दिवादिभ्यःश्यन् ॥ य is added to the root of the fourth class, this य is weak

† तुदादिभ्यःशः ॥ य is added to the root of the sixth class
for this अ and य of the fourth class the radical vowels do not take Gana.

Imperfect.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 अक्षिपम् अक्षिपाय अक्षिपाम अक्षिपे अक्षिपायहि अक्षिपामहि					
2 अक्षिपः अक्षिपन्तम् अक्षिपत अक्षिपथाः अक्षिपेथाम् अक्षिपन्थम्					
3 अक्षिपत् अक्षिपताम् अक्षिपन् अक्षिपन् अक्षिपेताम् अक्षिपन्त					

Imperative.

1. क्षिपाणि क्षिपाय क्षिपाम क्षिपे क्षिपायहे क्षिपामहे					
2 क्षिप क्षिपतम् क्षिपत क्षिपस्व क्षिपेथाम् क्षिपन्थम्					
3. क्षिपन्तु क्षिपताम् क्षिपन्तु क्षिपताम् क्षिपेताम् क्षिपन्ताम्					

Potential.

1. क्षिपेयम् क्षिपेय क्षिपेम क्षिपेय क्षिपेयहि क्षिपेमहि					
2. क्षिपे. क्षिपेतम् क्षिपेय क्षिपेयाः क्षिपेयाथाम् क्षिपेयन्थम्					
3. क्षिपेत् क्षिपेताम् क्षिपेयुः क्षिपेत क्षिपेयाताम् क्षिपेरन्					

SECOND DIVISION.

SECTION I (cl. 2.)

* अद् P. to cat.

Terminations,

	Present.			Imperfect.	
1. मि	यम्	मन्	अम्	व	म
2. सि	थस्	थ	स्	तम्	त
3 ति	तम्	अन्ति	त्	ताम्	अन्
	Present.			Imperfect	
1 अग्नि	अद्	अग्निः	आदम्	आद्	आग्नि
2 असि	अत्यः	अथ	आद्. †	आत्तम्	आत्त
3 अत्ति	अत्तः	अदन्ति	आदत्	आत्ताम्	आदन्

* अदिप्रभृतिभ्यःक्षयः ॥ लुप्स्यात् । The Vakarina अ is elided after the roots अद् and others. Therefore, in the second class the terminations are directly applied to the root

† अद् सर्वेषाम् ॥ अद् परस्वापृक्तमार्यधातुकस्याडागम. स्यात्सर्वमतेन । The augment अ is added to अद् before a conjugational termination consisting of a single consonant, आद्, आदत्.

*Imperative**Potential*

	S	D	P	S	D	P
1	आनि	आय	आम	याम्	याय	याम
2	हि	तम्	त	यास्	यातम्	यात
3	तु	ताम्	अतु	यात्	याताम्	युस्
1	अदानि	अदाय	अदाम	अद्याम्	अद्याय	अद्याम
2	अद्वि ॥	अत्तम्	अत्त	अद्या	अद्यात्म्	अद्यात
3	अत्तु	अत्ताम्	अदन्तु	अद्यात्	अद्याताम्	अनु

अन् P to breathe

*Pic**Imperf*

1	अनिमि §	अनिय	अनिम	आनम्	आनिय	आनिम
2	अनिपि	अनिय	अनिध	आनी-आन	आनिनम्	आनित
3	अनिति	अनित	अनन्ति	आनीत् आनत्	आनिताम्	आनन्

*Imperat**Potential*

1	अनानि	अनाव	अनाम	अन्याम्	अन्याय	अयाम
2	अनिहि	अनितम्	अनित	अन्या	अन्यातम्	अन्यात
3	अनितु	अनिताम्	अनन्तु	अन्यात्	अन्याताम्	अन्यु

॥ हुञ्शलभ्योहेर्धिः॥ होश्लन्तेभ्यश्चहेर्धि स्यात् । हु and roots ending in शत् (any consonant except a nasal or a semivo vel) substitute धि for हि in the Imperat 2nd Singular

§ रुदादिभ्यः सार्वधातुके ॥ रद्, स्वप्, श्वस्, अन्, जक्ष्, एभ्यो चलादे सार्व धातुकस्येदस्यात् । The roots रद् and others are augmented with इ when followed by a conjugational termination beginning with any consonant except य

† रदश्च पञ्चभ्यः ॥ अनुगर्गगालवयोः ॥ हलादे पित सार्वधातुकस्यापृक्तस्य ईदस्यात् । रद् and others that follow, take ई and अ before म् and न् of the Imperfect

अस् P to be					
<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
S	D	P	S	D	P
1 अस्मि †	स्य	स्म	आसम्	आस्य	आस्म
2 अस्मि §	स्य	स्थ	आसीम् *	आस्तम्	आम्त
3 अस्ति	स्त	सन्ति	आसीत् ‡	आस्ताम्	आसन्

<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
1 अमानि	असाय	असाम	स्याम्	स्याय	स्याम
2 एधि ¶	स्तम्	स्त	स्या	स्यातम्	स्यात
3 अस्तु	स्ताम्	सन्तु	स्यात्	स्याताम्	स्यु

अस् †

Ātmanepada

<i>Pr</i>			<i>Imperf</i> °		
1 ए	वहे	महे	इ	वहि	महि
2 स	जीये	ध्वे	धाम्	आधाम्	ध्वम्
3 ते	आते	अते	त	आताम्	अत

S.	Pre. D.	P.	S.	Imperf. D	P.
1. हे	स्वहे	स्महे	आसि	आस्वहि	आस्महि
2. से	साथे	ध्वे *	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3. स्ते	साते	सते	आस्त	आसाताम्	आसत
	Imperat.			Pot.	
1. ऐ	आवहै	आमहै	ईय	ईवहि	ईमहि
2. स्व	आथाम्	ध्वम्	ईथास्	ईयाथाम्	ईध्वम्
3. ताम्	आताम्	अताम्	ईत	ईयाताम्	ईरन्
1. असै	असावहै	असामहै	सीय	सीवहि	सीमहि
2. स्व	साथाम्	ध्वम्	सीथाः	सीयाथाम्	सीध्वम्
3. स्ताम्	साताम्	सताम्	सीत	सीयाताम्	सीरन्

आस् A. to sit.

	Pre.		Imperf.		
1. आसे	आस्वहे	आस्महे	आसि	आस्वहि	आस्महि
2. आस्ते	आसाथे	आध्वे	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3. आस्ते	आसाते	आसते	आस्त	आसाताम्	आसत
	Imperat.			Pot.	
1. आसै	आसावहै	आसामहै	आसीय	आसीवहि	आसीमहि
2. आस्व	आसाथाम्	आध्वम्	आसीथाः	आसीयाथाम्	आसीध्वम्
3. आस्ताम्	आसाताम्	आसताम्	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्

इ with अधि A. to study.

	Pre.		Imperf.		
1. अधीये †	अधीमहे	अधीमहे	अध्यैयि	अध्यैवहि	अध्यैमहि
2. अधीपे	अधीयाथे	अधीध्वे	अध्यैथाः	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्वम्
3. अधीते	अधीयाते	अधीयते	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत

* धिच ॥ धादी प्रत्यये परे सलोपः स्यात् । स is dropped before a termination beginning with ध्.

† अचिश्रुधातुभ्रुवांयोरियङुवङौ । शुप्रत्ययान्तस्येनर्णोर्णान्तस्य धातोः ' भ्रू ' इत्यस्यचाङ्गस्येयङुवङौस्तोऽजादौप्रत्ययेपरं । The उ. of भ्रु, the Vakarina of the 5th class, the ending इ and उ of a root short or long, and ऊ of भ्रू are changed to इय् and उय् when followed by a weak termination with an initial vowel. अधि + इ + ए = अधि + इय् + ए = अधीये.

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अच्ययै	अच्ययावहे	अच्ययामहे	अर्धयीष्य	अर्धयीष्यहि	अर्धयीष्यमहि
2. अर्धय्य	अर्धयायाम्	अर्धय्यम्	अर्धयीष्याः	अर्धयीष्यायाम्	अर्धयीष्यम्
3. अर्धयिताम्	अर्धयायताम्	अर्धययताम्	अर्धयीषीत	अर्धयीषीयाताम्	अर्धयीषीरन्

† इ. P. to go.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. एमि	इयः	इमः	आयम्	ऐव	ऐम
2. एपि	इयः	इय	ऐः	ऐतम्	ऐत
3. एति	इतः	यन्ति §	ऐत्	ऐताम्	आयन्

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. अयानि	अयान	अयाम	इयान्	इयाव	इयाम
2. इहि	इतम्	इत	इयाः	इयातम्	इयात
3. एतु	इताम्	यन्तु	इयात्	इयाताम्	इयुः

‡ P. to go; to pervade; to conceive;

= to desire; to throw; to eat.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. एमि	ईयः	ईमः	आयम्	ऐव	ऐम
2. एपि	ईयः	ईय	ऐः	ऐतम्	ऐत
3. एति	ईतः	इयन्ति	ऐत्	ऐताम्	आयन्

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. अयानि	अयान	अयाम	ईयान्	ईयान	ईयाम
2. ईहि	ईतम्	ईत	ईयाः	ईयातम्	ईयात
3. एतु	ईताम्	इयन्तु	ईयात्	ईयाताम्	ईयुः

† ‡ 2. P. with अयि, to remember, should be similarly conjugated, as अयिष्यन्ति; अयिष्यान्. According to some, this root is to be conjugated like इ in the non-conjugational tenses only; so, in their opinion, its third pers. pl. is इयन्ति and not यन्ति. Blatti is quoted here to exemplify this anomaly:—सगीतयो गपनोरर्धयन्तु.

§ उणोऽयण् । अजादी प्रत्यये परं । The इ of the root इ is changed to य् instead of to इय् before a vowel weak termination

ईङ् Å. to praise.

Pre.			Imperf.		
S.	D.	P.	S	D.	P.
1. ईङे	ईङ्गहे	ईङ्गहे	ऐङि	ऐङ्गहि	ऐङ्गहि
2. ईङिषे ॥	ईङाये	ईङिष्वे	ऐङ्ताः	ऐङ्ताथाम्	ऐङ्ग्वम्
3. ईङे +	ईङाते	ईङते	ऐङ्	ऐङाताम्	ऐङत
Imperat.			Pot.		
1. ईङै	ईङावहै	ईङामहै	ईङीय	ईङीवहि	ईङीमहि
2. ईङिष्व	ईङायाम्	ईङिष्वम्	ईङीथाः	ईङीयाथाम्	ईङीष्वम्
3. ईङाम्	ईङाताम्	ईङताम्	ईङीत	ईङीयाताम्	ईङीरन्

ईर् Å. to go, to shake.

Pre.			Imperf.		
S.	D.	P.	S	D.	P.
1. ईरे	ईर्वहे	ईर्महे	ऐरि	ऐर्वहि	ऐर्महि
2. ईरे	ईराये	ईर्व्वे	ऐर्याः	ऐराथाम्	ऐर्व्वम्
3. ईरते	ईराते	ईरते	ऐरत	ऐराताम्	ऐरत
Imperat.			Pot.		
1. ईरे	ईरावहै	ईरामहै	ईरीय	ईरीवहि	ईरीमहि
2. ईर्व्व	ईरायाम्	ईर्व्वम्	ईरीथाः	ईरीयाथाम्	ईरीष्वम्
3. ईराम्	ईराताम्	ईरताम्	ईरीत	ईरीयाताम्	ईरीरन्

ईश् Å. to rule.

Pre.			Imperf.		
S.	D.	P.	S	D.	P.
1. ईशे	ईश्वहे	ईश्महे	ऐशिं	ऐश्वहि	ऐश्महि

॥ ईशःसे। ईडजनोर्ध्वेच। ईशाङ्जनां 'से' 'चे' शब्दयोः सार्व-
धानुक्योरिट् स्यात्। The roots ईश्, ईङ्, and जन् take the augment ई
before the Sarvadhātuka terminations with an initial स and च्, except that
of the 2nd. Per. plural of the Imperfect ईङिषे, ईङिष्व। But ऐङ्ग्वम्.

† ईङ्+ते=now (a) ण्डुना ण्डुः ॥ स्तोःणुना योगे णुः स्यात्। When स् or a
consonant of the Dental class is combined with ण् or a consonant of the
Lingual class, the former is replaced by the latter in order. ईङ्+ते.
(b) ग्वरिच॥रारि झलं चर.स्युः। Before a hard consonant the preceding con-
sonant except a nasal takes the first letter of its class. ईङ्+ते = ईङे.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
2. ईधिपे †	ईगाथे	ईशिध्वे	ऐष्टाः	ऐगाथाम्	ऐष्टुम् †
3. ईष्टे §	ईगाते	ईगते	ऐष्ट	ऐशाताम्	ऐशत
	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>	
1. ईधे	ईशावह	ईगामह	ईशाय	ईशीवहि	ईशीमहि
2. ईशिध्व	ईशाथान्	ईशिध्वम्	ईशीथाः	ईशीयाथाम्	ईशीध्वम्
3. ईष्टाम्	ईशाताम्	ईशताम्	ईशीत	ईशीयाताम्	ईशीरन्

※ ऊर्णु P. A. to cover.
Present.

1. ऊर्णोमि ऊर्णामि	ऊर्णुवः	ऊर्णुमः	ऊर्णुवे	ऊर्णुवहे	ऊर्णुमहे
2. ऊर्णोपि ऊर्णोपि	ऊर्णुथः	ऊर्णुथ	ऊर्णुपे	ऊर्णुवाधे	ऊर्णुध्वे
3. ऊर्णोति-ऊर्णोति	ऊर्णुतः	ऊर्णुवन्ति	ऊर्णुते	ऊर्णुवाते	ऊर्णुवते

Imperf.

1. और्णवम्	और्णुव	और्णुम	और्णुवि	और्णुवहि	और्णुमहि
2. और्णोः ¶	और्णुतम्	और्णुत	और्णुथाः	और्णुवाथाम्	और्णुध्वम्
3. और्णोत्	और्णुताम्	और्णुवन्	और्णुत	और्णुवाताम्	और्णुवत

† See note ¶ on ईड , page 10

§ ब्रश्चत्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां पः ॥ ब्रश्चादीनां सप्तानां छशान्तयोश्च पकारोऽन्तादेशः स्याज्जलि पदान्तेच । The roots ending in छ and श and those mentioned in the sūtra change their finals to प, when followed by any consonant except a nasal or a semivowel or by nothing. ईश्+ते=ईप्+ते. By घृना घृः (note † (a) page 10) ईर्+ते=ईष्टे

+ ऐर्+ध्वम्. By ब्रश्च &c ऐप्+ध्वम्. By घृना &c ऐप्+ट्. Then झलां जडझशि ॥ Any consonant except a nasal or a semivowel is changed to the third of its class when followed by the third or the fourth letter; for प, इ is to be substituted. ऐर्+ट्=ऐष्टुम्.

※ ऊर्णोतिर्विभाषा ॥ वा वृद्धिः स्याद्वृद्धौ पिति सार्वधातुके । Before a strong termination beginning with a consonant, the ending उ of ऊर्णु takes Vridhhi optionally.

¶ गुणोऽपृक्तः ॥ ऊर्णोतिर्गुणः स्यादपृक्ते ह्रस्वौ पिति सार्वधातुके ॥ वृन्ध-पनादः । Guna only is allowed in the case of ऊर्णु before a strong termination consisting of one consonant only. Exception to the optional substitution of Vridhhi.

Imperat.

S	D.	P.	S	D.	P
1. ऊर्णवानि	ऊर्णवाय	ऊर्णवाम	ऊर्णवै	ऊर्णवानहै	ऊर्णवामहै
2. ऊर्णुहि	ऊर्णुतम्	ऊर्णुत	ऊर्णुध्व	ऊर्णुवाथाम्	ऊर्णुध्वम्
3. ऊर्णीतु	ऊर्णीतु	ऊर्णीताम्	ऊर्णुवन्तु	ऊर्णुताम्	ऊर्णुवाताम्

Pot.

1. ऊर्णुयाम्	ऊर्णुयाव	ऊर्णुयाम	ऊर्णुवीय	ऊर्णुवीवहि	ऊर्णुवीमहि
2. ऊर्णुयाः	ऊर्णुयातम्	ऊर्णुयात	ऊर्णुवीथा.	ऊर्णुवीयाथाम्	ऊर्णुवीध्वम्
3. ऊर्णुयात्	ऊर्णुयाताम्	ऊर्णुयु.	ऊर्णुवीत	ऊर्णुवीयाताम्	ऊर्णुवीरन्

* कञ् 2. *Ā.* to go, to command.

Pre.

1. कश्चे	कश्चहे	कश्चमे
2. कश्चे †	कश्चाये	कश्चङ्गे
3. कश्चे †	कश्चाते	कश्चाते

Imperf.

अकशि	अकश्चहि	अकश्चमहि
अकष्टाः	अकश्चाथाम्	अकश्चङ्गम् §
अकष्ट	अकश्चाताम्	अकश्चात

Imperat.

1. कश्चै	कश्चानहे	कश्चामहै
2. कश्च	कश्चाथाम्	कश्चङ्गम्
3. कश्चाम्	कश्चाताम्	कश्चाताम्

Pot.

1. कश्चीय	कश्चीवहि	कश्चीमहि
2. कश्चीथाः	कश्चीयाथाम्	कश्चीध्वम्
3. कश्चीत	कश्चीयाताम्	कश्चीरन्

* Some read कस् and others कस् ; कस्ते, कसाते, कसते-कस्ते, कसाते, कसते. There is another verb निस् *Ā.* to kiss; निस्ते, निसाते, निस्त, निस्ते, निसाथे, निन्धे &c.

† कश्च+से. By note § page 11 कप्+से. (a) पठो.काःसि ॥ पस्य दस्य च कः स्यात्सकारे परे । इ or प followed by स् is changed to क्. क्व + से (b) आदेशप्रत्यययोः ॥ इणकर्मिभ्या परस्यापदान्तस्यादेशस्य प्रत्ययान्तस्य च य-सकारस्तस्य भूधन्यादेशः स्यात् । १. preceded by any vowel except अ or आ or by a semi-vowel, इ or a guttural is changed to क्. क् ह + पे = कश्चे

† Vide note § page 11

§ see note on एङ्गम् page 11

§ रया P to tell

	<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
	S	D	P	S	D	P
1 रयामि	रयान्	रयाम	अग्याम्	अग्यान्	अरयाम	
2 ख्यामि	रयाथ	रयाथ	अग्या	अरयातम्	अग्यात	
3 रयाति	रयात्.	रयान्ति	अख्यान्	अरयाताम्	अरयु-अरयान्॥	

*Imperat**Pot*

1. ग्यानि	रयान्	रयाम	रयायाम्	रयायान्	रयायाम
2 रयाहि	ग्यातम्	रयात्	ख्याया	रयायातम्	ख्यायात्
3 रयानु	रयाताम्	ग्यान्तु	रयायात्	रयायाताम्	रयायुः

✓ चकास् P. to shine.

*Pre**Imperf*

1. चकास्मि	चकास्व	चकास्म	अचकास्म	अचकास्व	अचकास्म
2. चकास्ति	चकास्थ	चकास्थ	अचका	अचकात् दः	अचकास्तम् अचकास्त
3. चकास्ति	चकास्त	*चकासति	अचकात् द †	अचकास्ताम्	अचकासु ‡

§ दा P to cut दा P to fly to be ashamed पा P to protect प्रा P to fill प्या P to eat भा P to shine मा P to measure या P to go रा P to give ल P to give or to take वा P to blow to kill धा P to cook and बा P to battle are similarly conjugated § Some think that the root is defective and is only conjugated in the Sarvadhatuka tenses only

॥ लङ् शाकटायनस्यैव ॥ आदन्तात्परम्य लटो शर्जुस रा स्यात् । According to Shakatayan after roots ending in आ the termination of the 3rd person plural of the Imperfect is optionally उत् before which the ending आ is dropped

* अदभ्यस्तान् ॥ इत्य अत्स्यान् । अन्तापवाद । The 3rd person plural termination is अणि instead of अन्ति viz The rasals of the 3rd person plurals are dropped in the case of अभ्यस्त roots (See note page 14)

† अचकासन्त्स Now (a) हल्लयाबभ्यो दीर्घात्सुतिस्यपृक्तं हल् ॥ हल्लतापर दीर्घा या टयापो तदन्ताच्चपर सुतिर्सीन्यदपृक्त हल् लुप्यते । and त्, the single terminations of the Imperfect if preceded by a consonant are dropped अचकास्त्स Now

(b) सिपिधातोर्वा ॥ पदात्तस्य धातो सम्य रु स्याद्वा । पक्षे । जश्नेन द । The ending र् of a root is optionally changed to र् or द्, viz to visarga त्, or द् in the 2nd person singular of the Imperfect

† तिप्यनस्ते ॥ पदान्तस्य तस्य द रयात्तिपिन्यस्ते । ‡ standing at the end of a root is substituted by द्, i.e. by व and द् before त्, the 3rd person singular termination of the Imperfect § See note † (a) page 14.

<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
S	D	P	S	D	P
1 चकासानि चकासाव चकासाम्			चकास्याम्	चकास्याव	चकास्याम्
2 चकाधि द्विः चकास्तम् चकास्त			चकास्या	चकास्यातम्	चकास्यात
3. चकास्तु चकास्ताम् चकास्तु			चकास्यात्	चकास्याताम्	चकास्तु

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
चक्ष्	A to speak to see				
1. चक्षे चक्ष्वहे चक्ष्महे			अचक्षि	अचक्ष्वहि	अचक्ष्महि
2. चक्षे * चक्षाथे चङ्ङ्क्षे १			अचक्ष	अचक्षाथाम्	अचङ्ङ्क्षम्
3. चष्टे चक्षाते चक्षते			अचष्ट	अचक्षाताम्	अचक्षत

<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
S	D	P	S	D	P
1. चक्षे चक्ष्वहे चक्ष्महे			चक्षीय	चक्षीरहि	चक्षीमहि
2 चक्ष चक्षायाम् चङ्ङ्क्षम्			चक्षीथा	चक्षीयाथाम्	चक्षीध्वम्
3. चष्टाम् चक्षाताम् चक्षताम्			चक्षीत	चक्षीयाताम्	चक्षीरन्

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
जक्ष्	P to eat, to laugh				
1 जक्षिमि † जक्षिज जक्षिम			अजक्षम्	अजक्षिज	अजक्षिम
2 जक्षिपि जक्षिथ जक्षिथ			अजक्षी अजक्ष	अजक्षितम्	अजक्षित
3 जक्षिति जक्षित जक्षति			अजक्षीत् अजक्षत्	अजक्षिताम्	अजक्षन् †

‡ चरास् + धि स् being dropped by note^o page 8 we have चराधि But in the opinion of some स् being changed to र् the form is चराधि We have, therefore, two forms, चराधि and चराधि

* स्कोःसंयोगाद्योरन्तेच ॥ पदान्ते झलिच परे य संयोगस्तदाद्यो सकारककारयो लोप स्यात् । When स् or क् begins a conjunct standing at the end of a root, it is dropped before a termination with an initial consonant except a nasal or a semivowel चक्ष् + से = क् being dropped, चप् + से By note † (a) page 12 चक् + से, चक् + पे = चज

† चप् + ध्वे By स्को & चप् + ध्वे, By ण्डुना & चप् + द्वे By झलां & चङ् + द्वे = चङ्ङ्क्षे ‡ See notes on the root अन् page 6

† (a) सिजभ्यस्तत्रिदिभ्यश्च ॥ सिचोऽभ्यस्ताद्विदेश्यङि सप्तमिर्नोर्देशस्-स्यात् । The 3rd person Plu termination of the Imperfect in the case of the अभ्यस्त roots and of विद्, is एस् instead of थन्

(b) जक्षित्यादयः पद् ॥ पङ्धातयोऽभ्येजक्षितिश्च सप्तम एतेऽभ्यस्तसज्ञा स्युः । The root जक्ष् and six others namely, जाय्, दृष्टि, शास्, चक्ष्, दीधी and वेवी are denominated अभ्यस्त roots.

<i>Imperat.</i>				<i>Pot.</i>	
S	D.	P.	S.	D.	P.
1 जक्षाणि	जक्षाम	जक्षाम	जक्ष्याम्	जक्ष्याम	जक्ष्याम
2 जक्षिहि	जक्षितम्	जक्षित	जक्ष्याः	जक्ष्यातम्	जक्ष्यात
3 जक्षन्तु	जक्षिताम्	जक्षन्तु	जक्ष्यान्	जक्ष्याताम्	जक्ष्युः

जागृ P. to be awake.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1 जागर्मि	जागृमः	जागृमः	अजागरम्	अजागृम	अजागृम
2 जागर्मि	जागृथः	जागृथ	अजागः	अजागृतम्	अजागृत
3 जागर्ति	जागृतः	जाग्रति	अजागः	अजागृताम्	अजागरुः †

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1 जागराणि	जागराम	जागराम	जागृयाम्	जागृयाम	जागृयाम
2 जागृहि	जागृतम्	जागृत	जागृयाः	जागृयातम्	जागृयात
3 जागर्तु	जागृताम्	जाग्रन्तु	जागृयात्	जागृयाताम्	जागृयुः

* निञ्ज् ᳚. to cleanse.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1 निञ्जे	निञ्जहे	निञ्जहे	अनिञ्जि	अनिञ्जहि	अनिञ्जमहि
2 निङ्क्षे	निञ्जाथे	निङ्क्षे	अनिङ्क्ष्याः	अनिञ्जाथाम्	अनिङ्क्ष्याम्
3 निङ्क्षे	निञ्जाते	निञ्जते	अनिङ्क्ष्ते	अनिञ्जाताम्	अनिञ्जत

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1 निञ्जे	निञ्जारहे	निञ्जामहे	निञ्जीय	निञ्जीरहि	निञ्जीमहि
2 निङ्क्ष्व	निञ्जाथाम्	निङ्क्ष्वम्	निञ्जीथाः	निञ्जीयाथाम्	निञ्जीष्वम्
3 निङ्क्ष्वाम्	निञ्जाताम्	निञ्जताम्	निञ्जीत	निञ्जीयातान्	निञ्जीरन्

† जुम्भिच ॥ अजादी जुर्मागन्ताइस्य गुणःस्यान् । Before the 3rd. person, in termination उम्, the ending इ, उ, ऋ, and ए are gunated.

* निञ्ज् ᳚. to make an inarticulate sound, निञ्ज् ; पृञ्ज् ᳚. to dye, to touch, to form, to tinkle, पृञ्ज् ; पृञ्ज् ᳚. to abandon, and पृञ्ज् ᳚. to touch, are similarly conjugated, as पिङ्क्षे, पिङ्क्षे, पृङ्क्षे, वृञ्क्षे ; वृष्टे (2nd. sing.) ; वृष्टे, and पृष्टे.

‡ नु. P. to praise.

	Pre.			Imperf.	
S	D.	P.	S.	D.	P.
1. नोमि §	नुमः	नुमः	अनमन्	अनुम	अनुम
2. नोपि	नुथः	नुथ	अनोः	अनुनम्	अनुत
3. नोति*	नुतः	नुयन्ति	अनोन्	अनुनाम्	अनुन्
	Imperat.			Pot.	
1. नवानि	नयाम	नयाम्	नुयाम्	नुयार	नुयाम
2. नुहि	नुतम्	नुत	नुयाः	नुनातम्	नुयात
3. नोतु	नुनाम्	नुयन्तु	नुयात्	नुयाताम्	नुयुः

दरिद्रा P. to be poor.

	Pre.			Imperf.	
1. दरिद्रामि	दरिद्रिः*	दरिद्रिमः	अदरिद्राम्	अदरिद्रि	अदरिद्रिम
2. दरिद्रासि	दरिद्रिथः	दरिद्रिथ	अदरिद्राः	अदरिद्रितम्	अदरिद्रित
3. दरिद्राति	दरिद्रितः	दरिद्रिति‡	अदरिद्रान्	अदरिद्रिताम्	अदरिद्रिः
	Impera.			Pot.	
1. दरिद्राणि	दरिद्रान	दरिद्राम	दरिद्रियाम्	दरिद्रिया	दरिद्रियाम
2. दरिद्रिहि	दरिद्रितम्	दरिद्रिन्	दरिद्रियाः	दरिद्रियातन्	दरिद्रियात
3. दरिद्रातु	दरिद्रिताम्	दरिद्रन्तु	दरिद्रियात्	दरिद्रियाताम्	दरिद्रियुः

‡ कृ P. to sound, छृ P. to sneeze, शृ P. to sharpen, यु P. to assail, यु P. to mix; to separate, यु P. to permit, to assent, to have supremacy; and दृ P. to distil, are conjugated in the same way

§ उत्तवृद्धिर्लुकिहलि ॥ लुगिपयउकारस्य वृद्धि स्यापिति ह्यदो सार्वधातुके । In this conjugation the ending उ of a root takes Vriddhi before a strong consonantal termination. It must be gunated as usual before a vowel strong one

* इहरिद्रस्य ॥ दरिद्रातेरकार.स्याद्धलार्दं कृति सार्वधातुके । The आ of दरिद्रा is changed to इ before a conjugational weak termination with an initial consonant

‡ आभ्यस्तयोरातः ॥ अनयोरातो लोपः स्यादिति सार्वधातुके । The आ of ना, the Vikaṛana of the 9th class and of अभ्यस्त roots (see note † (b) page 14) is dropped before a vowel weak termination. For the elision of the nasal see note ° page 13.

दिह् P. Å to increase to smear

Pre

	S	D	P	S	D	P
1	देक्षि	दिह्व	दिह्व	दिहे	दिह्वहे	दिह्वहे
2	देक्षि*	दिग्ग	दिग्ग	दिग्गे	दिहाणे	दिग्गे
3	देग्वि †	दिग्ग	दिहन्ति	दिग्गे	दिहाते	दिह्वते

Imperf

1	अदेहम्	अदिह्व	अदिह्व	अदिहि	अदिह्वहि	अदिह्वहि
2	अदेह् ग् †	अदिग्धम्	अदिग्ध	अदिग्ग	अदिहायाम्	अदिग्धम्
3	अदेह् ग्	अदिग्धाम्	अदिहन्	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत्

Imperat

1	देहानि	देहान	देहाम	देहै	देहामहै	देहामहे
2	दिग्वि	दिग्गम्	दिग्ध	दिह्व	दिहायाम्	दिग्धम्
3	देग्वु	दिग्गाम्	दिहन्तु	दिग्धाम्	दिहाताम्	दिहताम्

Pot

1	दिह्यान्	दिह्याय	दिह्याम	दिहीय	दिहीयहि	दिहीमहि
2	दिह्या	दिह्यातम्	दिह्यात	दिहीथा	दिहीयायाम्	दिहीध्वम्
3	दिह्यात्	दिह्याताम्	दिह्यु	दिहीत	दिहीयाताम्	दिहीरन्

* (a) दादेर्धातोर्घः ॥ उपदेशे दादेर्धातोर्हस्य घ स्याज्जलि पदान्ते च ।

A root beginning with द् and ending in ह changes the ह to घ when it is followed by any consonant except a nasal or a semivowel or by nothing
दिह् + सि, दट् + सि, दग् + जि Now

(1) ण्नाचो वगो भव् जपन्तस्वरुध्वो ॥ धातोस्त्रयो य एकाच्

जपन्तस्तद्वयम्य यश्चाने भव् स्यात् सकारे ध्वज्ये पदान्ते च । A monosyllabic root beginning with ब, ग्, द्, and ending in the fourth letter of a class substitutes भ्, घ, ध् respectively before a termination with an initial ग् or घ् or when standing at the end of a word. Thus धेष् + नि, by न्वरिच see note † (b) page 10, धेर् + नि, by note ‡ (b) page 12, धक् + नि = धि

‡ दिट् + नि देह् + नि देष् + नि Now ह् is changed to घ् by the following -

छापस्तथोऽर्थोऽर्थः ॥ नप परयोन्मसो र्ध स्यान्तु दधाने । The initial ह् and घ् of a termination following the fourth letter of a class are changed to घ् देष् + धि by note † page 11 दग् + धि = देग्वि see note ‡ on ३३ (cl 7)

† दुह् P A to milk

Pre

	S	D	P	S	D	P
1	दोक्षि	दुह	दुह	दुहे	दुहरे	दुहरे
2	धोक्षि	दुग्ध	दुग्ध	धुक्षे	दुहाथे	धुग्धे
3	दोग्धि	दुग्	दुहन्ति	दुग्ध	दुहाते	दुहते

Imperf

1	अदोहम्	अदुह	अदुह	अदुहि	अदुहहि	अदुहहि
2	अधोक् ग्	अदुग्धम्	अदुग्ध	अदुग्धा	अदुहाथाम्	अधुग्धम्
3	अधोक् ग्	अदुग्वाम्	अदुहन्	अदुग्ध	अदुहाताम्	अदुहत

Imperat

1	दोहानि	दोहान	दोहाम	दोहै	दोहाथे	दोहामहे
2	दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध	धुक्ष्व	दुहाथाम्	धुग्धम्
3	दोग्धु	दुग्धाम्	दुहन्तु	दुग्धाम्	दुहाताम्	दुहताम्

Pot.

1	दुह्याम्	दुह्याव	दुह्याम	दुहीय	दुहीमहि	दुहीमहि
2	दुह्या	दुह्यातम्	दुह्यात	दुहीथा	दुहीयाथाम्	दुहीधम्
3	दुह्यात्	दुह्याताम्	दुह्यु	दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरन्

द्विप् P A to hate

Pre

1	द्वेष्मि	द्विष्व	द्विष्म	द्विषे	द्विष्वहे	द्विष्महे
2	द्वेक्षि	द्विष्ट	द्विष्ट	द्विक्षे	द्विपाथे	द्विड्वे
3	द्वेष्टि	द्विष्ट	द्विपन्ति	द्विष्टे	द्विपाते	द्विपते

Imperf

1	अद्वेपम्	अद्विष्व	अद्विष्म	अद्विपि	अद्विष्वहि	अद्विष्महि
2	अद्वेट् ड्	अद्विष्टम्	अद्विष्ट	अद्विष्टा	अद्विपाथाम्	अद्विट्ठम्
3	अद्वेट् ड्	अद्विष्टाम्	अद्विपन् अद्विप्	अद्विष्ट	अद्विपाताम्	अद्विपत

† The rules laid down for the conjugation of द्विष् apply equally to the conjugation of this root

¶ See note † (a) page 12 for the change of प् into क् द्वेप् + सि, द्वेक् + सि, द्वेक् + प् = द्वेक्षि

* द्विपश्च ॥ लडो शे जुस् वा स्यात् । In the case of this root the termination of the 3rd per plu Imperfect is optionally उत्

<i>Imperat</i>					
S	D	P.	S	D	P
1 द्वेषाणि	द्वेषान्	द्वेषाम्	द्वेषे	द्वेषानहे	द्वेषामहे
2 द्विष्टि ॥	द्विष्टम्	द्विष्ट	द्विष्ट्व	द्विषाणाम्	द्विष्ट्वम्
3 द्वेषु *	द्विष्टाम्	द्विषतु	द्विष्टाम्	द्विषाताम्	द्विषताम्
<i>Pot.</i>					
1 द्विष्याम्	द्विष्यान्	द्विष्याम्	द्विषीय	द्विषीरहि	द्विषीमहि
2 द्विष्या	द्विष्यातम्	द्विष्यात्	द्विषाण	द्विषायाणाम्	द्विषीष्वम्
3 द्विष्यात्	द्विष्याताम्	द्विष्यु	द्विषीत	द्विषीयाताम्	द्विषीरन्

* ब्रू P. A. to speak.

<i>Pre</i>					
1 ब्रवीमि †	ब्रूय	ब्रूम	ब्रूये	ब्रूयहे	ब्रूमहे
2 इमंरूपि आह ॥	ब्रूय आहयु	ब्रूय	ब्रूये	ब्रूयाये	ब्रूये
3 ब्रूयति आह	ब्रूत आहतु	ब्रूयन्ति-आह	ब्रूते	ब्रूवाते	ब्रूयते.

<i>Imperf</i>					
1 अब्रूयम्	अब्रूय	अब्रूम	अब्रूयि	अब्रूयहि	अब्रूमहि
2 अब्रूयी	अब्रूयतम्	अब्रूयत्	अब्रूया	अब्रूयाणाम्	अब्रूय्वम्
3 अब्रूयीत्	अब्रूयताम्	अब्रूयन्	अब्रूयत	अब्रूयाताम्	अब्रूयत

<i>Imperat</i>					
1 ब्रूयणि	ब्रूयान्	ब्रूयाम्	ब्रूये	ब्रूयानहे	ब्रूयामहे
2 ब्रूहि	ब्रूयतम्	ब्रूयत्	ब्रूय्व	ब्रूयाणाम्	ब्रूय्वम्
3 ब्रूयितु	ब्रूयताम्	ब्रूयन्तु	ब्रूयताम्	ब्रूयाताम्	ब्रूयताम्

॥ द्विप् + चि = द्विप् + चि = द्विष्ट + डि = द्विष्टि

* or द्विष्टु see note § page 3

† ब्रूयङ्ङ ॥ नुव परस्य हलादे पित ईदस्यात् । The augment ई is added to ब्रू before a strong termination beginning with a consonant ब्रूयामि ब्रूयितु &c.

§ ब्रूयः पञ्चानामादित आहो ब्रूय ॥ ब्रूयो ल् परम्पदानामादित पञ्चाना णलदय पञ्चवास्यु ब्रूयथाहदस । The root ब्रू substitutes आह in the 1st five inflect ons (sing dual & plural of the 3rd. person and sing & dual of the 2nd person.) and then the terminations are optional y the corresponding terminations of the Perfect. आह आहतु आहु आप, आहयु

॥ आहस्थ ॥ शलि परे । Before a termination beginning with शल the ई of आह is changed to य् आप् + य by note † (b) page 10 आप् + य = आस्थ.

Pot.

S.	D	P	S.	D	P.
1. ब्रूयाम्	ब्रूयाव	ब्रूयाम	ब्रूयीय	ब्रूयीयहि	ब्रूयीयहि
2. ब्रूयाः	ब्रूयातम्	ब्रूयात	ब्रूयीथाः	ब्रूयीयाथाम्	ब्रूयीचम्
3. ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयुः	ब्रूयीत	ब्रूयीयाताम्	ब्रूयीरन्

मृज् P to cleanse

*Pre.**Imperf*

1. मार्जिम §	मृज्:	मृज्मः	अमार्जम्	अमृज्	अमृज्म
2. मार्जि	मृष्टः	मृष्ट	अमार्ट् ड्	अमृष्टम्	अमृष्ट
3. मार्ष्टि	मृष्टः	§ मृजन्ति मार्जन्ति	अमार्ट्-ड्	अमृष्टाम्	अमृजन् अमार्जन्

*Imperat.**Pot*

1. मार्जानि	मार्जाव	मार्जाम	मृज्याम्	मृज्याव	मृज्याम
2. मृष्टि †	मृष्टम्	मृष्ट	मृज्या	मृज्यातम्	मृज्यात
3. मार्ष्टु	मृष्टाम्	मृजन्तु मार्जन्तु	मृज्यात्	मृज्याताम्	मृज्युः

* रुद् P. to weep.

*Pre.**Imperf.*

1. रोदिमि ¶	रुदिवः	रुदिमः	अरोदम्	अरुदिव	अरुदिम
2. रोदिमि	रुदियः	रुदिय	अरोदी अरोदः	अरुदितम्	अरुदित
3. रोदिति	रुदितः	रुदन्ति	अरोदीत् अरोदत्	अरुदिताम्	अरुदन्

*Imperat.**Pot.*

1. रोदानि	रोदाव	रोदाम	रुद्याम्	रुद्याव	रुद्याम
2. रुदिहि	रुदितम्	रुदित	रुद्याः	रुद्याताम्	रुद्यात
3. रोदितु	रुदिताम्	रुदन्तु	रुद्यात्	रुद्यातम्	रुद्युः

§ मृजे वृद्धिः मृजे ॥ रिको वृद्धिः स्याद्वातुप्रत्यये परे । कृत्यजादी वे-
प्यते । The क of मृज् takes Vriddhi instead of Guna before a strong termi-
nation. It is optional before a weak termination beginning with a vowel.

† मृज्+धि; by वृश्च &c मृप्+धि; by घृता &c मृप्+धि; by नोते † page 11
मृड्+धि=मृष्टि.

° स्वप् P to sleep and श्वस् P to sigh, should be similarly conjugated.

¶ The rules laid down in the case of अन् (page 6) hold equally good in
the conjugation of this root and of those mentioned in the above foot note.

लिह् P. *Ā* to taste; to lick.

Pre.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. लेशि	लिहः	लिहः	लिहे	लिहहे	लिहहे
2. लेशि § //	लीढः ‡	लीढ	लिशे	लिहाये	लीढे
3. लेशि	लीढः	लिहन्ति	लीढे	लिहाते	लिहते

Imperf.

1. अलेहम्	अलिह	अलिह	अलिहि	अलिहहि	अलिहहि
2. अलेट् ङ्	अलीढम्	अलीढ	अलीढाः	अलिहायाम्	अलीढम्
3. अलेट् ङ्	अलीढाम्	अलिहन्	अलीढ	अलिहाताम्	अलिहत

Imperat.

1. लेहानि	लेहाव	लेहाम	लेहे	लेहावहे	लेहामहे
2. लीढि	लीढम्	लीढ	लिह्व	लिहायाम्	लीढम्
3. लेढु	लीढाम्	लिहन्तु	लीढाम्	लिहाताम्	लिहताम्

Pot.

1. लिह्याम्	लिह्याव	लिह्याम	लिहीय	लिहीवहि	लिहीमहि
2. लिह्याः	लिह्यातम्	लिह्यात	लिहीयाः	लिहीयाथाम्	लिहीष्वम्
3. लिह्यान्	लिह्याताम्	लिह्युः	लिहीत	लिहीयाताम्	लिहीरन्

§ हो ङः ॥ हस्य ङः स्याद्गति पदान्तेच । The ending ङ् of a root is changed to ङ् when followed by a termination with an initial शल् (any consonant except a nasal or a semivowel) or by nothing. लिह् + षि; लेह् + षि; by this लेह् + षि; by note ‡ (a) (b) page 12, लेह् + षि, लेह् + पि = लेषि.

‡ लिह् + य; by the above rule लिह् + य; by note ‡ page 17, लिह् + य; by पुना &c लिह् + ङ; now (a) हो ङे लोपः ॥ (b) द्रलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽण् ॥ (c) ङस्य लोपः स्याद्विपरं । (d) ङरेफा लोपयतीति तथा तस्मिन्वर्णेऽधाद्वकारेफात्मके परे पूर्वस्याणो दीर्घः स्यात् । (e) ङ् followed by ङ is dropped. (b) In the case of the elision of ङ or र, the preceding अ, इ, and उ, if short, are made long.

वच् P. to speak.

	<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>	
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 वच्मि	वच्यः	वच्यः	अवचम्	अवच्य	अवच्य
2. वक्षि	वक्ष्यः	वक्ष्य	अवक्-ग्	अवक्तम्	अवक्त
3. वक्ति	वक्तः	....§	अवक्-ग्	अवक्ताम्	अवचन्
	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>	
1 वचानि	वचान	वचाम	वच्याम्	वच्यात्र	वच्याम
2. वधि	वक्तम्	वक्त	वच्या	वच्यातम्	वच्यात
3. वक्तु	वक्ताम्	वचन्तु	वच्यात्	वच्याताम्	वच्युः

वश् P. to wish.

	<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>	
1. वश्मि	उद्यः †	उद्यः	अवशम्	औश्व †	औद्यम्
2. वक्षि	उष्टः	उष्ट	अवट्-ङ्	औष्टम्	औष्ट
3. वष्टि	उष्टः	उशन्ति	अवट्-ङ्	औष्टाम्	औशन्
	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>	
1. वशानि	वशाव	वशाम	उश्याम्	उश्याव	उश्याम
2 उष्टि *	उष्टम्	उष्ट	उश्याः	उश्यातम्	उश्यात
3 वष्टु	उष्टाम्	उशन्तु	उश्यात्	उश्याताम्	उश्युः

§ वच् is wanting in the 3rd pers plur Present, according to some, in all the plurals, according to others, in all the plurals of the 3rd person. (अयमन्तिपरो न प्रयुज्यते । बहुवचनपर इत्यन्ये । निपर इत्यपरे)

† वश् is one of the roots that take सप्रसारण in the conjugational and other tenses and moods. इग्यणःसंप्रसारणम् ॥ यण स्थाने प्रयुज्यमानो य इक् स सप्रसारणसङ्ग स्यात् । The substitution of इ, उ, ऋ and ए for य्, व्, र् and ल् respectively is denominated सप्रसारण. It takes place before the weak terminations. Before these, therefore, the root assumes the form उश्.

† आ, and not अ, is to be prefixed as the root now begins with a vowel आ + उश् ; by note * page 2 औश् + व = औश्

* वश् + धि, by Samprasarana उश् + धि, by वश्च &c, उप् + धि; by घृना &c उप् + धि, प् being changed to इ by note † page 11, we have उद्धि.

* वस्. Â to cover

<i>Pre</i>			<i>Imperf.</i>		
S	D	P	S	D	P
1 वसे	वस्वहे	वस्महे	अवसि	अवस्वहि	अवस्महि
2 वस्ते	वसाथे	वध्वे †	अवस्था.	अवसाथाम्	अवध्वम्
3 वस्ते	वसाते	वसते	अवस्त	अवसाताम्	अवसत
<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
1 वसै	वसानहे	वसामहे	वसीय	वसीग्रहि	वसीमहि
2 वस्व	वसाग्राम्	वध्वम्	वसीथाः	वसीयाथाम्	वसीध्वम्
3 वस्ताम्	वसाताम्	वसताम्	वसीत	वसीयाताम्	वसीरन्

विद् P to know

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
1 वेभि-वेद ॥ विद्-विद्	विद्-विद्	विद्-विद्	अवेदम्	अविद्	अविद्
2 वेसि-वेथ	विथ-विदु	विथ-विदु	अवेत्-अवेत्	अवित्तम्	अवित्तम्
3 वेत्ति-वेद	वित्त-विदु	† विदन्ति-विदु.	अवेत् द	अविताम्	अविदु §

° दाघा Â to shine to play वेवी Â (see वी) वस् P to sleep वग् to desire and वस् P to sleep are restricted to the Vedic language दाघ्य, दाघावहे, दाधीमह दीधीते, दीध्याते, वेवाते, वेव्याते, वेव्यते, सस्ति, सस्त, असति, सन्ति-सस्ति, सन्त-सस्त, सस्तान्त The root वद् is also used in common speech भाषायामप्यस्य प्रयागा दृश्यते । 'वष्टिभागुरिरलोपम्' 'जयाय सेनान्यमुशन्ति देवा इति ।

† वत् + ध्वे स् being dropped by note ° page 8, the form is वध्वे

॥ विदो लटो वा ॥ वेत्तर्लट परस्मैपदाना णलदयो वा स्यु । The present forms of विद् are optionally made up by adding to it the terminations of the Perfect

† When विद् is conjugated in the Âtmanepada (ch XXI 31 °) it optionally takes र before अत् सविदते, सविशते

‡ दश्च ॥ धातोर्दस्य पदात्तस्य सिपि परेदस्य रु स्याद्वा । The ending द् of a root is optionally changed to र् : e to Visarga before the स् of the 2nd person singular of the Imperfect Thus we have अवे अवेत्, अवद्

§ Vide note † (a) page 14

Imperat

	S	D	P	S	D	P
1 वेदानि	वेदाय	वेदाम	विदाङ्करवाणि	विदाङ्करवाय	विदाङ्करवाम	
2 विद्धि	वित्तम्	वित्त	विदाङ्कुरु	विदाङ्कुरुतम्	विदाङ्कुरुत	
3 वेत्तु	वित्ताम्	विदन्तु	विदाङ्करोतु	विदाङ्कुरुताम्	विदाङ्कुरुन्तु †	

Pot

1 विद्याम्	विद्याय	विद्याम्
2 विद्या	विद्यातम्	विद्यात
3 विद्यात्	विद्याताम्	विद्यु

वी P to go &c (see ई P)

*Pre**Imperf*

1 वेमि	वीव	वीम	अवयम्	अवीय	अवीम
2 वेपि	वीथ	वीथ	अप्रे	अवीयतम्	अवीत
3 वेति	वीत	वियन्ति	अप्रेत्	अवीयताम्	अवियन् अन्यन् ॥

*Imperat**Pot*

1 वयानि	वयाय	वयाम	वीयाम्	वीयाय	वीयाम
2 वीहि	वीतम्	वीत	वीया	वीयातम्	वीयात
3 वेतु	वीताम्	वियन्तु	वीयात्	वीयाताम्	वीयु

† विदाङ्कुरुन्तिवत्यन्यतरस्याम् ॥ वेत्तेर्लाट्यान्गुणामात्रो लोटो लुरु

लोटन्तकरोत्यनुप्रयोगश्च वा निपात्यते । पुरुष्यचने न निश्चित इति शब्दात् ।

The Imperative forms of all persons (not only the 3rd person plural mentioned in the Sutra) are optionally obtained by adding to विद्याम् the forms of the Imperative of कृ (cl 8) विदाङ्करवाणि, विदाङ्करोतु &c

॥ अडागमे रयिनेकाचत्वाद्यणित्यात्रेय । According to Âtreya when अ is prefixed to this root in the Imperfect it becomes अनेनाच् (consisting of more than one syllable) and so changes the इ to य् and not to इय्. Therefore, the form is अव्यन् also

† शास् P. to govern, to instruct, to order

	<i>Pres</i>			<i>Imperf</i>		
	S	D	P	S	D	P
1 शास्मि	शिव्य §	शिव्य	शिव्य	अशिव्य	अशिव्य	अशिव्य
2 शास्सि	शिष्ट	शिष्ट	शिष्ट	अशिष्टम्	अशिष्ट	अशिष्ट
3 शास्ति	शिष्ट	शास्ति	अशान् द् *	अशिष्टाम्	अशाम्	॥

Imperat

Pot

1 शासानि	शासाय	शासाम	शिष्याम्	शिष्याय	शिष्याम्
2 शाधि °	शिष्टन्	शिष्ट	शिष्या	शिष्यातम्	शिष्यात
3 शास्तु	शिष्टाम्	शास्तु	शिष्यान्	शिष्याताम्	शिष्यु.

‡ शी A to lie down

Pre

Imperf

1 श्ये	शेयहे	शेयहे	अशयि	अशेयहि	अशेयहि
2 शेपे	शयाये	शेय्वे	अशया	अशयाथाम्	अशेयम्
3 शेते	शयाते	शेरते §§	अशेत	अशयाताम्	अशेरत

† शास् with आ 'to wish' should be conjugated like आस to sit आ शास्ते, आशासते, आशामते Even with any other preposition it is similarly conjugated एर नमोवाक प्रशास्महे

§ (a) शासइदइ हलो ॥ शास उपमाया इत्याददि हलदो मिति डितिच प्रत्यये परे । इ is substituted for the penultimate आ of शास् before the अ of the Aorist and before such weak terminations as begin with a consonant शास् + व - शिस् + व Then स् is changed to प by the following Sutra

(b) शासिवसि घसीनांच ॥ इण्कुम्या परस्येया सस्य प स्यान् । प is substituted for the ending स of these roots when it is preceded by इ or उ, short or long or a letter of the guttural class शिष्य

¶ Vide note † (a) (b) page 13

° Vide note † page 13

॥ Vide note † (a) (b) page 14

° शाहौ ॥ शास्ते शादेश स्याद्धो परे । शास् substitutes शा before हि, but as the original root ends in a consonant हि is replaced by मि So शाधि

‡ शीङः सार्वधातुके गुणः ॥ शी takes Guna before all the conjugational terminations whether strong or weak

§§ शीडोरुद् ॥ शीड परस्य शादेशस्यातो रुडागम स्यान् । र् is reflexive to the 3rd person plural terminations with an initial अ शेरते, शेयन्, शेरताम्

*Imperat**Pot*

	S	D	P	S	D	P
1. शय	शयानहे	शयानहे	शयीय	शयीग्रहि	शयीमहि	
2. शय्य	शयागाम्	शेयम्	शयीया	शयीयाधाम्	शयीध्वम्	
3. शेताम्	शयाताम्	शेरताम्	शयीत	शयीयाताम्	शयीरन्	

Pot स्तु. A to give bath to *Imperf.*

1. सुं	सुगृहे	सुमहे	असृजि	असृग्रहि	असृमहि
2. सुष्य	सुग्राधे	सृध्वे	असृथा.	असृग्राधाम्	असृध्वम्
3. सूते	सुग्राते	सुग्राते	असृत	असृग्राताम्	असृत

*Imperat**Pot*

1. सुव +	सुग्रागृहे	सुग्रागृहे	सुग्रीय	सुग्रीग्रहि	सुग्रीमहि
2. सुव्य	सुग्राधाम्	सृध्वम्	सुग्रीयाः	सुग्रीयाधाम्	सुग्रीध्वम्
3. सुताम्	सुग्राताम्	सुग्राताम्	सुग्रीत	सुग्रीयाताम्	सुग्रीरन्

॥ स्तु P A. to praise
Present

1. स्तौमि	स्तुव.	स्तुम	स्तुवे	स्तुगृहे	स्तुमहे	स्तुग्रीमहे
स्तौयामि	स्तुवीयः	स्तुवीय.	स्तुवीयः	स्तुवीयः	स्तुवीयः	स्तुवीयः
2. स्तौयामि	स्तुथ.	स्तुय	स्तुपे	स्तुवीये, सुग्राये	स्तुवे	स्तुवीये
स्तुवीयामि	स्तुवीय	स्तुवीय	स्तुवीय	स्तुवीय	स्तुवीय	स्तुवीय
3. स्तौयामि	स्तुत	स्तुति	स्तुते	स्तुग्राते	स्तुग्राते	स्तुग्राते
स्तुवीयामि	स्तुवीयत.	स्तुवीयति	स्तुवीयति	स्तुवीयति	स्तुवीयति	स्तुवीयति

Imperf.

S. D. P. S. D. P.

1. अस्तम् अस्तुम् } अस्तुम् } अस्तुमि अस्तुमहि } अस्तुमहि }
अस्तुमीम् अस्तुमीम् } अस्तुमीम् } अस्तुमीम् अस्तुमीमहि } अस्तुमीमहि }
- 2 अस्तौः } अस्तुतम् } अस्तुत } अस्तुथाः } अस्तुताथाम् अस्तुत्वम् }
अस्तुमीः } अस्तुमीतम् } अस्तुमीत } अस्तुमीथाः } अस्तुमीताथाम् अस्तुमीत्वम् }
- 3 अस्तौन् } अस्तुताम् } अस्तुत अस्तुत } अस्तुताताम् अस्तुत
अस्तुमीन् } अस्तुमीताम् }

Imperat.

1. स्तयानि स्तयस्व स्तयाम स्तये स्तयामहे स्तयामहे
2. स्तुहि } स्तुतम् } स्तुत } स्तुय } स्तुयाथाम् } स्तुयम् }
स्तुमीहि } स्तुमीतम् } स्तुमीत } स्तुमीय } स्तुमीयाम् } स्तुमीयम् }
- 3 स्तुतु } स्तुताम् } स्तुतु स्तुताम् } स्तुताताम् स्तुताम् }
स्तुमीतु } स्तुमीताम् }

Pot.

1. स्तुयाम् } स्तुयाय } स्तुयाम् } स्तुमीय स्तुमीमहि स्तुमीमहि
स्तुमीयाम् } स्तुमीयाय }
- 2 स्तुयाः } स्तुयातम् } स्तुयात } स्तुमीयाः स्तुमीयाताम् स्तुमीयम् }
स्तुमीयाः } स्तुमीयातम् }
- 3 स्तुयात् } स्तुयाताम् } स्तुयुः } स्तुमीत स्तुमीयाताम् स्तुमीत
स्तुमीयात् } स्तुमीयाताम् }

हन् P. to kill, to go

<i>Pre</i>			<i>Imperf.</i>		
S	D	P	S	D	P.
1 हन्मि	हन्व.	हन्म	अहनम्	अहन्व	अहन्म
2 हसि	हथ *	हथ	अहन्	अहताम्	अहत
3 हन्ति	हत	घ्नन्ति †	अहन्	अहताम्	अघ्नन्
<i>Imperat</i>			<i>Pol</i>		
1 हनानि	हनाम	हनाम	हन्याम्	हन्याम	हन्याम
2 जहि ॥	हतम्	हत	हन्याः	हन्यातम्	हन्यात
3 हन्तु	हताम्	घ्नन्तु	हन्यात्	हन्याताम्	हन्युः

* अनुदात्तोपदेश वनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झल्लि कृति ॥ अनुनासिक इति रुक्मपट्टीक वनतीतरेषा विशेषणम् । अनुनासिकान्तानामेषा वनतेश्च लोप स्याज्झल्लौ वृत्ति परं । Anit roots ending in nasals, as also, वन्, तन् and others drop their finals before a weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semivowel. हन् + थ न् being dropped हथ, but वः म् being semivowels न् is retained. हन्व, हन्म

Anit roots ending in a nasal are यम् रम् गम् गम्, हन् and मन् (cl 4)

The तनादि roots are -तन्, खन्, क्षन्, क्षिन्, कृन्, कृण्, घृण्, वन and मन्. Of these वन् only 1 belongs to the 1st class the rest belong to the 8th class

Note - यमोर्था ॥ उपसर्गान्निमित्तात्परम्य हन्ते नस्य णो वा स्याद्वमयो.

परयोः । The change of न् into ण् is optional in the case of the root हन् when a preposition capable of causing it is prefixed to it प्रहाणम्, प्रहन्मि

† (3) गमहनजनघ्नघसांलोपः कृत्यनटि ॥ णामुपधाया लोप स्या-

दजादौ वृत्ति नटि । The penultimate अ of गम्, हन्, जन्, खन्, and यम् is elided before a weak termination beginning with a vowel, but not before the Aorist affix अन्ति. By this rule हन् + अन्ति. Then the following Sutra applies -

(1) हाहन्नेर्णिन्नेषु ॥ वृत्ति णितिच प्रत्यये हकार च परं हन्ते हकारस्य कुत्त

स्यान् । ह् immediately followed by न् is changed to ण् घ्नन्ति

॥ हन्तेर्जः ॥ हा परं । ज is substituted for हन् before-दि in the 2nd per singular of the Imperative,

१ हन् Â.

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
S	D	P.	S.	D	P.
1. घे	हन्वहे	हन्महे	अत्रि	अहन्वहि	अहन्महि
2 हमे	घ्राथे	हघ्ये	अहथाः	अघ्राथाम्	अहघ्यम्
3 हते	घ्राते	घ्रते	अहत	अघ्राताम्	अघ्रत

<i>Imperat</i>			<i>Pot.</i>		
1 हने	हनावहे	हनामहे	घ्राय	घ्रायहि	घ्रामहि
2 हस्य	घ्राथाम्	हघ्यम्	घ्राथा.	घ्रायाथाम्	घ्राय्यम्
3. हताम्	घ्राताम्	घ्रताम्	घ्रात	घ्रायाताम्	घ्रायन्

हु Â. to take away, to conceal.

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
1 हुने †	हुवहे	हुमहे	अहुनि	अहुयहि	अहुमहि
2 हुये	हुयाथे	हुय्ये	अहुथाः	अहुयाथाम्	अहुय्यम्
3. हुते	हुयाते	हुयते	अहुत	अहुयाताम्	अहुयत

<i>Imperat.</i>			<i>Pot</i>		
1 हुने	हुनावहे	हुनामहे	हुय	हुयहि	हुमहि
2 हुय	हुयाथाम्	हुय्यम्	हुयाथा.	हुयायाथाम्	हुयाय्यम्
3 हुताम्	हुयाताम्	हुयताम्	हुयात	हुयायाताम्	हुयायन्

* It takes *Atmanepada* terminations in certain cases (See ch XXI 29)

† उ is changed to उक् (Vide note * page 8)

* कि P. to know.

S.	<i>Pre.</i>		S.	<i>Imperf.</i>	
	D.	P.	D.	P.	
1. चिक्रेमि	चिक्रिवः	चिक्रिमः	अचिक्रयम्	अचिक्रिव	अचिक्रिम
2. चिक्रेपि	चिक्रियः	चिक्रिय	अचिक्रे	अचिक्रितम्	अचिक्रित
3. चिक्रेति	चिक्रितः	चिक्रयति §	अचिक्रेत्	अचिक्रिताम्	अचिक्रयुः
	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>	
1. चिक्रयानि	चिक्रयाव	चिक्रयाम	चिक्रियाम्	चिक्रियाव	चिक्रियाम
2. चिक्रिहि	चिक्रितम्	चिक्रित	चिक्रियाः	चिक्रियातम्	चिक्रियात
3. चिक्रेतु	चिक्रिताम्	चिक्रयतु	चिक्रियात्	चिक्रियाताम्	चिक्रियुः

दा P. A to give
Present.

1. ददामि	दद + ††	ददमः	ददे	ददहे	ददहे
2. ददासि	दत्थः	दत्थ	दत्से	ददाथे	ददधे
3. ददाति	दत्तः	ददति	दत्ते	ददाते	ददते

Imperf

1. अददाम्	अदद	अददम	अददि	अददहि	अददमहि
2. अददा.	अदत्तम्	अदत्त	अदत्थाः	अददाथाम्	अददध्वम्
3. अददात्	अदत्ताम्	अददुः	अदत्त	अददाताम्	अददत

* The roots कि P. to know, ष्ट P. to drop to shine, हृ P. to take by violence, गृ, हृ, P to go, भृ P. to abuse, to slure तुर P to make haste, ध्रि P. to emit sound, ध्र P to produce अर् P to be produced गा P to praise, are restricted to the Vedas जिघर्ति, जिहर्ति, ससर्ति, वभर्ति, हुतोर्ति, तुवर्त, तुतुरति, दिधेष्टि, दधान्त, जजन्ति, जिगति.

§ एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य ॥ धात्वयवसयोगपूर्वो न भवति य इवर्ण-स्तदन्तस्यानेकाचोऽङ्गस्य यण् स्यादजादौ प्रत्यये परे । An inflective root consisting of more than one syllable and ending in इ or ई, not preceded by a conjunct consonant changes the इ or ई, to ए before the weak term nations beginning with a vowel चिक्रि + अति = चिक्रियति. But जिह्रियति Here ई being preceded by a conjunct is changed to इय according to अचिश्चु धातुवृत्तां &c (See note ¶ page 8)

†† दा + व ददा ददा + व. By श्राभ्यस्तयोरातः (See note ¶ page 19) of the reduplicated syllable being dropped, the form is दद.

Imperat

	S	D	P	S	D	P
1	ददानि	ददान	ददाम	ददै	ददावहे	ददामहै
2	देहि*	दत्तम्	दत्त	दस्व	ददाथाम्	ददध्वम्
3	ददातु	दत्ताम्	ददतु	दत्ताम्	ददाताम्	ददताम्

Pot

1	दद्याम्	दद्यान	दद्याम	ददीय	ददीमहि	ददीमहि
2	दद्या	दद्यातम्	दद्यात	ददीया	ददीयाथाम्	ददीध्वम्
3	दद्यात्	दद्याताम्	दद्यु	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्

धो P A to hold, to maintain

Present

1	दधामि	दध्व	दध्मः	दधे	दध्वहे	दध्महे
2	दधासि	धत्थ †	धत्थ	धत्से	दधाथे	धदध्वे
3	दधाति	धत्त	दधति	धत्ते	दधाते	दधते

Imperf

1	अदधाम्	अदध्व	अदध्म	अदधि	अदध्वहि	अदध्महि
2	अदधा	अधत्तम्	अधत्त	अधत्था.	अदधाथाम्	अधदध्वम्
3	अदधात्	अधत्ताम्	अदधु	अधत्त	अदधाताम्	अदधत

Imperat

1	दधानि	दधान	दधाम	दधै	दधावहै	दधामहै
2	धेहि	धत्तम्	धत्त	धस्व	दधाथाम्	धदध्वम्
3	दधातु	धत्ताम्	दधतु	धत्ताम्	दधाताम्	दधताम्

* By ध्वसो &c (Vide note ¶ page 7) the आ of दा is changed to ए and the reduplicative syllable dropped before हि दा + हि-दादा + हि, दा being changed to दै and the first दा being dropped we have देहि

This rule does not apply when the optional termination तात् is affixed to the root. ददातात्

† दधस्तथोश्च ॥ द्वित्स्य ङप् तस्य धायातो वंशोभप् स्यात्तथपरयो स्त्वोश्च ।

The द् of the reduplicative syllable of धा is substituted by ध् before the conjugational weak terminations beginning with त् य्, स्, and ध्व धा +

य - धाया-दाधा-दधा-दध् + य By this rule धध् + य By स्वरिच

(See note † (b) page 10) धत् + य = धत्थ & similarly धस्व धध्वे, धत्ते &c In all other respects the root is conjugated like दा with the only difference of ध् for द्.

<i>Pot</i>					
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. दध्याम्	दध्याव	दध्याम	दधीय	दधीयहि	दधीमहि
2. दध्याः	दध्यातम्	दध्यात	दधीथा.	दधीयाथाम्	दधीध्वम्
3. दध्यात्	दध्याताम्	दध्युः	दधीत	दधीयाताम्	दधीरन्

* निज् P. Â. to purify, to maintain.

Present.

1. नेनेजिम् †	नेनेज्वः	नेनेज्मः	नेनेजे	नेनेज्यहे	नेनेज्महे
2. नेनेक्षि	नेनेक्थः	नेनेक्थ	नेनेक्षे	नेनेजाथे	नेनेध्वं
3. नेनेक्ति	नेनेक्तः	नेनेजति	नेनेक्ते	नेनेजाते	नेनेजंते

Imperf.

1. अनेनेजम् †	अनेनेज्व	अनेनेज्म	अनेनेजि	अनेनेज्यहि	अनेनेज्महि
2. अनेनेक्-ग्	अनेनेक्तम्	अनेनेक्त	अनेनेक्थाः	अनेनेजाथाम्	अनेनेग्ध्वम्
3. अनेनेक्-ग्	अनेनेक्ताम्	अनेनेजु	अनेनेक्त	अनेनेजाताम्	अनेनेजत

Imperat.

1. नेनेजानि	नेनेजाव	नेनेजाम	नेनेजै	नेनेजायहे	नेनेजामहे
2. नेनेग्धि	नेनेक्तम्	नेनेक्त	नेनेश्च	नेनेजाथाम्	नेनेग्ध्वम्
3. नेनेक्कु	नेनेक्ताम्	नेनेजितु	नेनेक्ताम्	नेनेजाताम्	नेनेजताम्

Pot

1. नेनेज्याम्	नेनेज्याव	नेनेज्याम	नेनेजीय	नेनेजीयहि	नेनेजीमहि
2. नेनेज्याः	नेनेज्यातम्	नेनेज्यात	नेनेजीथाः	नेनेजीयाथाम्	नेनेजीध्वम्
3. नेनेज्यात्	नेनेज्याताम्	नेनेज्यु.	नेनेजीत	नेनेजीयाताम्	नेनेजीरन्

* विज् P. Â. ' to divide ' is similarly conjugated वेवेक्ति-वेवेक्त'.

† निजां त्रयाणां गुणः श्लौ ॥ निज् विज् विपामभ्यासस्य गुणः स्यात् श्लौ । In the case of the roots निज्, विज् and विप्, the इ of the reduplicative syllable is gunated before the conjugational terminations नेनेक्ति, नेनेजति; वेवेक्ति, वेवेक्त, अवेवेट्, ड, वेवेज्याम् &c

‡ नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके ॥ लघूपधगुणो न स्यात् ।

Guna is not ordained to the penultimate short इ of the above three roots before a strong termination with an initial vowel in the conjugational tenses Hence अनेनेजम्, नेनेजानि &c

√ P. to protect; to fill.

	Pre.			Imperf.		
	S	D	P.	S	D	P.
1. पिपर्मि †	पिपृत्र		पिपृम.	अपिपरम्	अपिपृत्र	अपिपृम
2. पिपरि	पिपृथ.		पिपृथ	अपिपः	अपिपृतम्	अपिपृत
3. पिपति	पिपृत		पिप्रति	अपिपः §	अपिपृताम्	अपिपरः
	Imperat			Pot		
1. पिपराणि	पिपरात्र		पिपराम	पिपृथान्	पिपृथात्र	पिपृथान
2. पिपृहि	पिपृतम्		पिपृत	पिपृथा	पिपृथातम्	पिपृथान
3. पिपतु	पिपृताम्		पिप्रतु	पिपृथान्	पिपृथाताम्	पिपृथुः

√ P to protect, to fill

	Pre			Imperf.		
	S	D	P.	S	D	P.
1. पिपर्मि	पिपृर्ः ¶		पिपृर्म	अपिपरम्	अपिपृर्	अपिपृर्म
2. पिपरि	पिपृर्थः		पिपृर्थ	अपिपः	अपिपृर्तम्	अपिपृर्त
3. पिपति	पिपृर्तः		पिपृरति	अपिपः	अपिपृर्ताम्	अपिपरः §
	Imperat.			Pot.		
1. पिपराणि	पिपरात्र		पिपराम	पिपृर्थान्	पिपृर्थात्र	पिपृर्थान
2. पिपृहि	पिपृर्तम्		पिपृर्त	पिपृर्थाः	पिपृर्थातम्	पिपृर्थान
3. पिपतु	पिपृर्ताम्		पिपृर्तु	पिपृर्थान्	पिपृर्थाताम्	पिपृर्थुः

† By reduplication पृ. P. अर्तिपिपृर्थाश्च (Vide note † (a) page 31)

पिपृ + नि ऋ being gunated पिपर्मि.

§ अपिपृ + त् - अपिपर + त्. त being dropped by note † page 13
अपिपर = अपिप.

¶ By reduplication पृ. पृ. - पिपृ + वः. Now (a) उदोष्ठ्यपूर्वस्य ॥

अङ्गायमोष्ठ्यपूर्वो यो ऋत् तदन्तम्याङ्गस्य उत्स्यान् । The long ऋ of a root preceded by a letter of the labial class is substituted by उ before the weak terminations (The rule holds good when the ऋ does not undergo Guna or Vridhti) पिपृ + वः Now र is added to it by (b) उरपरपरः ॥ ऋम्याने योऽण् मरपर मन्त्रे प्रवर्तने । र is added to अ, इ, and उ when they come as substitutes for ऋ पिपृ + वः. (c) हलिच् ॥ रेकान्तम्य धातोश्चमाया इतो-र्टादि स्यादिति । The penultimate इ or उ of a root ending in र or ल is lengthened when followed by a consonant. पिपृर्.

§ अपिपृ + उ. ऋ being gunated by note ¶ page 13, we have अपिपर + उ = अपिपर

भृ P. Â. to hold, to maintain.

Pre.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. विभर्षि*	विभृयः	विभृमः	विभ्रे	विभृवहे	विभृमहे
2. विभर्षि	विभृथः	विभृथ	विभृपे	विभ्राथे	विभृष्वे
3. विभर्ति	विभृतः	विभ्रति	विभृते	विभ्राते	विभ्रते

Imperf.

1. अविभरम्	अविभृय	अविभृम	अविभ्रि	अविभृवहि	अविभृमहि
2. अविभः	अविभृतम्	अविभृत	अविभृथाः	अविभ्राथाम्	अविभृष्वम्
3. अविभः	अविभृताम्	अविभरुः	अविभृत	अविभ्राताम्	अविभ्रत

Imperat

1. विभराणि	विभराव	विभराम	विभरै	विभरावहे	विभरामहे
2. विभृहि	विभृतम्	विभृत	विभृष्व	विभ्राथाम्	विभृष्वम्
3. विभर्तु	विभृताम्	विभ्रतु	विभृताम्	विभ्राताम्	विभ्रताम्

Pot.

1. विभृयाम्	विभृयाव	विभृयाम	विभ्रीय	विभ्रीवहि	विभ्रीमहि
2. विभृयाः	विभृयातम्	विभृयात	विभ्रीथाः	विभ्रीयाथाम्	विभ्रीष्वम्
3. विभृयात्	विभृयाताम्	विभृयुः	विभ्रीत	विभ्रीयाताम्	विभ्रीरन्

भी P. to fear.

Pre.

Imperf.

1. विभेमि	विभीवः †	विभीमः	अविभयम्	अविभीव	अविभीम
	विभिवः	विभिमः		अविभिव	अविभिम
2. विभेपि	विभीथः	विभीथ	अविभेः	अविभीतम्	अविभीत
	विभियः	विभिय		अविभितम्	अविभित
3. विभेति	विभीतः	विभ्यति §	अविभेत्	अविभीताम्	अविभयुः
	विभितः			अविभिताम्	

* भृजामिन् ॥ भृज्, माङ्, ओहाङ् एषां त्रयाणामभ्यासस्य इत्स्याच्छ्रौ । The vowel of the reduplicative syllable of भृ, मा and हा ' to go ' is changed to इ. भृभृ वृभृ -विभृ + मि = विभर्षि.

† भियोऽन्यतरस्याम् ॥ इकार स्याद्वलादौ कृति सार्वधातुके । The ई of the root भी is optionally shortened before a conjugational weak termination with an initial consonant विभीतः-विभितः

§ Here ई is changed to य् instead of to इय् (Vide note § page 32)

<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
S	D	P	S	D	P
1 विभयानि विभयान् विभवाम्	विभीयाम्	विभीयाव्	विभीयाम्	विभीयाव्	विभीयाम्
2 विभीहि } विभीतम् } विभीतम् }	विभीयाव् }	विभीयाव् }	विभीयाव् }	विभीयाव् }	विभीयाव् }
3 विभेतु } विभीताम् }	विभ्यतु }	विभ्यतु }	विभीयात् }	विभीयाताम् }	विभीयु }

<i>Pre</i>	* मा	Â to measure to sound	<i>Imperf</i>
1 मिमे † मिमीरहे § मिमीमहे	अमिमि	अमिमीरहि	अमिमीमहि
2 मिमापे मिमापे मिमापे	अमिमीया	अमिमायाम्	अमिमीयाम्
3 मिमीते मिमाते मिमाते	अमिमीत	अमिमाताम्	अमिमित

	<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
1	मिमै	मिमायहे	मिमामहे	मिमीय	मिमीरहि	मिमीमहि
2	मिमीष्व	मिमाशाम्	मिमीध्वम्	मिमीया	मिमीयाथाम्	मिमीध्वम्
3	मिमीताम्	मिमाताम्	मिमताम्	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरन्

§ विष् P Â to pervade
Present

1 वेनेधि ¶ वेनेय्य वेनेय्य वेनेपे वेनेय्यहे वेनेय्यहे
2 वेनेक्षि वनेष्ट वेनेष्ट वेनेष्टे वेनेपाथे वेनेष्टे
3 वेनेष्टि वेनेष्ट वेनेयति वेनेष्टे वेनेपाते वेनेयते

* हा Â to go is similarly conjugated विहात विहाते, जिहते

† मा + ए मामा ममा, by भृजामित् (Vide note * page 35) मिमा + ए now आ of मा is elided by आभ्यस्तयोरात् (note ¶ page 16) मिम + ए मिमे

§ मा + वह मामा-ममा-मिमा + वह इहल्यघो ॥ आभ्यस्तयोरात् इहल्यघो ॥ The आ of मा the Vikarana of the 9th class and of the reduplicated syllable is changed to इ before a conjugational weak termination beginning with a consonant. मिमी + वह = मिमीवह The rule does not apply to the ३ verbs The verbs दा (३) पा (३) दा (१) दा (४) द (१) and प (१) are denominated ३ verbs.

¶ Note here the same changes of १, त, &c as in the case of the root मि

* See note † page 34

Imperf.

S   D   P.   S   D.   P

1	अनेत्रिपम्	अनेत्रिष्व	अनेत्रिष्म	अनेत्रिपि	अनेत्रिष्वहि	अनेत्रिष्महि
2	अनेवेट् ङ्	अनेत्रिष्टम्	अनेत्रिष्ट	अनेत्रिष्टा	अनेत्रिषाताम्	अनेत्रिङ्ङम्
3	अनेवेट् ङ्	अनेत्रिष्टम्	अनेत्रिषु	अनेत्रिष्ट	अनेत्रिषाताम्	अनेत्रिषत

Imperat

1	वेत्रिपाणि	वेत्रिपात्र	वेत्रिपाम	वेत्रिपै	वेत्रिपात्रहै	वेत्रिपामहै
2	वेत्रिङ्ङि	वेत्रिष्टम्	वेत्रिष्ट	वेत्रिष्व	वेत्रिषाथाम्	वेत्रिङ्ङम्
3	वेनेष्टु	वेत्रिष्टम्	वेत्रिषतु	वेत्रिष्टाम्	वेत्रिषाताम्	वेत्रिषताम्

Pot

1	वेत्रिष्याम्	वेत्रिष्याय	वेत्रिष्याम	वेत्रिषीय	वेत्रिषीयहि	वेत्रिषीमहि
2	वेत्रिष्या	वेत्रिष्यातम्	वेत्रिष्यात	वेत्रिषीथा	वेत्रिषीयाथाम्	वेत्रिषीध्वम्
3	वेत्रिष्यात्	वेत्रिष्याताम्	वेत्रिष्यु	वेत्रिषीत	वेत्रिषीयाताम्	वेत्रिषीरन्

ह्र P to abandon*Pre**Imperf*

1	जहामि	जहीव } जहिव *	जहीम } जहिम }	अजहाम् } अजहाम् }	अजहीय } अजहिम }	अजहीम } अजहिम }
2	जहासि	जहीथ } जहिथ }	जहीथ } जहिथ }	अजहा } अजहा }	अजहीतम् } अजहितम् }	अजहात } अजहित }
3	जहाति	जहीत } जहित }	जहति } जहति }	अजहात् } अजहितम् }	अजहीताम् } अजहितम् }	अजहु }

* जहातेश्च ॥ इत्याद्या हलादौ कृति सार्वधातुके । इ is optionally substituted for ओ before a conjugational weak termination with an initial consonant हा + व -हाहा जाहा -जहा + व by इहल्यघोः जही + व and ' ' is Sutra जहीव जहिव

*Imperat.**Pot.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. जहानि	जहाय	जहाम	जह्याम् †	जहाय	जह्याम
2. जहाहि †	जहानम् जहितम्	जहीत जहित	जह्याः	जह्यान्	जह्यात्
जहाहि					
3 जहातु	जहीताम्-जहिताम्	जहतु	जह्यान्	जह्याताम्	जह्युः

† P. to sacrifice, to eat; to take, to satisfy.

*Pre.**Imperf.*

1. जुहोमि	जुह्वः	जुह्वः	अजुह्वम्	अजुह्व	अजुह्व
2. जुहोमि	जुह्वः	जुह्व	अजुह्वोः	अजुह्वतम्	अजुह्वत
3. जुहोति	जुह्वः	जुह्वनि ॥	अजुह्वन्	अजुह्वताम्	अजुह्वतुः ††

*Imperat.**Pot.*

1. जुह्वामि	जुह्वाय	जुह्वाम	जुह्व्याम्	जुह्व्याय	जुह्व्याम
2. जुह्वामि §	जुह्वतम्	जुह्वत	जुह्व्याः	जुह्व्यान्	जुह्व्यात्
3. जुह्वेत्	जुह्वताम्	जुह्वतु	जुह्व्यान्	जुह्व्याताम्	जुह्व्युः

‡ P. to be ashamed.

*Pre.**Imperf.*

1. जिह्मि	जिह्मः	जिह्मः	अजिह्वम्	अजिह्व	अजिह्व
2. जिह्वे	जिह्वः	जिह्व	अजिह्वोः	अजिह्वतम्	अजिह्वत
3. जिह्वेति	जिह्वः	जिह्वेति †	अजिह्वन्	अजिह्वताम्	अजिह्वतुः

<i>Imperat</i>				<i>Pot.</i>	
S.	D	P.	S.	D	P.
1. जिह्याणि	जिह्यान्	जिह्याम	जिह्रीयाम्	जिह्रीयान्	जिह्रीयाम
2. जिह्रीहि	जिह्रीतम्	जिह्रीत	जिह्रीयाः	जिह्रीयातम्	जिह्रीयात
3 जिह्हेतु	जिह्रीताम्	जिह्रियतु	जिह्रीयात	जिह्रीयाताम्	जिह्रीयुः

SECTION III (cl 5.)

Terminations.

Present.

	<i>Par.</i>			<i>Åtm.</i>	
1. मि	वस्	मस्	ए	वेहे	महे
2 सि	थस्	थ	से	आथे	धे
3 ति	तस्	अन्ति	ते	आते	अते

सु P. Å. to cause to bathe, to churn, to bathe, to press
' out juice, to distil (wine)

1. सुनोमि *	सुनुमः } सुन्वः }	सुनुमः } सुन्म † }	सुन्वे सुन्वहे }	सुनुमहे सुन्महे }
2. सुनोपि	सुनुथः	सुनुथ	सुनुपे सुन्वाथे	सुनुधे
3 सुनोति	सुनुतः	सुन्वन्ति ‡	सुनुते सुन्वाते	सुन्वते

Imperf

1. अम्	व	म	इ	वहि	महि
2. स्	तम्	त	थास्	आथाम्	ध्वम्
3. त्	ताम्	अन्	त	आताम्	अत

* स्वादिभ्यः श्रुः॥ The Viharana श्रु is added to सु and other roots of the fifth class.

† लोपश्चास्यान्यतरस्यां च्वोः॥ असयोगपूर्वो य प्रत्ययोकारस्तदन्त-
स्याहस्यलोपो वास्यान्वो परयो. (उ is optionally dropped before व् and च्व, it is
is not preceded by a conjunct consonant

‡ ह्रश्रुवोःसार्वधातुके ॥ जुहोते श्रुप्रत्ययान्तस्यानेकाचोऽहस्य चासयो-
गपूर्वोवर्णस्य यण्म्यादजादौ सार्वधातुके । उवडोऽपरादः । The root हु and the
Viharana श्रु, not preceded by a conjunct consonant, change their उ to व्
before vowel weak terminations in the conjugational tenses. Exception to
the change to उव्.

S.	D.	P.	<i>Imperf.</i>		
			S.	D.	P.
1. असुनवम्	असुनुव }	असुनुम }	असुन्वि	असुनुवहि }	असुनुमहि }
	असुन्व }	असुन्म }		असुन्वहि }	असुन्महि }
2. असुनोः	असुनुतम्	असुनुत	असुनुथाः	असुन्वाथाम्	असुनुध्वम्
3. असुनोत्	असुनुताम्	असुन्वन्	असुनुत	असुन्वाताम्	असुन्वत

Imperat.

1. आनि	आव	आम	ऐ	आवहे	आमहे
2. हि	तन्	त	स्व	आथाम्	ध्वम्
3. तु	ताम्	अन्तु	ताम्	आताम्	अताम्
1. सुनवानि	सुनवाव	सुनवाम	सुनवै	सुनवावहे	सुनवामहे
2. सुनुः	सुनुतम्	सुनुत	सुनुध्व	सुन्वाथाम्	सुनुध्वम्
3. सुनोतु	सुनुताम्	सुन्वन्तु	सुनुताम्	सुन्वाताम्	सुन्वतान्

Pot.

1. याम्	याव	याम	ईय	ईवाहि	ईमहि
2. यास्	यातम्	यात	ईथास्	ईयाथाम्	ईध्वम्
3. यात्	याताम्	युस्	ईत	ईयाताम्	ईरन्
1. सुनुयाम्	सुनुयाव	सुनुयाम	सुन्वीय	सुन्वीवहि	सुन्वीमहि
2. सुनुयाः	सुनुयातम्	सुनुयात	सुन्वीथाः	सुन्वीयाथाम्	सुन्वीध्वम्
3. सुनुयात्	सुनुयाताम्	सुनुयुः	सुन्वीत	सुन्वीयाताम्	सुन्वीरन्

साध् P. to accomplish.

*Pre.**Imperf.*

1. साध्नोमि	साध्नुवः	साध्नुमः	असाध्नुवम्	असाध्नुव	असाध्नुम
2. साध्नोपि	साध्नुथः	साध्नुथ	असाध्नोः	असाध्नुतम्	असाध्नुत
3. साध्नोति	साध्नुतः	साध्नुवन्ति†	असाध्नोत्	असाध्नुताम्	असाध्नुवन्

‡ उतश्चप्रत्ययादसंयोगपूर्वात् ॥ असंयोगपूर्वो यः प्रत्ययोकारस्तदन्ता-
दङ्गात्परस्य हे लुक् स्यात् । The termination हि after उ not preceded by a
conjunct consonant is dropped. But आहि. Here उ being preceded by a
conjunct, हि is not dropped.

† Here उ being preceded by a conjunct is changed to उव् by
अचिश्चु &c. (See note ¶ page 8).

S	<i>Imperat</i>		S	<i>Pot</i>	
	D	P		D	P
1 साध्नानि	साध्नाय	सा नवाम	साध्नुयाम्	साध्नुयाय	साध्नुयाम्
2 साध्नुहि	साध्नुतम्	साध्नुत	साध्नुया	साध्नुयातम्	साध्नुयात
3 साध्नुतु	साध्नुताम्	साध्नुयन्तु	साध्नुयात्	साध्नुयाताम्	साध्नुयु

अञ् A to pervade to heap

	<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
1 अस्नुवे	अस्नुरहे	अस्नुमहे	आस्नुमि	आस्नुवहि	आस्नुमहि	
2 अस्नुप	अस्नुयथे	अस्नुध्वे	आस्नुथा	आस्नुयाग्राम	आस्नुध्वम्	
3 अस्नुते	अस्नुवाते	अस्नुयते	आस्नुत	आस्नुवाताम्	आस्नुयत	

	<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
1 अस्नवै	अस्नवायहै	अस्नवामहे	अस्नुवीय	अस्नुवीयहि	अस्नुवीमहि	
2 अस्नुध्व	अस्नुयाधाम्	अस्नुध्वम्	अस्नुवीथा	अस्नुवीयाधाम्	अस्नुवीध्वम्	
3 अस्नुताम्	अस्नुयाताम्	अस्नुयताम्	अस्नुवीत	अस्नुवीयाताम्	अस्नुवीरन्	

SECTION IV (cl 7)

अञ्ज P to make clear to anoint to be beautiful to go

	<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
1 अनमि *	अङ्क्व ॥	अङ्क्म	आनजम्	आङ्क्व	आङ्क्म	
2 अनक्षि	अङ्क्थ	अङ्क्थ	आनक् ग् †	आङ्क्त्तम्	आङ्क्त्त	
3 अनक्ति	अङ्क्त्त	अङ्क्न्ति	आनक् ग्	आङ्क्त्ताम्	आङ्क्न्	

	<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
1 अनजानि	अनजाय	अनजाम्	अञ्ज्याम्	अञ्ज्याय	अञ्ज्याम्	
2 अङ्क्वि	अङ्क्त्तम्	अङ्क्त्त	अञ्ज्या	अञ्ज्यातम्	अञ्ज्यात	
3 अनक्तु	अङ्क्त्ताम्	अङ्क्त्तु	अञ्ज्यात्	अञ्ज्याताम्	अञ्ज्यु	

*(a) रुधादिभ्यः श्रम् ॥ रुधादिभ्यो धातुभ्यः श्रम्स्याकर्त्रथे सार्धधातुके परे । शपोऽपवादः । मित्वादित्यादश्च परः । In this conjugation न् is inserted between the radical vowel and the final consonant. रुक् रुणश्च

(b) श्राद्धलोपः ॥ श्रम परस्य नस्य लोपः स्यात् । After the vikarana न्, the radical nasal is dropped in this conjugation

† The अ of the vikarana न् is dropped by श्रसोः &c (V denote † page 7)

† See note † page 41

इन्ध् Â to kindle

<i>Pre</i>			<i>Imperf.</i>		
S	D	P	S	D	P.
1 इन्धे	इन्धहे	इन्धहे	ऐन्धि	ऐन्धहि	ऐन्धहि
2 इन्से	इन्धाथे	इन्ध्वे	ऐन्धा १	ऐन्धाभाम्	ऐन्ध्वम्
3 इन्धे §	इन्धाते	इन्धते	ऐन्ध	ऐन्धाताम्	ऐन्धत

<i>Imperat</i>			<i>Pot.</i>		
1 इन्धे	इन्धासहे	इन्धासहे	इन्धीय	इन्धीमहि	इन्धीमहि
2 इन्ध्व	इन्धाभाम्	इन्ध्वम्	इन्धीयाः	इन्धीयाभाम्	इन्धीय्वम्
3 इन्धाम्	इन्धाताम्	इन्धताम्	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीत

* धुद् P. Â to pound.

Present

1 क्षुणभि	क्षुन्द	क्षुन्ध	क्षुन्दे	क्षुन्दहे	क्षुन्धहे
2 क्षुणसि	क्षुन्ध	क्षुन्ध	क्षुन्धे	क्षुन्धाथे	क्षुन्ध्वे
3 क्षुणात्ति	क्षुन्त	क्षुन्दन्ति	क्षुन्ते	क्षुन्धाते	क्षुन्दते

§ or इन्धे. ध्रुवोद्धारिसवर्णे ॥ हल परस्य क्षरो लंपो ना स्वात्मवर्णे क्षरि ।

If a consonant except a nasal, a semi vowel, or इ, be followed by the same one homogeneous to it and preceded by any consonant, it is optionally dropped. Also इन्ध्व, ऐन्धा, ऐन्ध्वम्, ऐन्ध, इन्धाम् &c.

१ आ + इध् + था - ऐन्ध + था, by note † page 17 ऐन्ध् + था, by note † page 11 ऐन्ध् + था = ऐन्धा.

* भिद् P. Â to break, उन्ध P. to be wet, शिद् Â to suffer pain चिद् P. Â to divide; छिद् P. Â to shine to play वृद् P. Â to kill to disregard and विद् Â to consider are to be similarly conjugated भिनति भिन्ते, उनात्ति, शिन्ते, ज्ञात्ति, ज्ञिन्ते, छणत्ति छिन्ते, वृणत्ति, वृन्त, and विन्त इत् P. to

	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.	
1. तृणहानि	तृणहाव	तृणहाम	तृणहाम्	तृणहाव	तृणहाम	
2. तृण्ड †	तृण्डम्	तृण्ड	तृण्डाः	तृण्डातम्	तृण्डात	
3. तृण्डु	तृण्डाम्	तृण्डन्तु	तृण्डात्	तृण्डाताम्	तृण्डुः	

* पिण् P. to grind.

	<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. पिनष्मि	पिण्वः	पिण्वः	अपिनयम्	अपिण्व	अपिं अ	
2. पिनक्षि	पिण्डः	पिण्ड	अपिनट्-ङ् ॥	अपिण्डम्	अपिण्ड	
3. पिनष्टि	पिण्डः	पिणन्ति	अपिनट्-ङ्	अपिण्डाम्	अपिणन्	
	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. पिनपाणि	पिनपाव	पिनपाम	पिण्वाम्	पिण्वान्	पिण्वाम	
2. पिण्डु +	पिण्डम्	पिण्ड	पिण्वाः	पिण्वातम्	पिण्वात	
3. पिनष्टु	पिण्डाम्	पिणन्तु	पिण्वात्	पिण्वाताम्	पिण्वुः	

† रिच् P. Â. to evacuate.

	<i>Pre.</i>					
1. रिणष्मि	रिञ्च्यः	रिञ्च्यः	रिञ्चे	रिञ्च्यहे	रिञ्च्यहे	
2. रिणक्षि	रिङ्कथः	रिङ्कथ	रिङ्क्षे	रिञ्चाथे	रिङ्कथे	
3. रिणक्ति	रिङ्क्तः	रिञ्चन्ति	रिङ्क्ते	रिञ्चाते	रिञ्चते	
	<i>Imperf.</i>					
1. अरिणचम्	अरिञ्च्य	अरिञ्च्य	अरिञ्चि	अरिञ्च्यहि	अरिञ्च्यहि	
2. अरिणक्-ग् §	अरिङ्क्तम्	अरिङ्क्त	अरिङ्क्थाः	अरिञ्चाथाम्	अरिङ्कथम्	
3. अरिणक्-ग्	अरिङ्क्ताम्	अरिञ्चन्	अरिङ्क्त	अरिञ्चाताम्	अरिञ्चत	

† तृह + धि-तृण्ड + धि तृण्ड + धि-तृण्ड + ढि = तृण्ड.

* रिण् P. ' to distinguish ' is to be similarly conjugated.

† प् is changed to ट् and ङ् (Vide note † page 44).

† or पिण्डि. See note § page 43. पिप् + धि-पिप् + ढि, by note † page 11 पिण्ड + ढि = पिण्डु.

† रिच् P. Â. to separate, तञ्च् P. to contract, and पृच् P. to touch, are to be similarly conjugated.

§ Here च् is changed to क् and ग्. See note † page 44.

Imperat.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. रिणचानि	रिणचाव	रिणचाम	रिणचै	रिणचावहै	रिणचामहै
2. रिङ्ग्धि	रिङ्क्तम्	रिङ्क्त	रिङ्क्ष्व	रिञ्चाथाम्	रिङ्ग्ध्वम्
3. रिणक्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चन्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्

Pot.

1. रिञ्च्याम्	रिञ्च्याव	रिञ्च्याम	रिञ्चीय	रिञ्चीवहि	रिञ्चीमहि
2. रिञ्च्याः	रिञ्च्यातम्	रिञ्च्यात	रिञ्चीथाः	रिञ्चीयाथाम्	रिञ्चीध्वम्
3. रिञ्च्यात्	रिञ्च्याताम्	रिञ्च्युः	रिञ्चीत	रिञ्चीयाताम्	रिञ्चीरन्

§ युज P. Â. to join.

Present.

1. युनज्मि	युज्ज्वः	युज्ज्मः	युज्जे	युज्ज्वहे	युज्ज्महे
2. युनक्षि	युङ्क्थः	युङ्क्थ	युङ्क्षे	युज्जाथे	युङ्ग्ध्वे
3. युनक्ति	युङ्क्तः	युज्जन्ति	युङ्क्ते	युज्जाते	युज्जते

Imperf.

1. अयुनजम्	अयुज्ज्व	अयुज्ज्म	अयुज्जि	अयुज्ज्वहि	अयुज्ज्महि
2. अयुनक्-ग†	अयुङ्क्तम्	अयुङ्क्त	अयुङ्क्थाः	अयुज्जाथाम्	अयुङ्ग्ध्वम्
3. अयुनक्-ग्	अयुङ्क्ताम्	अयुज्जन्	अयुङ्क्ते	अयुज्जाताम्	अयुज्जते

Imperat.

1. युनजानि	युनजाव	युनजाम	युनजै	युनजावहै	युनजामहै
2. युङ्ग्धि	युङ्क्तम्	युङ्क्त	युङ्क्ष्व	युज्जाथाम्	युङ्ग्ध्वम्
3. युनक्तु	युङ्क्ताम्	युज्जन्तु	युङ्क्ताम्	युज्जाताम्	युज्जताम्

Pot.

1. युञ्च्याम्	युञ्च्याव	युञ्च्याम	युञ्जीय	युञ्जीवहि	युञ्जीमहि
2. युञ्च्याः	युञ्च्यातम्	युञ्च्यात	युञ्जीथाः	युञ्जीयाथाम्	युञ्जीध्वम्
3. युञ्च्यात्	युञ्च्याताम्	युञ्च्युः	युञ्जीत	युञ्जीयाताम्	युञ्जीरन्

§ युञ् P. to protect; Â. to eat; विञ् P. to fear; to tremble; वृञ् P. to abandon; and भञ्ज् P. to destroy, are conjugated like युञ्.

† Here ज् is changed to ञ् and य् by note ‡ page 44.

रुध् P. Â to obstruct

Present

	S	D	P	S	D.	P
1	रुणाधि	रुन्ध्वः	रुन्ध्म	रुन्धे	रुन्ध्वहे	रुन्ध्महे
2	रुणात्ति	रुन्ध् *	रुन्ध् *	रुत्से	रुन्धाथे	रुन्ध्वे
3	रुणाद्धि ॥	रुन्ध् *	रुन्धन्ति	रुन्धे	रुन्धाते	रुन्धते

Imperf.

1	अरुणधम्	अरुन्ध्व	अरुन्ध्म	अरुन्धि	अरुन्ध्वहि	अरुन्ध्महि
2	अरुणत् द् अरुण. †	} अरुन्धम्	अरुन्ध्	अरुन्धा	अरुन्धाथाम्	अरुन्ध्वम्
3	अरुणत्-द्					
	अरुन्धाम्	अरुन्धन	अरुन्ध्	अरुन्धाताम्	अरुन्धत	

Imperat

1	रुणधानि	रुणधान	रुणानाम	रुणधै	रुणधानहे	रुणधामहे
2	रुन्धि	रुन्धम्	रुन्ध्	रुन्ध्व	रुन्धाथाम्	रुन्ध्वम्
3	रुणद्	रुन्धाम्	रुन्धन्तु	रुन्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्

Pot.

1	रुन्ध्याम्	रुन्ध्याम	रुन्ध्याम	रुन्धीय	रुन्धीयहि	रुन्धीमहि
2	रुन्ध्याः	रुन्ध्यातम्	रुन्ध्यात	रुन्धीथा	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीयम्
3	रुन्ध्यात्	रुन्ध्याताम्	रुन्ध्युः	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरन्

हिंस्. P to kill.

Pre

1.	हिनस्मि	हिंस्व	हिंस्मः	अहिनसम्	अहिंस्व	अहिंस्म
2	हिनस्ति	हिंस्थः	हिंस्थ	अहिनत्-द्-नः §	अहिंस्तम्	अहिंस्त
3	हिनस्ति	हिंस्तः	हिंसन्ति	अहिनत् द्	अहिंस्ताम्	अहिनन्

Imperf

* or रुन्ध रुन्ध See note § page 43

† रुध् + ति-रुणध् + ति, by note † page 17 रुणध् + धि, by note † page 11 रुणध् + धि = रुणाद्धि.

‡ अरुणध् + न् रु being dropped by note † page 13 अरुणध्; by झला &c note † page 11 अरुणद् (add to the version of the Sutra 'or at the end of a word') Then by note ¶ page 20 द् is changed to र्, e to Visarga and then to र् and ण् by note † page 4 Hence अरुणत् द्

§ See notes on चरात् (2nd & 3rd sing Imperfect) page 13-

S.	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
	D.	P.	S.	D.	P.	
1. हिनसानि	हिनसान	हिनसाम	हिंस्याम्	हिंस्यान	हिंस्याम	
2. हिन्धि §	हिंस्तम्	हिंस्त	हिंस्याः	हिंस्यातम्	हिंस्यात	
3. हिनस्तु	हिंस्ताम्	हिंसन्तु	हिंस्यात्	हिंस्याताम्	हिंस्युः	

SECTION V. (cl 8)

* तर् P. Ā. to spread

Present.

1. तनोमि तनुय-तन्म ॥ तनुम-तन्मः तन्वे तनुग्रहे तन्वहे तनुमहे तन्महे
2. तनोः तनुयः तनुथ तनुपे तन्वाथे तनुध्वे
3. तनोति तनुतः तन्वन्ति ॥ तनुत तन्वाते तन्वते

Imperf.

1. अतनवम् { अतनुय { अतनुम { अतन्वि { अतनुग्रहि { अतनुमहि }
2. अतनोः अतनुतम् अतनुत अतनुथा, अतन्वाथाम् अतनुध्वम्
3. अतनोत् अतनुताम् अतन्वन् अतनुत अतन्वाताम् अतन्वत

Imperat.

1. तनयानि तनयय तनयाम तनयै तनयग्रहे तनयामहे
2. तनु † तनुतम् तनुत तनुथ तन्वाथाम् तनुध्वम्
3. तनोतु तनुताम् तन्वन्तु तनुताम् तन्वाताम् तन्वताम्

§ हिम् + धि स being dropped by धिच (Vide note * page 8) the form is हिन्धि

* तनादिकृन्ध उः ॥ तनादेः कृञश्च उपत्यय. स्यान् कार्ये सार्था-
तुके परे । शपोऽपरादः । उ is added to the roots of the eighth class begin-
ning with तन् and to the root कृ in the conjugational tenses.

† For the optional elision of उ, see note † page 40

‡ Here उ is changed to य and dot to उर् See note ‡ page 40

§ See note § on प page 41.

Pot

S	D	P.	S	D	P.
1. तनुयाम्	तनुयाय	तनुयाम	तन्वीय	तन्वीयहि	तन्वीमहि
2 तनुया	तनुयातम्	तनुयात	तन्वीयाः	तन्वीयाधाम्	तन्वीध्वम्
3 तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयु	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्

‘ कृ P Â todo

Present

1. करोमि	कुर्वे	कुर्म	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
2 करोपि	कुरुय	कुरुय	कुरुये	कुर्याये	कुरुधे
3. करोति	कुरुत	कुर्वन्ति	कुरुते	कुर्याते	कुर्वते

Imperf

1. अकरयम्	अकुर्वे	अकुर्म	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
2 अकरो	अकुरुतम्	अकुरुत	अकुरुथा	अकुर्याधाम्	अकुरुध्वम्
3 अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्	अकुरुत	अकुर्याताम्	अकुर्वत

Imperat

1. करवाणि	करवान	करवाम	करवे	करवानहे	करवामहे
2 कुरु	कुरुतम्	कुरुत	कुरुय्व	कुर्याधाम्	कुरुध्वम्
3 करोतु	कुरुताम्	कुर्वे तु	कुरुताम्	कुर्याताम्	कुर्वताम्

‘ कृ is changed to कर् before the strong terminations in the conjugational tenses. It is an irregular root.

अत उत्सार्वधातुके ॥ उ प्रत्ययान्तस्य कृञोऽकारस्य उत्सार्वधातुके णिति । Before the conjugational weak affixes the अ of कर् is changed to उ in other words, कृ is changed to कुर before the conjugational weak terminations. The other irregular roots of this class are क्षिण्, ऋण्, तृण्, and घृण्. The penultimate short vowels of these optionally take Guna before the Vikarana उ in the conjugational tenses as क्षिणाति, क्षेणाति, ऋणुते अणुते ऋणोति-अणाति, तृणोति-तर्णोति, घृणोति घर्णाति. This rule is objected to by Âtreya and others some, however maintain it.

§ नित्यं करोतेः॥ करोते प्रययोकारस्य नित्य लोपः स्यान्म्वो परयो. । The Vikarana उ is necessarily dropped before त् and म्.

S. D. P. S. D. P.

1. कुर्याम्	कुर्याव	कुर्याम	कुर्वीय	कुर्वीमहि	कुर्वीमहि
2. कुर्याः	कुर्यातम्	कुर्यात	कुर्वीथाः	कुर्वीयाथाम्	कुर्वीध्वम्
3. कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्युः	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्

SECTION VI (cl . 9).

क्री. P. Â. to buy.

Present.

1. क्रीणामि †	क्रीणीव §	क्रीणीमः	क्रीणे	क्रीणीमहे	क्रीणीमहे
2. क्रीणासि	क्रीणीथः	क्रीणीथ	क्रीणीये	क्रीणाये	क्रीणीध्वे
3. क्रीणाति	क्रीणीतः	क्रीणन्ति †	क्रीणीते	क्रीणाते	क्रीणते

Imperf.

1. अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि
2. अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत	अक्रीणीथा	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीध्वम्
3. अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्	अक्रीणीत	अक्रीणाताम्	अक्रीणत

Imperat.

1. क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम	क्रीणे	क्रीणावहे	क्रीणामहे
2. क्रीणीहि	क्रीणीतम्	क्रीणीत	क्रीणीष्व	क्रीणाथाम्	क्रीणीध्वम्
3. क्रीणातु	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु	क्रीणीताम्	क्रीणाताम्	क्रीणताम्

॥ येच ॥ कृञ उलोप स्याथादौ प्रत्यये परे । The उ of कृ is dropped before the weak terminations beginning with य् in the conjugational tenses.

‡ त्रयादिभ्यः श्ना ॥ त्रयादिभ्यो धातुभ्यः श्ना स्यात्कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे । शपोऽपवादः । ना is added to the roots of the 9th class

§ ई हल्यघोः ॥ आभ्यस्तयोरात् ईस्यात्सार्वधातुके कृति हलिनतुघुसङ्ग-कस्य । The Viharana ना and the roots of the 3rd conjugation except the घु verbs (i. e दा, धा &c See note § page 37) substitute ई for आ before the weak terminations beginning with a consonant

† The आ of the Viharana ना is dropped by आभ्यस्तयोः &c. See note ¶ Page 16.

			Pot.			
S.	D.	P.	S.	D.	P.	
1. क्रीणीयाम्	क्रीणीयाय	क्रीणीयाम	क्रीणीय	क्रीणीयहि	क्रीणीमहि	
2. क्रीणीयाः	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात	क्रीणीयाः	क्रीणीयायाम्	क्रीणीचम्	
3. क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्	

§ स्तम्भ् P. to obstruct; to stop

Pre.

Imperf.

1. स्तम्भामि	स्तम्भीयः	स्तम्भीमः	अस्तम्नाम्	अस्तम्नीय	अस्तम्नीम
2. स्तम्भासि	स्तम्भीथः	स्तम्भीथ	अस्तम्नाः	अस्तम्नीतम्	अस्तम्नीत
3. स्तम्भाति	स्तम्भीतः	स्तम्भन्ति	अस्तम्नात्	अस्तम्नीताम्	अस्तम्नन्

Imperat.

Pot.

1. स्तम्भानि	स्तम्भाय	स्तम्भाम	स्तम्भीयाम्	स्तम्भीयाय	स्तम्भीयाम
2. स्तम्भान*	स्तम्भीतम्	स्तम्भीत	स्तम्भीयाः	स्तम्भीयातम्	स्तम्भीयात
3. स्तम्भानु	स्तम्भीताम्	स्तम्भन्तु	स्तम्भीयान्	स्तम्भीयाताम्	स्तम्भीयुः

§ अनिदितांहलउपधायाः कृति ॥ ह्यन्तानामनिदितामङ्गाना-

म्यधाया नस्य छोप स्यात्कृति टितिच प्रत्यये परे । The penultimate न् of a root which ends in a consonant and is not marked with a mute ऋ (in the Dhatupatha as टुनदि, लवि, रुटि &c) is dropped before the weak terminations generally.

* हलः श्नः शानञ्झौ ॥ हलः परस्य श्नः शानजादेशः स्यादौ परे ।

Roots of this conjugation ending in a consonant substitute आन for नी before the termination हि हि is afterwards dropped, as the base ends in अ, by अतो हेः ॥ अतः परस्य हे ङ्कस्यान् । After the base ending in अ, the termination हि is dropped.

CHAPTER II.

// Irregular verbs of the 1st, 4th, 6th, and 9th classes.

SECTION I (cl. I.)

1. उर्दं ऀ to measure, to play.	2. कुर्दं	3. खूर्दं	4. गुर्दं ऀ to
उर्दते; उर्दाश्चक्रे.	play.	कूर्दते.	खूर्दते. गुर्दते.

5. हृर्छ् P. to retreat, to be crooked हृर्छति; जुहृर्छ; हृर्छिता.
 6. मुर्छ् P. to faint, to increase. मूर्छति; मुमूर्छ; मूर्छिता.
 7. स्फुर्छ् P. to spread. स्फूर्छति.
 8. स्फुर्ज् P. to thunder. स्फूर्जति.
 9. उर्व् 10. तुर्व् 11. धुर्व् 12. दुर्व्
 13. धुर्व् P. to kill ऊर्वति; ऊर्वाञ्चकार; ऊर्जिता. तूर्वति; तुतूर्व; तूर्विता. धूर्वति. दूर्वति. धूर्वनि.
 14. गुर्व् P. to endeavour. गूर्वति; जुगूर्व.
 15. मुर्व् P. to bind. मूर्वति.
 16. पुर्व् P. to fill. पूर्वति.
17. गुप् P. to protect. गोपायति.
 18. धूप् P. to heat. धूपायति.
 19. पण् ᳚. to transact business. पणते. he transacts business; to praise. पणायति.* he praises.
 20. पन् ᳚. to praise. पनायति.*
 21. ऋत् ᳚. to censure; to be compassionate ऋतीयते.
 22. कम् ᳚. to wish. कामयते, कामयन्ते, कामयन्ते.
 23. छिप् P. to spit छीवति, छीवत, छीवन्ति.
 24. चम् P. to eat, with आ. आचामति, आचामत, आचामन्ति.

1—16 उपधायांच ॥ धातोरुपधाभूतयोरेक्यकारयो ईलपग्योः परत इको दीर्घः स्यात् । The long vowel is substituted for इ, उ, ऋ, or ए, preceding a penultimate र् or य् of a root, if that र् or य् is followed by a consonant

17—20 गुप्धूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः ॥ एभ्य आयप्रत्ययः स्यात्स्वार्थे । आय् is subjoined to these roots in the conjugational tenses गुप् takes Guna before this आय्.

* When पण् and पन् take the affix आय् in the sense of 'to praise', they are conjugated in the Parasmaipada

21 ऋतेरीयङ् ॥ ऋतिः सौत्रस्तस्मादीयङ् स्यात्स्वार्थे । The root ऋत् takes the affix ईय् in the conjugational tenses; it is one of the sontra verbs & is those noticed in the sutras

22 कमेर्णिङ् ॥ कमेर्णिङ्प्रत्ययः स्यात्स्वार्थे । ङकार आत्मनेपदार्थः । कम् takes अय् in the conjugational tenses Before this अय् the penultimate अ is lengthened

23—24 छिबुक्कुमुचमां शिति ॥ एषामचो दीर्घः स्याच्छिति । The roots छिप्, कम् & चम् with आ [आटि चम इति वक्तव्यम्] lengthen their vowel in the special tenses.

- 25 भ्राञ् A. to shine. भ्रागते-भ्राशते.
 26 भ्राञ् A. to shine. भ्राशते-भ्राशते.
 27 भ्रम् P. to wander. भ्रमति-भ्रम्यति.
 28 क्रम् P. to step or walk. क्रामति-क्राम्यति. A. आक्रमते.
 29 लप् P. A. to desire. लभति-ते-लभ्यति-ते.
 30 विन् P. to please. विनोमि, विनुः-विन्, विनुमः-विन्मः.
 31 कृष् P. to kill; to act; to go. कृणोमि, कृणुः-कृष्, कृणुमः-कृष्मः.
 32 अक्ष् P. to pervade. अक्षति-अक्षोति, अक्षतः-अक्षुतः.
 33 तक्ष् P. to make thin. तक्षति-तक्षोति, तक्षतः-तक्षुतः.
 34 पा P. to drink. पिबति.
 35 घ्रा P. to smell. जिघ्रति.
 36 घ्ना P. to blow. धमति.

25—29 चाभ्राजभ्राशभ्रसुकृष्टसुत्रसिधुदिलपः ॥ एभ्यः स्यन्ता स्वात्कार्ये सारधातुके परे । The roots भ्राञ्, भ्राञ्, भ्रम्, क्रम्, लप्, 4 P, क्रम् 4 P, दुष्ट G. P. and लप्, optionally admit the Vikarana य in the special tenses.

28 क्रमः परस्मैपदेषु ॥ क्रमेर्दीर्घः स्यापरस्मैपदपरे शिति । क्रम् lengthens its vowel in the Parasmaipada.

30-31 धिन्विद्वृष्वयोरच ॥ अनयोस्कारोऽन्तदेशः स्यादुप्रत्ययशब्धिपये । अतो लोपः । धिन् and दृष् substitute अ for the final consonant and take also the Vikarana उ; as धिन् + उ. अ being dropped. (अतो लोपः) we have धिर् + उ-धितुः then it is conjugated like a root of the fifth class.

32 अक्षोऽन्यतरस्याम् ॥ अक्षो वा श्रुप्रत्ययः स्वात्कार्ये सारधातुके परे । पक्षे शप् । The root अक्ष् admits उ optionally in the special tenses.

33 तनूकरणे तक्षः ॥ श्रु. स्वादा शब्धिपये । तक्ष् does the same if it means 'to make thin.'

34 पाघ्राध्मास्थानादाणदृश्यर्तिसर्तिशदमदां पिबजिघ्रधमतिष्ठमनयच्छपश्यच्छवीजीयमीदाः ॥ पादीनां पिवादयः स्युर्तिमं प्रकाशकारादी प्रत्यये परे । The roots पा, घ्रा, ध्मा, स्था, म्ना, दा, रण, कृ, गृ, श्र, and दृष् substitute पिब्, जिघ्र्, धम, तिष्ठ, मनय, च्छप, च्छय, च्छवी, जीय, मीदाः in the special tenses.

- 37 स्था P. to stand. तिष्ठति.
 38 आ P. to study मनति.
 39 दा P to give यच्छति.
 40 दृश् P to see पश्यति.
 41 ग P to go, to acquire गच्छति.
 42 हृ P. to run धावति, धावत .
 43 शद् P to perish gradually शीयते.
 44 सद् P to wither, to destroy, to go, to be weary. सीदति.
 45 गृह् P. Â to cover. गृहति ते.
 46 श्रु P to hear. शृणोमि, शृणु - शृण्व , शृणुम शृण्व .
 47 दश् I' to bite दशति, दशत .
 48 सज्ज् P to adhere. सजति.
 49 स्वज्ज् Â to embrace स्वजते.
 50 रज्ज P Â to colour. रजति; रजते.
 51 गम् P to go गच्छति, गच्छत .
 52 यम् P to stop यच्छति, यच्छत .
 53 मृज् P to be clean, to ornament मार्जति.
 54 जम् A to yawn. जम्भते.
 55 कृप् Â to be able. कल्पते.
 56 सस्ज् P to be ready. सजति.

43 शदेः शितः ॥ शिद्धानि नोऽस्मादात्मनेपद स्यात् । शद् takes Âtmanepada in the special tenses 44 सद् with आ I P to go आसीदति

45 ऊदुपधाया मोहः ॥ गृह उपधाया ऊत्स्याद्रुणहतामजोदा प्रत्यये परे । The penultimate उ of गृह is lengthened before the strong terminations beginning with vowels

46 श्रुवः शृच ॥ श्रु शृत्यादेशः स्यात् अनुप्रत्ययश्च शब्धिपये । शपोऽपवाद ॥ श्रु takes the Vikarana उ and is converted into शृ in the special tenses

47—49 दंशसज्जस्वज्जा शपि ॥ 50 रज्जेश्च ॥ एषा शपि नलोपः । These roots drop their penultimate र, स, ल in the special tenses.

51—52 (a) इयगमियमां च्छः ॥ एषा छ स्याच्छिति परे । The roots इय 6 P, गम्, and यम्, substitute छ for their final consonants in the special tenses as इच्छ (b) छेच ॥ ह्रस्वस्य छे परनुगागम स्यात् । च् is added to a short vowel when followed by छ in the junction of letters as इच्छति, च् being substituted by च् by स्तो धुना &c. (S III 1-2 page 56)

53 मृजेवृद्धिः ॥ मृजेरिक्को वृद्धि स्याद्भातुप्रत्यये परे । मृज् 1 2 10 takes Viddhi instead of Gana

54 रधिजभोरचि ॥ एतयोर्नुमागम स्यादचि । रच् and जम् insert च् when a vowel follows

55 See Ch III S III 15

56 See मस्ज् S III 2 page 56

SECTION II. (cl. 4)

1 दिग् P. to play. दीयति.	12 मद् P. to rejoice. मायति.
2 निग् P. to sew. सीयति.	13 यम् P. to endeavour. यस्य-
3 प्रिग् P. to spit. प्रीयति.	ति यसति; with सम्, संयस्य-
4 व्रम् P. to fear; to run. व्रस्य-	नि-मयसति.
ति-व्रसति.	
5 ऋम् P. to be languid. ऋम्य-	11 जृ P. to be old. जीर्यति.
ति-ऋमनि.	
6 ध्रम् P. to be unsteady. ध्राम्यति.	15 घृ P. " घ्रायति.
7 शम् P. to be pacified. शाम्यति.	16 शो. P. to make thin; to
8 तन् P. to desire. ताम्यति.	sharpen. श्यति, श्यतः, श्यन्ति.
9 दग् P. to restrain दाम्यति.	17 छो P. to cut. छयति, छयतः.
10 ध्रग् P. to be wearied ध्राम्यति.	18 नो P. to put an end to. स्यति.
11 क्षग् P. to bear or to endure.	19 दो P. to divide. दयति, दयतः,
क्षाम्यति.	दयति.

20 जन् Ā to be produced जायते.	23 मिद् P to be unctuous मे- यति.
21 रज्ज् P Ā to colour रज्यति ते	24 व्य्व् P to beat, to tear, to hurt विव्यति.
22 भ्रज् P to fall भ्रस्यति.	

- 20 ज्ञाजगोर्जा ॥ अनयोर्जादेश स्याच्छ्रिति । जा is substituted for ज्ञा and जन् in the conjugational tenses
- 21 22 (Ch I D II S VI note § page 61)
- 23 मिर्दग्धुणः ॥ मिर्देरिको गुण. स्यादित्सन्नकशकारादौ प्रत्यये परे ।
मिद् takes Gana in the special tenses
- 24 (Ch III S II 5† b & Ch III S V 56) The य् of व्य्व् is changed to इ by सप्रसारण

SECTION III (cl 6)*

1 भ्रज् P. Ā to fry. भृज्जति ते.	6 इप् P to wish. इच्छति.
2 मज्ज् P to purify by bath- ing. मज्जति.	7 वृद् P to cut वृध्यति वृटति.
3 वृध् P. to cut. वृध्यति.	8 विच्छ् P to go विच्छायति.
4 व्यच् P to cheat मिचति.	9 नृ P to praise नुवति.
5 प्रच्छ् P to ask. पृच्छति.	10 धू P to shake धुयति
	11 सू P to direct, to send सुगति.

* The Vikanana of this class is weak

- 1, 3, 4, 5 (Ch III S II 5† b) 1-2 भृज्, मज्ज्
स्तोः श्रुनाश्च ॥ सकारतवर्गयोः शकारचवर्गाभ्यां सयोगे शकार-
चवर्गौ स्त । अत्रस्थान्यादेशयोर्यथासख्यम् । श् or a consonant of
the palatal class is substituted for स् or a consonant of the dental
class when they two are combined भृदज्, मरज् श is there changed
to ज by Ch I D II S I note† page 11, भृज्ज्, मज्ज्
- 6 See Ch II S I 51
- 7 (Ch II S I 25) 8 (Ch II S I 17)
- 9-12 and 17-19 (Ch I D II S I note § 17, 18 क् A to
sound, does the same कुवते

12 पि P. to hold प्रियति.	28 छिप् P. Â to print छिप्- ति ते.
13 दृ Â. to respect आद्विषने	29 सिचि P. Â to sprinkle. सिचति-ते.
14 धृ Â to remain; to hold ध्रियते	30 कृन् P. to cut कृन्ति.
15 धृ Â to be busy व्याप्रियतं.	31 गिद् P to pain गिन्दति.
16 मृ Â to die. म्रियते.	32 पिश्व P to form, to light. पिशति..
17 रि P. to go रियति.	33 तृम् P. to be satisfied. तृम्कति.
18 पि P to go पियति.	34 तुम् P to kill तुम्कति.
19 क्षि P to dwell to go क्षियति.	35 तुम् P to kill तुम्कति.
20 कृ P to spread किरति, किरत ; उप प्रतिस्किरति.*	36 दम् P. to give pain. दम्कति.
21 गृ P. to swallow गिरनि गिळति.	37 क्रम् P. to kill क्रम्कति.
22 सृ P. to wither &c सीदति.	38 गुम् P. to string गुम्कति.
23 शृ P to perish gradually. शीयते.	39 उम् to fill उम्कति.
24 छस् Â to feel shame छञ्जते.	40 शुम् to shine शुम्कति.
25 मुच् P Â to release मुचति ते.	
26 लुप् P Â to cut लुम्कति ते.	
27 निद् P. Â to get निन्दति-ते.	

13, 15 आ is generally prefixed to दृ and पि and आ to धृ

13—16 (Ch. VI 3 and Ch. I D II 8 I. note * page 8). 20—21 See
सृ Ch. IV S IV. 28.

20* किरतां लयने ॥ हिंसायां प्रतेश्च ॥ कृ takes कृ after उप
in the sense of 'cutting' and after प्रति in the sense of 'killing'

21 अचि विज्ञापा ॥ गिरते रेफस्य लय वा स्यादजादी प्रयवे परे ।
र of गृ is changed to छ optionally when it is followed by a
termination beginning with a vowel

22, 23 (Ch II S I 43 44) The root शृ takes Âtmanepada ter-
minations in the conjugational tenses.

25—32 ओमुचादीनाम् ॥ मुचादीनां मुनागम. स्याछे परे । These
roots admit a nasal in the special tenses

33—40 (ओ नृम्कादीनां तुम्याच्यः) The penultimate र of a root be-
longing to the 6th class is not dropped before the 3rd sg. I excep-
tion to अनिदिनाम् &c. See note 5 page 51 and see note 5 page 53

SECTION IV. (ch. 9.)

1 स्कु P. Â. to go by leaps, to lift. स्कुनाति स्कुनीते; स्कुनोति-स्कुनुते. 2 स्तम् P. to obstruct, to stop. * स्तम्नाति; स्तम्नोति. 3 स्तुम् P. to stop; to extirpate. स्तुम्नाति; स्तुम्नोति. 4 स्कम् P. to obstruct, to stop. स्कम्नाति; स्कम्नोति. 5 स्कुम् P. to obstruct; to hold. स्कुम्नाति; स्कुम्नोति. 6 पू P. Â. to purify. पुनाति-पुनीते. 7 लृ ,, ,, to cut. लृनाति-लृनीते. 8 स्तृ ,, ,, to cover स्तृणाति-स्तृणीते. 9 कृ ,, ,, to injure. कृणाति-कृणीते. 10 वृ ,, ,, to choose वृणाति-वृणीते. 11 धृ ,, ,, to shake. धुनाति-धुनीते. 12 शृ P. to destroy. शृणाति.	13 वृ P. to choose, to support. वृणाति. 14 पृ ,, to protect; to fill. पृणाति. 15 भृ ,, to censure; to support. भृणाति. 16 मृ ,, to kill. मृणाति. 17 दृ ,, to tear. दृणाति. 18 जृ (झृ, धृ) P. to be old. जृणाति, झृणाति; धृणाति. 19 नृ P. to lead. नृणाति. 20 कृ P. to kill. कृणाति. 21 ऋ P. to go. ऋणाति. 22 गृ P. to sound. गृणाति. 23 ज्या P. to be old. जिनाति. 24 री P. to go, to howl रिणाति. 25 ली P. to embrace लिनाति. 26 ह्री P. to choose. ह्रिणाति. 27 ङ्री P. to go. ङ्रिणाति.

1—5 स्तम्भुस्तुम्भुस्कम्भुस्कुम्भुस्कुम्भ्यः शुश्च ॥ एतेभ्यः श्राप्रत्य-यो भवति शुश्च । These roots admit ना and नु in the special tenses.

• For the elision of the nasal see Ch I D II. S VI note § page 51.

2—5 These are sontra roots, written sometimes as स्तम्, स्तुम्, स्कम्, and स्कुम्

6—27 प्वादीनां न्हस्वः ॥ प्वादीनां न्हस्वः स्याच्छिति परे । These roots shorten their vowels in the special tenses.

28 व्री P. to choose. व्रीणाति- त्रिणाति.	जानीते.
29 श्री P. to fear; to support. श्रीणाति त्रिणानि.	32 एच् P. to be past birth. एच्ञाति; some read एच् ; खीनाति +
30 क्षी ,, to kill. क्षीणाति-क्षिणाति.	33 ग्रह् P. Ā. गृहाति, गृहीति.
31 ज्ञा P to know जानाति-	34 क्षुभ् P. to tremble. क्षुब्जाति.

23 ह्रलः ॥ अङ्गानयमाहलः पर यन्तप्रसारण तदन्ताङ्गस्व दीर्घ स्यात् । If a root beginning with a conjunct consonant ends in इ or उ substituted for ए or व् by Samprasaran, the short इ or उ is changed to ई or ऊ, as ज्या by Ch III. S II 5†b becomes जि, जि now by this rule is changed to जी, which again by the preceding rule प्वादीनां द्वस्वः shortens its vowel, जिनाति.

28—30 These roots shorten their vowel optionally.

31 Ch II S II 20. Page 56.

32 † एच् + ना; by Ch IX. § 23, we have ए + क + ना; Now एत्ये-
घत्यूठसु ॥ अणदिजायोरेत्ये घत्योरुठिच परे वृद्धि रेफादेशः
स्यात् । Vriddhi is substituted for both the vowels when अ or
आ is followed by ए of एति (root इ 2 P.) and of एयति
(root एय्) and ऊ (the substitute of वा as in विश्वाद्) उप +
एति-उपैति, उप + एयते-उपैयते, विश् + वाद् + अच्-विश् + ऊद् + अण् =
विश्वाद्. So we have खीनाति

33 (Ch III. S II 5 † b)

34 क्षुब्भादिषुच ॥ एणत्वं न स्यात् । च in क्षुब्हा, नृनमन, हरिन्दी
&c is not changed to ण् Exception to Ch. III. S III 20 21 (b)

Non-CONJUGATIONAL TENSES.

CHAPTER III.

PERFECT.

SECTION I.

* Set roots ending in vowels

Terminations.

§ Par.

¶ Âtm.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अ	व	म	ए	वहे	महे
2. थ	अथस्	अ	ते	आथे	चे
3 अ	अतुस्	उस्	ए	आते	इरे

* 'ऊददन्तैर्यौतिरुक्षुशीस्तुनुक्षुश्चिडीङ्श्रिभिः

॥ वृङ्पृङ्म्या च विनैकाचोऽजन्तेषु निहताः स्मृताः ॥

All roots ending in long ऊ and ऋ and यु, ए, क्षु, शी, स्तु, तु, धु, थि, डी, थि, वृ, (9 cl Âtm) and वृ (5 cl P Â) are set, while other monosyllabic roots ending in vowels are anit. This Karika is, therefore, restricted to the distinction of the set and the anit of the vowel-ending roots. For the similar distinction of roots ending in consonants the Karikas are given on page 65.

§ परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ॥ लिट्तिवादीनां

नवानां णलदयो नव स्युः। णल् (अ), अतुस्, उस्; थल् (थ), अथुस्, अ; णल् (अ), व and म.

¶ लिट्स्तद्धयोरेशिरेच ॥ लिङदेशयोस्तद्धयोरेश्इरेच् एतौ स्तः।

The Âtmanepada terminations of the Perfect are the same as those of the second division of the special tenses except those of the 3rd pers sing and plural which are ए (एश्) and इरे (इरेच्) instead of त् and अत् (अश्)

The singulars of the Parasmaipada are strong the duals and plurals of the Par. and all persons of the Âtmanepada are weak.

✓ *Par. I* भू 1. P to be, भू 1 A to get *Atm*
 S D P S D P

1 वभूय वभूयि + वभूयि वभूये वभूयिहे वभूयिमहे
 2 वभूयि + वभूयि वभूये वभूयिपे वभूयाथे वभूयिचे वभूयि
 3 वभूय वभूयतु वभूयतु वभूय वभूयाते वभूयिरे

1 भू+अ (a) भूचो वुग् लुट् लिटोः ॥ भूचो वुगागम स्यादुट् लिटो-
 रचि । (a) भू admits व् before the terminations beginning with vowel's
 in the Aorist and the Perfect. भू+अ (b) लिटि धातोरनभ्यासस्य ॥
 लिटि परेऽनभ्यासधातुनयनस्यकाच प्रथमस्य द्वे स्त आदिभूतादच. परस्य तु
 द्वितीयस्य । (b) The root is reduplicated in the perfect. The general rules of
 reduplication are given on page 30 (Ch I D II S. 11) yet for the sake of
 refreshing the memory we give below the Sūtras already cited

(1) (a) एकाचो द्वे प्रथमस्य ॥ (b) अजादे द्वितीयस्य ॥
 (2) पूर्वोऽभ्यासः ॥ (3) हलादिः शेषः ॥ (4) अभ्यासे चर्च ॥
 (5) ऋस्वः ॥ (6) कुहोश्च ॥ (7) उरत् ॥ (8) शर्पूर्वाः
 स्यः ॥ Other peculiarities with regard to particular roots will be
 noticed in their proper places

Now by एकाचो द्वे प्रथमस्य, the reduplication of भू is भू
 भू+अ, by हलादिः शेषः भू भू+अ, by ऋस्व भू भू+अ, भवतेर ॥
 भवते रभ्यासोकारस्य अ स्यादिति । अ is substituted for उ in the redupli-
 cative syllable of भू भूभू+अ, by अभ्यासे चर्च वभू+अ=वभू

+ आर्धधातुकस्येड् वलादे ॥ वलादेर्धातुकस्येडागम स्यात् । इ is
 prefixed to the non conjugational (or Ardhadhiatuka) terminations begin-
 ning with any consonant except व् : & set roots admit of इ before all
 Ardhadhiatuka terminations beginning with any consonant except व्
 and roots of course, do not admit it. The perfect, though a non conju-
 gational tense, is not, however affected by this rule. In it all anit roots
 should be treated like set roots as regards the admission of इ. There are
 only eight roots beginning with ह् that are really anit in the perfect. See b
 I 14 † page 64 See the subsequent Karika अतोऽस्यत्वाद् do on page 65

‡ भू+ये-वभू+इत्, व् being changed to य by आदेशप्रत्यययोः ॥
 See note ‡ page 12 the form is वभूयि

† (a) इण षीध्वलुङ्गिटां घोऽङ्गात् ॥ इण तादृहापरेण षीध्वलु-
 ङ्गिटां धस्य नृय स्यात् । (a) The व् of the terminations षीध्वम्, धम् and

2 स्तृ 9 P			Ā to cover			Ātm			
Par	S	D	P	S	D	P	S	D	P
1	तस्तार	तस्तर*	तस्तरिव ^१	तस्तरिम	तस्तरे	तस्तरिणे	तस्तरिमहे		
2	तस्तरिथ	तस्तरथु	तस्तर	तस्तरिथे	तस्तराथे	तस्तरिथे ^२			
3	तस्तार	तस्तरतु	तस्तर	तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे			
3 शृ 9 P to kill				4 यु 2 P to join					
1	शशार	शशरिव	शशरिम	युयान	युयुनि ^३	युयुविम			
	शशार	शशरिव ^४	शशरिम	युयन					
2.	शशरिथ	शशरथु.	शशर	युयविथ	युयुयु	युयुव			
		शशरथु	शशर						
3	शशार	शशरतु	शशर	युयान	युयुतु	युयुः			
		शशरतु	शशर						

प्, of the 2nd pers plur Benedictive Aorist, and Perfect Ātm respectively, must be changed to ऌ when they are preceded by an inflective root ending in any vowel except अ or आ, as च्यु-च्योपीद्वम् अच्योद्वम्. कृ

चकृदे गृ-अगाद्वम् (2nd pers plur Aorist of the passive of गृ 6 P) (b)

विभाषेद ॥ इण परो य इट्त्त परेया पीधलुइलिटा धस्य वा मूर्धन्य स्यात् । ष may optionally be changed to ऌ when the intermediate इ is prefixed to the above terminations provided this इ be preceded by any vowel except अ or आ or by one of the consonants य, व, र, ल, or ह as लृ B लविपीधम्-लविपीद्वम् A अलविध्वम्-अलविद्वम् P लुलुविध्वे लुलुविद्वे

2 * स्तृ + अ by एकाचो &c. स्तृस्तृ + अ by शर्पूर्वाः खय तृस्तृ + अ, by ऋस्व तृस्तृ + अ by उरत् तृस्तृ + अ The ending vowel takes vriddhi optionally in the first and necessarily in the third person singular तस्तार, तस्तर In the second person singular it takes guna तस्तरिथ

१ ऋच्छत्युताम् ॥ तौदादिकृच्छे ऋधातो ऋताच गुण स्यादिति । The roots ऋच्छ, कृ and those that end in long ऋ change their vowel to अ before the terminations of the perfect

3 † शृदृप्रां ऋस्वो वा ॥ एषा किति लिटि ह्रस्वो वा स्यात् । पक्षे गुण ।

शृ, दृ, and पृ shorten their vowels optionally before the weak terminations of the Perfect. When they do not they take guna by the above rule and when they do the ऋ is changed to ए by इको यणचि (Vide note || page 31)

ददार, ददरतु - ददरु ददर - ददृ । पपार, पपारतु - पपारु, पपार - पपु

4 § आचि श्रुधातुभ्रुवां खोरियडुवडौ ॥ See Ch I D II. 1 note १ || page 8

१ ५ २ P. to sound 1. ॠ to go &c.

S.	P.	S.	P.
1. ररान, रर	ररनिम	ररवे	ररनिमहे
2 ररनिथ	रर	ररनिथे	ररनिथे-वे
3. ररान	ररु.	ररवे	ररनिरे

✓ ६ क्षु २ P. to sharpen.

7 शी. २ ॠ. to sleep.

1. चुक्षान, चुक्षय	चुक्षनिम	क्षिश्ये	क्षिश्यिमहे
2 चुक्षनिथ	चुक्षु	क्षिश्ये	क्षिश्ये-वे
3. चुक्षान	चुक्षुः	क्षिश्ये	क्षिश्यिरे

८ ॠ २ P. to

9 ॠ २ P. to

✓ 10 क्षु २ P. to

drop

praise.

sneeze.

1. मुष्णान } मुष्णनिम	नुनान } नुननिम	चुक्षान } चुक्षनिम
मुष्णय } मुष्णु	नुनय } नुनु	चुक्षय } चुक्षु
2. मुष्णनिथ } मुष्णु	नुननिथ } नुनु	चुक्षनिथ } चुक्षु
3. मुष्णान } मुष्णुः	नुनान } नुनुः	चुक्षान } चुक्षुः

6 ॠ + अ-इ-उ + अ, by कुक्षोश्चुः चुक्षु + अ = चुक्षान-चुक्षय (optional Vriiddhi and Guna.)

7 † शी + ए-शिथी + ए, by एरनेकाचो &c (See note § page 32)
the ई of शी is changed to ए and not to इ as would be required by अचिश्चु &c, note * page 8.

11 नि 1 P to swell, to go

12 डी 1. 4 A. to fly.

	S	P.	S	P.	
1.	शिश्राय शुश्राव शिश्राय शुश्राव	}	शिश्रायिम शुश्रायिम	}	डिड्ये डिट्ठिमहे
2	शिश्रायिथ शुश्रायिथ		शिश्राय शुश्राय		डिट्ठिये डिट्ठिये-ङ्गे
3	शिश्राय शुश्राव	}	शिश्रायु शुश्रायु	}	डिट्ठे डिट्ठिरे

13 श्रि I P A to serve

14 वृ 9 A to worship

1. शिक्षाय	}	शिक्षियिम †	शिक्षिये	शिक्षियिमहे	वरे	वमृमहे †
शिक्षय						
2. शिक्षयिथ		शिक्षिय	शिक्षियिपे	शिक्षियिधे ङ्गे	वमृपे	वमृङ्गे
3. शिक्षाय		शिक्षियु	शिक्षिये	शिक्षियिरे	वरे	वमृरे

15 वृ 5 P A to choose 9 m/p

1 वनार वनर	वमृम †	वरे	वमृमहे
2 वनर्थ (वेदे)	वमृ	वमृपे	वमृङ्गे
वनरिय *			
3. वनार	वमृ	वरे	वमृरे

11 विभाषा श्वे ॥ श्वयते सप्रसारण वा स्याल्लिटि यडि च । श्वि

takes सप्रसारण optionally in the Perfect and Frequentative : e its base becomes श्वष्ट or श्विथि, श्वोऽयते श्वीयते For the rules of सप्रसारण See II 5

13 † Here ई being preceded by a conjunct letter is not changed to ए but to ई by 4 § above

14 † कृस्त्र भृष्टस्तृप्स्तृधुवो लिटि ॥ एभ्यो लिट इण न स्यात् ।
त्याश्रयः प्रययाश्रयो या यातानिष्णिपेभ्यः स लिटि चित्तिर्हिनादिभ्य एन नान्येभ्य इति ।
In the case of these roots ई is not prefixed to the consonantal terminations of the Perfect. These are the only roots strictly Anit in the perfect.

* The form वनर्थ (without the intermediate ई) is restricted to the Vedic language hence the form वनरिय is used in common speech.
नतन्धजगृभभवयर्थेति निगमे ॥

SECTION II.

The following are the Anit roots ending in consonants.

शब्दपञ्चमुचिरिचनचमिच सिचुप्रच्छियज्निजिर्भन ।

भङ्गभुङ्गभ्रष्टमग्निजयत्युत्तम् रङ्गनिजिरस्यश्चिमयसृज ॥

अदक्षदग्निदग्निदग्निद पयभिदग्निदग्निद ।

शदमर्दास्त्रियति स्कन्दि हृदीकुम्भमिष्यती ॥

वन्निर्गुप्तिर्यस्यैव व्यग्रं मायिनिवर्त्तते ।

मन्यहन्नाक्षिपदपितप तिपमृप्यतिदृष्यमी ॥

लिप्पुत्तपूषाप्स्वप् मृषियम् ग्भृलभगमूनमयमोरमि ।

क्रान्तिर्दशदिशीत्यनुमत्तं रिश्वग्निश्वविनास्पन्त कृपि ॥ *

लियन्तपुद्विपुदुपपथ्यपिपुनिपु शियन्तपुद्विपुतयो घनि.

वसतिर्दददिहिदहो नमिदग्गिदहिस्तथा ॥

अनुदात्ता हल्न्तेषु धानसो द्व्यधिक गतम्

* कचठना दमनपा भमगा प्रसहा नमान् ।

के चं कोणे णं टो गडो^३ गे धे जं छे^४ रज मीना ॥

शुरू P 5 to be able 2 पचू P. A. to cook

1 A. to make evident.

S   D   P   S   D   P.   S   D   P.

१ शशाक शशक शक्तिः शक्तिः पपांच पपच पेचिः पेचिम पंचे पंचिरहं पेचिमः

पञ्च

S   D   P   S   D   P   S   D   P

- 2 शेकिथ† } शेकथु शेक पेचिय } पेचथु पेच पेचिपे पेचाथे पेचिध्वे †
 † शशक्थ } पपक्थ }
 3 शशाक शेकतु शेकु पपाच पेचतु पेचु पेचे पेचाते पेचिरे

3 मुच् 6 P Â to

release

S P S

P

4 रिच् 7 P to purge

1 P to separate

S P S P

- 1 मुमोच मुमुचिम् मुमुचे मुमुचिमहे रिरिच रिरिचिम् रिरिचे रिरिचिमहे
 2 मुमोचिथ मुमुच मुमुचिपे मुमुचिध्वे रिरिचिथ रिरिच रिरिचिपे रिरिचिध्वे
 3 मुमोच मुमुचु मुमुचे मुमुचिरे रिरिच रिरिचु रिरिचे रिरिचिरे

† * वच् 2 1 P to speak (in
 cluding the substitute of

6 विच् 7. P Â to
 divide

‡ which is both P, and Â).

* † थलि च सेटि ॥ This change in similar circumstances takes place before the termination य when it takes the augment इ

॥ अजन्तोऽकारान वा यस्तास्यनिट् थलि वेड्यम् ।

ऋदन्त ईदृङित्यानिट् ऋद्यन्यो लिटि सेड् भवेत् ॥

Roots of the Anit class which end in a vowel or have an अ in them, take इ optionally before the थ of the Perfect while those (the anit roots) ending in short ऋ reject it altogether before the same termination. Others (except कृ सृ ष्ट &c) do take इ before all the consonantal terminations.

† According to the rule इण पीड्यं &c on page 61 the form should be पेचिड् but, in the opinion of some the vowel इ before पीड्यम् ध्वम् and ध्व must be distinct from the intermediate इ. Both forms पेचिध्वे and पेचड् are correct एवियाध्वम् एधियाध्वम्, एधिध्वम् ऐधिध्वम्

‡ The penultimate short vowel takes Guna before the strong terminations of the Perfect.

5 * इड्यणः संप्रसारणम् ॥ यण स्याने प्रयुज्यमानो य इन् स संप्रसारणसङ्ग स्यात् । The substitution of इ, उ, ऋ & लृ for य, ष, र and ल respectively, is denominated संप्रसारण

ॐ. P. S. P. S. P. S. P.

1. उवाच* } उचिम† ऊच ऊचिमहे विवेच विविचिम विविचे विविचिमहे
 उवच. }
 2. उवचिथ } ऊच ऊचिपे ऊचिचे विवेचिथ विविच विविचिपे विविचिचे
 उवकथ }
 3. ऊवाच ऊचुः ऊचे ऊचिरे विवेच निविचुः विविचे विविचिरे

✓ 7 सिच 6. P. A. to sprinkle.

✓ 8 प्रच्छ 6. P. to ask.

1. सिपेच सिपिचिम सिपिचे सिपिचिमहे पप्रच्छ पप्रच्छिम
 2. सिपेचिथ सिपिच सिपिचिपे सिपिचिचे पप्रच्छिथ पप्रच्छि† पप्रच्छ
 3. सिपेच सिपिचुः सिपिचे सिपिचिरे पप्रच्छ पप्रच्छुः

* लिट्यभ्यासस्योपयेयाम् ॥ वय्यादीनां प्रयादीनांचाम्यासस्य
 संप्रसारणं स्याद्विटे । All roots mentioned in the following two sutras
 take this वप्रया ण in the reduplicative syllable, even before the strong
 terminations of the Perfect

† (१) वचिचपिचजादीनां किति ॥ वचिस्वप्यो र्यजादीनां च
 संप्रसारणं स्यात्किति । The roots वच् (including the substitute of वृ), स्वर,
 and those of the यञ् class i. e. यञ्, वप्, वट्, वग्, वे, व्ये, द्वे, वद, and
 दिव, take संप्रसारण before the कित् (weak) terminations; (i. e. generally
 before the weak terminations of the Perfect, in the Benedicitive, Passive
 Participle and Gerund)

9 ल्यञ् 1 P.
to abandon.
S — P. S. P. S. P.

10 निज् 3. P. Ā. to purify;
to nurture.
S — P. S. P.

1. तत्याज } तत्यजिम निनेज निनिजिम निनिजे निनिजिमहे
तत्यज

2. तत्यजिथ } तत्यज निनेजिथ निनिज निनिजिथे निनिजिचे
तत्यक्थ

3. तत्याज तत्यजुः निनेज निनिजुः निनिजे निनिजिरे

ॐ II. भज् 1. P. Ā.
to worship.

12. भञ्ज् 7. P. to break
or to destroy.

1. वभाज } भेजिम भेजे भेजिमहे वभञ्ज वभञ्जिमा
वभज

2. भेजिथ } भेज भेजिथे भेजिचे वभञ्जिथ } वभञ्ज
वभक्थ } वभङ्क्थ

3. वभाज भेजुः भेजे भेजिरे वभञ्ज वभञ्जुः

11 (a) तृफलभजत्रपश्च ॥ एषामत एकारोऽभ्यासलोपश्च स्यात्किति
लिटि सेटि थलि च । (b) राधो हिंसायाम् ॥ एत्वाभ्यासलोपौ स्तः किति
लिटि सेटि थलि च । (c) वाजृभ्रमुत्रसाम् ॥ एषामेत्वाभ्यासलोपौ वा
स्तः किति लिटि सेटि थलि च । (d) फणां च ससानाम् ॥ एषामेत्वा-
भ्यासलोपौ वा स्तः किति लिटि सेटि थलि च । (a, b, c, d) The roots तृ
फल, भज्, त्रप् and राष्, when it means 'to kill' change their अ or आ
to ए and drop the reduplicative syllable necessarily, while जृ, भ्रम्, त्रस्,
फण्, राज्, भ्राज्, भ्राश्, भ्लाश्, स्यम् and स्वन् do it optionally, before the
weak terminations and इथ, the 2nd pers singular of the Perfect (e)

न शसददद्यादिगुणानाम् ॥ शसेर्दद्वेर्कारादीना गुणशब्देन भावितस्य
च योऽकारस्तस्यैवाभ्यासलोपौ न स्तः । (e) The roots शस, दद्, and those
which begin with वृ and such roots as have an अ deduced from a guna
element, do not undergo this change, (exception to 1 §)

12१ असंयोगाल्लिर् कित् ॥ असंयोगात्परोऽपिलिट् कित्स्यात् ।
The weak terminations of the Perfect, subjoined to a root terminated by
a conjunct consonant, are strong, the root, therefore, does not drop its
nasal (See note § page =).

13 भुज् 7. P. to protect. 6. P. to bend. 7. Å to eat.

S	P.	S	P
1. बुभोज	बुभुजिम	बुभुजे	बुभुजिमहे
2. बुभोजिथ	बुभुज	बुभुजिपे	बुभुजिघे
3. बुभोज	बुभुजुः	बुभुजे	बुभुजिरे

Par.

1. वभर्ज वभ्रज्	वभर्जिम	वभर्जे	वभर्जिमहे
	वभ्रजिम	वभ्रज्जे	वभ्रजिमहे
2. वभर्जिथ-वभ्रजिथ	वभर्ज	वभर्जिपे	वभर्जिघे
वभर्ष्ट-वभ्रष्ट*	वभ्रज्ज	वभ्रजिपे	वभ्रजिघे
3. वभर्ज वभ्रज्ज	वभर्जुः	वभर्जे	वभर्जिरे
	वभ्रज्जुः	वभ्रज्जे	वभ्रजिरे

15. मस्ज् 6 P. to purify, 16. युज् 1. P. Å to worship a deity, to associate with; to sacrifice, to present or endow.

1. ममज्ज	ममज्जिम	इयाज इयज	ईजिम	ईजे	ईजिमहे
2. ममज्जिथ	ममज्ज	इयजिथ-इयष्ट	ईज	ईजिपे	ईजिघे
ममङ्क्थ §					

14 अस्जो रोपधयोरमन्यतरस्याम्, ॥ अस्जि रेफस्योपधायाश्च स्थाने रमागमो वा स्यादार्धधातुके । मित्वादन्यादच्चः परः । स्थानपठानिर्देशा-द्रोपधयोर्निगृति । र (रम्) may optionally be substituted for the penultimate स् and the radical र् of अस्ज् before an Ardhadhatuka affix, thus it assumes two forms भर्न् and अस्ज्

* वभर्ज् + थ- by स्को. & note ° page 14 वभ्रन् + थ- by व्रश्च & note § page 11 वभ्रप् + थ- by व्रुना & note † page 10 वभ्रप् + ट् = वभ्रष्ट

15 मस्जिनशोर्जलि ॥ (मस्जिनन्त्यात्पूर्वो नुम्वाच्य) एतयो नुमागम स्यान्श्लक्ष्णौ प्रत्यये परे । न् is inserted before the last consonant of the verb मस्ज् and after the root नश् when they are followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel

§ ममस्ज् + थ- ममगृज् + थ-स् being dropped by स्कोः & न् and ज् being changed to Anuswar and र् respectively, the form is ममङ्क्थ

S.	P.	S.	P.	S.	P.
3. ममञ्ज	ममञ्जुः	इयाज	ईजुः	ईत्रं	ईजिरे

✓ 17 युग् 7 P. Â. to join 4. Â. 18' रज् 6 P. to break.
to meditate. 1. P. to bind

1. युयोज	युयुजिम	युयुजे	युयुजिमहे	रुरोज	रुमजिम
2. युयोजिथ	युयुज	युयुजिपे	युयुजिधे	रुरोजिथ	रुरुज
3. युयोज	युयुजुः	युयुजे	युयुजिरे	रुरोज	रुरुजुः

19' रज् 1. 4. P. Â. to dye, 20' पिज् 3. P. Â. to divide.
to be intent upon

1. ररज्	ररजिम	ररजे	ररजिमहे	विवेज	विविजिम	विविजे	विविजिमहे
2. ररजिथ	} ररज्	ररजिपे	ररजिधे	विवेजिथ	विविजिथ	विविजिपे	विविजिधे
ररज्क्थ							
3. ररज्	ररजु	ररजे	ररजिरे	विवेज	विविजु	विविजे	विविजिरे

✓ 21' स्यञ्ज् 1. Â. to embrace, 22 सञ्ज् 1. P. to clasp.

1. सस्यजे-सस्यजे	सस्यजिमहे-सस्यजिमहे	ससज्	ससजिम
2. सस्यजिपे सस्यजिपे	सस्यजिधे-सस्यजिधे	ससजिथ ससज्क्थ	ससज्
3. सस्यजे-सस्यजे	सस्यजिरे-सस्यजिरे	ससज्	ससजुः

✓ 23 सृज् 4. Â. to abandon. ✓ 24 अद् 2 P. to eat.
6. P. to leave, to create.

19 Vide No 12 † page 68

21 अन्धियमन्धिदम्भिस्वञ्जीनां लिटः कित्त्वं येति व्याकरणा-
न्तरम् ॥ The roots अन्ध् 9 P अन्ध् 9 P दम्भ् 5 P and स्वञ्ज् drop
their nasal optionally before the weak terminations of the Perfect

23 (a) विभाषा सृजिदृशोः ॥ आभ्या थल इड वा । The roots सृज्
and दृश् take इ optionally before थ (b) सृजिदृशोर्शल्यमकिति ॥
अनयो रमागम स्याज्जलादापकिति । सृज् and दृश् insert अ after ऋ (the
two vowels then combine into र्) when followed by any strong termina-
tions beginning with any consonant except a nasal or a semivowel

24 लिट्यन्यतरस्याम् ॥ अदो घसृद् वा स्यालिटि । घ् as optionally
substituted for अद् in the Perfect.

S.	P.	S.	P.	S.	P.
31 भिद् 7. P. $\hat{A}$.				32 विद् 4. $\hat{A}$.	to be.
to tear to pieces.				33 विद् 7. $\hat{A}$.	to consider
1. विभेद् विभिदिम विभिदे विभिदिमहे विविदे विविदिमहे					
2. विभेदिय विभिद् विभिदिषे विभिदिष्ये विविदिषे विविदिष्ये					
3. विभेद् विभिदुः विभिदे विभिदिरे विविदे विविदिरे					
34 सद् 1. 6. P. to		35 सद् 1. 6. P.		36 सिद् 4. P.	
perish gradually.		to wither; to		to perspire.	
		destroy, to go;			
		to be weary,			
1. ससाद् ससाद् शेदिम ससाद्-समद् सेदिम सिष्येद् सिष्यदिम					
2. शेदिथ-सशथ्य शेद् सेदिथ-ससथ्य सेद् सिष्येदिथ सिष्यिद्					
3. ससाद् शेदुः ससाद् सेदुः सिष्येद् सिष्यिदुः					
37 रुक् 1. P.		38 रुक् 1. $\hat{A}$.		39 रुक् 4 P.	
to go; to be dry		to evacuate, to be		to be angry.	
1. चरुक् चरुक्-श्म जह्रे जह्रिमहे चुक्रोच चुक्रुधिम					
2. चरुक्निथ चरुक्-श्म जह्रिषे जह्रिष्ये चुक्रोधिथ चुक्रुध					
3. चरुक् चरुक्-श्म जह्रे जह्रिरे चुक्रोथ चुक्रुधुः					
40 रुक् 1. P.		41 रुक् 4. $\hat{A}$.		42 रुक् 9. P.	
to be hungry.		to be conscious.		to bind.	
1. चुक्रोथ चुक्रुधिम चुक्रुथे चुक्रुधिमहे ववन् ववन्विम					
2. चुक्रोधिथ चुक्रुध चुक्रुधिषे चुक्रुधिष्ये ववन्धिथ-ववन्धि*ववन्धि					
3. चुक्रोथ चुक्रुधुः चुक्रुथे चुक्रुधिरे ववन्ध ववन्धुः					
43 रुक् 4. $\hat{A}$.		44 रुक् 7. P. $\hat{A}$.		45 रुक् 4. P.	
to fight		to oppose, 4 $\hat{A}$.		(intr) to grow, 5 P.	
		with अनु, to desire.		to accomplish.	

S. P. S P. S. P. S. P.

1. युयुधे युयुधिर्महे रुरोध रुरुधिम रुरुधे रुरुधिमहे रराध रराधिम
2. युयुधिरे युयुधिर्मे रुरोधिम रुरुध रुरुधिरे रुरुधिर्मे रराधिम रराध
3. युयुधे युयुधिरे रुरोध रुरुधुः रुरुधे रुरुधिरे रराध रराधुः

46 व्यध् 4. P. to strike

47 शुध् 4. P. to be pure

1. विव्याध विव्यध विविधिम शुशोध शुशुधिम
2. विव्याधिम-विव्यद् † विविध शुशोधिम शुशुध
3. विव्याध विविधुः शुशोध शुशुधुः

48 साध् 5 P. to accomplish. 49 सिध् 4. P. to succeed.

1. ससाध ससाधिम सिधेध सिधिधिम
2. ससाधिय ससाध सिधेधिय सिधिध
3. ससाध ससाधुः सिधेध सिधिधुः

50 मन् 4. A. to think.

51 हन् 2. P. to kill, to go (as well as its substitute ध्)

52 आप् 5. P. to pervade, 1. P. to get (according to some, Åtm.)

1. मेने मेनिमहे जयान जघन जग्निम * आप आपिम
2. मेनिरे मेनिर्मे जघनिय-जघन्थ जग्नि आपिय आप
3. मेने मेनिरे जघान जघ्नुः आप आपुः

53 क्षिप् 4. P. 6 P. Å. to throw.

54 छुप् 6. P. to touch.

1. चिक्षेप चिक्षिपिम चिक्षिपे चिक्षिपिमहे चुच्छोप चुच्छुधिम
2. चिक्षेपिय चिक्षिप चिक्षिपिये चिक्षिपिर्मे चुच्छोपिय चुच्छुध
3. चिक्षेप चिक्षिपुः चिक्षिपे चिक्षिपिरे चुच्छोप चुच्छुधुः

46 संप्रसारण by Sec II 5 † (b) page 67.

† विव्यध+ध—विव्यध्+ध—विव्यद्+ध=विव्यद्.

* 51 अभ्यामाच्च ॥ अभ्यासात्परस्य हन्ते हंस्य धृत्वं ध्यात् ॥ This ह of ह is changed to ध after its reduplicative syllable.

• See Ch I D 11 E. I note †(a) page 24.

10

✓ 13 तप् 1 P to heat
 1 Å to have pre-eminent power 1 P to burn
 (of the 10 th class)
 S P. S. P

36 तिप् 1 Å
 to drop.
 S P

✓ 57 तृप् 4. P
 to please, to be satisfied
 S P.

1. तताप- } तेषिम् तेषे तेषिम्हे निनिप् तितिपिम्हे ततर्प ततृपिम् ततृप्
 तनप

2. तेषिम् } तेष तेषिम् तेषिन्हे निनिपिम् तितिपिन्हे ततर्पिथ } ततृप
 तनप्य } ततर्प्य }

3. तताप तेषु तेषे तेषिर् तितिपे नितिपिरे ततर्प ततृपुः
 ✓ 58 दप् 1 P to rejoice, to be proud 59 लिप् 6 P Å to increase, to smear.

1. ददर्प ददपिम्- } निन्धि लिलिपिम् लिन्धि लिलिपिम्हे
 ददम् }

2. ददर्पि- } ददप निन्धि लिन्धि लिन्धिपिन्हे लिलिपिन्हे
 ददर्थः }
 ददम् }

3. ददप ददपु निन्धि निन्धि लिन्धि लिन्धिपिरे,
 60 लृप् 6. P. 1. 61 वृप् 1 P A to sow seed,
 to cut to procreate to shave to weave

(according to Mutrey 3, Madhava and Bopadeva)

1. लृगेद लृपिम् लृगे लृपिम्हे उवाप उवाप उपिम् ऊपे ऊपिम्हे

S P S P S P S P

2. लुत्तापिथ लुत्प लुत्पिथ लुत्पिथे उपिथ-उपथ ऊप ऊपिथे उपिथ
3 लुत्तोप लुत्पु लुत्पे लुत्पिरे उपाप ऊप ऊपे ऊपिरे

✓62 शप् 1 4 P A. to curse

✓63 सप् 2 P to sleep.

1. शशाप शशप शेपिथ शेपे शेपिथे मुश्याप मुश्यापिथ मुश्यापिथे
2 शपिथ-शशपथ शेप शेपिथे शेपिथे सुश्यापिथ सुश्याप सुश्यापिथे
3. शशाप शेपु शेपे शेपिरे मुश्याप मुश्यापिथे

✓64 सृप् 1 P
to go

65 यम् 1 P.
to cohabit

✓66 ग्म 1 A.
to begin

✓67 लम् 1 A
to obtain

- 1 समर्प समृपिथ यथाय यथम येभिथ रंभे रेभिथे रेभ लेभिथे
2 समर्पिथ समृप येभिथ यथाय + येन रेभिथे रेभिथे लेभिथे लेभिथे
3 समर्प समृपु यथाय येमु रंभे रेभिथे रेभे लेभिथे

✓68 गम् 1 P
to go

✓69 नम् 1 P to
bow, to sound

70 यम् 1 P
to refrain

- 1 जगाम-जगम जग्मिथ * ननाम ननम नेमिथ ययाम ययम येमिथ
2 जगामिथ जगथ जग्म नेमिथ ननथ नेम येमिथ-ययन्थ येम
3 जगाम जग्मु ननाम नमु ययाम येमु

✓71 ग्म 1 A
to spout

72 रुग् 1 P
to cry, to call

73 दद् 1 P
to bite

- 1 रंभे रमिथ चक्रोश चुक्रुशिम ददश ददाशिम
2 रेभिथे रेभिथे चुक्रोशिम चुक्रुश ददशिम ददश ददश
3 रेभे रेभिरे चुक्रोश चुक्रुश ददश ददश

✓74 दिग् 6 P A to give to show

✓75 दृग् 1 P. to see

- 1 दिदेश दिदिशिम दिदिश दिदिशिमहे ददर्श ददर्शिम
2 दिदेशिथ दिदिश दिदिशिथ दिदिशिथे ददर्शिथ-ददृश ददर्श
3 दिदेश दिदिशु दिदिश दिदिशिम ददर्श ददर्शु

76 मृश् 6. P.	77 रिश् 6. P.	78 रुश् 6. P.
to touch; to consider.	to kill.	to kill.
S. P.	S. P.	S. P.
1. ममर्श ममृशिम	रिरेश रिरिशिम	रुरोश रुरुशिम
2. ममर्शिय ममृश	रिरेशिय रिरिश	रुरोशिय रुरुश
3. ममर्श ममृशुः	रिरेश रिरिशुः	रुरोश रुरुशुः

79 लिश् 6. P.	80 विश् 6. P.
to go.	to enter.
S. P.	S. P.
1. लिलेश लिलिशिम	विवेश विविशिम
2. लिलेशिय लिलिश	विवेशिय विविश
3. लिलेश लिलिशुः	विवेश विविशुः

81 स्पृश् 6. P.	82 कृप् 1. P. 6. P. Â.
to touch.	to drag along; to plough.
S. P.	S. P.
1. पस्पृश पस्पृशिम	चकृष चकृषिम
2. पस्पृशिय पस्पृश	चकृष चकृषिय
3. पस्पृश पस्पृशुः	चकृष चकृषुः

83 त्विप् 1. P. Â.	84 तुप् 4. P.
to shine.	to be satisfied.
S. P.	S. P.
1. तित्वेष तित्विषिम	तुतोष तुतुषिम
2. तित्वेषिय तित्विष	तुतोषिय तुतुष
3. तित्वेष तित्विषुः	तुतोष तुतुषुः

85 द्विप् 2. P. Â.	86 दुप् 4. P.
to hate.	to act improperly; to blame.
S. P.	S. P.
1. दिद्वेष दिद्विषिम	दुदोष दुदुषिम
2. दिद्वेषिय दिद्विष	दुदोषिय दुदुष
3. दिद्वेष दिद्विषुः	दुदोष दुदुषुः

87 पुप् 4. P.	88 पिप् 7. P.
to nourish.	to grind.
S. P.	S. P.
1. पुपोष पुपुषिम	पिपेय पिपिषिम
2. पुपोषिय पुपुष	पिपेयिय पिपिष
3. पुपोष पुपुषुः	पिपेय पिपिषुः

89 विप् 3. P. Â.	90 विप् 9. P.
to pervade; (also 9. P. to separate.)	
S. P.	S. P.
1. विवेष विविषिम	विविषे विविषिमहे
2. विवेषिय विविष	विविषिये विविषिये

S.	P.	S.	P.
3 विभेय	विभियुः	विभिरे	विभिरिरे
90 शिप् 7. P. to distinguish; to separate, (also I. P. to leave a residue)		91 शुप् 4. P. to be dry.	92 छिप् 4. P. to embrace.
1. शिशेय शिशिपिम *	शुशेय शुशुपिम	शिक्षेय शिक्षिपिम	
2. शिशेयिथ शिशिप	शुशेयिथ शुशुप	शिक्षेयिथ शिक्षिप	
3. शिशेय शिशियुः	शुशेय शुशुयुः	शिक्षेय शिक्षियुः	
93 घस् 1. P. to eat	94 बस् 1. P. to dwell.	95 दह् 1. P. to burn.	
1. * उवास उवस ऊपिम ‡	ददाह-ददह देहिथ देहिम		
2. उवसिथ-उवस्य ऊय	देहिथ-ददध † देह्युः देह		
3. उवास ऊयुः	ददाह देहतुः देहुः		
	96 दिह् 2. P. A. to grow; to smear.		
1. दिदेह दिदिहिम	दिदिहे दिदिहिमे		
2. दिदेहिथ दिदिह	दिदिहिथे दिदिहिथे-दे		
3. दिदेह दिदिहुः	दिदिहे दिदिहिरे		
	97 दुह् 2. P. A. to milk. (not दुह् 1. P. to kill).		
1. दुदोह दुदुहिम	दुदुहे दुदुहिमे		
2. दुदोहिथ दुदुह	दुदुहिथे दुदुहिथे-दे		
3. दुदोह दुदुहुः	दुदुहे दुदुहिरे		
98 नह् 4. P. A. to bind.	99 मिह् 1. P. to sprinkle.	100 रुह् 1. P. to grow from seed, to become manifest.	
1. ननाह-ननह नेहिम नेहे नेहिमे मिमेह मिमिहिम ररोह रुहिम			

* अय न सार्वत्रिकः । लिट्यन्यतरस्यामि त्यदर्घस्त्वदेशविधानात् ॥

यम् is not conjugated in all tenses and moods, as it is stated to be an optional substitute for अट् in the Perfect (see 24) It is used in the conjugational tenses, in the Aorist and before such non conjugational terminations as do not begin with य्. It is consequently wanting in the Perfect and the Benedictive

94 § see Ch 11 S 2 86

95 † ददध + थ By note * (a) page 17 ददध + थ, by note ‡ page 17 ददध + थ, by note † page 11 ददध + थ = ददध

96 * See note ‡ (b) page 61, 62

W 1 धृ ० P A and 2 धृ ० P A to shake
S D P S D . P.

- 1 दुधाव दुधन दुधनिव दुधुविम दुधुवं दुधुनिवहे दुधुनिमहे
- 2 दुधनिव-दुधो-य दुधुवु दुधुव दुधुनिवे दुधुनावे दुधुविध्वे दुधु
- 3 दुधाय दुधुवतु दुधुनु दुधुवं दुधुनाते दुधुनिरे

3. मृ 2. A. and 4 मृ 4 A. 5 स्तृ 1 P to sound, to be
to bring forth — dis-as rd.

1. मुपुने सुपुनिमहे सुपुनिमहे सस्वार मस्वर सस्वारि- सस्वारि
2. मुपुनिवे मुपुनाथे सुपुनिवहे, सस्वारि- सस्वर मस्वरधु, सस्वर
3. मुपुने सुपुनाते मुपुनिरे सस्वार मस्वरनु. मस्वर

6 तञ्च् 7 P to shrink or contract 7 वञ्च् 6. P to cut

1. ततञ्च ततञ्चिव } ततञ्चिम } वञ्च वञ्चिम }
2. ततञ्चिव } ततञ्चु } ततञ्च } वञ्चिव } वञ्च }
3. ततञ्च ततञ्चनु } ततञ्चु } वञ्च वञ्चु. }

the 1st terminations except in the case of the Perfect, as some Grammarians call the 1st Per and others Anit

1 विन्दतिधा द्रदौगादेरिष्टो भावेऽपि द्यते ।

व्याघ्रभूत्यादयस्त्वेन नह पठुरिति स्थितम् ॥

3-2 अनिटकारिकामु त्रिषु विषु म्पु इति क्प उप शिपेतिच दण्डकद्वये पठितो
न्वादी अपि विधि क्षिपी प्राचाविनि माषवादय । नेति बोधवाद्य ।

४ दक् विभाषितोऽनर्ण । भेत्ताऽयमिति चन्द्रगामिप्रभृतय ।

तन्मतेनानिटकारिकामु लुदित्वापि । भाष्यनु अनुवन्धरटि
पाठो दृश्यत इति शंकरकृत ॥

1 - these roots admit ३ neces only in the Perfect before the termi-
nations व म न् मे, म् and ध्वे, but the roots ए and धृ ० P and म्

1 P take it optionally before the terminations

5 1 See S V II ६ (d)

7 1 for the substitution of 4 to ३, ६ ० note ६ p. 11

8 अञ्ज् 7 P. to make clear; to anoint; to go. 9 मृज् 2 P. and 10 मृज् 1. P. to purify; to adorn.

S.	P.	S.	D.	P.
1. आनञ्ज	आनञ्जिम आनञ्जम् }	1. ममार्ज	ममृजिवं ममार्जिव ममृज्व }	ममृजिम ममार्जिम ममृजम् }
2. आनञ्जिथ आनञ्जथ }	आनञ्ज	2. ममार्जिथ ममार्जे }	ममृजथुः ममार्जथुः }	ममृज ममार्ज }
3. आनञ्ज	आनञ्जुः	3. ममार्ज	ममृजतुः ममार्जतुः }	ममृजुः ममार्जुः }

W 11 क्लिद् 4. P. to be wet.	12 स्पन्द 1. A. to distil; to go.	13 रथ् 4. P. to kill; to cook; to finish.		
1. चिल्लेद	चिल्लिदिम- चिल्लिथ }	1. सस्यन्दे सस्यन्दिमहे- सस्यन्महे }	रन्थ रन्थिम-रेथ्.	
2. चिल्लेदिथ- चिल्लेथ }	चिल्लिद चिल्लिथे }	2. सस्यन्दिथे- सस्यन्ते }	सस्यन्दिथे सस्यन्धे }	रन्थिथ-रन्ध रन्थ
3 चिल्लेद	चिल्लिदुः	3. सस्यन्दे सस्यन्दिरे	रन्थ रन्थुः	
14. सिध्. 1. P. to command; to do an auspicious act.		15. कृप् 1. A. to be able; to imagine.		

8 अत आदेः ॥ (a) अभासस्यादेरतो दीर्घः स्यात् । एकशेषाववादः ।

(a) अ beginning a reduplicative syllable is lengthened (b) तस्मान्नुद्ध

बिहलः ॥ द्विहलो धातो दीर्घाभूतादकारात्परस्य जुट् स्यात् । न् is inserted after the long vowel of a root consisting of two consonants. (a) अञ्ज्-अनञ्ज्-आनञ्ज् (b) आन् अञ्ज् + थ=आनञ्ज्.

9-10 For the Vriddhi of मृज् See Ch I. D. II. S. I. note § page 20.

13 (Ch. II. S. I. 54). जम् 1. A. to yawn, जजम्भे, जजम्भाते, जजम्भिरे. When the root does not take इ, it follows the rule laid down in note § page 65 as to the change into ए and the dropping of the reduplicative syllable. रेथ्; रेथ्.

15 कृपो रो लः ॥ कृप उः इति घृष्टः । कृप इति लुप्तपृथीकम् । तच्चावर्तते । कृपो यो रेफस्तस्य लः स्यात् । कृपेर्लकारस्यावयवो यो रो रेफसदृशस्तस्य च लकार-सदृशः स्यात् ॥ ए is substituted for इ (or ल for कृ) in the verb कृप

S	P.	S.	P.
1. सिपेय	सिपिधिम सिपिध्म	चक्षुषे	चक्षुषिमहे-चक्षुष्यहे
2. सिपेधिय सिपेद्ध	सिपिध्व	चक्षुषिषे	चक्षुषिष्ये-चक्षुष्य्ये
		चक्षुष्ये	
3. सिपेय	सिपिधुः	चक्षुषे	चक्षुषिरे
	16 गुप् 1. P. to protect.		
1. जुगोप-गोपायाञ्चकार-चकर-आस-वभूय ; जुगुपिम-जुगुप्म-गोपायाञ्च-			कृम-आनिम-वभूषिम
2. जुगोपिथ-जुगोप्य-गोपायाञ्चकथ-आसिथ-वभूविथ ; जुगुप-गोपायाञ्चक-			आस वभूव
3. जुगोप-गोपायाञ्चकार-आस-वभूय ; जुगुपुः गोपायाञ्चकुः-आमुः-वभूयुः			
17 तृप्. 18 तृप् 1. A. 19 टप्. 20 क्षम् 4. P. to endure.			
	to be ashamed.		
1. त्रेपे	त्रेपिमहे त्रेप्महे	चक्षाम	चक्षमिम
		चक्षम	चक्षम्म
2. त्रेपिषे	त्रेपिष्ये त्रेप्प्ये	चक्षमिथ	चक्षम
त्रेप्मे		चक्षन्थ	
3. त्रेपे	त्रेपिरे	चक्षाम	चक्षमुः

16 (a) आयादय आर्धधातुके चा ॥ आर्धधातुरुपिप्रक्षायामाजदंशो वा स्यु । Roots mentioned in Ch II S. I. 17-20 21, 22 preserve optionally their आय्, ईय् and अय् respectively before an Āndha dhātuka affix. गोपाय् (b) कास्यत्प्रत्ययादामन्त्रे लिटि ॥ कास्यतोः प्रत्ययान्तेभ्यश्चा-म्याल्लिटि, न तु मन्त्रे । ' कास्यनेकाञ्जटणं कर्तव्यम् ' । सूत्रे प्रत्ययग्रहणम-पर्णाय तस्यानेऽनेकाच्च इतिनाय्यमित्यर्थः । 'आम' is subjoined to वान् and to any root consisting of more than one syllable (not restricted to the Veda) in the Perfect, and the reduplicated forms of इ, मू or वी are used as auxiliary es after आम् वम् । Ā कामयःञ्चक-चकमे, कामावके d.c.

17, 19 (See S II 57, 58)

20-21 (a) म्वोद्ध ॥ मान्तम्य धातान्तस्य नकारादेनः स्यान्मकारे वकारे च परे । (a) Roots ending in म् change it to न् when followed by व् or म्. चक्ष् + म्, (b) रपाभ्यां णो न. सम् (नपदे) ॥ एतदस्थाम्पा रेफपकाराभ्या परस्य

21. क्षम् 1. A. to endure. 22 अस् 5. A. to pervade, to heap. 23 क्रिस् 9. P. to pose; to afflict.

	S.	P.	S.	P.	S.	P.
1. चक्षमे	चक्षमिमहे	चक्षमहे	आनरो	आनगिमहे	चिक्केश	चिक्किशिम
				आनश्महे		चिक्किश्म
2. चक्षमिषे	चक्षमिष्वे	चक्षमिष्वे	आनशिषे	आनशिष्वे	चिक्केशिथ	चिक्किश
चक्षंते	चक्षन्वे	चक्षन्वे	आनक्षे	आनङ् द्वे†	चिक्केष्ट	चिक्किश
3. चक्षमे	चक्षमिरे	आनरो	आनशिरे	चिक्केश	चिक्किशुः	

४. नस् 4. P. 25 अक्ष् 1. P. 26 कृप् with निस् 9. P.
to disappear. to occupy. to tear; to expel.

1. ननाश	नेशिम	आनक्ष	आनक्षिम	निश्चुकोप	निश्चुकुपिम
ननरा	नेश्म		आनक्ष्म		निश्चुकुप्म
नेशिथ	नेश	आनाक्षिथ	आनक्ष	निश्चुकोपिथ	निश्चुकुप
ननष्ट†		आनष्ट‡		निश्चुकोष्ट	
3. ननाश	नेशुः	आनक्ष	आनक्षुः	निश्चुकोप	निश्चुकुपुः

नस्य णः स्यात् ॥ (c) अट्कुप्प्याङ्नुम्व्यवायेऽपि ॥ अट्कर्गः पवर्ग आङ्नु-
म्वचेत्येतैर्व्यस्तैर्यथासमयं मिलितैश्च व्यवधानेपि रपाम्यां परस्य नस्य णः स्यात्समा-
नपदे । (b) ण् is substituted for न् following र् or प् in the same word (c)
even though vowels and ह्, य्, व्, र् and the guttural and labial conso-
nants and Anuswar, intervene. चक्षणे

22 अङ् नोतिश्च ॥ अश्नेतिश्च दीर्घाभूतादभ्यासावर्णित्परस्य नुद् स्यात् ।

न् is prefixed to the अ of अस् 5, A, after its reduplicative syllable being
made long अअस् आअस् (see 8 (a)) - आनस्. † आनरा + च्च. By मश्च &c
आनप् + च्च = byष्टुना &c आनप् + द्वे = by ष्टुना &c आनद् + द्वे = आनङ् द्वे. अस्, 9. P.
to eat, has आरा-आरातुः आरातुः.

24 † मस्तिज नशो ध्रुलि ॥ नुम्स्यात् । The augment न् is added
after the vowel of the root in मस्तिज and नरा before a termination with an
initial शल्, (any consonant except a nasal or a semivowel)

25 § आनक्ष + य स्कोः संयोगाद्योरन्ते च ॥ पदान्ते झल्लिच परे
यः संयोगस्तदायोः सकारककारयोर्लोपः स्यात् । When य् or क् is the first
member of a conjunct consonant, it (य् or क्) is dropped before a termina-
tion beginning with a शल् letter and at the end of a word (See page 14)
* being dropped आनन् + य आनप् + य आनप् + ठ = आनष्ट.

27 तक्ष् 1. P. to make thin.
S. P.

1. ततक्ष ततक्षिम-ततक्षम

2. ततक्षिय-ततष्ट ततक्ष

3. ततक्ष ततक्षुः

28 त्वक्ष् 1. P. to make thin.
S. P.

तत्त्वक्ष तत्त्वक्षिम-तत्त्वक्षम

तत्त्वक्षिय-तत्त्वष्ट तत्त्वक्ष

तत्त्वक्ष तत्त्वक्षुः

29 गाह् 1. A. to churn; to penetrate. 30 गुह् 1. P. A. to cover.

1. जगाहे जगाहिमहे } जुगूह** जुगुहिम } जुगूहे जुगुहिमहे }
जगाहहे } जुगुह } जुगुह } जुगुहहे }
जगाहिमहे } जगाहिमहे } जुगूहिम } जुगूहिम } जुगूहिमहे }
जघाक्षे* } जघाक्षे* } जुगूहिम } जुगूहिम } जुगूहिमहे }

2. जगाहिमहे } जगाहिमहे } जुगूहिम } जुगूहिम } जुगूहिमहे }
जघाक्षे* } जघाक्षे* } जुगूहिम } जुगूहिम } जुगूहिमहे }

3. जगाहे जगाहिरे जुगूह जुगूहः जुगूहे जुगूहिरे

31 गृह् 1. A. to take. 32 तृह् 6. P. to kill. 33 तृह् 6. P. to kill. 34 दृह् 4. P. to seek to injure; to bear hatred.

1. जगृहे जगृहिमहे } ततर्ह तनृहिम } तनृह तनृहिम } दुद्रोह दुद्रुहिम }
जगृहहे } ततृह } ततृह } दुद्रुह }

2. जगृहिमहे } जगृहिमहे } ततर्हिम } ततृह तनृहिम } ततृह दुद्रोहिम. }
जघृक्षे } जघृक्षे } ततर्हिम } तनृह } दुद्रोह } दुद्रुह }
दुद्रोहः }

29 * जगाह् + से-जगाह् + से (note § page 21)-जपाह् + से (note ° (b) page 17)-जपाह् + से (note † (a) page 12)-जपाह् + पे (note † (b) page 12)=जपाक्षे.

† जगाह् + ध्वे-जगाह् + ध्वे-जपाह् + ध्वे-जपाह् + ध्वे-the first ह being dropped, जपाह्वे.

30 ** The उ of गुह् is lengthened by Ch II. S.I. 45.

† जुगूह् + ध्वे-जुगूह् + ध्वे-जुगूह् + ध्वे-जुगूह् + ध्वे-the first ह being dropped and the preceding vowel being made long, we have जुगूह्वे.

32 † तनृह् + य-तनृह् + य-तनृह् + य-तनृह् + य-तनृह् + द-the first ह being dropped, तनृह्वे.

34 †† वा दृह् मुह् णुह् णिहाम् ॥ एषां हस्य वा घः स्या ज्ञाति पशन्ते च । पक्षे ढः । At the end of a word and before a सङ् letter, the ह् of दृह्, मुह्, णुह् and णिह् is optionally changed to ष. i. e. to द् and ष् दृह् + य दृदाह्, मुह् + य मुदाह्, णुह् + य णुदाह्, णिह् + य णिदाह्; also दृह्वे.

S	P.	S	P.	S	P	S,	P.
3 जग्हे	जगृहिरे	ततर्ह	ततृहु	ततृह	ततृहु	दुद्रोह	दुद्रुहुः
35 वृह् 6 P		36 मुह् 4. P.				37 वृह् 6 P	
to labour.		to be foolish				to labour	
1. ववर्ह	ववृहिम	मुमोह	मुमुहिम			ववर्ह	ववृहिम
	ववृह		मुमुह				ववृह
2. ववर्हिथ	ववृह	मुमोहिथ				ववर्हिथ	ववृह
ववर्ह		मुमोह	मुमुह			ववर्ह	
		मुमोह					
3. ववर्ह	ववृहु	मुमोह	मुमुहुः			ववर्ह	ववृहुः
38 स्तृह् 6 P.		39 स्निह् 4 P. to have				40 स्नुह् 4 P.	
to kill		affection for				to vomit	
1. तस्तर्ह	तस्तृहिम	सिष्णोह	सिष्णिहिम			मुष्णोह	मुष्णिहिम
	तस्तृह		सिष्णिह				मुष्णिह
2. तस्तर्हिथ	तस्तृह	सिष्णोहिथ				मुष्णोहिथ	
तस्तर्ह		सिष्णोह	सिष्णिह			मुष्णोह	मुष्णिह
		सिष्णोह				मुष्णोह	
3. तस्तर्ह	तस्तृहुः	सिष्णोह	सिष्णिहु			मुष्णोह	मुष्णिहुः

41 निदृ 6 P A to obtain

S	D	P.	S	D	P.
1 विपेद	विपिदिन	विपिदिम	विपिदे	विपिदिवहे	विपिदिमहे
2 विपेदिथ	विपिदथुः	विपिद	विपिदिपे	विपिदिपे	विपिदिपे
3 विपेद	विपिदतु	विपिदुः	विपिदे	विपिदिपे	विपिदिपे
42 विप् 1. P	to sprinkle.		43 शक् 4 P	A. to endure.	

1. विपेप विपिपिप विपिपिम शशाक-शशकं शेकिन शेकिम

38 तस्तृह् + य = तस्तर्ह् + थ तस्तर्ह् + व - तस्तर्ह् + थ - तस्तर्ह् + व, the first व being dropped, तस्तृह

41-44 These four roots are wet in all nonconjugational tenses except the perfect. The root शक् only takes द optionally before थ

41—According to Vyāghrabhūta the root is set. According to Bhaṣya it is Anit.

S	D.	P.	S	D	P.
2 विवेयिथ विविपथु.	विविप	विविप	शेकिथ-शमकथ	शेकथुः	शेक
3. विवेय विविपतु	विविपु.	विविपु.	शमक	शेकतुः	शेकुः
✓ शक् A.			44 शिप् 1. P. to kill.		
1. शेके	शेकिरहे	शेकिमहे	शिशेय	शिशिपिथ	शिशिपिम
2 शेकिपे	शेकाथे	शेकिथे	शिशेपिथ	शिशिपथुः	शिशिप
3. शेके	शेकाने	शेकिरे	शिशेय	शिशिपतु.	शिशिपुः

SECTION IV.

The Periphrastic Perfect. (See appendix 2)

1. कास-1. A to make a bad sound, to cough.

S.	D-	P.
1. * कामाशक्ते-आम वभूय, कामाशकृते-आमिथ वभूयिथ; कामाशकृमहे-आसिम-वभूयिम		
2. कासाशकृते-आमिथ वभूयिथ; कासाशकाथे आसथु-वभूयथु; कासाशकृते-आम वभूय		
3. कामाशक्ते-आम-वभूय; कामाशकाते-आसतु-वभूयतुः कासाशकिरे-आमुः-वभूयुः		

S	2 कथ् 10. P. A. to tell.	P.
1. कथयाशकार चकर-आम वभूय कथयाशक्ते " " }	कथयाशकृम आमिम वभूयिम कथयाशकृमहे " " }	
2. कथयाशकार्थ आमिथ वभूयिथ कथयाशकृते. " " }	कथयाशकृ-आस-वभूय कथयाशकृते " " }	
3. कथयाशकार-आम वभूय कथयाशक्ते " " }	कथयाशकृ आसुः-वभूयुः कथयाशकिरे " " }	

1-2 (Section III. 16 b) * The Red Perf Par forms of कृ are used after verbs which are Parasmaipada and the Red Perf Atri forms of कृ after those that are Atmanepada. The Red Perfect Par forms of शक् and भू may be used after verbs that are either Parasmaipada or Atmanepada.

३ एष् 1 A to increase

4 उन्द् 7 P to wet

S

P

S

P

1. एधाञ्चके	एधाञ्चकमहे	उन्दाञ्चकार चकार	उन्दाञ्चकम्
2. एधाञ्चक्ये	एधाञ्चक्ये	उन्दाञ्चक्य	उन्दाञ्चक
3. एधाञ्चके	एधाञ्चकिरे	उन्दाञ्चकार	उन्दाञ्चकु.

5 उक्ष् 1 P to sprinkle

6 दय् 1 A to give,
to go, to protect to kill, to take.

1. उक्षाञ्चकार-चकार	उक्षाञ्चकम्	दयामास	दयामासिम
2. उक्षाञ्चक्य	उक्षाञ्चक	दयामासिथ	दयामास
3. उक्षाञ्चकार	उक्षाञ्चकु	दयामास	दयामासु

7 अय् 1 A to go

8 आस् 2 A. to sit

1. अयाञ्चके	अयाञ्चकमहे	आसावभूय	आसावभूयिम
2. अयाञ्चक्ये	अयाञ्चक्ये	आसावभूयिथ	आसावभूय
3. अयाञ्चके	अयाञ्चकिरे	आसावभूय	आसावभूयु

9 उप् 1. P to burn

10 विद् 2 P. to know

1. उषोय †	उषिम	विदेद	विविदिम
ओषामास }	ओषामासिम }	निदामास }	निदामासिम }

3 इजादेश् गुरुमतेऽनृच्छ ॥ इजादियौ धातुर्गुहमानृच्छलन्यस्तत आम् स्यादिति । आम् is subjoined to such verbs as begin with a long vowel or a short vowel followed by a conjunct consonant, except अ or आ when they are to be conjugated in the perfect वृच्छ is an exception so also is उर्णु

4—5 (See rule 3) उ in उन्द् and उक्ष् is long as it is followed by a conjunct consonant.

6—8 (a) दयामास ॥ दय्, अय्, आस्, एभ्य आम् स्यादिति । (b) उपविदजागृभ्योऽन्यतरस्याम् ॥ एभ्य लिट्याम्वा स्यात् । (a)(b) The roots दय्, अय् and आस्, take आम् necessarily, and उप्, विद् 2 P and जय् take it optionally

9 1 अम्भासम्भास्यर्थ ॥ अम्भासस्य इवर्णोवर्णयोरेव इवर्णो स्तोऽस्यवर्णोऽपि । द or उ beginning a reduplicative syllable, is changed to इय् or उय् respectively when followed by a dissimilar vowel उउय् उअय् उवोय् + अ = उवोय

9—10 आम् is a strong terminat on before which the final vowels and the penultimate short ones except that of विद्, take Guna. उपविदइत्याम्भे 'विद्' इत्यधरान्तनिपातनाप्रत्ययस्य ।

S	P.	S	P
2. उगेथिथ ओषामासिथ }	ऊग ओषामास }	विगेथिथ विदामासिथ }	विविद विदामास }
3. उवोष ओषामास }	ऊपु ओषामामु }	विगेद विदामास }	विविदु विदामामु! }

✓ 11 जागृ 2 P. to be awake. 12 भी 3 P to fear.

1. जजागार-गर जागरामास }	जजागरिम † जागरामासिम }	विभाय-विमय विमयाञ्चकार-चकर }	विभियम विमयाञ्चकृम }
2. जजागरिथ जागरामासिथ }	जजागर जागरामाम }	विमयिथ विमेथ विमयाञ्चकृथ }	विम्य विमयाञ्चकृ }
3. जजागार जागरामास }	जजागर जागरामामु }	विभाय विमयाञ्चकार }	विम्यु विमयाञ्चकु }

13 ह्री 3 P to be ashamed 14 भृ 3 P.A. to hold, to support

1. जिह्याय जिह्य जिह्याञ्चकार चकर }	जिह्येम जिह्याञ्चकृम }	जिमार जमर जिमराञ्चकार चकर }	जभृम जिमराञ्चकृम }
2. जिह्यिथ जिह्येथ जिह्याञ्चकृथ }	जिह्यि जिह्याञ्चकृ }	जमर ॥ जिमराञ्चकृथ }	जभृ जिमराञ्चकृ }
3. जिह्याय जिह्याञ्चकार }	जिह्यि जिह्याञ्चकु }	जमार जिमराञ्चकार }	जभृ जिमराञ्चकु }

भृ A

1. जभृ जिमराञ्चके }	जभृमहे जिमराञ्चकृमहे }	जुहान जुहन जुहनाञ्चकार चकर }	जुहुविम जुहनाञ्चकृम }
------------------------	---------------------------	---------------------------------	--------------------------

11 † जाग्रोऽविचिगर्हि सु ॥ जागते गुण स्याद्विचिगर्हि-बोऽन्यस्मिन्गृह्यविषये प्रनिषदविषयेच । जाग्र takes Gana, notwithstanding any assertion for Vriddhi or prohibition of Gana and Vriddhi, before any Ardhadhātuka or Sārvadhātuka affix except वि, विग् (३), जल् [भ first and third pers sing Perfect] or one distinguished by a mate ह्

12—15 भृमिहृवो क्षुवथ ॥ एभ्या विध्यन्वास्यादमिन्नाविव कार्यच । These roots take भृम् optionally but before it they are required to be reduplicated as in the 3rd conjugation.

14 This is one of the roots that are really Anit in the perfect. See Ch III S 1 14 note † p. 61

S	P	S	P
2 वभृपे विभराञ्चकृपे }	वभृते विभराञ्चकृते }	जुहमिथ जुहोथ जहमाञ्चकर्थ }	जुहय जुहयाञ्चक }
3 वभ्रे विभराञ्चके }	वभिर विभराञ्चकिरे }	जुहाम जुहयाञ्चकार }	जुहय जुहयाञ्चकु }

१६ चकास् २ P to shine

S	D	P
1 चकासाञ्चकार चरर	चकासाञ्चकृम	चकासाञ्चकृम
2 चकासाञ्चकर्थ	चकासाञ्चकथु	चकासाञ्चक
3 चकासाञ्चकार	चकासाञ्चकतु	चकासाञ्चकु

१७ चुलुम्प् १ P to cut

1 चुलुम्पाञ्चकार चरर	चुलुम्पाञ्चकृम	चुलुम्पाञ्चकृम
2 चुलुम्पाञ्चकर्थ	चुलुम्पाञ्चकथु	चुलुम्पाञ्चक
3 चुलुम्पाञ्चकार	चुलुम्पाञ्चकतु	चुलुम्पाञ्चकु

१८ शुप् I P to protect १९ धूप I P to heat to be heated.

1 दुधूप धूपायाञ्चकार चकर }	दुधूपि धूपायाञ्चकृम }	दुधूपम धूपायाञ्चकृम }
2 दुधूपिथ धूपायाञ्चकर्थ }	दुधूपथु धूपायाञ्चकथु }	दुधूप धूपायाञ्चक }
3 दुधूप धूपायाञ्चकार }	दुधूपतु धूपायाञ्चकतु }	दुधूप धूपायाञ्चकु }

२० विच्छि ६ P to go to approach

1 विच्छि विच्छियाञ्चकार चकर }	विच्छिठि विच्छियाञ्चकृम }	विच्छिठम विच्छियाञ्चकृम }
2 विच्छिठि विच्छियाञ्चकर्थ }	विच्छिठथु विच्छियाञ्चकथु }	विच्छिठ विच्छियाञ्चक }
3 विच्छि विच्छियाञ्चकार }	विच्छिठतु विच्छियाञ्चकतु }	विच्छिठु विच्छियाञ्चकु }

21 पण् I. P. to praise; A. to gamble

S.	D.	P.
1. पेणे पणायाञ्चकार-चकर }	पेणिग्रहे पणायाञ्चकृत }	पेणिमहे पणायाञ्चकृत }
2. पेणिपे पणायाञ्चकर्थ }	पेणाथे पणायाञ्चकृत्युः }	पेणिच्ये पणायाञ्चक }
3. पेणे पणायाञ्चकार }	पेणाते पणायाञ्चकृत्युः }	पेणिरे पणायाञ्चकृत्युः }

22 पन् I. P. to praise.

1. पेने पनायाञ्चकार-चकर }	पेनिग्रहे पनायाञ्चकृत }	पेतिमहे पनायाञ्चकृत }
2. पेनिपे पनायाञ्चकर्थ }	पेनाथे पनायाञ्चकृत्युः }	पेतिच्ये पनायाञ्चक }
3. पेने पनायाञ्चकार }	पेनाते पनायाञ्चकृत्युः }	पेनिरे पनायाञ्चकृत्युः }

23 कर्त् I. P. to censure; to be compassionate.

1. आनर्तः कर्त्तायाञ्चक्रे	आनर्तिग्रहे कर्त्तायाञ्चकृतग्रहे	आनर्तिमहे कर्त्तायाञ्चकृतग्रहे
2. आनर्तिथ कर्त्तायाञ्चक्रे	आनर्तयुः कर्त्तायाञ्चक्रे	आनर्त कर्त्तायाञ्चक्रे
3. आनर्त कर्त्तायाञ्चक्रे	आनर्तनुः कर्त्तायाञ्चक्रे	आनर्तुः कर्त्तायाञ्चक्रे

✓ 24 कम् I. A. to love; to desire.

1. चकमे कामयाञ्चक्रे	चकमिग्रहे कामयाञ्चकृतग्रहे	चकमिमहे कामयाञ्चकृतग्रहे
2. चकमिपे कामयाञ्चक्रे	चकमाथे कामयाञ्चक्रे	चकमिच्ये कामयाञ्चक्रे
3. चकमे कामयाञ्चक्रे	चकमाने कामयाञ्चक्रे	चकमिरे कामयाञ्चक्रे

SECTION V.

Roots which form their Perfect irregularly.

✓ 1. अज् 1. P. to go, to throw. ✓ 2 इ 1. P. to go.

S. D P S. D P.

1. विनाय } विव्यिन् } विव्यिम } इयाय इयय इयिन* इयिम
विनय } आजिन् } आजिम }

2. विव्रयिथ }
वित्रेथ } विव्यथु विव्य इययिथ-इयेथ इयथु इय
आजिथ }

3 निनाय विव्यतु विव्यु इयाय इयतु इयु

✓ 3 इ 2. P. to go ✓ 4 इ with अधि 2 A. to study ✓ 5 ई 1. 2 P. 4 A. to go.

S P S. P S P.

1 इयाय } इयिम † अधिजगे अधिजगिगहे अयामास अयामासिम्
इयय }

2. इययिन् } इय अधिजगिगे अधिजगिगे अयामासिथ अयामास
इयेन् }

3 इयाय ईयु अधिजगे अधिजगिरे अयामास अयामामुः

1 अनेत्यधनयो ॥ अने वीरल्लयमादेशः स्वादावेयानुप्रियय घनमप च वर्द्धयिन्वा ।
' वज्रदातार्थानुक्ते वेपथो '। यो is substituted for अने before an Ardhadhatuka
affix with the exception of the affixes पन् and अप् (वृद्धन्ते) The substitution
of तौ is optional before the Ardhadhatuka affixes with an initial consonant
except य

2 (Ch. I D II S 1 note * page 8 (See Siddhāntam Vol II p 53)

3 † दीर्घेण किति ॥ इयोऽभ्यासस्य दीर्घः स्यादिति लिटि । The redupli-
cative syllable of इ 2. P. is lengthened when followed by a weak termina-
tion with an initial vowel

4 गादृ-इति ॥ इदो गादृ स्यादिति । तावत्स्यात्तां निगच्छेते त । गा is substituted
for- इ with अधि to study, in the Perfect

		ऊर्णु 2. P. A. to cover.			
S.	P.	S.	D.	P.	
1. ऊर्णुनाम } ऊर्णुनाम }	ऊर्णुनामि	ऊर्णुनुये	ऊर्णुनुविमहे	ऊर्णुनुमिमे	
2. ऊर्णुनमिथ } ऊर्णुनमिथ }	* ऊर्णुनुम	ऊर्णुनुमिथे	ऊर्णुनुमाथे	ऊर्णुनुमिथे-द्वे	
3. ऊर्णुनाम	ऊर्णुनुः	ऊर्णुनुये	ऊर्णुनुमाते	ऊर्णुनुमिरे	
✓ कृ 1. P. to go, to acquire, 3. P. to go.	8 कृच्छ्र 6 P. to go, to fail in faculties, to con- geal	9 कृञ् 1. A. to go; to stand, to acquire; to be strong, to live.			
S.	P.	S.	P.	S.	P.
1. आर आरिम	आनच्छे	आनच्छिम	आनृजे	आनृजिमहे	
2. आरिथ आर	आनच्छिथ	आनच्छे	आनृजिथे	आनृजिथे	
3. आर आरुः	आनच्छे	आनृजुः	आनृजे	आनृजिरे	
		✓ 10 कृ 8. P. A. to do.	olone 7. 1/		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 चकार-चकर	चकृ*	चकृम	चक्रे	चकृहे	चकृमहे
2. चकृथ	चकृथुः	चकृ	चकृथे	चकृथे	चकृद्धे
3 चकार	चकृतुः	चकृः	चक्रे	चकृते	चकृरे

6 [ऊर्णुनाम नेति वाच्यम्] ऊर्णु does not take the affix आम् which it ought to take according to Sec IV. 3

ऊर्णु 1 (a) भजदेद्वितीयस्य ॥ भिष्टिपरं ॥ जादे धातोरादिभूतादय परस्य द्विर्न य-
कायो द्वेभ्यः । (a) The initial vowel is not reduplicated, but the consonant,
following it with the vowel is reduplicated. (b) नन्दाः मयेगादय ॥ अर. परा
योगादयो नन्दा द्विर्न भवन्त । (b) न्, द or र् being the first element of a
conjugate consonant after an initial vowel, is not reduplicated, but the
second one is reduplicated. ऊर्णुनु + अ-ऊर्णुनाम-नाम.

* रिभाषाणां. ॥ दददिप्रथमा वा दि-यात् । The intermediate इ is option-
ally weak in the case of the root ऊर्णु.

7-8 See Sec 1 2 * and S II 24 *

9 (ch. III S III 8) (b) उर्णुनो कृच्छ्रकदेनो रेणो हृश्चो नृषो तेन डिङ्ग-
नृत् । र् involved in the vowel ऋ is considered as a consonant as regards
the adding of the prefix न्. The root, therefore, contains two consonants
and requires न् after अ converted into अ [ch. III S III 8 (a)]

10 * (ch III S I 14 †)

11 § कृ with सम्

S	P.	S	P
1 सञ्चस्कार-सञ्चस्कार	सञ्चस्कारिम् †	सञ्चस्कारे	सञ्चस्कारिमहे
2 सञ्चस्कारिथ	सञ्चस्कार	सञ्चस्कारिपे	सञ्चस्कारिष्वे द्वे
3 सञ्चस्कार	सञ्चस्कार	सञ्चस्कारे	सञ्चस्कारिरे

12 कुट् 6 P to be crooked 13 खन् 1 P A to dig

1 चुकोट चुकुट चुकुटिम्	चखान चखन	चखिम	चखने चखिमहे
2 चुकुटिथ †† चुकुट	चखनिथ	चखन	चखिपे चखिष्वे
3 चुकोट चुकुट	चखान	चखु	चखने चखिरे

14 ग्रन्थ् 9 P to arrange. 15 ग्रह् 9 P A to take

1 जग्रन्थ-ग्रेथ	जग्रन्थिम् ग्रेथिम्	जग्राह जग्रह	जगृहिम्*जगृहे जगृहिमहे
2 जग्रन्थिथ ग्रेथिथ जग्रन्थ ग्रेथ	जग्रहिथ	जगृह	जगृहिपे जगृहिष्वे द्वे
3 जग्रन्थ ग्रेथ	जग्रन्थु ग्रेथु	जग्राह	जगृहु जगृहे जगृहिरे

11 § (a) सपरिभ्या करोनौ भूणो ॥ (b) समवायेच ॥ (a b) सपरिभूय्य करोते सु० स्याद्भूषण सघात चार्थे । स is prefixed to the root कृ to do after सम् परि or उप if it means to decorate or collect (c) उपाप्रतिपत्तवैकृतवाक्याध्याहारेषु च ॥ उपाकृत्य सु० स्याद्वर्धय चान्द्रपणे सघातचार्थे ॥ (c) after उप even, in the following senses प्रतिपत्त—taking pains in imparting a new quality to a thing to increase its value वैकृत that which is prepared or altered and अध्याहार supply ing what is implied for example उपस्कृता कन्या a girl adorned with ornaments उपस्कृता ब्रह्मणा, Brahmins assembled एषोदकस्योपस्कृते fuel changes the quality of water by heating it उपस्कृतमुक्ते he eats now wholesome food उपस्कृतं वृत् he speaks by supplying an ellipsis स्कृ १ कृ is reduplicated with स् । सचस्कृ † (d) क्तन्थ सवागादेशुण ॥ ऋदन्तस्य सवागादेश्च ऋदन्तस्य गुण स्यादिति । (d) hoots, with a fin १ ऋ (short) preceded by a conjunct consonant, take Gana in the Perfect सचस्कृ + इव सचस्करिब The rules (S I 14 †) and (II I १) do not follow in the case of the root कृ with सम्

12 †† गाड्यादिभ्योऽङ्गिण्डित ॥ गाङ्गादेशात् कुटादभ्यध परेऽङ्गणत प्रत्यया हित स्यु । All the terminations subjoined to गा the substitute of इ, and to the कुटादि verbs are निन् weak except those of the causal, the ३ of the first and third persing Perfect and the affix निन् थ, therefore is weak and does not allow Gana.

†13 † For the dropping of थ see note on हर page 28

14 see भच् (60)

15 ° Samprasaran by (b) page 67.

16 चक्ष् 2. A. to speak.

	1st pers.	2nd pers.	3rd pers.
S.	आचक्षे	आचक्षिषे	आचक्षे
	आचक्ष्या	आचक्ष्यथ-आचक्ष्याथ	आचक्ष्या
	आचक्ष्ये	आचक्ष्यिषे	आचक्ष्ये
	आचक्षी *	आचक्षिष्य आचक्ष्याथ	आचक्षी
	आचक्षे	आचक्षिषे	आचक्षे
P.	आचक्षिमहे	आचक्षिष्वे	आचक्षिरे
	आचक्ष्यम	आचक्ष्य	आचक्ष्युः
	आचक्षिमहे	आचक्षिष्वे-हे	आचक्षिरे
	आचक्षिम	आचक्ष	आचक्षुः
	आचक्षिमहे	आचक्षिष्वे	आचक्षिरे

17 चि 5. P. A. to collect.

S.	P.	S.	P.
1. चिचय-चिचय	चिचिम	चिच्ये	चिचिमहे
चिचय-चिचय	चिचियम	चिच्ये	चिचियमहे
2. चिचयिथ चिच्ये	चिच्य	चिच्यिषे	चिच्यिष्वे-हे
चिचयिथ चिच्ये	चिच्य	चिच्यिषे	चिच्यिष्वे-हे
3. चिचय चिचय	चिच्युः	चिच्ये	चिच्यिरे
	चिच्युः	चिच्ये	चिच्यिरे

16 (A) चक्षिष्यः स्यात् ॥ (b) वा लिटि ॥ चक्षिष्य. स्यान्नादेनो वा स्यादिति । लिटोऽन्यास्मिन्नार्थानुक्ते नित्यं स्यान्नादेनः ॥ अत्र भाष्ये स्यादित्यमादेशः ॥ अलिट्-वाङ्ते नस्य चो वेति नियतम् । नित्वात्पदद्वयम् ॥ स्यात् is optionally substituted for चक्ष् in the Perfect but necessarily before an Ārdhadhātuka affix. The substitutes स्यात् and वना take both Par. and Atm. In the 2nd and the subsequent editions the term Ārdhadhātuka has been generally used in the place of the 'non-conjugal tenses and moods' for the obvious reasons stated by the author in his preface to that edition (2nd). For the term, Ārdhadhātuka see the fifth paragraph of the introductory remarks.

17 विगाता धेः ॥ अभ्यासात्परस्य विभ्रः कृतं वा स्यात्तुति लिटिच । चि is optionally changed to कि after the reduplicative syllable in the Perfect and Deletative विचोदति विचोदति.

२० तृ 1 P to cross to swim
S P

- 1 ततार ततर तेरिम
- 2 तेरिथ तेर
- 3 ततार तेरु

२६ त्रस् 4 P to fear.
S P

- तत्रास तत्रम तत्रसिम त्रेसिम
- तत्रसिथ त्रेसिथ तत्रस त्रेस
- तत्रास तत्रसु त्रेसु

२७ दद् 1 A to give

28 दम् 5 P to impose upon

- 1 दददे † दददिमहे ददम्म देम † ददम्भिम देभिम
- 2 दददिपे दददिचे ददम्भि-देभिथ ददम्म देम
- 3 दददं दददिरे ददम्म-देम ददम्भु -देमु

२९ दरिद्रा 2 P to be poor

- 1 ददरिद्रौ * -दरिद्राञ्चकार-दरिद्राञ्चकर ददरिद्रिम दरिद्राञ्चकृम
- 2 ददरिद्रिथ † दरिद्राञ्चकर्य ददरिद्रि-दरिद्राञ्चकृ
- 3 ददरिद्रिं -दरिद्राञ्चकार ददरिद्रु दरिद्राञ्चकृ

30 दी 4 A.
to decay

31 दीधी 2 A.
to shine, to play

32 दे 1 A.
to protect

- 1 दिदीये दिदीयिमहे दीध्याञ्चके दीध्याञ्चकृमहे दिग्ये दिग्यिमहे
- 2 दिदीयिपे दिदाविचे ‡ दीध्याञ्चकृपे दीध्याञ्चकृङ्गे दिग्यिपे दिग्यिचे ‡
- 3 दिदीये दिदीयिरे दीध्याञ्चके दीध्याञ्चकिरे दिग्ये दिग्यिरे

25 26 See Sec II (a) (c) 27 † The root does not change the अ to ए and drop the redupl cat ve syllable [See Sec II II (c)]

28 † According to सुधाकर and others दम्भ drops its nasal even before the s ngulars It should be conjugated like धन्य (60)

29 दारद्रा takes the prefix आम् as it contains more than one syllable (See note 16(b) page 81 According to some it takes also the reduplicated Perfect.

29 * (a) आत् औण् ॥ आर्द्रतादातो णल औकारादेश स्यात् । (a) Roots ending in आ take औ instead of अ (Perf 1st and 3rd sing) ‡ (b) आतो लोप इटिच ॥ अभायारार्धधातुक्यो विद्धिदो परयोरानो वाप स्यात् । आ is dropped before the intermediate इ and before an Ārdhadhatuka weak termination beginning with a vowel

30 दीङो युद्धिर्दृष्टि ॥ दीङ परस्यानादे इति आर्धधातुकस्य युद् स्यात् । दी in- sorts यु before the weak terminations with an initial vowel

31 दीधीवेवीयाम् ॥ दीधीवेव्यासिदश्च गुणमुदा न स्त ॥ The roots दीधी and वेवी and the intermediate इ do not take Guna or Vridhi वय्याञ्चक भविता

32 द्यतेर्दिगि निदि ॥ द्यतादिग्यादस स्यान्दि । दिग्यादेशन द्वित्वशधनामिष्यते । दिगि is substituted for दे in the Perfect दिगि does not admit reduplication.

33 द्युत् 1 A.	34 द्रु 1 P	35 धे † 1 P	36 नद् 1 P.
to shine	to go	to drink	to sound inarticulately with P
S	P	S	P

1 दिद्युते दिद्युतिमहे दद्राव दद्रुम दद्रुम दधो दधिम प्रणनाद } प्रणेदिम
प्रणनद }

33 (a) द्युतिस्वाप्यो सप्रसारणम् ॥ द्युतिस्वाप्योऽभ्यासस्य सप्रसारण स्यात् । (a) द्युत् and स्वाप् (the causal of स्वप्) take सप्रसारण in the reduplicative syllable द्युद्युत् दि + उ + द्युत् (b) सप्रसारणाच्च ॥ सप्रसारणादनि पूर्वरूपमेकादेश स्यात् । (b) When a vowel substituted for a semi vowel is followed by another vowel the first is substituted for both दिद्युत्

34 This is one of the roots that are really A it in the perfect See Sec 14

35 आदेश उपदेशोऽस्ति ॥ उपदेश एतत्स्य धातो रात्व स्यात् तु शिति । आ is substituted for the ending ए ए, ओ or औ in the non conjugational tenses

† The following Karikas extracted from the Kavikalpa Druma of Bopadeva are given here with some alterations here and there as a help to the students in remembering the roots ending in ए ऐ and ओ

*देङ् पालनेऽथ धेङ् पाने प्रणिदाने तु मेङ् स्मृत ।
चेङ् स्यूतो व्येङ् वृत्तो हेङ् च शब्दे स्पधे पडेपरा ॥ १ ॥
कै शब्दे क्षै क्षये खै तु स्थये खननहिंसयो ।
गै गाने ग्लै क्लेऽथो जै क्षये जैङ् पालनेऽथ दैप् ॥ २ ॥
शोवने शौ न्यङ्करणे द्रौ स्वप्ने ध्यै तु चिन्तने ।
ध्रौ तृप्तौ पै च शोपे प्यैङ् वृद्धौ म्लै कान्तिसक्षये ॥ ३ ॥
रै शब्दे रै च शोपे शौ स्वेदे श्रौ पचने मत ।
ऊयैङ् गतौ पै क्षयेऽथ छै वेष्टे प्यौ स्नानशोभयो ॥ ४ ॥
ष्टयै स्तयै शब्दे च सहत्यामदन्ता पञ्चमिंशति ।
छो छेदे दोऽवखण्डे शो निशाने सोऽन्तकर्मणि ॥ ५ ॥
परस्मैपदिनो दैवादिकाश्चत्वार ओपरा ॥

* All these roots belong to the 1st conjugation, except the last four which belong to the 4th The roots to which a mute ङ् is added are Atmanepadi while those with a mute ए are Ubbayapadi and the rest are Parasmaipadi.

36 (a) पापदशास्यनन्नादिनाथनाथनन्दनकनूत ॥ [शतिभाष्यफलितम्] All

S	P	S	P	S	P	S	P
2 दिनुतिषे दिनुतिषे दुद्रोथ दुद्रुव दधिय दधाय } दध प्रणेदिय प्रणद							
3 दिनुते दिनुतिरे दुद्राव दुद्रुनु दधो दधु प्रणनाद प्रणेतु							
37 पृ 3 9 P to protect, to fill		38 प्याय् 1 A. 1 P to grow		39 फण 1 P to go			
1 पपार * } पपरिम + } पिष्ये पिष्यिमहे पफाण पफण पफणिम फेणिम							
पपर } पप्रिम + }							
2 पपारिय पपर पप्र पिष्यिषे पिष्यिष्ये द्वे पफणिय फेणिय पफण फेण							
3 पपार पपरु पप्रु पिष्ये पिष्यिरे पफाण पफणु फेणु							
40 फल 1 P to fructify, 1 P to divide		41 भृ 1. P A to support					
1 पफाल-पफल फेलिम वभार-वभर वभूम वभे वभूमहे							
2 फेलिय फल वभर् वभ्र वभूषे वभूडे							
3 पफाल फेलु वभार वभ्र वभे वभ्रिरे							
42 भ्रम् 1 P to wander, 4 P to be unsteady		43 भ्राज् 1 A to shine					
1 वभ्राम वभ्रम वभ्रनि भ्रेमिम वभ्राजे भ्रेजे वभ्राजिमहे-भ्रेजिमहे							

roots beginning with न् except नई, नद् 10 P A to act (नाटयति ते), नाय्, नाय्, नन्द, नह्, नृ and नृत् are called णोपदेश, i. e. roots originally exhibited with ण् as the radical initial. (b) उपसर्गदिग्मासेऽप णोपदेशस्य ॥ उपसर्गश्चानिमित्तापरस्य णोपदेशस्य वातानस्य ण स्यात्समासेऽसमासऽपि । (b) ण् is substituted for the न् of such roots if it is preceded by a preposition containing र्. This change takes place in composition (समासे) or without it. According to some the roots नाय्, नृ and नन्द are also णोपदेश, i. e. their न् may be changed to ण after a preposition containing र्.

७७ • The base पपर may substitute ए for अ and drop the reduplicative syllable according to Sec II 1 § It is not however allowed in this case by the rule न शसददवादिगणानाम् ॥ Sec II 11 (c) Here अ is deduced from a Guna element † For the Guna and the shortening of न् Sec I २* and ३†

38 लिङ्यङोश्च ॥ लिङि यङि च प्याय णोभाव । पुन प्रसङ्गविज्ञानात्पीशब्दस्य द्वितम् । पी is substituted for प्याय् in the Perfect and the Frequentative णोपदेश प्याय + ए-पी पापी पिपा+ए ई is changed to ए by note § page 32 पिष्ये

41 पृ 3 P A (Page 37 14)

42--43 Sec II 11 (d)

S	P	S	P
2 वभ्रमि३ भ्रेमिथ	उभ्रम भ्रेम	वभ्रानिपे भ्रेनिपे	उभ्राजिघे भ्रेजिघे
3 वभ्राम	वभ्रमु भ्रेमु	वभ्राजे भ्रेजे	वभ्राजिरे भ्रेजिरे
44 भ्राश् 1 A to shine		45 भ्राश् 1 A to shine	
1 वभ्राशे भ्रेशे	उभ्राशिमहे भ्रेशिमहे	वभ्राशे भ्रेशे	उभ्राशिमहे भ्रेशिमहे
2 वभ्राशि३ भ्रशिपे	वभ्राशिघे भ्रेशिघे	उभ्राशिपे भ्रशिपे	उभ्राशिघे भ्रेशिघे
3 वभ्राशे भ्रेशे	वभ्राशिरे भ्रेशिरे	उभ्राशे भ्रेशे	उभ्राशिरे भ्रेशिरे
46 मि ३ P A to throw		47 मी ३ P A to l ll	
1 ममौ	मिम्यिम	मिम्ये	मिम्यिमहे
2 ममिथ ममाथ	मिम्य	मिम्यिपे	मिम्यिघे ३
3 ममौ	मिम्यु	मिम्ये	मिम्यिरे
48 राज् 1 P A to shine			
1 राज	राजिम रेनिम	राजे रेजे	राजिमहे रेनिमहे
2 राजिथ रेजिथ	राज रेज	राजिपे रेनिपे	राजिघे रेजिघे
3 राज	राजु रेजु	राजे रेजे	राजिरे रेजिरे
49 राध् 5 P to kill		50 ली ३ P 1 A to adhere to kill	
1 अपरराध अपरेधिम	लियाय लिडय-लडा	लियिम लित्य लिडियम	
2 अपरेधिथ अपरेध	लियि३ लिडथ ललि३	लित्य लिडिपे लिडिघ ३	
3 अपरराध अपरेधु	लियाय-लडा	लित्यु लित्ये लिडिरे	
51 वद् 1 P to speak		52 वस् 1 P to vomit	
1 उवाद् उवद् उदिम	वनाम वम वमिम	उवाश् उवश् उशिम	
2 उवदि३	उद् वमि३ वम	उवशि३ उश	
3 उवाद् उद्	वनाम वममु	उवाश् उशु	

46—47 मीनातिमिनोनिदाटा एषि च ॥ एषामात्र स्यात्याये । चकारादाशच
गिमित्त । The roots मी, मि and दा subst ate आ for the f al vowel in
the gerunl म्य and before any Guna or Vridhi making termination प्रमाथ
निमाथ उवाथ मि+म नाम + दम् By एनमाथ & see note § 1 ago 3 , नाम्मम

43 (See II 11 (f)) 1 v without अय ए is the subst ate

50 विभाषालायत ॥ एव तारति यका निर्देशा न तु द्यना । एतान्तराच वा एता
दमित्यर्थः । आ is optionally substituted for the final of अ in the
gerunl 1 v and before any Guna or Vridhi making termination

५० (See II 11 (c))

34 चिञ् 6 A. 7. P. to fear, to tremble 55 वे 1. P. A. to weave
 S P. S P. S P. S P.
 1 विवेज विविजिम उद्विविजे उद्विविजिमहे उवाय उवय*ऊविम वरौ वविम
 ऊविम }

2.*विपिजिथविपिज उद्विपिजिथे उद्विपिजिथे उवयिथ ऊव ऊव वयिथ } वय
 वययथ }

3. विवेज विविजु उद्विविजे उद्विविजिरे उवाय. ऊव ऊव वरौ वव
 वे A.

1 ऊये ऊये	ऊयिमहे ऊयिमहे	वये	वयिरहे	वयिमहे
2 उयिपे-ऊयिपे	ऊयिचे दे-ऊयिचे दे	वयिपे	वययथे	वयिचे-दे
3 ऊये-ऊये	ऊयिरे उयिरे	वये	वयाने	वयिरे

56 व्यञ् 6 P. to deceive	57 व्यय् 1. A. to fear; to be unhappy	58 व्ये 1. P. A. to cover
1. विव्याच } विविचिम विव्यथे विव्ययिमहे विव्याय } विव्यिम विव्ये विव्यिमहे विव्यच }		

S	P	S	P	S	P	S	P
2 विव्यचि॒व विविचि॒ विव्यधि॒पे विव्यधि॒द्ये विव्यधि॒थ*विव्य॒ विविधि॒पे विविधि॒द्ये ३							
3 विव्याच॒ विविचु॒ विव्यधे॒ विव्यधि॒रे विव्याच॒ विव्यु॒ विव्ये॒ विव्यि॒रे							
59 शस् १ P to kill		60 अन्थ् १ P to liberate,					
		to gladden, to string					
1 शशास॒ शशास॒ शशसि॒म		शश्रन्थ् श्रेय॒ शश्रन्थि॒म श्रेयि॒म					
2 शशसि॒थ	शशास॒	शश्रन्थि॒थ श्रेयि॒थ	शश्रन्थ् श्रेय॒				
3 शशास॒	शशसु॒	शश्रन्थ् श्रेय॒	शश्रन्थु॒ श्रेयु॒				
61 श्रु १ P to hear	62 स्मृ १ P to go	63 स्मृ १ P to remember					
1 श्रुवा॒न-श्रुवा॒ श्रुम॒ ससार॒ ससर॒ ससृम॒ सस्मार॒ सस्मर॒ सस्मरि॒म ३							
2 श्रुवा॒न	श्रुम॒ ससर्प॒	सस्र॒ सस्मर्प॒	सस्मर॒				
3 श्रुवा॒न	श्रुमु॒ ससार॒	सस्रु॒ सस्मार॒	सस्मरु॒				
64 स्तु १ P A to praise		65 स्थम् १ P to sound					
1 तुथा॒न तुथ॒ तुथु॒म तुथु॒ने तुथु॒महे		सस्याम॒ सस्यम॒ सस्यमि॒म स्येमि॒म					
2 तुथो॒न	तुथु॒ तुथु॒पे तुथु॒द्	सस्यमि॒थ स्येमि॒थ	सस्यम॒ स्येम॒				
3 तुथा॒न	तुथु॒ तुथु॒ने तुथु॒रिरे	सस्याम॒	सस्यमु॒ स्येमु॒				
66 सु १ P to go		67 स्यन् १ P to sound					
1 सुवा॒न सुस॒ सुसु॒म		सस्यान॒ सस्यन॒ सस्यानि॒म स्येनि॒म					
2 सुवा॒न	सुसु॒व	सस्यानि॒थ स्येनि॒थ	सस्यन॒ स्येन॒				
3 सुवा॒न	सुसु॒नु	सस्यान॒	सस्यनु॒ स्येनु॒				
68 हि ५ P to go to grow	69 ह्वे १ P A to challenge to call						
1 निवा॒य निव॒य † जिघ्रि॒म जुहा॒न जुह॒ जुह्रि॒म जुह॒ने जुह्रि॒महे							
2 निव॒यि॒थ जिघ्रि॒थ नि॒य जुह्रि॒थ जुहो॒न जुह॒ जुह्रि॒पि जुह्रि॒पिद्ये॒ ३							
3 निवा॒य	जिघ्रु॒ जुहा॒न जुह॒ जुह॒ने जुह्रि॒रे						

CHAPTER IV.

AORIST.
SECTION I

First variety or form (only Parasmaipadi)

Terminations

	S	D	P
1	अम्	र	म
2	स्	तम्	त्
3	त्	ताम्	उम्

† The Following roots belong to the 1st variety.

गानिरयागिगादेशो ददानिर्यति यच्छति ।

दशानि पित्रति भृशो ह्यगयाना सिच सदा ॥ १ ॥

जिप्रतिश्च च्यतिश्च धयतिश्च ज्यति स्यति ।

ह्युया सिचन्तु पञ्चाना परम्पदिना लुङि ॥ २ ॥

५ ड 2 P to go (a) इ with अग्नि 2 P to remember

	S	D	P	S	P
1	अगाम्	अगात्र	अगाम	अव्यगाम्	अव्यगाम
2	अगा	अगातम्	अगात	अव्यगा	अव्यगात्
3	अगान †	अगाताम्	अगु	अव्यगान्	अव्यगु

* There are seven varieties of the Aorist. The augment अ is prefixed to the roots in this text. It is replaced by अ when the roots begin with a vowel. See § II. The radical अ is dropped before the termination उम्.

† The first nine roots when Parasmaipadi take this variety necessarily. Some of them when Atmanepadi take the 4th or 5th according as they are Anit or set. The last five roots take the 1st variety optionally. Their other forms are made up according to the 6th variety. धे takes the 3rd Variety also.

इगिन्त्यानुगमस्य सिच परस्मैर्येत् ॥ एव्य तिचो उक् स्थान् । गापाविहेणादे सपिपनी गृध्रन । गा † subst. used for ३ 2 P and ३ 2 P with अधि to remember in the Aorist (इगो गा तुत्ति ॥ द्या गादश स्यादुत्ति । इणदिक इनि वक्तव्यम् । गा is the substitute of ३ 2nd to go in the Aorist) । स्वा the धु verbs (दा 3 P A धा 3 P A दा 1 P to give (यच्छति), दा 4 P to cut, दे 1 A to protect, and धे 1 P to drink) पा and म् belong to this variety. The roots दा धा, and दे take the fourth variety in the Atmanepadi.

† द may be changed to द्

1 द 1 P to go प्यात् 1 ( ) इ with अग्नि 2 A to study अग्निग्राह्य अध्वर्युः

2 दा 3 P 3 दो 4. P 4 दा 1 P. 5 धा 3 P. to hold,
to give to cut. to give to support.

S	D.	P	S	D	P.
1 अदाम्	अदाय	अदाम	अधाम्	अधाय	अधाम
2 अदा.	अदातम्	अदात	अधा.	अधातम्	अधात
3 अदात्	अदाताम्	अदु.	अधात्	अधाताम्	अधु.

6 पा 1 P to drink

7 भू 1 P to be

1 अपाम्	अपाय	अपाम	अभून्म् ‡	अभून्	अभूम्
2 अपा:	अपातम्	अपात	अभू	अभूतम्	अभूत
3 अपात्	अपाताम्	अपु:	अभूत्	अभूताम्	अभून् ‡

8 स्था 1. P. to stand 9 घ्रा 1 P to smell 10 छो 4 P to cut.

1 अस्थाम्	अस्थाय	अस्थाम	अत्राम्	अत्राम	अच्छाम्	अच्छाम
2 अस्था.	अस्थातम्	अस्थात	अत्रा	अत्रात	अच्छा.	अच्छात
3 अस्थात्	अस्थाताम्	अस्थु.	अत्रात्	अत्रु	अच्छात्	अच्छु

11 धे 1. P. to drink. 12 शो 4 P. to sharpen 13 सो 4 P. to destroy

1 अधाम्	अधाय	अशाम्	अशाम	असाम्	असाम
2 अधा:	अधात	अशा.	अशात	असा	असात
3 अधात्	अधु.	अशात्	अशु:	असात्	असु

2 दा 3 A अदित दे 1 A to protect अदित दा 2 P to cut दे 1 P to purify ददासीन्. 5 धा 3 A अधित 6 पा 2 P to protect अपासीन् 7 भू 1 A to get अभविष्ट 8 स्था 1. A अस्थिन 9 अघ्रासीन् 10 अच्छासीन् 11 अधासीन्, अदधन्. 12 अशासीन्. 13 असासीन्.

7 ‡ (ch III S I 1 a) § Here the termination is अन् and not उत्, उन् is added on to such roots as end in छि

9-13 विभाषा प्रापेद्शाच्छाम ॥ एभ्य निगोत्रया स्यादस्मैदे परे ॥ These roots take this form optionally, i.e., they take the forms I and VI धे takes also the form III

SECTION. II.

Second variety or form *

Terminations.

Parasmaipada.			Atmanepada.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
म्	व	म	इ	बहि	महि
स्	तम्	त	थास्	इथाम्	ध्वम्
त्	ताम्	न्	त	इताम्	न्त

The following are the only roots which belong to this variety.

No I ख्यातीयर्त्त ससर्त्ति हँ कान्तौ शक्नोति शक्यति ।

उच्च मुच् वक्तुः सिचि ध्वान्ता लुञ्चतिः पततिस्तथा ॥ १ ॥

दान्ताः क्रिद्विद् मदि मिदो विन्दतिः शदसदि सिदः ।

ऋबिकुवी क्षुणिगृवी रधिः शुध्यति सिध्यति ॥ २ ॥

आष्कुपौ गुण्यतिडिपि रुप् रूप् लिम्पति लुप्यति ।

लुम्पतिः सर्पतिः पान्ताः क्षुम्यतिस्तुम्यतिर्नभिः ॥ ३ ॥

लुम्यतिश्च भकारान्ता मान्ताः काम्यति क्षाम्यति ।

गमि स्तमि र्दमिधर्मा शाम्यतिः श्राम्यतिः समिः ॥ ४ ॥

शान्ताः पञ्च कृशिनर्शा भृशि भृश्यति वृश्यति ।

तुष्यति तृष्यति दुपः पिनाष्टिः पुष्यति मुपिः ॥ ५ ॥

रिप रूप् वेवेष्टि भागे तु व्युष्यतिश्च शिनप् शुपिः ।

प्रयासान्तौ छिपिर्द्विष्य सान्ता अस्यति कुस्यति ॥ ६ ॥

वसिजसी तसिदसौ वस्यति विस् वुर्मा व्युक्षिः

मस्मुमी यस् वस्यतिश्च वुस्यतिः शास्ति द्रुहति ॥ ७ ॥

मुह्यतिः स्निह्यतिः स्नुहि लेड्यद्विकरणा सदा ।

नराशीतिश्च धानूनां परस्मैपदिनामियम् ॥ ८ ॥

* This variety is Parasmaipada, but the seven roots, viz, कृ with सम्, ख्या, वच्, अग् 4, with any preposition, लिप्, सिचि, and हँ take this variety even when these are Atmanepada. The last three, when Atmanepada, take also form IV. अलिप्त, अलिफ, अद्धारत.

समियति० ख्यातिवर्त्ता अस्यतिश्चोपरगण्युक् ।
 आत्मनेपदिनोऽग्निमे हयतिर्लिपिसिद्धता ॥ ९ ॥
 त्रयो विभाषयाऽद्वन्त० आत्मनेपदिनो यदा ।
 आत्मनेपदिनामेव सप्ताङ्गिकरणा लुङि ॥ १० ॥

1. ख्या 2. P. A. † (the substitute of चक्ष्) .

S.	D.	P	S	D.	P.
1. अख्याम् †	अख्याव	अख्याम	अख्ये	अख्यावहि	अख्यामहि
2. अख्यः	अख्यतम्	अख्यत	अख्यथा०	अख्येथाम्	अख्यध्वम्
3. अख्यत्	अख्यताम्	अख्यन्	अख्यत	अख्येताम्	अख्यन्त

2 ऋ 3 P. to go.

3 सृ 3. P. to go.

1. आरम्	आराव	आराम	समारेऽ	समारावहि	समारामहि	असरम्	असराव
2. आरः	आरतम्	आरत	समारवा.	समारेथाम्	समारध्वम्	असर.	असरात
3. आरत्	आरताम्	आरन्	समारत	समारेताम्	समारन्त	अतरत्	असरान्
4. हे	1. P. A.	to emulate, to sound, to call; to challenge.					

1. अहम्	अह्राव	अह्राम	अहे	अह्रावहि	अह्रामहि
2. अहः	अहतम्	अहत	अह्यथा.	अहेथाम्	अह्यध्वम्
3. अहत्	अहताम्	अहन्	अहत	अहेताम्	अहन्त

1 † (see ch III S V 16) † For the choice of श्री See ch III S V. 29(b).

2 ऋ + म्—(a) लुङ् लृङ् लृङ्स्वङ्मुदात्तः ॥ एतु परेऽप्यङ्गस्याङ्गम. स्यात् । सन्तोदात्तः ।

(a) अ is prefix to the roots in the Aorist, Imperfect and conditional. (b) आङ्गादीनाम् ॥ अङ्गादीनामाङ्गस्याङ्गादिषु । (b) अ is prefixed to the roots beginning with a vowel in these. आ + ऋ + म्—अ is added on to the roots in this variety before the terminations This अ is weak. आ + ऋ + अ + म्. (c) भृङ्गोऽदिगुण ॥ भृङ्गान्तांश्च दृष्टेयं गुणं स्याददि । (c) The roots which end in ऋ (short or long) and दृश् take Guna before the augment आ + अर + अ + म्. (d) अतो दीर्घो यनि ॥ अतोऽङ्गस्य दीर्घ. स्याद्यनार्दी राक्-धातुके परे । (d) The short vowel अ, terminating base is lengthened when followed by any conjugational terminations beginning with a semi-vowel, a nasal or the letter ह, र् or म्. आरव, आराम.

8 / Ch XXI 30)

5. शक् 5. P. 6. शक् 4. P. A. 7 उच् 4. P. 8 मुच् 6. P. A.
to be able. to endure. to collect. to release.

S.

P.

S.

S.

1. अशकम्	अशकाम	औचम्	अमुचम्
2. अशकः	अशकत	औचः	अमुचः
3. अशकत्	अशकन्	औचत्	अमुचत्

9 वच् 2. P. (also the substitute of वृ 2. P. A.) to speak.

S.

D.

P.

S.

D.

P.

1. अवोचम्	अवोचाव	अवोचाम	अवोचे	अवोचावहि	अवोचामहि
2. अवोचः	अवोचतम्	अवोचत	अवोचथाः	अवोचेधाम्	अवोचध्वम्
3. अवोचत्	अवोचताम्	अवोचन्	अवोचत	अवोचेताम्	अवोचन्त

10 सिच् 6. P. A. 11 लुट् 4. P. 12 पत् 1. 13 क्लिद् 4. P.

to sprinkle.

to roll on
the ground;
to churn.

P. to fall. to be wet.

S.

S.

S.

S.

S.

1. असिचम्	असिचे	अलुटम्	अपत्तम्	अक्लिदम्
2. असिचः	असिचयाः	अलुटः	अपत्तः	अक्लिदः
3. असिचत्	असिचत	अलुटत्	अपत्तत्	अक्लिदत्

2 कृ 1. P. आपर्षत् 3 सृ 1. P. अगर्षत् 4 हे 1. A. अहृत; अह्नास्त. 6 शक् 4. A. अशक्त; अशक्तिष्ट. 8 मुच् 6. A. अमुक्त. 10. U. अमूचन्त. 9 वच् 10 U. and I. P. अवोचन्त; अवाक्षीत्. 10. सिच् 6. A. असिक्त. 11. लुट् 1. P. To churn; to roll. अलोटीत् 1. A. To offend. अलुटत्-अलोटीष्ट. 6. P. अलुटीत्. 12. पत् 4. A. अपतिष्ट

7 आ + उचम् । आटश्च ॥ आटोऽचि परे पूर्वपरयोर्वृद्धिरादेशः स्यात् । Vriiddhi is substituted for the prefix आ (आट्) together with the vowel which follows it. औचम्. वृद्धिरादेश् ॥ आत् ऐच् वृद्धिसङ्गः स्यात्. आ, ऐ, and औ are called Vriiddhi.

7 The radical vowels do not take Guna or Vriiddhi before the affix अ as it is weak. See Sec. II. 2.

9 वच् उम् ॥ वच् उमागमः स्याददि परे । The augment उ is added after the अ of वच् before this affix अ.

12 पत्तः पुम् ॥ पत्तः पुमागमः स्याददि परे । पत् requires the medial augment ए (पुम्). अ + प + ए + त् + अम् = अपत्तम् .

14 क्षिब्द् 4. P. 15 मद् 4. P. 16 मिद् 4. P. 17 चिद् 6. 18 शद्
to be unctuous; to rejoice. to liquefy. P. A. to 1. 6. P.
to liberate. obtain. (ch. II
1. 43.)

S.	S.	S.	S.	S.
1. अक्षिब्दम्	अमदम्	अमिदम्	अचिदम्	अशदम्
2. अक्षिब्दः	अमदः	अमिदः	अचिदः	अशदः
3. अक्षिब्दत्	अमदत्	अमिदत्	अचिदत्	अशदत्

19 सद् 20 स्विद् 4 P. 21 ऋद् 4. P. 22 कुद् 4. P. 23 क्षुद् 4. P.
6. P. to go. to perspire. to prosper. to be angry. to be
(ch. II. 1. 44.) hungry.

1. असदम्	अस्विदम्	आर्धम्	अकुधम्	अक्षुधम्
2. असदः	अस्विदः	आर्धः	अकुधः	अक्षुधः
3. असदत्	अस्विदत्	आर्धत्	अकुधत्	अक्षुधत्

24 गृध् 4. P. 25 रध् 4. 26 शुध् 4. P. 27 सिध् 4. P. 28 आप् 5. P.
to be greedy. P. to kill. to purify. to accomplish. 1. P. to
to finish. pervade.

1. अगृधम्	अरधम्	अशुधम्	असिधम्	आपम्
2. अगृधः	अरधः	अशुधः	असिधः	आपः
3. अगृधत्	अरधत्	अशुधत्	असिधत्	आपत्

10. U. to go अपीपतत्-त्, अपपतत्-त्; 1. P. अपतीत् अपातीत्. 14 क्षिब्द् 1. P. अ-
क्ष्वेदीत्. 1. A. अक्षिब्दत्-अक्ष्वेदिट्. 15 मद् 10 A. अमीमदत्. 16 मिद् 1. A. अमि-
दत्-अमेदिट्. 1. U. to kill अमेदीत्-अमेदिट्. 17 चिद् 6. A. अचित्त-अवेदिट्. 2. P.
अवेदीत्. 4. A. and 7. A. अचित्त. 10. A. अवीविदत्. 19 सद् 10. U. and 1. P.
असीसरत्-त्, अउदत्. 20 स्विद् 1. A. अस्विदत्-अस्वेदिट्. 21 ऋद् 5. P. आर्धीत्.
27 मिप् 1. P. to go. असेधीत् 1. P. To do an auspicious thing असैसीत्-अ-
सेषीत् 23 आप् 1. A. आप्त. 10 U. आपिपत्-त्.

25 अरध् + अम्-अरन्धम् by 54, page 54, but the र् is dropped by the
following sutra अनिदितां हलउपधायाः कृतिः ॥ इहलौकद्विस्सहक येपा नास्ति तेषा
हलन्तान्गमद्गानामुपधाया नश्य लोप स्यादिति श्रुतिच प्रत्यये परे। See note § page 51.

49 अश्रम् 4 P to be 50 सम 4 P 51 कृश 4 P 52 नश 4 P
 fatigued to perform to change to make to perish
 acts of austere devotion form thin

S

S

S

S

1 अश्रमम्	असमम्	अकृशम्	अनशम्
2 अश्रम	असम	अकृश	अनश
3 अश्रमत्	असमत्	अकृशत्	अनशत्

53 भृश 4 P

54 भ्रंश 4 P

55 वृश 4 P

56 तुप् 4 P

to fall

to fall down

to choose

to be satisfied

1 अभृशम्	अभ्रंशम्	अवृशम्	अतुप्
2 अभृश	अभ्रंश	अवृश	अतुप्
3 अभृशत्	अभ्रंशत्	अवृशत्	अतुप्

57 तृप् 4 P

58 दुप् 4 P

59 पिप् 7 P

60 पुप् 4 P

to be thirsty

to spoil

to grind

to nourish

1 अतृप्	अदुप्	अपिप्	अपुप्
2 अतृप्	अदुप्	अपिप्	अपुप्
3 अतृप्	अदुप्	अपिप्	अपुप्

61 मुप् 4 P

62 रिप् 4 P

63 रुप् 4 P

64 विप् 3 P

65 वृप् 4 P

to steal

to kill

to kill

to pervade

to divide

1 अमुप्	अरिप्	अरुप्	अविप्	अवृप्
2 अमुप्	अरिप्	अरुप्	अविप्	अवृप्
3 अमुप्	अरिप्	अरुप्	अविप्	अवृप्

66 व्युप् 4 P

67 शिप् 7 P

68 शुप्

69 छिप् 4 P

70 हृप् 4 P

to divide

to separate 4 P

to dry

to adhere

to rejoice

to cling to

50 मम् 1 P To be compose 1 अममात् 51 अम् 1 A अभ्रमात्-अभ्रमात्
 60 पुर् 1 P अपोषीत् 9 P अपोषीत् 10 U अपुष्यत् 7 G1 मुप् 9 P अमाषीत्
 62 रिप् 1 P अरेषीत् 63 रुप् 1 P अरुषीत् 10 U अरुष्यत् 7 G1 विप् 3 A
 अविभक्त 1 P to sprinkle अवेपीत्-अविभक्त 9 P अविभक्त 66 व्युप् 4 P to
 turn अव्यापीत् 67 शिप् 1 P to kill आप्यत्-अशिष्यत् 1 P to leave

54 अनिदिता इत् वषयाया इति ॥ ५४० Cl I D II S VI note १ page ५१

61 Another reading for मुप् according to जानक राधरथामुप कान्ताम्
 इत् भाषाव्यय प्रमाणम् ।

S.	S.	S.	S.	S.
1. अव्युपम्	अशिपम्	अशुपम्	अश्लिपम्	अह्यपम्
2. अव्युपः	अशिपः	अशुपः	अश्लिपः	अह्यपः
3. अव्युपत्	अशिपन्	अशुपत्	अश्लिपन्	अह्यपत्.

71 अस् 4. P. to throw.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. आस्थम्	आस्थाव	आस्थाम	पर्यास्थे*	पर्यास्थावहि	पर्यास्थामहि
2. आस्थः	आस्थतम्	आस्थत	पर्यास्थथाः	पर्यास्थेथाम्	पर्यास्थध्वम्
3. आस्थत्	आस्थताम्	आस्थन्	पर्यास्थत	पर्यास्थेताम्	पर्यास्थन्त

72 कुस् 4. P. to embrace. 73 घस् 1. P. to eat. 74 जस् 4. P. to liberate. 75 तस् 4. P. to perish. 76 दस् 4. P. to loose.

1. अकुसम्	अघसम्	अजसम्	अतसम्	अदसम्
2. अकुसः	अघसः	अजसः	अतसः	अदसः
3. अकुसत्	अघसत्	अजसत्	अतसत्	अदसत्

77 वस् 4. P. to be straight. 78 विस् 4. P. to direct. 79 वुस् 4. P. to divide. 80 व्युम् 4. P. to divide. 81 मम् 4. P. to change. 82 मुम् 4. P. to cut.

1. अवसम्	अविसम्	अवुसम्	अव्युसम्	अमसम्	अनुसम्
2. अवसः	अविसः	अवुसः	अव्युसः	अमसः	अनुसः
3. अवसत्	अविसन्	अवुसत्	अव्युसत्	अमसत्	अनुसन्

83 यम् 4. P. to strive. 84 यस् 4. P. to be straight; to fix. 85 युम् 4. P. to throw. 86 याम् 4. P. to govern.

1. अयसम्	अवसम्	अवुसम्	अशिपम्
2. अयसः	अवसः	अवुसः	अशिपः
3. अयसत्	अवसत्	अवुसत्	अशिपन्

87 द्रुह् 4. P. 88 मुह् 4. P. 89 स्निह् 4. P. 90 स्नुह् 4. P.
to seek; to kill. to be foolish. to love. " to vomit.

S.	S.	S.	S.
1. अद्रुहम्	अमुहम्	अस्निहम्	अस्नुहम्
2. अद्रुहः	अमुहः	अस्निहः	अस्नुहः
3. अद्रुहत्	अमुहत्	अस्निहत्	अस्नुहत्

No II * श्रयति ज्ययति ग्रुचि लुचि ग्लुचि म्रुचि म्लुचः ॥

रिणक्तिश्च विनक्तिश्च चान्ता स्वष्टौ च शुन्यति ॥ १ ॥

नेनेक्तिश्च युनक्तिश्च वेवेक्ति स्मोटती चुतिः ॥

च्योततिश्च श्रुतिः श्रोतश्च्युतिर्दान्ताः क्षुदिच्छिदिः ॥ २ ॥

छृणक्तिश्च तृणक्तिश्च बुन्दतिश्च भिदी रुदिः ॥

स्कन्दतिर्बोधतिश्चैव रुणद्धिश्च तृपिर्दपिः ॥ ३ ॥

स्तभ्नाति स्तम्नोति दृशि घोषति मृध्यती उहिः ॥

तोहति दोहतिर्बृहि श्रत्वारिंशदियं लुङि ॥ ४ ॥

विभाषयाऽङ्गिकरणा परस्मैपदिनी यदा ॥

1 श्वि 1. P. to go; to swell. 2 जृ 4 P to be old.

1. अश्वम्	अशिश्चिषम् †	अश्वयिषम् ‡	अजरम्	अजारिषम्
2. अश्वः	अशिश्चिषः	अश्वयीः	अजरः	अजारीः
3. अश्वत्	अशिश्चिषत्	अश्वयीत्	अजरत्	अजारीत्

3 मुच् 1.P. 4 ग्लुच् 1. P. 5 ग्लुञ्च् 1. P. 6 म्रुच् 1. P. 7 म्लुच् 1. P.
to steal. to steal to go to obstruct. to go.

3. अमुचत्-	अग्लुचत्-	अग्लुञ्चत्-	अम्रुचत्-	अम्लुचत्-
अमोचीत्	अगलोचीत्	अग्लुञ्चीत्	अम्रोचीत्	अम्लोचीत्

89 स्निह् 10 U. असिष्णिहत् त. 2 जृ 1 P. and 9 P अजारीत्. 10.U. अजीजरत् त.

† (Sect III 161)

‡ (Sec V 2)

These roots belong to this variety optionally, their other variety is fourth or fifth according as they are ann or set.

1 श्रयतेरः ॥ श्रयतेरिक्कारस्याकारः स्यादटि । परस्मै । श्वि substitutes अ for its final vowel before the affix अ.

2 (Sec II 2 (c))

5 (Sec. II No 1 54)

8 रिच् 7. P. A. to purge. S.	9 विच् 7. P. A. to separate. S.	10 शुच् 4 P. A. to be wet S.	11 निज् 3. P. A. to cleanse. S.	12 पुज् 7. P. A. to join. S.
3. अरिचत्- अरिशीत् } अरिक्त }	अविचत्- अविशीत् } अविक्त }	अशुचत्- अशोचीत् } अशोचिष्ट }	अनिजत्- अनैशीत् } अनिक्त }	अयुजत्- अयौशीत् } अयुक्त }
13 विज् 3. P. A. to separate.	14 स्फुद् 1. P. to divide	15 चुत् 1. P. to sprinkle.	16 च्युत् 1. P. to sprinkle.	17 जुत् 1. P. to distil.
3. अविजत् - अवैशीत्-अविक्त	अस्फुटत्- अस्फोटीत्	अचुतत्- अचोतीत्	अच्युतत्- अच्योतीत्	अजुतत्- अजोतीत्
18 श्रुत् 1. P. to drop.	19 श्र्युत् 1. P. to drop; to distil.	20 क्षुद् 7 P. A. to pound.	21 छिद् 7. P. A. to cut.	22 छृद् 7. P. to shine; to play.
3. अश्रुतत् - अश्रोतीत्	अश्र्युतत् - अश्र्योतीत्	अक्षुदत् - अक्षौत्सीत् } अक्षुत् }	अच्छिदत् - अच्छैत्सीत् } अच्छिन्न }	अच्छृदत् - अच्छ्रौत्सीत् } अच्छ्रिष्ट }
23 तृद् 7. P. A. to kill;	24 वुद् 1. P. A. to know.	25 भिद् 7. P. A. to break;	26 रुद् 2. P. to cry.	27 स्कन्द 1. P. to go; to be dry.
3. अतृदत् - अतर्दीत्-अतर्दिष्ट	अवुदत् - अवुन्दीत्-अवुन्दिष्ट	अभिदत् - अभैत्सीत्-अभिन्न	अरुदत् - अरोदीत्-अस्कान्सीत्	अस्कदत् - अस्कन्दीत्-अस्कन्दिष्ट
28 बुध् 1. P. A. to know.	29 रुध् 7. P. A. to obstruct.	30 तृप् 4. P. to satisfy; to be satisfied.		
3. अवुधत् - अरुधत् -	अतृपम् -	अतार्प्सम् -	अत्राप्सम् -	अतार्पिष् -

8 रिच् 1. P. अरिशीत्. 10. U. अरिचिचत्-त. 10 शुच् 1. P. अशोचीत्. 12 पुज् 1. P. अयौशीत्. 4 A. अयुक्त. 10 U. अयुज्जत्-त. 13 विज् with उद् 6 A. उदविजिष्ट. 7. P. अविजिन्. 14 स्फुद् 1. A. अस्फोटीष्ट. 6 P. अस्फुटीत्. 10. U. अस्फुटत्-त. 17 जुत् 1. A. अजोतिष्ट. 22 छृद् 1. P. अच्छ्रौत्सीत्. 10. U. अच्छिच्छृदत्-त; अच्छिच्छ्रदत्-त. 28 रुध् 4. A. अरुधत्-अरोधि. 29 रुध् with अनु 4. A. अन्वरुद्. 30 तृप् 1. P.

15 Bopadeva adds this verb चुत् (चुतिर्) a different reading, जुत्, जुतिर् to shine.

17 Maitreya notices, as (note 57 ¶ page 74)

S

S

अगोधीत् } अरौसीत् } अतृप - अताप्सां अत्राप्सी - अतर्पा
 अत्रोधिष्ट } अरुद्ध } अतृपत् - अताप्सात् अत्राप्सीत् - अतर्पेत्

31 दृप् 4. P. to rejoice, to be proud 32 स्तम्भ् 5 P 33 स्तम्भ्
 9 P to obstruct

1. अहपम् - अदाप्सम् † अद्राप्सम् - अदर्पिपम् अस्तभम् - अस्तम्भिपम्

2. अहप - अदाप्सां अद्राप्सा - अदर्पा अस्तभ - अस्तम्भी

3. अहपत् - अदाप्सात् अद्राप्सीत् - अदर्पात् अस्तभत् - अस्तम्भीत्

34 दृग् 1. P

35 घृप् 1 P

36 घृप् 1. P

to see

not to proclaim (according

to burn

to some it signifies to sound)

3. अदर्शत् -

अघृपत् -

अघृपत् -

अद्राक्षीत्

अघोषीत्

अघोषीत्

37 उह् 1. P.

38 तुह् 1 P.

39 दुह् 1 P.

40 बृह् 1 P

to kill.

to kill

to kill

to grow, to sound

3. औहत् -

अतुहत् -

अदुहत् -

अबृहत्

औहीत्

अतोहीत्

अदोहीत्

अब्रहीत्

NO. III

नचि घृष्टे रटि लुटो लोटने घृति वृत् श्रित ॥

स्वेदते मेदते स्पन्दि स्वेदने च मृधि मृत्रि ॥ १ ॥

कल्पते क्षुम् तुभि नम शोमते सभते भ्रशि ॥

भ्रशि घृसी भ्रसि सृसी रुचादि पञ्चविंशति ॥ २ ॥

आत्मनेपदिनी नित्य लुङि तेषा त्रिभाषया ॥

अड परस्मपदिनी भजत्यन्यत्र *सिञ्जती ॥ ३ ॥

5 P 6 P अर्पात् 10 U अर्तृपात् अतर्पात् 31 ण 1 P and 6 P
 अर्पात् 10 U अर्दीपात्, अदपत् 32-33 स्तम्भ् 1 A अन्तमिष्ट 35 घृ
 1 A अघोषिष्ट 10 U अघृपत् 36 घृ 9 P अगपात् 39 दुह् 2 U अदुह
 त, अदुग् 40 बृह् 1 P अब्रहीत् 6 P to work अबर्हि-अमृक्षत्

30-31 घृप् and दृप् are optionally set they take, therefore, the forms
 IV and V † see note 57 page 74

32 (No 1 54 page 103)

34 No 1 2 (c) 35 Also घृ 1 P (optionally belonging to the tenth
 class) to aver, to manifest sentiment by sound

* All these roots are Ātmanepada but when they take this form
 they are conjugated in the Parasmaipada. In the Ātmanepada they will
 take the fourth or fifth form according as they are aut or set.

1 रुच् 1. A. to shine; 2 घुद् 1. A. 3 रुद् 1. A. 4 लुद् 1. A. 5 लुद्
to be pleased. to return. to oppose. 1. A. to opposa.
S. S. S. S. S.

3. अरुच्- अघुट्- अरुट्- अलुट्- अलुट्-
अरोचिष्ट अघोटिष्ट अरोदिष्ट अरोदिष्ट अलोदिष्ट

6 द्युत् 1. A. 7 घृत् 1. A. 8 श्वित् 1. A. 9 क्षिब्द् 1. A. to be
to shine. to be. to be white. unctuous, to quit;
to be deluded.

3. अद्युत्- अवृत्- अश्वित्- अक्षिब्द्-
अद्योतिष्ट अवर्तिष्ट अश्वेतिष्ट अक्षेदिष्ट

10 मिद् 1. A. to 11 स्पन्द 1. A. 12 स्विद् 1. A. 13 वृष् 1. A.
be unctuous. to sprinkle. to be unctuous, to to go, to
quit; to be deluded. increase.

3. अमिद्- अस्पन्द- अस्विद्- अवृष्-
अमेदिष्ट * अस्पन्त अस्वेदिष्ट अवर्षिष्ट

14 गृष् 1. A. 15 कृष् 1. A. 16 क्षुम् 1. A. 17 तुम् 1. A.
to break wind. to be able. to be confused. to kill

3. अगृष्- अकृष्- अक्षुम्- अतुम्-
अगर्षिष्ट अकल्पिष्ट अक्षुम्भिष्ट अतोभिष्ट

18 नम् 1. A. to 19 शुम् 1. A. 20 संम् 1. A. 21 ध्रम् 1. A.
kill; not to be. to shine. to trust. to fall down.

3. अनम्- अशुम्- असम्- अध्रम्-
अनमिष्ट अशोभिष्ट असमिष्ट अध्रशिष्ट

22 ध्रम् 1. A. 23 ध्वम् 1. A. 24 ध्रम् 1. A. 25 ध्रम् 1. A.
to fall down to fall; to go to fall down. to fall down.

3. अध्रम्- अध्वम्- अध्रम्- अध्रम्-
अध्रशिष्ट अध्वशिष्ट अध्रमिष्ट अध्रमिष्ट

2 घुद् 6 P. to strike against अनुदीत्. 3 रुद् 10 U अरुट्-व. 4 लुद् 1 P.
अलोदीत् 4 P. अलुट् 6 P. अलुट्-व. 10 U अलुट्-व. 5 रुद् 1 P. अलोदीत्.
6 P. अलुदीत्. 7 घृत् 1 P. अवर्षात् 1 A. अवर्षिष्ट 10 U अरोतिष्ठ अवर्षिष्ठ

11 ° and 15 †. The roots स्पन्द and कृष् are optionally set, they,
therefore, take the fourth and the fifth forms

20, 22—23, See no 51 page 106.

SECTION III.

† Third or Reduplicated form

Terminations.

	Par.			Âtm.		
	S.	D.	P.	S	D	P.
1	म्	व	म	इ	वहि	महि
2	स्	तम्	त	थास्	इथाम्	घम्
3	त्	ताम्	न्	त	इताम्	न्त

9 द्विद् 4 P अस्विदत् 10 मिट् 1 U. अमेदीत् अमेदिष् 4 P अमिदत् 12 स्विद्
 4 P अस्विदत् 13 वृथ 1 P अवर्षात् 10 U अवीवृधत् त, अववर्षत्-न्त 14 शृष् 1 P.
 अवर्षात्. 1 U अक्षीर्षात् अक्षीर्षिष्ट 10 U अक्षीर्षधत् त, अक्षीर्षधत्-न्त 16 धुम् 4 P
 अधुमन् 9 P अक्षोभात् 17 तुम् 4 P अतुमन् 9 P अतोमीत् 18 वम् 4 P
 अनमत् 9 P अनमीत्-अनामात् 19 शुम् 1 P अशोमीत्, 22 भृष् 4 P अभृशत्

† (a) निधिदशम्य कर्तरि चङ् ॥ व्यन्तात् श्यादिभ्यश्च च्लेधदस्यात् नञे लुङि
 परे । (b) विभाषा घेदभ्यो ॥ अभ्याच्चेधद वा स्यात्कर्तृवाचिनि लुङि परे । (a) Roots
 in अय (i e causals, roots of the tenth class certain denominatives and
 the root वम्) and the primitive verbs भि, हु and सु, if expressing the agent,
 take this form necessarily, (b) and the two roots धे and धि take it optionally

I खन् 1. P. A. to dig. (Cau. खानयति-ते).

S. D. P. S. D.

1. अचीखनम् अचीखनाव अचीखनाम् अचीखने अचीखनावहि
P. अचीखनामहि

2. अचीखनः अचीखनतम् अचीखनत अचीखनथाः अचीखनेथाम्
P. अचीखनध्वम्

3. अचीखनत् अचीखनताम् अचीखनन् अचीखनत अचीखनेताम्
P. अचीखनन्त

2 दण्ड् 10 P.A. to punish, 3 त्रप् 1.A. to be ashamed, 4 अश् 9.P.
(Caus. दण्डयति-ते) (Caus. त्रपयति-ते) to eat. (C. आशयति)

S. S. S. S. S. P.

1. अददण्डम् अददण्डे अतित्रपम् अतित्रपे आशिशम् आशिशाम

I खानि + अ । (a) णेरनिटि ॥ अनिष्टादावार्धवानुके परे णेल्लोपः स्यात् । इ is dropped before an Ardhadhatuka affix destitute of the intermediate इ; here अ is destitute of इ, since its initial is not a consonant. (note † page 61)
खान् + अ (b) णौ चक्षुपधाया ऋस्वः ॥ चक्षुः णौ यदङ्गं तस्योपधाया ऋस्वः स्यात् ।
A short vowel is substituted for the penultimate long one खन् + अ । (c)
चङि ॥ चङि परऽनभ्यासस्य धातोरव्यवस्य प्रथमस्यैकाचो द्वेस्तः । अजादेस्तु द्वितीयस्यैकाचः । The root is reduplicated in this variety; if it begins with a vowel, its second letter is reduplicated. चखन् + अ (d) मन्वल्छुनि चक्षुः परेऽनग्लोपे ॥
चक्षुः णौ यदङ्गं तस्य योऽभ्यासो लघुपरस्वस्य सनीव कार्यं स्यात् । णावग्लोपेऽस्ति ।
A reduplicative syllable, followed by a syllable which is itself short or prosodially short, shall be treated like the one in the Desiderative, (i.e. it shall have the same changes as the reduplicative syllable in the Desiderative has, these changes have been explained in the following three Sūtras. मन्वत्-। ओःपुयण् & c. and स्वतिदृणोति & c.) if a vowel has not been expanded from the root. (for the further explanation of this, see rule 50). (e)
सन्वतः ॥ अभ्यासस्यात इकारः स्यात्सनि । इ is substituted for अ in the reduplicative syllable before the स of the Desiderative. चिखन् + अ । (f) दीर्घो लघोः ॥ चक्षुः परे णौ यदङ्गं तस्य लघुपरस्य लघोरभ्यासस्य दीर्घः स्यात् । चक्षुः णावग्लोपेऽस्ति ।
A long vowel is substituted for the short one in the reduplicative syllable followed by a syllable which is itself short or prosodially short, if a vowel has not been expanded from the root. चिखन् + अ. अ is prefixed to the root and then the terminations are appended to it. अचीखनन्-त.

2 The reduplicative syllable द is not changed to दि as it is followed by द which is not prosodially short.

3 ति is not changed to तौ, because it is prosodially long.

4—5 आशि + अ-अशि + अ-अशिशि + अ by (ch. III. S. 5. G. a. b.)-अशिन्

S.	S.	S.	S.	S.	P.
2. अददण्डः	अददण्डयाः	अतित्रपः	अतित्रपथाः	आशिशः	आशिशत
3. अददण्डत्	अददण्डत	अतित्रपत्	अतित्रपत	आशिशत्	आशिशन्
5 उन्द्	7.P. to be wet.	6 पू	1.A. to purify.	7 तु	2.P. to praise.
(उन्दयति ते)	(पावयति-ते)	(नावयति ते)			

1. औन्दिदम्	औन्दिदे	अपीपवम्	अपीपवे	अनूनवम्	अनूनवे
2. औन्दिदः	औन्दिदयाः	अपीपवः	अपीपवथाः	अनूनवः	अनूनवथाः
3. औन्दिदत्	औन्दिदत	अपीपवत्	अपीपवत	अनूनवत्	अनूनवत
8 सु	1. P. to go.	9 श्रु	1 P to hear.	10 हु	1. P. to go.
(स्रावयति)	(श्रावयति-ते)	(द्रावयति)			

1. असिस्त्रवम्-असुस्त्रवम्	अशिश्त्रवम्-अशुश्त्रवम्	अदिद्रवम्-अदुद्रवम्
2. असिस्त्रवः-असुस्त्रवः	अशिश्त्रवः-अशुश्त्रवः	अदिद्रवः-अदुद्रवः
3. असिस्त्रवत्-असुस्त्रवत्	अशिश्त्रवत्-अशुश्त्रवत्	अदिद्रवत्-अदुद्रवत्
11 मु 1. A. to go.	12 प्लु 1. A. to go.	13 च्यु 1. A. to go.
(प्रावयति)	(प्लावयति-ते)	(च्यावयति-ते)

1. अपिप्रवम्-अपुप्रवम्	अपिप्लवम्-अपुप्लवम्	अचिच्यवम्-अचुच्यवम्
2. अपिप्रवः-अपुप्रवः	अपिप्लवः-अपुप्लवः	अचिच्यवः-अचुच्यवः
3. अपिप्रवत्-अपुप्रवत्	अपिप्लवत्-अपुप्लवत्	अचिच्यवत्-अचुच्यवत्

+ अ-आ + अशिश् + अ + त् = अशिश्त. उन्दि + अ. उन्दिदि + अ-आ + उन्दिद् + अ + त् औन्दिदत्. When a root begins with a vowel, the shortening of the penultimate long vowel takes place before the reduplication which the root must undergo before इ is dropped.

6 ओः पुण्यण्यपरे ॥ सनि परे यदङ्ग तदवयवाभ्यासोच्चारस्थेत्वं स्यात्पवर्गवर्णजरोधवर्ण-परेषु परतः । Before the *स* of the Desiderative इ is substituted for उ in the reduplicative syllable, provided a labial consonant, a semivowel or अ followed by अ or औ comes immediately after उ. (See I. d. सन्वल्गुनि the

Des of the causal of पू is विपावयिषति, पुपू + अ + इ + स-पुपावयिष-विपावयिषति) अवीभवत्, अमीमानत्, अर्यायवत्, अरीरवत्, अलीलवत्, अजीजवत्.

7 Here उ in the reduplicative syllable is retained as it is not immediately followed by any labial consonant, a semivowel or अ &c

9. 13 खवतिमृणोतिद्रवतिप्रवतिप्लवतिच्यवतीनां वा ॥ एषामभ्यासोच्चारस्थेत्वं वा स्यात्पवर्गपरेषु परतः । Before the affix *स* these roots substitute इ optionally for उ, in the reduplicative syllable, if followed by any letter containing अ or औ. (for the primitive forms of इ and भु see 153 and 159).

14 भ्राज् 1 A. to shine. 15 भास् 1 A. to shine. 16 भाप् 1 A. to speak
(भ्राजयति ते) (भासयति ते) (भापयति ते)
S S S

1. अविभ्रजम्-अवभ्राजम् अवीभसम्-अवभासम् अवीभपम्-अवभापम्
2. अविभ्रजः-अवभ्राजः अवीभसः-अवभासः अवीभपः-अवभापः
3. अविभ्रजत्-अवभ्राजत् अवीभसत्-अवभासत् अवीभपत्-अवभापत्

17 दीप् 4 A. to light. 18 जीव् 1 P. to live. 19 मील् 1 P. to wink.
(दीपयति ते) (जीयति ते) (मील्यति ते)

1. अदीदिपम्-अदिदीपम् अजीजियम्-अजिजीयम् अमीमिलम्-अमिमीलम्
2. अदीदिपः-अदिदीपः अजीजियः-अजिजीवः अमीमिलः-अमिमीलः
3. अदीदिपत्-अदिदीपत् अजीजियत्-अजिजीवत् अमीमिलत्-अमिमीलत्

20 पीड् 10 P. 21 कण् 1 P. to sound. 22 रण् 1 P.
to vex. 10 P. A. to wink. to sound.
(पीडयति ते) (काणयति ते) (राणयति ते)

1. अपीपिडम्-अपिपीडम् अचीकणम्-अचकाणम् अरीरणम्-अरराणम्
2. अपीपिडः-अपिपीडः अचीकणः-अचकाणः अरीरणः-अरराणः
3. अपीपिडत्-अपिपीडत् अचीकणत्-अचकाणत् अरीरणत्-अरराणत्

23 अण् 10 P. A. to 24 भण् 1 P. to 25 हेट् 1 A. to
give. (विप्राणयति ते) sound. (भाणयति ते) hinder. (हेटयति ते)

1. अंशिअणम्-अशअ्राणम् अवीभणम्-अवभाणम् अजीहिटम्-अजिहेटम्
2. अशिअणः-अशअ्राणः अवीभणः-अवभाणः अजीहिटः-अजिहेटः
3. अशिअणत्-अशअ्राणत् अवीभणत्-अवभाणत् अजीहिटत्-अजिहेटत्

14—20 आउभापभापप्रीपजीवमीलपीडामन्यतरस्याम् ॥ एषामुपधाया ह्रस्वो वा
स्याद्यदरेण ॥ These roots shorten their penultimate vowel optionally in
this variety. When they shorten it, the preceding अ is changed to इ.

21—22 वाण्यादीनां वेति वक्तव्यम् ॥ These roots also do the same
काले राजेस्तथा धाणे भाणे ईडे लुपेरपि ॥ ण्यन्तस्य माध्यकारेण वाण्यादित्वं प्रकी-
र्तितम् ॥ १ ॥ वोषिन्धामभृता लटिल्लिपि कीणिष ह्यायना ॥ महिलाः पूर्वमुक्ताश्च वाण्या-
दीं परिकीर्तिता ॥ २ ॥ दुर्गंधाणि च वाण्यादि मन्यन्ते शाकटायनः ॥ लोटितदेवमेतेऽन-
घातवो द्वादश स्मृताः ॥ ३ ॥

माधवीयभातुवृत्तिः

26 लृप् 6 P A to cut. (लोपयति ते) S	27 लृट् 1 P to churn. (लोठयति ते) S	28 लृप् 1 P to speak. (लपयति ते) S	
1. अल्लृपम् अल्लृपोम्	अल्लृटम्-अल्लृलोठम्	अलीलपम्-अल्लापम्	
2 अल्लृप्-अल्लृपो	अल्लृट् अल्लृलोठ	अलीलप अल्लाप	
3 अल्लृपत् अल्लृपोत्	अल्लृटत् अल्लृलोठत्	अलीलपत् अल्लापत्	
29 वण् 1 P to sound (वाणयति ते)	30 वृ 1 P A to challenge to call (ह्वययति-ते)	31 चण् 1 P to move, to hurt (चाणयति ते).	
1 अवीवणम् अयराणम्	अजृह्वम् अजुहायम्	अचीचणम् अचचाणम्	
2 अवीवण-अववाण	अजृह्व-अजुहाय	अचीचण-अचचाण	
3 अवीवणत् अयराणत्	अजृह्वत् अजुहावत्	अचीचणत्-अचचाणत्	
32 लृट् 1 P to strike. (लोठयति ते)	33 पा 1 P to drink (पाययति ते)	34 स्था 1 P to stand. (स्थापयति ते)	35 घ्रा 1 P to smell (घ्रापयति ते)
1. अल्लृटम्-अल्लृलोठम्	अपीप्यम् अतिष्ठिपम्	अजिघ्रिपम् अजिघ्रपम्	
2 अल्लृट्-अल्लृलोठ	अपीप्य अतिष्ठिप	अजिघ्रिप अजिघ्रप.	
3 अल्लृटत् अल्लृलोठत्	अपीप्यत् अतिष्ठिपत्	अजिघ्रिपत्-अजिघ्रपत्	

30 क सप्रसारणम् ॥ सन्परे चहरे च णौ क सप्रसारण स्यात् । हे takes सप्रसारण in the causal Desiderative and in this variety वृ हु + इ + अ-जुहु + इ + अ-जुहावि + अ-जुहाव् + अ-जुहव + अ-जृह्व + अ अजृह्वत् (CI IX 106)

31 चण् 1 P to give (Ch VIII S II 34) is मित् but according to बोपदव it is optionally मित् in the senses of moving and 'hurting,' Thus it has two forms as in the text if it is gaily to hurt or move

33 लोप पिबतेरीचाभ्यासस्य ॥ पिबतेरुपधाया लोप स्यादभ्यासास्येदन्तादेशश्चहरे णौ । The root पा 'to drink' drops its penultimate vowel and adds ई to the reduplicative syllable पाप् पय्-पय्-पीप्य अपीप्यत्

34 (a) तिष्ठतेरिन् ॥ 35 (b) जिघ्रतेर्षौ ॥ (a) तिष्ठतेरुपधायाइदादेश स्याच्चहरे णौ । (b) जिघ्रतेर्षु वा। (a) ई is necessarily substituted for the penultimate vowel of स्था and (b) optionally for that of the root घ्रा स्थाप्-स्थप् त-यप् तिष्ठप्-अतिष्ठिपत्, घ्राप घ्रप् जघ्रप् जिघ्रिप् and निघ्रप् अजिघ्रिपत् अजिघ्रपत्

36 स्मृ 1. P. 37 दृ 9. P. 38 त्वर् 1. A. 39 प्रथ् 10 P. A.
to remember. to tear. to make hasto. to be famous (प्रथ्.
(स्मारयति ते) (दारयति-ते) (त्वरयति ते) (यति-ते. 1. A. प्रथयति-ते)

S.

S.

S.

S.

1. असस्मरम्	अददरम्	अतत्वरम्	अपप्रथम्
2. असस्मरः	अददरः	अतत्वरः	अपप्रथः
3. असस्मरत्	अददरत्	अतत्वरत्	अपप्रथत्

40 घृद् 1. A. 41 स्तृ 9 P. A. 42 स्पृग् 1 P. A. to obstruct;
to grind. to cover. to touch. 10 A. to take; to unite.
(घृदयति-ते) (स्तारयति-ते) (स्पृशयति-ते) (स्पृशयते)

1. अमघृदम्	अतस्तरम्	अपस्पृशम्
2. अमघृदः	अतस्तरः	अपस्पृशः
3. अमघृदत्	अतस्तरत्	अपस्पृशत्

43 वेष्ट् 1. A. to surround. (वेष्टयति ते). अयवेष्ट्-अविवेष्ट्.

44 चेष्ट् 1. A. to perform functions; to be busy. (चेष्टयति ते).
अचचेष्टत् अचिचेष्टत्.

45 स्वप् 2. P. to sleep. (स्वापयति ते) असूपुप्त्.

46 श्वि 1. P. to go; to grow (श्वापयति ते) अशुश्रवत्-अशिश्रवत्.

47 वृत् 1. A. to be. (वर्तयति-ते) अविवृतत्-अववर्तत्.

॥ 36-42 अस्मृदृत्वरप्रथघृदस्तृस्तरशाम् ॥ एषामभ्यासस्वाकारोऽन्तादेशः स्याच्चट्टपरे णी ।
इत्वापवादः । अ, in the reduplicative syllable is preserved in the case of
these roots. स्मृ, in the sense of 'to remember with tenderness' forms its
causal स्मारयति-ते. (Ch. VIII. S. 2 46) 37 (Ch VIII. S 2. 47.)

43 विभाषा वेष्टिचेष्टयोः ॥ वेष्टिचेष्टयोरेभ्यासस्यात्वं वा स्याच्चट्टपरे णी । अ is
optionally substituted for the vowel of the reduplicative syllable of the
verbs वेष्ट् and चेष्ट्.

45 स्वापेश्चलिष्यन्त्यस्वोपेष्टि संप्रसारणं स्यात् । स्वप् takes संप्रसारण in this form.

46 णौच सथडोः ॥ सन्परेचट्टपरे च णौ श्रवतेः संप्रसारणं वा स्यात् । श्वि takes संप्रसारण
optionally in this variety and in the causal desiderative संप्रसारण-शु शव् शव्
शुश्रव-शुश्रव्-अशुश्रवत्. श्वि श्वान्-श्वय्-शिश्रय्-अशिश्रयत्. The primitive form of
this root is अशिश्रयत्. See note † (b) page 114

47 वर्त्तन् ॥ उपधायाऋवर्णस्य स्थानेऋस्याद्वा चट्टपरे णी । Roots that have a penul-
timate ऋ short or long, preserve ऋ (short) optionally in this variety. वृत्-
वृत्-ववृत् विवृत् + वीवृत्-अवीवृत्.

48	पृथ्	10 P. A	to throw (पृथयति-ते) अपीपृथत् अपपृथत्
49	कृत्	"	to celebrate (कीर्तयति ते) अचीकृतत् अचिकीर्तत्
50	कथ्	"	to tell († कथयति ते) अचकथत्.
51	गण्	"	to count. (गणयति ते). अजीगणत् अजगणत्.
52	वर्	"	to desire (वरयति ते). अववरत्.
53	शठ्	"	to speak ill or well (शठयति-ते). अशशठत्.
54	श्वठ्	"	to speak ill or well (श्वठयति ते). अशश्वठत्.
55	पट्	{	to string (पटयति ते, वटयति-ते). अपपटत् अववटत्
56	वट्		
57	रह्	"	to abandon (रहयति ते). अररहत्
58	स्तन्	{	to thunder. (स्तनयति-ते, गदयति ते). अतस्तनत्
59	गद्		
60	पत्	"	to go (पतयति ते). अपपतत्.

49 (a) उपधायाश्च : धातोरूपधाभूतस्य कृत इत्यात् । इ is substituted for the penultimate कृ (if there be no occasion for Guna or Vriddhi) कृत् कित् (b) उरण्प्रपर ॥ (ऋइल्यस्यस्थाने जायमानोऽण् रेफपर स्यात् । When अ इ or उ is substituted for कृ (short or long) र् is subjoined, किरत् (c) उपधायाश्च (Ch II S, I 1 कर्त्तृ कार्तयति)

50 148 The root कथ् and others following it do not end in a consonant as is exhibited here but in अ These roots are written in the Dhātupatha as कथ गण, स्पृह, सार &c and are called अदन्त Before the इ of the tenth class causals and a few denominatives (for instance मालयति), the end अ vowel is dropped कथ+इ+अ-कथ्+इ+अ-कथ+अ-अचकथ्+अ No v the vowel अ in the reduplicative syllable च is not changed to इ since the ending vowel अ is expunged from the root कथ (see I (d) if a vowel has not been expunged from the root)

† These roots do not take Guna or Vriddhi as they are supposed to retain their अ even after it is expunged for example कथ् which being supposed to end in अ has no penultimate अ, and therefore does not take Vriddhi Similarly, स्पृह having no penultimate short vowel does not take Guna स्पृहयति

51 ईचगण ॥ गणेरभ्यासस्य ईत्याद्यङ्परौ जौ । चादत् । The root गण् takes ई or अ in the reduplicative syllable

60 According to some this root is not अदन्त they form the causal as पातयति ते The Aorist form is, therefore, अपीपत् त

- 61 ग् " (without a preposition) to go. (गपयति-ते).
अपगन्.
- 62 स्वर " to blame. (स्वरयति-ते). अमस्वरन्.
- 63 रच् " to compose; to work. (रचयति-ते). अररचन्.
- 64 कल् " to go; to count. (कल्यति-ते). अचकलन्.
- 65 चह् " to be wicked; to cheat. (चहयति-ते). अचचहन्.
- 66 मह् " to worship. (महयति-ते). अममहन्.
- 67 सार } " to be weak. (सारयति-ते; कृपयति ते; श्रययति ते).
68 कृप् }
69 श्रय् }
- 70 स्पृह् " to wish. (स्पृहयति-ते). अपस्पृहन्.
- 71 भाम् " to be angry. (भामयति-ते). अवभामन्.
- 72 मूच् " to give information; to spy. (सूचयति-ते). असुमूचन्.
- 73 खेट् " to eat. (खेडयति-ते). अचिखेडन्.
- 74 खेड } " to eat. (खेडयति-ते; खोटयति ते). अचिखेडन्; अचुखोटन्.
75 खोट }
- 76 क्षोट् " to throw; to send. (क्षोटयति ते). अचुक्षोटन्.
- 77 गोम् " to smear; to anoint. (गोमयति ते). अनुगोमन्.
- 78 कुमार " to play. (कुमारयति-ते). अचुकुमारन्.
- 79 शील " to repeat; to study. (शीलयाते ते). अग्रिशीलन्.
- 80 साम् " to conciliate; to pacify. (सामयति ते). अससामन्.
- 81 वेल् } " to count, to declare the time. (वेडयति-ते; कालयति-ते)
82 काल् }
- 83 पल्यूद् " to cut; to purify. (पल्यूडयति-ते). अपपल्यूडन्.
- 84 वात् " to be happy; to serve; to go. (वातयति ते). अयवानन्.

67 सार + ड + अ—सार + ड + अ—सार + अ This being one of the अदन्त verbs, is supposed to retain its अ even after it is dropped; consequently it has र् for its penultimate and not a vowel अगमारन् See note rule 50

80 There is another root, साम्, of the same import, which forms its aorist as असापमन्. But the root is neither found in the Dhatupatha nor anywhere else.

- 85 गवेप् ,, to search (गन्नेपयति ते) अजगन्नेपत् .
 86 वास् ,, to perfume. (वासयति ते). अग्रामत् .
 87 निगास् ,, to cover (निगासयति ते) अनिनिगासत् .
 88 भाज् ,, to separate (भाजयति ते). अग्रभाजत् .
 89 सभाज् ,, to please, to see, to serve. (सभाजयति ते). अससभाजत् .
 90 ऊन् ,, to deduct or lessen. (ऊनयति ते). ओननत् .
 91 धन् ,, to sound (धनयति-ते). अदधनत् .
 92 कृट् ,, to give pam, to burn, to invite. (कूटयति ते) अचुकृट् .
 93 सङ्केत् } ,, to invite, to counsel or advise. (सङ्केतयति ते,
 94 ग्राम् } ग्रामयति ते). अससङ्केतत्, अजग्रामत् .
 95 कुण् } to converse with to invite, to counsel, to
 or कृग् } contract (कुणयति ते, कूणयति ते). अचुकुणत्, अचुकृणत् .
 96 गुण् ,, to converse with, to counsel (गुणयति ते) अनुगुणत् .
 97 केत् ,, to call, to advise (केतयति ते). अधिकेतत् .
 98 स्तेन् ,, to steal (स्तेनयति ते) अतिस्तेनत् .
 99 पद् ,, 10 A to go (पदयते). अपपदत् .
 100 गृह् ,, to take (गृहयते). अजगृहत् .
 101 मृग् ,, to seek (मृगयते). अममृगत् .
 102 कुह् ,, to surprise. (कुहयते). अचुकुहत् .
 103 शूर् } ,, to be valiant (शूरयते, वीरयते). अशुशूरत्, अविनीरत् .
 104 वीर् }
 105 स्तूल् ,, to increase, to fatten. (स्तूळयते). अतुस्तूळत् .
 106 अर् ,, to ask or beg (अर्पयते.) आर्तयत् .
 107 सन् ,, to spread. (सत्रयते). अससत्रत् .
 108 गर्व् ,, to be proud (गर्पयते). अजगर्वत् .
 109 सून् ,, 10 P. A to surround (सूत्रयति ते) असुमूत्रत् .
 110 मून् ,, to urinate, to make water. (मूत्रयति ते). अमुमूत्रत् .

90 By अनादे द्वितीयस्या॥ see Ch. I D II S II 1 (b) ऊनन्. आ + ऊनन् + अ + त् = ओननत्

- 111 रुक्ष् , to be harsh. (रुक्षयति ते). अरुक्षत् .
 112 पार् } , 10 P. A. to finish; to get through. (पारयति-ते;
 113 तीर् } तीरयति ते). अपपारत्; अतितीरत्.
 114 पुट् , to be in contact with; to string. (पुटयति-ते).
 अपुपुटत्.
 115 धेक् , to see. (धेकयति ते). अदिधेकत् .
 116 कर्त् } , to loosen; to slacken. (कत्रयति ते; कर्तयति-ते)
 117 कर्त् } . अचकत्रत्; अचकर्तत् .
 118 वष्क् , to see. (वष्कयति-ते). अववष्कत्.
 119 चिर् , to paint; to see a wonderful sight. (चित्रयति ते).
 अचिचित्रत्-त्.
 120 अंस् , to divide. (अंसयति-ते). आंसत् .
 121 वट् , to separate. (वटयति-ते). अववटत्.
 122 लज् , to shine (लजयति ते). अललजत्.
 123 मिश्र् , to mix; to combine. (मिश्रयति ते). अमिमिश्रत्.
 124 संग्राम् , 10 A. to fight. (संग्रामयते). अससंग्रामत्.
 125 स्तोम् 10 P. A. to praise. (स्तोमयति ते). अतुस्तोमत्.
 126 छिद्र् , to perforate. (छिद्रयति-ते). अचिच्छिद्रत्.
 127 कर्ण् , to bore. (कर्णयति ते). अचकर्णत्.
 128 अन्ध् , to be blind. (अन्धयति-ते). आन्दधत्.
 129 दण्ड् , to fine. (दण्डयति-ते). अददण्डत्.
 130 अङ्क् , to go; to mark. (अङ्कयति ते). आङ्कत् .
 131 अङ्क् , to go; to mark. (अङ्गयति-ते) आङ्गत्.
 132 सुख् , to make happy. (सुखयति ते). असुमुग्मत्.
 133 दुःख् , to give pain. (दुःखयति-ते). अदुदुःखत्.
 134 रस् , to taste; to love. (रसयति-ते) अररसत्.
 135 व्यप् , to expend. (व्यययति-ते). अवव्ययत् .

121-123 some read वष्क् and लज् (Ch. VII. 107 and 108) (वष्कयति ते;
 लजयति ते) अववष्कत्; अललजत्

- 136 रूप् ,, to form; to express form. (रूपयति-ते). अरूपत्.
 137 छेद् ,, to divide. (छेदयति ते). अचिच्छेदत्.
 138 छद् 10 P. A. to conceal. (छदयति ते) अचच्छत्.
 139 लम् ,, to throw; to direct. (लामयति ते). अललामत्.
 140 व्रण् ,, to wound. (व्रणयति-ते). अवव्रणत्.
 141 वर्ण् ,, to colour; to spread; to praise. (वर्णयति ते). अववर्णत्.
 142 पर्ण् ,, to make or be green. (पर्णयति-ते). अपपर्णत्.
 143 विष्क् ,, to see. (विष्कयति ते); अविष्कृत्.
 144 क्षप् ,, to throw; to direct. (क्षपयति-ते) अचक्षपत्.
 145 वस् ,, to dwell. (वसयति ते). अववसत् . .
 146 तुथ् ,, to cover. (तुथयति ते). अनुतुथत्.
 147 प्रेहोल् ,, to swing (प्रेहोलयति-ते). अपिप्रेहोल्.
 148 आन्दोल् ,, to swing (आन्दोलयति ते). आन्दुदोल् .
 149 विडम्ब् ,, to imitate; to mock. (विडम्बयति-ते). अविमिड-
 म्बत्-त or व्यडडम्बत्-त*
 150 अवधीर् or अव+धीर् ,, to disregard. (अवधीरयति-ते). आ-
 वधीर्त्-त or अवादिधीर्त्-त.
 151 शास् ,, 2. P. (शासयति-ते). 152 लोच् 10 P. A. to see.
 to govern. (लोचयति ते)

1. अशशासन्	अलुलोचम्
2. अशशास्	अलुलोचः
3. अशशास्त	अलुलोचत्

149 * Here the root is to be taken as छप् with वि.

151 नाग्लोपिशस्त्रुदिताम् ॥ णिभ्यग्लोपिन शास्तेर्ह्रस्वो न
 स्य चङ्गरे णी । The roots, in which a vowel has been expunged, the root
 शास् and the verbs which are distinguished by a mate ऋ do not shorten
 their penultimate vowel in this variety लोच् and चकाम् are marked with
 ऋ The vowel आ in माला is dropped hence its penultimate vowel is not
 shortened.

153 चकाम् 2 P to shine
(चकासयति ते)

154 हिं 5 P to
go or increase
(हाययति ते)

155 मालयति.
(from माल)

S

S

S

1 अचाचकासम् अचचकासम् †

2 अचाचकास अचचकास

3 अचीचकासत् अचचकासत्

156 कम् † A to wish

1 अचाकमे § अचकमे*

2 अचीकमथा अचकमथा

3 अचीकमत अचकमत

158 हु 1 P

to go

1 अदुद्रुम्

2 अदुद्रुव

3 अदुद्रुत्

159 सु 1 P

to go

असुसुम्

असुसुव

असुसुत्

160 धे 1 P

to drink

अदधम्

अदध

अदधत्

161 ङिब 1 P

to go to grow

आशदिग्यम्

अशिदिग्य

अशिदिग्यत्

SECTION IV

§ Fourth variety or form

Terminations

S	Par	P	S	Atm	P
D	D	D	D	D	D
1 सम्	स्व	स्म	सि	स्वहि	स्महि
2 सी	स्तम्	स्त	स्था	सायाम्	ध्वम्
3 सीत्	स्तान्	सु	स्त	सातान्	सत

160 धे I P अथात्-अधागीत्

161 ङि 1 P अथत् अथयत्

153 † According to some the अ in the reduplicated syllable must not be changed to इ as the root having a mite ऋ has not its penultimate vowel male short 154 Here ह् is not changed to ध्, see Ch III S V 68

156 § el III S III 16

* वमेऽथद्वयत् ॥ When वम् does not take अम् it assumes this variety in the primitive form and not the fifth as it should see III Note † Page 114 157 161 See Sec III note † (a) (b) page 114

§ At t roots take the fourth form necessarily provided that they do not belong to the forms 1 II III VI and VII

(A) Anit roots ending in vowels.

1 कशा 2. A. (the substitute of चक्ष् to tell.) 2 गा 1. A. to go.
S D. P. S D. P.

1. अकशासि अकशास्वहि अकशास्महि अगासि अगास्वहि अगास्महि
2. अकशास्थाः अकशासाथाम् अकशाध्वम् अगास्थाः अगासाथाम् अगाध्वम्
3. अकशास्त अकशासाताम् अकशासत अगास्त अगासाताम् अगासत

3 ज्ञा 9. A. to know

4 दा 3. A. to give

1. अज्ञासि अज्ञास्वहि अज्ञास्महि अदिपि अदिप्वहि अदिप्महि
2. अज्ञास्थाः अज्ञासाथाम् अज्ञाध्वम् अदिथाः अदिपाथाम् अदिध्वम्
3. अज्ञास्त अज्ञासाताम् अज्ञासत अदित अदिपाताम् अदिपत

5 धा 3. A. to hold;

6 मा 3. A. 4. A.

to maintain; to give.

to measure.

- 1 अधिपि अधिप्वहि अधिप्महि अमासि अमास्वहि अमास्महि
2. अधिथाः अधिपाथाम् अधिध्वम् अमास्थाः अमासाथाम् अमाध्वम्
3. अधित अधिपाताम् अधिपत अमास्त अमासाताम् अमासत

7 स्था 1. A. to stand.

8 हा 3. A. to go.

1. अस्थिपि अस्थिप्वहि अस्थिप्महि अहासि अहास्वहि अहास्महि
2. अस्थिथाः अस्थिपाथाम् अस्थिध्वम् अहास्थाः अहासाथाम् अहाध्वम्
3. अस्थित अस्थिपाताम् अस्थिपत अहास्त अहासाताम् अहासत

9 इ 1. P. to go

1. ऐपम् ऐञ ऐष्म

2. ऐपीः ऐष्टम् ऐष्ट

3. ऐपीत् ऐष्टाम् ऐषु

1 कशा, 2 P अकशासीत्, 2 गा 3. P. अगासीत्, 3 ज्ञा 9. P. अज्ञासीत्,
4. दा 3. P. अदात् 5 धा 3. P. अधात्, 6 मा 2. P अमासीत्, 7. स्था 1. P.
अस्थात् 8 हा 3. P. अहासीत् 9 इ 2. P. अगात्

4, 5, 7, स्थान्प्रोत्ति ॥ अन्त्योरिददेश स्यात् सिचि किस्वात्ति । स्था and the 9
verbs (ch. IV I I.) substitute इ for their final vowels in the Atmanepada,
this इ is weak.

1 ऋत्वाद्वात् ॥ सिचि लोऽस्या ज्ञति । स preceded by a root ending in a
short vowel and followed by any consonant except a nasal or a semivowel,
is dropped.

9 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ॥ इगनाह्रस्व वृद्धिः स्यात्परस्मैपदेषु सिचि । In the
Parasmaipada forms of the fourth variety the ending इ उ and ऋ take
Vrddhi substitute.

10 ई with अवि 2. A. to study.

S.	D.	P.
1. अध्यगीषि } अध्यषि }	अध्यगीष्वहि } अध्यष्वहि }	अध्यगीष्महि } अध्यष्महि }
2. अध्यगीष्टाः } अध्यैष्टाः }	अध्यगीषाथान् } अध्यैषाथान् }	अध्यगीद्वन् } अध्यैद्वन् }
3. अध्यगीष्ट } अध्यैष्ट }	अध्यगीषातान् } अध्यैषातान् }	अध्यगीपत } अध्यैपत }

11. चि 5 P. A to collect.

Par.	Atm.
1. अचैषम् अचैष्व अचैष्म अचेपि अचेष्वहि अचेष्महि	
2. अचैषीः अचैष्टम् अचैष्ट अचेष्टाः अचेषाथान् अचेद्वम्	
3. अचैषीन् अचैष्टान् अचैषुः अचेष्ट अचेषातान् अचेपत	

12 मि 5. A to throw.

13. नी 1. P. A. to lead.

P.
1. अमाप्ति अमाप्सहि अमाप्सहि अनैषम् अनैष्व अनैष्म
2. अमाप्तिः अमानाथान् अमाप्सम् अनैषीः अनैष्टम् अनैष्ट
3. अमाप्तिन् अमानातान् अमापत अनैषीन् अनैष्टान् अनैषुः

10 ई with अवि 2 P अध्यगन्

12 मि 5 P. अमाप्तात्

10 (a) विभास कृत् कृत् ॥ इडे गाट् वा स्यात् । गा is optionally substituted for ई with अवि in the Aorist and the Conditional, अध्यग + वि. (b) गाट्-टादिभ्योऽभ्यादिभ्यः ॥ गाट्, देगाट्, कृटादिभ्यश्च परेऽङ्गित. प्रत्यया इति. स्तुः । All terminations, subjoined to the substitute गा and to the कृटादि verbs are weak, except those of the causals the termination भ of the first and third pers. sing. Perfect and the suffix सिन् (c) घुमास्यापापाजहान्मिर् इति ॥ एतानां ईव्याद्व्यादी इति र्धे घनुके । ई is substituted for the final vowel of the 3 verbs मा, म्या, वा, पा, क्षी, and गी, before the consonantal weak terminations. अपरगवि अभि + अ + ईय = अभ्येति. (See † below)

11 Roots ending in ई except ई 2 P, ई with अवि 2 P, मि and भि should be similarly conjugated in the Aorist

† In the Atmāpada fourth variety the ending ई or उ short or long takes Genus.

12 (Ch III V 46-47)

13 Roots ending in long ई except नी, दी, ली and धी should be similarly conjugated in the Aorist.

नी A

14 दी 4 A to perish

	D	P	S	D	P
1 अनपि	अनप्यहि	अनप्महि	अदासि	अदास्यहि	अदास्महि
2 अनपा	अनपाथाम्	अनपाम्	अदास्था	अदासाथाम्	अदासाम्
3 अनप्य	अनपाताम्	अनपत	अदास्त	अदासाताम्	अदासत

15 मी 9 A to kill

16 ली 9 P to adhere to

1 अमासि	अमास्यहि	अमास्महि	अलेपम्	अलेप्य	अलेप्म
2 अमास्था	अमासाथाम्	अमाधाम्	अलेपी	अलेप्यम्	अलेप्य
3 अमास्त	अमासाताम्	अमासत	अलेपीत्	अलेप्याम्	अलेपु

17 ली 4 A to adhere to

1 अलासि-अलपि	अलास्यहि	अलेप्यहि	अलास्महि-अलेप्महि
2 अलास्था	अलासाथाम्	अलापाथाम्	अलाधाम् अलेप्यम्
3 अलास्त	अलासताम्	अलेपाताम्	अलासत अलेप्यत

17 श्रु 1 P to hear to
listen to obey

17 श्रु with सम् 1 A

1 अश्रौपम्	अश्रौप्य	अश्रौप्म	समश्रोपि	समश्राप्यहि	समश्राप्महि
2 अश्रापी	अश्रौप्यम्	अश्रष्ट	समश्राप्य	समश्रोपाथाम्	समश्राप्यम्
3 अश्रोपात्	अश्रोप्याम्	अश्रापु	समश्राप्य	समश्रापाताम्	समश्राप्यत

18 सु 1 P 2 P to permit
to possess power18 सु 2 A to churn
to distil

1 असौपम्	असौप्य	असौप्म	असोपि	असोप्यहि	असाप्महि
2 असौपा	असौप्यम्	असौष्ट	असोप्य	असोपाथाम्	असाप्यम्
3 असोपात्	असौप्याम्	असौपु	असोप्य	असोपाताम्	असाप्यत

15 मी 9 P अमागात् 16 ली 9 P अलासीत् 18 सु 1 P असावात् 18 सु 5 P असावात्

14-15 (Ch III S V 46-47)

16 (Ch III S V 50)

18 स्तुमुञ्ज्य परस्मैपदेषु ॥ एभ्य सिच इत् स्यापरस्मैपदेषु । The roots स्तु मु and धृ take the fifth form in the P rasmi pada. They take the form IV in the Ātmanepada असावात् असवात् असावात्-अवविष्ट (धृ 4 opto ally set) स्तुमुञ्ज्य इति सूत्र पूर्वोत्तराभ्यां । नञ्प्रया साहचर्या मुनातरेव ग्रहणमिति यागभारादय । चयमानस्तु साहचर्येनिरुप वक्त्रपरिभाषयो रनिलतामात्रय लागकरण स्वासौतमपहाय मुनातमुनात् द्वयारपीत्याह । तमत । साव २ इति भाष्यम् । अदपि स्तु असावात् इति । ५८० ॥

S.	D.	P.	S.	D.	P.
2 अवृथाः	अवृथाथाम्	अवृथम्	अस्तार्पाः	अस्तार्पाम्	अस्तार्प
3 अवृत	अवृपाताम्	अवृपत	अस्तार्पात्	अस्तार्पाम्	अस्तार्पुः
	स्तु A		26 स्तु 1 P	to sound; to pun	
1. अस्तृपि	अस्तृप्यहि	अस्तृप्यहि	अस्तार्पम्	अस्तार्पम्	अस्तार्प
2. अस्तृथा.	अस्तृपाथाम्	अस्तृपम्	अस्तार्पा	अस्तार्पाम्	अस्तार्प
3 अस्तृत	अस्तृपाताम्	अस्तृपत	अस्तार्पात्	अस्तार्पाम्	अस्तार्पुः
27 वृ 9 A.	to choose.		28 स्तु 9 A.	to cover	
1. अवृपि	अवृप्यहि	अवृप्यहि	अस्तीर्पि	अस्तीर्प्यहि	अस्तीर्प्यहि
2. अवृप्या	अवृपाथाम्	अवृपम्	अस्तीर्पाः	अस्तीर्पाथाम्	अस्तीर्पम्
3. अवृप्य	अवृपाताम्	अवृपत	अस्तीर्प्य	अस्तीर्पाताम्	अस्तीर्पत
29 दे 1. A.	to protect.		30 ऐ 1. A.	to exchange	
1. अदिपि	अदिप्यहि	अदिप्यहि	अमासि	अमास्यहि	अमास्यहि
2 अदिधाः	अदिपाथाम्	अदिप्यम्	अमास्या	अमासाथाम्	अमाप्यम्
3 अदित	अदिपाताम्	अदिपत	अमास्त	अमासाताम्	अमापत
31 वे. 1. A.	to weave		32 व्ये 1 A.	to cover.	
1. अवासि	अवास्याहि	अवास्याहि	अव्यासि	अव्यास्याहि	अव्यास्याहि
2. अवास्थाः	अवासाथाम्	अवाप्यम्	अव्यास्याः	अव्यासाथाम्	अव्याप्यम्
3. अवास्त	अवासाताम्	अवापत	अव्यास्त	अव्यासाताम्	अव्यापत
33 ह्ये 1. A.	to call.		34 ऐ 1. A.	to protect.	

अवरिः—अवरिः वृ 1 P A अवारिः-अवरिः 10 P and A. अवीरत् अवीरत्.
 25 स्तु 5 A अस्तार्पि 26 स्तु 1 P. अस्तार्पात् 27 वृ 9 P अवारिः. 9 A
 अवरिः-अवरिः 28 स्तु 9 P अस्तार्पि. 9 A अवारिः अस्तार्पि 31 वे 1 P.
 अवारिः 32 व्ये 1 P अव्यासि 33 ह्ये 1. A अह्य-अह्य

ending in ऋ short and beginning with a conjunct consonant, admit ६ optionally before the Atmanepada terminations of the Ben and the Acnsh, i.e. they take the fourth and fifth forms in the Atmanepada.

27 Ch 1 D 11. S II Note १ (i) (b) (c) page 33 अवृ + सि—अवृ + ति—अवृ + सि—अवृ + पि—अवृपि

28 अस्तृपाताम्: II अस्तृपाथानोरस्तृपा इत्यात्. इत्यात्वाभ्या गुणवर्द्धाणिनिपेधेन
 इ is substituted for the final ऋ if there be no occasion for Gunā or Vriddhi
 अस्तृ + पि—अस्ति + पि—अस्तिर + सि अस्तार् + सि=अस्तीपि.

29 Ch IV S IV (A) 1 3 7.

	S	D	P	S	D	P
1	अहामि	अहाम्हि	अहामहि	अग्रासि	अग्रास्यहि	अग्रास्महि
2	अह्रास्था	अह्रामाथाम्	अह्राध्वम्	अत्रास्था	अत्रामाथाम्	अत्राध्वम्
3	अह्रास्त	अह्रासाताम्	अह्रानत	अत्रास्त	अत्रासाताम्	अत्रासत
	30 ऐ 1 A to grow.			36 ऐ 1 A to go		
1	अप्यानि	अप्यास्यहि	अप्यामहि	अदयासि	अदयाम्यहि	अदयास्महि
2	अप्यास्या	अप्यामाथाम्	अप्याध्वम्	अदयास्या	अदयामाथाम्	अदयाध्वम्
3	अप्यास्त	अप्यासाताम्	अप्यासत	अदयास्त	अदयासाताम्	अदयासत

* (B) Anit roots ending in consonants taking the 4th variety necessarily

पचिश्च मुञ्चते रेच पृच्छन्मिष्यन्तिर्भजि ॥

भनक्ति भुञ्जतिश्च भुजिर्भस्जिश्च मञ्जति ॥ १ ॥

यजिश्च योजतिश्च ययते रजतिस्तथा ॥

रञ्जिर्भ्रादिर्दिवादिश्च सजति सृज्यते सृज ॥ २ ॥

स्वजते सिद्यते विन्दते खिन्दतिश्च तुदिर्नुदि ॥

पद्यते विद्यते विन्दते हृद वध्नाति वुध्यते ॥ ३ ॥

युध्यते राध्यती राध्नोत्यनुपूर्वश्च रय्यते ॥

व्यध् साध् मन्थापते क्षिप्यक्षिपिष्णुश्च तप्यते ॥ ४ ॥

तेपते लुप्यते चाय वपि देवादिश्च शपि. ॥

भ्वादिश्च स्वप्च यम् रम् लम् क्रमते गच्छते तथा ॥ ५ ॥

यच्छते रमते दग् वसति दह् नहि बहि ॥

त्रय पठिर्हलन्तेषु नित्य सि-योगिनी लुङि ॥ ६ ॥

* Of anit roots ending in consonants शर् ५ P सुच्, वच्, गिर्, अद्, (changed into घस्) शद्, सद्, त्वद्, कृष्, क्षृ, छृ, गिर् ४ P आप् ५ P पिप् ६ P, लृप् ६ P मृप्, गम् कृप्, डृप् पिप्, पुप् ४ P, विप् ५ P, शिप् ७ P, छृप्, शिप् ४ P to cling and घस्, take the 2nd Variety necessarily रिच्, विच्, निच्, युच्, निच्, क्षृच्, डिद्, भिद्, रुन्द् रुष्, कृप्, हृप्, हृप्, take the 2nd variety optionally यम् १ P रम् P. नम् take the sixth variety, लृन्, दिर्, रिग्, दृन्, रिर्, रिग् विर्, द्विर् विर् ९ P and ३ १ शिर् १ P to leave a res duc, भिर् ४ P to embrace, डिद्, कृद्, भिद्, हृद्, डिद्, take the seventh variety necessarily

मृन्, रृन्, and हृन् take the seventh variety optionally

1 पच् 1 P A to cook

S	D	P	S	D	P
1 अपाक्षम् † अपाक्ष्व अपाक्ष्म अपक्षि अपक्ष्वहि अपक्ष्महि					
2 अपाक्षी अपाक्तम् † अपाक्त अपक्था अपक्षाधाम् अपक्धम्					
3 अपाक्षीत् अपाक्ताम् अपाक्षु अपक्त अपक्षाताम् अपक्षत					

2 मच् 6 A to release.

3 रिच् 1 P to separate

1 अमुक्षि § अमुक्ष्वहि अमुक्ष्महि अरक्षम् अरैक्ष्व अरैक्ष्म					
2 अमुक्था अमुक्षाधाम् अमुक्धम् अरैक्षी अरैक्तम् अरक्त					
3 अमुक्त अमुक्षाताम् अमुक्षत अरैक्षीत् अरैक्ताम् अरक्षु					

4 प्रच्छ् 6 P to ask

प्रच्छ् with आ 6 A to take leave

1 अप्राक्षम् अप्राक्ष्व अप्राक्ष्म आप्रक्षि आप्रक्ष्वहि आप्रक्ष्महि					
2 अप्राक्षी अप्राष्टम् अप्राष्ट आप्रष्टा आप्रक्षाधाम् आप्रष्ट्वम्					
3 अप्राक्षीत् अप्राष्टाम् अप्राक्षु आप्रष्ट आप्रक्षाताम् आप्रक्षत					

5 त्यज् 1 P. to abandon

6 भज् 1 P to worship

1 अत्याक्षम् अत्याक्ष्व अत्याक्ष्म अभाक्षम् अभाक्ष्व अभाक्ष्म					
2 अत्याक्षी अत्याक्तम् † अत्याक्त अभाक्षी अभाक्तम् अभाक्त					
3 अत्याक्षीत् अत्याक्ताम् अत्याक्षु अभाक्षीत् अभाक्ताम् अभाक्षु					

6 भज् 1. A to worship

7 भञ्ज् 7 P to break to destroy

1 अभक्षि अभक्ष्वहि अभक्ष्महि अभाङ्गम् अभाङ्क्ष्व अभाङ्क्ष्म					
2 अभक्था अभक्षाधाम् अभक्धम् अभाङ्गी अभाङ्गम् अभाङ्ग					
3 अभक्त अभक्षाताम् अभक्षत अभाङ्गीत् अभाङ्गाम् अभाङ्गु					

1 † In this variety the radical vowel of a root takes Vriddhi in the Parasma pada वदवजहलन्तस्याच ॥ वदेव नेहलन्तस्य चाङ्गस्याच स्थानेवृद्धिः स्यान्मिबि परस्मै देवु। The अ of वद् व्रज् and the vowel of any root ending in a consonant takes Vriddhi in the Parasmaipada S Aoi st

† श्लो श्लि ॥ श्ल परस्य सस्य लोप स्यात् श्लि ए preceeded and followed by a v consonant except a nasal or a semivowel is dropped

2 § लिङ्सिचावामनेपदेषु ॥ इत्समीपादल पराङ्गशब्दा लिङ्गत्मनेपदपर सिचेल्यता विती स्त । कित्वाप्रगुण । The Atmanepada terminations of the Benedictive (when they do not take ई) and of this form are weak in the case of such roots as have इ, उ ऋ or ए for their penultimate Therefore there is no Guna change

० आप्रच्छ् + ध्वम्—by व्रश्च &c आप्रप् + ध्वम्, by हुना ए आप्रप् + ध्वम् by श्लो &c note † page 11 आप्रष्ट् + ध्वम् = आप्रष्टवम्

5 † See note 1 † above

8 भुज् 6. P. to bend.

9 भुज् 7. P. to protect; A. to eat.

S.	D	P.	S.	D	P
1. अभौक्षम्	अभौक्ष्व	अभौक्ष्म	अभौक्षम्	अभौक्ष्व	अभौक्ष्म
2. अभौक्षीः	अभौक्तम्	अभौक्त	अभौक्षीः	अभौक्तम्	अभौक्त
3. अभौक्षीत्	अभौक्ताम्	अभौक्षुः	अभौक्षीत्	अभौक्ताम्	अभौक्षुः
			अभुक्षि	अभुक्ष्वहि	अभुक्ष्महि
			अभुक्थाः	अभुक्षाथाम्	अभुग्चम्
			अभुक्त	अभुक्षाताम्	अभुक्षत

10 भ्रज् 6. P. A. to fry.

1. अभ्राक्षम्	अभ्राक्ष्व	अभ्राक्ष्म	अभ्राक्षि	अभ्रक्ष्वहि	अभ्रक्ष्महि
अभ्राक्षम् †	अभ्राक्ष्व	अभ्राक्ष्म	अभ्रक्षि	अभ्रक्ष्वहि	अभ्रक्ष्महि
2. अभ्राक्षीः	अभ्राष्टम्	अभ्राष्ट	अभ्राष्टाः	अभ्रक्षाथाम्	अभ्रङ्क्ष्म
अभ्राक्षीः	अभ्राष्टम्	अभ्राष्ट	अभ्राष्टाः	अभ्रक्षाथाम्	अभ्रङ्क्ष्म
3. अभ्राक्षीत्	अभ्राष्टाम्	अभ्राक्षुः	अभ्राष्ट	अभ्रक्षाताम्	अभ्रक्षत
अभ्राक्षीत्	अभ्राष्टाम्	अभ्राक्षुः	अभ्राष्ट	अभ्रक्षाताम्	अभ्रक्षत

11 मज्ज् 6. P. to purify;
to immerse.

12 यज् 1. P. A. to worship.

1. अमाङ्क्षम्	अमाङ्क्ष्व	अमाङ्क्ष्म	अयाक्षम्	अयाक्ष्व	अयाक्ष्म
2. अमाङ्क्षीः	अमाङ्क्षम्	अमाङ्क्ष	अयाक्षीः	अयाष्टम् †	अयाष्ट
3. अमाङ्क्षीत्	अमाङ्क्षाम्	अमाङ्क्षुः	अयाक्षीत्	अयाष्टाम् *	अयाक्षुः

यज् A.

1, युज् 1. P. to bind.

1. अयक्षि	अयक्ष्वहि	अयक्ष्महि	अयौक्षन्	अयौक्ष्व	अयौक्ष्म
2. अयष्टाः	अयक्षाथाम्	अयट्क्ष्म	अयौक्षीः	अयौक्तम्	अयौक्त
3. अयष्ट	अयक्षाताम्	अयक्षत	अयौक्षीत्	अयौक्ताम्	अयौक्षुः

14 युज् 4. A. to meditate.

15 रुज् 6 P. to break.

1. अयुक्षि	अयुक्ष्वहि	अयुक्ष्महि	अरौक्षम्	अरौक्ष्व	अरौक्ष्म
2. अयुक्थाः	अयुक्षाथाम्	अयुग्चम्	अरौक्षीः	अरौक्तम्	अरौक्त
3. अयुक्त	अयुक्षाताम्	अयुक्षत	अरौक्षीत्	अरौक्ताम्	अरौक्षुः

10† See Ch III S II 14

11 (Ch III, S II, 10)

12 † अयाज् + स्तम् ; by वक्ष &c अयाज् + स्तम् , by अयाज् + स्तम् 1 † above
अयाज् + तम् ; by युना &c अयाज् + टम् = अयाष्टम्

16 रञ्ज् 1 P A

17 रञ्ज् 4 P A to dye, to be intent

S

D

P

S

D

P.

1 अराङ्गम् अराङ्गम् अराङ्गम्

अरङ्गि अरङ्ग्यहि अरङ्ग्यहि

2 अराङ्ग अराङ्गम् अराङ्ग

अरङ्ग्या अरङ्गायाम् अरङ्ग्यम्

3 अराङ्गीत् अराङ्गाम् अराङ्गु

अरङ्ग अरङ्गाताम् अरङ्गत्

18 सृज् 1 P to cling, 19 सृज् 4 A to drop to let loose

1. असाङ्गम् असाङ्गम् असाङ्गम्

असृजि असृज्यहि असृज्यहि

2. असाङ्गा असाङ्गम् असाङ्ग

असृज्या असृजायाम् असृज्यम्

3 असाङ्गीत् असाङ्गाम् असाङ्गु

असृज्य असृजाताम् असृज्यत्

20 सृज् 6 P to leave to create 21 स्पर्ज् 1 A to embrace

1. अस्पाक्षम् अस्पाक्षम् अस्पाक्षम्

अस्पर्जि अस्पर्ज्यहि अस्पर्ज्यहि

2 अस्पाक्षी अस्पाक्षम् अस्पाक्ष

अस्पर्ज्या अस्पर्जायाम् अस्पर्ज्यम्

3 अस्पाक्षीत् अस्पाक्षाम् अस्पाक्षु

अस्पर्ज्य अस्पर्जाताम् अस्पर्ज्यत्

22 खिद् 4 A

23 खिद् 7 A

24 खिद् 6 P to strike

to be distressed

to be displeased

1. अखित्सि अखित्स्यहि अखित्स्यहि

अखत्सम् अखत्स्य अखत्सम्

2. अखित्था अखित्थायाम् अखित्थम्

अखत्सी अखत्तम् अखत्तम्

3. अखित्त अखित्ताताम् अखित्तत्

अखत्सीत् अखत्ताम् अखत्तु

25 नुद् 6 P A to pain

1. अनौत्सम् अनौत्सम् अनौत्सम्

अनुत्सि अनुत्स्यहि अनुत्स्यहि

2. अनौत्सी अनौत्तम् अनौत्त

अनुत्थाः अनुत्तायाम् अनुत्थम्

3 अनौत्सीत् अनौत्ताम् अनौत्तु

अनुत्त अनुत्ताताम् अनुत्तत्

26 नुद् 6 P A to throw, to drive

1. अनौत्सम् अनौत्सम् अनौत्सम्

अनुत्सि अनुत्स्यहि अनुत्स्यहि

2. अनौत्सी अनौत्तम् अनौत्त

अनुत्था अनुत्तायाम् अनुत्थम्

3. अनौत्सीत् अनौत्ताम् अनौत्तु

अनुत्त अनुत्ताताम् अनुत्तत्

27 पद 4 A

to go

S

D

28 विद् 4 A

to be, to exist

P

S

29 विद् 7 A

to exist, to discuss

D.

P

- 1 अशनि अपश्यति अपश्यति आशनि अशनि-गते अविस्महि
 2 अशना अपशयाम् अपश्यम् अशिया अशियागम् अविदध्यम्
 3 अशानि अपशयाम् अपशय अशित अशियागम् अशित
 30 हृद् 1 A to discharge feces, to void excitement

- 1 अहमि अहत्वहि अहम्महि अमान्नम् अमान्य अमान्नम्
 2 अहया अहनागम् अहदध्यम् अमान्नी अमान्दम् अमान्दम्
 3 अहत अहनागम् अहन्त अमान्तीन् अमान्दम् अमान्त्सु.
 32 जुह् 1 A to know

33 युध् 4 A to fight

- 1 अयुमि अनुमहि अयुम्महि अयुमि अयुम्वहि अनुमहि
 2 अयुद्धा अयुत्तागम् अयुदध्यम् अयुद्धा अयुत्तागम् अयुदध्यम्
 3 अयुद्ध-प्रोपि अयुत्तागम् अयुत्त अयुद्ध अयुत्तागम् अयुत्ता
 34 रात् 4 P to grow

36 मध् with अनु 4 A to obey, to do one

- 1 अराम् अराम्य अराम्य अन्वसि अन्वस्महि अन्वस्महि
 2 अरानी अरान् अरान् अन्वस्मा अन्वस्मा अन्वस्महि
 3 अरानी अरान् अरान् अन्वस्मा अन्वस्मा अन्वस्महि
 37 व्यथ् 4 P to strike

38 स्वाध् 5 P to finish

- 1 अयाम् अयाम्य अयाम्य अयामम् अयाम्य अयाम्य
 2 अयामी अयाम्य अयाम्य अयामी अयाम्य अयाम्य
 3 अयामी अयाम्य अयाम्य अयामी अयाम्य अयाम्य

51 स्तप् 2. P. to sleep.

S. D. P.

1. अस्ताप्सम् अस्ताप्स्य अस्ताप्सम्
 2. अस्ताप्सीः अस्ताप्स्यम् अस्ताप्स्य
 3. अस्ताप्सीन् अस्ताप्स्यम् अस्ताप्स्यः

52 यम् 1. P. to cohabit.

S. D. P.

1. अयाप्सम् अयाप्स्य अयाप्सम्
 2. अयाप्सीः अयाप्स्यम् अयाप्स्य
 3. अयाप्सीन् अयाप्स्यम् अयाप्स्यः

53 रम् 1. A. to begin

54 लम् 1. A. to get; to obtain.

1. अरप्सि अरप्स्यहि अरप्समहि
 2. अरप्स्याः अरप्स्यथाम् अरप्स्यन्
 3. अरप्स्य अरप्स्यताम् अरप्स्यत

1. अलप्सि अलप्स्यहि अलप्समहि
 2. अलप्स्याः अलप्स्यथाम् अलप्स्यन्
 3. अलप्स्य अलप्स्यताम् अलप्स्यत

55 क्रम् 1. A. to walk.

1. अक्रंसि अक्रंस्यहि अक्रंसमहि
 2. अक्रंस्थाः अक्रंस्तथाम् अक्रंस्यन्
 3. अक्रस्त अक्रस्ताताम् अक्रस्तत

* 56 गम् with सम् 1. A. to go.

1. समगसि समगंस्यहि समगंसमहि
 2. समगंस्थाः समगंस्तथाम् समगंस्यन्
 3. समगंस्य समगंस्तताम् समगंस्यत

57 यम् 1. A. to refrain. यम् with उप, to marry.

1. उदायसि उदायस्यहि उदायसमहि
 2. उदायथाः उदायस्यथाम् उदायस्यन्
 3. उदायस्य उदायस्यताम् उदायस्यत
 उपायसि उपायस्यहि उपायसमहि
 उपायथाः उपायस्यथाम् उपायस्यन्
 उपायस्य उपायस्यताम् उपायस्यत

* पाठः ॥ गम् र्गन्तरी अन्तादि विद्वांसो वा कर्त्ता स्वभ्रामरवदु पशु । The Atmanepads terminations of the Dedicative and of this variety are optionally weak in the case of the root गम्. This rule accounts for the optional dropping of the nasal समगमि

57 यम् गम्भवे ॥ विद्वांसो वा कर्त्ता स्वभ्रामरवदु पशु । अनुवायिहृदोः । यम् in the sense of 'to make known' (the faults of others) drops its nasal in the Atmanepads. When it has any other meaning, the यिन् is not विद्वांसो, and, therefore, the nasal is then retained. उदायस्य पाठः ॥

58 यम् ॥ यम् गम् विद्वांसो वा कर्त्ता स्वभ्रामरवदु पशु । यम् preceded by उप in the sense of 'to marry' drops its nasal optionally in the Atmanepads. It takes the form यि in the Parasmaipada.

39 मन् 4 A to think.

40 आप् 1 A to obtain

S

D

P

S

D

P

1	अमसि	अमस्वहि	अमम्महि	आप्ति	आप्स्वहि	आप्महि
2	अमस्या	अमस्तागम्	अमन्वम्	आप्ता	आप्तागम्	अमन्वम्
3	अमस्त	अमस्ताम्	अमस्त	आप्त	आप्ताताम्	आप्त

41 क्षिप् 4 P to throw

42 क्षिप् 6 P A

1	अक्षिप्तम्	अक्षिप्स्व	अक्षिप्म	अक्षिप्ति	अक्षिप्स्वहि	अक्षिप्महि
2	अक्षिप्ती	अक्षतम्	अक्षत	अक्षिप्ता	अक्षिप्तागम्	अक्षिप्मन्वम्
3	अक्षिप्तीत्	अक्षनाम्	अक्षप्म	अक्षित	अक्षिप्ताताम्	अक्षिप्मत

43 छुप् 6 P to touch

44 तप् 1 P to heat, to shine

1	अच्छिप्तम्	अच्छिप्स्व	अच्छिप्म	अताप्ति	अताप्स्व	अताप्म
2	अच्छिप्ती	अच्छितम्	अच्छित	अताप्ती	अताप्म	अताप्
3	अच्छिप्तीत्	अच्छामा	अच्छोप्म	अताप्तीत्	अताप्ताम्	अताप्

45 तप् 4 A to rule.

46 तिप् 1 A to drip, to ooze

1	अतिप्ति	अतिप्स्वहि	अतिप्महि	अतिप्ति	अतिप्स्वहि	अतिप्महि
2	अतिप्ता	अतिप्तागम्	अतिप्मन्वम्	अतिप्ता	अतिप्तागम्	अतिप्मन्वम्
3	अतिप्त	अतिप्ताताम्	अतिप्मत	अतिप्त	अतिप्ताताम्	अतिप्मत

47 लृप् 6 A to cut to break into pieces

1 अलुप्ति अलुप्स्वहि अलुप्महि

2 अलुप्ता अलुप्तागम् अलुप्मन्वम्

3 अलुप्त अलुप्ताताम् अलुप्मत

48 वप् 1 P A to sow, to cut

1	अवाप्ति	अवाप्स्व	अवाप्म	अवप्ति	अवप्स्वहि	अवप्महि
2	अवाप्ती	अवाप्तम्	अवाप्त	अवप्ता	अवप्तागम्	अवप्मन्वम्
3	अवाप्तीत्	अवाप्तम्	अवाप्सु	अवप्त	अवप्ताताम्	अवप्मत
- 49 शप् 1 P A   50 शप् 4 P A to curse to blame
1	अशाप्ति	अशाप्स्व	अशाप्म	अशप्ति	अशप्स्वहि	अशप्महि
2	अशाप्ती	अशाप्तम्	अशाप्त	अशप्ता	अशप्तागम्	अशप्मन्वम्
3	अशाप्तीत्	अशाप्ताम्	अशाप्सु	अशप्त	अशप्ताताम्	अशप्मत

33 Here the *च्* of स्था is not dropped as it is preceded by a nasal (see note 1)

58 रम् 1. A to sport.

S D P

59 दंश् 1. P. to bite

S D P

1. अरति	अरस्वहि	अरस्महि	अदाङ्क्षम्	अदाङ्क्ष	अदाङ्क्ष
2. अरस्या	अरसाथाम्	अरस्यम्	अदाङ्क्षी	अदाष्टम्	अदाष्ट
3. अरस्त	अरसाताम्	अरसत	अदाङ्क्षीत्	अदाष्टाम्	अदाङ्क्षु

60 वम् 1. P. to dwell

61 दह् 1. P. to burn

1. अवात्सम्	अवात्स्य	अवात्सम्	अधाक्षम्	अधाक्ष	अधाक्ष
2. अवात्सी	अवात्सम्	अवात्स	अधाक्षी	अदागम्	अदाग्य
3. अवात्सीत्	अवात्साम्	अवात्सु	अधाक्षीत्	अदाग्वाम्	अधाक्षु

62 नह् 4 P A to tie, to bind

1. अनात्सम्	अनात्स्य	अनात्सम्	अनत्ति	अनत्स्यहि	अनत्समहि
2. अनात्सी	अनाद्गम्	अनाद्ग	अनद्वा	अनत्साथाम्	अनद्व्यम्
3. अनात्सीत्	अनाद्गाम्	अनात्सु	अनद्ग	अनत्साताम्	अनत्सत

63 वह् 1 P. A to bear

1. अयाक्षम्	अयाक्ष्य	अयाक्षम्	अयाक्षि	अयाक्ष्यहि	अयाक्षमहि
2. अयाक्षी	अयोढम्	अयोढ	अयोढा	अयाक्षाथाम्	अयोढ्यम्
3. अयाक्षीत्	अयोढाम्	अयाक्षु	अयोढ	अयाक्षाताम्	अयाक्षत

(C) * Anit roots ending in consonants taking the fourth variety optionally

शस्यते पञ्च चान्ताश्च तनक्तिश्च रीचिर्विचि ।

वृथति सिञ्चतेजान्ता निजिर्माजतिमार्ष्टिच ॥ १ ॥

60 † स स्वार्धधातुके ॥ सस्य त स्यात्सादावार्धधातुके त is substituted for the final radical स् when followed by any Ardhadhātuka termination beginning with स्

61 † अदाङ्+सम् by note ° (a) page 17 अदाष्ट्+सम्-by note ° (b) page 17 अधाष्ट्+सम्-by note † (b) page 10 अधाक्+सम् by note ‡ page 12 अधाक्+सम् = रथाद्यम्

62 † See Ch III S II 93

63 See ch III S II 102

* Of wet roots सक् 4 P क्षिन्, विट् 6 P रध्, क्षम् 4 P नश्, इड्, मुट्, स्निह् and रुड् take the second variety necessarily स्नयन्, कृप्, रुषे and रुषे take the second fourth and fifth varieties ध P and अञ्ज् take the fifth variety क्षिन्, कृप् with निर, विट् 1 P to sprinkle शिप् 1 P to kill रुड्, रुट्, रुड् रुड् and रुड् take the fifth and seventh varieties optionally. The remaining roots take the fourth and fifth forms

युजिर्वाजिःक्षुदिश्चैव छिदिर्भिदिश्चविन्दते ।
 स्कन्दतिःस्पन्दते धान्तौ रुविश्चसेधतिर्हते ॥ २ ॥
 वृष्वगोपायतिस्तृष्यत्रपतेदृष्यलिम्पते ।
 क्षमतेचाश्रुते दृश् मृश् स्पृशत्यक्षति कर्षति ॥ ३ ॥
 कृषिश्चतक्षतिस्त्वक्षगाहते तृहतिर्लुडि ।
 अष्टात्रिंशद्वलन्तेषु सिज्योगिनी विभापया ॥ ४ ॥

1 शक् 4. A. to endure.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
----	----	----	----	----	----

1. अशक्षि	अशक्षहि	अशक्षमहि	अशकिपि	अशकिष्वहि	अशकिष्महि
2. अशक्याः	अशक्षाथाम्	अशग्वम्	अशकिप्राः	अशकिपाथाम्	अशकिष्वम्
3. अशक्त	अशक्षाताम्	अशक्षत	अशकिष्ट	अशकिपाताम्	अशकिपत

2. तञ्च् 7. P. to shrink.

1. अताङ्क्षम्	अताङ्क्ष	अताङ्क्षम्
2. अताङ्क्षीः	अताङ्क्षम्	अताङ्क्षत
3. अताङ्क्षीन्	अताङ्क्षाम्	अताङ्क्षुः

3. रिच् 7. P. A. to perge.

1. अरैक्षम्	अरैक्ष	अरैक्षम्	अरिक्षि	अरिक्ष्वहि	अरिक्ष्महि
2. अरैक्षीः	अरैक्षतम्	अरैक्ष	अरिक्ष्याः	अरिक्षाथाम्	अरिग्वम्
3. अरैक्षीत्	अरैक्षताम्	अरैक्षुः	अरिक्त	अरिक्षाताम्	अरिक्षत

4. विच् 7. P. A. to divide.

1. अवैक्षम्	अवैक्ष	अवैक्षम्	अविक्षि	अविक्ष्वहि	अविक्ष्महि
2. अवैक्षीः	अवैक्षतम्	अवैक्ष	अविक्ष्याः	अविक्षाथाम्	अविग्वम्
3. अवैक्षीन्	अवैक्षताम्	अवैक्षुः	अविक्त	अविक्षाताम्	अविक्षत

5. वृश्च 6 P. to cut.

S.

D.

P.

6. सिच 6. A. to sprinkle.

S.

D.

P.

1. अव्राक्षम्	अव्राश्च	अव्राक्ष्म	असिक्षि	असिक्वहि	असिक्महि
2. अव्राक्षीः	अव्राष्टम्	अव्राष्ट	असिक्थाः	असिक्षाथाम्	असिग्धम्
3. अव्राक्षीत्	अव्राष्टाम्	अव्राक्षुः	असिक्त	असिक्षाताम्	असिक्षत

7 निज् 3 P. A. to purify.

1. अनैक्षम्	अनैश्च	अनैक्ष्म	अनिक्षि	अनिक्वहि	अनिक्महि
2. अनैक्षीः	अनैक्तम्	अनैक्त	अनिक्थाः	अनिक्षाथाम्	अनिग्धम्
3. अनैक्षीत्	अनैक्ताम्	अनैक्षुः	अनिक्त	अनिक्षाताम्	अनिक्षत

8. मृज् 2. P. 9 मृज् 1. P. to purify. 10 युज् 7. P. A. to join.

1. अमार्क्षम्	अमार्श्च	अमार्क्ष्म	अयौक्षम्	अयौक्व	अयौक्ष्म
2. अमार्क्षीः	अमार्ष्टम्	अमार्ष्ट	अयौक्षीः	अयौक्तम्	अयौक्त
3. अमार्क्षीत्	अमार्ष्टाम्	अमार्क्षुः	अयौक्षीत्	अयौक्ताम्	अयौक्षुः
			अयुक्षि	अयुक्वहि	अयुक्महि
			अयुक्थाः	अयुक्षाथाम्	अयुग्धम्
			अयुक्त	अयुक्षाताम्	अयुक्षत

11 विज् 3. P. A. to divide.

1. अवैक्षम्	अवैश्च	अवैक्ष्म	अविक्षि	अविक्वहि	अविक्महि
2. अवैक्षीः	अवैक्तम्	अवैक्त	अविक्थाः	अविक्षाथाम्	अविग्धम्
3. अवैक्षीत्	अवैक्ताम्	अवैक्षुः	अविक्त	अविक्षाताम्	अविक्षत

12 क्षुद् 7. P. A. to pound.

1. अक्षौत्सम्	अक्षौत्स्व	अक्षौत्स्म	अक्षुत्सि	अक्षुत्स्वहि	अक्षुत्स्महि
2. अक्षौत्सीः	अक्षौत्तम्	अक्षौत्त	अक्षुत्थाः	अक्षुत्साथाम्	अक्षुद्घम्
3. अक्षौत्सीत्	अक्षौत्ताम्	अक्षौत्सुः	अक्षुत्त	अक्षुत्साताम्	अक्षुत्सत

5 वृश्च-अव्राक्षीत्. 6 सिच-असिचिन्त. 7 निज्-अनिजत्. 8-9 मृज्-अमार्जत्. 10 युज्-अयुजत्. 11 विज्-अविजत्. 12 क्षुद्-अक्षुदत्.

5 The थ of वृश्च is changed to च by note § page 11.

8 See the above note 5.

13 छिद् 7 P. A. to cut.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अच्छेत्सम्	अच्छेत्स्व	अच्छेत्स्म	अच्छिति	अच्छित्स्वहि	अच्छित्स्महि
2. अच्छेत्सीः	अच्छेत्तम्	अच्छेत्त	अच्छिथाः	अच्छितायाम्	अच्छिद्ध्यम्
3. अच्छेत्सीत्	अच्छेत्ताम्	अच्छेत्सुः	अच्छित	अच्छिताताम्	अच्छित्त

14 भिद् 7 P. A. to tear to pieces.

1. अभैत्सम्	अभैत्स्व	अभैत्स्म	अभित्ति	अभित्स्वहि	अभित्स्महि
2. अभैत्सीः	अभैत्तम्	अभैत्त	अभिथाः	अभितायाम्	अभिद्ध्यम्
3. अभैत्सीत्	अभैत्ताम्	अभैत्सुः	अभित्त	अभिस्ताताम्	अभित्त

15 विद् 6. A. to obtain. 16 स्कन्द 1. P. to go; to be dry.

1. अवित्रि	अत्रित्स्वहि	अत्रित्स्महि	अस्कान्तम्	अस्कान्तस्व	अस्कान्तम्
2. अवित्र्याः	अत्रितायाम्	अविद्ध्यम्	अस्कान्तीः	अस्कान्तम्	अस्कान्त
3. अवित्रि	अत्रिताताम्	अवित्रित	अस्कान्तीत्	अस्कान्ताम्	अस्कान्तुः

17 स्पन्द 1. A. to go.

1. अस्पन्ति	अस्पन्तवहि	अस्पन्तस्महि
2. अस्पन्त्याः	अस्पन्तायाम्	अस्पन्दध्यम्
3. अस्पन्ति	अस्पन्ताताम्	अस्पन्त

18 रुध् 7. P. A. to oppose.

1. अरौत्सम्	अरौत्स्व	अरौत्स्म	अरुत्ति	अरुत्स्वहि	अरुत्स्महि
2. अरौत्सीः	अरौद्धम् †	अरौद्ध	अरुद्धाः	अरुद्धायाम्	अरुद्ध्यम्
3. अरौत्सीत्	अरौद्धाम्	अरौत्सुः	अरुद्ध	अरुद्धाताम्	अरुद्ध

13 छिद् अच्छिदत् 14 भिद्-अभिदत् 15 विद् अवेदिष्ट. विद् 6 P. अनिदत्. 16 स्कन्द-अस्वदत् 17 स्पन्द-अस्पन्दिष्ट. ; अस्प्यदत् 18 रुध्-अरुधत्.

18† अरौध् + स्तम्-अरौध् + तम्-अरौध् + धम्-अरौध् + धम् = अरौद्धम्

19 सिष् 1 P. to regulate. 20 हन् 2. A. to kill.
S. D. P. S. D. P.

1 असैत्सम् असैत्स्व असैत्सम्	आहसि	आहस्वहि	आहस्महि
2 असैत्सीः असैद्दम् असैद्द	आहथाः	आहसाथाम्	आहध्वम्
3 असैत्सीत् असैद्दाम् असैत्सुः	आहत	आहसाताम्	आहसत

21 कृप् 1. A. to be able. 22 गुप् 1. P. to protect.

1. अकृप्ति अकृप्स्वहि अकृप्स्महि	अगौप्सम्	अगौप्स्व	अगौप्सम्
2. अकृप्याः अकृप्साथाम् अकृप्ध्वम्	अगौप्सीः	अगौप्सम्	अगौप्स
3. अकृप्त अकृप्साताम् अकृप्सत	अगौप्सीत्	अगौप्ताम्	अगौप्सु.

23 तृप् 4. P. to please 24 त्रप् 1. A. to be ashamed

1. अताप्सम् अताप्स्व अताप्स्म	अत्रप्ति	अत्रप्स्वहि	अत्रप्स्महि
अत्राप्सम् अत्राप्स्व अत्राप्सम्	अत्रप्याः	अत्रप्साथाम्	अत्रध्वम्
2. अताप्सीः अताप्सम् अताप्स	अत्रत	अत्रप्साताम्	अत्रप्सत
अत्राप्सीः अत्राप्सम् अत्राप्स			
3. अताप्सीत् अताप्साम् अताप्सुः			
अत्राप्सीत् अत्राप्ताम् अत्राप्सुः			

25 दृप् 4 P. to be proud. 26 लिप् 6. A. to smear.

1. अदाप्सम् अदाप्स्व अदाप्स्म	अलिप्ति	अलिप्स्वहि	अलिप्स्महि
अद्राप्सम् अद्राप्स्व अद्राप्सम्	अलिप्याः	अलिप्साथाम्	अलिध्वम्
2. अदाप्सीः अदाप्सम् अदाप्स	अलित	अलिप्साताम्	अलिप्सत
अद्राप्सीः अद्राप्सम् अद्राप्स			
3. अदाप्सीत् अदाप्साम् अदाप्सुः			
अद्राप्सीत् अद्राप्ताम् अद्राप्सुः			

19 सिष्-अनेधात् . 20 हन्-अवधात् , अवधि 21 कृप्-अकृषिष्ट; अकृषत्.
22 गुप्-अगोपायीत् 23 तृप्-अतृप्त्; अतृप्त् 24 त्रप्-अत्रपिष्ट. 25 दृप्-अदृप्त्
अदृषत् 26 लिप्-अलिप्त्.

20 हन् लिप् ॥ द्वित्यात् । The न् of हन् is dropped in the Atmanepada.
21, 25 See Ch III S II 57 ग्.

27 क्षम् 1 A. to endure
S D P.

1. अक्षसि अक्षस्यहि अक्षम्महि
2. अक्षन्तः अक्षताथाम्, अक्षन्तम्
3. अक्षन् अक्षताताम् अक्षन्त

23 अश् 5 A. to pervade.
S D P.

1. अक्षि आक्षहि आक्षमहि
2. आशः आक्षताथाम् आक्षन्तम्
3. आष्ट आक्षताताम् आक्षन्त

29 दृश् 1 P. to see 30 मृश् 6 P. to touch, to consider

1. अद्राक्षम् अद्राक्ष्य अद्राक्ष्म अमाक्षम् अमाक्ष्य अमाक्ष्म
अत्राक्षम् अत्राक्ष्य अत्राक्ष्म
2. अद्राक्षी अद्राष्टम् अद्राष्ट अमाक्षी अमाष्टम् अमाष्ट
अत्राक्षी अत्राष्टम् अत्राष्ट
3. अद्राक्षीत् अद्राष्टाम् अद्राक्षु. अमाक्षीत् अमाष्टाम् अमाक्षुः
अत्राक्षीत् अत्राष्टाम् अत्राक्षु.

31 स्पृश् 6. P to touch

32 अश् 1 P. to occupy

1. अस्पाक्षम् अस्पाक्ष्य अस्पाक्ष्म आक्षम् आक्ष्य आक्ष्म
अस्पाक्षम् अस्पाक्ष्य अस्पाक्ष्म आक्षी आष्टम् आष्ट
2. अस्पाक्षी अस्पाष्टम् अस्पाष्ट आक्षीत् आष्टाम् आक्षु.
3. अस्पाक्षीत् अस्पाष्टाम् अस्पाक्षु
अस्पाक्षीत् अस्पाष्टाम् अस्पाक्षु

27 क्षम् अधमिष्ट, अधमन्त 23 अश्-आशिष्ट. 29 दृश् अदृशत् 30 मृश्-अमृशत्

31 स्पृश् अस्पृशन् 32 अश् आशीत्

29† आश् + च्चम् by घञ् &c. अप् + च्चम्-आश् + ङ्म्-आह् + ङ्म्-आद् + ङ्म् = आह्ङ्म्

29 मुञ्जिदशो शैल्यममिति ॥ अनयोरमागमः स्यादुल्लादाविति । अ is added to ञ् of मृच् त् अश् (the two vowels then combine into ए) before strong terminations beginning with a शत letter . अष्ट + अ + श् = अदृशत् + च्चम्-अद्राश् + च्चम्-अद्राश् + च्चम्-अद्राक्षम्

30, 31, 32 See 23 25

32† अश् + च्चम् by एते &c. Note o page 14 ङ् being dropped. अश् + च्चम् = आह् + च्चम् आह् + च्चम् = आहम्

† आश् + च्चम् by the above अप् + च्चम् . ञ् being dropped by शतो शक्ति, note 1 † page 12, अप् + च्चम् आह् + च्चम् = अहम्.

33 कृप् 1 P			34 कृप् 6 U to plough		
S	D	P	S	D	P
1. अक्राक्षम्	अक्राक्ष्व	अक्राक्ष्महि	अकृक्षि	अकृक्ष्वहि	अकृक्ष्महि
अक्राक्षम्	अक्राक्ष्व	अक्राक्ष्महि	अकृष्टा	अकृक्षाथाम्	अकृष्टम्
2. अक्राक्षी	अक्राष्टम्	अक्राष्ट	अकृष्ट	अकृक्षाताम्	अकृक्षत
अक्राक्षा	अक्राष्टम्	अक्राष्ट			
3. अक्राक्षात्	अक्राष्टाम्	अक्राक्षु			
अक्राक्षात्	अक्राष्टाम्	अक्राष्टु			
35 तक्ष् 1 P to make thin			36 त्वक्ष् 1 P to make thin		
1. अताक्षम्	अताक्ष्व	अताक्ष्महि	अत्वाक्षम्	अत्वाक्ष्व	अत्वाक्ष्महि
2. अताक्षी	अताष्टम्	अताष्ट	अत्वाक्षी	अत्वाष्टम्	अत्वाष्ट
3. अताक्षात्	अताष्टाम्	अताक्षु	अत्वाक्षात्	अत्वाष्टाम्	अत्वाक्षु
37 गाह् 1 A to churn			38 तृह् 6 P to kill		
1. अगाक्षि	अगाक्ष्वहि	अगाक्ष्महि	अताडक्षम्	अताडक्ष्व	अताडक्ष्महि
2. अगाढा	अगाक्षाथाम्	अगाडम्	अताडक्षा	अताण्डम्	अताण्डम्
3. अगाढ	अगाक्षाताम्	अगाक्षत	अताडक्षात्	अताण्डाम्	अताडक्षु

SECTION V

Fifth Variety *

Terminations

Pars			Ātm		
1 इप्	इप्	इप्	इपि	इप्वहि	इप्महि
2 ई	इष्टम्	इष्ट	इष्टा	इष्टाम्	इष्टम्
3 ईत्	इष्टाम्	इष्टु	इष्ट	इष्टाताम्	इष्टत

33 कृप् अकृक्षत् 35 तक्ष् अतक्षत् 36 त्वक्ष् अत्वाक्षत् 37 गाह्-अ गहिष्ट
38 तृह् अतृहत्

37 १ अगाह्+ध्वम् by note §page 31 अगाह्+ध्वम् by note (b) page 17 अगाह्+ध्वम् by टुना &c अगाह्+ध्वम् by note (v) page 21 the first ह् being dropped
अपह्

38 § अतह् + स्त अताण्ड + स्त स being dropped by टुना &c अताण्ड + त-
by §page 21 अताण्ड + त by note §page 17 अतह् + ध्व by टुना &c अताण्ड +
त by note (v) page 21 अताण्ड + ध्व = अताण्ड

* All 4 roots, except such as are not restricted to the forms I II
III VI and VII must take this variety

1. द्रिडा 2. P. to be poor. 2. भि 1. P. to go, to increase.

S. D. P. S D. P.

1. अदरिद्रिपम् अदरिद्रिष्व अदरिद्रिष्म अश्वयिपम् अश्वयिष्व अश्वयिष्म
2. अदरिद्री. अदरिद्रिष्टम् अदरिद्रिष्ट अश्वयी. अश्वयिष्टम् अश्वयिष्ट
3. अदरिद्रीन् अदरिद्रिष्टाम् अदरिद्रिष्टु. अश्वयीन् अश्वयिष्टाम् अश्वयिष्टुः

3. टी 1. 4. A. to fly.

4. शी 2. A. to sleep.

1. अडयिपि† अडयिष्वहि अडयिष्महि अशयिपि अशयिष्वहि अशयिष्महि
2. अडयिष्टाः अडयिषाथाम् अडयिष्वम् अशयिष्टा. अशयिषाथाम् अशयिष्वम्
3. अडयिष्ट अडयिषाताम् अडयिषन् अशयिष्ट अशयिषाताम् अशयिषन्

5. ऊर्णु 2. P. A. to cover.

1. आर्णाविपन्‍† आर्णाविष्व आर्णाविष्म आर्णविपम् आर्णविष्व आर्णविष्म
2. आर्णावी आर्णाविष्टम् आर्णाविष्ट आर्णवीः आर्णविष्टम् आर्णविष्ट
3. आर्णावीन् आर्णाविष्टाम् आर्णाविष्टुः आर्णवीन् आर्णविष्टाम् आर्णविष्टुः

1- द्रिडा अदरद्रीत् 2. भि अश्वत्-नाशिभियत्

1 द्रिष्टानेराध्यागुके नियमित आत्येयं यावत्. ॥ लुङि वा ॥ सनि णुडि ह्युडि च न ॥
द्रिडा drops a final आ before an ūdhadhatuka affix. This आ is retained in the Devanāgarī and optionally dropped in the Aorist. Thus when आ is retained, the root takes the form VI and when it is dropped, it takes the form V.

S	D.	P	S	ṇ	P
1 और्णुविषम् † और्णुविष्व और्णुविष्म और्णुविषि और्णुविष्वहि और्णुविष्महि					
2 और्णुवी , और्णुविष्टम् और्णुविष्ट और्णुविषि और्णुविष्वहि और्णुविष्महि					
			और्णुविष्टा और्णुविषाधाम और्णुविष्वम्		
3 और्णुवीत् और्णुविष्टाम् और्णुविषु					द्वम्
			और्णुविष्टा और्णुविषाधाम् और्णुविष्वम्		द्वम्

6 क्षु 2 P to sneeze

7 क्षु 2 P.

to sharpen

8 नु 2 P.

to praise

1 अक्षाविषम् अक्षाविष्व अक्षाविष्म अक्षणाविषम् अनविषम्				
2 अक्षावी अक्षाविष्टम् अक्षाविष्ट अक्षणा अनावी				
3 अक्षावीत् अक्षाविष्टाम् अक्षाविषु अक्षणावीत् अनवीत्				
9 यु 2 P to mix, 10 रु 2 P to sour d 11 रु 1 A to go to kill 12 स्नु 2 P to ooze				
1 अयाविषम् अराविषम् अराविष्व अयाविष्वहि अयाविष्महि				
2 अयावी अराविष्टम् अराविष्ट अराया अयावी				
3 अयावीत् अरावीत् अरविष्ट अयावीत् अयावीत्				

13 स्तु 2 P. A to praise

11 सु ० P to ex tract Soma juice.

1 अस्ताविषम् अस्ताविष्व अस्ताविष्म अस्ताविष्वहि अस्ताविष्महि				
2 अस्तावी अस्ताविष्टम् अस्ताविष्ट अस्ताया अस्तावी				
3 अस्तावीत् अस्ताविष्टाम् अस्ताविषु अस्तावीत् अस्तावीत्				

15 धू ० 9 P A to shake

1 अधाविषम् अधाविष्व अधाविष्म अधविषि अधविष्वहि अधविष्महि				
2 अधावी अधाविष्टम् अधाविष्ट अधविष्टा अधविषाधाम् अधविष्वम् द्वम्				
3 अधावीत् अधाविष्टाम् अधाविषु अधविष्ट अधविषाधाम् अधविष्वम्				

1. स्नु with प्र A प्रास्नाष्ट 13 स्तु A अस्तष्ट 14 A अस्तोष्ट सु 2 P असौपीत् 1 P असावीत्-असौपीत्

† See Ch III V 6

6 सिधितृदि परस्मैपदेषु ॥ इय ताजस्य वृद्धिः स्यात्परस्मैपदपर सिधि । Vrddhi is substituted for the final इ उ ऋ and ए, short or long in the Parasmaipada.

14 (Ch IV S IV 18)

16 घृ 6. P. 17 नू 6. P. 18 पू 9 P. A. 19 सू 2. 4. A.
 to shake. to praise. to purify. to give birth to.
 S. S. S. S. S

1. अधुविषम् अनुविषम् अपाविषम् अपविषि असविषि
 2. अधुवीः अनुवीः अपावीः अपविष्टाः असविष्टाः
 3. अधुवीत् अनुवीत् अपावीत् अपविष्ट असविष्ट

20 जागृ 2. P. 21 स्तृ 5. A. 22 स्तृ 1. P. 23 चृ 5. 9. P. A.
 to be awake, to cover. to sound. to choose. P.

1. अजागरिषम् अस्तरिषि अस्त्रारिषम् अवारिषम् अवारिष्व अवारिष्म
 2. अजागरीः अस्तरिष्टाः अस्तारीः अगरीः अवारिष्टम् अवारिष्ट
 3. अजागरीत् अस्तरिष्ट अस्तारीत् अगरीन् अवारिष्टाम् अवारिषुः

Atm

1. अरिषि अरिषि अरिष्यहि अरिष्यहि अरिष्यहि अरिष्यहि
 2. अरिष्टाः अरिष्टाः अरिष्यायाम् अरिष्यायाम् अरिष्यन्-ङ् अरिष्यन्-ङ्
 3. अरिष्ट अरिष्ट अरिष्याताम् अरिष्याताम् अरिष्यत अरिष्यत

21 चृ 9. P. A. to choose. 25 स्तृ 9. P. A. to cover.

1. अवारिषम् अवारिषि-अरिषि- अस्तारिषम् अस्तारिष्व अस्तारिष्म
 2. अगरीः अरिष्टाः-अरिष्टाः अस्तारीः अस्तारिष्टम् अस्तारिष्ट
 3. अरिष्यन् अरिष्ट-अरिष्ट अस्तारीत् अस्तारिष्टाम् अस्तारिषुः

16 च A. अधोऽ. 19 अघोऽ सू 6 P. अघावीत्. 21 अस्तारिष्यन्-अस्तृत्. 22 अस्तारिष्यन्-
 23 अगृत् 24 अवृष्ट. 25 अस्तारिष्ट.

16 17 These roots being of the कृयादि class do not take Guna.

20 (Ch. III. S. IV. II) and (note 2 page 145)

23 24 सिचि च परस्मैपदेषु ॥ अत्र वृत् इत्ये दीर्घो न । In the case of the root
 घृ 5 9. and in that of the verbs ending in long ऋ, the intermediate र is not
 lengthened before the Parasmaipada terminations of this variety. (excep-
 tion to the following rule वृत्ती वा.)

वृत्तो वा ॥ वृद्धन्-भ्यामृन्ताच्चेतो दीर्घो वा स्यात् तु छिटे । The intermediate र is
 optionally lengthened after the verb घृ 5 P. A. 9 A. and after such
 roots as end in long ऋ before the Ardhadhatuka terminations except
 those of the Perfect.

Ātm.

26 गद् 1. P. to speak.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अस्तरिपि	अस्तरिष्वहि	अस्तरिष्महि	अगादिपम्	अगादिष्व	अगादिष्म
अस्तरापि	अस्तराष्वहि	अस्तराष्महि	अगादिपम्	अगादिष्व	अगादिष्म
2. अस्तरिष्ठाः	अस्तरिषाथाम्	अस्तरिष्वम् द्वम्	अगादीः	अगादिष्टम्	अगादिष्ट
अस्तराष्ठाः	अस्तराषाथाम्	अस्तराष्वम् द्वम्	अगादीः	अगादिष्टम्	अगादिष्ट
3. अस्तरिष्ट	अस्तरिषाताम्	अस्तरिषत	अगादीत्	अगादिष्टाम्	अगादिषुः
अस्तराष्ट	अस्तराषाताम्	अस्तराषत	अगादीत्	अगादिष्टाम्	अगादिषुः

27 चद् 1. P. to speak. 28 व्रजू 1. P. to go. 29 चर् 1. P. to go. 30 फल् 1. P. to result.

1. अवादिपम्	अवाजिपम्	अचारिपम्	अफालिपम्
2. अवादीः	अवाजीः	अचारीः	अफालीः
3. अवादीत्	अवाजीत्	अचारीत्	अफालीत्

31 क्रम् 1. P. to walk. 32 व्यय् 1 P. Ā. to go. 33 ग्रह् 9. P. Ā. to take.

1. अक्रमिपन्	अव्ययिपम्	अव्ययिपि	अग्रहीपम्	अग्रहोपि
2. अक्रमीः	अव्ययीः	अव्ययिष्ठाः	अग्रहीः	अग्रहीष्ठाः
3. अक्रमीत्	अव्ययीत्	अव्ययिष्ट	अग्रहीत्	अग्रहीष्ट

31 क्रम Ā. अकंस्त.

26 अतोह्लादेर्लघोः ॥ ह्लादेर्लघोरकारस्य इडादी परस्मैपदपरे सिचि वृद्धिर्वा स्यात् ।
Roots beginning with a consonant and having an अ in them, not prosodically long, take Vridhi optionally.

27-28 चद् व्रजू हलन्तस्याचः ॥ वदेव्रजेहलन्तस्य चाङ्गस्याचः स्थाने वृद्धिः स्वात्मिनि परस्मैपदेषु । The radical vowel of चद् and व्रजू (and of roots ending in a consonant in the fourth form) take Vridhi necessarily in the Parasmaipada.

29-30 अतोह्रान्तस्य ॥ लृटि लुप्तपष्ठानिम् । अतः समीपे यी ह्री तदन्तस्याङ्गस्यातो वृद्धिः स्यात्परस्मैपदपरे सिचि । Roots ending in लृ or र् immediately preceded by अ, take Vridhi necessarily in the Parasmaipada.

33 ग्रहोऽलिटि दीर्घः ॥ एकाचो ग्रहेर्विहितं स्येदो दीर्घः स्यान्नतु लिटि । The intermediate इ in the case of the root ग्रह् is lengthened before Ardhadhatuka terminations except those of the Perfect.

34 क्षण् 8. P. Å. to kill.
S. S.

1. अक्षणिपम् अक्षणिपि
2. अक्षणीः अक्षणिष्टाः—अक्षयाः १
3. अक्षणीत् अक्षणिष्ट—अक्षत

35. श्वस् 2 P. to breathe.
S.

- अश्वमिपम्
अश्वमीः
अश्वसीत्

36 ऊनय् (ऊनयति-ते 37 ध्वन् 10 P. 38 एलय् (इल् 10 P.
from ऊन् 10. P. Å. Å. to produce Å. to throw.)
to lessen.) sound.

1. औनयिपम् औनयिपि अध्वनयिपम् अध्वनयिपि ऐलयिपम् ऐलयिपि
2. औनयीः औनयिष्टाः अध्वनयीः अध्वनयिष्टाः ऐलयीः ऐलयिष्टाः
3. औनयीत् औनयिष्ट अध्वनयीन् अध्वनयिष्ट ऐलयीन् ऐलयिष्ट

39 अर्द् 10 P. Å. 40 हस् 1.P.to 41 हन् 2. P. to kill.
to kill. laugh, to smile

1. आर्दयिपम् आर्दयिपि अहमिपम् अग्रधिपम्* अवधिष्व अग्रधिपम्
2. आर्दयीः आर्दयिष्टाः अहमीः अग्रीः अवधिष्टम् अवधिष्ट
3. आर्दयीन् आर्दयिष्ट अहसीन् अग्रीन् अवधिष्टाम् अग्रधिपुः

41 हन् Å अहन

34 १ तनादिभ्यस्तथायो. ॥ तनादि भिद्यो वा लुङ् स्यात्तथायोः परतः । यासां साहचर्यादिक्रमवत् तज्ज्यां गृह्यते । The roots तृ, मृ, धृ, क्षि, ऋ, तृ, पृ, वृ, and मृ optionally substitute त and यास् for the terminations इट् and ईट् in the third and second pers sing Atmane, respectively, they then drop their nasal. See note * on इन् page 25.

३६—३७ नीतय निच्वनय येरय यर्दय निभ्य. ॥ एभ्यश्चलेष्वद् न स्यात् । The roots ऊन्, ध्वन् to produce sound, इल् and अर्द् to kill, (all of the tenth class) do not take the form III. i.e. they take the form V in the Vedas. Ancient grammarians allow this exception to be optional in common speech too. अध्वनयीन् ; आर्दयीन्. The regular forms of these roots (3rd variety) are औननन्, अध्वनन्, ऐलयन् and आर्दिदन्.

41 (१) लुटिष ॥ वधादेर्गोऽदन्त. (b) आग्नेपदेभ्यन्यतरस्याम् ॥ इहो वधादेर्गो वा लुट्याग्नेपदेषु । (a) (b) षय् is necessarily substituted for इन् in the Parasmaipada and optionally in the Atmanepada. (See IV (c) 20). The substitute षय् takes the fifth variety and its penultimate अ is not lengthened.

* जनिष्योश्च ॥ अनयोऽपमाया वृद्धिर्न स्यादिति जिहति वृत्ति च । ऊन् and षय् do not lengthen their penultimate vowel before the substitute इ. See IV (B) 32 *. अयि । लुटिचेति वधादेर्ग. । अयोऽपस्य स्यानिबन्धादलन्तलक्षणा वृद्धिर्न भवति । (माधवीया)

इन् Â.

. 42 कृप् 9 P. 43 सिष् 44 अश्
to tear. 1.P to go. 9 P to eat.

S D P S S S

- 1 अवधिषि अवधिष्वहि अवधिष्महि अकोपिपम् असेधिपम् आशिपम्
2 अवधिष्टा अवधिषाथाम् अवधिष्वम् अकोपी अमेधी आशी
3 अवधिष्ट अवधिषाताम् अवधिषत अकोपीत् असेधीत् आशीत्

45 क्लिश् 4 Â. 46 नृह 7 P. 47 वृह 1 P. 48 तन् 8. P Â.
to be afflicted to kill to grow. to stretch.

1. अक्लेशिषि अतर्हिपम् अत्रर्हिपम् अतनिपम् } अतनिषि
2 अक्लेशिष्टा अतर्ही अत्रर्ही अतानिपम् }
3. अक्लेशिष्ट अतर्हीत् अत्रर्हीत् अतनी. अतनिष्ट.
अतानी अतथा †
अतर्नीत् अतनिष्ट
अतानीत् अतत

49 सन् 8 P. Â to give

50 क्षिप् 8 P. Â to kill

1. असनिपम् } असनिषि
असानिपम् } अक्षेणिपम् अक्षेणिषि
2 असनी असानी असनिष्टा असाथा † अक्षेगी अक्षेणिष्टा-अक्षिया
3. असनीत् असानीत् असनिष्ट असात अक्षगीन् अक्षेणिष्ट अक्षिव

51 ऋण् 8 P to go

52 नृण् 8 P Â to eat

1. आर्णिपम् आर्णिषि अतर्णिपम् अतर्णिषि
2. आर्णी आर्णिष्टा-आर्था अतर्णी अतर्णिष्टा अतर्था.
3. आर्णीत् आर्णिष्ट-आर्त अतर्णीत् अतर्णिष्ट-अतर्त

42 कृप् with निर निरकोपीत्, निरक्षत्

42 The penultimate इ, उ ऋ or ए takes Guna in the Parasmarpada.

48 † See no 34

49 अनसनखनां सन्सलो ॥ एषामाकारोन्तादेश स्याज्जलादी सनि जलादौ कृति च ।

आ is substituted for the final of these verbs before the स् of the derivative immediately preceded by any consonant except a nasal or a semi-vowel and before the weak terminations beginning with a अर्द्ध letter
i. e. a consonant as above

53 घृण् 8. P.
A. to shine.

54 वन् 8. P. A.
to beg.

55 मन् 8. A. to
think.

S.

S.

S.

S.

S.

1. अवर्णिपम् अवर्णिपि	अवनिपम्	} अवनिपि	अमनिपि
2. अवर्णाः अवर्णिष्ठाः	अवानिपम्		
	अवर्णाः	} अवनिष्ठाः	अमनिष्ठाः
3. अवर्णात् अवर्णिष्ट	अवर्णाः		
	अवर्त	} अवनिष्ट	अमनिष्ट
	अवर्णात्		

56 दीप् 4. A. to shine. 57 *जन् 4. A. to be produced. 58 पूर् 4. A. to satisfy. 59 ताय् 1. A. to spread; to protect. 60 प्याय् 1. A. to grow.

1. अदीपिपि	अजनिपि	अपूरिपि	अतापिपि	अप्यापिपि
2. अदीपिष्ठाः	अजनिष्ठाः	अपूरिष्ठाः	अतापिष्ठाः	अप्यापिष्ठाः
3. अदीपिष्ट	अजनिष्ट	अपूरिष्ट	अतापिष्ट	अप्यापिष्ट
अदीपि	अजनि	अपूरि	अतापि	अप्यापि

61 दुय् 1. P. A. to know. 62 विज् 6. A. and 7. P. to fear or tremble. 63 तञ्च् 7. P. to contract.

1. अत्रोधिपम् अत्रोधिपि	अविजिपम् अविजिपि	अतत्रिपम्
2. अत्रो धीः अत्रोधिष्ठाः	अविजीः अविजिष्ठाः	अतत्रीः
3. अत्रोधीत् अत्रोधिष्ट	अविजीन् अविजिष्ट	अतत्रीत्

65 अत्रोधीन् तञ्च् 1. P. अतञ्चीत्.

* For the non-lengthening of the vowel See note 41 * page 142.

56 to 60 See Ch. IV. S. IV. (B) 32 *.

62 विज् इट् ॥ विजेःपर इडादिः प्रत्ययो बिद्वात् । The terminations with the augment इ are weak in the case of the root विज्.

63 to 92 These are wet roots.

64 व्रश्च 65 अञ्ज् 7 P. 66 मृज् 2 and 1. 67 स्पन्द 1.
 6 P. to cut. S to anoint. P to purify. A to ooze.
 S S S S

1. अव्रश्चिपम् आज्जिपम् अमार्जिपम् अस्यन्दिपि
 2. अव्रश्ची आज्जी. अमार्जी अस्यन्दिष्टाः
 3. अव्रश्चीत् आज्जीत् अमार्जीत् अस्यन्दिष्ट

68 सिध् 1. P. 69 कृप् 1 A 70 गुप् 1 P. 71 तृप् 4 P.
 to command to be able to protect to be satisfied

1. असेत्रिपम् अकल्पिपि अगोपायिपम् अगोपिपन् अतर्पिपम्
 2. असेधीः अकल्पिष्टा अगोपायी -अगोपी अतर्पीः
 3. असेधीत् अकल्पिष्ट अगोपायीत् अगोपीत् अतर्पीत्

72. चप् 1. A 73 दृप् 4 P 74 क्षम् 1 A 75 अश् 5 A
 to be ashamed. to be proud to endure to pervade

1 अत्रपिपि अदर्पिपम् अक्षमिपि आशिपि
 2 अत्रपिष्टाः अदर्पी अक्षमिष्टाः आशिष्टाः
 3. अत्रपिष्ट अदर्पीत् अक्षमिष्ट आशिष्ट

76 क्लिञ् 9 77 अक्ष् 1 P 78 कुप् with निर् 79 तक्ष् 1 P
 P. to afflict to occupy 9 P to expel to make thin

1. अक्लेशिपम् आक्षिपन् निरकोपिपम् अतक्षिपम्
 2 अक्लेशी आक्षी निरकोपी अतक्षी
 3 अक्लेशीत् आक्षीत् निरकोपीत् अतक्षीत्

64 अमाशीत् 66 अमार्जीत् 10 U अमार्जन्त, अमामृजन्त 67 अस्यदत् अस्यन्त
 68 असेधीत् 4 P आशिपन् 69 अकृप्, अकृप् 70 अगोप्. 71 अतृप्, अतर्पीत्;
 अत्रापि 72 अजस 73 अदृप्, अदर्पीत्, अदर्पीत् 74 अक्षस्त 4 P अजस
 75 आप् 76 अक्लिञ्, 77 आप् 78 निरक्ष् 79 अतक्षत् 1. P to cover, to
 pare, अतक्षत्.

65 अञ्जे मिति ॥ अञ्जे मिति नितमिद् स्यात् । अञ्ज् takes इ necessarily
 in the Aor st. It is not, therefore, a wet root in the Aorist.

80 त्वद् 1. P. 81 गाह् 1. A. 82 गुह् 1. P. 83 गृह् 1. A.
to make thin. to churn. A. to cover. to take.

S

S.

S.

S.

S.

1. अगृहिपम् अगाहिपि अगृहिपम् + अगृहिपि अगर्हिपि
2. अगृहीः अगाहिष्टाः अगृहीः अगृहिष्टाः अगर्हिष्टाः
3. अगृहीत् अगाहिष्ट अगृहीत् अगृहिष्ट अगर्हिष्ट

84 तृह् 6. P. 85 तृह् 6. P. 86 वृह् 6. P. 87 वृह् 6. P.
to kill. to kill. to work. to work.

1. अतर्हिपम् अतृहिपम् अंवर्हिपम् अवर्हिपम्
2. अतर्हीः अतृहीः अवर्हीः अवर्हीः
3. अतर्हीन् अतृहीत् अवर्हीन् अवर्हीत्

88 स्तृह् 6. 89 चिद् 6. 90 बिप् 1. P. 91 शक् 4. 92 शिप् 1.
P. to kill. A. to obtain. to sprinkle. A. to be able. P. to kill.

1. अस्तर्हिपम् अवेदिपि अवेपिपम् अशक्तिपि अशेपिपम्
2. अस्तर्हीः अवेदिष्टाः अवेपीः अशक्तिष्टाः अशेपीः
3. अस्तर्हीन् अवेदिष्ट अवेपीन् अशक्तिष्ट अशेपीन्

SECTION VI.

Sixth variety (only Parasmaipadi).

Termination.

S.	D.	P.
1. सिपन्	सिप्य	सिप्य
2. सीः	सिष्टम्	सिष्ट
3. सीन्	सिष्टम्	सिपुः

* The following roots take this variety of the Aorist.
The last seven, however, take it optionally.

80 अत्पार्थीन् 81 अगाह्. 82 अगृह्. अगृह्. अगृह्. 83 अगृह्. 84 अगृह्.
85 अगृह्. 1. P. अगृह्-अवर्ही. 86 अगृह्. 87 अगृह्. 88 अगृह्. 89 अगृह्. P.
अगृह्. 90 अगृह्. 91 अगृह्. P. अगृह्. 92 अगृह्.

अ. १. अ. १. अ. १. अ. १. अ. १. अ. १.

* यस्मिन्मन्त्रावांशवच ॥ एषा मन्त्रावांशवचः निच इत् स्मृतम् (संस्कृतम्) । The roots
यम्, स्मृ, and नम्, and all roots ending in अ take this variety in the
Parasmaipadi. The roots ending in अ which are restricted to the first
second, and third varieties, do not take this variety. Roots ending in ए
ए and ओ are to be considered as roots ending in अ.

आदन्ताश्च मिनोतिश्च मीनात्येदैपरा नमि ।
यमि पर्याङ्गुपादिस्तु रमिथैषा सगागम ॥
सिचश्चेङ लुङ नित्य स्याग्जिप्रतिश्च छ्यतिस्तथा ।
दरिद्रा धयतिश्चाथ लीनातिश्च इयतिभ्यती ॥ २ ॥
सप्ताना सक् सिचश्चेङ्गा परस्मैपदिना लुङि ॥

1 या 2 P to go

2 मि 5 P. to throw.

3 मी 9 P to destroy

S. D. P.

S. D. P.

1. अयासिपम् अयासिष्य अयासिष्म
2. अयासी अयासिष्टम् अयासिष्ट
3. अयासीत् अयासिष्टाम् अयासिषु

- अमासिपम् अमासिष्य अमामिन्
- अमासी अमासिष्टम् अमास्य
- अमासात् अमासिष्टाम् अमसिषु

* 4 ये 1 P to weave

5 गौ 1 P to sing

1. अयासिपम् अयासिष्य अयासिष्म अयासिपम् अयासिष्य अगमिष्य
2. अयासी अयासिष्टम् अयासिष्ट अयासी अयासिष्टम् अगमिष्य
3. अयासीत् अयासिष्टाम् अयासिषु अयासीत् अयासिष्टाम् अगमिषु

6 नम् 1 P to bow 7 यम् 1 P to restrain 8 रम् with वि 9 घ्रा 1 P to smell 10 छोः 1 P to cut

1. अनसिपम् अयसिपम् व्यरसिपम् अघ्रासिपम् अछप्तिपम्
2. अनसी अयसी व्यरसी अघ्रासी अछप्ति
3. अनसीन् अयसीन् व्यरसीन् अघ्रासात् अछप्तिन्

11 दरिद्रा 2 P to be poor. 12 धे 1 P. to suck. 13 ली 9 P. to melt 14 शो 4 P to sharpen 15 सो 1 P to put an enl to

1. अदरिद्रासिपम् अधासिपम् अलासिपम् अशासिपम् असासिपम्
2. अदरिद्रासी अधासीः अरासी अशासी असासी
3. अदरिद्रासीत् अधासीन् अलासीत् अशासीत् असासीत्

2 A. अमास्त 4 ये 1 A अयास्त 7 यम् 1 A उदायत्, उपायत् उपायत्
8 रम् 1 A धारत् 9 अघ्रात् 10 अछत् 11 अदरिद्रो 12 अधात्, अदधत् 13
अनेपीत्, 4 A अनेष्ट, अलास्त 14 अशात् 15 असात्

* धे 1 P to cover should be similarly conjugated

- 8 **स्वप्** 1. P. 9 **ह्रिप्** 2. P.A. 10 **विप्** 9. P. 11 **विप्** 3. A.
A. to shine. to hate. to separate. to pervade

S.	S	S.	S.
1. अविक्षम्-अविक्षि	अद्विक्षम्-अद्विक्षि	अविक्षम्	अविक्षि
2. अविक्षः -अविक्षथाः	अद्विक्षः. अद्विक्षथाः	अविक्षः	अविक्षथाः
3. अविक्षत-अविक्षत	अद्विक्षत्-अद्विक्षत	अविक्षत्	अविक्षत

- 12 **शिप्** 1. P. to 13 **श्लिप्** 4. 14 **दिह्** 2. P. A. to
leave a residue. P. to embrace. anoint.

1. अशिक्षम्	अश्लिक्षम्	अधिक्षम्	अधिक्षाव	अधिक्षाम
2. अशिक्षः	अश्लिक्षः	अधिक्षः	अधिक्षतम्	अधिक्षत
3. अशिक्षत्	अश्लिक्षत्	अधिक्षत्	अधिक्षताम्	अधिक्षन्

दिह् A.

15 **दुह्** 2. P. A. to milk.

1. अधिक्षि	अधिक्षावहि } अधिक्षामहि	अधुक्षम्	अधुक्षाव	अधुक्षाम
	अदिहहि* }			
2. अधिक्षथाः	अधिक्षाथाम् अधिक्षथम् }	अधुक्षः	अधुक्षन्	अधुक्षत
अदिग्धाः †	अधिक्षथम् }			
3. अधिक्षत	अधिक्षाताम् अधिक्षन्त	अधुक्षत्	अधुक्षताम्	अधुक्षन्
अदिग्ध				

11 **विप्** 3 P. अविषन्. **विर्** 1. P. to sprinkle अवेषीत्; अविषत्. 12 **शिर्** 7. P. अशिरत् **शिप्** 1. P. to kill अशेषीत्; आशिक्षत्. 13 **श्लिप्** 1. P. to bare. अश्लेषीत्. 4 P. to adhere अश्लिषत्. 15 **दुह्** 1 P. to milk अदुहत्; अदोहीत्.

14 - 15 * **लुग्वदुह्विह्लिह्लिगुहामात्मनेपदे इत्ये** ॥ एषा वसत्य **दुग्वा** स्त्रान्ते तदि । The roots **दुह्**, **दिह्**, **लुह्** and **गुह्** when followed by the *Atmaepada* terminations beginning with a consonant of the dental class, drop **ह** optionally in this variety. The terminations which begin with a dental consonant are **वहि**, **याम्**, **ध्वम्** and **न्**.

14 † See the conjugation of **दिह्** Chapter I page 17.

दुह् A.		16 मिह् 1. P.		17 रुह् 1. P.
		to sprinkle.		to grow.
S.	D.	P.	S.	S
1. अबुक्षि	अबुक्षावहि	अबुक्षामहि	अमिक्षम्	अरक्षन्
	अदुहहि*			
2. अबुक्षथाः	अबुक्षायाम्	अबुक्षन्म	अमिक्षः	अरक्षः
अदुग्धाः		अधुग्वम्		
3. अबुक्षत	अबुक्षाताम्	अबुक्षन्त	अमिक्षन्	अरक्षत्
अदुग्ध				

18 लिह् 2.

P. A. to taste.

लिह् A.

1. अलिक्षम्	अलिक्षान्	अलिक्षाम	1. अलिक्षि	अलिक्षावहि	} अलिक्षामहि
				अलिहहि*	
2. अलिक्षः	अलिक्षतम्	अलिक्षत	2. अलिक्षथाः	अलिक्षायाम्	अलिक्षन्म
3. अलिक्षत्	अलिक्षताम्	अलिक्षन्	अलीढाः†		अलीढम्
			3. अलिक्षत	अलिक्षाताम्	अलिक्षन्त
			अलीढ		

The following fourteen roots take this variety optionally.

लुङि क्तयोगिनो वृत्ते क्रिश्नातिश्च मृशिः सृशिः ।

निष्कृषिः कर्षति कृषि विषिः सेके शिषिर्ही ।

गृहिगृही तृहिवृहौ वृहस्तृही चतुर्दश ॥

1. क्लिञ् 9. P.	2. मृश् 6. P.	3. सृश् 6. P.	4. कृप् with निर् 9.
to distress.	to consider.	to touch.	P. to tear.
1. अक्लिक्षम्	अमृक्षम्	अस्पृक्षम्	निरकुक्षम्
2. अक्लिक्षः	अमृक्षः	अस्पृक्षः	निरकुक्षः
3. अक्लिक्षन्	अमृक्षन्	अस्पृक्षन्	निरकुक्षन्

1 द्विच अक्लेरीन् क्रिञ् 4. A. अक्लेरिद्य 2 अमाधीन् ; अमाधीन्. 3 अस्पर्षात् ; अस्पर्षात्. 4 निरक्षोपीत्.

18 * Vide 14-15 * above

18 † Vide conjugation of the root Chapter I page 21

5 कृष् 1. P. to draw.	6 कृष् 6. P. A. to plough.	7 विष् 1. P. to sprinkle.	8 शिष् 1. P. to kill.
--------------------------	-------------------------------	------------------------------	--------------------------

S.	S.	S.	S.
1. अकृशम्	अकृषि	अविशम्	अशिशम्
2. अकृशः	अकृशयाः	अविशः	अशिशः
3. अकृशत्	अकृशत	अविशत्	अशिशत्

१० गृह् 1. P. A. to hide.

गृह् A.

1. अगृशम्	अगृशान्	अगृशाम्	1. अगृशि	अगृशामि	अगृशामहे
2. अगृशः	अगृशन्	अगृशन्		अगृहाः *	
3. अगृशत्	अगृशताम्	अगृशन्	2. अगृशयाः	अगृशयाः	अगृशन्
			अगृहाः		अगृशन्
			3. अगृशन्	अगृहाः	
			अगृह्	अगृशताम् अगृशन्	

10. गृह् 1.	11 तृह् 6.	12 वृह् 6	3 वृह् 6	14 तृह् 6
A. to take.	P. to kill.	P. to work	P. to work	P. to kill

1. अगृशि	अगृशम्	अगृशन्	अगृशम्	अगृशम्
2. अगृशयाः	अगृशः	अगृशन्	अगृश	अगृशः
3. अगृशत	अगृशत्	अगृशत्	अगृशत	अगृशत्

5. 6 P. अगृशीत्, अगृशीत्. 7 अगृश 7 अगृशीत् 8 अगृशीत् 9 अगृशीत्; अगृशीत्
10 अगृशीत् 11 अगृशीत् तृह् 7 P. अगृशीत्. 12 अगृशीत् तृह् 1 P. अगृशीत्. तृह्
1. P. अगृशीत्; अगृशीत् 13 अगृशीत्. 14 अगृशीत्

* Vide 14-15 above.

9 † अगृह् + ष्वप् अगृह् + ष्वप् अगृह् + ष्वप् अगृह् + ष्वप् the first ष्व being dropped and the preceding vowel being made long अगृह्

CHAPTER V.

Periphrastic future, future and conditional.

SECTION I.

Periphrastic Future.

† Terminations.

S.	Par.	P.	S.	Atm.	P.
	D.			D.	
1. तास्मि	तास्वः	तास्मः	ताहे	तास्वहे	तास्महे
2. तामि	तस्थः	तास्य	तासे	तासाथे	ताम्ये
3. ता	तारौ	तारः	ता	तारौ	तारः

✓ दा 3 P. A. to give.

1. दातास्मि	दातास्वः	दातास्मः	दाताहे	दातास्वहे	दातास्महे
2. दातामि	दातास्थः	दातास्य	दान मे	दातासाथे	दाताम्ये
3. दाता	दानौ	दानः	दाता	दातारौ	दातारः

दृ 2 P. 3 इ 2 P. ✓ इ with अधि 2. ३ चि 5. P. A.
to be poor. to go A. to study. to collect.

1. दृष्टितास्मि	एतास्मि*	अध्येताहे	चेतास्मि	चेताहे
2. दृष्टितामि	एतासि	अध्येतासे	चेतामि	चेतामे
3. दृष्टिता.	एता	अध्येता	चेता	चेता.

५ ७ नि 5. P. A. 7 श्रि 1. P. A. 8 श्रि 1. P. 9 ६ी 1. 4. A.
to throw. to serve. to grow. to fly.

1. मातास्मि	माताहे	श्रयितास्मि	श्रयिताहे	श्रयितास्मि	श्रयिताहे
2. मातामि	मातामे	श्रयितामि	श्रयितासे	श्रयितामि	श्रयितामे
3. माता	माता	श्रयिता	श्रयिता	श्रयिता	श्रयिता

† To the terminations इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set इ is forbidden after unit roots.

2 (Ch. III. S. V. 29. §) and (Ch. IV. S. V. I)

* 3 Final इ, उ, ऋ, short or long, and the penultimate short इ, उ, ऋ and ६ take Gana before the terminations of the Periphrastic Future.

6 (Ch. III. S. V. 46-47)

7-8-9 These are set roots.

10 दी 4 A to perish S	11 नी 1 P A to lead S	12 नी 9 P A to kill S	13 ली 9 P to adhere to S
-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	--------------------------------

1. दाताहे	नेतास्मि	नेताहे	मातास्मि	माताहे	छातास्मि	छेतास्मि
2. दातासे	नेतासि	नेतासे	मातामि	मातासे	छातासि	छेतासि
3. दाता	नेता	नेता	माता	माता	छाता	छेता

14 ली. 4 A to adhere to	15 शी 2 A to lie down	16 ऊर्ण 2 P A to cover
----------------------------	--------------------------	---------------------------

1. छाताहे-छेताहे	शयिताहे	* ऊर्णवितास्मि ऊर्णवितास्मि	ऊर्णविताहे ऊर्णविताहे
2. छातासे छेतासे	शयितासे	ऊर्णवितासि ऊर्णवितासि	
3. छाता-छेता	शयिता	ऊर्णविता ऊर्णविता	ऊर्णविता ऊर्णविता

17 कु 6 A to sound	18 नु 7 P to praise	19 श्रु 1 P to hear	20 श्रु with सम् 1 A to ooze	21 स्नु 2 P to ooze
-----------------------	------------------------	------------------------	---------------------------------	------------------------

1. कुताहे	नवितास्मि	श्रोतास्मि	सश्रोताहे	स्नवितास्मि
2. कुतासे	नवितासि	श्रोतासि	सश्रोतासे	स्नवितमि
3. कुता	नविता	श्रोता	सश्रोता	स्नविता

22 स्नु with प्र 2 A to shake	23 धू 5 9 P A to shake	24 धू 6 P to shake	25 नू 6 P to praise
----------------------------------	---------------------------	-----------------------	------------------------

1. प्रस्नोताहे	धवितास्मि	धातास्मि	धविताहे	धोताहे	धुवितास्मि	नुवितास्मि
2. प्रस्नोतासे	धवितासि	धातासि	धवितामे-धोतासे	धुवितसि	नुवितामि	नुवितामि
3. प्रस्नोता	धविता	धाता	धविता-धोता	धुविता	नुविता	नुविता

10 17 (Ch III S V 46 47)

13 14 (Ch. III S V 50)

16 ° (Ch III S V 6 °)

17 The root belonging to the कृदादि class the terminations are weak (See Ch IV S IV 10 b)

22 (Ch IV S IV(A) °0)

23 27 These are wet roots.

24 25 These also belong to the कृदादि class hence no Guna.

15 This is a set root

S.	S.	S.	S.
26 भू 1. P. to become.	27 सू 2. 4. A. to give birth.	28 कृ 8.P. A.to do.	29 जागृ. 2. P. to be awake.
1. भवितास्मि	सविताहे-सोताहे	कर्तास्मि-कर्ताहे	जागरितास्मि
2. भवितासि	सवितासे-सोतासे	कर्तासि-कर्तासे	जागरितासि
3. भविता	सविता-सोता	कर्ता-कर्ता	जागरिता
30 वृ 5.P. A. to choose, 9.A to divide.	31 श्रु 1. P.to sound.		
1. वरितास्मि वरीतास्मि	वरिताहे-वरीताहे		स्वरितास्मि-स्वर्तास्मि
2. वरितासि-वरीतासे	वरितासे-वरीतासे		स्वरितासि-स्वर्तासि
3. वरिता-वरीता	वरिता वरीता		स्वरिता स्वर्ता
32 च 9. P. A. to choose.	33 दे 1. A. to protect.	34 दो 4. P. to cut	35 गौ 1.P. to sing.
1. वरितास्मि वरीतास्मि-वरिताहे-वरीताहे	दाताहे	दातास्मि	गातास्मि
2. वरितासि-वरीतासि	वरितासे-वरीतासे	दातासि	गातासि
3. वरिता-वरीता	वरिता-वरीता	दाता	दाता गाता
36. त्रै 1. A. to protect.	37 शक् 5.P. to be able.	38 पच् 1.P.A. to cook.	39 प्रच्छ 6.P. to ask.
1. त्राताहे	शक्तास्मि	पक्तास्मि	पक्ताहे
2. त्रातासे	शक्तासि	पक्तासि	पक्तासे
3. त्राता	शक्ता	पक्ता	पक्ता प्रष्टा
40 त्यज् 1. P. to abandon.	41 त्रस्ज् 6. P. A. to fry.	42 मस्ज् 6. P. to purify.	43 यज् 1. P. A. to worship.
1. त्यक्तास्मि भ्रष्टास्मि-भर्ष्टास्मि	भ्रष्टाहे-भर्ष्टाहे	मद्धास्मि	यष्टास्मि-यष्टाहे
2. त्यक्तासि भ्रष्टासि-भर्ष्टासि	भ्रष्टासे-भर्ष्टासे	मद्धासि	यष्टासि-यष्टासे
3. त्यक्ता भ्रष्टा-भर्ष्टा	भ्रष्टा-भर्ष्टा	मद्धा	यष्टा-यष्टा
44 मृज् 4. A. to abandon.	45 अद् 2. P. to eat.	46 पद् 4.A. to go.	47 कुब्ध् 4.P. to be angry.
1. मृष्टास्मि मृष्टाहे	अत्तास्मि	पत्ताहे	क्रोद्धास्मि
2. मृष्टासि मृष्टासे	अत्तासि	पत्तासे	क्रोद्धासि
3. मृष्टा-मृष्टा	अत्ता	पत्ता	क्रोद्धा
			क्रोद्धा

49 मन् 4 50 आप् 5 51 मृप् 1 P. 52 लभ् 1. 53 गम् 1
A to think P to obtain to move A to get P to go
S S S S S

1 मन्ताहे आप्तास्मि सर्तास्मि स्रतास्मि लब्धाहे गन्तास्मि
2 मन्तासे आप्तासि सर्तासि स्रतासि लब्धासे गन्तासि
3 मन्ता आप्ता सर्ता स्रता लब्धा गन्ता

गम् with 54 कुश् 1 55 दंश् 1 P 56 दृश् 1 57 मृश् 6 P
सम् 1. A P to cry to bite P to see to touch

1. सगन्ताहे क्रोधास्मि दद्यास्मि द्रद्यास्मि मर्द्यास्मि म्रद्यास्मि
2. सगन्तासे क्रोधासि दद्यासि द्रद्यासि मर्द्यासि म्रद्यासि
3 सगन्ता क्रोधा दद्या द्रद्या मर्द्या-म्रद्या

58 कृप् 1. P 6 P. 59 वस् 1 60 दृश् 1 61 नह् 4 P
A to plough P to dwell P to burn A. to bind

1. कर्थास्मि क्रथास्मि कर्थाहे क्रथाहे वस्तास्मि दग्धास्मि नद्धास्मि नद्धाहे
2. कर्थासि क्रथासि कर्थासे-क्रथासे वस्तासि दग्धासि नद्धासि नद्धासे
3. कर्था-क्रथा कर्था-क्रथा वस्ता दग्धा नद्धा नद्धा

62 लिह् 2 P 63 बह् 1 P. 64 तञ्च् 7 P 65 ब्रश्चं 6 P
A to lick A to bear to shrink to cut

1. लेढास्मि लेढाहे वोढास्मि वोढाहे तञ्चितास्मि तङ्क्तास्मि ब्रश्चितास्मि-ब्रष्टास्मि
2. लेढासि-लेढासे वोढासि वोढास तञ्चितासि तङ्क्तासि ब्रश्चितासि-ब्रष्टासि
3 लेढा लेढा वोढा-वोढा तञ्चिता तङ्क्ता ब्रश्चिता ब्रष्टा

66 अञ्ज् 7 P 67 मृज् 1 2 68 स्यन्द् 1
to anoint P to purify A to go

1. अञ्जितास्मि-अङ्क्तास्मि मार्जितास्मि मार्ष्टास्मि स्यन्दिताहे स्यन्ताहे
2 अञ्जितासि-अङ्क्तासि मार्जितासि मार्ष्टासि स्यन्दितासे स्यन्तासे
3 अञ्जिता अङ्क्ता मार्जिता मार्ष्टा स्यन्दिता-स्यन्ता

51 (Ch 111 S 11 5 ण)

56 (Ch 111 S 11 23 (b))

57-53 (Ch 111 S 11 57 ण)

60 (Ch 111 S 11 9a) दद् + ता-दप् + ता-दप् + धा दग् + धा=दग्धा

61 (Ch 111 S 11 98)

62 63 (Ch 111 S 11 101 102) लिङ् + ता-लेद् + ता-लेद् + ता-लेद् +
धा-लङ् + दा-the first द् being dropped लेढा

64 to 8a These are wet roots

6a [Ch. 111, S 11 5 + (b)]

67 (Ch 111 S 111 9-10)

69 रघ् 4 70 कृप् 1 A 71 गुप् 1 P 72 तृप् 4 P 73 दृप् 4 P.

P. to kill to be able to protect. to be pleased to be proud.

S	S	S	S	S
1 रधितास्मि कन्पिताहे- गोपायितास्मि- तर्पितास्मि- दर्पितास्मि-				
रद्धास्मि कल्ताहे- गोपितास्मि- तर्प्तास्मि- दर्प्तास्मि-				
	कल्तास्मि गोप्तास्मि त्रप्तास्मि द्रप्तास्मि			
2 रधितामि कन्पितासे- गोपायितासि तर्पितामि- दर्पितामि-				
रद्धामि कल्तासे- गोपितासि- तर्प्तामि- दर्प्तासि-				
	कल्तासि गोप्तामि त्रप्तासि द्रप्तासि			
3 रधिता- कन्पिता- गोपायिता- तर्पिता- दर्पिता-				
रद्धा कल्ता- गोपिता- तर्प्ता- दर्प्ता-				
	कल्ता गोप्ता त्रप्ता द्रप्ता			

74 ध्रम् 1 A 75 अश् 3 A 76 नश् 4 P 77 अक्ष् 1 P.

4 P. to endure to pervade. to perish to occupy

1 क्षमितास्मि क्षमिताहे- अक्षिताहे- नक्षितास्मि अक्षितास्मि				
* क्षन्तास्मि क्षन्ताहे- अष्टाहे- नष्टास्मि † अष्टास्मि *				
2 क्षमितामि- क्षमितामे- अक्षितामे- नक्षितासि अक्षितासि-				
क्षन्तासि क्षन्तासे- अष्टासे- नष्टासि अष्टामि				
3. क्षमिता- क्षमिता- अक्षिता- नक्षिता- अक्षिता-				
क्षता क्षता अष्टा नष्टा अष्टा				

69 मेवलिटि रधे ॥ त्रिद्विंशति रधेनुंमस्यात् । न् is not added to रघ् before an affix beginning with the augment & except in the Perfect

70 उग्रि कृप् ॥ रुटि ह्यमनाथ कृप् परस्मैपद वा स्यात् ॥ कृप् is optionally Parasmaipada in the Periphrastic Future, Future Conditional and Desiderative. गतिष्वकृप् ॥ कृप् परस्य ताये रुकादितायेष्वपुंसस्य नान् स्यात्परस्य रभात् । कृप् does not admit & before the Parasmaipada terminations of the Periphrastic Future, Future Conditional and Desiderative

71 (Ch II S I 17-2) and (Ch III S III 16)

72 73 (Ch III S II 17-18) 76 † See note on नश् (Ch III S II 15)

77 ° (Ch III S III 20)

78 कृष् 9.P.	79 कृष् with निर	80 गाह् 1.A.	81 दुह् 4.P.	
to tear.	9. P. to tear.	to churn.	to bear hatred.	
S.	S.	S.	S.	
1. कोपितास्मि	निष्कोपितास्मि-	गाहिताहे-	द्रोहितास्मि-	
	निष्कोप्यास्मि	गाढाहे †	द्रोग्धास्मि-	
			द्रोढास्मि	
2. कोपितासि	निष्कोपितासि-	गाहितासे-	द्रोहितासि-	
	निष्कोप्यासि	गाढासे	द्रोग्धासि-	
			द्रोढासि	
3. कोपिता	निष्कोपिता-	गाहिता-	द्रोहिता-	
	निष्कोप्या	गाढा	द्रोधा-द्रोढा	
82 विद् 6.P.A.	83 चिप् 1.P.	84 शक् 4.P.A.	85 शिप् 1. P.	
to obtain.	to sprinkle.	to be able.	to kill	
1. वेदितास्मि वेदिताहे-	वेपितास्मि-	शकितास्मि-शकिताहे-	शेपितास्मि-	
वेत्तास्मि वेत्ताहे	वेष्टास्मि	शक्तास्मि शक्ताहे	शेष्टास्मि	
2. वेदितासि-वेदितासे-	वेपितासि-	शकितासि-शकितासे-	शेपितासि-	
वेत्तासि वेत्तासे	वेष्टासि	शक्त्यासि शक्तासे	शेष्टासि	
3. वेदिता- वेदिता-	वेपिता-	शकिता- शकिता-	शेपिता-	
वेत्ता वेत्ता,	वेष्टा	शक्ता शक्ता	शेष्टा	
86 इप् 6.P.	87 सह् 1.A.	88 लभ् 4.P.	89 रुप् 4.P.	90 रिप् 4. P.
to wish.	to endure.	6.P. to desire.	to hurt.	to hurt.
1. इषितास्मि- सहिताहे-	लोभितासि-	रोपितास्मि-	रेपितास्मि-	
इष्टास्मि सोढाहे *	लोब्धास्मि	रोष्टास्मि	रेष्टास्मि	

79 निरःकृष्: † निरः परात्कृषो बलादेरार्धधातुकस्य इडा स्यात् । After कृष् prefixed by the preposition निर the augment † is optionally prefixed to the Ardhadhatuka terminations beginning with any consonant except य्.

80 गाह् + ताहे-गाढ् + ताहे-गाह् + भाहे-गाढ् + ब्रह्. The first ह् being dropped गाढाहे.

81 (See Ch. III S. III. 34 ††)

84, 85 See Ch III, S. II, 41-44.

86-90 तांपसहलुगपरिणः ॥ इच्छन्त्यादेः परस्य तादेराधधातुकस्येद्वयस्यात् ॥ These roots take † optionally when followed by any Ardhadhatuka termination beginning with इ.

87 * Ch. III, S. II. 102 †

S.	S.	S.	S.	S.
2. एपितासे- एष्टासि	सहितासे- सोढासे	छोभितामि- छोब्धासि	रोपितासि- रोष्टासि	रोपितासि- रोष्टासि
3. एपिता- एष्टा	सहिता- सोढा	छोभिता- छोब्धा	रोपिता- रोष्टा	रोपिता- रोष्टा

91 ग्रह् 9.P.A. //
to take.

1. ग्रहीतास्मि-ग्रहीताहे
2. ग्रहीतासि-ग्रहीतासे
3. ग्रहीता-ग्रहीता

92 बिज् 6 A.7.P.
to be disgusted.

- विजितास्मि विजिताहे
- विजितासि विजितासे
- विजिता विजिता

93 अज् 1.P.
to go

- अजितास्मि-वेतासि
- अजितासि-वेतासि
- अजिता-वेता

94 धूप 1.P.
to heat.

1. धूपायितास्मि-
धूपितामि
2. धूपायितासि-
धूपितासि
3. धूपायिता-
धूपिता

95 विच्छ् 6. P.
to go.

- विच्छायितास्मि-
विच्छितामि
- विच्छायितासि-
विच्छितासि
- विच्छायिता-
विच्छिता

96 पण् 1.P.
to praise.

- पणायितास्मि-
पणिताहे
- पणायितासि-
पणितासे
- पणायिता-
पणिता

97 पन् 1.P.
to praise.

- पनायितास्मि-
पनिताहे
- पनायितासि-
पनितासे
- पनायिता-
पनिता

98 ऋत् 1.P. to censure.

1. ऋतयिताहे अर्तितास्मि
2. ऋतयितासे अर्तितासि
3. ऋतयिता-अर्तिता

99 कम् 1. A. to love.

- कामयिताहे-कमिताहे
- कामयितासे कमितासे
- कामयिता-कमिता

91 (Ch 1V S. V. 33) 92 (Ch. 111.S. V. 54 •)

93 (Ch 111 S V 1)

94-99 (Ch 11. S. 1 17-20, 21-22) and (Ch 111. S 111 16)

98 See Ch 11 S. I. 21, The addition of ईय is optional when the Ardhadhatuka affixes follow, so when the augment ईय is not added the root is Parasmaipadi.

99 Ch. 11 S. 1, 22,

100 दीधी 2. A. to shine. S.	101 वेवी 2. A. to go. S.	102 कुद् 6. P. to be cooked. S.
1. दीधिताहे	वेविताहे	कुटितास्मि
2. दीधितासे	वेवितासे	कुटितासि
3. दीधिता	वेविता	कुटिता

SECTION II.

Future.

Terminations °

Par.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. स्यामि	स्याव.	स्यामः	स्ये	स्यावहे	स्यामहे
2. स्यसि	स्यथः	स्यथ	स्यसे	स्यथे	स्यध्वे
3. स्यति	स्यत.	स्यन्ति	स्यते	स्येते	स्यन्ते

1 कृ 8. P. Å. to do.

1. करिष्यामि †	करिष्यायः	करिष्याम.	करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
2. करिष्यसि	करिष्यथः	करिष्यथ	करिष्यसे	करिष्यथे	करिष्यध्वे
3. करिष्याति	करिष्यतः	करिष्यन्ति	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते

100—101 (Ch III. S. V 31) बीवर्गयोर्दीधीवेव्योः ॥ एतयोरन्तस्वल्लोपः स्यात्-
कारवर्णेन परे। These two roots drop their final vowel before य् and इ.

102 Ch. III S. V 12

° To the terminations of the Future ई is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set ई is forbidden after any roots.

1 † Final इ, उ, ऋ, short or long, and the penultimate short इ, उ, ऋ, and ए take Guna

1, 2. ऋद्धनो. स्ये ॥ कृनो हन्तेश्च स्यस्येऽस्यात् । Roots ending in ऋ and the root हृन् admit ई in the Future and the Conditional.

2 हन् 2. P. 3 गम् 1 P.
to kill. to go.
S. S.

4 वृत् 1. A.
to be.
S.

5 वृश् 1. A.
to grow.
S.

1. हनिष्यामि	गमिष्यामि	वत्स्यामि-वर्तिष्ये	वत्स्यामि वर्तिष्ये
2. हनिष्यसि	गमिष्यसि	वत्स्यसि-वर्तिष्यसे	वत्स्यसि-वर्तिष्यसे
3. हनिष्यति	गमिष्यति	वत्स्यति वर्तिष्यते	वत्स्यति-वर्तिष्यते

6 शृष् 1. A to break wind. 7 स्यन्द 1 A to drop.

1. शत्स्यामि	शर्तिष्ये	स्यन्स्यामि	स्यन्दिष्ये-स्यन्त्ये
2. शत्स्यसि	शर्तिष्यसे	स्यन्त्यसि	स्यन्दिष्यसे-स्यन्त्यसे
3. शत्स्यति	शर्तिष्यते	स्यन्त्यति	स्यन्दिष्यते-स्यन्त्यते

8 कृप् 1. A. to be able. 9 कृत् 6.P. 10 चृत् 6. P. to kill.
to cut

1. कल्स्यामि	कर्तिष्ये	कल्स्यामि-कर्तिष्यामि	चत्स्यामि-चर्तिष्यामि
2. कल्स्यसि	कर्तिष्यसे	कल्स्यसि-कर्तिष्यसि	चत्स्यसि-चर्तिष्यसि
3. कल्स्यति	कर्तिष्यते	कल्स्यति कर्तिष्यति	चत्स्यति चर्तिष्यति
- 11 वृद् 7. P. A. to play; to shine. 12 तृद् 7 P. A. to destroy.
1. छत्स्यामि-छर्दिष्यामि	छत्स्ये-छर्दिष्ये	तत्स्यामि-तर्दिष्यामि	तत्स्ये-तर्दिष्ये
2. छत्स्यसि-छर्दिष्यसि	छत्स्यसे छर्दिष्यसे	तत्स्यसि तर्दिष्यसि	तत्स्यसे तर्दिष्यसे
3. छत्स्यति-छर्दिष्यति	छत्स्यते-छर्दिष्यते	तत्स्यति तर्दिष्यति	तत्स्यते तर्दिष्यते

3 गमेरिद् परस्मैपदेषु ॥ गमे. परस्य सकारादेरिदृश्यात् परस्मैपदेषु ॥ गम्, when Parasmaipadi, takes ई in the Future, Conditional and Desiderative, also when it is a substitute for ई 2 P to go and ई 2 P. with अधि to remember. जिगमिपति, अधिजिगमिपति गम् ञ् सगस्यते

4 (a) वृद्ध्. स्यसन्नोः ॥ वृतादिभ्यः परस्मैपदं वा स्यात्स्ये सनिच । (b) नवृद्ध्. तुर्म्य- ॥ एभ्यः सकारादेराध्यातुकस्थेण नस्यात्तडानयोरभावे । (c) तासिचकृपः ॥ कृपेः परस्य तामे. सकारादेराध्यातुकस्थे चेषणस्यात्तडानयोरभावे । (a) The roots वृत्, वृश्, वृत्, स्यन्द and कृप् are optionally Parasmaipadi in the Future, Conditional and Desiderative (b) They do not admit ई before the Parasmaipadi terminations of the same tenses (c) कृप् does not take ई also before the Parasmaipadi terminations of the Periphrastic Future. (See Sec 1-70)

9 to 13 सेऽभिचि कृत चृत चृद् वृद् नृतः ॥ एभ्यः परस्य सित्जन्निनस्य सादेराध्यातुकस्थेऽस्य त । The roots कृत्, चृत्, चृद्, वृद् and नृत् insert ई optionally when followed by any Ardhadhatuka termination beginning with स. They do not, however, do so in the Aorist.

13 नृत् 4. P. to dance.
S.

1. नर्त्स्यामि-नर्त्तिष्यामि
2. नर्त्स्यसि नर्त्तिष्यसि
3. नर्त्स्यति-नर्त्तिष्यति

14 ग्रह् 9. P. A- to take.
S.

- ग्रहीष्यामि ग्रहीष्ये
- ग्रहीष्यसि ग्रहीष्यसे
- ग्रहीष्यति ग्रहीष्यते

SECTION III.

Conditional. †

Terminations*

Par.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. स्वम्	स्वाव	स्याम्	स्ये	स्यावहि	स्यामहि
2. स्यः	स्यतम्	स्यत	स्यथाः	स्येथाम्	स्यध्वम्
3. स्यत्	स्यताम्	स्यन्	स्यत	स्येताम्	स्यन्त

1. वृष् 1. P. A. to know.

1. अवोधिष्यम् †	अवोधिष्याव	अवोधिष्याम
2. अवोधिष्यः	अवोधिष्यतम्	अवोधिष्यत
3. अवोधिष्यत्	अवोधिष्यताम्	अवोधिष्यन्

Atm

1. अवोधिष्ये	अवोधिष्यावहि	अवोधिष्यामहि
2. अवोधिष्यथाः	अवोधिष्येथाम्	अवोधिष्यध्वम्
3. अवोधिष्यत	अवोधिष्येताम्	अवोधिष्यन्त

2 नी 1. P. A.
to carry.

3 वृत् 1. A.
to be.

4 वृत् 1 A
to grow.

S.	S.	S.	S.	S.	S.
1. अनेष्यम्	अनेष्ये	अवर्त्स्यम्	अवर्त्तिष्ये	अनर्त्स्यम्	अनर्त्तिष्ये
2. अनेष्यः	अनेष्यथाः	अवर्त्स्यः	अवर्त्तिष्यथाः	अनर्त्स्यः	अनर्त्तिष्यथाः
3. अनेष्यत्	अनेष्यत	अवर्त्स्यत्	अवर्त्तिष्यत	अनर्त्स्यत्	अनर्त्तिष्यत

14 See Ch IV. S- V. 33

† The augment अ is to be prefixed to the root

* To the terminations of the conditional ३ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set. ३ is forbidden after Anit roots

‡ Final इ, उ, ऋ, short or long, and the penultimate short इ, उ, ऋ and ३ take Guṇa.

5 गृध् to break wind.

6 स्यन्द् to drop.

S.

S.

S.

S.

S.

1. अशत्स्यम्	अशर्षिष्ये	अस्यन्स्यम्	अस्यन्दिष्ये-अस्यन्स्ये
2. अशत्स्यः	अशर्षिष्यथाः	अस्यन्स्यः	अस्यन्दिष्यथाः-अस्यन्स्यथाः
3. अशत्स्यत्	अशर्षिष्यत	अस्यन्स्यत्	अस्यन्दिष्यत-अस्यन्स्यत

7 कृ to be able.

8 कृन् to cut.

1. अकल्स्यम्	अकल्पिष्ये-अकल्स्ये	अकत्स्यम्-अकर्तिष्यम्
2. अकल्स्यः	अकल्पिष्यथाः-अकल्स्यथाः	अकत्स्यः-अकर्तिष्यः
3. अकल्स्यत्	अकल्पिष्यत-अकल्स्यत	अकत्स्यत्-अकर्तिष्यत्

9 चृन् to kill.

10 छृद् to play.

1. अचत्स्यम्-अचर्तिष्यम्	अच्छत्स्यम्-अच्छर्दिष्यम्	अच्छत्स्ये-अच्छर्दिष्ये
2. अचत्स्यः-अचर्तिष्यः	अच्छत्स्यः-अच्छर्दिष्यः	अच्छत्स्यथाः-अच्छर्दिष्यथाः
3. अचत्स्यत्-अचर्तिष्यत्	अच्छत्स्यत्-अच्छर्दिष्यत्	अच्छत्स्यत-अच्छर्दिष्यत

11 तृद् to destroy.

12 नृन् to dance.

1. अतत्स्यम्-अतर्दिष्यम्	अतत्स्ये-अतर्दिष्ये	अनत्स्यम्-अनर्तिष्यम्
2. अतत्स्यः-अतर्दिष्यः	अतत्स्यथाः-अतर्दिष्यथाः	अनत्स्यः-अनर्तिष्यः
3. अतत्स्यन्-अतर्दिष्यत्	अतत्स्यत-अतर्दिष्यत	अनत्स्यन्-अनर्तिष्यत्

We give below the third person singulars of the Future and Conditional of some roots of more difficult conjugation.

Roots.	Future.	Conditional.	Roots.	Future.	Conditional.
1. दा	दास्यति-ते	अदास्यत्-त	5. चि	चेप्यति ते	अचेप्यत्-न
2. दरिद्रा	दरिद्रिष्यति	अदरिद्रिष्यत्	6. मि	मास्यति-ते	अमास्यत् त
3. इ	एष्यति	ऐष्यन्	7. धि	ध्रियिष्यति-ते	अध्रियिष्यत्-न
4. इ with अदि	अध्येष्यते	अध्येष्यत- अध्यष्यिष्यत	8. श्वि	श्रियिष्यति	अश्रियिष्यत्
			9. जि	जिष्यति-ते	अजिष्यत्

8-12 See Ch. III. S. V. 18 f.

2 (Ch. III. S. V. 29 § (b) and (Ch. IV. S. V. 1)

6, 10, 11 (Ch. III. S. V. 16-17)

7-9 These are set roots.

Roots	Future	Conditional	Roots	Future	Conditional
10 दी	दास्यते	अदास्यत्	27 भृ	भ्रिय्यति	अभ्रिय्यत्
11 मी	मास्यति-ते	अमास्यत् त	28 सू 4	सोऽस्यते	असोऽस्यत्
12. ली 9 P	लास्यति-	अलास्यत्-	A	स्रिय्यते	अस्रिय्यत्
	लेष्यति	अलेष्यत्	29 सू 6 P.	स्रिय्यति	अस्रिय्यत्
13 ली. 4 A	लास्यते-	अलास्यत्-	30. कृ. with सम्	सम्कारिष्यति ते	ममस्कारिष्यत् त
	लप्यते	अलेप्यत्			
14 शी	श्रिय्यते	अश्रिय्यत्	31 जागृ	जागरिष्यति	अजागरिष्यत्
15 दीवी	दीरिष्यते	अदीरिष्यत्	32 वृ	वरिष्यति ते	अवरिष्यत् त
16 वेरी	वेरिष्यते	अवेरिष्यत्		वरीष्यति ते	अवरीष्यत् त
17 ऊर्णु	ऊर्णयिष्यति ते	ओर्णयिष्यत् त	33 स्तृ	स्वरिष्यति	अस्वरिष्यत्
	ऊर्णयिष्यति ते	ओर्णयिष्यत् त	34 स्तृ	स्वरिष्यति ते	अस्वरिष्यत् त
18. कु	कुर्याते	अकुर्यात्		वरीष्यति ते	अवरीष्यत् त
19 नु	नरिष्यति	अनरिष्यत्	35. दे	दास्यते	अदास्यत्
20 श्रु	श्रोष्यति	अश्रोष्यत्	36 दो	दास्यति	अदास्यत्
21 ध्रु with	सध्रोष्यते	समध्रोष्यत्	37 ने	गास्यति	अगास्यत्
	सम्		38 व्र	वास्यते	अवास्यत्
22 म्नु	म्रियिष्यति	अम्रियिष्यत्	39 शक् 5 P	शक्षति	अशक्षत्
23 स्नु with	प्रस्रोष्यते	प्रास्रोष्यत्	40 पच	पक्ष्यति ते	अपक्ष्यत्-त
	प्र		41 प्रच्छ	प्रक्ष्यति	अप्रक्ष्यत्
24 धू 5 9 P A.			42 प्रच्छ with आ	आप्रक्ष्यते	आप्रक्ष्यत्
	ध्रियिष्यति ते	अध्रियिष्यत् त	43 त्यज	त्यक्ष्यति	अत्यक्ष्यत्
	धोष्यति ते	अधोष्यत् त	44 भ्रस्ज्	भ्रक्ष्यति ते	अभ्रक्ष्यत् त
25 धू {	ध्रियिष्यति	अध्रियिष्यत्		भक्ष्यति-त	अभक्ष्यत् त
6 P)					
26 नृ	नुरिष्यति	अनुरिष्यत्			

Roots	Future	Conditional	Roots	Future	Conditional
45 मञ्ज्	मञ्जस्यति	अमञ्जस्यन्	66. वृप्	वृक्ष्यति ते	अवृक्ष्यन् त
46 यन्	यस्यति ते	अयस्यन्-त		वृक्ष्यति-ते	अवृक्ष्यन् त
47. मृन्	मृक्ष्यति-ते	अमृक्ष्यन् त	67. यम्	यस्यति	अयस्यन्
48 अद्	आत्म्यति	आत्म्यन्	68 दह्	वक्ष्यति	अवक्ष्यन्
49 पद्	पत्स्यते	अपत्स्यत	69 नह्	नत्स्यति-ने	अनत्स्यत् त
50 निद् 2 P.	वेदिष्यति	अवेदिष्यन्	70. छिह्	छेत्स्यति-ते	अछेत्स्यन् त
51 निद् 4 7 A	वेत्स्यते	अवेत्स्यत	71. वह्	वक्ष्यति ते	अवक्ष्यन्-त
52 कृप्	क्रोक्ष्यति	अक्रोक्ष्यन्	72. तञ्ज्	तज्जिष्यति-	अतज्जिष्यत्-
53 वन्	मन्म्यति	अमन्म्यत्		तद्वक्ष्यति	अतद्वक्ष्यत्
54. मन् 4 A	मम्भते	अमम्भत	73. ब्रध्	ब्रध्धिष्यति-	अब्रध्धिष्यत्
55. मन् 8 A	मनिष्यते	अमनिष्यत		ब्रक्ष्यति	अब्रक्ष्यत्
56. आप् 5. P.	आप्स्यति	आप्स्यन्	74. अञ्	अज्जिष्यति-	आज्जिष्यत्-
57. मृप्	सम्प्यति	असम्प्यत्		अदक्ष्यति	आदक्ष्यन्
	सम्प्यति	असम्प्यन्	75. मृन्	मार्जिष्यति-	अमार्जिष्यन्-
58. लम्	लप्स्यते	अलप्स्यत		मार्क्ष्यति	अमार्क्ष्यत्
59 गम् with			76. हिद्	हेदिष्यति	अहेदिष्यन्-
सम्	मगस्ये	समगस्यत		हेत्स्यति	अहेत्स्यत्
60. नम्	नस्यति	अनम्यन्	77. रृप्	रृप्ष्यति	अरृप्ष्यन्-
61. कृग्	क्रोक्ष्यति	अक्रोक्ष्यन्		रत्स्यति	अरत्स्यन्
62. दग्	ददक्ष्यति	अददक्ष्यन्	78. तृप्	तर्पिष्यति-	अतर्पिष्यत्-
63. दग्	दक्ष्यति	अदक्ष्यन्		तर्प्यति-	अतर्प्यन्-
64 दग् with सम्				त्रप्स्यति	अत्रप्स्यत्
	सदक्ष्यते	समदक्ष्यत	79. दृप्	दर्पिष्यति-	अदर्पिष्यन्-
65. मृन्	मर्क्ष्यति	अमर्क्ष्यत्		दर्प्यति-	अदर्प्यत्-
	म्रक्ष्यति	अम्रक्ष्यन्		द्रप्स्यति	अद्रप्स्यत्

45 (Ch III S II 15)

46 (Ch III S II 8 ½)

47 (Ch. III S II 23 b)

50 Th s is a sct root.

51 This is an ant root.

57 (Ch III S II 57 ½)

63 (Ch III S II 23 b)

65 66 (Ch. III S II, 57 ½)

67 (Ch IV S IV (B) 10 f)

68 (Ch III S II 93)

69 (Ch. III S II 98 | page 78)

70 71 (Ch III S II 102)

72 to 80 and 85 to 91 These are wet roots.

73 (Ch. III S II 8 ½)

75 (Ch III S II 11 10)

78, 79 (Ch III S II 57 ½)

Roots	Future.	Conditional	Roots	Future	Conditional
80. क्षम्	क्षमिष्यति ते क्षस्यति ते	अक्षमिष्यत् त अक्षस्यत् त	91. शिप्	शेषिष्यति- शेक्ष्यति	अशेषिष्यत्- अशेक्ष्यत्
81. अश्	अशिष्यते- अक्ष्यते	आशिष्यत- आक्ष्यत	92. ग्रह्	ग्रहीष्यति ते	अग्रहीष्यत्-त
82. नश्	नशिष्यति- नङ्क्ष्यति	अनशिष्यत्- अनङ्क्ष्यत्	93. विज् 7. P 6. Â.	उद्विजिष्यति-ते	उद्विजिष्यत्-त
83. अक्ष्	अक्षिष्यति- अक्ष्याति	आक्षिष्यत्- आक्ष्यत्	94. अज्	अजिष्यति आजिष्यत्- वेष्यति . अवेष्यत्	
84. कुप्	कोपिष्यति	अकोपिष्यत्	95. कुट्	कुटिष्यति	अकुटिष्यत्
85. कुप् with निर्	निष्कोपिष्यति- निष्कोक्ष्यति	निरकोपिष्यत्- निरकोक्ष्यत्	96. गुप्	गोपायिष्यति-अगोपायिष्यत्- गोपिष्यति- अगोपिष्यत्- गोपयति अगोपयत्	
86. गाह्	गाहिष्यते- घाक्ष्यते	अगाहिष्यत्- अघाक्ष्यत्	97 धूप्	धूपायिष्यति- धूपिष्यति	अधूपायिष्यत्- अधूपिष्यत्
87. द्रुह्	द्रोहिष्यति-अद्रोहिष्यत्- द्रोक्ष्यति	अद्रोहिष्यत्- अद्रोक्ष्यत्	98. विच्छ्	विच्छायिष्यति- विच्छिष्यति	अविच्छा- अविच्छिष्यत्
88. बिद् 6. P. Â.	वेदिष्यति ते वेत्स्यति-ते	अवेदिष्यत् त अवेत्स्यत्-त	99. पण्	पणायिष्यति अपणायिष्यत्- पणिष्यते	अपणायिष्यत्- अपणिष्यत्
89. विप्	वेपिष्यति- वेक्ष्यति	अवेपिष्यत्- अवेक्ष्यत्	100. पन्	पनायिष्यति-अपनायिष्यत्- पनिष्यते	अपनायिष्यत्- अपनिष्यत्
90. शक् 4. P. Â.	शकिष्यति-ते-अशकिष्यत्-त शक्ष्यति ते	अशकिष्यत्-त अशक्ष्यत् त	101. कृत्	कृतीयिष्यते आर्तायिष्यत्- अर्तिष्यति	आर्तायिष्यत्- अर्तिष्यत्
			102. कम्	कामयिष्यते-अकामयिष्यत्- कमिष्यते	अकामयिष्यत्- अकमिष्यत्

82 (Ch. III S. 11 15)

92 (Ch IV. S. V. 33)

93 (Ch III S. V. 54 °)

94 (Ch III S V. 1.)

95 (Ch IV. S. 1V. 10 b page 127)

96 to 102 (Ch III. S. 1. 17-20, 21-22)

and' (Ch. III. S. III 16)

CHAPTER VI.

BENEDICTIVE.*

Terminations. †

S.	Par. D.	P.	S.	Atm. D.	P.
1. यासम्	यास्व	यास्म	सीय	सीवहि	सीमहि
2. याः	यास्तम्	यास्त	सीष्टाः	सीयास्थाम्	सीध्वम्
3. यात्	यास्ताम्	यासुः	सीष्ट	सीयास्ताम्	सीरन्

1 चि

1. चीयासम्	चीयास्व	चीयास्म	चेपीय	चेपीवहि	चेपीमहि
2. चीयाः	चीयास्तम्	चीयास्त	चेपीष्टाः	चेपीयास्थाम्	चेपीध्वम्
3. चीयात्	चीयास्ताम्	चीयासुः	चेपीष्ट	चेपीयास्ताम्	चेपीरन्

2 धु

1. धूयासम्	धूयास्व	धूयास्म	धोषीय	धोषीवहि	धोषीमहि
2. धूयाः	धूयास्तम्	धूयास्त	धोषीष्टाः	धोषीयास्थाम्	धोषीध्वम्
3. धूयात्	धूयास्ताम्	धूयासुः	धोषीष्ट	धोषीयास्ताम्	धोषीरन्

3 कृ

1. क्रियासम्	क्रियास्व	क्रियास्म	कृपीय	कृपीवहि	कृपीमहि
2. क्रियाः	क्रियास्तम्	क्रियास्त	कृपीष्टाः	कृपीयास्थाम्	कृपीध्वम्
3. क्रियात्	क्रियास्ताम्	क्रियासुः	कृपीष्ट	कृपीयास्ताम्	कृपीरन्

* The Benedictive Parasmaipada does not take इ. The Benedictive Atmanepada takes इ after set roots and optionally after those that are optionally set. Anit roots do not admit it.

† The terminations of the Benedictive Parasmaipada are weak and those of the Atmanepada are strong. Before the latter the final vowel and the penultimate prosodically short इ, उ, ऋ, & ए are gunated when इ is prefixed to them. When they are added without the augment इ, the final इ & उ, short or long, take Guna. Other vowels remain unchanged, subject, however, to the change of long ऋ to इर or उर, as the case may be.

1-2 अहस्तावधानुक्रयोर्दीर्घः॥अजन्तस्याहस्य दीर्घःस्यादाद्यौ प्रत्यये परे न तु हस्ता-
वधानुक्रयोः । The final vowel of a root becomes long before a weak termination beginning with य except a Krit or a Sarvadhata affix.

3 रिदशयल्लिङ्ग ॥ इ यकि यादावधानुके लिङि च ऋगोरिदादेशःस्यात् । रि is substituted for the final of an inceptive root ending in ऋ before the अ of the sixth conjugation, before the य of the passive, and before the Parasmaipada terminations of the Benedictive.

4 स्मृ			5 ऋ		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. स्मर्यासम्	स्मर्यास्व	स्मर्यास्म	अर्यासम्	अर्यास्व	अर्यास्म
2. स्मर्याः	स्मर्यास्तम्	स्मर्यास्त	अर्याः	अर्यास्तम्	अर्यास्त
3. स्मर्यान्	स्मर्यास्ताम्	स्मर्यासुः	अर्यात्	अर्यास्ताम्	अर्यासुः

6 स्तृ 5. P. Ā.

S.	S	D	P
1. स्तर्यासम्	स्तरिपीय *	स्तरिपीवहि	स्तरिपीमहि
2. स्तर्याः	स्तरिपीष्टाः	स्तरिपीयास्थाम्	स्तरिपीध्व इम्
3. स्तर्यात्	स्तरिपीष्ट	स्तरिपीयास्ताम्	स्तरिपीरन्
	स्तृपीय †	स्तृपीवहि	स्तृपीमहि
	स्तृपीष्टाः	स्तृपीयास्थाम्	स्तृपीध्वम्
	स्तृपीष्ट	स्तृपीयास्ताम्	स्तृपीरन्

7 स्तृ P. Ā.

S.	P.	S.	P.	८ S.	P.
1. स्तीर्यासम्	स्तीर्यास्म	स्तरिपीय ‡	स्तरिपीमहि	स्तीर्याय	स्तीर्यामहि
2. स्तीर्याः	स्तीर्यास्त	स्तरिपीष्टाः	स्तरिपीध्व-इम्	स्तीर्याष्टाः	स्तीर्याध्वम्
3. स्तीर्यात्	स्तीर्यासुः	स्तरिपीष्ट	स्तरिपीरन्	स्तीर्याष्ट	स्तीर्यारन्

8 चृ P. Ā.

1.	वृर्यासम्	वृर्यास्म	वरिपीय	वरिपीमहि	वृर्याय	वृर्यामहि	देयासम्-दासीय
2.	वृर्याः	वृर्यास्त	वरिपीष्टाः	वरिपीध्व इम्	वृर्याष्टाः	वृर्याध्वम्	देयाः- दासीष्टाः
3.	वृर्यात्	वृर्यासुः	वरिपीष्ट	वरिपीरन्	वृर्याष्ट	वृर्यारन्	देयात्- दासीष्ट

9 दा 3.P.Ā.

4 गुणोऽतिसंयोगाद्योः ॥ अर्धे, अथवागदेऽर्धे दन्तस्यच गुण स्यादधिक यादाचार्यभातुक इति

च । Final ऋ preceded by a conjunct consonant and the root ऋ take Gana before the य of the Passive and before the Parasmaipada terminations of the Benedictive

८ ° For the optional addition of इ see Cl. IV S. 1V (A) 25.

८ † After verbs ending in ऋ the Benedictive Atmanepada terminations beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel, are weak when they do not admit of इ See Ch. IV S. 1V. (A) 23. °

7 ‡ नल्लिङि ॥ वृत्तो लिङ् इटो दीर्घो न स्यात् । The intermediate इ is not lengthened in the Benedictive in the case of the verb ७ १ A. ८. P. A. and of roots ending in long ऋ, ७ १ A. वरिपीट-वृपीट, ७ ८. P. A. नियात् वरिपीट-वृपीट.

9 to 20 णिङि ॥ पुनर्दानां मासयादीनां च एव स्यादधिकभातुक इति लिङि । These roots substitute ण् for their final vowel before the Parasmaipada terminations of the Benedictive.

Roots	3 Sing	Roots	3 Sing	Roots.	3 Sing.
10 धा	धेयात् धामीष्ट	22 प्रा	1. P. प्रेयात्-	36 ज्या	जीयान्
11 दा	1. P. देयात्		प्रायात्	37 व्यध्	विध्यात्
12 दो	4. P. देयात्	23 पै	1. P. पायात्	38 वध्	उध्यात्
13 दे	1. A. to	24 वच्	उन्यात्	39 व्यच्	विध्यात्
	protect दासीष्ट.	25 स्वप्	सुन्यात्	10 वध्	वृध्यान्
14 धे	1. P. to	26 यज्	इन्यात्-यक्षीष्ट	41 प्रच्छ्	पृच्छयात्
	drink. वेयात्	27 वप्	उप्यात् वप्सीष्ट		} § भृज्यात्- भ्रक्षीष्ट- मक्षीष्ट †
15 मा	2. P. मेयात्	28 वह्	उह्यात् वक्षीष्ट	42 भ्रज्	
16 स्था	स्वेयात्	29 वस्	1. P. उप्यात्		
17 गे	गेयात्	30 वे	ऊयात्-	43 शास्	शिष्यात्
18 पा	to drink पेयात्	31 व्ये	वासीष्ट	44 गी	गिषीष्ट
„	to protect पायात्		व्यासीष्ट	45 ऊह्	ऊह्यान्
19 ह्य	3 P. to aban-	32 ह्ये	ह्यात्-	" with सम्	सनुह्यात्
	don. ह्येयात्		ह्यासीष्ट	46 इ	ईयात्
"	A to go. हासीष्ट	33 वद्	1. P. उद्यात्	" with उद्	उदियात्
20 सो	4. P. सेयात्	34 श्वि	शुयात्	47 जन्	जनिषीष्ट
21 ग्ले	1. P. ग्लेयात्-	35 ग्रह्	गृह्यान्	48 सन्	सन्त्यात्
	ग्लयात्		ग्रहीषीष्ट		सायात्

21, 22 वाऽन्यस्य सयोगादेः ॥ घुमास्वादेरन्यस्य सयोगादेर्धातोर्गन एववा स्यादार्ध-
धातुने चिति निहि । Other roots ending in औ and beginning with a conjunct
consonant change their final vowel to ए optionally

24-42 (Ch III S 11 5 †)

42 § It does not assume the form भर्न् or भञ्ज्, but only undergoes
Samprasāraṇa before the weak terminations. See Ch. III S 11 14.

43 (Ch IV S II 86)

45-उपमर्गादस्य उद्धेः ॥ उपमर्गात्परस्योद्धेतरेषो ऋत्वः स्याद्यादौ द्विति । ऊह्,
joined with a preposition, shortens its penultimate vowel before the
weak terminations beginning with य्

46 एनेर्लिटि ॥ उपमर्गात्प स्य इणाऽणोऽन्त्स्व स्यादार्धं धातुके चिति निहि । इ 3 P to go
with any preposition, is not lengthened before the weak terminations of
the Benedictive

47, 48 ये विभाषा ॥ जननखनामात्र वा स्याद्यादौ द्विति । आ is optionally
substituted for the final अ् जन्, सन् and तन् before weak terminations
beginning with य्.

Roots.	3 Sing	Roots	3 Sing	Roots.	3 Sing
49 खन्	खन्यान् खान्यान् खनिपीठ	53 दिन्	दीव्यान्	57 पुत्रीयति	(आ मनः पुत्रमिच्छतीति)
50 तन्	तन्यात् तनिपीठ	54 कथ्	कथ्यात् कथयिपीठ	58 पुत्रायते	(पुत्र- वाचस्तीति)
51 अञ्ज्	अज्यान्	55 भू caus	भाव्यान्- भावयिपीठ	59 छु 6 P.	to cut. छुर्नात्
52 गम्	गम्यान्-संगंसीष्ट * संगसीष्ट	56 कम्	कमिपीठ- कामयिपीठ		

CHAPTER VII.

Roots of the tenth class

1 छु P A to steal.
Present.

S	Par. D.	P	S	Atin. D.	P.
1. चोरयामि *	चोरयाव	चोरयाम्.	चोरये	चोरयानहे	चोरयामहे
2. चोरयसि	चोरयथः	चोरयथ	चोरयमे	चोरयेथे	चोरयामे
3. चोरयति	चोरयतः	चोरयन्ति	चोरयते	चोरयेते	चोरयन्ते

Imperf
2 तड् P A to beat

S   D   P   S   D   P

1. अताडयम्† अताडयान् अताडयाम् अताडये अताडयानहि अताडयामहि
2. अताडय अताडयतम् अताडयत अताडयन् अताडयेथाम् अताडयन्म
3. अताडयत् अताडयताम् अताडयन् अताडयत अताडयेताम् अताडयन्त

Impera

3 भू 10 P A to mix, to think.

1. भावयानि‡ भावयाव भावयाम् भावयै भावयानहे भावयामहे
2. भावय भावयतम् भावयत भावयस्व भावयेथाम् भावयन्म
3. भावयतु भावयताम् भावयन्तु भावयताम् भावयेताम् भावयन्तान्

Pot

4 कृत् to celebrate.

1. कीर्तयेयम्§ कीर्तयेन् कीर्तयेम कीर्तयेय कीर्तयेवहि कीर्तयेमहि
2. कीर्तयेः कीर्तयेतम् कीर्तयेत कीर्तयेथाः कीर्तयेथाथाम् कीर्तयेथन्म
3. कीर्तयेत् कीर्तयेताम् कीर्तयेयु कीर्तयेत कीर्तयेयाताम् कीर्तयेयन्

5 झप् to know, to make known, to beat, to please, to whet, to observe झपयति ते

6 यम् to encircle, to eclipse यमयति ते

7-8 { चह् to be wicked, to चप् cheat, to be arrogant
चहयति ते, चपयति ते

9 रह् to leave रहयति ते

10 वल् to live वलयति ते

11 चि to collect चपयति ते,

चययति ते

12 चित् to think. चेतयते

13 दश् to bite दशयते

14 दस् to see, to bite दसयते

15 दस् " " दासयते

‡† The penultimate short अ is lengthened. The roots 50 to 148 in Ch IV S III and the seven roots beginning with झप् above do not take Guna or Vriddhi.

3 ‡ The ending vowel takes its Vriddhi substitute वृद्धिरादैच् ॥ आत्, ऐच् वृद्धिसञ् स्यात् । अ, ऐ and औ are called Vriddhi.

4 § Vide Ch IV S III note 49 (a) (b) Page 120

5—11 मित्ता ह्रस्व ॥ मित्तासुप गत्या ह्रस्व स्यात् ॥ पर । The roots denominated मित् require the penultima e vowel to be short before the २ of the tenth class and causals. These are the only roots that are मित् in the tenth class 11 (See Ch VIII S 1 1 2)

12—11 These roots take Atmanepada even when the fruit of the action

16 ङप् to accumulate. डापयते	39 कुत्स् to despise. कुत्सयते
17 ङिप् " डेपयते	40 घृद् to cut. घ्रोदयते
18 तन्त् to support; to spread तन्त्रयते	41 कुद् to cut कोदयते
19 कुटुम्ब् to support. कुटुम्बयते	42 गल् to flow; to ooze गालयते
20 मन्त्र् to speak privately; to counsel. मन्त्रयते	43 भल् to describe; to explain. भाडयते
21 स्पश् to take; to unite स्पाशयते	44 कृद् to avoid giving; to render indistinct; to muddle. कृडयते
22 तर्ज् to censure. तर्जयते	45 कुह् to make hot; to burn. कुह्यते
23 भर्त्स " भर्त्सयते	46 वञ्च् to cheat. वञ्चयते
24 बस्त् to kill. बस्तयते	47 वृप् to have the power of generation; to be powerful. वर्पयते
25 गन्ध् " गन्धयते	48 मद् to cause satisfaction. मादयते
26 विष्क् " विष्कयते	49 दिव् to lament; to wail. देवयते
27 हिष्क् " हिष्कयते	50 गृत् to know; to discern. गारयते
28 निष्क् to measure निष्कयते	51 विद् to know; to describe, to dwell. वेदयते
29 लृल् to desire, to seek. लाडयते	52 मान् to stop. मानयते
30 कृण् to contract; to wink. कृणयते	53 यु to censure. यावयते
31 तृण् to fill. तृणयते	54 कुरम् to smile rudely. कुस्मयते
32 भृण् to hope; to confide. भृणयते	55 स्मि to slight. स्माययते
33 शब् to praise. शाठयते	
34 यक्ष् to worship. यक्षयते	
35 स्पम् to consider. स्पामयते	
36 गूर् to strive. गूरयते	
37 शम् } to look at or inspect.	
38 लक्ष् } शामयते; लक्षयते	

expressed by them does not accrue to the agent, all other roots of the tenth class are conjugated in the Atmanepada, only when the fruit of the action expressed by them accrues to the agent.

55 स्मि, भृ (98) सङ्ग्राम् ' to fight (124) Page 123 and the ten verbs beginning with वृ (99 Page 122) are really Atmanepada verbs.

56 युज् to bind; to restrain. योज-
 57 पृच् यति-योजति; पर्वयति-पर्वति
 58 अर्च् to worship अर्चयति अर्चति
 59 सह् to forbear. साहयति-सहति
 60 ईर् to throw. ईरयति ईरति
 61 ली to melt. लाययति-लयति
 62 वृज् to quit. वर्जयति वर्जति
 63 वृ to cover. वारयति-वरति ते
 64 जृ to grow old. जारयति-जरति
 65 त्रि " आययति-त्रयति
 66 रिच् to separate; to join.
 रेचयति-रेचति
 67 शिप् to leave a residue. .
 शेषयति शेषति
 68 तर् to burn. तापयति-तपति
 69 तृप् to please; to be pleased;
 to kindle. तर्पयति-तर्पति
 70 छृ to kindle. छर्दयति-छर्दति-
 छर्दिता; छर्दिष्यति.
 71 चृप् to excite } चर्पयति-चर्पति.
 72 छृप् " } छर्पयति-छर्पति.
 73 दृप् " } दर्पयति-दर्पति.
 74 दृम् to fear. दर्भयति दर्भति
 75 दृम् to string together; to
 arrange. दर्भयति-दर्भति

76 श्रप् to liberate; to kill
 श्रापयति-श्रयति.
 77 मी to go. माययति-मयति
 78 ग्रन्ध् to bind. ग्रन्धयति-ग्रन्धति
 79 शीक् to endure शीकयति-
 80 चीक् शीकति; चीकयति-चीकति
 81 अर्द to kill. अर्दयति-ते-अर्दति
 82 हिस् " हिसयति हिसति.
 83 अर्ह to worship. अर्हयति-अर्हति
 84 सद् with आ to go; to assail.
 आसादयति-आसीदति.
 85 शुन्ध् to cleanse; to become
 pure. शुन्धयति शुन्धति
 86 छद् to cover; to hide.
 छादयति छदति-ते.
 87 जुप् to reason; to kill; to
 please. जोषयति-जोषति
 88 धू to shake; to cause to
 tremble. धूनयति-धधति-ते
 89 प्री to please प्रीणयति-प्रयति-ते
 90 श्रन्ध् } to connect or arrange
 in a regular series.
 91 ग्रन्ध् } श्रन्धयति-श्रन्धति; ग्रन्धयति
 ग्रन्धति.
 92 आप् to obtain. आपयति-
 आपति-ते.

66-104 These roots belong both to the first and the tenth classes [The roots पू, चि, जम् to beat, दिव् to rub, to pain, घृत् to aver, अञ्च्, वृत्, कृत्, पूर and each of the roots of the tenth class as are marked with both classes may belong also to the first or the tenth class]

79 Some read सीक् for शीक् .

84 See note 34 Page 53.

88, 89 धून्धीनोर्नुग्वक्तव्यः & The roots धू and मी insert र् before the इ of

- 93 तन् to confide, to aid तानयति-
तनति, (with preposition)
to stretch वितानयति-वितनति
- 94 चन् to confide, to hurt
चानयति चनति
- 95 वद to inform वादयति वदति ते
- 96 वच् to speak, to tell to
read वाचयति वचति.
- 97 मान् to worship to respect
मानयति-मानति.
- 98 भूँ to obtain भावयते
भयते, according to some
भवति also
- 99 गर्ह् to censure गर्हयति गर्हति
- 100 मार्ग to seek मार्गयति मार्गति
- 101 कण् to grieve कण्ठयति क
ण्ठति.
- 102 मृन् to clean, to ornament
मार्जयति मार्जति
- 103 मृन् to endure मर्जयति मर्जति-ते
- 104 धृन् to overcome to assail
धर्षयति धर्षति
- 105 कथ् to tell कथयति
- 106 गण् to count गणयति
- 107 वण्ट् to divide वण्टयति
- 108 लज्ज् to shine लज्जयति
- 109 पत् to go पतयति पतति

Non-conjugational tenses

Perfect Pur	चुर	Perfect Atin	Aorist.
1. चोरयामास वभूय-चकार-चकर †		चोरयामास वभूय चक्रे	3 अचचुरत् त
Future		Periphrastic.	Future
3. चोरयिष्यति	चोरयिष्यते	चोरयिता	चोरयिता
Conditional		Benedictive	
3. अचोरयिष्यत्	अचोरयिष्यत	चोर्यात् *	चोरयिषीष्ट

the tenth class and Sansals. According to some these roots form also भावयति and प्रापयति

105, 106 (Ch IV S III 50 †) According to शक्यायन and others the roots called कथादि form also कथापयति, गणयति वण्टापयति, लज्जापयति &c.

109 This root also belongs to the first or tenth class. According to some th a root does not belong to the अदन्त class they form पतयति ते

† चोरि is a derivative root. It contains two syllables and therefore, takes the prefix आम् before which, † is not dropped. (exception to Ch IV S III † (a))

‡ Vide Page 113

* Rule I (a) Page 113

CHAPTER VIII.

Causals.*

प्रयोजकस्य व्यापारे घातुमात्रात्कृते णिचि ॥

भावयत्यादि तत्रोहं णिचश्चेत्यात्मनेपदम् ॥ ? ॥

आह्वयतचन्द्रिह.

SECTION I.

1. चि 5. P. Â. चापयति ते; चाययति ते.	8. ह्री 3. P. ह्रेपयति-ते.
2. स्फुर् 6. P. स्फोरयति-ते; स्फोरयति-ते.	9. ह्री 9. P. ह्रेपयति ते.
3. रम् 1. Â. आरम्भयति-ते.	10. री 4. Â (9. P. according to some.) रेपयति-ते.
4. लम् 1. Â. लम्भयति-ते.	11. क्नुय् 1. Â. क्नोप- } The final यति-ते } य् being
5. रष् 4. P. रन्वयति-ते.	12. क्ष्माय् 1. Â. क्ष्माप- } यति-ते } dropped.
6. जम् 1. Â. जम्भयति-ते.	
7. ऋ 1. 3. P. अपयति-ते.	13. दा 3. P. Â. दापयति-ते.

* The causal base is formed like that of a root of the tenth class. As a rule it takes both the *Parasmaipada* and *Ātmanepada* terminations; भावयति-ते.

1—2 चिस्फुरोर्णौ ॥ चिस्फुरोरात्वं वा स्याज्णौ परे । चि 5. 10 P. Â and स्फुर् substitute औ optionally for their vowel before ण. चा + इ. By the following rule 7—13 we have चापयति. चि. cl. 10. forms चपयति-चययति; it is मित्र i.e. it requires the penultimate vowel to be short (Ch. VII. 5—11) Aor. अर्चाचपत्-त; अर्चाचयत्-त; अपुस्फरत्-त-अपुस्फुरत्-त.

3—4 (a) रभेरश्लिष्टोः ॥ (b) लभेध्र ॥ रभे लंभेधनुम्स्यादचि न तु श्लिष्टोः । रम् and लम् insert न् when followed by any termination beginning with a vowel, except in the Perfect and the conjugational tenses. Aor. आररम्भत्-त; आललम्भत्-त.

5—6 (note 54. P. 54.) Aor. अररन्वत्-त; अजजम्भत्-त.

7—13 अर्निह्रीह्रीरीरन्मूयीक्ष्माद्यात्तुह्यौ ॥ अर्त्यादीनामादन्तानां च पुगागमः स्याज्णौ । The roots ऋ, ह्री, ल्ही, री, क्नुय्, क्ष्माय् and roots ending in औ take the augment प्. in this causa. पुगन्तलवृषधस्य च ॥ पुगन्तस्य लवृषधस्यचाहस्येको गुणः स्यात्सार्वधातुकार्धधातुकयोः । इ, उ, ऋ and लृ of a causative root augmented with प् are gunated before a Sarvadhātuk and Ardhadhātuk affixes. The penultimate short vowels of a root do the same. Aor. आपिपत्-त; अजिह्विपत्-त; अविह्विपत्-त; अरीरिपत्-त; अरुक्नुपत्-त; अचिक्ष्मपत्-त; अदीदपत्-त.

11—12 लोपो ध्यो वल्लि ॥ वङ्कारयकारयोर्द्ध्वः स्वद्वलि । व् or य् is dropped when followed by any consonant except य्.

- 14 पा 2. P. to protect पाययति-ते
 15 शो शाययति ते.
 16 छे छायायति-ते.
 17 सो साययति ते.
 18 ह्ये ह्याययति-ते.
 19 व्ये व्याययति ते.
 20 वे वाययति ते.
 21 पा 1 P to drink and पै 1.

- P. to be dry. पाययति ते
 22 वै 1 P. to be dry. वाजयति-ते
 23 ली 4. Â 9. P. and ला (deduced from ली 4 9 or ला 2 P.)
 विलीनयति ते; निलाययति-ते; वि-
 लाययति ते; निलापयति ते.
 24 ली 4 A 9 P. लापयते.
 25 भी भापयते; भीपयते.

14 [पातेर्गोलुक्कर्मणः] पा 'to protect' requires लृ in the causative Aor
 अपीपलत् त

15 शाच्छास्ताह्वाभ्यावेपां युक् ॥ एपां युगागमः स्याण्गो परे । पुनोऽपवाद । These
 roots take the augment य instead of प in the causative अशीशयत् त, अशि
 च्छयत्-त, असीपयत्-त, अविव्ययत् त, अवीवयत् त See Ch IV S III 30 and 32

22 वो विधूनने युक् ॥ वतिर्जुस्स्याण्गो क्मार्थे । वै takes ज् when it means to
 'shake or tremble, but in its other acceptations it takes प regularly.
 as केशान् वापयति According to माधव this verb does not admit either ज् or
 प्, but only प in the causative According to others the form वाजयति is
 from वा 2 P to blow, Aor, अवावजत् त, वापयति अवावपत् त

23 लीलोर्नुग्लुकावगम्यतरस्यां खेऽधिरातने ॥ लीयते लीतेथ क्रमाद्गुक्लुक्त्वागमौ वा लो
 णौ स्नेहद्वे । The root ली 4 9 admits न् and ला (deduced from ली 4 9 or
 ला) admits ल् optionally in the causative provided the meaning is to
 melt an unctuous substance Aor व्यलीलित् त व्यलीलयत् त; व्यलीललत्-त,
 व्यलीलपत् त In other acceptations they form विलापयति विलाययति.

24 (a) [प्रलम्भनाभिभवपूजासु लियो नित्यमाश्वमशिति घाचयम्] ली 4 9 substi-
 tutes आ for its final vowel necessarily before ण् in Ardhaubhataka affix or
 Personal terminations, if it means to 'deceive' to 'defeat,' or to
 'worship' ना लाप (7-1') (b) लिप सम्माननशालीनां करग्रयोश्च ॥ लीडूलियोग्यन्त्र-
 योरात्मनेपद इत्यादस्तुगेऽपि फले पूजाभिभवयो प्रलम्भने कार्ये । ली takes Atmaepada
 in the causative in the sense of to worship 'to defeat' or 'to deceive,' as
 जटाभिलापयते he gets himself worshipped by means of his clotted hair
 इयना वर्तिकामुद्रापयते a hawk overcomes a quail, बालमुद्रपयते he deceives a
 child लापयत अलीपयत.

25-26 (a) विभेतेर्हेतुभये ॥ विभेतेरेव आत्व घात्यात्प्रयोजकाद्भयचेत् । (b)
 नित्यं स्मयते ॥ स्मयतेरेवा नित्यमात्वस्याण्गो हेतोः स्मये (a b) भी substitutes आ
 optionally and सिन् necessarily for their vowel in the causative, if the
 fear and astonishment are produced directly through the causative agent.

26 स्मि विस्मापयते.	अध्यापयति ते.
27 स्नाय् 1 A. स्नानयति ते.	32 जि जापयति ते.
28 शद् शातयति ते.	33 मिच् 1 P साधयति (he prepares)
29 रुह् रोहयति ते; रोपयति-ते.	34 वी वापयति-ते; वाययति ते.
30 क्री क्रापयति-ते	
31 इ with अभि 'to study'	35 गृह् गृहयति ते.

(c) भियोद्धेतुमये गुरु ॥ 'भी' 'ई' इतीकाः प्रच्छिद्यत । ईकारान्तस्य भिय गुरु स्याणी हेतुमये । भी takes the augment ए under the same circumstances. (a) (b) भी + इ, स्मा + इ, by note 7 13 भाप् + इ स्माप् + इ (c) मीप् + इ (d) मी-स्योद्धेतुमये ॥ व्य-ताभ्यामाभ्यामामनेवद् स्यादेतौघेद्रयसम्यौ । सूत्रे मयप्रहण यावयो-पलक्षणम् ॥ The roots भी and स्मि take Atmanepada in the causative if the fear or wonder is directly produced by the agent भापयते भीपयतः inspires fear-विस्मापयते astonishes Ex सुगुहो भपयते, उज्जिहो विस्मापयते, otherwise माययति, विस्माययति frightens or astonishes any one with anything Ex. दुःखिक्रयैर्न माययति, विस्माययति, अग्रामयन्, अवीमिपद, व्यभिष्मयन्, अवीमयत्; व्यभिष्मयन्.

27 स्नायो व ॥ स्नायो व स्याणी । स्नाय् changes its य् to व् in the causative. Aor आपरुहन्त त्.

28 शदेरगतीत ॥ शदे रीं तोऽन्तादेश एवात्र नु गती । शद् converts द् into द् unless the meaning be to go, as शानयति पुष्टाग, but गा शदयति गोविन्द Govind drives cows-अशीशन्त, अशीउदन्त

29 रुह येऽन्यतरस्याम् ॥ रुह् येऽन्तादशा वा स्याणी । रुह् optionally substitutes ए for ह् Aor अरुहन्त, अरुहन्त

30-32 श्रीङ जीना णी ॥ एयामेव आन्व स्याणी । श्री, इ and जि change their vowel to णी in the causative See (7 13). Aor अशिकपन्त, अनीजपन्त

31 गौचतश्च ॥ नन्परे चइपर च णी इदोशाद्वा स्यात् । इ with अभि 'to study' substitutes गौ optionally for its vowel in the Caus. Des. and in the third form of the Aorist, अव्यनागन्त, अव्यापित्त

33 मिचरेतरपरलौकिके ॥ एहौकिकेऽर्थे विद्यमानस्य सिध्यतेऽत्रेव आन्व स्याणी । आ is substituted for the vowel of सिध् in the causative when it does not refer to the next life, as अनसायति, but सेषयति तावत् तेष The austerly produces perfection in the ascetic

34 प्रजने वीयते ॥ अस्त्रैव आत्वं वा स्याणी, प्रजनेऽर्थे । आ is optionally substituted for the vowel of वी in the causative, if it means to cause to conceive' Aor अवीवपन्त, अवीवयन्त, in its other acceptations it regularly forms वाययति ते

35 (Ch II 9 1. 45). Aor अगृहन्त

36 दुप् 4 P. दूययति ते.	43 धू धूनयति ते.
* दूययति ते, दोषयति ते.	44 प्री प्रीणयति ते.
37 इ 2 P to go गमयति-ते.	45 जागृ जागरयति-ते.
38 इ,, with अधि, to remember	46 दरिद्रा दरिद्रयति ते.
अधिगमयति ते.	47 दीधी दीधयति ते.
39 हन घातयति ते.	48 वेयी वेययति-ते.
40 अन् 2 P आनयति ते.	49 भ्रज् भ्रजयति ते, भर्जयति ते.
41 ईर्ष्य 1. P ईर्ष्ययति-ते	50 मृज् मार्जयति-ते
42 ऊर्ण ऊर्णययति ते.	51 चुर चोरयति ते.

36 दोषो णौ ॥ दुष्यतेरुपधाया ऊत्स्याणौ । दुष lengthens its penultimate vowel in the causative, दूययति he depraves

* वा चित्तविरागे ॥ दुष्यतेरुपधाया ऊद्वा स्याणौ चित्तस्याप्रीततायाम् । दुष lengthens its vowel optionally in the sense of to deprave the heart, as चित्त दूषयात्, दापयति वा वाम just corrupts the mind Aor अद्दुषत् त

37 णौ गमिरवोधने ॥ इणो गमि स्व णववोधनेऽर्थे । गम् is substituted for इ 2 P 'to go' in the causative unless the meaning be 'to understand, as गमयति he causes to go, but प्रत्याययति he causes to understand गम् is also substituted for इ 2 P with अधि to remember अधिगमयति Aor अधिजोगमत् त

39 हनस्तोऽचिण्णलो ॥ हन्तेस्तकारोऽन्तादश स्याचिण्णत्वमिति णिति । त् is substituted for the final of हन् before an affix distinguished by a mute व् or ण् (the इ of the causal is included in the affixes distinguished by a mate ण्) excepting विण and णर् (the इ of the passive and the first and third person termination अ of the Perfect) See note 24 Ch XIII 1(B) घातयति.

40 Aor with प्र प्राणिणत्त Des प्राणिण्यात् उभौ साम्यासस्याः साम्यासस्यानि तेरुभौ नकारौ णव प्राणुतो निमित्त सन् । Both the न s (nas) of अन् and of its reduplicative syllable are changed to ण when प्र or परा is prefixed to it)

41 Aor ऐधिद्यत्त or ऐधिद्यत्त Vide Ch IX 72

42 „ औणवत्त व (Ch IV S 111 4-5)

43-44 [धूम्रीनोर्नुग्वक्तव्य ॥] इ and प्री take र् in the 10th class and the causal form Vide Ch VII 88-89 45 Ch III S 1V 11†,

46 इ is an Ardhadhataka affix. (Ch IV S V 1)

47-48 See Ch. III S V 31 and Ch V S 1 100 101

49 (Ch III S 11 14)

50 (Ch III S III 9 10)

51 The causal forms of the roots of the tenth class do not differ from the primitive forms of the roots of that class

SECTION II *

1. चट् 1. A. to act or to strive. घटयति, अघाटि-अघटि.	अघादि-अघटि.
2. व्यप्, to fear, to be disquieted व्यययति, अव्यापि अव्यधि	6 स्वप्, to discomfit. स्वदयनि; अम्वादि-अस्वदि.
3. प्रप्, to be famous प्रथयति; अप्राधि-अप्राधि.	7 क्षन्त्, to go, to give क्ष- ज्जयति, अक्षान्जि-अक्षज्जि.
4. प्रस्, to spread प्रमयति; अप्रामि अप्रमि.	8 दक्ष्, to go, to kill दक्षेयनि; अदाक्षि-अदाक्षि.
5. म्रद्, to rub म्रदयति;	9 कृप् 1. A. to pity, to go कृ- पयनि; अक्रापि-अक्रपि.

10 कन्द्	} „ to be confused;	cations of passion; to
11 क्रन्द्		
12 कृन्द्		
	क्रन्दयति; कृन्दयति; अ- क्रान्दि अक्रन्दि; अक्रा- न्दि-अक्रन्दि; अक्रान्दि- अक्रन्दि.	dance with gestures. नटयति; अनाटि अनटि.
13 त्वर्	„ to hurry. त्वरयति; अ- त्वारि-अत्वारि.	20 स्तक् 1. P. to resist स्तक्- ति; अस्ताकि-अस्तकि.
14 ज्वर् 1. P. to be diseased as with fever ज्वरयति; अज्वारि-अज्वारि.		21 चक् „ to be satisfied. चक- यति; अचाकि-अचकि.
15 गड् „ to distil. गडयति; अ- गाडि-अगाडि.		22 कख् „ to laugh. कखयति, अकाखि अकाखि.
16 हेड् „ to surround हिडयति; अहीडि-अहिडि.		23 रग् „ to suspect. रगयति; अरागि-अरगि.
17 वट् } to speak वटयति; भट- यति; अवाटि-अवाटि; अ- 18 भट् } भाटि-अभाटि.		24 लग् „ to be with or near लगयति; अलागि-अलगि.
19 नट् to dance with indi-		25 हग् } to cover. हगयति; 26 हग् } हगयति; सगयति, अ- 27 सग् } गयति; अहागि-अहगि- 28 स्थग् } अहागि अहगि; असागि- असगि; अस्थगि-अस्थगि.

10—12 Chandra interprets these roots by वैरुह्ये meaning to lessen, to be defective Nandi rejects the penultimate न् in all these roots, Śaṅkha admits it Maṇḍeya states four roots कन्द्, क्रन्द्, कृन्द् and कृन्द्. The three roots above are inserted also in another place of the Dhātupāṭha in the sense of to 'call or to shed tears.' They are all Parasmaipada They belong to this section in the acceptations here stated and take Atmanepada.

16 हेड् in the sense of to 'dishonour, to disgrace,' is Aṭm, and is not मिट्. It forms its causal हेडयति. Here being मिट् it shortens its vowel.

17—18 वट् 1. P. to surround and भट् 1. P. to hold, to cherish, to maintain form वाटयति; भाटयति. They belong to this section in the sense of 'to speak.'

19 According to some नट् means 'to go' and according to others 'to bend.' नट् 1. P. to dance with verbal representations of passion (नाट्यम्) is not मिट्.

21 चक् 1. A. to be satisfied, to resist; caus चाकयति. It belongs to this section in one of these senses and takes Parasmaipada.

29 कृ to do in general. कृ-यति; अकृ-अकृगि.	41 चृ to kill. चृनयति; अचृनि-अचृनि.
30 अक् to move tortuously.	42 वृ to act in general.
31 अग् } अकयति; अगयति; आकि; आगि.	प्रयनयति; प्रावनि-प्रावनि.
32 कृ } to go. कृणयति, रणयति;	43 ज्वल् to shine. प्रज्वलयति;
33 रण } अकृणि-अकृणि; अराणि-अराणि.	प्राज्वालि-प्राज्वालि.
34 चण } 1. P. to give. चणयति;	44 हृल् } 1. P. to move or
35 शण } शणयति; श्रणयति; अचृ-	45 हृल् } quake. प्रहृलयति; प्रहृल-
36 अण } णि-अचृणि; अशणि अश-	यति; प्राहृलि- प्राहृलि;
णि; अश्राणि-अश्राणि.	प्राहृलि-प्राहृलि.
37 श्रृ } to kill. श्रययति; वृनय-	46 स्मृ to remember with
38 वृन } यति; काययति; कृययति;	tenderness, to regret.
39 कृ } अश्राधि अश्रधि; अकृना-	स्मरयति; अस्मरि-अस्मरि.
40 कृ } धि-अकृनधि; अकृाधि-अ-	
कृाधि; अकृाधि-अकृाधि.	

29 No particular sense is stated, because some hold that it signifies action in general, according to others, its meaning is not stated because it admits of many interpretations.

32-33 1 P to sound.

35 Some read शृणु to go. 38 some editions read कृय and others कृय.

39 जसिनिप्रहृणनाटकायपिषां हिंसायान् ॥ कृय occurring in this sutra, is considered as the causative of the verb कृय. The verb is placed in this section for the sake of the optional prolongation of the vowel in the third pers sing Aorist of the causative passive. The verb is, therefore, anomalous.

42 Punni does not assign a particular meaning to this root. It is distinct from the roots वृ 1. P. to sound, वृ 1. P. to serve and वृ 8 P. A. to ask. Later grammarians, however, make it signify 'action in general.'

44-45 These verbs belong to this section if conjoined with a preposition (Sect III. 1-3 and 7).

43 ज्वल् 1. P. to shine, when single, forms ज्वलयति or ज्वलगति. but when it is connected with a preposition, it belongs only to this section and, therefore, is inserted here though with the same import.

46 स्मृ 1 P. to remember. 47 दृ 9. P. to tear. 48 वृ 9. P. with the

- 47 दृ to fear; to be afraid of.
दरयति; अदारि-अदारि.
- 48 नृ to guide. नरयति. अनारि अनारि
- 49 आ to cook; to boil. अपयति;
अप्रापि अप्रापि.
- 50 ज्ञा to slay; to gratify; to see;
to perceive by sight; to
-sharpen. ज्ञापयति; अज्ञापि-अज्ञापि.
- 51 चल् to quake. चलयति;
अचालि-अचलि.
- 52 छद् to live; to be strong.
छदयति; अच्छादि अच्छदि.
- 53 लङ् to loll the tongue; to
stir with the tongue; to
churn; to pain लडयति;
अलाडि अलाडि.
- 54 मद् to rejoice; to be poor
or distressed. मदयति;
अमादि-अमदि.

same import (to guide, to carry) belong to this section in the limited senses here stated दृ 9 P. to 'tear' forms its causal दरयति some consider this as a distinct verb belonging to the 1st class. दरति दृ 9 P. forms its causal नारयति if it does not mean 'to guide'. some read नृ. but it is incorrect.

49 आ 2 P. अ 1 P. (convertible into आ) belong to this section in their proper sense, (पाठ the loosening of constituent parts); they do not belong to this section when the meaning is different, as अपयति causes to sweat

5) ज्ञा 9 P. is inserted here in the 'limited senses stated here Some read 'to know' instead of 'to see', others omit the third sense altogether Ex पशुं ज्ञापयति slays cattle, विशुं विशापयति gratifies Vishnu; सज्जपयति स्तम् exhibits a form, प्रशपयति शरम् whets an arrow. Bouddeva makes the root signify also 'to praise' This sense is not admitted by others. In its other acceptations it forms ज्ञापयति १० विज्ञपना, आज्ञापयति &c occurring in विज्ञापना भर्तृषु सिद्धिमेति; तज्ज्ञापयत्वाचार्यः &c are not irregular instances as some hold When ज्ञा 9 P. is मित् in the sense of 'to know', as stated above, these forms are derived from ज्ञा 10 P. A.

51 चल् 1 P. (with the same import). Ex. चलयति शास्त्रान्. In its other acceptations it forms its causal चालयति; as शीलं चालयति changes or destroys the natural disposition, सूत्रं चालयति throws a thread or wire.

52 छद् 10 P. A. 'to cover, to protect' is placed in this section with the limited acceptations here stated, as छदयति 'causes to live or strengthen'; otherwise छदयति. In these senses it may be conjugated like a root of the first class; as छदति lives or is strong.

53 लङ् 1 P. 'to frolic, 'to sport,' is placed in this section with the meaning above-mentioned, otherwise लडयति fondles.

54 मद् 4 P. is मित्. Otherwise मदयति maddens (चित्तविकारमुत्पादयति produces disturbance of mind).

55 ध्वन् to sound ध्वनयति; अध्वानि अध्वनि.	60 रञ्ज् to dye to be intent upon रञ्जयति (रजयति) अराञ्जि अरञ्जि.
56 स्यन् to deck or to adorn स्वनयति, अस्वानि अस्वनि	61 रम् to sport रमयति, अरामि- अरमि.
57 जन् to be produced जनयति; अजनि*	62 क्रम् to go, to step क्रमयति; अक्रामि अक्रमि
58 जृ 4 P to grow old जरयति; अजारि अजार.	63 गम् to go. गमयति, अगामि अगामि
59 क्णस् to be crooked to hine क्णसयति, अक्णाति अक्णसि	64 कण् 1. P to go कणयति; अफाणि-अफाणि.

55 ध्वन् 1 P with the same import १२ ध्वनयति घण्टाम् rings a bell It is not मित् in its other senses १२ ध्वनयात् articulates indistinctly Bhoja here places several other verbs दधिवलित्तालरणिध्वनिप्रविशपयश्च । रण and ध्वन् (33 5) दल् 1 P to cut to split दह्यात् अदात्त-अदाल, बल् 1 A to cover, to ave घटयति अगात्रि अवति स्खल् 1 P to move to drop or stumble स्खलयति अस्वात् अस्वलि, नप् 1 A to be modest or ashamed. प्रपयति, अत्रापि अत्रापि नक्षि 1 P to wane or decline क्षययति; अक्षपि-अक्षपि

56 स्वर 1 P to sound is मित्

57 6 जन जुररामुज्जोऽमन्ताश्च ॥ जन्यादयोऽमन्ताश्च मितो भवन्ति । जन् 4 A जृ 4 P कर् 4 P उर् 1 P, and the roots ending in अम् belong to this Section ; their proper acceptations

57 ° (Ch IV S V 41 °)

58 जृ 9 P forms its causative जारयति

59 some read क्षस् 4 A 'to spit' instead of क्णस् [जनीजृग्गमुदति] Ex. क्षसयात् Accor. in- to Bop deva क्षम् is optionally मित्

60 [रञ्जे णीं मृगमजेन तपो वद्धय ॥] रञ्जन् drops its nasal in the causative if it means to hunt, is रजयति मृगान् hunts deer; but रञ्जयति बद्धायि dyes clothes

61 रम् 1 A 62 क्रम् 1 P 63 गम् 1 P Some classical authors deviate from the general rule (मितो ऋत्वं) and make the penultimate vowel long as धुर्य-वध्रामयतिस्. (Ra. b I 54) रचोवध्रामयन् राशाम् ; सगामयति &c. Vaman, the author of *Kasikavritti* reconciles it suddenly by making the above rule for shortening the vowel optional. He takes वा from the preceding Sutra या चित्त वरागे and connects it with the following मितो ऋत्वं, so in his opinion the rule for shortening the vowel is optional

61 According to some this verb is not मित् They form फाणयति

SECTION III.

The following verbs are optionally मित्.

1 ज्वल्	ज्वलयति-ज्वालयति; अज्वालि अज्वलि.	6. स्ना 2. P. to bathe; स्ने 1. P. to surround (con- vertible into स्ना) स्नेपयति स्नापयति; अस्नापि अस्नपि.
2 हल्	हलयति ह्वालयति; अह्वालि अह्वलि.	
3 झल्	झलयति झालयति; अझालि-अझालि.	7 वन् 1 P. to act (see section 11 42) वनयति वानयति; अवानि अवनि.
4 नम् 1. P. to salute, to sound नमयति-नामयति;अनामि-अनमि.		8 वम 1 P. to vomit. वमयति वा मयति;अवामि अवमि.
5 ग्लै 1. P. to belanguish. ग्लपयति- ग्लापयति; अग्लापि-अग्लपि		

1—4 [ज्वल् हल् झल् नमामनुसर्गाद्वा] ज्वलादीना वा मित्व भवति । उपसर्गं त्परेषां नाय विकल्पद्वयर्थः । प्राप्तावभाषेयम् । (Gana Sūtras) These roots lengthen their penultimate vowel optionally unless joined with a preposition. When they are joined with a preposition they are necessarily मित् as प्रज्वलयति, प्रह्वलयति, प्रझलयति, and उपनमयति (See Sect II 43—45) But प्रज्वालयति, उपनामयति &c are some instances met with in classical works which must be considered as the very forms of the denominative verbs.

5—8 [ग्लाघ्रावनुवमा च] ४ अनुसर्गादिषा मित्व वा स्यात् । आद्ययेनप्राप्ते इतरयोः प्राप्ते विभाषा । (Gana sūtras). These also make the penultimate vowel optionally short unless joined with a preposition. The two first (including स्ने also) do not shorten the vowel in the Causative if connected with prepositions as प्रग्लापयति, उपग्लापयति; the two last shorten it, as उपवमयति; उद्वमयति.

SECTION IV.

• Verbs in अम् which do lengthen their penultimate vowel

1 कम् 1 A. to desire कामयते	4 शम् to see. शामयति.
2 अम् 1 P. to go, to sound, to serve आमयति.	5 यम् 1. P to stop or cease; to refrain. यामयति
3 चम् 1 P. to eat चामयति.	

• See Sec II 61—63

1—2 न कर्ममिचमात् ॥ अमन्तत्वात्प्राप्त मित्वमेया न स्यात् । (Gana Sutra)

The roots कम्, अम्, and चम् are not considered as मिच्, but as lengthening their penultimate vowel in the causative

4 शभो दर्शने ॥ शामयति दर्शने मित्र स्यात् । (Gana sutra) शम् 4 P is not मिच् 1st it mean to see निशामयति he shows but शामयति calms or pacifies, प्रणयिनो निशामयन् कया &c निशामय hear or listen to' (निशामय तदुत्पत्ति विस्तराद्भूतो मम) is not the causal form of the verb शम् 4 P, but a simple form of the verb शम् belonging to the 10th class Since roots have a any other senses besides those expressed in the Dhatupatha, the root in this case signifies 'to hear'

5 यमोऽप्राप्तिवेण ॥ यच्छति भोजनतोऽन्यत्र मित्र स्यात् । (Gana Sutra) यम् 1 is not मिच् if it does not signify to eat Ex आयामयति lengthens or practices But यमयति ब्राह्मणान् he feeds the Brahmins Other instances as नियमयति restricts, (प्रावृत्ति नियमश्च) &c are derived from the denominative verbs.

CHAPTER IX.

DESIDERATIVE VERBS †

धातोस्तुमयादिच्छायां सनि रूपं बुद्ध्यति ॥

ईचिक्षिपत् इत्यादि पूर्वव्यात्मनेपदम् ॥ १ ॥

आख्यातचन्द्रिका.

1 मू

Present			Imperfect.		
Par.	Atm.	Pass.	Par.	Atm.	Pass.
S.	S	S	S	S	S.
1. बुभूषामि	बुभूषे	बुभूष्ये	अबुभूषम्	अबुभूषे	अबुभूष्ये
2. बुभूषसि	बुभूषसे	बुभूष्यसे	अबुभूष.	अबुभूषथा	अबुभूष्यथाः
3. बुभूषति	बुभूषते	बुभूष्यते	अबुभूषत	अबुभूषत	अबुभूष्यत
Imperative			Potential		
1. बुभूषाणि	बुभूषे	बुभूष्ये	बुभूषेयम्	बुभूषेय	बुभूष्येय
2. बुभूष	बुभूषस्व	बुभूष्यस्व	बुभूषे	बुभूषेथाः	बुभूष्येथाः
3. बुभूषतु	बुभूषताम्	बुभूष्यतान्	बुभूषेत्	बुभूषेत्	बुभूष्येत्

Perfect

Par.	Atm
1. बुभूषाञ्चकार चकर आस वभूव	बुभूषाञ्चके आस वभूव
2. बुभूषञ्चकथ आसिथ वभूवि	बुभूषाञ्चकथे आसिथ वभूविथ
3. बुभूषाञ्चकार आस वभूव	बुभूषाञ्चके आस वभूव

Perfect.

Passive.	Pal.	Aorist.	Atm	Pass.
1. बुभूषाञ्चके आसे वभूवे	अबुभूषिषम्	अबुभूषिषि	अबुभूषिषि	अबुभूषिषि
2. बुभूषाञ्चकथे आसिषे वभूविषे	अबुभूषीः	अबुभूषिषाः	अबुभूषिषाः	अबुभूषिषाः
3. बुभूषाञ्चके आसे वभूवे	अबुभूषीत्	अबुभूषिषि	अबुभूषिषि	अबुभूषिषि

† स is added to the root in the conjugational tenses and से in the non conjugational tenses. So this स is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set after unit roots it is prohibited.
1 मू + स । (s) सनिप्रहृष्टोश्च ॥ महे ईहृष्टान्त च सन इण्ण स्यत् । अद्, युद् and the roots ending in उ, ऋ or ॠ (short or long) do not admit the

Future		Periphrastic Future	
Par	Âtm and Pass	Par	Âtm. and Pass.
1. बुभुषिष्यामि	बुभुषिष्ये	बुभुषितास्मि	बभुषिताहे
2. बुभुषिष्यामि	बुभुषिष्यमे	बुभुषितामि	बुभुषितासे
3. बुभुषिष्यति	बुभुषिष्यते	बुभुषिता	बुभुषिता
Conditional.		Benedictive	
1. अनुभुषिष्यम्	अनुभुषिष्ये	बुभुष्यासम्	बुभुषिष्याय
2 अनुभुषिष्य	अनुभुषिष्यथाः	बुभुष्या	बुभुषिष्याथाः
3 अनुभुषिष्यत्	अनुभुषिष्यन्	बुभुष्यान्	बुभुषिष्याथ
Roots	Pres. 3rd. sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
2 पठ् 1 P.	पिपठिष्यति	8 प्रच्छ्	पिपृच्छिष्यति
3 रुद्	रुद्दिष्यति	9 कृ 6 P.	चिरुष्यति
4 विद् 2 P.	विदिष्यति	10 गृ "	निगृष्यति
5 मुप् 9 4. P	मुमुषिष्यति	11 दृ 6. A.	दिदृष्यति
6 प्रह्	निघृक्षति ते	12 धृ "	दिधृष्यति
7 स्वप्	मुमुष्यति		

intermediate इ (b) सन्त्यहो ॥ सप्त-तस्य यन्तस्य च प्रथमस्यैकाचो द्वे स्तोऽ
जादन्तु द्वितीयस्य । The root is reduplicated in the Desiderative and Frequent-
ative as per rules of reduplication (Ch I S II Page 20) बुभु + स (c)
हो झल् ॥ इगन्ताज्यगादि सन्ति स्यात् । ग् when destitute of the interme-
diate इ, is considered to be weak, when subjoined to a verb ending in इ,
इ, ऊ, or लृ (short or long) बुभुष्यात्.

2 पठ् + स - पठ् + इ + ग् by reduplication पठ् + इ + स । सन्त्या । अभ्यासस्यान
कार इयामनि Before the affix ग्, इ is substituted for अ in the redupli-
cative syllable पिपठ् + इ + ग् + ति - पिपठिष्यति.

3 - रुद् विद् मुप् प्रह् निघृक्ष् मध् ॥ एभ्य सन् क्त्वा च रितांस्त । The affixes
रि and क्त्वा are weak in the case of the roots रुद्, विद्, मुप्, प्रह्, स्वप् and प्रह्
The first three do not take guna before ग् The last three take सप्रकारण
or orot See Ch III S II 5 + (a)(b) प्रह् + स - निघृक्ष् + स निघृक्ष् + स निघृक्ष्
+ स निघृक्ष् + ग् - निघृक्ष् + ग् + ति = निघृक्ष्यति

3 - रुद् विद् मुप् प्रह् ॥ इ ग् रुद् प्रह् एभ्य सन् इद् स्यात् । The roots रुद्
विद्, प्रह् and प्रह् admit of इ this is not lengthened in the case of the roots
रुद् and ग् (exception to CL IV. 5 V 23 §) 10 See Ch. II S III. 41,

Roots	Pres. 3rd sing.	Roots	Pres 3rd sing.
13 धृ 1. P. A. 1 A	दिधीर्षति ते	(Pre. अधिजिगमिषति)	
14. दी 4. Â	दिदीषते		
15. गृह् 1. P. Â	जुवुक्षति ते	23 इ 2. A with अधि to study.	
16. भिद् 7. P. Â	विभिन्सति ते	अधिजिगासते	
17. वृध्	विवर्धिषते विमृत्सति	24 गम् 1. P. to go. जिगमिषति	
18. जि	जिगीषति*	Atm सङ्गिगसते. Pass जिगंस्यते.	
19. चि 'चिकीपति ते: चिचीपति-ते		24 (A) क्रम् 1. P. to go चिक्रमि-	
20. हन्	जिघासति†	पति-चिक्रसते	
21. इ 2 P. to go Pass. जिगा-		24 (B) स्तु 1. P. to drop सुस्त-	
स्यते‡ (Pre. जिगमिषति)		विपति-सुस्तूपते.	
22 इ " with अधि to remember.			
Pass. अधिजिगास्यते		25 धुत् ¶	दिधुतिषते दिद्योतिषते

[3 अञ्जनगमां सनि ॥ अजन्तानां हन्तेरजादेशगमेश्च दीर्घः स्याज्जलादौ सनि । The final of a root ending in a vowel, and the penultimate vowels of हृद् and गम् (substituted for इ 2 P to go, इ 2 P with अधि to remember, and इ with अधि to study, in the desiderative) become long before the affix स destitute of the intermediate इ. धृ + स = धृ + स इधृ + स + ति दिधीर्षति ते (Ch. IV. S. IV (A) 23)

14 (See 1 (c) 15—16 हलन्ताश्च । इक्षमीपाद्दलः परो जलादिः सन् किंस्यात् । स when it does not take इ is considered to be weak, if subjoined to a verb which ends in a consonant and has for its penultimate इ, उ, ऋ, or ए (short or long)

17 वृध् takes guna as it is set

18—23 See note 13.

18° (ch III S. V. 21) 19† (ch III S. V. 17) 20‡ (ch III. S. II 51)

21 सनिच ॥ इणो गमि. स्यात्सनि न तु बोधने । गम् is substituted for इ 2 P to go, unless it means to understand प्रतीक्षिषति he wishes to understand गम् is also substituted for इ 2 P. with अधि, to ' remember ' .

23 इङ्श्च ॥ इङो गमि स्यात्सनि । गम् is substituted for इ 2 A. with अधि to study, in the desiderative

24 (Ch V S. 11. 3) 24 (A) (B) (ch IV S. IV (A) 20)

25 रलोऽयुपधाद्दलादेः संश्च ॥ उथ इश्च वी । ते उपधे यस्य तस्माद्दलादे रलन्तासौ यत्तासनी सेटौ वा क्तिता ह । स (and त्वा) with इ prefixed to it is optionally weak, when subjoined to a verb beginning with a consonant and ending with any consonant except य् or व् and having इ or उ (short or long) for its penultimate. ¶ For Samprasāraṇ see Ch. III. S. V. 33.

Roots	Pres. 3rd. sing.	Roots	Pres. 3rd. sing.
26 रुच्	रुरुचिपते ररोचिपते	35 यु 2. P.	युयुपति यियचिपति
27 लिख्	लिखिष्यति-लिखिष्यति	36 ऊर्णु	ऊर्णुनूति-ते- ऊर्णुनूतिपति-ते- ऊर्णुनूतिपति-ते*
28 दिव् 4. P.	दुदुष्यति दिदिष्यति	37 भृ 1. P. A.	बुभृषति-ते† विभरिषति-ते
29 सिव् 4. P.	सुसूष्यति-सिसेष्यति	38 झप् 10 P. A. (or the causal of झा. ch VIII S. II. 50)	झीप्सति-ते; जिझपयिषति ते. When झ forms its causative झापयति-ते, it assumes the form जिझापयिषति-ते in the desiderative.
30 ऋन् 4. P. 5. P.	अर्दिष्यति-ईर्षति		
31 भ्रस्ज्	विभ्रजिष्यति-ते-विभर्जिष्यति-ते; विभ्रश्नति-ते विभर्शति-ते		
32 दम्भ् 5. P.	धिप्सति-धीप्सति-दिदम्भिष्यति		
33 थि 1. P. A.	थिथीष्यति-ते* थिथ्रियिष्यति-ते		
34 स्व्	सुभृषति-†सिस्वरिषति		

28 अ मनीवन्तर्ध्रस्ज्दम्भुश्चिस्वयूष्मभस्ज्जिषिमानाम् ॥ इत्यन्तर्ध्रः कथादिभ्यश्च मन इत्या स्यात् । Roots ending in इच् and the roots ऋच्, भ्रस्ज्, दम्भ्, थि, स्व्, यु, ऊर्णु, रुच्, झप् and सृन् admit इ optionally in the desiderative.

§ 28 एष्टो. शूद्रनुनासिकेच ॥ सनुकस्य छस्य वत्य न कनाच्छ ऊद्गतमादेशौ स्तोऽनुनासिके यथा झलादी च वृत्ति । श् and ऊ are respectively substituted for च्छ and ए before an affix beginning with a nasal or before the affix क्विप्, or before a weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-vowel दिव् + स (15—16) दि + ऊ-यु + ग दुगु + स + नि दुगुपति मिव् + स-मुसूष्यति.

30 (a) आपृज्जपृषामीन् ॥ एषामच इत्यादि सानि । The roots आपृ 5 P. झप् and ऋप् substitute ई for their vowel when य्, without the intermediate इ, follows (b) अग्रलोपोऽयमस्य ॥ ' सनि मीमा ' इत्यादिभ्य यदुक्त तत्रान्यागम्य औप. स्यात् . All roots enumerated in rules 30, 32, 42, 51 and 52 reject the reduplication. आपृ + सति—ईप्यति.

31 (Ch. III. S II. 14)

32 दम्भइच ॥ दम्भेरच इत्यादीष सादी गानि । अभ्यासलोपः । दम्भ

Roots.	Pres	3rd sing	Roots	Pres	3rd Sing
39 सन्	8 P A	सिसनिपति ते सिपासति तऽ	47 लभ	लिप्सते	
40 तन्	8 P. A	तितासति-ते, तित- सति ते; तितनिपति-ते	48 शक् ० P.	शिक्षति शक् 4 P.	A. शिक्षनि-ते
41 दरिद्रा †दिदरिद्रिपति दिदरिद्रासति†			49 पत्	पिप्सति. (पिपनिपति)*	
42 मा 9. P A मि 5 P. A		मिप्सति ते	50 पद्	पिप्सते	
43 मा 2 P मिप्सति. मा 3 4 A			51 राष् to kill.	रिप्सति	
and मे 1. A to return मिप्सते			52 मुच् 6 P A	मोक्षते मुमुक्षते	
44 दो 1 P. दा 1 P दिप्सति-ते,			53 वृत्	विप्सति-विप्रतिपते	
1 A दिप्सते and दा			54 वृत्	विप्सति-विप्रतिपते	
P A दिप्सति ते			55 शृष्	शिक्षति शिक्षिपते	
45 धे 1 P धिप्सति धा 3 P A			56 स्यन्द्	सिष्यन्सति सिष्यन्दिपते.	
धिप्सति ते.				सिष्यन्सते	
46 रम्	रिप्सते		57 कृप्	चिकृप्सति चिकृप्सते.	
				चिकृप्सते	

39 § (Ch IV S V 49)

40 [सनिपतिदरिद्रातिभ्य सनो वेदाच्य] (a) These roots take इ optionally before the affix स् (b) सनेतेर्विभाषा ॥ अस्योपशया दीर्घो वास्याज्जलादी सनि । तन् lengthens its penultimate vowel optionally before the affix स when it does not take इ

41 † (Ch III S V 29 †) ‡ (Ch IV S V 1)

42—50 सनि मीमाधुरभलभद्रावपतपदामच इस् ॥ एषामचइस्वात्सादो सनि । अभ्यासलोप । The roots मी, मा, the धु verbs, रम्, लम्, शक्, पत् and पद् substitute इस् for the radical vowel when स without the prefix इ follows मी मिस + स् by (Ch IV S 1 V (B) 60) मिप् + स + ति मिप्सति

49 † See 40 and 76 (b)

51 (राधो हिसाया सनीस् वाच्य ।) राष् signifying to kill substitutes इस् for its vowel but आ ररिप्सति wishes to propitiate

52 मुचोऽवर्मेकस्य गुणो वा ॥ अकर्मकस्य मुनो गुणा वा स्यात्सादो सनि । अभ्यासलोप ॥ The intransitive verb मुच takes Guna optionally before the affix स destitute of the prefix इ, and drops its reduplicative syllable मुच् transitive forms its deuderative मुमुक्षति । र मुमुक्षति वत्स कृष्ण ।

53—57 (Ch V S 11 4)

56 57 These are not roots.

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots	Pres 3rd. sing.
58 कृत्	चिकृत्सति चिकर्तिपति	66 सिम् 1. A	सिस्मयिपते
59 चृत्	चिचृत्सति चिचर्तिपति	67 पू 1. A.	पिपयिपते
60 छृद्	चिच्छृत्सति-ते-चिच्छर्ति- पति-ते	68 क्	अरिरिपति
61 तृद्	तिनृत्सति-ते, नितर्तिपति ते	69 अञ्ज 7. P.	अञ्जिजिपति
62 नृत्	निनृत्सति निनर्तिपति	70 अग् 5. A.	अगिशिपते
63 तृ	नितरिपति-तितरीपति + तितीर्पति ५	71 अद्	जिघ्र्सति
64 वृ 5. P. A	विवरिपति-ते; विवरीपति-ते; वुवर्षति ते	72 ईर्ष्य 1. P.	ईर्ष्यिपति ईर्ष्यिपति
65 वृ 9. A.	विवरिपते- विवरीपते- वुवर्षते.	73 तृह्	तितृक्षति तितृक्षति
		74 हि 5. P.	जिघीषति
		75 इप् 6. P.	एधिपिपति
		76 मृ	मुमूर्षति

58-62 (Ch. V. S. II 9-13)

63-66 इदं सति वा ॥ वृद् वृन्त्यानुदन्ताच्च सन इद्वा स्यात् । वृ 9. 5 and roots ending in क् take इ optionally before the affix सू.

63 † (Ch IV S V. 2: §) ¶ (Ch IV S IV (A). 28.)

66 70 सिम्पूदरन्जनां तनि ॥ सिम् पूद् क् अञ्जु अरा एभ्य सन इद् स्यात् ।

These roots take इ in the Desiderative क् + इ + स-आस् (10) + ति-अरिरिपति. (Ch III. S. V. 6(a) अनादे द्वितानस्य)

71 लुङ्सनो घेस्त ॥ अदो घेस्त रयादि नि च । षम् is substituted for अद् in the Aorist and Desiderative. अधस्त.

72 [ईर्ष्यतेस्तीयस्येतिवक्यम्] (तृतीय्यञ्जनस्य तृतीयैराव इति वाऽर्थः) In this verb the third consonant or, as some interpret the rule, the third syllable is doubled. In the first case य and in the second ष are doubled.

73 तृह् is optionally set. तितृह् + स (15-16) + ति-तितृक्षति, the nasal being dropped by (Ch IV. S II. No 161) See note on दम् (23).

74 (Ch III S V 68)

75 The penultimate vowel is to be gunated before the reduplication takes place.

76 (a) अयतेर्लुङलिङोश्च ॥ लुङलिङोः शितथ प्ररतिभूताङ्गुड स्तद् नान्यथ । मृ is conjugated in the Atranepada only in the Aorist, Benedictive and in the conjunctive tenses (b) [अनाद्वार्य सन् यच्छय.] A desiderative form also conveys the notion that a person or thing is about to perform the action or to undergo the state expressed by the root. मुमूर्षति is about to die. पिपिपति is about to fall.

Roots.	Pres. 3rd sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
77 अन् with प्र प्राणिणिपति		88 कित् 1 P. A. चिन्तिस्तति-ते	
78 उछ् उचिच्छिपति		89 मान् 1. A. मीमासते	
79 मृज् मिमृक्षति-मिमार्षिपति *		90 वध् ,, बीभत्सते	
80 नश् निनङ्क्षति निनशिपति		91 दान् 1 P. A दीदासति ते	
81 मज् मिमङ्क्षति		92 शान् ,, शीशासति ने	
82 ज्ञा जिज्ञासते-अनुजिज्ञासति†		93 स्था तिष्ठासति	
83 श्रु श्रुश्रूयते; प्रति आ-श्रुश्रूयति†		94 इ 2 P to go with प्रति- प्रतीपिपति	
84 स्मृ सुस्मर्यते		95 इ with अधि to remember. अधीपिपति	
85 दृश् दिदृक्षते		96 सू 6. P. सुसूयति	
86 गुप् 1. A. जुगुप्सते			
87 तिज् ,, तितिक्षते			

77 (Ch VIII S I 40) 79, 80 मृज् and नश् are optionally set

79 * (Ch III S III 9 10) 80-81 (Ch III S II 1.)

82—85 ज्ञाश्रुस्मृदृश्च ॥ सन्तन्तानामेवामात्मनेपदस्यात् । These roots take Atmanepada in the Desiderative

83† नानो ई ॥ अनुस्मृष्टस्य ज्ञ आत्मनेपद न स्यात् । When अनु is prefixed to ज्ञ, it does not take Atmanepada in the Desiderative

83* प्रत्याह्म्याश्रुव ॥ आह्म्या सन्ताच्छ्रुव आत्मनेपद न स्यात् । श्रु with प्रति or आ does not take Atmanepada.

84 (Ch IV. S. IV. (3) 27)

80—88 (a) गुत्तिजकिञ्चयः सन् (b) मान्वघदानान्मृशो दीर्घश्चाभ्यासस्य ॥ मृज् द्वयात्केभ्यः सन्त्यान्मानादीनामभ्यासस्येपरस्व दीर्घश्च । गुप् to blame, तिज् to forbear, कित् to care, to chastise, to remove to destroy and to doubt (with वि); मान् 'to seek knowledge or investigate' वध् to suffer change or affliction of the mind, दान् to straighten and शान् to sharpen, take the affix स in these senses. The roots मान्, वध्, दान्, and शान्, lengthen their इ in the reduplicative syllable. The roots do not convey a desiderative sense though they take the affix ल्. New desiderative bases may be derived from them, as जुगुप्सत he blames, जुगुप्सयत he wishes to blame.

93 प् is substituted for स् after इ or उ contained in the reduplicative syllable of a root followed by the affix ल्.

94 As the root begins with a vowel the second syllable स् is reduplicated and इ added to it प्रति + इपिप + ति प्रतीपिपति- (अजाद द्विंतावस्य)

96—100 स्तौतिष्णयोरेवपञ्चम्यास्तात् ॥ अभ्यासेन. परस्व स्तौतिष्णयन्तयोरेव सस्य पः स्वाद्यमृत सनि नाभ्यस्य । प् is not substituted for स as above, if the affix स् is changed to प्, unless in the instance of the verb स्तु and of a causal root

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres 3rd. sing.
97 सिच्	सिसिभ्रति-ते	113 जु cl 1. to go	जिजावयिपति ते
98 स्तु 2. P.	तुष्टपति	114 नु caus.	नुनावयिपति-ते
99 स्वप् caus.	सुध्वावयिपति ते	115 स्तु "	सिस्त्रावयिपति ते-
100 सिध् "	सिधेवयिपति ते		सुस्त्रावयिपति ते
101 सिद् "	सिस्वेदयिपति ते	116 श्रु "	निश्रावयिपति ते-
102 स्वद् "	सिस्वादयिपति-ते		शुश्रावयिपति-ते
103 सह् "	सिसाहयिपति-ते	117 द्रु caus	दिद्रावयिपति ते-
104 इ "	with अधि to study.		दुद्रावयिपति-ते
	अधिजिगापयिपति-ते-	118 प्रु "	पिप्रावयिपति ते
	अध्यापिपयिपति-ते		पुप्रावयिपति-ते.
105 शिच् caus.	शिश्त्रावयिपति ते,	119 पु "	पिष्ठावयिपति ते-
	शुष्ठावयिपति-ते †		पुष्ठावयिपति ते
106 हे "	जुहावयिपति ते	120 च्यु "	चिच्यावयिपति ते,
107 पू "	पिपावयिपति-ते		चुच्यावयिपति-ते
108 भू "	विभावयिपति ते	121 स्फुर् "	*पुस्फारयिपति ते or
109 मू 1. A. "	मिमावयिपति-ते		पुस्फोरयिपति-ते
110 यु caus	यियावयिपति-ते	122 क्षु "	क्षुक्षावयिपति-ते
111 रु "	रिरावयिपति-ते	123 सिच् with परि	परिपिपिभ्रति
112 लृ "	ल्लिळावयिपति ते.	124 सु with अभि-	अभिसुसूपति

99 See Ch III S V. 33

100—103 सः सिदिस्त्रदिस्मर्हनाच्च ॥ अन्वासेणः परस्य व्यन्तानामेपः सस्य स एव न पः पणि परे । These roots, however, do not change their स् to पू .

104 (Ch. VIII. S. I. 31)

105 † शि + इ + इस्, (Ch. IV. S. III. 46). शु + इ + इस्-शुशु + इ + इस्-शुशावि + इस् + ति=शुशावयिपति.

106 हे + इ + इस्; (Ch. IV. S. III. 30) हु + इ + इस्-हुहु + इ + इस्-हुहावि + इस् + ति=हुहावयिपति.

107—113 पू + इ इस्-पुपू + इ + इस् पुपावयिपति (Ch. IV. S. III. 6) + ति पिपावयिपति.

114 (Ch. IV. S. III. 7)

115—120 (Ch. IV S. III. 8)

121 ° स्फुर् + इ + इस्-पुस्फुर् + इ + इस् (Ch. VIII. S. I. 1-2) + ति=पुस्फारयिपति.

No substitution for a vowel takes place before the root is reduplicated.

In the case of the root शि Vridhhi is not substituted for उ in शु on account of the इ of the causal before शु is reduplicated, so in others.

123—124 (Ch. XIV. S. 1 6.)

CHAPTER X.

THE FREQUENTATIVE. *

धातोर्हलादेरेकाचः पौनःपुन्ये भृशे यङि ॥
 चेकीयनेप्रभृतयो न भृशार्थं शुभे रुचेः ॥ १ ॥
 बहुलं लुकि तत्रापि बोभोत्यादिकमृह्यताम् ॥
 सूचिसूत्र्यूर्णुमृत्र्यर्त्यव्यशिभ्यश्च यङिप्यते ॥ २ ॥
 सोमृच्यतेऽटाव्यतेऽहार्यत इत्यादिकं ततः ॥
 गम्यर्भ्यस्तु कौटिल्ये लुप्यादेर्भायगर्हणे ॥ ३ ॥
 यङि जङ्गम्यते लोलुप्यत इत्यादिकं भवेत् ॥

आख्यातचन्द्रिका.

First kind.

1 भू

Atmanepadi ‡

Present			Imperfect
Sing	Du	Plu	S
1. बोभूये†	बोभूयावहे	वाभूयामहे	अबोभूय
2. बोभूयसे	बोभूयेथे	बोभूयध्वे	अबोभूयथा
3. बोभूयते	बे भूयते	बोभूयन्ते	अबोभूयत

* धातोर्हलाचो हलप्रेक्षे क्रियासमभिहारं यङ् ॥ पौनः पुन्य भृशार्थश्च क्रियासमभिहारः
 रिभ्योले हलादे रेकाचो धातो र्यञ् स्यात् । A frequentative is derived from roots
 belonging to any conjugation except the 10th containing one syllable
 and beginning with a consonant. The verbs so formed denote that the
 subject of the verb performs the action or undergoes the state expressed
 by the original root repeatedly or intently. The derivation may take
 place in either of two ways. In each case the root must be first redupli-
 cated according to the general rules of reduplication.

Here the frequentative base is derived from a root by adding य to
 the latter. The base so derived is conjugated in the Atmanepada only
 the य is a weak termination.

† In all the conjugational tenses the derived base may be taken as an
 Atmanepadi root of the fourth conjugation, with य, the mark of that
 conjugation added on to it.

‡ गुणे यदलुको ॥ अभ्यासस्य गुणः स्याददि यङ् लुकि च । इ or उ of the redupli-
 cative syllable takes its Guna substitute in the Atmanepada and
 Parasmaipada frequentatives.

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
S.	S.	S.	S.
1. बोभूयै	बोभूयेय	बोभूयाचक्रेऽ	बोभूयिताहे
2. बोभूयस्य	बोभूयेथाः	बोभूयाचकूपे	बोभूयितासे
3. बोभूयताम्	बोभूयेत	बोभूयाचक्रे	बोभूयिता
2 Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. बोभूयिष्ये	अबोभूयिष्ये	बोभूयिपीय	अबोभूयिषि
2. बोभूयिष्यसे	अबोभूयिष्यथाः	बोभूयिपीष्ठाः	अबोभूयिष्ठाः
3. बोभूयिष्यते	अबोभूयिष्यत	बोभूयिपीष्ट	अबोभूयिष्ट

2 बुध्

	Pre. D.	P.	Imperf. S
1. बोबुध्यै	बोबुध्याहे	बोबुध्यामहे	अबोबुध्यै
2. बोबुध्यसे	बोबुध्येथाः	बोबुध्यध्वे	अबोबुध्यथाः
3. बोबुध्यते	बोबुध्येते	बोबुध्यन्ते	अबोबुध्यत
Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
S	S	S	S
1. बोबुध्यै	बोबुध्येय	बोबुधाचक्रेऽ	बोबुधितास्मि†
2. बोबुध्यस्य	बोबुध्येथाः	बोबुधाचकूपे	बोबुधितासि
3. बोबुध्यताम्	बोबुध्येत	बोबुधाचक्रे	बोबुधिता
11 Fut	Con.	Ben.	Aor.
1. बोबुधिष्ये	अबोबुधिष्ये	बोबुधिपीय	अबोबुधिषि
2. बोबुधिष्यसे	अबोबुधिष्यथाः	बोबुधिपीष्ठाः	अबोबुधिष्ठाः
3. बोबुधिष्यते	अबोबुधिष्यत	बोबुधिपीष्ट	अबोबुधिष्ट

§ In all the non-conjugational tenses the base loses its final थ when the suffix य is preceded by a vowel : e बोभूय becomes बोभूथ. But if the य is preceded by a consonant, it (य) is dropped ex बोबुध्य becomes बोबुध्.

† य being dropped by the preceding rule, though उ of बोबुध् becomes penultimate, it does not undergo शुन् before strong terminations.

3 जि				
Pre. S.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.
3. जेजीयते*	अजेजीयत	जेजीयताम्	जेजीयत	जेजीयांचक्रे
1 Fut.	2. Fut.	Con.	Ben.	Aor.
3. जेजीयिता	जेजीयिष्यते	अजेजीयिष्यत	जेजीयिषीष्ट	अजेजीयिष्ट
4 दा To cut.				
Present.		Imperf.		
Sing.	Du.	Plu.	Imperf.	
1. दादायै	दादायावहे	दादायामहे	अदादाये	
2. दादायसे	दादायेथे	दादायध्वे	अदादायथाः	
3. दादायते	दादायेते	दादायन्ते	अदादायत	
Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.	1 Fut. S.	
1. दादायै	दादायेय	दादायांचक्रे	दादायिताहे	
2. दादायस्व	दादायेथाः	दादायांचकृपे	दादायितासे	
3. दादायताम्	दादायेत	दादायांचक्रे	दादायिता	
2 Fut.	Con.	Ben.	Aor.	
1. दादायिष्ये	अदादायिष्ये	1. दादायिषीय	अदादायिपि	
2. दादायिष्यसे	अदादायिष्यथाः	2. दादायिषीष्टाः	अदादायिष्टाः	
3. दादायिष्यते	अदादायिष्यत	3. दादायिषीष्ट	अदादायिष्ट	

5. स्तृ

Pre.	Imperf.	Impera.
3. तास्तर्यते	अतास्तर्यत	तास्तर्यताम्
Pot.	Perf.	I Fut.
3. तास्तर्यत	तास्तर्याचक्रे	तास्तर्यिता
2. Fut.	Con.	Ben.
3. तास्तर्यिष्यते	अतास्तर्यिष्यत	तास्तर्यिषीष्ट
		Aor.
		अतास्तर्यिष्ट

* Before this य the final इ or उ of a root is lengthened, as in the case of forming the passive voice.

† दीर्घोऽस्तिः॥ अकितोऽभ्यासस्य दीर्घः स्यादकिं यद्भुकिं च । The अ of the reduplicative syllable is lengthened before the य of the Frequentative, (Parasmaipadi and Atmanepadi). दादा-ददा-दादा-य.

‡ यटि च ॥ अर्तेः संयोगादेव ऋतो गुणः स्यादटि । The root ऋ and the roots ending in short ऋ preceded by a conjunct consonant take गुण before the य of the Frequentative. स्तृ + य-तस्त् + य-तास्त् + य + ते = तास्तर्यते.

Roots	Pres. 3rd sing.	Roots.	Pres. 3rd sing.
6 सूच्	सोसूच्यते	20 दे	देदीयते
7 सू	सोसूच्यते	21 धा	देधीयते
8 मून्	मोमूच्यते	22 मा	मेमीयते
9 अट्	अटाच्यते	23 स्या	तेष्टीयते
10 क	क्षरायते	24 गे	जेगीयते
11 अश्	अशाच्यते	25 पा to drink.	पेपीयते
12 ऊर्णु	ऊर्णोच्यते	26 पा to protect	पापायते
13 कु 1 P.	कोच्यते	27 हा to abandon	जेहीयते
14 कु 2. G. P.	चोच्यते	28 हा to move or go	जाहायते
15 कृ	चेकीयते	29 सो	सेपीयते
16 कृ with सम्	सचैकीयते	30 छो	चाच्छायते
17 कृ	चेकीयते	31 रञ्	रारज्यते
18 पू	पोपूयते	32 नन्द्	नानन्द्यते
19 मृ	तेस्तीयते		

6-19 [मूचिन्मूचिन्मूच्यत्यर्थमूर्णोतिभ्यो यट् वाच्यः] आद्याद्यधुदावदन्ताः ततश्चत्वारोऽजादयः । The roots सूच् 10 'to hint', सून् 10 'to string together' and मून् 10 'to discharge urine', though they have more than one vowel in the base, and अट् 'to go', कृ 'to go', अश् 'to pervade' and ऊर्णु 'to cover' though they begin with a vowel, take the Frequentative form.

9-12 note अजादे द्वितीयस्य page 30 Rule 1 (b)

13 न कवतेयेति ॥ कवतेरभ्रासस्य चुन् नस्याद्यदि । In the case of the root कु 1 P the कृ of the reduplicative syllable is not changed to च् before the य of the Frequentative

15 रीच् ऋन् ॥ अकृयनारेऽसावंधातुके यनारे च्वौ च परे ऋन्तात्त्वस्य रीडादेशः स्यात् ।

The ending कृ of a root is changed to री before च्वि and before any Ardhatahata termination beginning with य except the ईन् terminations.

16 see note § Ch III S V 11

17-19 The final कृ (long) is changed to ईर् before the य but if the कृ is preceded by च् or a letter of the labial class, then to ऊर् (Ch. IV. S IV (A) 27, 28)

20 The final vowel of दा (to give), दे, दो, धा, धे, मा स्या, पे, पा (to drink), हा, to abandon), धो, ध्रा (to smell), ध्वा (to blow) is changed to ई before this य

30 Roots ending in ए, ऐ or ओ (not coming under the above rule) change it to औ before this य (Ch III S V 35)

31 The penultimate nasals are dropped as in the case of य of the Passive.

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres. 3rd sing.
33 व्यच्	वेवियते	39 व्रज्	वाव्रज्यते (कुटिलं व्रजति)
34 ग्रास्	शेशिष्यते	40 लुप्	लोलुप्यते (गर्हितं लुप्यति)
35 दिव्	देदीव्यते	41 सद्	सासद्यते
36 भ्रम्	बभ्रम्यते बभ्रम्यते	42 चर्	चञ्चूर्यते चञ्चूर्यते
37 भाम्	बामाम्यते	43 जप्	जञ्जप्यते-जञ्जप्यते (गर्हितं जपति)
38 जन्	जञ्जन्यते-जञ्जन्यते जाजायते		

33 Those roots which undergo सप्रसारण before the य of the passive, do the same before this य (Ch 111. S 11. 5)

34 शास् becomes शिप् before the य् of the Frequentative (Ch IV. S11 66)

35 दिव् lengthens its vowel before the य of the Frequentative (Ch II S. 11. 1-3)

36 नुगतोऽनुनासिकान्तस्य॥ अनुनासिकान्तस्याह्स्म योऽभ्यासोऽदन्तस्तस्य नुक्स्यात्
If a root ends in a nasal and has अ for its penultimate, the अ of the reduplicative syllable is not lengthened, but an अनुस्वार or a nasal (परसवर्ण) is inserted between the अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant of the root.

38 जर् optionally becomes ज् before this य and then the rule of inserting an अनुस्वार does not hold good See Ch VI. 47, 48 page 175.

39 नित्ये कौटिल्ये गती ॥ गत्यर्थोऽसीदित्य एव यद् स्यात् तु क्रियासमिहारे ।
The roots implying motion take the Frequentative form in the sense of tortuous motion and not of repetition or intensity.

40 to 47 लुपसदचरजपभदहदशमृभ्यो भावगर्हायाम् ॥ एभ्यो धात्वर्थगर्हायामेव यद् स्यात् । The roots लुप् 'to cut', सद् 'to sink down', चर् 'to go', जप् 'to mutter prayers' जम् 'to yawn', दह् 'to burn', दंश् 'to bite', and गृ 'to swallow', take the Frequentative form in the sense of reproach or contempt

42 and 50 चरफलोश्च ॥ अनयोऽभ्यासस्यातो नुक् स्याद्यस्य ह्रस्वोः । नुगित्यनेनानुस्वरो लक्ष्यते । स च पदान्तवद्वाच्यः । वा पदान्तस्येति यथा स्यात् । The roots चर् and फल् insert a र् after the reduplicative syllable. This र् is changed to an Annavara or the nasal of that class to which the following letter belongs. चर्-न्चर् or चञ्चर्.

42 and 50 उत्पस्याऽतः ॥ चरफलोऽभ्यासात्पस्यात् उत्स्याद्यस्य ह्रस्वोः । In the case of the roots चर् and फल्, the vowel अ of the syllable following the reduplicative one is changed to उ. चंश्चर्-चनुर् + य-by हतिच note 1-3 page 55, चञ्चूर्य.

43, 46, 48 and 49, जपजमदहदशभजपरां च ॥ एषामभ्यासस्य नुक् स्याद्यस्य ह्रस्वोः । In the case of the roots जप्, जम्, दह्, दंश्, भञ्ज् and पशू, नु is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and the first radical consonant of the root.

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres. 3rd. sing.
44 जम्	जञ्जम्यते-जंजम्यते	37 पद्	पनीपद्यते
45 दह्	दन्दह्यते-दंदह्यते	58 स्कन्द्	चनीस्क्यते
46 दश्	दन्दश्यते-दंदश्यते	59 नृत्	नरीनृत्यते
47 ग्	जेगित्यते	60 वृत्	वरीवृत्यते
48 भञ्ज्	वम्भज्यते वंभज्यते	61 गृह्	जरीगृह्यते
49 पश्	पम्पश्यते-पंपश्यते	62 कृप्	(कृप्) चलीकृत्यते
50 फल्	पम्फुल्यते, पंफुल्यते	63 प्रच्छ्	परीपृच्छ्यते
51 वञ्च्	वनीवच्यते	64 व्रथ्	वरीवृथ्यते
52 सस्	सनीस्रस्यते	65 श्वि	नेर्श्वीयते-शोशूयते
53 घस्	दनीघस्यते	66 सिच्	सेसिच्यं
54 भ्रम्	वनीभ्रस्यते	67 सिच् with नि	नितेसिच्यते
55 कस्	चनीकम्यते	68 हन् to kill	जेर्नीयते
56 पत्	पनीपत्यते	69 हन् to go.	जद्यन्यते-जंयन्यते

47 ओ यहि ॥ निरतेरेफस्य लन्व स्यादिति । The र in the root ग् is changed to ह् necessarily before the य of the Frequentative

51-58 नीग्वभृचुक्षमुष्मसुभ्रंसुक्ष्मपतपदस्कृशाम् ॥ एयामभ्यासस्य नीगागमः स्या-
यद्यङ्लोः । In the case of the roots वञ्च्, सस्, प्वस्, भ्रम्, कस्, वृत्, पद्,
and स्कन्द्, the अ of the reduplicative syllable is not lengthened and नी
is inserted between this अ and the first radical consonant of the root.
The nasal is dropped by note § page 51.

59-61 रीगृदुपधस्य च ॥ ऋदुपधस्य घातोरभ्यासस्य रीगागमः स्यादङ्लोः ।
Roots with ऋ for their penultimate, have the syllable री inserted be-
tween the अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and
the first radical consonant of the root. नृत्-ननृत्-नरीनृत् + य.

62 The root कृप्, after य is added on to it, has ली inserted between
the अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and its
first radical consonant.

63 64[रीएवन् इति वक्तव्यम्] When a root contains ऋ the syllable री
is inserted between the अ of the reduplicative syllable (which is not
lengthened) and the radical consonant. The roots here after taking संप्रसारण
become पच्छ् and कृद्.

65 (Ch. III. §. I. 11.)

67 मिचो यति ॥ सिचः कृद् यो न स्यादिति । The स् of सिच् is not changed
to प् before the य of the Frequentative.

68-69 [हन्तेहिंसायां यति प्रीभावो वाच्यः] प्री is substituted for हन् in the
sense of killing. before the य of the Frequentative.

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres. 3rd sing.
70 स्वप्	सोपुष्यते	77 शी	शाशय्यते
71 स्यम्	सेसिम्यते	78 ढौक्	ढोढौक्यते
72 व्ये	वेवीयते	79 ग्रीक्	तोत्रौक्यते
73 वश्	वावश्यते	80 रुच्	रोरुच्यते
74 चाय्	चेकीयते	81 शुम्	शोशुभ्यते
75 घ्रा	जेघ्रीयते	82 स्मृ	सास्मर्यते
76 घ्मा	देघ्मीयते		

Second Kind †

70-72 स्वप्स्यमिव्येनां यङि ॥ एषा संप्रसारणं स्याद्यङि । The roots स्वप्, स्यम् and व्ये take संप्रसारण before the य of the Frequentative.

73 न वश् ॥ वशेर्धातोर्यङि परतः संप्रसारणं न स्यात् । In the case of the root वश्, संप्रसारण does not take place before the य of the Frequentative.

74 चायःकी ॥ चाय् पूजानिजामनयो रित्येतस्य धातो यङि परतः कीलादेशः स्यात् । की is substituted for चाय् before the य of the Frequentative.

75-76 ई घ्राध्मोः ॥ घ्रा घ्मा इत्येतयोर्यङि परत ईकारादेशः स्यात् । The final vowel of घ्रा and घ्मा is changed to ई before the य of the Frequentative.

77 अयद् यि ङिति ॥ शीढोऽयदादेशः स्यादादौ ङिति परे । शी is changed to श्य before the weak terminations beginning with य.

78-79 In the case of the roots ढौक् and ग्रीक्, the long vowel of the reduplicative syllable is first shortened and then changed to Gana.

80-81 [भृशं रोचते क्षोभते इत्यत्र यद्वेति भाष्यम्] पीनः पुन्ये तु स्वादेव । The roots रुच् and शुम् take the Frequentative form in the sense of repetition, and not of intensity.

82 यङिच ॥ अतः संयोगादेश ऋतो गुणः स्याद्यङि । The root ऋ and the root ending in ऋ preceded by a conjunct consonant are gunated before the य of the frequentative.

† (a) यङोचि च ॥ यदोऽन्प्रत्यये लुक् स्यात्कारात् विनापि बहुलं लुक् स्यात् । In this case, the Frequentative base is derived from the original root, simply by reduplicating the latter. The verb so formed is Parasmaipadi only.

Parasmaipadi

1 मृ

Present

Imperfect

S

D

P

S

D

P

1	{ वोभोमि वोभयीमि	{ वोभूय वोभूय	{ अत्रोभयम् अत्रोभूय	{ अत्रोभूय अत्रोभूय	{ अत्रोभूय अत्रोभूय
2	{ वोभोपि वोभवीपि	{ वोभूय. वोभूय	{ अत्रोभो - अत्रोभयी	{ अत्रोभूतम् अत्रोभूतम्	{ अत्रोभूत अत्रोभूत
3	{ वोभोति वोभयीति	{ वोभूत वोभूयति	{ अत्रोभोत्- अत्रोभयीत्	{ अत्रोभूताम् अत्रोभूताम्	{ अत्रोभूतु अत्रोभूतु

Impera.

Pot

1.	वोभयानि	वोभयान	वोभयाम	वोभूयाम्	वोभूयान	वोभूयाम
2.	वोभूहि	वोभूतम्	वोभूत	वोभूया	वोभूयातम्	वोभूयत
3.	{ वोभोतु- वोभयीतु	{ वोभूताम् वोभूयतु	{ वोभूतु वोभूयतु	{ वोभूयात् वोभूयाताम्	{ वोभूयाताम् वोभूयु	{ वोभूयु वोभूयु

Perf

1.	वोभयाचकार	वोभयाचकृ	वोभयाचकृम्
2.	वोभयाचकृ	वोभयाचकृ	वोभयाचकृ
3.	वोभयाचकार	वोभयाचकृ	वोभयाचकृ

I Fut

1.	वोभयितामि	वोभयितास्य	वोभयितास्य
2.	वोभयितासि	वोभयितास्य	वोभयितास्य
3.	वोभयिता	वोभयितारौ	वोभयितार

§ In the conjugational tenses the Frequentative base is conjugated as if it were a root of the 3rd conjugation. The इ or उ of the reduplicative syllable takes its guna and अ is changed to आ. See note † page 181 and note 4 page 183 (b) यद्ये वा॥ यदन्तान्तरस्य हगदे पित सार्वधातुक्स्व इद्वा स्यात्। ई is optionally added to the frequentative base before the strong terminations with an initial consonant i. e before the singular terminations of the present before the 2nd and 3rd person singulars of the imperfect and before the 3rd person singular of the imperative. (c) नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके ॥ अभ्यस्तस्य लघूपधस्य गुणे न स्यादन्तादी पिति सार्वधातुके । The penultimate short vowel of the reduplicated base does not take its Guna substitute before the vowel strong terminations in the conjugational tenses. (See note ¶ page 34)

II Fut.

S.	D.	P.
1. बोभविष्यामि	बोभविष्यावः	बोभविष्यामः
2. बोभविष्यसि	बोभविष्यथः	बोभविष्यथ
3. बोभविष्यति	बोभविष्यतः	बोभविष्यन्ति
Con.		
1. अबोभविष्यम्	अबोभविष्याव	अबोभविष्याम
2. अबोभविष्यः	अबोभविष्यतम्	अबोभविष्यत
3. अबोभविष्यत्	अबोभविष्यताम्	अबोभविष्यन्

Ben.

1. बोभूयास्तम्	बोभूयास्व	बोभूयास्म
2. बोभूयाः	बोभूयास्तम्	बोभूयास्त
3. बोभूयात्	बोभूयास्ताम्	बोभूयासुः

Aor.

2. वुध्

Pre.

P.

	S.	D.	P.
1. अबोभूवम् * अबोभूव अबोभूम्	बोवोष्मि बोवुधीमि	} बोवुध्वः	बोवुध्वः
2. अबोभोः } अबोभूतम् अबोभूत अबोभूवीः	बोभोस्ति- बोवुधीपि		
3. अबोगोत्- } अबोभूवाम् अबोभूवः अबोभूवीत्	बोवोद्धि- बोवुधीति	} बोवुद्धः	बोवुद्धः बोवुधति

Imperf.

Impera.

Pot.

Perf.

S.	S.	S.	S.
1. अबोवुधम्	बोवुधानि	बोवुष्याम्	बोवोधांचकार-चकर
2. † अबोभोत्-द् अबोवुधीः	बोवुद्धि	बोवुष्याः	बोवोधांचकर्थ
3. † अबोभोत् अबोवुधीत्	बोवोद्धु-बोवुधीतु	बोवुष्यात्	बोवोधांचकार
1 Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1. बोवोधितारिमि	बोवोधिष्यामि	अबोवोधिष्यम्	बोवुष्यास्तम्
2. बोवोधितासि	बोवोधिष्यसि	अबोवोधिष्यः	बोवुष्याः
3. बोवोधिता	बोवोधिष्यति	अबोवोधिष्यत्	बोवुष्यात्
			अबोवोधीत्

* For the augment of व् see Ch. III. S. 1. 1(a)

† See note (b) on दिष्ट Ch. I. D. II. S. L. page 17.

3 पा to drink.

Pre.		Imperf.		Impera.	
S.	D.	P.	S.	S.	
1. पापामि-पापेमि	पापामः	पापामः	अपापाम्	पापानि	
2. पापासि-पापेपि	पापाथः	पापाथ	अपापाः-अपापेः	पापाहि	
3. पापाति-पापेति	पापातः	पापति	अपापात्-अपापेत्	पापातु-पापेतु	
Pot.	Perf.	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.
S.	S.	S.	S.	S.	S.
1. पापायाम्	पापांचकार चकर	पापितास्मि	पापिष्यामि	अपापिष्यम्	पापायासम्
2. पापायाः	पापांचकर्थ	पापितासि	पापिष्यसि	अपापिष्यः	पापायाः
3. पापायात्	पापांचकार	पापिता	पापिष्यति	अपापिष्यत्	पापाम्नात्

पा (Contd.)

4 श्रि

Aor.		Pre.		Imperf.	
S.		S.	D.	P.	S.
1. अपापाम्	शेथ्रेमि-शेथ्र्यामि	शेथ्रिवः	शेथ्रिमः	अशेथ्रयम्	
2. अपापाः-अपापेः	शेथ्रेपि-शेथ्रयीपि	शेथ्रियः	शेथ्रिय	अशेथ्रेः-अशेथ्रयीः	
3. अपापात्-अपापेत्	शेथ्रेति-शेथ्रयीति	शेथ्रितः	शेथ्रियति	अशेथ्रेत्-अशेथ्र्यान्	
Impera.	Pot.	Perf.	1 Fut.		
S.	S.	S.	S.		
1. शेथ्रयाणि	शेथ्र्यायाम्	शेथ्रयांचकार-चकर	शेथ्रयितास्मि		
2. शेथ्रिहि	शेथ्र्याः	शेथ्रयांचकर्थ	शेथ्रयितासि		
3. शेथ्रेतु-शेथ्रयांतु	शेथ्र्यायात्	शेथ्रयांचकार	शेथ्रयिता		
11 Fut.	Con.	Ben.	Aor.		
1. शेथ्रयिष्यामि	अशेथ्रयिष्यम्	शेथ्र्यायासम्	अशेथ्र्यायेयम्		
2. शेथ्रयिष्यसि	अशेथ्रयिष्यः	शेथ्र्यायाः	अशेथ्र्यायीः		
3. शेथ्रयिष्यति	अशेथ्रयिष्यत्	शेथ्र्यायात्	अशेथ्र्यायीत्		

5 दु.

Pre.

Aor.

6 कृ
Pre.

	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1st person.	चर्कमि†			2nd person.	चर्कपि		
	चरिकमि	चर्कवः	चर्कमः		चरिकपि	चर्कथः	चर्कथ
	चरीकमि	चरिकवः	चरिकमः		चराकपि	चरिकथः	चरिकथ
	चर्करीमि	चरीकवः	चरीकमः		चर्करीपि	चरीकथः	चरीकथ
	चरिकरीमि				चरिकरीपि		
3rd person.	चर्कति						
	चरिकर्ति	चर्कतः	चर्कति	Imperf.			
	चरीकर्ति	चरिकृतः	चरिक्रति	1. अचर्करम् अचर्कव अचर्कम्			
	चर्करीति	चरीकृतः	चरीक्रति	अचरिकम् अचरिकव अचरिकम्			
	चरिकरीति			अचरीकम् अचरीकव अचरीकम्			

Imperf. (Contd.)

2. अचर्कः

अचरिकः अचर्कृतम् अचर्कृत
 अचरीकः अचरिकृतम् अचरिकृत
 • अचर्करीः अचरीकृतम् अचरीकृत
 अचरिकरीः
 अचरीकरीः

3. अचर्कः

अचरिकः अचर्कृतम् अचर्कृतः
 अचरीकः अचरिकृतम् अचरिकृतः
 अचर्करीत् अचरीकृतम् अचरीकृतः
 अचरिकरीत्
 अचरीकरीत्

Impera.

1. चर्कराणि चर्कराव चर्कराम
 चरिकराणि चरिकराव चरिकराम
 चरीकराणि चरीकराव चरीकराम

2. चर्कहि चर्कृतम् चर्कृत
 चरिकहि चरिकृतम् चरिकृत
 चरीकहि चरीकृतम् चरीकृत

† रुमिकोच लुकि ॥ प्रत्यय ॥ ऋदुप्यस्य धातोरभ्यस्य रुक् रिक् रोक् एते आगमा
 एण् यङ्लुकि । ऋदन्त धातोरपि तथा । If a root ends in ऋ (short) or has ऋ for
 its penultimate र् रि or री is inserted between the vowel अ of the redupli-
 cative syllable (which in this case is not lengthened) and the first radi-
 cal consonant of the root ल्, लि or ली takes the place of र्, रि or री respec-
 tively in the case of the root कृप्

Impera. कृ(Contd.)			Pot.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
3. चर्कृतु	चर्कृताम्	चर्कृतु	1. चर्कयाम्	चर्कयाव	चर्कयाम
चरिर्कृतु	चरिर्कृताम्	चरिर्कृतु	चरिर्कयाम्	चरिर्कयाव	चरिर्कयाम
चरीर्कृतु	चरीर्कृताम्	चरीर्कृतु	चरीर्कयाम्	चरीर्कयाव	चरीर्कयाम
चर्करीतुतु					
चरिरी					
चरीरीतु					

Pot. (Contd.)

2. चर्कयाः	चर्कयातम्	चर्कयात	3. चर्कयात्	चर्कयाताम्	चर्कयुः
चरिर्कयाः	चरिर्कयातम्	चरिर्कयात	चरिर्कयात्	चरिर्कयाताम्	चरिर्कयुः
चरीर्कयाः	चरीर्कयातम्	चरीर्कयात	चरीर्कयात्	चरीर्कयाताम्	चरीर्कयुः

Perf.

1. चर्करांचकार	
चरिर्करांचकार	
चरीकरांचकार	चर्करांचकृव चर्करांचकृम
चर्करांचकर	चरिर्करांचकृव चरिर्करांचकृम
चरिर्करांचकर	चरीकरांचकृव चरीकरांचकृम
चरीकरांचकर	
2. चर्करांचकृथ	चर्करांचकृथुः चर्करांचकृ
चरिर्करांचकृथ	चरिर्करांचकृथुः चरिर्करांचकृ
चरीकरांचकृथ	चरीकरांचकृथुः चरीकरांचकृ

I Fut. S. II Fut. S.

3. चर्करांचकार	चर्करांचकृतुः	चर्करांचकृः	चर्करिता	चर्करिष्यति
चरिर्करांचकार	चरिर्करांचकृतुः	चरिर्करांचकृः	चरिर्करिता	चरिर्करिष्यति
चरीकरांचकार	चरीकरांचकृतुः	चरीकरांचकृः	चरीकरिता	चरीकरिष्यति

Con.

Ben.

S.	S.	D.	P.
3. अचर्करिष्यत्	1. चर्क्रियासम्	चर्क्रियास्व	चर्क्रियास्म
अचरिर्करिष्यत्	चरिर्क्रियामम्	चरिर्क्रियास्व	चरिर्क्रियास्म
अचरीकरिष्यत्	चरीर्क्रियासम्	चरीर्क्रियास्व	चरीर्क्रियास्म

			Aor.		P.
			D.		
3.	S.	{ अचर्कारीत्	अचर्कारिष्ठाम्		अचर्कारिषुः
		{ अचरिकारीत्	अचरिकारिष्ठाम्		अचरिकारिषुः
		{ अचरीकारीत्	अचरीकारिष्ठाम्		अचरीकारिषुः
			Pre. 7 कृ to scatter.		Imperf.

			S.	D.	P.	S.
1.	{ चाकर्मि	चाकीर्ष्वः	चाकीर्मः		अचाकरम्	
	{ चाकरीमि					
2.	{ चाकर्षि	चाकीर्थः	चाकीर्थ		अचाकः-अचाकरीः	
	{ चाकरीषि					
3.	{ चाकर्ति	चाकीर्तः	चाकिरति		अचाकः-अचाकरीत्	
	{ चाकरीति					

Impera.		Pot.	Perf.	I Fut.
S.	S.	S.	S.	S.
1. चाकराणि	चाकीर्याम्	चाकरांचकार-चकर	चाकरितामि	
2. चाकौर्हि	चाकीर्याः	चाकरांचकर्थ	चाकरितासि	
3. चाकर्तु-चाकरीतु	चाकीर्यात्	चाकरांचकार	चाकरिता	
II Fut.		Con.	Ben.	Aor.
1. चाकरिष्यामि	अचाकरिष्यम्	चाकीर्यासम्	अचाकारिषम्	
2. चाकरिष्येसि	अचाकरिष्यः	चाकीर्याः	अचाकरीः	
3. चाकारिष्यति	अचाकारिष्यत्	चाकीर्यात्	अचाकरीत्	

8 वृत् to be.					
Pre.					
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. वर्वर्त्ति	वर्वृत्तः	वर्वृत्तः	2. वर्वर्त्ति	वर्वृत्तः	वर्वृत्तः
वर्वृत्तीमि			वर्वृत्तीपि		
वरिवर्त्ति	वरिवृत्तः	वरिवृत्तः	वरिवर्त्ति	वरिवृत्तः	वरिवृत्तः
वरिवृत्तीमि			वरिवृत्तीपि		
वरीवर्त्ति	वरीवृत्तः	वरीवृत्तः	वरीवर्त्ति	वरीवृत्तः	वरीवृत्तः
वरीवृत्तीमि			वरीवृत्तीपि		
S.	D.	P.			
3. वर्वर्त्ति इ०	वर्वृत्तः इ०	वर्वृत्तति			
चर्चर्त्ति इ० वत	चर्चृत्तः इ० वत	चरिवृत्तन्नि वरीवृत्तति			

घृन् (Contd)

Imperf

S

S

S

1. अवृत्तम्	अवारिषुतम्	अवरीषुतम्
2. { अवर्तन् अवरीर्तन् अवर्तन् अवरीर्तन् }	{ अवर्ता + अवारिवा अवराणा }	{ अवर्तन् अवरीर्तन् अवर्तन् अवरीर्तन् }
3. अवर्तन् अवर्तन्	अवारिर्तन् अवारिर्तन्	अवरीर्तन् अवरीर्तन्

Impera

Pot

1. वृत्तानि वरिषुतानि-वरीषुतानि	वर्तयाद् वारिषुतम् वरीषुतम्
2. वृद्धि वरिषुत-वारिषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत
3. { वर्तन् वारिषुत वरिषुत वर्तन् वरिषुत-वरीषुत }	वर्तया वरिषुत-वरीषुत

Perf

1. { वर्तन् वरिषुत-वरीषुत वर्तन् वरिषुत-वरीषुत }	वर्तया वरिषुत-वरीषुत
2. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत
3. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत

I Fut.

1. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत
2. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत
3. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत

II Fut

1. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत

Con

1. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत

Ben

1. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत

Aor

1. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत

2. वर्तन् वरिषुत-वरीषुत	वर्तया वरिषुत-वरीषुत

† अवर्तन्+स्-अवर्तन्+० अवर्तन्- Now व is changed to र by note १ page 23
 अवर्तन्+स्- followed by र is dropped अवर्तन् and the preceding vowel is made
 long अवर्तन्-अवर्तन् and by adding the रुक् augment अवर्तन्.

Aor (Contd.)			
S	D	P	
3 अवर्तत् अवरिवर्तत् अवरीवर्तत्	अवर्तिष्याम् इ०	अवर्तिषु इ०	
9 कृप् (कृप्)			
Pra	D	P.	Imperf
S	D	P.	S
3. चल्कस्ति चल्कपीति चलिकस्ति चलिक्पीति चलीकस्ति चलीक्पीति	चकुप्त इ०	चल्कपति इ०	अचल्कल् इ० अवर्तेत् इ०वत्
10 खन्.			
Pres	D	P	Imperf
S	D	P	S
1. चखन्मि-चखनीमि*	चखन्व	चखन्मः	अचखन्म
2. चखसि चखनीमि	चखाथ †	चखाथ	अचखन् अचखनी
3. चखन्ति चखनीति	चखात	चखन्ति	अचखन् अचखनीत्
Impera	Pot	Perf	1 Fut
S	S	S	S
1. चखनानि	चखन्याम् चखायाम्	चखनाचकार चकर	चखनितारि
2. चखाहि	चखन्या चखाया	चखनाचकर्त्त	चखनितारि
3. चखन्तु-चखनीतु	चखन्यात् चखायात्	चखनाचकार	चखनितारि
11 Fur.	Con	Ben	Aor
1. चखनिष्यामि	अचखनिष्यम् चखन्मासम् चखायासम्	अचखनिष्यम् अचखानिष्यम्	
2. चखनिष्यसि	अचखनिष्य चखन्या चखाया	अचखनी अचखानी	
3. चखनिष्यति	अचखनिष्यत् चखन्यात् चखायात्	अचखनीत् अचखानीत्	
11 चर् †			
Pro	D	P.	Imperf Impera.
S	D	P.	S S
1. { चर्चमि चर्चुम् चर्चुम् चर्चरीमि			अचर्चुम् चर्चुराणि

* 10 The rule as to the insertion of an अनुस्वार or नी, which holds good in the Atranspadi Frequentative base applies here also. This अनुस्वार takes परसवर्ण optionally चर्चमि or चर्चन्मि (See note 36 page 204)

† जनसनखना सम्प्रत्यये ॥ एयासाकारोऽन्तादेशः स्यात्-प्रत्यये सनि प्रत्यये इति च। The final of these roots is replaced by अ before the desiderative affix सन् and before a weak termination beginning with इत्.

† 11 See note 42 and 50 Page 204

‡ The vowel is made long by हलिच् ॥ See note 1-3 page 65

Pres. (*Contd.*) Imperf. (*Contd.*) Impera. (*Contd.*)

S.	D.	P.	S.	S.
2. { चंचूर्पि चंचुरीपि	चंचूर्थः चंचूर्थ	चंचूर्थ	अचंचुः-अचंचुरीः	चंचूर्हि
3. { चंचूर्ति चंचुरीति	चंचूर्तः चंचुरति	चंचुरति	अचंचूः-अचंचुरीत्	चंचूर्तु-चंचुरीतु

Pot.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
S	S.	S.	S.	S.
1. चंचूर्पाम्	चंचुरितास्मि	चंचुरिष्यामि	अचंचुरिष्यम्	चंचूर्पासम्

Aor.

1. अचंचुरिषम्	2. अचंचुरीः	3. अचंचुरीत्
---------------	-------------	--------------

12 द्युत्

S.	Pro. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. द्योमि द्युतीमि	द्युन्वः द्युन्वः	द्युन्वः	1. अद्युतम् 2. अद्योत्-अद्युतीः 3. अद्योत्-अद्युतीत्	द्युतानि द्युदि द्योतु-द्युनीतु	द्युत्पाम्
2. द्योन्ति द्युतीपि	द्युन्वः द्युन्वः	द्युन्वः			
3. द्योन्ति द्युतीति	द्युन्वः द्युन्वः	द्युन्वः			

Perf.
S.

I Fut.
S.

II Fut.
S.

1. द्योताचकार-चक्र	द्योतितास्मि	द्योतिष्यामि
Con.	Ben.	Aor.
S.	S.	S.
1. अद्योतिष्यम्	द्युत्पासम्	1. अद्योतिषम् 2. अद्योतीः 3. अद्योतीत्

13 फल्

Pro S.	D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.
1. फल्मि फल्मीमि	फल्वः फल्वः	फल्वः	अफल्मम्	फल्मानि

Pre. (Contd.) Imperf (Contd.) Impera. (Contd.)
S. D. P. S S

2. पंकुलिपि पंकुल्यः पंकुल्य अपंकुल् अपंकुलीः पंकुलिह
पंकुलीपि

3. पंकुस्ति पंकुस्तः पंकुजति अपंकुल्-अपंकुलीत् पंकुस्तु पंकुलीत्
पंकुलीति

Pot.
S.

Perf
S

1 Fut.
S.

11 Fut.
S.

1. पंकुल्याम् पंकुलञ्चकार-पंकुलञ्चकर पंकुलितामि पंकुलिष्यामि
Con. Ben Aor

1. अपंकुलिष्यम् पंकुल्यासम् 1. अपंकुलिपम् 2. अपंकुलीः 3. अपंकुलीत्

Pre.

14 हन्

Imperf.

S.

D.

P.

S.

1. जंघनि
जघनीमि

जंघन्वः

जंघन्मः

1. अजंघनम्

3. अजंघन् अजंघनीः

2. जघंति
जघनीमि

जंघथः

जघथ

3. अजघन्-अजंघनीत्

Impera.

3. जघन्धि
जघनीमि

जंघतः

जघति

1. जंघनानि

2. जघहि*

3. जघन्तु-जंघनीत्

Pot.
S.

Perf.
S.

1 Fut.
S.

11 Fut.
S.

Con.
S.

1. जंघन्माम् जंघनीचकार-चकर जघनितामि जघनिष्यामि अजंघनिष्यम्
Bon. Aor.

S.

S.

S.

S.

1. जघ्यासम् †

1. अवधिपम् †

2. अवधीः

3. अवधीत्

* Here ह् is not changed to ज् as in the primitive Imperative
† यम् is substituted for ह् in the Benedictive and Aorist. See Ch. IV. §
V. 41 * page 149 But why is the absence of reduplication in this case?
Because in अह् लुक् the substitution of यम् is not for ह्, but जघय् which
is already a reduplicated form, and on the strength of the rule 'that a stem
once reduplicated can not be reduplicated again,' यम् is used without
reduplication.

Roots	Pre 3rd sing	Roots	Pre 3rd sing
44 ह्य्	जाहति जाहयीति	49 धुव्	दोधोति दोधूयति
45 ह्य्	जाहति जाहयीति	50 मूर्च्छ्	मोमोति मोमूर्च्छति
46 मन्	मामोति मामयीति	51 गृ	जागति जागयीति
47 तुर्व्	तोतोति तोतूयति	52 शी	शेशेति शेशयीति
48 थुर्	तोथोति तोथूयति	53 श्वि	शेश्वेति शेश्वयीति

nant except य् are dropped Thus माम् + ति—मामति With the augment इ मामव्यीति

45 य् being dropped by the above rule जाहति

46 मव् by reduplication मामव् + ति now by च्छो श्छुनुनासिकेच ॥ Ch IX note § 48 व् is changed to ऊ—माम् + ति—ऊ being gunated मामो + ति—मामोति With the augment इ—मामवाति

47 तुर्व् + ति—तोतुर्व + ति Now व् is dropped by the sūtra राहोष ॥ रेफ पर्याहर्षबालोप स्यात्कौस्तुभदावनुनासिकादौ च प्रत्यये । छ् and व् coming after र are dropped by the termination कि and by affixes beginning with a ह्रस्व letter or a nasal तातुर् + ति The penultimate उ being gunated तोतोति in तोतूयति the उ is lengthened by the sūtra हलिच (Vide Ch II S. II 13)

CHAPTER XI.

NOMINAL VERBS. * (Denominatives)

1 Head †

कृष्ण.

Present.			Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. कृष्णामि ‡	कृष्णावः	कृष्णामः	1. अकृष्णम्	कृष्णानि	कृष्णयम्
2. कृष्णसि	कृष्णथः	कृष्णथ	2. अकृष्णः	कृष्ण	कृष्णेः
3. कृष्णति	कृष्णतः	कृष्णन्ति	3. अकृष्णत्	कृष्णतु	कृष्णेत्
Perf.	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.	
S.	S.	S.	S.	S.	
1. कृष्णांचकार-चकर	कृष्णितास्मि	कृष्णिष्यामि	अकृष्णिष्यम्	कृष्ण्यासम्	
2. कृष्णांचकर्थ	कृष्णितासि	कृष्णिष्यसि	अकृष्णिष्यः	कृष्ण्याः	
3. कृष्णांचकार	कृष्णिता	कृष्णिष्यति	अकृष्णिष्यत्	कृष्ण्यात्	
Aor.					
S.	S.	S.			
1. अकृष्णिष्यम् ¶	2. अकृष्णीः	3. अकृष्णीत्			

* These are so called because they are formed from nouns. There are several ways in which they are formed. They may be grouped under six heads

४ द्यो

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. दद्यामि	दद्यावः	दद्यामः	1. अद्ययम्	दद्यानि	दद्येयम्
2. ददासि	ददाथः	ददाथ	2. अद्ययः	दद्य	दद्येः
3. ददाति	ददावः	ददन्ति	3. अद्ययत्	दद्यतु	दद्येत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
S.	S.	S.	S.	S.	S.
1. दद्याव दद्याव	दद्यितास्मि	दद्यिष्यामि	अद्ययिष्यम्	दद्यासम्	अद्यायिष्यम्
2. दद्याथ	दद्यितासि	दद्यिष्यसि	अद्ययिष्यः	दद्याः	अद्यायीः
3. दद्याथ	दद्यिता	दद्यिष्यति	अद्ययिष्यत्	दद्यात्	अद्यायीत्

५ द्युज्

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. सुयोजामि*	सुयोजावः	सुयोजामः	स्वयोजम्	सुयोजानि	सुयोजेयम्
2. सुयोजसि	सुयोजथः	सुयोजथ	स्वयोजः	सुयोज	सुयोजेः
3. सुयोजति	सुयोजतः	सुयोजन्ति	स्वयोजत्	सुयोजतु	सुयोजेत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. सुयुयोज	सुयोजितास्मि	सुयोजिष्यामि	स्वयोजिष्यम्	सुयुज्यासम्	स्वयोजिष्यम्
2. सुयुयोजिथ	सुयोजितासि	सुयोजिष्यसि	स्वयोजिष्यः	सुयुज्याः	स्वयोजीः
3. सुयुयोज	सुयोजिता	सुयोजिष्यति	स्वयोजिष्यत्	सुयुज्यात्	स्वयोजीत्

६ राजन् ॥

	Pre.		Imperf.	Impera.
S.	D.	P.	S.	S.
1. राजानामि	राजानावः	राजानामः	अराजानम्	राजानानि
2. राजानसि	राजानथः	राजानथ	अराजानः	राजान
3. राजानति	राजानतः	राजानन्ति	अराजानत्	राजानतु

वेदप्रत्ययः, 'अज्ययति', 'भाषयतु' इत्यादिप्रत्ययैः 'वृद्धि' भवति, 'accoratus' 'a' केवट
and others the Denominatives do not take Vridhhi in the Aorist; but in
the opinion of Madhava they do take it

* सुयुज् + थ + मि = सुयोज् + थ + मि = सुयोज् + था + मि = सुयोजामि.

॥ अनुनामिकस्य विभक्त्यः द्विनि ॥ अनुनामिकान्नस्योपधाया दार्घ्यः स्यात् वा कलादी

2 माला

Pre.			Imperf. Impera. Pot.			Perf.
S.	D.	P.	S.	S.	S.	S.
1. मालामि मालावः मालामः	1. अमालाम् मालानि मालायाम् *मालांचकार-चकर					
2. मालासि मालाय मालाय	2. अमालाः मालाहि मालायाः मालांचकर्थ					
3. मालाति मालात. मालान्ति	3. अमालात् मालातु मालायात् मालांचकार					
1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.	Aor.		
S.	S.	S	S.	S.		
1. मालितास्मि मालिष्यामि	अमालिष्यम् मालायासम् अमालासिपम् †					
2. मालितासि मालिष्यासि	अमालिष्यः मालायाः अमालासीः					
3. मालिता मालिष्यति	अमालिष्यत् मालायात् अमालासीत्					

3 कवि.

Pre			Imperf. Impera. Pot		
S	D.	P.	S.	S.	S
1. कवयामि †	कवयावः	कवयामः	1. अकवयम्	कवयानि	कवयेयम्
2. कवयासि	कवययः	कवयथ	2. अकवय	कवय	कवयेः
3. कवयति	कवयत.	कवयन्ति	3. अकवयत्	कवयतु	कवयेत्

Perf	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.
1. कवयांचकार चकर	कवयितास्मि	कवयिष्यामि	अकवयिष्यम्	कवीयासम्
2. कवयांचकर्थ	कवयितासि	कवयिष्यासि	अकवयिष्य.	कवीयाः
3. कवयाचकार	कवयिता	कवयिष्यति	अकवयिष्यत्	कवीयात्

Aor.		
S	S	S
1. अकवायिपम् ‡	2. अकवायीः	3. अकवायीत्

* Though we have said that these verbal bases are to be taken as roots of the 1st conjugation in the conjugational tenses, still if the base ends in अ the terminations of the Potential are वाम्, याम्, यात् &c. and not ईयम्, ईत्, ईत् &c

† 6th variety of the Aorist

‡ कवि + अ + मि = कवे + अ + मि = कवय + अ + मि = कवय + आ + मि = कवयामि

§ सिचिदृदि रित्यत्रधातोरित्यनुवर्त्त धातुरेव यो धातुनिति व्याख्यानान्नामधानो नैवृद्धिरिति

4 द्यो

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. द्यामि	द्यावः	द्यामः	1. अद्याम्	द्यानि	द्येयम्
2. द्यासि	द्याथः	द्याथ	2. अद्यः	द्य	द्येः
3. द्याति	द्यातः	द्यान्ति	3. अद्यत्	द्यतु	द्येत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
S.	S.	S.	S.	S.	S.
1. द्याव द्याव	द्यातास्मि	द्याष्यामि	अद्याष्यम्	द्यासम्	अद्यानिषम्
2. द्याविथ	द्यातासि	द्याष्यसि	अद्याष्यः	द्याः	अद्यावीः
3. द्याव	द्याता	द्याष्यति	अद्याष्यत्	द्यात्	अद्यावीत्

5 द्युज्

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. द्युजामि*	द्युजावः	द्युजामः	स्वद्युजम्	द्युजानि	द्युजेयम्
2. द्युजसि	द्युजथः	द्युजथ	स्वद्युजः	द्युज	द्युजेः
3. द्युजति	द्युजतः	द्युजन्ति	स्वद्युजत्	द्युजतु	द्युजेत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. द्युयोज	द्युजितास्मि	द्युजिष्यामि	स्वद्युजिष्यम्	द्युज्यासम्	स्वद्युजिषम्
2. द्युयोजिथ	द्युजितासि	द्युजिष्यसि	स्वद्युजिष्यः	द्युज्याः	स्वद्युजीः
3. द्युयोज	द्युजिता	द्युजिष्यति	स्वद्युजिष्यत्	द्युज्यात्	स्वद्युजीत्

6 राजन्

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.
1. राजानामि	राजानावः	राजानामः	अराजानम्	राजानानि
2. राजानसि	राजानथः	राजानथ	अराजानः	राजान
3. राजानति	राजानतः	राजानन्ति	अराजानत्	राजानतु

कैयटादयः । अत्रवरीत् । माधवस्तुनामधातोरपि वृद्धिमिच्छति । According to कैयट and others the Denominatives do not take Vṛddhi in the Aorist; but in the opinion of Madhava they do take it

* द्युज् + अ + मि = द्युजन् + अ + मि = द्युजन् + आ + मि = द्युजामि.

† अनुनासिकस्य द्विल्लोः किति ॥ अनुनासिकान्तस्योपवात्या दाघः स्यात् क्त्वा कलादेशः

Pot. S	Perf. S.	I Fut. S.	
1. राजानेयम्	राजानांचकार-राजानांचकर	राजानितास्मि	
2. राजानेः	राजानाचकर्थ	राजानितासि	
3. राजानेत्	राजानांचकार	राजानिता	
II Fut. S.	Con. S.	Ben. S.	Aor. S.
1. राजानिष्यामि	अराजानिष्यम्	राजान्यासम्	अराजानिपम्
2. राजानिष्यसि	अराजानिष्यः	राजान्याः	अराजानीः
3. राजानिष्यसि	अराजानिष्यत्	राजान्यात्	अराजानीत्
7. अ (Name of Vishnu.) अति (अइवाचरति). He acts like Vishnu Perf. औ-अतुः-उः			
8. नि (a bird) वयति (विरिवाचरति). He behaves like a bird Perf. विवाय-विव्यतुः-विव्युः. Aor. अवयीत्-अवायीत्. Ben. बीयात्			
9. श्री (Name of Lakshmi) श्रयति (श्रीरिवाचरति). He acts like श्री. Perf 3rd शिश्राय,-शिश्रियतु.-शिश्रियु.			
10 पितृ (Father पितरति (पितेवाचरति) He acts like a father. Ben. पित्रियात्			
11 भू (The earth) भवति (भूरिवाचरति). He acts like the earth. Perf. बुभाव. Aor. अभावीत्			
12 द्रु (A tree) द्रवति (द्रुरिवाचरति). He acts like a tree. Aor. अद्रावीत्			
13 इदम् (This) इदामति (इदमिवाचरति). He behaves like this.			
14 पथिन् (A road.) पथीनति (पन्थाः इवाचरति). It serves as a road.			

च इति । If the verbal base ends in a nasal and has a vowel for its penultimate, the latter is lengthened before the affix कि and before a क्तिन् and ट्तिन् affix beginning with any consonant except a nasal or a semivowel. राजन् + अ + मि = राजान् + अ + मि = राजान् + आ + मि = राजानामि

11 भुगे वृगिति भवतैर इति च न भवति। अभिव्यक्तत्वेन धातुपाठस्यैव तत्र ग्रहणम्। The changes which the root भू undergoes in the Perfect and the Aorist do not take place in this case

- 15 मथिन् (A churning handle) मथीनति (मन्थाः इवाचरति).
It serves as a churning handle.
- 16 ऋमुक्षिन् (Name of Indra) ऋमुक्षीणाति (ऋमुक्षा इवाचरति).
He acts like Indra.
- 17 दिव् (The sky) द्यवति (द्यौरिवाचरति). It acts like the sky.
- 18 क (Name of Brahma) कति (क इवाचरति). He acts like
God Brahma. Perf. चकौ or चक
- 19 स्व (A relative) स्वति (स्व इवाचरति). He acts like a relative.
- 20 अवगल्म (A bold man) अवगल्मते (अवगल्म इवाचरति). He
behaves like a bold man. Perf. अवगल्माञ्चके
- 21 होड (A child) होडते (होड इवाचरति). He behaves like a
child. Perf. होडाञ्चके
- 22 क्लीव (A neuter) क्लीवते (क्लीव इवाचरति). He acts like a
neuter. Perf. क्लीवाञ्चके.

II Head †

S.	Pre. D.	1 पुत्र P.	Imperf. S.
1. पुत्रकाम्यामि	पुत्रकाम्यावः	पुत्रकाम्यामः	1. अपुत्रकाम्यम्
2. पुत्रकाम्यसि	पुत्रकाम्यथः	पुत्रकाम्यथ	2. अपुत्रकाम्यः
3. पुत्रकाम्यति	पुत्रकाम्यतः	पुत्रकाम्यन्ति	3. अपुत्रकाम्यत्
Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.	Fut. S.
1. पुत्रकाम्याणि	पुत्रकाम्येयम्	पुत्रकाम्याचकार-चकर	पुत्रकाम्यितास्मि
2. पुत्रकाम्य	पुत्रकाम्येः	पुत्रकाम्यांचकर्थ	पुत्रकाम्यितासि
3. पुत्रकाम्यतु	पुत्रकाम्येत्	पुत्रकाम्यांचकार	पुत्रकाम्यिता

18 चर्मावति इरदत्तः । माधवस्तु प्यलोपाविति वचनात् णलि शृद्धि बाधित्वाऽतो लोपाच्च इति ह्यमाह ।

20—21—22 [भाचारेऽवगल्महोडोभ्यः क्तिच्चा वक्तव्य] वाग्रहणान्वयइपि । अवगल्मादयः पचायजन्ताः । क्तिप्चात्रियोगेभानुदात्तत्वमनुनासिकत्वं चाच्यप्रत्ययस्य प्रतिज्ञायते । तेन तद् । The words अवगल्म, होड and क्लीव take the affixes क्तिप् and क्यङ् optionally and are conjugated in the Atmanepada. अवगल्मायते, होडावते, क्लीवायते.

† काम्यच ॥ इपिस्मर्ग एषैतृमवधिनः सुगन्तादिच्छायामर्थे वयच् प्रत्ययो वा स्यात् ।

II Fut S	Con. S	Ben S	Aor. S
1. पुत्रकाम्यिष्यामि	अपुत्रकाम्यिष्यम्	पुत्रकाम्यासम् §	अपुत्रकाम्यम्
2. पुत्रकाम्यिष्यासि	अपुत्रकाम्यिष्य	पुत्रकाम्या	अपुत्रकाम्यी
3. पुत्रकाम्यिष्यति	अपुत्रकाम्यिष्यत्	पुत्रकाम्यान्	अपुत्रकाम्यीत्
2. किम् (What)	-किंकाम्यति. He wishes for what		
3. स्व (Heaven)	-स्व काम्यति He wishes for heaven		
4. *राजन् (King)	-राजकाम्यति He wishes for a King		
5. यशस् (Fame)	-यशस्काम्यति. He wishes for fame		
6. सर्पिस् (Ghee)	-सर्पिष्काम्यति. He wishes for ghee		

III Head

1 पुत्र (पुत्रीय) †

S	Pre D	P	Imperf. S	Impera S	Pot S
1. पुत्रीयामि ‡	पुत्रीयाव	पुत्रीयाम	1. अपुत्रीयम्	पुत्रीयागि	पुत्रीयेयम्
2. पुत्रीयामि	पुत्रीयथ	पुत्रीयथ	2. अपुत्रीय	पुत्रीय	पुत्रीये
3. पुत्रीयति	पुत्रीयत	पुत्रीयन्ति	3. अपुत्रीयत्	पुत्रीयतु	पुत्रीयेत्

Verbs are formed from nouns by adding the suffix काम्य to the latter in the sense that the subject of a verb so formed wishes for himself that which is expressed by the noun. They are conjugated in the Parasmaipada only काम्य is a weak suffix

§ Before the terminations of the Benedictive the अ of काम्य is dropped
ग मान्नाभ्यभ्योऽप्यय स्यादव । The affix काम्य is added to nouns ending in म् and to Indeclinables

° नलोपः प्रतिपादिकान्तस्य ॥ The final ल् of a noun is dropped before the terminations, nominal or verbal, beginning with a consonant

† सुप् आगन् क्यच् ॥ इषिकर्मण एषितृसन्निविन सुवतादिच्छायामर्थे क्यच् प्रत्यये वा स्यात् । Another way of forming verbs from nouns is by adding क्यच् to the latter. Verbs so formed are conjugated in the Parasmaipada only and mean that the subject of the verb wishes for himself that or treats another as that which is denoted by the noun. This य is a weak suffix

‡ क्यचि च ॥ अस्य ईत्स्यात् । The final अ or आ of the nominal base is changed to ई before this य मालायामि

Perf. S.	1 Fut. S.	11 Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. पुत्रीयांचकार-चकार	पुत्रीयितासिं	पुत्रीयिष्यामि	अपुत्रीयिष्यम्	पुत्रीय्यासम्*
2. पुत्रीयांचकर्ध	पुत्रीयितासि	पुत्रीयिष्यसि	अपुत्रीयिष्यः	पुत्रीय्याः
3. पुत्रीयांचकार	पुत्रीयिता	पुत्रीयिष्यति	अपुत्रीयिष्यत्	पुत्रीय्यात्
Aor.				
1. अपुत्रीयिषम्	2. अपुत्रीयीः	3. अपुत्रीयीन्		

२ कचि

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. कवीयामि †	कवीयायः	कवीयामः	अकवीयम्	कवीयानि	कवीयेयम्
2. कवीयसि	कवीयथः	कवीयथ	अकवीयः	कवीय	कवीयेः
3. कवीयति	कवीयतः	कवीयन्ति	अकवीयत्	कवीयतु	कवीयेन्

Perf.	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.
1. कवीयांचकार-चकार	कवीयितासि	कवीयिष्यामि	अकवीयिष्यम्	कवीय्यासम्
2. कवीयांचकर्ध	कवीयितासि	कवीयिष्यसि	अकवीयिष्यः	कवीय्याः
3. कवीयांचकार	कवीयिता	कवीयिष्यति	अकवीयिष्यत्	कवीय्यात्
Aor.				
1. अकवीयिषम्	2. अकवीयीः	3. अकवीयीन्		

३ पित्र्

Pre.

S.	D.	P.
1. पित्रीयामि ‡	पित्रीयायः	पित्रीयामः
2. पित्रीयसि	पित्रीयथः	पित्रीयथ
3. पित्रीयति	पित्रीयतः	पित्रीयन्ति

* Before the terminations of the Benedictive, the अ of य is dropped.

† अह्मार्घातुक्रयो दीर्घः ॥ अत्रन्तस्यात्रस्य दीर्घः स्यादाशौ प्रत्यये परे न तु ह्मार्घातुक्रयोः । The final ह् or उ of the nominal base is lengthened before this य.

‡ रीश्नः ॥ अह्मार्घातुक्रयो यकारे र्च्चा य परे ऋद्मार्घस्य रीश्नदेशः स्यात् ।

The final क् of the nominal base is changed to री before this य.

S.	Pre.		4 गो	Imperf.	Impera.	Pot.
	D.	P.	S.	S	S	
1. गव्यामि †	गव्यावः	गव्यामः	अगव्यम्	गव्यानि	गव्येयम्	
2. गव्यसि	गव्यथः	गव्यथ	अगव्यः	गव्य	गव्ये	
3. गव्यति	गव्यतः	गव्यन्ति	अगव्यत्	गव्यतु	गव्येत्	
Perf.	1 Fut	11 Fut	Con.	Ben.	Aor.	

1. गव्याचकार-चकर गव्यितास्मि गव्यिष्यामि अगव्यिष्यम् गव्य्यासम् अगव्यिष्यम्
2. गव्याचकर्त्तुं गव्यितासि गव्यिष्यसि अगव्यिष्यः गव्य्याः अगव्यीः
3. गव्याचकार गव्यिता गव्यिष्यति अगव्यिष्यत् गव्य्यात् अगव्यीत्

	Pre.	5 राजन्		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S	S	S
1. राजीयामि *	राजीयावः	राजीयामः	अराजीयम्	राजीयानि	राजीयेयम्	
2. राजीयसि	राजीयथः	राजीयथ	अराजीयः	राजीय	राजीये	
3. राजीयति	राजीयतः	राजीयन्ति	अराजीयत्	राजीयतु	राजीयेत्	
	Perf.	I Fut.	II Fut	Con.	Ben	

1. राजीयाचकार-चकर राजीयितास्मि राजीयिष्यामि अराजीयिष्यम् राजीय्यासम्
2. राजीयाचकर्त्तुं राजीयितासि राजीयिष्यसि अराजीयिष्यः राजीय्याः
3. राजीयाचकार राजीयिता राजीयिष्यति अराजीयिष्यत् राजीय्यात्

Aor.

1. अराजीयिष्यम्
2. अराजीयीः
3. अराजीयीत्

6 सुयुज्

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. सुयुज्यामि †	सुयुज्यावः	सुयुज्यामः	स्वयुज्यम्	सुयुज्यानि	सुयुज्येयम्
2. सुयुज्यसि	सुयुज्यथः	सुयुज्यथ	स्वयुज्यः	सुयुज्य	सुयुज्येः
3. सुयुज्यति	सुयुज्यतः	सुयुज्यन्ति	स्वयुज्यत्	सुयुज्यतु	सुयुज्येत्

† वान्तो यि प्रत्यये ॥ यस्मिन्नादी प्रत्यये परे ओदीतीरिष् आष् एतावादेशौ स्त । The final ओ and औ of the nominal base are changed to अव् and आष् respectively before this य

* नलोपः प्रातिपदिकान्तस्य ॥ प्रातिपदिकं सङ्गच्छते यत्पदं तदन्तस्य नकारस्य लोपः स्यात् । A final nasal is dropped and the preceding vowel is changed like an original final vowel. So we have राजन् + य + अ + मि = राज + य + अ + मि = राजी + य + अ + मि = राजीयामि

† If the nominal base has any consonant except र् for its final letter, it remains unchanged before this य

Perf. S.	I Fut. S.	II Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. सुयुज्यांचकार-चकर	सुयुज्यितास्मि	सुयुज्यिष्यामि	स्वयुज्यिष्यम्	सुयुज्य्यासम्
2. सुयुज्यांचकथं	सुयुज्यितासि	सुयुज्यिष्यसि	स्वयुज्यिष्यः	सुयुज्य्याः
3. सुयुज्यांचकार	सुयुज्यिता	सुयुज्यिष्यति	स्वयुज्यिष्यत्	सुयुज्य्यान्

Aor.

1. स्वयुज्यिषम्	2. स्वयुज्याः	3. स्वयुज्यान्
-----------------	---------------	----------------

7 गिर्

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. गीर्यामि†	गीर्यावः	गीर्यामः	अगीर्यम्	गीर्याणि	गीर्येयम्
2. गीर्यसि	गीर्यथः	गीर्यथ	अगीर्यः	गीर्य	गीर्येः
3. गीर्यति	गीर्यतः	गीर्यन्ति	अगीर्यत्	गीर्यन्तु	गीर्येन्

Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. गीर्याचकार-चकर	गीर्यितास्मि	गीर्यिष्यामि	अगीर्यिष्यम्	गीर्यासम्	अगीर्यिषम्
2. गीर्याचकथं	गीर्यितासि	गीर्यिष्यसि	अगीर्यिष्यः	गीर्याः	अगीर्याः
3. गीर्याचकार	गीर्यिता	गीर्यिष्यति	अगीर्यिष्यन्	गीर्यान्	अगीर्यान्

8 राजन्	राजीयति	He wishes for a king.
9 युष्मन् (S.)	त्वयति	He wishes for thee.
10 युष्मत् (P.)	युष्मयति	He wishes for you.
11 अस्मत् (S.)	मयति	He wishes for me.
12 अस्मत् (P.)	अस्मयति	He wishes for us.
13 अद्स्	अदस्यति	He wishes for this or that.
14 पुर्	पूर्यति	He wishes for a town.
15 कर्तृ	कर्तृयति	He wishes for a doer.
16 गार्ग्य	गार्गीयति	He wishes for Gargya.

† If the nominal base ends in र् or ल्, and has इ or उ for its penultimate, the latter is lengthened before this य. गिर् + य + मि = गीर् + य + मि = गीर् + या + मि गीर्यामि. (Ch II. S. II. 1-3 page 55)

16 वयस्योश्च ॥ हलः परस्यावयवकारस्य लोपः स्यात्कवे च्चौ च परतः । Before the terminations य (वयस्) and ल्यि, the Taddhita affix expressing, ' descendant of ' and following a consonant, is dropped.

- 17 वाच् वाच्यति He wishes for wor. &
 18 समिध् समिध्यति He wishes for holy sticks.
                     P. F. समिधिता, समिध्यिता.
 19 भान् भानूयति He wishes for the sun.
 20 नौ नाव्यति He wishes for a boat.
 21 पुत्र पुत्रीयति (छात्रम्) He treats the pupil as a son.
 22 विष्णु विष्णूयति (द्विजम्) He treats the Brahmana like Vishnu.
 23 प्रासाद प्रासादयति (कुट्या भिक्षुः) The beggar considers his
   hut as a palace.
 24 कुटी कुटीयति (प्रासादे राजा) The King in his palace
   considers himself to be in a hut.
 25 अशन अशनीयति He wishes to possess food.(for the future).
                     अशनायति He wishes to eat (being hungry).
 26 उदक उदकीयति He wishes to possess water.
                     उदन्यति He wishes to drink water (being thirsty).
 27 धन धनीयति He wishes to be wealthy (being poor)
                     धनायति (Though he has wealth) He wishes to
   acquire more money.
 28 नमस् नमस्यति (देवान्) पूजयतीत्यर्थः. He adores the gods.
 29 वरिवस् वरिवस्यति (गुरुन्) शुश्रूषत इत्यर्थः He serves the
   preceptors.

21-22 उपमानादाचारे ॥ उपमानात्कर्मण सुवन्तादाचारेऽर्थे क्यच् स्यात् । The termination य (क्यच्) is added to a noun in the accusative case, expressing the standard of comparison, to form a denominative in the sense of treating or considering.

23-24 [अधिकरणाच्चेति वक्तव्यम्] The termination य (क्यच्) is added to a noun in the locative case expressing the standard of comparison, to form a denominative in the sense of treating or considering.

25-26-27 अशनादोदन्यधनायावुमुग्रपिपासागर्षेषु ॥ क्मजन्ता निपात्यन्ते । The termination य (क्यच्) is added to the words अशन, उदक, and धन, in the senses of hunger, thirst, and covetousness, respectively.

28-29-30 नमोवरिवश्चिरु. क्यच् ॥ करणइत्यनुवृत्तेः क्रियाविशेषे पूजाया पारिचर्यामाश्रये च नम आदिभ्यः क्यच् स्यात् । The termination य (क्यच्) is added to नमस्, वरिवस् and चिर in the senses of adoring, serving, and striking with wonder, respectively. चिनीय takes Ātmanepada terminations.

- 30 चित्र चित्रीयते (लोकः) विस्मयत इत्यर्थः People wonder, विस्मापयत
इत्यन्ये He strikes the people with wonder.
चित्रयति He makes (the scene) variegated.

IV Head §

1 पुत्र

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. पुत्रस्यामि*	पुत्रस्यावः	पुत्रस्यामः	अपुत्रस्यम्	पुत्रस्यानि	पुत्रस्येयम्
2. पुत्रस्यासि	पुत्रस्यथः	पुत्रस्यथ	अपुत्रस्यः	पुत्रस्य	पुत्रस्येः
3. पुत्रस्यति	पुत्रस्यतः	पुत्रस्यन्ति	अपुत्रस्यन्	पुत्रस्यतु	पुत्रस्येत्
	Perf	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.
1. पुत्रस्यांचकार-चरु	पुत्रस्यितास्मि	पुत्रस्यिष्यामि	अपुत्रस्यिष्यम्	पुत्रस्यासम् †	
2. पुत्रस्यांचकथं	पुत्रस्यितासि	पुत्रस्यिष्यासि	अपुत्रस्यिष्यः	पुत्रस्याः	
3. पुत्रस्यांचकार	पुत्रस्यिता	पुत्रस्यिष्याति	अपुत्रस्यिष्यत्	पुत्रस्यात्	
		Aor.			
1. अपुत्रस्यिष्यम्		2. अपुत्रस्यीः		3. अपुत्रस्यीत्	

2 दधि.

S.	Pre. D.	P.
1. दधिस्यामि-दध्यस्यामि	दधिस्यावः-दध्यस्यावः	दधिस्यामः दध्यस्यामः
2. दधिस्यासि-दध्यस्यसि	दधिस्यथः-दध्यस्यथः	दधिस्यथ-दध्यस्यथ
3. दधिस्यति-दध्यस्यति	दधिस्यतः-दध्यस्यतः	दधिस्यन्ति-दध्यस्यन्ति

§ [नयंत्रानिषदिकानां क्यचि लालम्बायां सुगमुद्धी] A fourth way of deriving verbs from nouns is by adding स्य or अत्य to the latter. They are conjugated in the Parasmaipada only, and denote that the subject of the verb wishes ardently for that which is expressed by the nominal base. Both the suffixes are weak.

* (अतो गुणे) Therefore, the final अ of the nominal base is dropped before अत्य, hence, if the nominal base ends in अ, the verbal base will be the same, whether the suffix added be स्य or अत्य.

† Before the terminations of the Benedictive, the final अ of स्य or अत्य is dropped.

	Imperf. S.	Impera. S	Pot. S
1. अदधिस्यम्-अदध्यस्यम्		दधिस्यानी-दध्यस्यानि	दधिस्येयम्-दध्यस्येयम्
2. अदधिस्यः-अदध्यस्यः		दधिस्य दध्यस्य	दधिस्ये दध्यस्येः
3. अदधिस्यत्-अदध्यस्यत्		दधिस्यत्-दध्यस्यत्	दधिस्येत्-दध्यस्येत्
	Perf.		I Fut.

1. { दधिस्याचकार-दधिस्यांचकार दध्यस्याचकार-दध्यस्याचकार	दधिस्यितास्मि-दध्यस्यितास्मि
2. दधिस्याचकर्तु-दध्यस्याचकर्तु	दधिस्यितासि-दध्यस्यितासि
3. दधिस्याचकार-दध्यस्याचकार	दधिस्यिता-दध्यस्यिता
II Fut.	Con.
1. दधिस्यिष्यामि-दध्यस्यिष्यामि	अदधिस्यिष्यम्-अदध्यस्यिष्यम्
2. दधिस्यिष्यसि-दध्यस्यिष्यसि	अदधिस्यिष्य-अदध्यस्यिष्य
3. दधिस्यिष्यति-दध्यस्यिष्यति	अदधिस्यिष्यत्-अदध्यस्यिष्यत्
Ben.	Aor.
1. दधिस्यासम्-दध्यस्यासम्	अदधिस्यिष्यम्-अदध्यस्यिष्यम्
2. दधिस्याः-दध्यस्याः	अदधिस्यी-अदध्यस्यीः
3. दधिस्यात्-दध्यस्यात्	अदधिस्यीत्-अदध्यस्यीत्

३ सुयुज्.

	S.	Pro. D.	P.	Imperf. S
1. सुयुजस्यामि	{ सुयुजस्यामः }	{ सुयुजस्यामः }	{ सुयुजस्यामः }	1. स्वयुजस्यम्-स्वयुक्ष्यम्
सुयुक्ष्यामि	{ सुयुक्ष्यामः }	{ सुयुक्ष्यामः }	{ सुयुक्ष्यामः }	2. स्वयुजस्यः-स्वयुक्ष्यः
सुयुजस्यसि	{ सुयुजस्यथः }	{ सुयुजस्यथः }	{ सुयुजस्यथः }	3. स्वयुजस्यत्-स्वयुक्ष्यत्
2. सुयुक्ष्यासि	{ सुयुक्ष्यथः }	{ सुयुक्ष्यथः }	{ सुयुक्ष्यथः }	Impera.
सुयुजस्यति	{ सुयुजस्यन्तिः }	{ सुयुजस्यन्तिः }	{ सुयुजस्यन्तिः }	1. सुयुजस्यानि-सुयुक्ष्याणि
3. सुयुक्ष्यानि	{ सुयुक्ष्यन्तिः }	{ सुयुक्ष्यन्तिः }	{ सुयुक्ष्यन्तिः }	2. सुयुजस्य-सुयुक्ष्य
				3. { सुयुजस्यतात्-सुयुक्ष्यतात् सुयुजस्यतु-सुयुक्ष्यतु

Pot. S.	Perf. S.
1. सुयुजस्येयम् सुयुक्ष्येयम्	सुयुजस्यांचकार-सुयुजस्यांचकर }
2. सुयुजस्येः-सुयुक्ष्येः	सुयुक्ष्यांचकार-सुयुक्ष्यांचकर }
3. सुयुजस्येत्-सुयुक्ष्येत्	सुयुजस्यांचकथ-सुयुक्ष्यांचकथ }
I Fut.	II Fut.

1. सुयुजस्यितास्मि-सुयुक्ष्यितास्मि	सुयुजस्यिष्यामि-सुयुक्ष्यिष्यामि
2. सुयुजस्यितानि-सुयुक्ष्यितानि	सुयुजस्यिष्यसि सुयुक्ष्यिष्यसि
3. सुयुजस्यिता सुयुक्ष्यिता	सुयुजस्यिष्यति-सुयुक्ष्यिष्यति
Con.	Ben.

1. स्वयुजस्यिष्यम् स्वयुक्ष्यिष्यम्	स्वयुजस्य्यात्स्वम् स्वयुक्ष्य्यात्स्वम्
2. स्वयुजस्यिष्यः-स्वयुक्ष्यिष्यः	स्वयुजस्य्याः-स्वयुक्ष्य्याः
3. स्वयुजस्यिष्यत् स्वयुक्ष्यिष्यत्	स्वयुजस्य्यात्-स्वयुक्ष्य्यात्

Aor.

1. स्वयुजस्यिष्यम्-स्वयुक्ष्यिष्यम्	2. स्वयुजस्यीः-स्वयुक्ष्यीः	3. स्वयुजस्यीन्-स्वयुक्ष्यीन्
4 मधु मधुस्यति-मध्वस्यति	He wishes for honey.	
5 अश्व अश्वस्यति (वडया)	The mare longs for the horse.	
„ अश्वीयति	He wishes for a horse.	
6 वृष वृषस्यति (गौः)	The cow longs for the ox.	
„ वृषीयति	He wishes for an ox.	
7 क्षीर क्षीरस्यति (बालः)	The child desires to drink milk.	
„ क्षीरीयति	He desires to have milk	
8 उरण उरणस्यति (उष्ट्रः)	The camel wishes for licking the salt.	
„ उरणीयति	He wishes for salt.	

5—8 अश्वक्षीरवृषलवणानामप्यर्थाः वयसि ॥ एषा वयसि असुगागम. ग्यात् ।
अश्ववयो मधुनेच्छायाम् । क्षीरवयस्यो लोडनायाम् । अम् is inserted after अश्व and
वृष if the sense to be conveyed is that of longing for them; after क्षीर and
उरण when the one is desired to be drunk and the other to be licked.

V Head †

1 पुत्र.

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.
1. पुत्रायै*	पुत्रायामहे	पुत्रायामहे	अपुत्रायै	पुत्रायै	पुत्रायेय	पुत्रायाचक्रे
2. पुत्रायसे	पुत्रायेथे	पुत्रायध्वे	अपुत्रायथा	पुत्रायस्व	पुत्रायेथा.	पुत्रायाचकृते
3. पुत्रायते	पुत्रायेते	पुत्रायन्ते	अपुत्रायत	पुत्रायताम्	पुत्रायेत	पुत्रायाचक्रे
1 Fut.	II Fut.		Con	Ben.		Aor
1. पुत्रायिताहे	पुत्रायिष्ये		अपुत्रायिष्ये	पुत्रायिषीय		अपुत्रायिषि
2. पुत्रायितासे	पुत्रायिष्यसे		अपुत्रायिष्यथाः	पुत्रायिषीष्टाः		अपुत्रायिष्टा
3. पुत्रायिता	पुत्रायिष्यते		अपुत्रायिष्यत	पुत्रायिषीष्ट		अपुत्रायिष्ट

2 कवि

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. कवीये §	कवीयावहे	कवीयामहे	अकवीये	कवीयै	कवीयेय
2. कवीयसे	कवीयेथे	कवीयध्वे	अकवीयथाः	कवीयस्व	कवीयेथाः
3. कवीयते	कवीयेते	कवीयन्ते	अकवीयत	कवीयताम्	कवीयेत
Perf. S	I Fut. S.	II Fut. S	Con. S.	Ben. S.	
1. कवीयाचक्रे	कवीयिताहे	कवीयिष्ये	अकवीयिष्ये	कवीयिषीय	
2. कवीयाचकृते	कवीयितासे	कवीयिष्यसे	अकवीयिष्यथाः	कवीयिषीष्टाः	
3. कवीयाचक्रे	कवीयिता	कवीयिष्यते	अकवीयिष्यत	कवीयिषीष्ट	

Aor.

1. अकवीयिषि   2. अकवीयिष्टाः   3. अकवीयिष्ट

† कर्तुं. क्यङ् सलोपश्च ॥ उद्यमानात्कर्तुं सुवन्तादाचारे क्यङ् वा स्यात् । सन्तस्य ङ् कर्तृवाचकस्य लोपो वा स्यात् । क्यङ् वेद्युक्ते. पक्षे वाच्यम् । सन्तस्य लोपस्तु वरु सानेयोऽगशि२. । स च व्यवस्थित. । Another way of forming verbs from nouns denoting the agent of an action and expressing the standard of comparison, is by adding the suffix य to the latter. They are conjugated in the Atmanepada only, and imply that the subject of the verb behaves like that which is denoted by the noun. The य is a weak suffix.

• If the nominal base ends in अ it is lengthened before this य

§ The final letters except अ, or आ of the nominal base undergo the same changes before this य that they undergo before the Parasmaipada य mentioned before.

3 गो

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. गव्ये*	गव्यावहे	गव्यामहे	अगव्ये	गव्यै	गव्येय
2. गव्यसे	गव्येथे	गव्यध्वे	अगव्ययाः	गव्यस्व	गव्येथाः
3. गव्यते	गव्येते	गव्यन्ते	अगव्यत	गव्यताम्	गव्येत
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. गव्यांचक्रे	गव्यिताहे	गव्यिष्ये	अगव्यिष्ये	गव्यिषीय	अगव्यिषि
2. गव्यांचकृषे	गव्यितासे	गव्यिष्यसे	अगव्यिष्यथाः	गव्यिषीष्टाः	अगव्यिष्टाः
3. गव्यांचक्रे	गव्यिता	गव्यिष्यते	अगव्यिष्यत	गव्यिषीष्ट	अगव्यिष्ट

4 गिर्

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. गीर्ये †	गीर्यावहे	गीर्यामहे	अगीर्ये	गीर्यै	गीर्येय
2. गीर्यसे	गीर्येथे	गीर्यध्वे	अगीर्ययाः	गीर्यस्व	गीर्येथाः
3. गीर्यते	गीर्येते	गीर्यन्ते	अगीर्यत	गीर्यताम्	गीर्येत
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. गीर्याचक्रे	गीर्यिताहे	गीर्यिष्ये	अगीर्यिष्ये	गीर्यिषीय	अगीर्यिषि
2. गीर्याचकृषे	गीर्यितासे	गीर्यिष्यसे	अगीर्यिष्यथाः	गीर्यिषीष्टाः	अगीर्यिष्टाः
3. गीर्याचक्रे	गीर्यिता	गीर्यिष्यते	अगीर्यिष्यत	गीर्यिषीष्ट	अगीर्यिष्ट

5 यशस्

Pre.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	{ यशस्ये { यशाये †	{ यशस्यावहे { यशायावहे	{ यशस्यामहे { यशायामहे	2. { यशस्यसे { यशायेते	{ यशस्येथे { यशायेथे	{ यशस्यध्वे { यशायेध्वे
3.	{ यशस्यते { यशायेते	{ यशस्येते { यशायेते	{ यशस्यन्ते { यशायेन्ते	S. Imperf.	अयशस्यत-अयशायेत	

* See note † page 226 (वान्ते वि प्राये)

† If the nominal base ends in † or य and has २ or ३ for its penultimate, the latter is lengthened before this य (See note 1— page 55)

‡ See note II, 12, next page.

Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.
1. यशस्यै यशायै	यशस्येय-यशायेय	यशस्यांचक्रे-यशयांचक्रे
2. यशस्यस्व-यशायस्व	यशस्येथा-यशायेथाः	यशस्यांचकृषे यशयांचकृषे
3. यशस्यताम्-यशायताम्	यशस्येत-यशायेत	यशस्यांचक्रे-यशयांचक्रे
1 Fut.	11 Fut.	Con.
1. यशस्यिताहे-यशायिताहे	यशस्यिष्ये-यशायिष्ये	अयशस्यिष्यत-
2. यशस्यितासे-यशायितासे	यशस्यिष्यसे-यशायिष्यसे	3. अयशस्यिष्यत
3. यशस्यिता-यशायिता	यशस्यिष्यते-यशायिष्यते	
Ben.		Aor.
1. यशस्यिपीय-यशायिपीय		अयशस्यिपि-अयशायिपि
2. यशस्यिपीष्टा-यशायिपीष्टाः		अयशस्यिष्टाः-अयशायिष्टाः
3. यशस्यिपीष्ट-यशायिपीष्ट		अयशस्यिष्ट-अयशायिष्ट
6 माला	मालायते (मालवाचरति)	It serves as a garland.
7 भानु	भानूयते	He acts like the sun.
8 पितृ	पित्रीयते	He behaves like a father.
9 नौ	नानूयते	It serves as a boat.
10 राजन्	राजीयते	He behaves like a king.
11 औजस्	औजायते	He acts like one who is vigorous.
12 अप्सरस्	अप्सरायते	She behaves like an Apsaras. Imperf. आप्सरायत.
13 विद्वस्	विद्वस्यते-विद्वायते	He acts like a learned man.
14 युष्मत् (S)	त्यजते	He acts like thee.
15 " (P)	युष्मजते	He acts like you.
16 अस्मत् (S)	मजते	He acts like me.
17 " (P)	अस्मजते	He acts like us.
18 कुमारी	कुमारायते	He behaves like a girl.

* 6 The final अ of the nominal base remains unchanged before this अ (त्यज्).

11, 12 [औजसोऽप्सरसोर्नित्यमितरेषां विभाषणाः] The final अस् of औजस् and अप्सरस् is changed to औ and अप् respectively and that of the other nominal bases optionally.

15-17, ययद्मानिनोश्च ॥ एतयोः परतः स्त्रियाः पुंस्त्वम् । Before the affix य (ययद्) and the word मानिन् (the feminine words are treated as masculine).

- 19 हरिणी हरितायते She behaves like a female deer
 20 गुर्वी गुरुरायते She acts like a stout woman
 21 सपत्नी सपत्नायते }
                   सपतीयते } She acts like a co-wife.
                   सपत्नीयते ;
 22 युवति युवायते She behaves like a young woman.
 23 पद्मीमृद्वयौ पद्मीमृद्वयते She acts like a woman who is clever & mild.
 24 पाचिका पाचिनायते She acts like a female cook
 25 अग्रह्म अग्रह्मायते He behaves like a bold man.
 26 ऋषि ऋषायते He behaves like a neuter
 27 होड होडायते He behaves like a child
 28 कष्ट कष्टायते He is ardent in committing sin
                   (कष्टाय क्रमते) पाप कर्तुमुत्सहते
 29 सत्र सत्रायते }
 30 कक्ष कक्षायते } (पाप चिकीर्षति)
 31 कष्ट कष्टायते } He desires to commit sin.
 32 कृच्छ्र कृच्छ्रायते }
 33 गहन गहनायते }
 34 रोमन्थ रोमन्थायते (रोमन्थ वर्तयति) He is ruminating.
 35 तपस् तपस्यति (तपश्चरति) He practises penance

21 नक्षत्राया ॥ कोपधाया स्त्रिया न पुंस् । Feminine words having क् for their penultimate are not treated as masculine before this affix य (क्यङ्) and the word मानिन्

28 कष्टाय क्रमते ॥ चतुर्थ्यन्तात्कष्टशब्दादुत्साहेऽर्थं क्यङ् स्यात् । The affix य (क्यङ्) is added to कष्ट in the sense of ardour or eagerness

29 — 33 [सत्रकक्षकृच्छ्रगहनेभ्य क्ण्वचिकीर्षायामिति वक्तव्यम्] क्ण्व पापम् सत्रादयो वृत्तिविषये पापार्थांतेभ्यो द्वितीयान्तेभ्यश्चिकीर्षाया क्यङ् । The affix य (क्यङ्), is added to सत्र and others in the sense of 'desirous of committing sin'

34 — 35 कर्मणो रोमन्थतपोभ्यां वृत्तिचरो ॥ रोमन्थतपोभ्यां कर्मभ्यां क्रमेण वर्तनाया चरणे चार्थं क्यङ् स्यात् । [हनुचलन इति वक्तव्यम् ॥ तपस परस्मैपदं च] The affix य (क्यङ्) is added to words रोमन्थ and तपस् when they are objects of the verbs वर्तयति and चरति respectively The word तपस् (with the affix य) takes the Parasmaipada terminations.

36 वाष्प	वाष्पायते (वाष्पमुद्रमति)	He sheds tears
37 ऊष्मन्	ऊष्मायते (ऊष्माणमुद्रमति)	It gives out heat
38 फेन	फेनायते (फेनमुद्रमति)	It sends forth foam.
39 शब्द	शब्दायते (शब्द करोति)	He makes a noise
40 वैर	वैरायते (वैर करोति)	He is at enmity
41 कलह	कलहायते (कलह करोति)	He picks up a quarrel
42 अश्र	अश्रायते (अश्र करोति)	It produces clouds.
43 कण्व	कण्वायते (कण्व करोति)	He commits sin
44 मेघ	मेघायते (मेघ करोति)	It produces clouds
45 सुदिन	सुदिनायते (सुदिन करोति)	It makes a fair day
46 दुर्दिन	दुर्दिनायते (दुर्दिन करोति)	It makes a cloudy day
47 नीहार	नीहारायते (नीहार करोति)	It makes a misty day
48 सुख	सुखायते (सुख वेदयते)	He enjoys happiness.
but	(परस्य सुख वेदयते)	He knows the happiness of another
49 लोहित	लोहितायति-ते }	It becomes red.
50 लोहिनी	लोहिनीयति-ते }	
51 पटपट	पटपटायति-ते	He utters the sound <i>Patpat</i>

36 — 38 वाष्पोष्मभ्यामुद्रमने ॥ आभ्या कर्मभ्या क्यङ् स्यात् । [किनाचेतिवाच्यम्]
The affix य (क्यङ्) is added to वाष्प् ऊष्मद् and फेन when they are objects of the verbs in the sense of 'sending forth' or 'vomiting'.

40 — 47 शब्दवैरकलहाश्रकण्वमेघेभ्य करणेऽभ्य कर्मभ्य करात्यर्थे क्यङ् स्यात् । पक्षेत्तत्करोतीति निजपीयत इति न्यास [सुदिनदुर्दिननीहारेभ्यश्च] ॥ The affix य (क्यङ्) is added to words शब्द and others in the sense of making or doing.

48 सुखादिभ्य कर्तृवेदनायाम् ॥ सुखादिभ्य कर्मभ्यो वेदनायामर्थे क्यङ् स्यादन्ता कर्तृवेदेत्सुखादीनि स्युः । मुसदु सास्रहृषणकण्ठालीकृतृप्तवत् ॥ कृच्छ्रप्रतीपसोढा सुामी ददा सुखादय ॥ The affix य (क्यङ्) is added to सुख and others in the sense of experiencing or enjoying. Otherwise there is no affixing.

49—51 लोहितादिनाम्य क्यप् ॥ लोहितशब्दाद्वान्ताय भवत्यर्थे क्यप् स्यात् । वा क्यप् ॥ क्यपन्तात्परस्मैपदं वा स्यात् । The affix य (क्यप्) is added to लोहित and words ending in the affix आ (दाच्) in the sense of becoming and the nominal base thus formed is conjugated in Parasmaipada and Atmānipada.

52	भृश	भृशापते (अभृशो भृशो भवति)	What was not much before now becomes much.
53	शीघ्र	शीघ्रापते	He becomes quick.
54	मन्द	मन्दापते	He (who was not slow before) becomes slow.
55	पण्डित	पण्डितापते	He pretends to be learned.
56	दुर्मनस्	दुर्मनापते	He becomes sad.
57	सुमनस्	सुमनापते	He becomes well dis- posed.
58	उन्मनस्	उन्मनापते	He becomes uneasy.
59	अधर	अधरापते (अधरो भवति) but अधरयति (अधरं करोति)	He is defeated. He surpasses.
60	उत्क	उत्कापते (उत्की भवति) but उत्कयति (उत्कं करोति)	He longs for. It makes uneasy.
61	उत्सुक	उत्सुकापते (उत्सुको भवति) but उत्सुकयति (उत्सुकं करोति)	He becomes anxious. It makes uneasy.
62	चिर	चिरापते (चिरइवाचरति) but चिरयति (चिरं करोति)	He delays. He causes to delay.

52 — 58 भृशादिभ्यो भृशच्चेर्लोपश्च हलः ॥ अमृततद्भावविषयेभ्यो भृशादिभ्यो भव-
त्यर्थे क्यङ् स्यात् ॥ हलन्तानामेपौ लोपश्च । The suffix य (क्यङ्) is added to भृश
and other nouns in the sense of becoming what was not before. In the
case of nouns ending in consonants the final consonant is dropped.

भृशशत्रुपक्षेद्वेदद्वचोऽयं दुर्मनाः ॥

सुमनाउत्तमा ओजोऽभिमनाखपलः शुचिः ॥ १ ॥

मन्दमेधो मद्मद्रपण्डिताण्डरकण्डनाः ॥

उत्सुको हरितो नीलः फेनः शीघ्रो भृशादयः ॥ २ ॥

[“ लोहितदाज्ञम्भः क्यप्त्वचनं भृशादिष्वितराणि ”] इति वार्तिका-

लोहितादिगणे पठिताः शब्दाः लोहितवर्जमत्रैव ज्ञेयाः ।

The words mentioned under the लोहितादिगण are to be considered as
coming under भृशादि except the word लोहित, i. e. they take the termina-
tion य (क्यङ्) and not य (क्यप्)

लोहितनिक्षद्यामाः सुखदुःखे धूमवर्मगवांश्च ॥

दयो मूर्च्छानिद्राकृपाश्च कर्णादयोऽप्यवृत्तरणत् ॥ ४ ॥

आख्यातचन्द्रिका

63 तरल	तरलायते (तरलो भवति)	He trembles.
but	तरलयति (तरलं करोति)	He causes to shake.
64 तीव्र	तीव्रायते (तीव्र वेदयते)	He suffers pain.
but	तीव्रयति (तीव्रं करोति)	He makes sharp.
65 प्रतीप	प्रतीपायते (प्रतीपो भवति)	He dislikes.
but	प्रतीपयति (प्रतीपं करोति)	It causes to turn back.
66 मण्डल	मण्डलायते (मण्डल भवति)	It forms into a circle.
but	मण्डलयति (मण्डलं करोति)	It whirls round.
67 मन्द	मन्दायते (मन्दो भवति)	He goes slowly.
but	मन्दयति (मन्दं करोति)	It makes slow.
68 शिथिल	शिथिलायते (शिथिलं भवति)	It becomes loose.
but	शिथिलयति (शिथिलं करोति)	It lessens.

VI Head. ¶

Parasmaipadi.

1 पुत्र

S.	Pre.	D.	P.	Imperf. • Impera.		Pot.
				S.	S.	
1. पुत्रयामि	पुत्रयावः	पुत्रयामः	अपुत्रयम्	पुत्रयाणि	पुत्रयेयन्	
2. पुत्रयसि	पुत्रयथः	पुत्रयथ	अपुत्रयः	पुत्रय-पुत्रयतात्	पुत्रयेः	
3. पुत्रयति	पुत्रयतः	पुत्रयन्ति	अपुत्रयत्	पुत्रयतु-पुत्रयतात्	पुत्रयेत्	
Perf.	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.	Aor.	
3. पुत्रयांचकार	पुत्रयिता	पुत्रयिष्यति	अपुत्रयिष्यत्	1. पुत्र्यासम्	अपुत्र्यन्	
				2. पुत्र्याः	अपुत्र्यन्	
				3. पुत्र्यात्	अपुत्र्यन्	

¶ [प्रातिपदिकाद्वात्तर्धे द्युलमिष्टयथ] प्रातिपदिकाद्वात्तर्धे निच् स्यादिष्टे यथा प्रातिपदिकस्य पुत्रद्वारभावदिलोपविन्मनुजोऽनयगादिलोपप्रत्ययत्वादिभक्तस्तद्वन्नामिन् । There is one more way in which verbs are derived from nouns (in the objective case), i. e. by adding to the latter the suffix इ (निच्). The noun undergoes the same changes as before the termination इट् (इट्). Verbs so formed are both Parasmaipadi and Atmanepadi and are conjugated as if they are roots of the 10th conjugation.

Atmanepadi.

पुत्र

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. पुत्रये	पुत्रयावहे	पुत्रयामहे	अपुत्रये	पुत्रये	पुत्रयेय
2. पुत्रयसे	पुत्रयेथे	पुत्रयध्वे	अपुत्रयथाः	पुत्रयस्य	पुत्रयेथाः
3. पुत्रयते	पुत्रयेते	पुत्रयन्ते	अपुत्रयत	पुत्रयताम्	पुत्रयेत
	Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben. Aor.
1. पुत्रयांचके	पुत्रयिताहे	3. पुत्रयिष्यते	अपुत्रयिष्यत	1. पुत्रयिषीय	अपुपुत्रे
2. पुत्रयांचकृपे	पुत्रयितासे			2. पुत्रयिषीष्टाः	अपुपुत्रथाः
3. पुत्रयांचक्रे	पुत्रयिता			3. पुत्रयिषीष्ट	अपुपुत्रत

2 सत्य

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	S.	S.	S.	S.	S.
3. Pars.	सत्यापयति	असत्यापयत्	सत्यापयतु-सत्यापयतात्	सत्यापयेत्	
Atm.	सत्यापयते	असत्यापयत	सत्यापयताम्	सत्यापयेत	
	Perf.	I Fut.	II Fut.	Con	
3. Pars.	सत्यापयांचकार	सत्यापयिता	सत्यापयिष्यति	असत्यापयिष्यत्	
Atm.	सत्यापयांचक्रे	सत्यापयिता	सत्यापयिष्यते	असत्यापयिष्यत	
	Ben.		Aor.		

P.

A.

P.

A.

1. सत्याप्यासम्.	सत्यापयिषीय	अससत्यापम्	अससत्यापे
2. सत्याप्याः	सत्यापयिषीष्टाः	अससत्यापः	अससत्यापथाः
3. सत्याप्यात्	सत्यापयिषीष्ट	अससत्यापत्	अससत्यापत
3 पुच्छ with उद् उत्पुच्छयते (पुच्छमुदस्यति)	It raises the tail.		
4 पुच्छ ,, वि विपुच्छयते (पुच्छं व्यस्यति)	It moves the tail to and fro.		
5 ,, ,, परि परिपुच्छयते (पुच्छं पर्यस्यति)	It throws the tail round about.		

2 सत्यापपाशस्पर्शपातूलश्चेकसेनालोमत्वचवर्णमर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच्। एभ्यो णिच्-स्यत् । मलस्यापुगर्थम् । The termination इ (णिच्) is added to the words सत्य and others, and the roots चूर् and others. The word मल्य assumes the form सत्याप before this इ (णिच् .)

3 — 7 पुच्छभाण्टवीरराणिगद् ॥ (पुच्छमुदगने व्यसने पर्यसनेन) (विविध विहृदं

- 15 कल्लि कल्लयति (कल्लिं गृह्णाति) He picks up a quarrel.
Aor. अचकल्लन्.
- 16 कृत कृतयति (कृतं गृह्णाति) He is grateful.
- 17 तूस्त with रि वितूस्तयति (तूस्तानि निहन्ति) He ties into a braid the hair तूस्तं केशा इति श्रीभद्रः ॥ जटी-
भृताः केशा इति बोधिन्यासे । पापमिति वैजयन्त्याम् ।
He removes sin.
- 18 अर्थ अर्थपयति (अर्थं करोत्याचष्टे वा) He explains.
- 19 वेद वेदपयति (वेदं करोत्याचष्टे वा) He explains the Vedas.
- 20 पाश with रि निपाशयति (पाशं निमुञ्चति) He loosens the snare.
- 21 रूप रूपयति (रूपं पश्यति) He sees the form.
- 22 वीणा with उप उपवीणयति (वीणयोपगायति) He plays on a lute.
- 23 तूठ " अनु अनुतूठयति (तूडेनानुमुञ्चति) He covers the end of the stick with cotton.
- 24 श्लोक " उप उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) He praises in verses.
- 25 सेना " अभि अभिपेगयति (सेनयाभियाति) He attacks with an army. Aor. अभ्यपेगयन् . Des. अभिपिपेगयिषति.
- 26 लोमन् " अनु अनुलोमयति. (लोमान्वनुमार्ष्टि) He combs the hair.
- 27 त्वच् " त्वचयति (त्वचं गृह्णाति) He peels off the bark.
- 28 चर्मन् with सम् संचर्मयति (चर्मणा संलग्नति) He puts on a mail.
- 29 वर्ण वर्णयति (वर्णं गृह्णाति) It is dyed. He takes colour.
- 30 चूर्ण with अत्र अत्रचूर्णयति (चूर्णैरत्रचर्मयति) He powders.
- 31 सूत्र सूत्रयति (सूत्रं करोति) He composes an aphorism.
Aor. असूत्रयन्.

- 6 भाण्ड with सम् सभाण्डयते (भाण्डानि समाचिनोति) He collects vessels together.
- 7 चीवर with सम् संचीरयते (भिक्षु.) (चीवराण्यर्जयति परिधत्ते वा)
The mendicant collects together or wears
tattered garments
- 8 मुण्ड मुण्डयति (माणवकम्) (मुण्डकरोति) He shaves
Manavaka
- 9 मिश्र मिश्रयति (अन्नम्) He mixes food with.
- 10 रुक्ष्ण रुक्ष्णयति (वस्त्रम्) He weaves cloth of a very
thin texture
- 11 लवण लवणयति (व्यञ्जनम्) He mixes condiments
with salt
- 12 व्रत व्रतयति (पय.) अश्नाति He observes the vow of
living upon milk only व्रतयति (शूद्राश्रमम्) वर्जयति
He observes the vow of abstaining from
eating food in a Sudra's house.
- 13 वस्त्र with सम् सवस्त्रयति (वस्त्राच्छादन करोति) He clothes with
a garment.
- 14 हलि (महद्वल्) हलयति (हलिं गृह्णाति) He uses a large plough
Aor. अजहलत्.

योऽक्षेण व्यसनम्) (भाण्डात्समाचयने) (चीवरादर्जने परिधाने च) The termination
इ (गिच्) is added to the words पुच्छ भण्ड and चीवर to form denomina-
tives to signify, in the case of पुच्छ, 'throwing up throwing in various
directions or in opposite directions or throwing round about, in the case of
भाण्ड 'gathering or collecting', and in the case of चीवर 'earning or wearing'.
The denominatives so formed are conjugated in the Aṣṭanepadi.

8-17 मुण्डमिश्ररुक्ष्णलवणव्रतयस्त्रहलकृततूनेभ्यो गिच् । मुण्डादिभ्य वरने
गिच्प्रत्यय इति । The termination इ (गिच्) is added to the words मुण्ड
and others to form denominatives in the sense of doing

12 [व्रताश्रमव्रतयिष्यो] In the case of व्रत the denominative so formed
signifies that the subject of it subsists on or abstains from the thing denoted
by the object.

13 [वस्त्रात्समाच्छादने] In the case of वस्त्र the denominative so formed
signifies covering

14-16 [हल्यादिभ्यो प्रहणे] हलिह्योऽदन्तव च निगम्यते । In the case of हलि,
हलि and हल the denominatives so formed signify the taking of the thing
denoted by these words. The words हलि and हलि assume the forms हल and हल

- 15 कळि कळयति (कळिं गृह्णाति) He picks up a quarrel.
Aor. अचकळत्.
- 16 कृत कृतयति (कृतं गृह्णाति) He is grateful.
- 17 तूस्त with वि वितूस्तयति (तूस्तानि विहन्ति) He ties into a braid the hair तूस्तं केशा इति श्रीभद्रः ॥ जटी-भृताः केशा इति बोधिन्यासे । पापमिति वैजयन्त्याम् ।
He removes sin.
- 18 अर्थ अर्थापयति (अर्थं करोत्याचष्टे वा) He explains.
- 19 वेद वेदापयति (वेदं करोत्याचष्टे वा) He explains the Vedas.
- 20 पाश with वि निपाशयति (पाशं निमुञ्चति) He loosens the snare.
- 21 रूप रूपयति (रूपं पश्यति) He sees the form.
- 22 वीणा with उप उपवीणयति (वीणयोपगायति) He plays on a lute.
- 23 तूळ ” अनु अनुतूळयति (तूलेनानुकुण्णाति) He covers the end of the stick with cotton.
- 24 श्लोक ” उप उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) He praises in verses.
- 25 सेना ” अभि अभिपेणयति (सेनयाभियाति) He attacks with an army. Aor. अभ्यपेणयन् . Des. अभिपिपेणयिषति.
- 26 लोमन् ” अनु अनुलोमयति. (लोमान्यनुमार्ष्टि) He combs the hair.
- 27 त्वच् ” त्वचयति (त्वचं गृह्णाति) He peels off the bark.
- 28 चर्मन् with सम् संचर्मयति (चर्मणा संनद्धति) He puts on a mail.
- 29 वर्ण वर्णयति (वर्णं गृह्णाति) It is dyed. He takes colour.
- 30 चूर्ण with अत्र अत्रचूर्णयति (चूर्णैरवचंसयति) He powders.
- 31 सूत्र सूत्रयति (सूत्रं करोति) He composes an aphorism.
Aor. अमुमूत्रत्.

18, 19 [अर्थवेदयोरप्यानुग्रहः] The words, अर्थ and वेद assume the forms अर्थाप and वेदाप respectively before this इ (णिच्).

20 — 30 See note 2 page 239

31, 32 [अङ्करोतिनाचष्टे] The termination इ (णिच्) is added to a noun in the objective case to form a denominative, the subject of which does something or calls something which is denoted by the noun.

- 32 पटु पटयति (पटुमाचष्टे) He declares him clever
Aor. अपापटत्-अपपटत्.
- 33 अश्व अश्वयति (अश्वेनातिक्रामति) He goes by a horse.
- 34 हस्तिन् हस्तयति (हस्तिनातिक्रामति) He goes by an elephant
- 35 कसवध कस घातयति (कसवधमाचष्टे) He describes or represents the killing of कस Aor. कसमजीघतत्.
- 36 बलिबन्ध बलि बन्धयति (बलिबन्धमाचष्टे) He describes or represents the imprisonment of बलि. Aor. बलिमबन्धत्
- 37 राजागमन राजानमागमयति (राजागमनमाचष्टे) He describes or represents the arrival of the king Aor. राजानमजीगमत्
- 38 असि असयति (असिना हन्ति) He kills by his sword.
- 39 हस्त हस्तयते (हस्तौ निरस्यति) He throws his hands.
- 40 पाद पादयते (पादौ निरस्यति) He throws his feet.
- 41 श्वेताश्व श्वेतयति ते (श्वेताश्वमाचष्टे तेनातिक्रामति वा) He goes by white horse

32 परत्यादृद्धौ सत्या दिलोपः । गौचडीत्यत्र भाष्ये तु वृद्धेलोपो यलीयानिति स्थितः ।

33—34 [तेनातिक्रामति] The termination इ (णिच्) is added to a noun in the instrumental case to form a denominative expressing the going by means of the conveyance expressed by the noun

35—37 [घातुरूपच] णिच्प्रकृतिधातुरूप प्रतिपद्यते । चशब्दोऽनुक्तसमुच्चयः । तयान् वार्तिकम् । आख्यानात्कृतस्तदाचष्टेऽङ्कुक्प्रकृतिप्रत्यापत्तिः प्रकृतिवचः कारकमिति । प्रकृतिवचेति चकारो मित्त्वम् । कारकं च घातकारम् । हतुमणिच प्रकृतिर्हं यादेर्हतुमन् यादृशकारक घातावनन्तर्भूत द्वितीयान्त यादृश च कार्यं कुचतत्वादि तदिहापीत्यर्थः । The termination इ (णिच्) is added to a compound word formed of a noun and a verbal derivative expressing an event, to form a denominative expressing the description or representation of that event Before the termination the verbal termination is dropped The verb takes the causal form and the noun is governed by that form

38 [कर्तृकरणाद्वाच्ये] कर्तृव्याप्त्यर्थं यत्करणं न तु चक्षुरादिमात्रमित्यर्थः । The termination इ (णिच्) is added to nouns denoting the instruments of an action to form denominatives expressing the action performed by those instruments

39 40 [णिङ्गभिःरसने] अङ्गवाचिनः प्रातिपदिकात्रिरसनेऽर्थे णिङ् स्यात् । The termination इ (णिच्) is added to words expressing the limbs of the body to form denominatives having the sense of throwing The denominatives so formed take the Atmanepada terminations.

41—44 [श्वेताश्वधतरगाहोदिताक्षराणामधतरेतकरोपच] Gana skiti

- 12 अश्वतर अश्वयति-ते (अश्वतरमाचष्टे) He calls it a mule
- 13 गालोडित गालोडयति ते (गालोडित [याचा निमर्शम्] करोति)
He speaks confusedly.
- 14 आब्हरक आब्हरयानि (आब्हरकमाचष्टे) He calls him a low or
expelled man.
- 15 एनी Variegated एतयति (एनीमाचष्टे)
- 16 दरद् Male descendant of Darad दारदयति (दरदमाचष्टे)
- 17 पृथु Large, great प्रथयति, पृथुमाचष्टे) Aor. अपिप्रथन् अपप्रथत्
- 18 मृदु Soft. म्रदयति (मृदुमाचष्टे) Aor. अमिम्रदन्, अमम्रदत्
- 19 भृश Much, mighty भ्रशयति (भृशमाचष्टे) Aor. अभ्रशत्
- 20 कृश Weak, thin. क्रशयति (कृशमाचष्टे) Aor. अचक्रशत्
- 21 दृढ Firm, strong द्रढयति (दृढमाचष्टे) Aor. अदद्रढत्
- 22 परिमृढ Master, owner. परिम्रदयति (परिमृढमाचष्टे) Aor. पर्यम्रदत्
- 23 ऊढि Carrying, marriage. ऊढयति (ऊढिमाचष्टे) Aor.
आजिढत् - औढिढत्
- 24 ऊढ Borne, married. ऊढयति (ऊढमाचष्टे) Aor. औजढत् औढढत्
- 25 स्मृढ large, great स्थययति (स्मृढमाचष्टे) Aor. अनुस्थयन्
-

- 56 दूर Long दृष्यति [दूरमाचष्टे] Aor. अदूदवत्
 57 न्हस्व Short न्हसयति [न्हस्वमाचष्टे]
 58 क्षिप्र Elastic, quick. क्षेपयति [क्षिप्रमाचष्टे]
 59 क्षुद्र Small, mean क्षोदयति [क्षुद्रमाचष्टे]
 60 युवन् Youth ययति, कनयति, [युवानमाचष्टे] Aor. [अयूयन्त्,
 अचीकनत्]
 61 स्रग्विन् Wearing a garland स्रजयति [स्रग्विणंमाचष्टे] Aor.
 अस्रजजत्
 62 श्रीमत् Rich श्रययति [श्रीमन्तमाचष्टे] Aor अशिथयत्
 63 श्रीमती Rich श्रययति [श्रीमतीमाचष्टे] Aor अशिथयत्
 64 पयस्विनी Milky, } पयसयति [पयस्वन्त पयस्विनी वाचष्टे]
 पयस्विन् Milch cow } Aor अपपयसत्
 65 गोमत् Rich in cows गवयति [गोमन्तमाचष्टे] Aor अजूगन्त्
 66 प्रिय Dear प्रापयति (प्रियमाचष्टे) Aor अपिप्रपत्
 67 स्थिर Firm स्थापयति (स्थिरमाचष्टे) Aor अतिस्थपत्
 68 स्फिर Thick, much स्फारयति (स्फिरमाचष्टे) Aor अपिस्फरत्
 69 उरु Wide वरयति, वारयति (उरमाचष्टे) Aor. अवीरत्
 70 बहुल Many, much बहयति (बहुलमाचष्टे) Aor अवबहत्.

the preceding consonant of the words रूल्, दूर, न्हस्व, क्षिप्र and क्षुद्र and the portion वन् of युवन्, is dropped and the preceding vowel takes guna

(b) इष्टस्य यिट् च ॥ बहो परस्य इष्टस्त्र लोपः स्याद्यिडागमश्च बहोश्च भूरादेशः स्यात् । बहु assumes the form भू before इष्ट and इ of इष्ट is dropped and the augment यि is added to it See 105 below page 247

60, 75 युवात्पयो कनन्यतरस्याम् ॥ एतयो वनादशा वा स्यादिष्टेयसो । युवन् and अत्य assume the form वन् optionally before the terminations ईयस् and इष्ट.

61—65 विन्मतोर्लुक् ॥ विनो मतुपश्च लुक्स्यादिष्टेयसो । The possessive terminations विन् and मतु are dropped before the terminations ईयस् and इष्ट

66—74 प्रियस्थिरस्फिरोरुबहुलगुरवृद्धतृषदधि वृन्दारकाणां प्रस्वस्फवर्धहिगर्धपित्रपद्राधि वृन्दा ॥ प्रियादीनां क्मात्प्रादयः स्युरेष्टादिषु । The words प्रिय, स्थिर, स्फिर, उरु, बहुल, गुरु, वृद्ध, तृष, दीर्घ and वृन्दारक assume the forms प्र, स्थ, स्फ, वर, बह, गर, वर्ध, नप्, द्राष्, and वृद् respectively before the terminations, ईयस्, इमन् and ईयस्

- 71 गुरु Heavy गरयति (गुरुमाचष्टे) Aor अजीगरत्
 72 तृप्त Anxious, pleased त्रापयति (तृप्तमाचष्टे) Aor अतित्रपत्
 73 दीर्घ Long द्रावयति (दीर्घमाचष्टे) Aor अदद्रावत्
 74 वृन्दारक Lminent much respectable वृन्दयति (वृन्दारकमाचष्टे)
 Aor अनवृन्दत्
 75 अल्प Small अल्पायति, कनयति (अल्पमाचष्टे) Aor अचीकनत्
 76 अन्तिक Near नेदयति (अन्तिकमाचष्टे) Aor अन्निनदत्
 77 बाढ Firm, well साधयति (बाढमाचष्टे) Aor अससाधत्.
 78 प्रशस्य Praiseworthy. प्रशस्ययति (प्रशस्यमाचष्टे) Aor प्राशशस्यत्
 79 वृद्ध Old व्यापयति, वर्पयति (वृद्धमाचष्टे) Aor अजिज्यपत्, अववर्पत्
 80 स्व Own स्वापयति (स्वमाचष्टे) Aor असस्वपत्
 81 युष्मन् (S) Thou आपयति त्वादयति (त्वामाचष्टे)
 82 युष्मन् (P) You युष्मयति (युग्मा युष्मान्वाचष्टे)
 83 अस्मत् (S) I मापयति, मादयति (मामाचष्टे)
 84 अस्मद् (P) We अस्मयति (आवामस्मान्वाचष्टे)
 85 श्वन् A dog शावयति, शुनयति (श्वानमाचष्टे)
 86 विद्वस् A learned man विद्वयति, निदायति, निदयति (विदासमाचष्टे)
 87 उदच् Northern उदीचयति (उदच्माचष्टे) Aor उदैचिचत्
 88 प्रत्यच् Western प्रतीचयति (प्रत्यच्माचष्टे) Aor प्रत्यचिचत् प्रतिअचिचत्
 89 सम्पच् Good समीचयति (सम्पच्माचष्टे) Aor सम्पचिचत्-समिअचिचत्

76 77 अन्तिरुगदयार्त्तादौ ॥ अन्तिरुगदयो धामरः । नेदसाधरलेतादादेशो
 स्तोऽत्रायो परतः । अन्तिरु and बाढ take the forms नेद and साध respectively
 before ईयस् and इष्ट

78 प्रशस्यस्य अथ ॥ अथ ॥ प्रशस्यस्य आदेशो ज्यादशश्च स्यादिष्टेयसो । प्रशस्य
 assumes the form अथ or अय before इष्ट or ईयस् .

प्रहृलैसाच् ॥ इत्यादिष्वरुच्यकृत्या स्यात् । Monosyllabic words remain unchang-
 ed before ईयस् and इष्ट The substitution of अथ and अय before ईयस् & इष्ट enjo-
 ined in the case of प्रशस्य by the sutras does not take place here सुवाक्,
 however gives आपयति and ज्यापयति.

ज्यादादीवस ॥ ज्यातरस्येयस आदेशाद्वा स्यात् । The ई of ईयत् is changed to
 आ after अय

79 वृद्धस्य च ॥ वृद्धस्य ज्यादेशः स्यादिष्टेयसो । वृद्ध assumes the form अय be-
 fore ईयस् or इष्ट See also note 66 74 page 244

89 सम समि ॥ अपत्वगान्तेऽधतो पर समिरादश्च स्यात् । सम substitutes समि

- 90 तिर्यच् (Noun) lower animal (Adj) horizontal
तिराययति (तिर्यञ्चमाचष्टे) Aor अतितिरायत्
- 91 सन्धश्च Associated with a companion संधाययति
सन्धश्चमाचष्टे) Aor अससंधायत्
- 92 विश्वश्च All pervading विश्वद्राययति (विश्वश्चमाचष्टे)
Aor अविनिश्चद्रायत्
- 93 देवश्च Adorning & deity देवद्राययति (देवश्चमाचष्टे)
Aor अदिदेवद्रायत्
- 94 अदश्च Going to that अद्राययति (अदश्चमाचष्टे)
Aor अददद्रायत्
- 95 अदमुयश्च Going to that अदमुआययति (अदमुयश्चमाचष्टे)
Aor आददमुआयत्
- 96 अमुमुयश्च Going to that अमुमुआययति (अमुमुयश्चमाचष्टे)
- 97 भू The earth भाययति (भुमाचष्टे) Aor अबीभवत्
- 98 भ्रू An eyebrow भ्राययति (भ्रुमाचष्टे) Aor अब्रुभ्रत्
- 99 श्री Wealth श्राययति (श्रियमाचष्टे) Aor अशिश्रयत्
- 100 गो A cow गाययति (गमाचष्टे) Aor अजूगयत्
- 101 रै Wealth राययति (रायमाचष्टे) Aor अरीरयत्
- 102 नी A boat नाययति (नायमाचष्टे) Aor अनूनयत्
- 103 स्वश्च Good horse or one who has a good horse
स्वश्चयति (स्वश्चमाचष्टे) Aor स्वाश्वत्
- 104 स्वर Heaven स्वेयति (स्वरमाचष्टे) Aor असस्वन्-असिस्वन्

before अञ्च् when no visible affix follows

99 तिरसतिर्यलेते ॥ अङ्गुष्ठाकारेऽनवतावप्रत्यया ते परे तिरसस्तिर्यादेशः स्यात् । तिरि
is substituted for तिरस् before अञ्च् without any affix following provided the
अ of अञ्च् is not elided

91 सहस्य सधि ॥ अप्रत्ययान्तऽद्यती परे । सधि substitutes सह before अञ्च्
followed by no visible affix

92 विष्वादेवयोश्च देरश्चमाचष्टे ॥ अनयो सर्वनाम्नश्च देरश्चादेशः स्यादप्रत्ययान्तेऽ
द्यतीपरे । In the case of a pronoun and of the words विष्वरु and देव, अदि is
substituted for the last vowel with the consonant following it, when अञ्च्
is not followed by a visible affix

104 [अययानां भमाचष्टे टिलेय ॥] In the case of the indeclinables the
final consonant with the preceding vowel is dropped.

- 105 बहु Much; many. भावयति, बहयति (बह्नाचष्टे)
अर्वाभवत्-अर्वावहत्
- 106 अनुकूल अनुकूलयति (अनुकूल करोति) He conciliates.
- 107 अपहस्त अपहस्तयति (हस्तेनापसारयति) He abandons.
- 108 आकुल आकुलयति (आकुल करोति) He confounds.
- 109 आविल आविलयति (आविलं करोति) He makes turbid.
- 110 उत्कलाप उत्कलापयति (उत्कलाप करोति) He takes leave or
it causes the peacock to spread its plumage.
- 111 उदग्र उदग्रयति (उदग्र करोति) He displays prominently.
- 112 उद्गूल उद्गूलयति (उद्गूल करोति) He powders or sprinkles
with powder or dust.
- 113 उल्लुल उल्लुलयति (उल्लुलं करोति) He jumps
- 114 कदर्य कदर्ययति (कदर्य करोति) He despises.
- 115 कलङ्क कलङ्कयति (कलङ्क करोति) He defames.
- 116 कवल कवलयति (कवल करोति) He eats.
- 117 चिह्न चिह्नयति (चिह्न करोति) He marks.
- 118 छिद्र छिद्रयति (छिद्र करोति) He perforates.
- 119 जड जडयति (जड करोति) It benumbs.
- 120 जर्जर जर्जरयति (जर्जर करोति) It wounds.
- 121 तिमिर तिमिरयति (तिमिर करोति) It darkens.
- 122 तिरस् तिरस्यति (तिरः करोति) He obstructs or conceals.
- 123 तुच्छ तुच्छयति (तुच्छं करोति) He makes empty or despises.
- 124 तुल तुलयति (तुलामारोहति) He weighs
- 125 पवित्र पवित्रयति (पवित्र करोति) He cleanses or purifies.
- 126 प्रकट प्रकटयति (प्रकट करोति) He manifests or proclaims.
- 127 प्रगुण प्रगुणयति (प्रगुण करोति) He arranges.
- 128 प्रतिकूल प्रतिकूलयति (प्रतिकूल करोति) He opposes.
- 129 प्रमाण प्रमाणयति (प्रमाण करोति) He regards as an
authority.
- 130 मलिन मलिनयति (मलिन करोति) He spoils or makes dirty.

- 131 मुद्रा मुद्रयति (मुद्रा करोति) He stamps or makes an impression
 132 वितथ वितथयति (वितथ करोति) He makes false.

The following verses from अर्यावचन्द्रिका are given here to help the memory of the students. They contain the most important information given in this chapter.

सुपो मान्ताव्ययान्यस्मात्क्यचि क्काम्याचि कर्मण ॥
 आत्मनस्तत्तदिच्छायामर्थे स्यातामुमे क्रिये ॥ १ ॥
 पुनक्काम्यति पुनीयत्यक्काम्ययृक्काम्यतीति दिक् ॥
 एन कर्मण आचार आकारादुपमार्थकात् ॥ २ ॥
 क्यचि पुनीयति च्छात्र मञ्चे सौधीयतीति दिक् ॥
 उपमानाच्च ॥ कर्तुराचारार्थे क्यचि क्कियि ॥ ३ ॥
 द्वे रूपे भवतो यद्भद्रदर्भोऽश्वयतऽश्वति ॥
 क्यच्योऽप्सरसोर्नित्य पयश्चादिस्तु वा सलुक् ॥ ४ ॥
 कन्याऽप्सरायते त्रोजयते दधि पयायते ॥
 पयस्यते तथाऽन्यस्मात्सलोपे वा दिग्भ्यताम् ॥ ५ ॥
 च्यर्थे भृशदेर्हलोपे भयर्थे भृशायते ॥
 सुमनायत इत्यादि रूपाण्यूह्यानि सर्वत ॥ ६ ॥
 तत्रैव डाज्जोहितादे क्यपि वा चामनेपदम् ॥
 दिग्जोहितायतीत्यादि डाचा पठपठायते ॥ ७ ॥
 कष्टात्सत्राच्च कृच्छ्राच्च कश्चाद्गहनतोऽपि च ॥
 कष्टायतेप्रभृतय पापार्थे क्रमणे क्यचि ॥ ८ ॥
 त वर्तयति रोमन्थाद्रोमन्थायत इत्यद ॥
 वाण्योष्पेनादुद्धान्तौ पद वाणायतेमुत्तम् ॥ ९ ॥
 सुगादेरनुभृत्यर्थे शब्दा दु गायतेमुरा ॥
 शब्दादिभ्य कृतौ शब्दायनेऽसपतेमुखा ॥ १० ॥
 शब्दादयस्तु सृगेत्ता र्थार्थिकोक्ता जटादय ॥
 जटादासीकाकोटाश्च सोडा घुटा च दुर्दिनम् ॥ ११ ॥
 पोटा घुटा च मुदिन नीतारथेयटादय ॥
 मुरताग्निच भात्रर्थे बहुल भादि चैष्टरन् ॥ १२ ॥

[XI]

त करोतीति मुण्डार्थे बटु मुण्डयतीति दिक् ॥
 स्युलादेस्तु तदाचष्टे स्थयत्यादिक भवेत् ॥ १३ ॥
 सत्याधनेदादापुक्च स्यात्सत्यापयतीति दिक् ॥
 श्वेताश्वादश्वतरतो लोपोऽश्वतरयोर्णिचि ॥ १४ ॥
 आलोडिताह्वरकयो र्ह्येते तुतकौ यथा ॥
 श्वेतयत्पश्वयत्यालोडययाह्वरयत्यपि ॥ १५ ॥
 णिच्च कृतत्वग्वर्णेभ्यस्तद्गुहात्यर्थ इष्यते ॥
 अत्र च हलिकल्यो स्यान्निष्याने रूपशब्दत ॥ १६ ॥
 विमोके समय पाशात्तुस्ताद्विहनने भवेत् ॥
 भोजने तन्निवृत्तौ च व्रतशब्दाणिचो विधि ॥ १७ ॥
 परिधाने समाच्छादे वज्रालोघोऽनुमार्जने ॥
 तेनातिक्रामतीत्यर्थेतिहस्तयतीति दिक् ॥ १८ ॥
 सेनाशब्दात्तृतीयान्तादिभ्याने तु शस्ते ॥
 बीणाया उपगाने स्यात्सन्नाहे वर्मणो भवेत् ॥ १९ ॥
 चूर्णादवध्वसनेऽर्थे तूळान्निर्वकोपणे ॥
 श्लोकादुपस्तुतौ वा स्यात्परिच्छेदन इष्यते ॥ २० ॥
 णिङ्ङतो निरसने दिग्घस्तयत आदिकम् ॥
 पुच्छादुदसने णिङ्घ्यसने पर्यसनेऽपि च ॥ २१ ॥
 चीवरात्सञ्चये चार्थे परिधाने च णिङ् भवेत् ॥
 भाण्डात्समाचिनोत्यर्थे णिङ् समाण्डयते ऽथ यत् ॥ २२ ॥
 निर्दिष्टार्थे दृश्यते तदुपसर्गादितो ऽपि च ॥
 कस घातयतीत्यादिसिद्धये यो णिजुष्यते ॥ २३ ॥
 प्रत्यक्षमिव कसादे साधनत्वाच्च सिष्यति ॥
 उक्त हि भर्तृहरिणा महाभाष्यानुसारिणा ॥ २४ ॥
 शब्दोपाहितरूपाश्च बुद्धेर्विषयता गतान् ॥
 प्रत्यक्षमिव कसादी साधनत्वेन मन्यते ॥ २५ ॥

CHAPTER XII

कण्ठ्वादिप्रक्रिया. *

कण्ठ्वादेर्घकि कण्ठ्यत्वात्मनेऽपि हृणीयते ॥

असूयतीत्यादिकं च प्रायः प्रागेव कीर्तितम् ॥ १ ॥

आख्यातचन्द्रिका.

1 कण्ठ् U. गात्रविधर्वणे to rub gently, to scratch, to itch. कण्ठ्यति ते

2 मन्तु P. अपराधे । रोधे इत्येके. to offend, to be angry. मन्तूयति

According to चन्द्र this root is U. मन्तूयते.

3 वलु P. पूजामाधुर्ययोः to worship; to be lovely or gentle. वलूयति

4 असु P. असूयति

5 अस् P. उपतापे to envy; be first to sleep. अस्यति

6 अस् U. असूयति-ते

7 छेद् P. धीर्ये; पूर्वभावे; स्वमेव । दीप्तावित्येके । to deceive, to sleep;
(in the opinion of some) to shine छेद्यति; छेद्यति

8 छेद् P. छेद्यति; छेद्यति

9 छेज P. दीप्तौ to shine. छेजयति

10 इस् P.

11 इज् P. ईर्ष्यायाम् to envy. इरस्यति; इरज्यति; ईर्यसि ते

12 इर U.

13 इयस् P. ऐश्वर्ये to rule. इयस्यति

14 उपस् P. प्रमार्तीभावे to dawn. उपस्यति

* कण्ठ्वादिभ्यो यक् ॥ एभ्यो धातुभ्यो नित्यं यक् स्यात्स्वार्थे । There are several roots which are also Pratipadikas. These roots are classed under the head of कण्ठ्वादिगण in Sanskrit Grammar. These roots take य् (यक्) before which the ending अ of the roots is dropped, अ remains unchanged, and उ is lengthened

These roots are conjugated like पुनीयति in Parasmaipada and like पुनीयते in Atmanepada

- 15 वेद P. धौर्त्ये, स्वप्ने च to be crafty, to be in a dream वेद्यति ।
 16 मेवा P आशुग्रहणे to understand quickly मेवायति ।
 17 कुपुम P. क्षेपे to throw कुपुम्यति । । । ।
 18 मगध P. परिवेष्टने । नीचदाम्यइत्यन्ये. to surround, (in the opinion of some) to be a slave मगधयति
 19 तन्तस् P. }
 20 पम्पस् P. } दु खे to be pained. तन्तस्यति, पम्पस्यति । । ।
 21 सुख P. सुखक्रियायाम् to feel happy सुख्यति । । ।
 22 दु ख P. दु खक्रियायाम् to feel unhappy दु ख्यति
 23 सपर P. पूजायाम् to worship सपर्यति । । ।
 24 अर P. द्वाराकर्माणि to bore holes with an awl अरयति
 25 भिषज् P. चिकित्सायाम् to cure भिषज्यति ।
 26 भिष्यज् P. उपसेवायाम् to serve. भिष्यज्यति । । ।
 27 इषुध P. शरधारणे to contain arrows इषुधयति
 28 चरण P. } गतौ । वरणइतिभोज. । to go, to choose. चरण्यति;
 29 वरण P. } वरण्यति
 30 चुरण P. चौर्ये to steal चुरण्यति
 31 तुरण P. त्वरायाम् to be in haste. तुरण्यति
 32 भुरण P. धारणपोषणयो । पणधारणयोः इत्यन्ये to hold, to support.
 1 भुरण्यति, (in the opinion of some) to praise
 33 गद्गद P वाक्खलने to stammer गद्गदयति
 34 एला P. }
 35 केला P. } विलासे to be merry. एलायति, केलायति, खेलायति;
 36 खेला P. } इल्ययति.
 37 इला P. }
 38 लेला P. }
 9, लेख P } स्वल्पने च to mistake. लेखायति, लेख्यति.
 0 लिट P. अल्पायें, कुत्सायाच to become small, to blame लिट्यति
 1 लट P जीवने to live लाट्यति.
 2 इणी A. रोषणे, लज्जायाच to be angry, to feel ashamed इणीयते

- 43 मही A. पूजायाम् to worship. महीयते (पूजां लभतइत्यर्थः)
 44 रेखा P. श्लाघासादनयोः to praise; to approach. रेखायति
 45 द्रवस् P. परितापपरिचरणयोः to trouble oneself, to wait upon.
 द्रवस्यति.
 46 तिरस् P. अन्तर्धौ to disappear. तिरस्यति.
 47 अगद P. नांरोगत्वे to have good health. अगद्यति.
 48 उरस् P. बलार्थः to be strong. उरस्यति (बलवान्भवतीत्यर्थः)
 49 तरण् P. गतौ to go; to cross. तरण्यति.
 50 पयस् P. प्रसृतौ to spread पयस्यति
 51 संभूयस् P. प्रभूतभावे to increase. संभूयस्यति.
 52 अम्बर P. } संभरणे to support. अम्बरयति; सम्बरयति.
 53 सम्बर P. }
 54 दुवस् A. संदापने to kindle. दुवस्यते.

1 कण्डू Par. to scratch.

	Pro.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. कण्डूयामि	कण्डूयावः	कण्डूयामः	अकण्डूयम्	कण्डूयानि	कण्डूयेय
2. कण्डूयसि	कण्डूयथः	कण्डूयथ	अकण्डूयः	कण्डूय	कण्डूयेः
3. कण्डूयति	कण्डूयतः	कण्डूयन्ति	अकण्डूयत्	कण्डूयतु	कण्डूयेत्
Perf.		1 Fut	11 Fut.	Con.	
1. कण्डूयाश्चकार-श्चकर		कण्डूयितास्मि	कण्डूयिष्यामि	अकण्डूयिष्यम्	
2. कण्डूयाश्चकथे		कण्डूयितासि	कण्डूयिष्यसि	अकण्डूयिष्यः	
3. कण्डूयाश्चकार		कण्डूयिता	कण्डूयिष्यति	अकण्डूयिष्यत्	
Ben.			Aor.		

1. कण्डूय्यासम् 2 कण्डूय्याः 3 कण्डूय्यात् 1 अकण्डूयिष्यम् 2 अकण्डूयीः 3 अकण्डूयीत्
 2 कण्डू Atm.

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. कण्डूये	कण्डूयावहे	कण्डूयामहे	अकण्डूये	कण्डूये	कण्डूयेय
2. कण्डूयसे	कण्डूयेये	कण्डूयध्वे	अकण्डूयथाः	कण्डूयस्व	कण्डूयथाः
3. कण्डूयते	कण्डूयते	कण्डूयन्ते	अकण्डूयत	कण्डूयताम्	कण्डूयते

Perf. S.	I Fut. S.	II Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. कण्डूयाञ्चक्रे	कण्डूयिताहे	कण्डूयिष्ये	अकण्डूयिष्ये	कण्डूयिषीय
2. कण्डूयाञ्चकृपे	कण्डूयितासे	कण्डूयिष्यसे	अकण्डूयिष्यथाः	कण्डूयिषीष्टाः
3. कण्डूयाञ्चक्रे	कण्डूयिता	कण्डूयिष्यते	अकण्डूयिष्यत	कण्डूयिषीष्ट
		Aor.		
	S.	S.		S.
1. अकण्डूयिषि		2. अकण्डूयिष्टाः		3. अकण्डूयिष्ट

3 भिषंज् P. to cure.

	Pre. S. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. भिषज्यामि	भिषज्यावः	भिषज्यामः	अभिषज्यम्	भिषज्यानि	भिषज्येयम्
2. भिषज्यसि	भिषज्यथः	भिषज्यथ	अभिषज्यः	भिषज्य	भिषज्येः
3. भिषज्यति	भिषज्यतः	भिषज्यन्ति	अभिषज्यत्	भिषज्यतु	भिषज्येत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	
1. भिषजाञ्चकार-ञ्चकर	भिषजितास्मि	भिषजिष्यामि	अभिषजिष्यम्	भिषज्यासम्	
2. भिषजाञ्चकर्षे	भिषजितासि	भिषजिष्यसि	अभिषजिष्यः	भिषज्याः	
3. भिषनाञ्चकार	भिषजिता	भिषजिष्यति	अभिषजिष्यत्	भिषज्यात्	
		Aor.			
	S.	S.		S.	
1. अभिषजिषम्		2. अभिषजीः		3. अभिषजीत्	

* In forming the Desideratives from the root कण्डू and others, the third syllable is reduplicated; as कण्डूयिष्यति.

† य is dropped by यस्यङ् ॥ इङ्परस्य यश्चन्दस्य लोपः स्वादार्थं घातुके ॥ When a consonant precedes the final य, this य is dropped before an Ardha-
hatak affix. See note § page 201.

* कण्डूदि स्तृतीयस्येतिशब्दम् । सन्त्यङोरेति प्रथमस्यैकाचोऽजादेस्तु द्वितीयस्यैकाचो
हत्वे आसेऽनेन तृतीयस्यैकाचो हित्व विधीयते ।

CHAPTER XIII

PASSIVE. °

SECTION I.

Conjugational tenses.

1 भू

Pre			Imperf.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. भूये	भूयावहे	भूयामहे	अभूये	अभूयावहि	अभूयामहि
2. भूयसे	भूयेथे	भूयध्वे	अभूयथाः	अभूयेथाम्	अभूयध्वम्
3. भूयते	भूयेते	भूयन्ते	अभूयत	अभूयेताम्	अभूयन्त

Impera

Pot

1. भूयै	भूयावहै	भूयामहै	भूयेय	भूयेवाहि	भूयेमहि
2. भूयस्व	भूयेथाम्	भूयध्वम्	भूयेथाः	भूयेयाथाम्	भूयेध्वम्
3. भूयताम्	भूयेताम्	भूयन्ताम्	भूयेन	भूयेयाताम्	भूयेरन्

Root.

Pre.

Root.

Pre.

Root.

Pre.

3rd Sing

3rd sing.

3rd sing

2 अद्	अद्यते	9 तन्	{ तन्यते	15 धू	10. धूयते
3 हु	हृयते		{ तायते	16 प्री	प्रीण्यते
4 दिव्	दीव्यते	10 क्री	क्रीयते	17 चि	चाप्यते
5 सिव्	सीव्यते	11 चुर	चौर्यते	18 कृत्	कर्त्त्यते
6 सु	सूयते	12 कथ्	कथ्यते	19 धृप्	धृष्यते
7 तुद्	तुयते	13 क्षल्	क्षार्यते	20 ज्ञा	ज्ञायते
8 रुद्	रुप्यते	14 ज्ञा	ज्ञाप्यते	21 दारिद्रा	दारिद्र्यते

° सार्वधातुके यक् ॥ धातोर्यद् प्रत्ययः स्याद्भावकर्तृवाचिनि सार्वधातुके परे । The passive and impersonal forms are made up by adding य् to the root in the conjugational tenses. The passive requires Atmanepada. The affix य् is weak.

3 (Ch VI. note 1-2 page 173)

4-5 (Ch II S. II note 1-3)

6 (Ch VI note 2 page 173)

9 तनेतेर्यकि ॥ आकारोऽन्तादेशो वा स्याद्यकि । आ is optionally substitute for the final of the root तन् before the य् of the Passive.

11-19 (Ch IV.S III. 1 (a) page 115)

21 (Ch IV.S V. note 1 page 115)

Root.	Pre.	Root.	Pre.	Root.	Pre.
	3rd sing.		3rd sing.		3rd sing.
22 घ्रा	घ्रायते	36 स्तृ	स्तरीयते	50 पा	to protect.
23 घ्रा	घ्रायते	37 वृ	वृयते		पायते
24 क्ष	क्षायते	38 दा 1. P.	दीयते	51 हा P.	हीयते
25 पै	पीयते	39 दा 3. P.	दीयते	52 हा A. to go	हायते
26 चि	चीयते	40 दो	दीयते	53 सो	सीयते
27 ध्रु	ध्रूयते	41 दे 1. A.	दीयते	54 ग्लै	ग्लायते
28 ऊर्णु	ऊर्णयते	42 दा 2 P. to cut.		55 वच्	उच्यते
29 कृ	क्रियते		दायते	56 स्वप्	सुप्यते
30 कृ with सम्	सम्क्रियते	43 दै to purify.	दायते	57 यज्	इज्यते
		44 धा	धीयते	58 वप्	उप्यते
31 वृ	व्रियते	45 धे	धीयते	59 वह्	उह्यते
32 स्तृ	स्तरीयते	46 मा 2. 3. 4.	मीयते	60 वस्	उष्यते
33 स्मृ	स्मर्यते	47 स्था	स्थीयते	61 वे	ऊयते
34 ऋ	अर्यते	48 गै	गीयते	62 व्ये	वीयते
35 जागृ	जागर्यते	49 पा	to drink. पीयते		

24, 25 (Ch III. S. V. 35)

26-28 (Ch VI note 1-2 page 173)

29 (Ch VI note 3)

30 गुणोत्तमिति ॥ सुभ्रे नित्य छन्दसीति सूत्रान्नित्यमित्यनुवर्तते । नित्य यः सयोगविस्तस्ये
यथाऽमुः गुणो न । As the root itself has no conjunct consonant, it does
not take Guna.

31 (Ch. VI note 3.)

32-34 (Ch VI. note 4)

35 (Ch III S IV 11 f)

36 Ch IV. S IV. 28 page 130.

37 Ch IV S IV. 37.

38-41 Ch IV. S IV. 10 (c) page 127.

42-43 These roots do not change their final vowel to ई as they are
excluded from धृ verbs.

44-49 See note 38-41 above.

50, 52 These roots do not change their final vowel to ई.

51-53 See note 38-41 above.

54 (Ch III S V. 35)

55-73 These roots undergo समसारण See Ch III S II 5 f (a) (b).

Root.	Pre. 3rd sing.	Root.	Pre. 3rd sing.	Root.	Pre. 3rd sing.
63 ह्वे	ह्वयते	81 वन्द्	वन्द्यते	99 बन्ध्	बध्यते
64 वद्	उद्यते	82 निन्द्	निन्द्यते	100 शुन्ध्	शुष्यते
65 श्वि	श्रयते	83 अञ्च् to worship	अञ्च्यते	101 दम्भ्	दम्यते
66 गृह्	गृह्यते			102 श्रम्भ्	श्रम्यते
67 ज्या	जीयते	84 अञ्च् to go	अच्यते	103 स्तम्भ्	स्तम्यते
68 व्यध्	विध्यते	85 लुञ्च्	लुच्यते	104 दंश्	दस्यते
69 वश्	उदयते	86 वञ्च् 1. P.	वच्यते	105 भ्रंश्	भ्रस्यते
70 व्यच्	विच्यते	87 अञ्च्	अज्यते	106 ध्वंस्	ध्वस्यते
71 वृध्	वृध्यते	88 भञ्च्	भज्यते	107 भ्रंस्	भ्रस्यते
72 प्रच्छ्	पृच्छ्यते	89 रञ्च्	रज्यते	108 शंस्	शस्यते
73 भ्रस्ज्	भृज्यते	90 सञ्च्	सज्यते	109 खंस्	खस्यते
74 शास्	शिष्यते	91 स्वञ्च्	स्वज्यते	110 तृह्	तृह्यते
75 शी	श्रय्यते	92 ग्रन्थ्	ग्रथ्यते	111 अज्	वीयते
76 ऊढ् with सम्	समुद्यते	93 मन्थ्	मथ्यते	112 दीधी	दीध्यते
		94 ग्रन्थ्	ग्रथ्यते	113 वेवी	वेव्यते
77 जन्	जन्यते-जायते	95 उन्द्	उद्यते	114 गुप्	{ गोपाय्यते गुप्यते
78 सन्	सन्यते-सायते	96 स्कन्द्	स्कन्द्यते		
79 खन्	खन्यते-खायते	97 स्पन्द्	स्पन्द्यते	115 धृप्	{ धृपाय्यते धृप्यते
80 गम्	गम्यते	98 इन्ध्	इध्यते		

74 (Ch. IV. S. II. 86.)

75 (Ch. X. note 77. page 206)

76 (Ch. VI. note 45)

77-79 (Ch. VI. note 47-48)

81 82 These roots do not drop their penultimate as they are marked with a note इ (as मिदि, वदि). See. Ch. I. D. II. S. VI. note § page 6

83 नाभेः पूजायाम् ॥ पूजार्थस्याञ्चने इपथायानस्य लोपो न स्यात् । In the case the root अञ्च् when it means to worship, the penultimate न् is not dropped

84 110 Here the nasal is dropped vide note 81, 82 above. See Ch I & 2

111 (Ch. III. S. V. 1)

112-113 (Ch. V. S. I. 100, 101)

114-116 (Ch. II. S. I. 17-20).

Root	Pre 3rd Sing	Root.	Pre 3rd Sing	Root.	Pre 3rd sing.
116 विच्छ्	{ विच्छायते { विच्छयते	120 कम्	{ काम्यते { कम्पते	125 वृत् ,,	वोनुष्यते
117 पण्	{ पणायते { पण्यते	121 भू (caus.)	भान्यते	126 पुन (denom.)	पुन्यते
118 पन्	{ पनायते { पन्यते	122 भू (desid.)	बुभूष्यते	127 पुनस्मान्	पुन- काम्यते
119 ऋन्	{ ऋतायते { ऋत्यते	123 भू (A Freq.)	बोभूष्यते	128 पुत्रीय ,,	पुत्रीय्यते
		124 भू (P Freq.)	बोभूष्यते	129 पुत्र्य ,,	पुत्रस्यते
				130 पुत्राय ,,	पुत्राय्यते
				131 पुत्र्य् (पुत्रि) ,,	पुत्र्य्यते

Non-conjugational Tenses

* Red. Perf

1 यज्

† Periphrastic Perf.

2 आस्

S D P.

ईजे ईजिहे ईजिम्हे

S

आसाञ्चक्रे भासे-

P

आसाञ्चकृमहे-आसिमहे-

वभूवे

वभूविमहे

ईजिषे ईजाथे ईजिधे

आसाञ्चकृषे आसिषे

आसाञ्चकृषे आसिष्वे-

वभूविषे

वभूविध्वे द्वे

ईजे ईजाते ईजिरे

आसाञ्चक्रे आसे-

आसाञ्चकिरे-आसिरे-

वभूवे

वभूविरे

119 (Ch II S I 21)

120 (Ch II S I 22)

121 (Ch IV S III (a))

123, 125 (Ch X root-§ page 201)

126, 130 अतो लोपः ॥ अथवापुनरादेशनाले यदकारान्त तस्याकारस्य लोपः स्यात् ।

e final of the verbal base is dropped before Ārdhadhatuk terminations

131 (Ch IV S III 1 (a))

* The passive of the Periphrastic Perfect is formed in the same way as reduplicated Perfect of the Ātmanepada

† The Periphrastic Perfect of the Passive is formed in the same way the Periphrastic Perfect of the Ātmanepada, but the three auxiliary ts should be conjugated in the Ātmanepada.

AORIST.

Form IV †

Roots ending in consonants.

3 पच्			4 रिच्		
S	D	P.	S	D.	P
1. अपक्षि	अपक्ष्वहि	अपक्ष्महि	अरिक्षि	अरिक्ष्वहि	अरिक्ष्महि
2. अपक्थाः	अपक्षाथाम्	अपक्ष्वम्	अरिक्थाः	अरिक्षाथाम्	अरिक्वम्
3. अपाचि*	अपक्षाताम्	अपक्षत	अरेचि	अरिक्षाताम्	अरिक्षत
5 सृच्			6 सृज्		
1. असृक्षि	असृक्ष्वहि	असृक्ष्महि	असृक्षि	असृक्ष्वहि	असृक्ष्महि
2. असृक्थाः	असृक्षाथाम्	असृक्वम्	असृष्टाः	असृक्षाथाम्	असृक्वम्
3. असोचि	असृक्षाताम्	असृक्षत	असृजि	असृक्षाताम्	असृक्षत

Form V

Roots ending in consonants

7 पठ्			8 चित्		
1. अपठिपि	अपठिष्वहि	अपठिष्महि	अचेतिपि	अचेतिष्वहि	अचेतिष्महि
2. अपठिष्टाः	अपठिषाथाम्	अपठिष्मम्	अचेतिष्टाः	अचेतिषाथाम्	अचेतिष्मम्
3. अपाठि	अपठिषाताम्	अपठिषत	अचेति	अचेतिषाताम्	अचेतिषत
9 जुप्			10 कृत्		
1. अजोपिपि	अजोपिष्वहि	अजोपिष्महि	अकर्तिपि	अकर्तिष्वहि	अकर्तिष्महि
2. अजोपिष्टाः	अजोपिषाथाम्	अजोपिष्मम्	अकर्तिष्टाः	अकर्तिषाथाम्	अकर्तिष्मम्
3. अजोपि	अजोपिषाताम्	अजोपिषत	अकर्ति	अकर्तिषाताम्	अकर्तिषत

Form. VII

11 दिञ्			12 रुञ्	13 गुह्	14 कृप्
S.	D	P.	S	S.	S.
1. अदिक्षि	अदिक्षावहि	अदिक्ष्महि	अरुक्षि	अगुक्षि	अकृक्षि
2. अदिक्षथाः	अदिक्षाथाम्	अदिक्ष्वम्	अरुक्षथाः	अगुक्षथाः	अकृक्षथाः
3. अदिक्षि	अदिक्षाताम्	अदिक्षन्त	अरुक्षि	अगुह्	अकृप्ति

† The Passive forms of the fourth fifth and seventh varieties of Aorist are made up in the same way as the Ātmanepada forms of the same.

* विग भावद्वयं गो ष् चोपिपि व्याट्ठापदमं ताविनि तगदे पदे । The 4th variety is formed by adding इ to the root in the place of उ, this इ represents the final vowels and the penultimate अ and ऊ of the previous variety इ, उ, ए, and ऐ.

Form IV.

Roots ending in vowels. 1

15 नी *			16 दा		
S.	D	P.	S.	D	P.
1. अनायिपि-	अनायिष्वहि-	अनायिष्महि-	अदायिपि-	अदायिष्वहि-	अदायिष्महि-
अनेपि	अनेष्वहि	अनेष्महि	अदिपि	अदिष्वहि	अदिष्महि
2. अनायिष्ठाः	अनायिषाथाम्-	अनायिष्म-	अदायिष्ठाः	अदायिषाथाम्-	अदायिष्म-
अनेष्ठाः	अनेषाथाम्	द्वम्-अनेद्वम्	अदिष्ठाः	अदिषाथाम्	अदिद्वम्
3. अनायि	अनायिषाताम्-	अनायिषत	अदायि†	अदायिषाताम्-	अदायिषत-
	अनेषाताम्	अनेषत		अदिषाताम्	अदिषत

	17 ग्लै	18 स्तु	19 स्तृ
1.	अग्लायिपि अग्लायिष्वहि- अग्लायिष्महि-	अस्तायिपि- अस्तारिपि अस्तृपि	
	अग्लामि अग्लास्वहि अग्लास्महि	अस्तापि अस्तरिपिः	
2.	अग्लायिष्ठाः- अग्लायिषाथाम् अग्लायिष्व द्वम्-	अस्तायिष्ठाः- { अस्तारिष्ठाः-	
	अग्लास्थाः अग्लासाथाम् अग्लाष्वम्	अस्तोष्ठाः { अस्तृथाः	
			{ अस्तरिष्ठाः
	अग्लायि अग्लायिषाताम्- अग्लायिषत-	अस्तायि	अस्तारि
	अग्लामाताम् अग्लासत		

15 ° स्यामिच्छसीयुर्तासिषु भावकर्मणोरपेक्षेऽस्मिन्प्रहृष्टा वा चिष्वदिङ्च ॥ उप-
 शेयोऽच् तदन्तानां हनादीनाञ्च विष्मिद्वाङ्काय वा स्यात्स्यादिषु पङ्क्तौ भावकर्मणोर्गम्य-
 तानयोः । स्वादीनामिडागमश्च । चिष्पद्वाङ्कादि । Roots ending in a vowel and in
 इत् (roots of the tenth class, Denom. &c.) and the roots हृन्, प्रङ् and इञ्
 may optionally make up their passive or impersonal forms of the Aorist
 the two Futures, the Conditional and the Benedictive, by adding इ to them
 and undergoing such changes as are required before the इ substituted for
 in the third person singular of the Passive Aorist. This इ remains
 unchanged in the Aorist.

16 † आतोयुङ् चिञ् कृत् । ॥ आदन्तानां युगागमः स्याच्चिणि णिति णिति कृति च ।
 Roots ending अ and in ए, ऐ and औ (changeable to आ) take य् before
 the इ substituted for त्

19 § The root takes both the fourth and the fifth variety in the Aitane-
 da Vide Ch IV. S. IV. (A) 25.

Form V.

Roots ending in vowels

20 भृ with अनु

21 कारि (caus of कृ)

S	D	P	S	D.
1. अन्वभाविणि	{ अन्वभाविष्यहि अन्वभा- विष्महि }		अकारयिणि	अकारयिष्यहि P.
अन्वभविणि	{ अन्वभविष्यहि अन्वभ- विष्महि }		अकारयि	अकारयिष्महि
			अकारिणि	अकारिष्यहि अकारिष्महि
2. अन्वभाविष्ठा	{ अन्वभाविष्याथाम् अन्वभा- विष्यद्भुम् }		अकारयिष्ठा.	अकारयिष्याथाम् अकारयिष्यद्भुम्
अन्वभविष्ठा:	{ अन्वभविष्याथाम् अन्वभ- विष्यद्भुम् }		अकारिष्ठा:	अकारिष्याथाम् अकारिष्यद्भुम्
				अकारयिष्याथाम्
3. अन्वभावि	{ अन्वभाविष्याताम् अन्वभा- विष्यत }		अकारि	अकारयिष्यत अकारिष्याताम् अकारिष्यत
	{ अन्वभविष्याताम् अन्वभविष्यत }			

22 भाचि (caus. of भृ)

23 चुर

S	S	P
1. अभाचयिणि	अचोरयिणि-	अचोरयिष्महि-
अभाचिणि	अचोरयि	अचोरयिष्महि
2. अभाचयिष्ठा	अचोरयिष्ठा -	अचोरयिष्यद्भुम्-
अभाचिष्ठा.	अचोरयिष्ठा.	अचोरयिष्यद्भुम्
3. अभाचि	अचोरि	अचोरयिष्यत-
		अचोरयिष्यत

21 23 चिन्तित भाषावर्तन-विद्वत्-संश्लेष । In forming the optional form of the Passive, the र (र्) of the Causal and of the tenth conjugation dropped.

24 हन्		
S.	D.	P.
1. { अघानिपि अहमि अवधिपि *	अघानिष्वहि अहस्वहि अवधिष्वहि	अघानिष्महि अहस्महि अवधिष्महि
2. { अघानिष्टाः अहथाः अवधिष्टाः	अघानिपाथाम् अहसाथाम् अवधिपाथाम्	अघानिष्वम् अहध्वम् अवधिष्वम्
3. { अघानि अवधि	अघानिपाताम् अहसाताम् अवधिपाताम्	अघानिपत अहसत अवधिपत
25 ग्रह्		26 दृश्
1. { अग्राहिपि अग्रहीपि अग्राहिष्टाः	अग्राहिष्वहि अग्रहीष्वहि अग्राहिष्व- द्वम्	अदर्शिष्वहि अदक्षिष्वहि अदक्षिष्व- ध्वम्
2. { अग्रहीष्टाः अग्रहीपाथाम् अग्रहीध्व- द्वम्	अग्रहीष्व- द्वम् अदृष्टाः अदृष्टाथाम् अदृष्टद्वम्	अदर्शिष्टाः अदर्शिपाथाम् अदर्शि- ध्वम्
3. अग्राहि	{ अग्राहिपाताम् अग्रहीपत अदक्षि अदक्षिपाताम् अदक्षत	अदर्शिपाताम् अदर्शिपत अदक्षताम् अदक्षत
27 शम्	28 चम् with आ	29 कम्
S.	S.	S.
1. अशमिपि	आचमिपि	अकामयिपि-अकामिपि-अकमिपि
2. अशमिष्टाः	आचमिष्टाः	अकामयिष्टाः-अकामिष्टाः-अकमिष्टाः
3. अशमि	आचामि	अकामि

24 हो हन्नेऽङ्गिन्नेषु ॥ जिति णिति च प्रत्यये नकारेच परे हन्ते ईकारस्य कुत्व स्यात् ।
The ह् of हन् is changed to प before न् and before an affix containing a
(mute अ् or ण् (the passive ह् is included in the affixes containing a mute अ्))

* See Ch. IV S. V. 41 (a, b)

25 For the lengthening of the intermediate ह् see Ch. IV S. V. 93

27 नोदाक्षोपदेशस्य मान्तस्यानाचमेः ॥ उपवाया वृद्धिर्नस्याच्चिणिजिति णिति कृतिच ।
Set roots ending in म् except the root चम् with आ, do not lengthen their
penultimate vowel before the passive ह्.

28—30 [अनाचमिकमिमीनामितिवक्तव्यम् ॥] चम् with आ, कम् and घम्
though set, lengthen their penultimate vowel before the passive ह्.

30 वम्

S

1. अवमिषि
2. अवमिष्ठा
3. अवामि

31 गम्

S

1. अगसि-अगसि
2. अगस्था-अगथाः
3. अगामि

32 नम्

33 यम्

34 रम्

35 जन्

36 वध्

37 जाम्

1. अनसि	अयसि	अरसि	अजनिषि	अवधिषि	अजागरिषि
2. अनस्था	अयस्था.	अरस्था	अजनिष्ठा	अवधिष्ठाः	अजागरिष्ठा
3. अनामि	अयामि	अरामि	अजनि	अवधि	अजागारि

38 रम् (Caus)

S

P

1. अरमयिषि- अरमिषि-अरामिषि अरमयिष्महि अरमिष्महि-अरामिष्महि
2. अरमयिष्ठा -अरमिष्ठा -अरामिष्ठा अरमयिष्यन् द्वम्-अरमिष्यन् अरामिष्यन्
3. अरामि अरमि अरमयिषत-अरमिषत-अरामिषत

39 रम्

40 रध्

41 जम्

42 भज्ज्

43 लम्

3. अरम्मि अरन्धि अजम्मि अमज्जि अभाजि अलम्भि-अलाभि प्रालम्भि

The Ātmanepadi forms of the 2nd and 3rd varieties of the Aorist are not used in the Passive The first and the sixth have no Ātmanepadi forms the roots of these varieties, therefore, take the passive Form IV or V of the Aor. Ātm according as they are ant or set

31 See Ch IV S IV (D) note ° page 137

31-34 These, being ant, lengthen their penultimate vowel. (नोदत्तो &c, note 27)

35-36 (Ch IV S V 41 ° page 149)

27 जाय takes Vriddhi before the passive इ

28 विष्णुलोदीर्घोऽन्यतरस्याम् ॥ चिन् परे गमुल् परे च णौ मितानुपशया दीर्घो वा स्यात् । Roots mentioned in Ch VIII S II and III and हृ, यम्, चह्, चृ, र्ह्, वृ, and चि lengthen their radical vowel optionally before the passive इ These roots are denominated मिन् : c roots distinguished by a note म्

29 Ch VIII S I. 3)

40-41 Ch II S 1 54

42 भज्जेश्च चिनि ॥ न लोपो वा स्यात् । भज्ज् drops its nasal optionally

43 विभाषा विष्णुलो ॥ लभेर्नुमङ्गमो वा स्यात् । स्वस्वियनविहस्वत्वस्यार्थित्येन नन् inserts म् optionally before the passive इ, but necessarily if joins a preposition

44 तप्
S45 गृ
P

3 अतप्त

2 † अगारिध्वम् अगारिध्वम् ‡ अगरीध्वम्

The forms of the two Futures Conditional and Benedictive are the same as their Ātmanepadi forms

Roots ending in vowels

1 छा (anit)

1 Fut
SII Fut
SCon
SBen
S

1	{ ज्ञाताहे ज्ञायिताहे	ज्ञास्ये ज्ञायिष्ये	अज्ञास्ये अज्ञायिष्ये	ज्ञामीय ज्ञायिष्या
2	{ ज्ञातासे ज्ञायितासे	ज्ञास्यसे ज्ञायिष्यसे	अज्ञास्यथा. अज्ञायिष्यथा	ज्ञासीष्टा ज्ञायिषीष्टा.
3	{ ज्ञाता ज्ञायिता	ज्ञास्यते ज्ञायिष्यते	अज्ञास्यत अज्ञायिष्यत	ज्ञामाष्ट ज्ञायिषीष्ट
2	दरिद्रा (set) दग्दिता दरिद्रायिता	दरिद्रिष्यते दरिद्रायिष्यते	अदरिद्रिष्यत अदरिद्रायिष्यत	दरिद्रिषीष्ट दरिद्रायिषीष्ट
3.	जि (anit) जेता जायिता	जेष्यते जायिष्यते	अजेष्यत अजायिष्यत	जेषीष्ट जायिषीष्ट
4	थि (set) थ्रयिता थ्रायिता	थ्रयिष्यते थ्रायिष्यते	अथ्रयिष्यत अथ्रायिष्यत	थ्रयिषीष्ट थ्रायिषीष्ट

44 तपोऽनुतापेच ॥ तपश्चरिष्यन् न ग्यात्कर्मकर्तव्यनुतापेच । In the passive or impersonal form when तप् means 'to repent' इ is not substituted for त्. In the reciprocal Passive too तप् does not take इ.

45 The forms of the 2nd pers plu Aorist of the root गृ may be one hundred and four

† The passive इ is not lengthened

‡ See (Ch IV & V 23 24 page 147) By Ch II S III 21 इ is optionally changed to ए thus we have six forms By optionally substituting वृ for अ we have twelve forms By doubling optionally वृ and मृ in वृ and मृ we have twenty four forms By doubling मृ we have forty eight forms.

By doubling मृ in मृमृ we have 96 forms By (Ch IV S V 1) वृ forms its Aorist अगामृ By doubling वृ, मृ and मृ we have eight forms, thus 96 and 8 make 104

2 [Ch III S V 20 (b)]

Root	I Fut S	II Fut S	Con S	Ben S
5 शि (set)	शयिता शायिता	शयिष्यते शायिष्यते	अशयिष्यत अशायिष्यत	शयिषीष्ट शायिषीष्ट
6 नी (anit)	नेता नायिता	नेष्यते नायिष्यते	अनेष्यत अनायिष्यत	नेषीष्ट नायिषीष्ट
7 डी (set)	डयिता डायिता	डयिष्यते डायिष्यते	अडयिष्यत अडायिष्यत	डयिषीष्ट डायिषीष्ट
8 शी ”	शयिता शायिता	शयिष्यते शायिष्यते	अशयिष्यत अशायिष्यत	शयिषीष्ट शायिषीष्ट
9 श्रु (anit)	श्रोता श्राविता	श्रोष्यते श्राविष्यते	अश्रोष्यत अश्राविष्यत	श्रोषीष्ट श्राविषीष्ट
10 क्षु (set)	क्षयिता क्षानिता	क्षयिष्यते क्षानिष्यते	अक्षयिष्यत अक्षानिष्यत	क्षयिषीष्ट क्षानिषीष्ट
11 स्तु ”	स्तोता स्त्राविता	स्तोष्यत स्त्राविष्यते	अस्तोष्यत अस्त्राविष्यत	स्तोषीष्ट स्त्राविषीष्ट
12 कु (कुटादि) A.	कुता (anit) काविता	कुष्यते काविष्यते	अकुष्यत अकाविष्यत	कुषीष्ट काविषीष्ट
13 ऊर्णु (set)	ऊर्णयिता ऊर्णयिता ऊर्णयिता	ऊर्णयिष्यते ऊर्णयिष्यते ऊर्णयिष्यते	अऊर्णयिष्यत अऊर्णयिष्यत अऊर्णयिष्यत	ऊर्णयिषीष्ट ऊर्णयिषीष्ट ऊर्णयिषीष्ट
14 भू ”	भयिता भायिता	भयिष्यत भायिष्यते	अभयिष्यत अभायिष्यत	भयिषीष्ट भायिषीष्ट
15 धृ 5 9. (wet)	धोता धयिता धाविता	धोष्यते धयिष्यते धाविष्यते	अधोष्यत अधयिष्यत अधाविष्यत	धोषीष्ट धयिषीष्ट धाविषीष्ट
16 धृ 6 (कुटादि) (set)	धुरिता धायिता	धुरिष्यते धायिष्यते	अधुरिष्यत अधायिष्यत	धुरिषीष्ट धायिषीष्ट

11 [(Ch IV S IV (A) 20)]

12 [(Ch IV S IV 10 (b))]

13 (Ch III S V 6 °)

Root.	1 Fut S.	11 Fut. S	Con. S.	Ben S
17 नृ (कृडादि) (set)	नुविना नाविता	नुविष्यते नाविष्यते	अनुविष्यत अनाविष्यत	नुविपीष्ट नाविपीष्ट
18 सू (wet)	सोता सपिता सापिता	सोष्यते सविष्यते साविष्यते	असोष्यत असविष्यत असाविष्यत	सोपीष्ट सविपीष्ट साविपीष्ट
19 कृ (anit)	कर्ता कारिता	करिष्यते कारिष्यते	अकरिष्यत अकारिष्यत	कृपीष्ट कारिपीष्ट
20 वृ (set)	वरिता वरीता ‡ वारिता	वरिष्यते वरीष्यते वारिष्यते	अवरिष्यत अवरीष्यत अवारिष्यत	† वरिपीष्ट ‡ वृपीष्ट वारिपीष्ट
21 स्तृ (anit)	स्तर्ता स्तरिता	स्तरिष्यते स्तरिष्यते	अस्तरिष्यत अस्तरिष्यत	* स्तरिपीष्ट स्तृपीष्ट स्तारिपीष्ट
22 स्वृ (wet)	स्वर्ता स्वरिता स्वारिता	स्वरिष्यते स्वारिष्यते स्वारिष्यते	अस्वरिष्यत अस्वारिष्यत अस्वारिष्यत	स्वरिपीष्ट स्वृपीष्ट स्वारिपीष्ट
23 नागृ (set)	जागरिता जागारिता	जागरिष्यते जागारिष्यते	अजागरिष्यत अजागारिष्यत	जागरिपीष्ट जागारिपीष्ट
24 पृ „	परिता परीता पारिता	परिष्यते परीष्यते पारिष्यते	अपरिष्यत अपरीष्यत अपारिष्यत	† परिपीष्ट ‡ पूर्पीष्ट पारिपीष्ट

17 (Ch IV S 1V (A) 10 (b) page 127)

20 † (Ch VI note 7, page 174)

20 ‡ (Ch IV S 1V (A) 23, page 129)

20 † विष्णुदियो न दीर्घश्च प्रकृतस्य बलादित्युपसर्गवेद्यो वृत्तेवेत्यनेन दीर्घावेकस्यविधानम् । In the optional forms of the Passive of २ cl 5 9 and of roots ending in long ऋ the augment इ is not lengthened.

21 * (Ch IV S 1V (A) 25 page 129)

23 (Ch III S 1V 11 page 87)

24 -- 26 (Ch IV S V 23 §)

24 † (Ch VI note 7)

24 ‡ (Ch. IV S 1V (A) 23, page 129 & 27, page 130)

Root.	1 Fut. S.	11 Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
25 वृ (set)	वरिता वरीता वारिता	वरिष्यते वरीष्यते वारिष्यते	अवरिष्यत अवरीष्यत अवारिष्यत	† वरिषीष्ट ‡ वृषीष्ट वारिषीष्ट
26 स्तृ "	स्तरिता स्तरीता स्तारिता	स्तरिष्यते स्तरीष्यते स्तारिष्यते	अस्तरिष्यत अस्तरीष्यत अस्तारिष्यत	† स्तरिषीष्ट ‡ स्तरीषीष्ट स्तारिषीष्ट
27 धे (anit)	धाता धायिता	धास्यते धायिष्यते	अधास्यत अधायिष्यत	धासीष्ट धायिषीष्ट
28 छे "	छाता छायिता	छास्यते छायिष्यते	अच्छास्यत अच्छायिष्यत	छासीष्ट छायिषीष्ट
29 गे "	गाता गायिता	गास्यते गायिष्यते	अगास्यत अगायिष्यत	गासीष्ट गायिषीष्ट
30 चुर (set)	चोरयिता चोरयिता चोरिता	चोरयिष्यते चोरयिष्यते चोरिष्यते	अचोरयिष्यत अचोरयिष्यत अचोरिष्यत	चोरयिषीष्ट चोरयिषीष्ट चोरिषीष्ट

31 भू (caus.)

1 Fut. S.	11 Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. भावयिताहे भाविताहे	भावयिष्ये भाविष्ये	अभावयिष्ये अभाविष्ये	भावयिषीष्ट भाविषीष्ट
2. भावयितासे भावितासे	भावयिष्यसे भाविष्यसे	अभावयिष्यथाः अभाविष्यथाः	भावयिषीष्टाः भाविषीष्टाः
3. भावयिता भाविता	भावयिष्यते भाविष्यते	अभावयिष्यत अभाविष्यत	भावयिषीष्ट भाविषीष्ट

25 † See note 20 † above.

26 † See note 20 † above.

27-28-29 (Ch. III, S. V 35 and Ch. XIII, b. 1. 15^a page 259.

30 See Ch. XIII, S. 1. 21-23, page 260.

25 † See note 24 † above.

26 ‡ (Ch. IV, S. IV. 2, 28)

32 शम् (Caus)

	I Fut. S.	II Fut. S.	Con. S	Ben. S
1.	{ शमयिनाहे शमिनाहे शामिताहे	{ शमयिष्ये शमिष्ये शामिष्ये	{ अशमयिष्ये अशमिष्ये अशामिष्ये	{ शमयिषीय शमिषीय शामिषीय
2.	{ शमयिताने शमितासे शामितामे	{ शमयिष्यमे शमिष्यमे शामिष्यमे	{ अशमयिष्यथाः अशमिष्यथाः अशामिष्यथाः	{ शमयिषीष्टाः शमिषीष्टाः शामिषीष्टाः
3.	{ शमयिना शमिना शामिना	{ शमयिष्यते शमिष्यते शामिष्यते	{ अशमयिष्यत अशमिष्यत अशामिष्यत	{ शमयिषीष्ट शमिषीष्ट शामिषीष्ट

Roots ending in consonants.

33 दिश्

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1.	देष्टाहे	देक्ष्ये	अदेक्ष्ये	दिक्षीय
2.	देष्टाने	देक्ष्यसे	अदेक्ष्यथाः	दिक्षीष्टाः
3.	देष्टा	देक्ष्यते	अदेक्ष्यत	दिक्षीष्ट

34 बुन् (I Conj)

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben
1.	बोधिताहे	बोधिष्ये	अबोधिष्ये	बोधिषीय
2.	बोधिनासे	बोधिष्यमे	अबोधिष्यथाः	बोधिषीष्टाः
3.	बोधिता	बोधिष्यते	अबोधिष्यत	बोधिषीष्ट

35 हन्

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1.	{ हन्ताहे घानिनाहे	{ हनिष्ये घानिष्ये	{ अहनिष्ये अघानिष्ये	{ वधिषीय घानिषीय
2.	{ हन्तामे घानितामे	{ हनिष्यमे घानिष्यमे	{ अहनिष्यथाः अघानिष्यथाः	{ वधिषीष्टाः घानिषीष्टाः
3.	{ हन्ता घानिता	{ हनिष्यते घानिष्यते	{ अहनिष्यत अघानिष्यत	{ वधिषीष्ट घानिषीष्ट

36 ग्रह्

I Fut. S	II Fut S.	Con. S.	Ben. S
1. ग्रहीताहे § ग्राहिताहे †	ग्रहीष्ये ग्राहिष्ये	अग्रहीष्ये अग्राहिष्ये	ग्रहीषीय ग्राहिषीय
2. ग्रहीतासे ग्राहितासे	ग्रहीष्यसे ग्राहिष्यसे	अग्रहीष्यथाः अग्राहिष्यथाः	ग्रहीषीष्टा ग्राहिषीष्टा.
3. ग्रहीता ग्राहिता	ग्रहीष्यते ग्राहिष्यते	अग्रहीष्यत अग्राहिष्यत	ग्रहीषीष्ट ग्राहिषीष्ट

37 दृश्

I Fut. S	II Fut S.	Con. S.	Ben. S
1. दर्शिताहे द्रष्टाहे	दर्शिष्ये द्रक्ष्ये	अदर्शिष्ये अद्रक्ष्ये	दर्शिषीय दृक्षीय
2. दर्शितासे द्रष्टासे	दर्शिष्यसे द्रक्ष्यसे	अदर्शिष्यथाः अद्रक्ष्यथा.	दर्शिषीष्टा दृक्षीष्टा.
3. दर्शिता द्रष्टा	दर्शिष्यते द्रक्ष्यते	अदर्शिष्यत अद्रक्ष्यत	दर्शिषीष्ट दृक्षीष्ट

SECTION II.

Reflexive Passive *

(Karmakartari Prakriya.)

1. पच् पच्यते (ओदन. स्वयमेव) Rice goes easy to be cooked

36 § (Ch IV S V 33 page 148)

† चिष्वदिटो न दीर्घत्वं प्रकृतस्य बलादिलक्षणस्यैवेदो ग्रहोऽलिटीत्यनेन दीर्घविधानात् ।
In the optional forms of the Passive of ग्रह् the augment इ is not lengthened

37 दृश् takes guna (see note * page 203) and for the optional forms see
Ch XIII S I 15 * page 259

॥ यदा सौकर्यातिशयं द्योतयितुं कर्तृव्यापारो न विवक्ष्यते तदा कारकान्तराण्यपि कर्तृ-
संज्ञा लभन्ते । स्वव्यापारे स्वतन्त्रत्वात् । कर्मणस्तु कर्तृत्वविधिक्षाया प्राक्सकमेका अपि
प्रायेणकर्मकास्तेभ्यो भावे कर्तरिच लकार । When extreme ease of the perform-
ance of an action is intended to be expressed without the direct mention
of the subject, the object and the other Karakas on account of their
having absolute independent control over their movements are used as
subject of the action, and in this case (when object is used as subject
the original transitive verbs become generally intransitive and such
intransitive verbs take impersonal and active forms

1-3 कर्मवत्त्वमणा तुल्यक्रिय ॥ कर्मस्थया क्रियया तुल्यक्रियः कर्तो कर्मवत्त्वात् ।

2. भिद् भिद्यते (काष्ठं स्वयमेव) Wood goes easy to be splintered.
3. लृ लृयते (केदारः स्वयमेव) The crop goes easy to be cut down.
4. स्पृस् स्पृशतः (अन्योन्यम्) They touch each other.
5. नी नयति (अजा ग्रामम्) She-goat goes easy to be taken to a village.
6. दुह् दुधे (गौः पयः) The cow goes easy to be milked. Aor. अदोहि; अदुग्ध; अधुश्रुत.
7. पश् पच्यते (उदुम्बरः फलम्) The उदुम्बर tree goes easy to be ripened.
8. स्तु with प्र प्रस्तुते (गौः) It goes easy for a cow to pour forth her milk from the udder. Aor. प्रास्ताविष्ट; प्रास्तोष्ट.
9. नम् नमते (दण्डः) Aor अनंस्त The rod bends easily.
10. कृ क्रियते Aor. अकृत; अकारि.
11. मृज् मृज्यते (स्रजं भक्तः) श्रद्धया निष्पादयतीत्यर्थः । A devotee makes a garland with devotion. Aor. असन्नि.

कार्योतिदेशोऽयम् । तेन यगात्मनेपदविण्विज्वदिटः स्तुः कर्तुर्महितत्वात्प्रथमा । In the कर्मकर्तारि (Reflexive Passive form) the roots are Atmanepadi and are conjugated as in the Passive, and the subject (object in the active voice) is put in the nominative case.

4-6 [सकर्मकाणां प्रतिषेधो वाच्यः] The transitive verbs do not take the Reflexive Passive form

6 दुह् ॥ दुहधेदिङ् वा स्यात् कर्मकर्तारि तदाप्ते परे । पक्षे कर्मः । भुज्वेति पक्षे सुरु । The root दुह takes इ (विण्) optionally in the Reflexive Passive.

6-7 [दुहिपच्योर्वहुञ् सकर्मकयोगिनि वाच्यम्] न दुहन्तुन्मां यद्विणौ । एषा कर्मकर्तारि यथाचणौ न स्तः । दुहेनेन यद् एव निषेधः । विण् तु विक्रमेनेष्यते । The root दुह्, स्तु and नम् do not take the terminations य (यङ्) and इ (विण्) when they are used in the Reflexive Passive.

10 अथः कर्मकर्तारि ॥ अजन्नात् छेदिङ् वा स्यात् कर्मकर्तारि तदाप्ते परे । Roots ending in vowels take इ (विण्) optionally in the 3rd pers. sing. of the Aorist. for the vowel changes before this इ see note * page 265.

11-12 [श्रजिप्रायोः श्वंस्तु ॥] अनयोः सकर्मकयोः कर्ता बहुलं कर्मवत् । यत्परादय

- 12 युज् युज्यते (ब्रह्मचारी योगम्) A bachelor finds it easy to concentrate his mind
- 13 कृ with अलम् अलकुरुते (क-या) A girl goes easy to be adorned Aor अलमकृत
- 14 कृ with अव अवकिरते (हस्ता) The elephant scatters the dust Aor. अवकीर्यते.
- 15 गृ गिरते Aor अगीर्ष्ट
- 16 दृ with आ आद्रियते Aor आदृत.
- 17 कृ ((desid) चिकीर्षते (कट) The mat goes easy to be worked up Aor अचिकीर्षीष्ट
- 18 रुध् रुध्यते (गौ) The cow goes easy to be confined Aor अवारुद्ध
- 19 तप् तप्यते (तपस्तापस) अर्जयतीत्यर्थः । The ascetic practises penance Aor अतप्त
- 20 कृ (caus) कारयते Aor अचीकरत् II Fut. कारिष्यते
- 21 श्रि with उद् उच्छ्रियते (दण्ड) The rod rises up easily Aor उदशिश्रियत्
II Fut. उच्छ्रायिष्यते

इयन्वाच्य इत्यर्थः । [सृज् श्रद्धोपपन्ने कर्तव्यवति वाच्यम्] The subject of the transitive verbs सृज् and युज् is treated as the object, and the subject in the case of the root सृज् must be a man of piety in the Reflexive Passive. These roots take य (इयन्) instead of य (यक्) .

13—17 [भूषाकर्मकरादिभिरना चान्वत्रात्मनेपदात्] भूषणवाचिनां किरादीनां सन्नतामात्रं यकचिणो विष्वादिट् च नेतिवाच्यमल्यर्थः । *Roots expressing ornaments and the roots कृ गृ दृ धृ and मृच्छ and the Desideratives do not take य (यक्) and the augment इ which is treated as चिण् in the Reflexive Passive

16 न रुध् ॥ अस्माच्छेद्विण न कर्मकर्तारः । The root रुध् does not take इ (चिण्) in the Reflexive Passive

19 तपस्तप कर्मकस्यैव ॥ कर्ता कर्मवत्स्यात् । तपोनुतापे चेति चिणनिषेधास्ति । The root तप् takes the Reflexive Passive when it has तपस् for its object

20—22 [यकचिणो प्रतिषेधे ह्यनुमणिश्रिद्विषामुपसङ्ख्यानम्] The Causals and the roots श्रि and मृ do not take य (यक्) and इ चिण

20 — 26 भारद्वाजाया पठन्ति । [श्रिश्च धर्मचिद्विषामुपसङ्ख्यानम्] According to भारद्वाजीय The roots ending in इ (णि), धन्, ग्रन् and मृ when intransitive and Ātmanepadi, do not take य (यक्) and इ (चिण्)

- 22 ब्रूते (कथा) The story goes easy to be told.
Aor अयोजत.
- 23 पुच्छ with उद् (णिद्) उपुच्छयते (गौः) The cow raises
her tail up. Aor उदपुच्छत
- 24 ग्रन्थ् ग्रन्थते (ग्रन्थः) The book goes easy to be written.
Aor अग्रन्थिष्ट
- 25 श्रन्थ् श्रन्थते (मेखलां देवदत्तः) Dewadatta makes a string.
Aor. अश्रन्थिष्ट
- 26 कृ with वि विकुर्वते (सैन्धवाः) वत्सान्तर्गत्यर्थः The horses
neigh .Aor. व्यकारिष्ट, व्यकृत
- 27 कुप् कुप्यति-ते (पादः स्वयमेव) It is easy to draw the leg.
- 28 रञ्ज् रज्यति ते (वस्त्रम्) The cloth goes easy to be dyed.

---

* 27-28 कुरिष्योः प्राचां इत्यन्यस्मिपदं च ॥ अनयोः कर्तृन्तरि न यक् चिन्तु इत्यन्य
स्मिपदं च । आत्मनेपदोपादानः । The roots कुप् and रञ्ज् do not take य (यक्)
and Ātmanepada, but they take य (इय्) and Parasmaipada in the con-
jugational tenses, when they are used in the Reflexive Passive, (exception
to Ātmanepada).

CHAPTER XIV.

Substitution of **प्** and **ण्** for **स्** and **न्**

Section I

Substitution of **प** for **स्**

1 सूद् सुपूदे

३ सिध् with नि निषेधति.

2 स्वद् with अनु अनुस्वदते

4 सु , अभि अभ्यपुणोत्

1 Here सू is changed to **प्** after the reduplicative syllable सु आदेशप्रत्यययो ॥ इष्णवर्गाभ्या पस्यापदा तस्यादेश प्रत्ययावयवश्च सकारस्तस्य प स्यात् । **प** is substituted for **स्** (not **स्**) contained in a substitute or a termination if it is preceded by any vowel except अ or आ or by a semi vowel इ or a guttural (ch 11 1 9)

2 सात्वदाद्यो ॥ साते पदादेश सस्य पत्व न स्यात् ॥ **स्** is not changed to **प** if it be the initial of an inflected word or any form (exception to the above rule) सु begins the form in स्वदते while पू in सुपूदे does not

3 (a) उपसर्गात्सुनोतिमुबतिस्वतिस्तीतिस्तोभिसिस्थासेनयतेधसिचसञ्जस्वङ्गाम् ॥ उपसर्गस्थानादिनिमित्तादप्य सस्य प स्यात् । (b) सदिरप्रते ॥ प्रतिभिन्नादुपसर्गात्सदे सस्य प स्यात् । (c) स्तम्भे ॥ स्तम्भे सौत्रस्य सस्य प स्यात् । (d) अवाञ्छालम्बनाविद्व र्ययो ॥ अवास्तम्भेरतयोरर्थया पत्वस्यात् । (a b c d) After a preposition containing इण् (i e a vowel except अ or आ & semi vowel or इ) **प** is substituted for **स्** in the verbs सु 5 सु 6 प, सा, स्तु स्तुभ, म्या, सेनय, सि 7 1 प सिच्, सञ्च्, स्वञ्च्, सद् (without प्रति, प्रातर्सादति) and स्तम्भ (even with अव meaning to depend upon or to be near) (e) वेश्च स्वनो भोजने ॥ व्यवाभ्या खनत सस्य प स्याद्भाजने । (f) परिनिविभ्य सेवसितसपसिबुसहसु टस्तुस्वङ्गाम् ॥ पारिनिविभ्य परषामेषा सस्य प स्यात् । (g) After अव and वि **प** is substituted for **स्** 1. स्वं when it means to eat, and after पारे, वि and नि in सच्, सिच्, सह, स्तु स्वञ्च् the terms सित्, सय and the prefix स अभिपुणाति परिपुवति, आभ्ययति परिष्टौति-परिष्टवीति, विष्टोभते, अधिगता, अभिवे- णयति अभिविद्ध्यति, अभिपजति, परिष्वजत, निषीदति विप्रभ्राति विप्रभ्राति, अवटभ्रो ति अवटभ्राति (leans rests upon or is near) अवट्वणात्, विट्वणति (makes a noise in eating), परि नि वि ष्वते पारे नि वि ष्वते, परि नि वि पीव्यति पारे नि वि ष्टौति ष्टवीति, पारे नि वि ष्वजते, परिष्कराति (exception to 2, अनुस्वदत्) All these roots change their initial **स्** to **प्**

4 प्राकमिताद्धव्यवायेऽपि ॥ रोवसितेत्यत्र सितश्चात्प्राग्ये सुनोत्यादयस्तेषाम्द- व्यवायेऽपि पत्व स्यात् ॥ **प्** is substituted for **स्** in the fifteen verbs begin- ning with सु and ending with सिच् even though the prefix अ intervene पथ्युवत्, अभ्ययत्, अभ्यशीत्, व्यष्टोभिष्ट (Aor), अध्यपात् (Aor) अध्यप्रा- स्यत् (Cop), अभ्ययेषयत्, न्यपधत्, न्यपधीत्, न्यपधिष्यत्, अभ्यपिञ्चत् अभ्य- पजत्, प्रत्यष्वङ्क, न्यपीदत्, व्यष्टभत्, व्यष्टभ्नीत्, अवाटभत्, अवाटभ्नीत्, ध्वानीत्, अव व्य ष्वनीत्, परि नि योषेत्.

5 मिन् with नि न्यपेयीत् न्यसेयीत्	10 सिव् with वि विसेचति ।
6 मिच् ,, अभि अभिपिपेच -	11 सह् ,, पारि परिसोढा
अभिपिपिश्रुति	12 सु 4.P A ,, वि विसोस्यति
7 मद् ,, नि निपसाद्	13 स्यन्द् ,, अनु अनुप्यन्दते
8 स्वञ्ज् ,, पारि परिपस्वजे परिपस्वजे	अनुस्यन्दते
9 स्तन्म् ,, अय अवातस्तम्भन्	14 स्कन्द् ,, विनिष्कृन्ता-विस्कृन्ता

5 मियादीनासाद्व्यवायेऽपि ॥ परिनिविभ्य परेषा सिनादीना सस्य षो वा स्याद्व्यवायऽपि । After परे and वि the change takes place optionally in the verbs beginning with सिव् (i e मिन्, मद्, सु, स्वञ्ज् and the prefix सृ) even though the prefix अ intervene पारि नि व्यपेयीत् पारि नि न्यसेयीत्, पारि नि व्यप इत्, पारि नि व्यसहत्, पारि नि न्यपेयीत्, पारि नि न्यसेयीत्, पारि नि व्यपहृक्, पारि नि व्यस्वहृक्, पर्येष्टार्थत्, पर्येष्टार्थत्

6 स्याद्विभ्यन्त्यामेनचाभ्यामस्य ॥ प्राक् सिनाद्यादिभ्यामेन व्यवायेऽपि पत्व स्यादेवामेव चाभ्यामस्य न तु सुनोदादीनाम् । प् is substituted for सृ in the ten verbs from स्या to सव् (both inclusive) notwithstanding the intervention of a reduplicative syllable and even in the reduplicative syllable itself अविनष्टो, अभिपिपेचयिषात् नविषेच, अभिपिपेचयिषानि, अभिपिपेचने, अभिपिपेचने, निपिपेचनि, अनितृम्भ अवतृम्भ, निपत्राण, अत्रपत्राण, परि-नन विपिपेचे

7-8 मदे परस्य लिटि। मदेभ्यामाप्परस्य पत्व न स्याद्विभ्ये [स्वजेहरसङ्घानम्] स्वज्भ्यामाप्परस्य पत्व न स्याद्विभ्ये । सृ of सद् and स्वञ्ज् is not changed to प् after the reduplicative syllable in the perfect. (Exception to 6 स्याद्विभ्ये &c)

9 स्तन्मुभितुसहा चटि ॥ उपसगस्थानामितादेशा सस्य षो न स्याच्चटि । सृ of these roots is not changed to प् in the third variety of the Aorist पर्येसी विवन्, न्यसेपिहन्. (Exception to 4 and 5)

10 गेधनेगेर्ना ॥ गत्वय य गेधने पत्व न स्यात् । सृ of गिष् is not changed to प् when it means ' to go ' (Exception to 3)

11 सोढ ॥ सोढ् क्त्वम्य सहे मस्य पत्व न स्यात् ॥ The सृ of the form सोढ् is not changed to प् (Exception to 4 f)

12 सुनोते स्यमनो ॥ स्ये सनि च परे सुन षो न स्यात् ॥ सृ of सु 5 P A. is not changed to प् in the Future Conditional and Desiderative. (Exception to 4 y)

13 अनुविपर्यभिनिम्य स्यन्दनेरपाणिपुण्ड्रम्य परस्यापि कर्तृक्यन्दत मस्य षो वा स्यात् । The substitution of प for स in स्यन्द् with अनु, वि, पारि, अभि, or नि, takes place optionally if it has no living being for its subject अनु नियरि अभि-नि व्यन्दते-स्यन्दते वा जञ्म् (Exception to 2) अनुस्यन्दत हन्ती.

14-15 (a) वे स्कन्देरन्विष्टायाम् ॥ वे परस्य स्कन्द पत्व वा स्यात्पर्यभिने कृन्त्यये परे । (b) परेश्वा अस्म तरतस् स्कन्दे सस्य पा वा स्यात् । (a) (b) प is optionally substituted for सृ in स्कन्द् with वि, (but not before the affixes व and

15	with	परि परिष्कन्दति- परिष्कन्दति	19	स्कन्म् with	वि विष्कन्ति- विष्कन्ति
16	स्वप्	" सु सुपुपुपु	20	अस् (to be) with	नि निष्पति- निष्पति
17	स्फुर	" निर् नि स्फुरति- नि स्फुरति	"	"	" प्रदुस् प्रा दु व्यस्त प्रदुस्
18	स्फुल्	" " नि.स्फुलति- नि.स्फुलति	21	तप्	" निस् निष्पति

SECTION II.

Substitution of ण् for न्

1 चक्षणम्	2 प्रणनाद	3 प्रहिणोमि	4 प्रमोणाति	5 प्रमाति
-----------	-----------	-------------	-------------	-----------

सर्वविस्त्रम्) and with परि (even before those affixes, पारस्कर, योग्य ।
 16 सुनिर्दिष्टम् सुषिषित्तमा ॥ एभ्य स्यादे सस्य प स्यात् ॥ After सु, वि, इ,
 and दुर्, ण् is substituted for न् in सुप् (deduced from स्वप्) and in the
 terms गृति and सम सस्य + अनुस् सुसुप् सुसुप् (here सु in सुप् is changed to
 ण् after the preposition सुसुप्सुप्) (here सुप् is reduplicated) समुच्चा 3rd and
 17 स्फुरतिस्फुल्योनिनिविभ्य ॥ निनिविभ्य परयो स्फुतिस्फुल्यो सस्य प स्यात् ।
 After निर्, नि, or वि, ण् of स्फुर 6 P and स्फुल् 6 P is changed to
 optionally

19 वे र्कञ्चोतेर्निधम् ॥ वे परस्य म्भञ्जते सस्य प स्यात् । ण् of स्कन् with ति
 necessarily changed to ण्

20 उपसर्गप्रादुर्भ्यामिणियंघर ॥ उपसर्गेण प्रादुसथ परस्यास्ते सस्य प स्यात्
 चि च परे । After a preposition containing ई or उ, or after प्रादुस् ण् is substituted
 for न् in अस् 'to be,' provided it be immediately followed by
 a vowel

21 निमन्तयतावनायेघने ॥ निस् परस्य तपते सस्य पः स्यादासवनादन्यस्मिन्नेवो
 ण् of the preposition निस् joined to the root तप् is changed to ण् when
 there is no constant repetition of the action, but निन्तपति when repeti-
 tion is meant.

1 See Ch III S III 20-21 (b) (c) page 81 2 (Ch III S V :

3-4 हिलुर्मना ॥ उपसर्गस्थानिमित्तात्परस्येतयो नस्व ण् स्यात् । After a prepo-
 sition containing क् or प्, न् in हि cl 6 and मो cl 9 is changed to ण्

5 आनि लोद् ॥ उपसर्गस्थानिमित्तात्परस्य लोडादेशस्यानित्यस्य नस्व ण् स्यात्
 After such a preposition ण् in आनि (1st sing Imperative) is changed to ण्
 (a) [दुर. पञ्चन त्रयोत्पसर्गमन्तिनेयो वक्ष्य्य] (b) [अन्त शब्दस्य विधिण वदन्त
 वाच्यम्] The preposition दुर is excluded and अन्त is included in the
 of prepositions, दुर्भानि, अन्तर्भानि.

प्रणिगदति	8 प्राणिगति	11 प्रहण्मि or प्रहन्मि
प्रणिभवति or	9 प्राणिणत्	प्रहण्यः or प्रहन्वः
प्रनिभवति	10 प्रहण्यात्	12 प्रनंघ्य, प्रनङ्ख्याति

गदनदपतपदधुमास्मतिहन्तिवातिवातिद्रातिप्सातिवपत्तिवहतिशाम्यतिचिनोति देधिषु
' उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य ने णः स्याद्गदादिषु परेषु । (a) after such a
sition ण् is necessarily substituted for र् in the preposition नि before
llowing roots—गद्, नद्, पत्, पद्, धु verbs (दा, धा, &c see Ch. IV.
1) मा 3 A, मे, सो, हन्, या, वा, द्रा, प्सा, वप्, वह्, शम्, 4. P. चि-
दिह्, 2 P. प्रणिगदति, प्रण्यपत्त, प्रण्यपादि, प्रणिगदति, प्रणिगधाति, प्रणिग-
, प्रणिगदाता (fr दो) &c प्रण्यमास्त, प्रणिगम्यते, प्रणिगम्यति, प्रणिहन्ति, प्रणिवाति,
ति, प्रणिद्राति, प्रणिप्साति, प्रणिवपति. प्रणिवहति, प्रणिशाम्यति, प्रणिचिकाय,
प्रणिदेविष Bat चि 1 P A. प्रणिचयति. प्रणिचयति.

शेषे विभाषाऽकस्मादावपान्त उपदेशे ॥ उपदेशे कादिखादिप्रान्तवर्जे गदनदादेरन्यस्मि
परे उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य ने नस्य ण्व वा स्यात् । But after such a
sition ण् is substituted optionally before such roots as do not begin
क or स् and before those that have no र् for their final consonant.
ति or प्रनिमाति (fr मा 2.)

अनितेः ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्यानिते नस्य ण. स्यात् । न् in अन् 2, P. is
ged to ण् (The term after such a preposition must be taken in con-
on with every rule.)

उभौ साम्यासस्य ॥ साम्यासस्यानितेरुभौ नकारौ णत्व प्राप्नुनो निमित्ते सति ।
the nasal consonants in अन् with its reduplicative syllable are
ged to ण्.

) (a) हन्तेरपूर्वस्य ॥ (b) चमोर्वा ॥ हन्तेरपूर्वस्यैव नस्य णत्वम् । नान्यन्य । वास्या-
परयो । (c) (b) न् in हन् is changed to ण् if अ precede the nasal con-
nt न्, (otherwise, प्रहन्ति) and optionally before the terminations व and म.
2 नशेः पान्तस्य ॥ पान्तस्य नशे णत्वं न स्यात् । अन्तग्रहण भूतपूर्वप्रतिपत्त्यर्थम् ।
नश् is not changed to ण् if the radical न् be converted into प्.

CHAPTER XV.

Participles, Gerunds, and Infinitives.

SECTION I.

Participles.

I Present Participles (Parasmaipada)

1 पच् cl I.	पचत् (+ पचन्त चैत्र पश्य.)	11 बुध (Freq)	बोबुध्यत्
2 अस् „ 2.	सन् (सन्त्राक्षण.)	12 क्षिप् „	चेक्षिपत्
3 पुप्	पुष्यत् (हे पुष्यन्)	13 या	यात्
4 क्रम्	क्राम्यत्-क्रामन्	14 अद्	अदन्
5 दिन्	दीव्यन्	15 जक्ष्	जक्षत्
6 क्षिप्	क्षिपत्	16 जागृ	जाग्रत्
7 चुर्	चोरयन्	17 दारिद्रा	दारिद्रत्
8 बुध् (Caus)	बोधयन्	18 शास	शासत्
9 बुध् (Desid)	बुभोधियत्	19 चकास्	चकासन्
10 दा (Desid)	दिस्तत्	20 दी गे	दीध्यन्
		21 वेयी	वेव्यत्

I † लट् शतृशानचावप्रथमासमानाधिष्ठरणे ॥ अत्रयमान्तेन सामानाधिकरण्ये सति धातोर्लट् शतृशानचौ स्त । The present participles (active) are formed by adding the termination अत् (शतृ) to Parasmaipadi roots and आन् (शानर्) to Atmanepadi roots, when the participles so formed do not agree with a substantive in the nominative case.

The conjugational sign is first added to the root and then the terminations.

2 लटिप्यनुवर्तमाने पुनर्लट्प्रहणमधिरुधिरानार्थम् ॥ तेन प्रयमानामानाधिष्ठण्ये अत्रयमान्तेन माम् नाधिकरण्यभावऽपि कश्चित् । The double citation of लट् is for the sake of wider application of the root therefore, sometimes, they do agree with the nouns in the nominative case also.

3 राधेधने च ॥ The Present participle is used with a noun in the vocative case.

20 21 दीर्घाचिर्धोर्दिर्धोऽपि छान्दसाव्यत्ययेन परस्मैपदम् ।

22 स्तु	स्तुन्	34 द्विप् द्विपन् (an enemy) > but
23 दा	ददत्	द्वेष्टि भार्या पतिम् ।
24 दृ	जृहत्	35 सु सुन्वन् मर्षे मुन्वत सर्वे
25 सु	सुन्	यत्नमाना सप्रिण उच्यन्त,
26 र्	रवत्	but मुनोति मुराम ।
27 तन्	तन्वत्	36 अर्ह् cl 1 अर्हन्, but (अर्हति
28 कृ	कुर्यत्	चौरौ वधम्)
29 क्री	क्रीणत्	37 जीर् जीयत् (मा जीयन्
30 मप	मुणत्	य पराज्ज्ञादु खदग्गोऽपि
31 विद्	विदत् विदस्	जीयति)
32 ई with अधि	अधीयत्	38 अर्ज् cl 10 अर्जयत् (अर्जय-
learning easily but		न्वसति)
कृच्छेणातीति		39 दृश् पश्यत् (हरि पश्यन् मु येते)
33 धृ धारयत् holding with ease,	40 गम गच्छन् (गच्छन् मक्षयति)	
but दृच्छन् ध रयति	41 स्ना तिष्ठन् (तिष्ठन् मूत्रयति)	

31 विदे शतृवसु ॥ वत् परस्य शतृ वसुराज्ञा वा स्यात् । वत् is substituted for अत् optionally in the case of the root विद्

32 33 इङ्कार्यो शतृच्छिणि ॥ आभ्या शतप्रत्यय स्यादङ्छिणि क्ताः । The termination अत् (शतृ) is added to the root ई (ईश्) and धारिते express ease on the part of the agent

34 द्विपाऽमित्रे ॥ अमित्र शतृ । अमित्रे क्ताः द्विपे शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root द्विप्, when the agent is an enemy

35 मुनो यज्ञसयोगे ॥ यज्ञ सयोगा यज्ञयाग । यज्ञसयुक्तोऽभिपदे वनमानाऽमुनात् शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root मु when the sense is engagement in a sacrifice. This means the principal sacrificer (यत्नमान) and not all other persons engaged.

36 अर्ह प्रशसायाम् ॥ प्रशसा स्तुति । अर्हत् प्रशसाया शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root अर्ह् when it expresses praise

37 [माहयाज्ञोऽ इति वाच्यम्] The present participle is used with the prohibitive particle माँ to imply a curse

38-40 लक्षणे चो विद्याया ॥ विद्याया परवाचके हेतोर्वा च र्धे वतमानाद्वातोर्वा शतृप्रत्यय स्यात् । इत् फल कारण च । The present participle is used to express the manner, the cause and the effect of an action

11 Present Participles §

(Atin nepada *)

1 पच cl I पचमान † (पचमान चैत्र पश्य)	14 आस् आसीन 15 शी शयान (शयाना भुञ्जते यत्र)
2 एध् एधमान	
3 वन्द् वन्दमान	the Yavanas take
4 क्रम् क्रममाण	their meals (by) lying
5 पृ पवमान	down.
6 यज् यजमान	16 स्तु स्तुमान
7 दीप् दीध्यमान	17 हन् with आ आप्रान
8 तुद् तुदमान	18 दा ददान
9 चुर चौरयमाण	19 धा दधान
10 बोधि (Caus of बुध) बोध्यमान	20 सु सुन्वान
11 बुध् (Desid) बुभुत्समान	21 रध् रुन्धान
12 भू (Froq A.) बोभूयमान	22 तन् तन्वान
13 द्विप् द्विपाण	23 क्री क्रीणान

III Future Participles (Parasmaipada)

1 दा दास्यत्	4 श्रु श्रोष्यत्	7 हन हनिष्यत्	10 चुर चोरिष्यत्
2 जि जेष्यत्	5 कृ कारिष्यत्	8 तुद तोत्स्यत्	
3 भू भविष्यत्	6 गम् गमिष्यत्	9 नृत् नर्त्यत्	

II § Part ciples ending in अ should be declined in the Masculine, Feminine and Neuter like नृप् शाला and वन respectively

* See note 1 † Page 276

† आन मुक् ॥ अङ्गस्यातो मुमागम स्यादाने पर । म् (सुक) is added on to the base ending in अ before the termination आन

5 6 पूङ्यञो शानन् ॥ पूङ् यचोर्वर्तमान शानन् प्रत्यय स्यात् । The termination आन् (शानन्) is added to the root पू and यज् to form the present participle, before this termination the conjugational sign is added to the root

14 ईदत्स ॥ आस परस्यनत्यादेरीत्स्यात् । The आ of आन is changed to ई when it is added to the root आस्

111 (a) तौ स्यत् ॥ तौ शतृशानचौ सत्सङ्गौ स्त । (b) लृट् सद्वा ॥ व्यवस्थित विभाषेयम् । तेनाप्रथमासामानाधिकरण्य प्रत्ययात्तरपदया संबोधने लक्षणहेत्वो धनित्वम् । प्रथमासामानाधिकरण्येऽपि क्वचित् । (a) (b) The terminations अन् (शतृ) and आन् (शानच्) are used to form the future participle before which the termination स्य is added to the root

Declension of the Present and Future Participles Active.

* Masculine

भवत् पुष्पत् चोरयन् बोधयन् बुभोधिपत्

	S	D	P	S	S	S	S
N	भयन्	भयन्तौ	भयन्त	पुष्यन्	चोरयन्	बोधयन्	बुबोधयिष्यन्
A	भयन्तम्	भयन्तौ	भयन्त	पुष्यन्तम्	चोरयन्तम्	बोधयन्तम्	बुबोधिष्यन्तम्
V.	भयन्	भयन्तौ	भयन्त	पुष्यन्	चोरयन्	बोधयन्	बुबोधिष्यन्

Nom.	S	भयत् द्	पुण्यत् द्	चोरयत् द्	बोधयत् द्	बुभोधिपत्-द्
	D	भयन्ती	पुण्यन्ती	चोरयन्ती	बोधयन्ती	बुभोधिपन्ती
	P	भयन्ति	पुण्यन्ति	चोरयन्ति	बोधयन्ति	बुभोधिपन्ति

♣ Feminine

Nom	{	S भवन्ती	पुष्यन्ती	चारयन्ती	बोधयन्ती	बुभोषिष्यन्ती
		D भवन्त्यौ	पुष्यन्त्या	चारयन्त्या	बोधयन्त्यौ	बुभोषिष्यन्त्या
		P. भवन्त्य	पुष्यन्त्य	चारयन्त्य	बोधयन्त्य.	बुभोषिष्यन्त्यः

Masculine

† Neuter

Nom	{	S	क्षिपन्	यान्	करिष्यन्	V	{	S	क्षिपत्	यान्	करिष्यत्
		D	क्षिपन्तौ	यान्तौ	करिष्यन्तौ			D	क्षिपता	यान्ता	करिष्यता
		P	क्षिपन्त	यान्त	करिष्यन्त			P	क्षिपन्ती	यान्ती	करिष्यन्ती
		Z	क्षिपन्ति	यान्ति	करिष्यन्ति			Z	क्षिपन्ति	यान्ति	करिष्यन्ति

* Participles of the Present tense Par of roots of the ten classes (except those of the roots of the 3rd class) and of causal and desiderative verbs, are declined in the masculine like भावन् in the Nom. Sing. the penultimate अ is not lengthened.

† शस्त्रेति नित्यम् † गच्छन्तीत्यर्थः । इति वचनस्य निमित्तमुक्त्या चर्तुना परत्वं ।
Participles of the Present tense Par of roots of the 1st, fourth and tenth
classes and of causal and desiderative verbs keep र् in the Nom Acc and
Voc Dual Neut.

१ The term the Case is sent out in form with the Nom. Dual Sent.
 भाष्यं नयानुम् ॥ अर्वात्तादृश्याये यः शकुन्वयस्वद्वन्त्याः स्वः पुम् वा स्यात्पु
 नया परान् ॥ Participles of the Present tense. Par. of roots of the 6th
 class, and of roots of the 2nd class ending in अ and of the 3rd. Par. in
 २२ may either all insert व in the Nom. Dual and १०. Dual Sent.

Feminine ††

Nom. S. क्षिपती क्षिपन्ती याती यान्ती कारिष्यतः कारिष्यन्ती

Masculine.

		अदत्	सुन्वत्	रन्धत्	तन्वत्	क्रीणत्
Nom.	S.	अदन्	सुन्वन्	रन्धन्	तन्वन्	क्रीणन्
	D.	अदन्तौ	सुन्वन्तौ	रन्धन्तौ	तन्वन्तौ	क्रीणन्तौ
	P.	अदन्तः	सुन्वन्तः	रन्धन्तः	तन्वन्तः	क्रीणन्तः

† Neuter.

N. Acc. V.	S.	अदन् द्	सुन्वन् द्	रन्धत् द्	तन्वत् द्	क्रीणन् द्
	D.	अदन्ती	सुन्वती	रन्धती	तन्वती	क्रीणती
	P.	अदन्ति	सुन्वन्ति	रन्धन्ति	तन्वन्ति	क्रीणन्ति

Feminine ††

Nom. S. अदती सुन्वती रन्धती तन्वती क्रीणती

Masculine †

		ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शामत्	चकामत्
Nom.	S.	ददत्	जक्षन् द्	जाग्रन् द्	दरिद्रन् द्	शामन् द्	चकामन् द्
	D.	ददता	जक्षता	जाग्रता	दरिद्रता	शामता	चकामता
	P.	ददतः	जक्षतः	जाग्रतः	दरिद्रतः	शामतः	चकामतः

Neuter

N. Acc. V.	S.	ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शामत्	चकामत्
	D.	ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शामती	चकामती
	P.	ददन्ति	जक्षन्ति	जाग्रन्ति	दरिद्रन्ति	शामन्ति	चकामन्ति

Feminine ††

ददती जक्षती जाग्रती दरिद्रती शामती चकामती

IV Participles of the Present Passive. †

क्रियमाण नीयमान बोध्यमान चोर्यमाण

V Participles of the Future Active. ‡

कृ नी बुध् caus. चुर cl. 10.
 कृरिष्यमाण नेष्यमाण बोधयिष्यमाण चोरयिष्यमाण

VI Participles of the Future Passive. §

दा भू बुध् चुर
 { दास्यमान { भविष्यमाण बोधिष्यमाण { चोरयिष्यमाण
 { दाविष्यमाण { भाविष्यमाण { चोरिष्यमाण

VII Participles of the Reduplicated Perfect Active.

Parasmupada.

Root.	Base.	Nom S.	Acc. P.	Loc. P.
1 दा	ददिन्म्	ददिवान्	ददुः *	ददिवत्सु
2 धा	दधिनस्	दधिवान्	दधुः	दधिवत्सु
3 पा	पपिवस्	पपिवान्	पपुः	पपिवत्सु
4 स्था	तस्थियस्	तस्थिवान्	तस्थुः	तस्थिवत्सु
5 इ	ईयिनस्	ईयिवान्	ईयुः	ईयिवत्सु

† The Present Passive Participles are formed by adding य (यक्) to the root and then appending the termination आन (शानच्) with the augment भू (भुक्) prefixed to it See note † page 278

‡ The Future Passive Participles are formed by adding स्य to the root and then appending the termination आन (शानच्) with the augment भू (भुक्) prefixed to it See note † page 278

§ ववमुश्च ॥ छन्दसि लिट् क्तुर्वा स्यात् । The participles of the Perfect Active of Par. roots are formed by adding वस् (वप्) to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the perfect, such as that of the 3rd pers Plural.

॥ १८ वस्वेनाजायमानम् ॥ कृतद्विर्वचनानामेकानामादन्ताना घनेश्च घनोरिट् नान्येषाम् । The reduplicated weak base consisting of one syllable, the roots ending in आ and the verb घस् admit the intermediate इ before the affix वस् Other roots do not admit it.

॥ The 3rd Pers. Pl. form of the Perfect should be taken as the base of the Participle before the vowel terminations of the cases beginning with the Accusative Plural and before the ई of the Feminine and of the Nomin. and Acc. Dual of the Neuter

॥ ५, ६ उपेयिवाननाश्वानृचानश्च ॥ एते निपात्यन्ते । उपपूर्वादिणो भाषायामपि भूतमात्रे लङ् । तत्त्वं निश्च वस् । उपेत्यरिवक्षितम् । नन्पूर्वादश्चाते क्सुरिडशावश्च । अनुपूर्वा-

त्वे कर्तरि कानच् । The perfect participle of इ (इष्) is formed by adding

Feminine ‡

Nom S	क्षिपती क्षिपन्ती	याती यान्ती	करिष्यती करिष्यन्ती
-------	-------------------	-------------	---------------------

Masculine.

	अदत्	सुन्वत्	रन्धत्	तन्वत्	क्रीणत्
Nom.	S अदन्	सुन्वन्	रन्धन्	तन्वन्	क्रीणन्
	D अदन्तौ	सुन्वन्तौ	रन्धन्तौ	तन्वन्तौ	क्रीणन्तौ
	P. अदन्तः	सुन्वन्तः	रन्धन्तः	तन्वन्तः	क्रीणन्तः

‡ Neuter

N. Acc V.	S अदन् द्	सुन्वत् द्	रन्धत् द्	तन्वत् द्	क्रीणत् द्
	D अदती	सुन्वती	रन्धती	तन्वती	क्रीणती
	P. अदन्ति	सुन्वन्ति	रन्धन्ति	तन्वन्ति	क्रीणन्ति

Feminine ‡

Nom. S.	अदती	सुन्वती	रन्धती	तन्वती	क्रीणती
---------	------	---------	--------	--------	---------

Masculine ‡

	ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शासत्	चक्रामत्
Nom.	S ददत्	जक्षत्-द्	जाग्रत् द्	दरिद्रत् द्	शासत् द्	चक्रामत्-द्
	D ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती	चक्रामती
	P. ददतः	जक्षतः	जाग्रतः	दरिद्रतः	शासतः	चक्रामतः

Neuter

N. Acc V.	S ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शासत्	चक्रामत्
	D ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती	चक्रामती
	P. ददति	जक्षति	जाग्रति	दरिद्रति	शासति	चक्रामति
	ददन्ति	जक्षन्ति	जाग्रन्ति	दरिद्रन्ति	शासन्ति	चक्रामन्ति

Feminine ‡

ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती	चक्रामती
------	--------	---------	----------	-------	----------

‡ See note § last page (279)

§ (1) नभ्यन्माष्टत्. ॥ अन्यस्तापरस्य शतुर्मु न स्यत् । (1) चा नपुंसकस्य ॥ अन्यस्तापरो यः शता तदन्त य शीप्स्य नुम् वा स्यात्तर्नामस्थाने परे ।

(2) Participles of the Present tense Pair of roots of the 3rd class and जक्षत्, जाग्रत्, दरिद्रत्, शासत्, चक्रामत्, दधित् and वेधित्, are declined in the masculine like मरुत्, (b) they insert न् optionally before त् in the Nom. Acc. and Voc. Plur. Neut.

‡ Participles of all other roots must reject the न् in the Nom. Acc. and Voc. Dual Neuter.

IV Participles of the Present Passive †

क्रियमाण नीयमान बोध्यमान चोर्यमाण

V Participles of the Future Active ‡

कृ नी वृत् caus चुर cl. 10.
करिष्यमाण नेष्यमाण बोधविष्यमाण चोरविष्यमाण

VI Participles of the Future Passive §

दा भू वृष् चुर
{ दास्यमान { भविष्यमाण बोधविष्यमाण { चोरविष्यमाण
{ दाविष्यमाण { भविष्यमाण { चोरिष्यमाण

VII Participles of the Reduplicated Perfect Active.

Parasmaipada

Root.	Base.	Nom. S.	Acc. P.	Loc. P.
1 दा	ददिसम्	ददियान्	ददुष *	ददिसु
2 धा	दधिसम्	दधियान्	दधुषः	दधिसु
3 पा	पपिसम्	पपियान्	पपुषः	पपिसु
4 स्था	तदिसम्	तदियान्	तस्थुष.	तदिसु
5 इ	इदिसम्	इदियान्	इदुष.	इदिसु

† The Present Passive Participles are formed by adding य् (यक्) to the root and then appending the termination अन (शानच्) with the augment म् (मुच्) prefixed to it. See note † page 278.

‡ The Future Passive Participles are formed by adding स्य to the root and then appending the termination अन (शानच्) with the augment म् (मुच्) prefixed to it. See note † page 278.

§ वसुश्च ॥ छन्दो लिङ् वसुषो स्यात् । The participles of the Perfect Active of Par roots are formed by adding वस् (वसु) to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the perfect, such as that of the 3rd pers. Plural.

॥ १० वस्त्रेकापाद्माम् ॥ कृतद्विवचनानामेकानामादन्ताना पमेव वयोऽष्टि नायेयाम् । The reduplicated weak base consisting of one syllable the roots ending in धा and the verb पठ् admit the intermediate इ before the affix वस्. Other roots do not admit it.

॥ The 3rd Pers. Pl. form of the Perfect should be taken as the base of the Participle before the vowel terminations of the cases beginning with the Accusative Plural and before the ई of the Feminine and of the Nomin. and Acc. Dual of the Neuter.

॥ १० वस्त्रेकापाद्माम् ॥ कृतद्विवचनानामेकानामादन्ताना पमेव वयोऽष्टि नायेयाम् । त व जित्य वसु । उपेत्यायवक्षितम् । ननपूर्वादधाते कसुरिडभावश्च । अनुपूर्वा

चे कुरिड कानच् । The perfect participle of इ (इष्) is formed by adding

Root.	Base.	Nom. S.	Acc. P.	Loc. P.
6 इ	उपेयिष्व	उपेयिवान्	उपेयुपः	उपेयित्सु
7 श्रि	शिश्रिवस्	शिश्रिवान्	शिश्रियुपः	शिश्रित्सु
8 क्री	चिक्रीवस्	चिक्रीवान्	चिक्रियुपः	चिक्रीवत्सु
9 नी	निनीवस्	निनीवान्	निन्युपः	निनीवत्सु
10 श्रु	शुश्रुवस्	शुश्रुवान्	शुश्रुवुपः	शुश्रुवत्सु
11 सु	सुपुवस्	सुपुवान्	सुपुवुपः	सुपुवत्सु
12 स्तु	स्तुवस्	स्तुवान्	स्तुवुपः	स्तुवत्सु
13 भू	बभूवस्	बभूवान्	बभूवुपः	बभूवत्सु
14 ऋ	आरिवस्	आरिवान्	आरुपः	आरिवत्सु
15 कृ	चकृवस्	चकृवान्	चकृपः	चकृवत्सु
16 कृ with सम्	सञ्चस्कृवस्	सञ्चस्कृवान्	सञ्चस्कृपः	सञ्चस्कृवत्सु
17 जागृ	{ जजागृवस् जजागर्वस्	{ जजागृवान् जजागर्वान्	{ जजागृपः जजागरुपः	{ जजागृवत्सु जजागर्वत्सु
18 स्मृ	सस्मृवस्	सस्मृवान्	सस्मृपः	सस्मृवत्सु
19 तृ	तितीर्वस्	तितीर्वान्	तितिरुपः	तितीर्वत्सु
20 पु	पुपर्स्	पुपर्मान्	पुपुरुपः	पुपुर्वत्सु

वम् (कृ) with the augment इ The termination वम् is added to the root अर्ध with अन् (नञ्) without the augment इ आनि (कानच्) is added to the root वच् with अनु in the active sense उप + इ + इ + इ + वच् = उप + इ + व् + इ + वम् = उपेयिवम् अन् + अत् + वच् = अनाश्वस्. अनु + वच् + आनि = अनु + उच् + आनि = अनुचान्.

10, 31, 47 भाषायां सद्वचनध्रुवः ॥ सदादिभ्यो भूतसामान्ये भाषाया लिङ्ग स्यात् । तर्था नित्य वप् । The roots रुद्, वच्, and श्रु, take the termination वम् to form the Perfect Participle.

14-22 क्तवस्ययोगादेशुण इति मूत्रेऽरेव पिढे गुणग्रहणमिदं क्षणत्वेन हिति चेति निषेधाय । वसोः क्त्वगामर्थादिपेधविषयस्यापि तस्य गुणस्य निषेधाङ्गकारात् । Before the termination वम् (ववम्) roots ending क् or क् do not take गु. 11, 23, 24, 27, 28, 29, 31, See note 1-6, page 261.

17 आधोर्ध्वानि मूत्रे वृत्ती केचिद्वारमुच्चारणार्थं यथेयमिति । तेन क्वग्रापि वरागर्धे नृपो न भवति । ' जाग्रतागो अनुगमन् ' इत्युक्तम् ॥ आप्रेयस्तु तथाच मति दति जत्र ग वयःसिध्यादिनिश्रुतमिदं मन दृष्टयित्वा " अर्थयोगादिह किम् " इति वरमो. किंच निर गुणग्रहणमप्रीतिर्भाषयत्यारम्भस्यापि गुणस्य निषेध इति जजागृव इति भवितव्यमिति चेदेति वरमो भाषाविषयवतादिना क्त्वगामर्थादिगुणग्रहणम् । अत्रार्थमनः ' वर गवयुगवमवाः जजागृवानि ' इत्याह । माधर्मीयधानुगताः

Root.	Base.	Nom. S.	Acc. P.	Loc. P.
21 वृ	वृत्तम्	वृत्तान्	वृत्तयः	वृत्तसु
22 शृ	शिशिर्वम्	शिशिर्वान्	शिशिरयः	शिशिर्वसु
23 पृच्	पेचिवस्	पेचिवान्	पेषुपः	पेचिवसु
24 वृष्	ऊचिवस्	ऊचिवान्	ऊचुपः	ऊचिवसु
25 कृच्छृ	आनृच्छस्	आनृच्छान्	आनृच्छुपः	आनृच्छसु
26 पृच्छृ	पपृच्छस्	पपृच्छान्	पपृच्छुपः	पपृच्छसु
27 यज्	इजिवस्	इजिवान्	इजुपः	इजिवसु
28 राज्	{ रराजिवस् रेजिवस्	{ रराजिवान् रेजिवान्	{ रराजुपः रेजुपः	{ रराजिवसु रेजिवसु
29 अज्ज्	आजिवस्	आजिवान्	आजुपः	आजिवसु
30 भज्ज्	वभज्वस्	वभज्वान्	वभजुपः	वभज्वसु
31 तुद्	तुतुद्वस्	तुतुद्वान्	तुतुदुपः	तुतुद्वसु
32 भिद्	विभिद्वस्	विभिद्वान्	विभिदुपः	विभिद्वसु
33 विद्-CL 6.	{ विविद्वस् विविदिवस्	{ विविद्वान् विविदिवान्	{ विविदुपः विविदुपः	{ विविद्वसु विविदिवसु
34 सद्	सेदिवस्	सेदिवान्	सेदुपः	सेदिवसु
35 रुध्	रुध्वस्	रुध्वान्	रुधुपः	रुध्वसु
36 वन्ध्	वध्वस्	वध्वान्	वधुपः	वध्वसु
37 खन्	चखन्वस्	चखन्वान्	चखनुपः	चखन्वसु
38 तन्	तेनिवस्	तेनिवान्	तेनुपः	तेनिवसु
39 हन्	{ जघन्वस् जघ्निवस्	{ जघन्वान् जघ्निवान्	{ जघनुपः जघनुपः	{ जघन्वसु जघ्निवसु
40 क्रम्	चक्रण्वस्	चक्रण्वान्	चक्रमुपः	चक्रण्वसु
41 गम्	{ जग्मिवस् जगन्वस्	{ जग्मिवान् जगन्वान्	{ जग्मुपः जग्मुपः	{ जग्मिवसु जगन्वसु

26, 27 Samprasāraṇa

29, 30 36 (Ch. IV. S II. 54. Page 108).

33, 39, 41 विभाषागमहनविद्विद्वान् ॥ एभ्यो वसोरिद्धा । विदिना साहचर्याद्वि-
न्दतेऽप्रेक्षणम् । The roots गम्, हन्, विद् cl 6, and विस् admit ३ optionally
before the affix यम्.

38 See note 1—5 page 281.

Root	Base	Nom S	Acc P.	Loc. P.
42 अश् (negative)	अनाश्वस्	अनाश्वान्	अनाश्वप.	अनाश्वत्सु
43 दश्	{ ददशिवस्	ददशिवान्	ददश्वपः	ददशिवत्सु
	{ ददश्वस्	ददश्वान्	ददश्वप.	ददश्वत्सु
44 विश्	{ विविशिवस्	विविशिवान्	विविश्वपः	विविशिवत्सु
	{ विविश्वस्	विविश्वान्	विविश्वप	विविश्वत्सु
45 द्विप्	दिद्विष्वस्	दिद्विष्वान्	दिद्विष्वप	दिद्विष्वत्सु
46 क्षम्	जक्षिवस्	जक्षिवान्	जक्षप.	जक्षित्सु
47 षस् with आधि	अध्यूपिवस्	अध्यूपिवान्	अध्यूपप	अध्यूपिवत्सु

VIII Participles of the Reduplicated Perfect Active †
Ātmanepada

1 दा	ददान	13 तृ	तत्तिराण-तत्तिराण
2 धा	दधान	14 पृ	पपुगाण-पुपुगाण
3 क्री	चिक्रियाण	15 वृ	ववुराण वुवुराण
4 नी	नित्याण	16 शृ	शशिराण-शिशिरा
5 श्रु with सम्	सश्रुवाण	17 पच्	पेचान
6 सु	सुपुवाण	18 वच्	ऊचान
7 स्तु	तुष्टुवाण	19 वच् with अनु	अनूचान
8 भू	बभूवाण	20 प्रच्छ with आ	आपप्रच्छान
9 कृ	चक्राण	21 यज्	ईजान
10 कृ with अप	अपचस्किराण	22 राज्	रराजान-रेजान
11 कृ with सम्	सम्ब्रह्मणाण	23 तुद्	तुतुदान
12 कृ	चकिराण-चिकिराण	24 भिद्	बिभिदान

42 See note 5 6 page 281

43 दशोश्च ॥ दश वसोऽरुडा स्यान् । The root दश् admits द optionally before the affix यस् (वसु)

44 see notes 33, 39 41 page 283

45 47 see note 1 6 page 281

† लिट् कानन्त्या ॥ छन्दसि लिट् कानच् वा स्यान् । The Participles of the Perfect Active of Ātm roots are formed by adding आन् (कानच्) to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the Perfect such as that of the third person plural.

19 see note 5, 6 page 281.

25 विद्	विविदान	31 कम्	चक्रमण
26 रुध्	रुध्दान	32 गम् with सग्	सजग्मान
27 खन्	चख्णान	33 द्दश् with सम्	संद्दक्षान
28 तन्	तेनान	34 विश्	विविशान
29 जन्	जज्ञान	35 द्विप्	दिद्विषाण
30 हन् with आ	आजग्नान		

IX Participles of the Periphrastic Perfect Active.

1 दय्	दयाञ्चक्राण दयाम्भूवस् दयामासिवस्	5 उन्द्	उन्दाञ्चक्रवस् उन्दाम्भूवस् उन्दामासिवस्
2 अय्	अयाञ्चक्राण अयाम्भूवस् अयामासिवस्	6 चुर्	चोरयाञ्चक्रवस् चोरयाम्भूवस् चोरयामासिवस्
3 कास्	कासाञ्चक्राण कासाम्भूवस् कासामासिवस्	7 गण्	गणयाञ्चक्रवस् गणयाम्भूवस् गणयामासिवस्
4 आस्	आसाञ्चक्राण आसाम्भूवस् आसामासिवस्		

§ X The Perfect Participles Passive.

1 दा	ददान	5 दय्	दयाञ्चक्राण दयाम्भूवान् दयामासान्
2 नी	निन्यान	6 चुर्	चोरयाञ्चक्राण चोरयाम्भूवान् चोरयामासान्
3 स्तु	स्तुष्टवान्		
4 उन्द्	उन्दाञ्चक्राण उन्दाम्भूवान् उन्दामासान्		

§ The Perfect Participle passive is formed by adding आ (कानच्) to that form of the root which it assumes before the weak terminations, such as that of the 3rd person plural.

But in the case of roots which take the Periphrastic Perfect, the Participle is formed by adding धाम् to the root and then appending the Perfect Participles of कृ, भू or अस् i. e. by adding चक्राण, भूवान्, and आसान्.

XI The Past passive and active Participles. †

(a) त without intermediate इ.

1 क्षि क्षीणः Emaciated	10 स्तै	स्त्यानः	19 भृ	भूर्णः
2 श्रि श्रितः	11 ग्ळै	ग्लानः	20 मृ	मूर्णः
3 भृ भूतः	12 लृ	लूनः	21 दृ	दीर्णः
4 क्षु क्षुतः	13 स्तृ	स्तीर्णः	22 जृ	जीर्णः
5 नृ नृतः	14 कृ 9 P. A.	कीर्णः	23 नृ	नीर्णः
6 ऊर्ण ऊर्णतः	15 वृ	वूर्णः	24 कृ 9 P.	कीर्णः
7 शृ शीर्णः	16 धृ	धूनः	25 ऋ	समीर्णः
8 भिद् भिन्नः	17 ऋ	शीर्णः	26 गृ	गीर्णः
9 द्रा द्राणः	18 वृ 9 P.	वूर्णः	27 ज्या	जीर्णः

† कृष्णवन् निष्ठा ॥ एतौ निष्ठासङ्गौ स्त. ॥ निष्ठा ॥ भूतार्थवृत्ते धातो निष्ठा स्यात् ।
The past passive and the past active participles are formed by adding त (or न) and तवत् respectively to the root

1 (a) निष्ठायामप्यर्धे ॥ व्यर्धो भावकर्मणि ॥ ततोऽन्यत्र निष्ठायां क्षियो दीर्घः स्यात् ।
(a) क्षि lengthens its vowel before the affix त or तवत्, if that affix does not convey the sense of the passive or impersonal form. क्षि + त तवत्-क्षी or, (b) क्षियो दीर्घात् ॥ दीर्घाक्षियो निष्ठातस्य न स्यात् । (b) क्षि takes the affix न instead of त when it is lengthened, as क्षीणो जालमः, क्षीणवास्तपस्वी; but क्षित. कामो मया.

2—5 ऋयुक् किति ॥ श्रिञ् एकाच उगन्ताच परयोर्मित्तोरिण् न स्यात् । श्रि and all monosyllabic roots ending in उ, ऋ and लृ (short or long) do not take the intermediate इ before the weak terminations These four roots are set (Ch III I °) The affixes त, तवत् and त्वा are weak

6 [ऊर्णोतेर्णुवन्भावो वाच्यः] ऊर्ण does not take इ in the same way as नृ
The active past participles of these roots are श्रितवान् ; भूतवान् ; क्षुतवान् ; नृतवान् &c

7—8 रदाभ्यां निष्ठातो नः पूर्वस्य च दः ॥ रेफदकाराभ्या परस्य निष्ठातस्य नः स्यात् । निष्ठापेक्षया पूर्वस्य धातोर्दकारस्य च । The affix न takes the place of त after a final र or द. This final द् is also changed to न्. as स्तृ + त (Ch. IV. S IV. (A) 28 page 130) स्तीर् + न = ण-स्तीर्ण-स्तीर्णवान्.

9—11 स्योगादेरातो धातो र्यन्वतः ॥ संयोगादेर्यन्वत आदन्ताद्वातो निष्ठातस्य न स्यात् । त is changed to न after roots which end in आ (or ए ऐ, or औ changeable to औ) and begin with a conjunct consonant containing a semi-vowel, as द्राण, द्राणवान्

12—31 स्वादिभ्यः ॥ एङ्विशतेर्लृनादिभ्यो निष्ठातस्य न स्यात् । त is changed to न after स्वादि : e. those following लृ (Ch. II. S. IV. 7-27) and ऌ ; as स्तीर्णवान्, पूर्ण, पूर्णकम् &c.

28 री	रीणः	39 प्याय् पीनः—प्यान.	50 वै 1. P. वानः
29 ली	लीनः	40 भञ्ज् 7. P. भग्नः	51 वृश् 6. P. वृक्कणः
30 व्डी	व्डीनः	41 भुञ्ज् 6. P. भुग्नः	52 व्री 4. A. व्रीणः
31 प्री	प्रीनः	42 मस्ज् 6. P. मग्नः	53 रिञ् 1. P. गूनः
32 दु	दनः	43 मी 4. A. मीनः	54 सू 4. A. सुनः
33 गु	गूनः	44 रुञ् 6. P. रुग्नः	55 स्फूर्ज् 1. P. स्फूर्णः
34 पू	पूनः	45 लञ् 6. A. लग्नः	56 हा 3. P. हानः
35 सि	सिनः	46 लस्ज् 6. A. लग्नः	57 हा 3. A. हानः
36 डी with उद् उड्डीन		47 ली 6. A. लीनः	58 दी 4. A. दीनः
37 दू	दूनः	48 विञ् 6. A. उद्विग्नः	59 री 4. A. रीणः
38 धी	धीनः	49 विञ् 7. P. विग्नः	

32—33 [दुग्धो दीर्घश्च ॥] आभ्यामुत्तरस्य निष्ठातस्य न स्याद्वात्वोरथो दीर्घश्च । दु 1 P. to go and गु lengthen their vowel and take the affix न instead of त.

34 [पूनो विनाशे ॥] पून परस्य निष्ठातस्य नः स्याद्विनाशे । पू 9 P. ण. takes the affix न in the sense of 'to destroy' as मूना यवा (विनष्टा इत्यर्थे) । otherwise पूतम्

35 [सिनोतेर्ग्रासकर्मकर्तृस्य] मास्ररूप कर्म ग्रामकर्म । तत्कर्तृकस्य सिनोतेस्ततः परस्य निष्ठातस्य न स्यात् The verb सि 5 P. A. takes the affix न if it refers to ग्राम and if it conveys the sense of a reciprocal passive, as सिनो मास्र otherwise सित, Ex सिता पाशेन सूकरी or सितो मास्रो देवदत्तेन.

36—59 (a) ओदितश्च (b) [स्वादयश्च ओदितः] ओकाग्रेतो धातोस्तस्य निष्ठातस्य न स्यात् (a)(b) The roots marked with ओ in the Dhatupatha take न instead of त. उड्डीनवाद्, दूनवान्, धीनवान् &c (b) is a Gunasutra.

39 प्याय् पी ॥ नास्यानिष्ठायाम् । व्यवस्थितविभाषेयम् तेन स्वाहे नित्यम् । पी is optionally substituted for प्याय before त and तवत्, पी is necessarily substituted when it is used with one's own limb, as पीन मुखम्, but प्यान —पीन खेद, not, however, when connected with a preposition, as प्रप्यान, but when it is used with अन्धु or ऊधस् with the preposition आ, पी is necessarily substituted for प्या आपीनोऽन्धु, आपीनमूध

40 Ch IV S II 54 page 108

42 46 (Ch III S III 25 §)

53 Ch III S II 5 ° and Ch II S IV 28 page 59

55 (Ch II, S I 16)

56 (Ch IV. S. IV. 10 (c)) page 127.

60 इयै 1. A. to go शीनः-शीतः
इयानः* इयै with प्रति प्रति-
शीनः + इयै „ अभि or अव
अभिइयान-अभिशीनः; अव-
इयानः—अवशीनः

61 अञ्च् with सम् or उद् समक्नः
उदक्त.

62 स्कन्द with नि विस्कन्न.

स्कन्द with परि पारिष्कणः
परिस्कन्नः

63 स्तम्भ्, प्रति or नि प्रतिस्तम्भः
निस्तम्भः

64 दिव् घृन्; घृतम्

65 वा with निर् निर्माणः; निर्वातः

66 शुप् शुष्कः

67 पच् पक्कः

60 (a) द्रवमूर्तिस्पर्शो. इयः ॥ द्रवस्य मूर्तौ कठिन्ये स्पर्शे चार्थे इयैः संप्रसारणं स्यान्निष्ठायां । (a) इयै takes संप्रसारण when it means to 'curdle' or 'to be cold'. इयै + त शी + त (Ch III S V. 33 (b) and Ch. II. S IV. 28) इयोऽस्पर्शो इयैर्निष्ठातस्य न स्यादस्पर्शोऽर्थे (b) इयै substitutes न for त unless it signifies coldness, as शीन घृन्; otherwise it forms शीतम्, as शीतजम्, when it does not convey either of these senses it forms इयान, as संशयानो वृश्चिकः । शीतान्म कुचिर्तद्व्यथ । A scorpion was contracted from cold.

• (a) प्रत्येक्ष ॥ प्रतिपूर्वस्य इयः संप्रसारणं स्यान्निष्ठायां । (a) इयै takes संप्रसारण if joined with प्रति.

† (b) विभाषाभ्यन्तर्पूर्वस्य ॥ अभ्यन्तर्पूर्वस्य इयः संप्रसारणं वा स्यान्निष्ठायां । (b) and optionally if joined with अभि or अव, with any other preposition it forms regularly समवदति.

61 (a) अञ्चोऽनपादाने ॥ अञ्चो निष्ठातस्य न स्यान्नत्वपादाने । (a) अञ्च् takes the affix न instead of त if it does not govern the ablative of the thing out of which something is to be taken (b) यस्य विभाषा ॥ यस्मैच ह्यविधिभाषये-द्विहितस्ततो निष्ठाया इप् न स्यात् । (b) Any verb with which the use of the intermediate इ is optional, must not take the intermediate इ before the affixes त and त्वन् अञ्च् admits इ optionally before the affix तर्हि (see अञ्च् under gerun in (वि) Ex. समक्नो शकुन पादौ, but उदक्तमुद् कृपात् water is taken out of a well

62 See Ch XIV १ 14, 15

63 प्रतिस्तम्भनिस्तम्भौ च ॥ अत्र स्तम्भेरिति पत्व न स्यात् । प् is not substituted for स in 'स्तम्भ्' with प्रति or नि [Exception to Ch XIV १ 3 (c) (d)]

64 दिवोऽविजिगीषायाम् ॥ दिवो निष्ठातस्य नः स्यादविजिगीषायाम् । दिव् takes न unless it means to 'gumble' (Ch IX 28 § page 195).

65 निर्वाणोऽवाते ॥ निपू द्वे ते निर्वाणम्य नत्व स्याद्वातश्चेत्कर्ता न । वा with निर् takes न, as निर्वाणोऽग्निर्मुनिर्वा. If used with वात 'wind' as its agent it forms निर्वात as निर्वातो वात.

66 शुप् क ॥ शुपो निष्ठातस्य क. स्यात् । शुप् takes क instead of त

०० पचो व ॥ पचो निष्ठातस्य व. स्यात् । पच् takes व instead of त.

86 विद् 6. P. A. वित्तम्	95 गम्	गतः	103 घृण्	घृतः
87 भिद् भित्तम्	96 मन्	मतः	104 वन्	वनः
88 ऋ ऋणम्	97 वन् 1. P. to sound,		105 मन्	मतः
89 स्फाय् स्फीतः	to serve	वतः	106 जन्	जातः
90 शम् शान्तः	98 तन्	ततः	107 सन्	सातः
91 यम् यतः	99 क्षण्	क्षतः	108 खन्	खातः
92 रम् रतः	100 क्षिण्	क्षितः	109 प्रच्छ्	पृष्ठः
93 नम् नतः	101 ऋण्	ऋतः	110 त्वर्	तूर्णः
94 हन् हतः	102 वृण्	वृतः	111 स्त्रिन्	स्त्र्यूनः

86 वित्तो भोगप्रत्यययोः ॥ विन्दतेर्निष्ठास्तस्य निपातोऽयं भोग्ये प्रतीते ऋषे । The past passive participle of विद् 6 P. A. is वित्तम्, if it means 'enjoyable' or 'to be famous,' as वित्तम्—वनम्; वित्त (fameus) पुष्प, in its other acceptations it forms विन. Though the use of the intermediate इ is optional with this root, it does not admit it. (Ch XV S. I. note 61 (b) page 288.) विद् 2 P. forms विदित. The following verse contains the past participles of these verbs, वेत्तेस्तु विदितो निष्ठा विद्यतेर्विन इष्यते । विन्देर्वि-
ष्यथ वित्तथ भोगे वित्त च विन्दते ॥

87 भित्त शकलम् ॥ भित्तमिति निपात्यते शकल चेत्तद्भवति । भित्तम् is the past part of भिद् ॥ it means a part or a portion. In its regular sense it forms भित्तम् split-

88 ऋणमाधमर्ण्यं ॥ ऋणातो. षे तकारस्य नत्व निपात्यते आधमर्ण्यं व्यवहारे । ऋणम् forms its past participle ऋण if it signifies debt, otherwise ऋतम् truth

89 स्फाय स्फी निष्ठायाम् ॥ स्फाय. स्फीत्यादेशः स्यान्निष्ठायाम् । स्फी is substituted for स्फाय before the affixes त् and त्वन् (स्फीदितो Ch XV S I 76 page 289)

90 अनुनासिकस्य किरलो. कृडिति ॥ अनुनासिकान्तस्यापधाया दीर्घ स्याद्वी सत् दीर्घ इति । Roots ending in a nasal lengthen their penultimate vowel before a weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel or before the affix विप्

91—105 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्पादीनामनुनासिकलोपो क्षन्ति कृडिति ॥ अनुनासिकान्तानामेवा वनतेथ लोप. स्यान्ललादी कृति पर । Anit roots, ending in nasal the root वन् 1 P. and the eight verbs of the 8th class beginning with त् drop their nasals before a weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel ॥ रमिर्मिनर्महन्तिरनुदात्तागमिर्मनि. तन् घृण् णिण् ऋण् घृण् वचुर्वमुस्वनादयः ॥ It contains all the root except वन् 1 P

106—108 (Ch IV. S V 49)

107 (Ch III. S II 5 † (b) and Ch III S II. 8 †)

110—112 ज्वरज्वरिण्यविमवागुपधायाथ ॥ ज्वरादीनामुपधावरारयोह्यस्यात्

112 मृत् मृत	117 म्लेच्छ म्लिच्छम्	123 दृढ } 1 P to
113 क्षुम् क्षुब्ध	indistinct	124 दृढ् } grow दृढ
a churning stick,	118 रेभ विरिब्ध atone	125 वृह् } 1 P to grow
a mixed beverage	119 फण् फण्डम्	126 वृह् } परिवृढ्
usually सक्तुसक्तु)	decoction easily	127 कृप् P to grow कल्पम्
114 स्वन् स्वान्तम् mind	prepared	128 धृप् 1 P धृष्ट (10
115 ध्वन् ध्वान्तम्	120 बाह् बाढम् much	P A 1 P धुषित
darkness	121 धृप् 5 P धृष्ट	129 अर्द with सम्, नि
116 लम् 1. P लग्नम्	122 शस् 1 P to kill	or वि समर्णः
attached.	विशस्त.	न्यर्ण, व्यर्ण

शलादावनुनामिकादी च प्रत्यये । The roots ज्वर् 1 P and त्वर् 1 A substitute ऊ for व and the roots सिव् 4 P अक् 1 P and मक् 1 P substitute it for व् and the penultimate vowel, before a झर् consonant, a nasal or the affix निव्.

113—120 क्षुब्धस्वान्तध्वान्तलघ्नम्लिष्टीविरिब्धफण्डबाढानि मन्यमनस्तम सक्तावि-
सष्टस्वरानायासभूषणु ॥ क्षुब्धादन्यष्टावनितानि निपात्यन्त समुदायेन मन्थादपु वाच्यपु ।
The roots following क्षुम् have these forms for past participles in the limited
senses stated above. In their usual senses they form क्षुभितम्; स्वान्तम्,
ध्वनितम्, लगितम्, म्लेच्छितम्, विरेभितम्; फणितम्, and बाढितम्

121—122 धृषिणसी वैवाय्व ॥ एती निशयामावनय एवानिदी स्त । The roots
धृप् and शम् do not admit इ before the affix ते and तवर् if they signify
immodesty, otherwise धर्षित, विशसित

123—124 दृढ स्थूलबलयो ॥ दृढले बलवति च इति निपात्यत । The past passive
participle of these roots is दृढ if it means 'balky or strong' but
रहित, दहित grown

125—126 प्रभौ परिवृढ ॥ प्रभौ परिवृढ इति निपात्यते । परिवृढ is the past
participle of वृह् or वृह् if it means a master but परिवृद्धित, परिवृद्धित grown.

127 कृच्छ्राहतयो, कथ ॥ कथ निशया इण् न स्यादेतयोरर्थयो । कर् does not
take इ before ते or तवर् if it means 'difficult or impenetrable' as
कठ व्याकरणम्, कथानि वनानि, कठ शास्त्रम्, but कथित सुवर्णम्

128 धुषितविशदन् ॥ धुषिर्निशयामानन् स्यादविशदने । धृप् does not take इ
when it means to do any thing without being proclaimed by sound as
धुषा रज्जु, but धुषित बाधयम् सद्देन प्रकटीकृताभिप्रायामत्य ॥ धृप् 1 P धृष्ट (Ch
IV S II No. 2 35 page 112) and धृप् 10 P A 1 P to aver
धुषित (Ch VII note 56—104)

129 अर्द सनिविम्य ॥ एतत्पूर्वादर्थे निशया इण् न स्यात् । अर्द if joined with सम्
वि or वि does not take इ, otherwise it forms आर्दित

* अर्द with अभि	135 मा 2 P. 3. 4 A	† दा with प्र प्रत्त
अभ्यर्णः	मे 1. A. मित	‡ दा with नि नीत्तम्
130 वृत् वृत्तम्	136 स्था स्थितः	
131 था and थ्रप (the causal of था) श्रुतम्	137 धा निहितम्	141 धे धीतम्
132 ह्राद् 1. A गृह्ण	138 दा १ P A	142 मे गीतम्
133 दे निर्दिष्टः	139 दा 1 P. } दत्त	143 पा पीतम्
134 सो अवसितः	140 दे 1 A }	144 अद् जग्ध.

* अभेदाविदूयं ॥ अभिपूर्वादेशाविदूयं ऽर्दे निप्रयामिन् न स्यात् । अर्द with अभि in the sense of ' to be near ' does not take इ, but अभ्यर्दितो रूपः. (शोतेन परिपीडित इत्यर्थः)

130 गेरध्ययने वृत्तम् ॥ ण्यन्नादृते कस्यङ्भावो णिलुक् चाधीयमाने ऽर्दे । वृत्तम् is the past passive participle of वर्तय (the causal of वृत्) if it means studied, as वृत् व्याकरणम्, but वर्तित्ता रज्जु.

131 श्रुत पाके ॥ प्रातिश्रपयत्यो के श्रभावो निपात्यते क्षारहविषो पाके । श्रुतम् ' boiled ' is the past participle of था or थ्रप् if it is used with क्षारम् or हवि, otherwise थाण, श्रपितम्.

132 ब्रह्मदो निष्ठायाम् ॥ ब्रह्मदो ऋस्व स्यानिष्ठायाम् । ब्रह्म shortens its penultimate vowel before त् or त्वात्.

133—136 द्यतिस्थितिमास्थामिति किति ॥ एषामिकारो ऽन्तादेशः स्यात्तादो किति । These roots substitute इ for their final vowel before a weak termination beginning with त्.

137 दधातेहि ॥ दधातेहि स्यात्तादो किति । हि is substituted for धा before a weak termination beginning with त्.

138 (a) दादद्वो ॥ धुसङ्गस्य दाद्वस्य दद्वस्यात्तादो किति । चत्वम् । दध is substituted for दा १ P A (also द 1 P and द 1 A) वृ then changed to त् ; or दत्त दत्तवान् ; दत्त्वा.

† (b) अचउपसर्गात् ॥ अजन्तादुपसर्गात्पस्य दा इत्यस्य घोरचरुन स्य तादो किति । After a preposition ending in a vowel, दा substitutes त् for its vowel, a प्र-त्त or प्रत्त (See note § page 13)

‡ (c) दस्ति ॥ द्वागन्तोपसर्गस्य दाघ स्यादादेशो यस्तकारस्तदादावुत्तरपदे । The final इ or उ of a preposition is lengthened before त्, the substitute of दा as above is वात्तम्. After prepositions with a final vowel दा forms also दत्त, अवदत्तविदत्तच प्रदत्तवादिक्माण । सुदत्तमनुदत्तवनिदत्तमातृचेष्टते ॥

141—143 (Ch IV S IV 10 (c) page 127)

144 अदोजगिर्लसिति ॥ अदो जगिन् स्वात्पाप तादी कितिच । जग्ध is substituted for अद् before the gerund in य and before a weak termination beginning with त्, जग् + त् जग्ध + थ जग्ध (note § page 43).

145 क्षि क्षित क्षीणः	159 ग्रह् गृहीतः	174 नह् नद्धः
146 छा with नि निष्णात	160 ज्ञा जान.	175 सह सोढः
147 न्ना with नदी नदीपणः	161 व्यप् विद्धः	176 मुच् मक्तः
148 वच् उक्त	162 वश् उष्टः	177 सिच् सिक्तः
149 स्वप् सुप्तः	163 व्यच् विक्तः	178 त्यज् त्यक्तः
150 यज् इष्टः	164 वृश् वृक्कण	179 युज् युक्तः
151 वप् उप्त	165 प्रग् पृष्टः	180 मृज् मृष्टः
152 वह् ऊढः	166 भ्रस्ज् भ्रृष्टः	181 वृप् वृद्धः
153 वस् उपितः	167 शास् शिष्टः	182 इप् इष्टः
154 वे र्ततः	168 स्तम् स्तस्तः	183 जुप् जुष्टः
155 व्ये वीतः	169 ध्वस् ध्वस्त	184 त्रम् त्रस्तः
156 ह्व हृत	170 गाढ् गाढः	185 दीप् दीप्तः
157 वद् उदितः	171 गुह् गूढः	186 यत् यत्तः
158 स्वि शूनः	172 छिह् छाढः	187 ऋप् ऋष्टः
	173 मुह् मुग्धः	188 गुर् गुर्णः

145 वा जोसद्वन्वयो ॥ त्रियो नित्रया दीर्घो वा स्यादात्मोऽन्ये च । इति in the sense of 'to abuse' or 'to be wretched' lengthens its vowel optionally before त or तवन्, if त or तवन् does not convey the sense of the passive or an personal forms, as त्रितायु or क्षीणायु जाल्म, क्षित. or लीगाऽय तपनी In its other senses it forms क्षीण

146-147 निबद्धाया छाते. कौसले ॥ आभ्या खाते. सरय प स्वतिसौशल्ये गम्बे । न् of न्ना, joined with नि or नदी is changed to प् if the meaning is 'to be satisfied' as निष्णात शास्त्रेषु well versed in the shastras, नदीपण (नद्या स्नाताति नदीपण), otherwise निस्नात, नदीस्नात. bathed in the river.

148 to 166 (ch III S II 3 (a) (b))

167 (ch IV S II 85 page 109)

168-169 (ch IV S II 54) page 108

170 गाढ् does not admit इ as it is optionally set (See 61 (b) page 288)

171 गुह् + त-गुह् + त-रुह् + य-गुह् + ह-रुह् = रुह्

170-174 These roots are 'vet', therefore, they do not admit इ before च and तवन् (See 61 (b) page 288)

173 ह् is changed to घ and इ by ch III S III 34 †† page 83

174 See ch III S II 98 page 78

175 See Ch I note § and ‡ (a) page 21 and Ch III S. II note 102, page 78

182-189 These roots are marked with an indicatory letter इ. Therefore, they do not admit of इ (See note 76 above, page 282)

189 चित्	चित्तः	193 बन्ध्	बद्धः	197 सह्	सोढ
190 क्रम्	क्रान्तः	194 दश्	दष्टः	198 लुम्	लुन्ः
191 सिन्	स्यूतः	195 तुर्व्	तूर्णः	199 रिप्	रिष्टः
192 ऊय्	ऊतः	196 इप्	इष्ट		

(b) त with intermediate इ

1 वस्	उपितः	6 शी	शयितः	12 भू	भाषितः
2 क्षुप्	क्षुधित	7 स्विद्	प्रस्वेदितः	(the causal Past Participle of भू)	
3 अञ्च्	अञ्जितः	8 मिद्	प्रमेदितः		
4 लुम् 5. P.	लुभितः	9 क्षिप्	प्रक्षेदितः	13 पत्	पतितः
confused		10 धृप्	प्रधर्षितः	14 दारिद्रा	दारिद्रित
5 कुप् with निर्निष्पुषित		11 मृप्	मर्षितः	15 जागृ	जागरितः

190 See note 90 above page 290

191 See Ch IX note § 28, page 195,

192 ऊत स्यूतमुतं चेति त्रितयं तन्मुसन्तर्ता । अमरकोशः ॥

194—199 These roots take इ optionally in the first Future therefore, they do not admit of इ (See note 61 (b) page 288)

1—3 वसतिक्षुधोरिद् ॥ आभ्या क्त्वानिश्चयानिस्वमिद् स्यात् । वस् and क्षुप् always take इ before त्वा, त and तवत्

3 अञ्चेः पूजायाम् ॥ पूजायादञ्चते क्त्वानिश्चयोरिद् स्यात् । अञ्च् in the sense of 'to worship' takes इ before त्वा त and तवत्, अञ्च् 'to go' forms अञ्त्.

4 लुभो विमोहने ॥ लुभः क्त्वानिश्चयानिस्वमिद् स्यात् । लुम् always takes इ before त्वा, त and तवत् unless it means 'to covet', as विलुभिता वेशाः, but लुम् 4 P 'to covet' forms लुब्ध्वं लुब्धवान्, लुब्ध्वा

5 इणमिच्छायाम् ॥ निः कुपो निष्ठाया इद् स्यात् । कुप् with निः takes इ before त or तवत्

6—10 निष्ठाशीदृष्टिदिमिदिक्षिदिधृष ॥ एभ्यः सेभिष्ठा किञ्च स्यात् । The affix त or तवत् when it takes इ, is not weak in the case of these roots. They, therefore, take Guna.

11 मृषस्तिष्ठायाम् ॥ मृष सेण् निष्ठा स्तिष्ठस्यात्तिष्ठायाम् । मृष् when it means 'to endure' takes Guna before त or तवत् with intermediate इ, otherwise मृषित

12 निष्ठायां सेदि ॥ निष्ठाया सेदि गेल्लोपः स्यात् । अष् is dropped before त or तवत् when त or तवत् takes इ.

13—14 द्वितीयाश्रितेति सूत्रे निपातनल्पतेरिद् ॥ यस्यविभाषेत्यत्रैकाच इत्येव । तेन दृष्टिद्वितीयेनेकाचत्वादित् । These roots take इ notwithstanding they optionally insert इ in the Desiderative; the former, on account of its being so used by Panini himself in one of his sutras and the latter, on account of its having more than one syllable आ in दारिद्रा is dropped before an Ārdha-dhātuka affix.

16 युत्	प्रयुतितः	10 अच्	अवितः	23 कृ	चिकीर्षितः
	प्रयुतितः	20 अर्	अरितः		(Desid. of कृ)
17 शङ्	शङ्कितः	21 प्रथ	प्रथितः	24 बुर्	Fre. बोधुधितः
18 निन्द	निन्दितः	22 चूर्	चोरितः	25 भू	„ बोभुधितः

(c) Optional insertion of इ.

1 दम् cau.	दान्तः दमितः	9 अम् cau.	आन्तः अमितः
2 शम् „	शान्तः-शमितः	10 त्वर „	तूर्णः त्वरितः
3 पुर् „	पूर्णः पुरितः	11 युप् 10 P.A 1. P. with सम्	सङ्गुष्टः-सङ्गुषितः
4 दस् „	दस्तः-दासितः	12 खन् with आ आस्वान्तः आस्व-	नितः
5 स्पश् „	स्पष्टः-स्पशितः	13 हप् 4. P. 1. P. हष्टः हषितः	
6 छद् „	छन्नः-छादितः		
7 जप् „	जस्तः-जापितः		
8 रप् „	रुष्टः-रुषितः		

16 उदुषधानाद्यादिकर्मणोरन्यतरस्याम् ॥ उदुषधात्परा भावादिकर्मणोः सेणिष्ठा वा किञ्च स्यात् । The affix त् or तवत् when added with intermediate इ is optionally weak after such verbs of the 1st class as have उ for their penultimate, if the affix is used impersonally or conveys the sense of beginning to perform the action, or to undergo the state expressed by the verb, as प्रमुदित प्रमोदित साधु-1, प्रमुदित-प्रमोदित साधुः.

22 चोर् + इत् by 12 निष्ठायासेदि, इ or अय is dropped, hence चोरितः

19 त्रात् त्राण राक्षनमवित गोपायित्वा गुप्तच । अमरकोशः ॥

1-7 वादा-तशान्तपूर्णदस्तस्पष्टजज्ञताः ॥ एते णिचि निगन्ता वा निपात्यन्तः । पक्षे दमित इत्यादि । These are the optional past passive participles of दम्, शम्, पुर्, दस्, स्पश्, छद् and जप्.

8-12 रूप्यमत्तरमंघ्र्यास्वनाम् ॥ एभ्यो निपाया इद्वा स्यात् । These roots take इ optionally before त् or तवत्.

13 ह्येर्लोमसु ॥ ह्येर्निष्ठाया इद्वा स्यालोमसु विषये । [विस्मितप्रतिघातयोश्च] ह्येर्निष्ठाया इद्वा स्याद्विस्मितप्रतिघातयोरर्थयोः । हप् takes इ optionally when it is used with लोम, as हृष्ट हषित लोम hair erect with pleasure, also when it means 'to surprise' or 'to disappoint', as ह्यो हषितो मेघ, विस्मित. प्रतिघातयोरर्थः

14 चि with अप	अपचित-	18 सिद् cl. 1 प्रस्वेदित.-प्रसिन्नः
	अपचायित.	19 मिद् cl. 1. 4. प्रमेदित.-प्रमिन्नः
15 शी	शित श्रातः	20 क्षिद् प्रस्वेदित.-प्रक्षिन्नः
16 छे	छित छातः	21 क्षिप् 6 P. 4 A. क्षिशित.-क्षिप्तः
17 धाव्	धातः धारित.	22 पू 1. A. पतित.-पूत.

(d) The different uses of the past participles.

1 कृ with प्र प्रकृतः

2 क्षि with प्र प्रक्षीणः

14 अपचित ॥ अपपूर्व्य चायत शिप्रायामनित्वं चिमावध वा निपास्यते । It is the optional past participle of the causative of चि with अप

15 शास्त्रोक्तमन्तरस्याम् ॥ एतयोः किरादेशो वा स्वात्तादौ किति प्रत्यये । व्यवस्थित निपास्यते इति नियमः । इति नित्यम् । इ is optionally substituted for the ending vowel or शो (and छे) before a weak termination beginning with त् शी always takes इ when it means a vow

18 -20 निभाषा भाषादिर्माणो ॥ भावे आदिर्माणेष्वदितो निष्ठाया इङ्गा स्यात् । The roots which are marked with an indicatory letter आ in the Dhātupāṭha, take इ optionally before the affix त् or तवत्, if it is used impersonally or conveys the sense of beginning to perform the action or to undergo the state expressed by the root for the gunation of the roots see note 6—10 above page 294

21 (a) क्षिप् क्तानिप्रयो ॥ क्षिप् इङ्गा स्यात्कृतानिप्रयोः । 22 (b) पूडश्च ॥ पूड क्तानिप्रयोः इङ् वा स्यात् ॥ (a)(b) These roots take इ optionally before त्, तवत् and त्वा

22 पूड क्त्वाच ॥ पूड क्तानिप्रयः सेन किन् स्यात् । The affixes त्, तवत् and त्वा when added with इ are not weak in the case of the root पू 1. A

Other set or Aut roots are regular in admitting or rejecting the intermediate इ before the affix त् or तवत्

१ -३ आदिर्माणेषु निष्ठा, यकृत् ५. आदिर्माणेषु कर्तारिच ॥ आदिर्माणेषु कृत् वर्तमानाच्चावर्तमानो । The terminations त् and तवत् convey the sense of beginning to perform the action or to undergo the state expressed by the root, and then the त् has an active sense also They are also used in the Passive and Impersonal sense प्रकृतं कृतं न, प्रकृतं, कृतेन, प्रक्षीणं स.

3 गम् गतः (गङ्गाम्)	10 वस् with उप. उपोषितः (हरिदिनम्)
4 आप् with प्र प्राप्तः (गङ्गाम्)	11 जन्-जातः (सुतः)
5 लै ग्लानः (सः)	12 रुह् with आ-आरूढः (वृक्षम्)
6 क्षिप् with आ आक्षिष्टः (लक्ष्मीम्)	13 जृ ,, अनु-अनुजीर्णः (विश्वम्)
7 शी ,, अधि अधिशायितः (शेषम्)	14 रम् ,, उप-उपरतः (नरः)
8 स्था ,, अधि अधिष्ठितः (वैकुण्ठम्)	15 मन् मतः (राज्ञाम्) राजभिरिष्य- माण इत्यर्थः
9 आस् ,, उप उपासितः (शिवम्)	16 बुध् बुद्धः } 17 पूज्-पूजितः } (राज्ञाम्)
19 क्षिब्-क्षिण्णः	18 * शील् शीलितः
20 इन्ध् इद्धः	21 आस् आसितम्
	22 या-यातम्
	23 भुज्-भुक्तम्

3-14 गत्यर्थकर्मकाक्षिपशील्स्थासयसजनरहजीर्येतिभ्यश्च ॥ एभ्यः कर्तरि क् स्याद्भाव-
कर्मणोश्च । The past passive participles of roots implying motion, of
intransitive roots and of the roots क्षिप्, शी, स्था, आस्, वस्, 1st Conj,
जन्, रुह्, and जृ 4th Conj, have an active sense. They have also the Passive
and Impersonal senses.

17 मत्तिबुद्धिपूजार्थेभ्यश्च ॥ मतिरिच्छा । बुद्धिर्ज्ञानम् । पूजा सत्कारः । एतदर्थेभ्यश्च धातुभ्यो
वर्तमाने क् स्यात् । The past passive participles of the roots मन्, to think,
to wish, बुध्, to know, and पूज्, to adore, and their synonyms are used in
the sense of the present tense.

18 * There are other words which are similarly used. They are as follow—

शीलितो रक्षितः क्षान्त आक्रुध्रे जुष्ट इत्यपि ॥

रुष्टश्च रुपितश्चोभावभिख्याहृत इत्यपि ॥ १ ॥

हृष्टगुष्ठौ तथा क्षान्तस्तथोर्भा संयतोयनौ ॥

कष्ट भविष्यतीत्याहुरमृत पूर्ववत्स्मृतः ॥ २ ॥

कष्ट इति भविष्यात् काले । अमृत इति पूर्ववत् । वर्तमानइत्यर्थः ।

तथा मुत्तः । शयितः । आशितः । लिप्तः । वृत्तः ।

इत्येवमादयो वर्तमाने द्रष्टव्याः ॥ ३ ॥

19-20 जीवः क् ॥ शीतो धातो वर्तमाने क् स्यात् । The past passive participles
of the roots having जि for their indicative letter in the Dhatupritha are
also used in the sense of the present tense.

21-23 लोऽपि कर्णे च प्रोऽप्यप्रतिप्रत्यवसानार्थेभ्यः ॥ एभ्योऽपि कर्णे क्

GERUNDS.

SECTION II.

(a) Gerund in त्वा

1 ज्ञा	ज्ञात्वा	13 कृ	कृत्वा
2 दा	दत्त्वा	14 स्मृ	स्मृत्वा
3 पा	पात्वा	15 जृ	जरित्वा-जरीत्वा
4 जि	जित्वा	16 तृ	तीर्त्वा
5 नी	नीत्वा	17 पू	पूर्त्वा
6 शी	शयित्वा	18 त्रे	त्रात्वा
7 यु	युत्वा	19 मुच्	मुक्त्वा
8 स्तु	स्तुत्वा	20 छिद्	छित्त्वा
9 धू	धूत्वा	21 बन्ध्	बध्त्वा
10 पू	पवित्वा पूत्वा	22 स्कन्द्	स्कन्त्वा
11 भू	भूत्वा	23 स्यन्द्	स्यन्दित्वा-स्यन्त्वा
12 सू	सूत्वा	24 नम्	नत्वा

स्याच्चाद्यथाप्राप्तम् । The past participles of roots expressing steadiness (धीर्ग्यम्), motion, and eating, indicate the place in or on which an action is represented as having taken place. They have also the Passive and Impersonal senses.

2 [Ch. XV. S. I. XI (a) 138 (a) page 292]

6 न क्त्वा सेट् ॥ सेट् क्त्वा किनस्यात् । The affix त्वा with intermediate ₹ is not weak; so the root is gunated.

7, 9 11, 12, 14 [Ch. XV. S. I. XI (a) 2 5 page 286]

10 [Ch. XV. S. I. XI (c) 22] and see note on 6 above.

15 जृवथ्योः क्त्वि ॥ अभ्या परस्य क्त्वि इट् स्यात् ॥ त्वा takes ₹ in these verbs जरीत्वा (Ch. IV. S. V. 23-24 §)

16 (Ch. IV. S. IV (A) 28, page 130)

17 (Ch. IV. S. IV (A) 27, page 130)

18 Ch. III S. V. 35)

21 (Ch. IV. S. II 54)

22-23 क्विस्क्रन्दिस्क्रन्दोः ॥ एतयोर्न लोपो न स्यात् क्त्वि परे । These roots do not drop their nasal before the affix त्वा, स्यन्द् is optionally set

24 (Ch. XV. S. I. XI. (a) 91 105)

25 कम्	कामयित्वा-कमिवा-कान्त्वा	43 वे	उत्वा
26 क्रम्	क्रमित्वा-क्रवा-कान्त्वा	44 व्ये	वीत्वा
27 गम्	गत्वा	45 ह्ये	हूत्वा
28 ङम्	ङमित्वा-ङ्गान्त्वा	46 वद्	उदित्वा
29 चम्	चमित्वा-चान्त्वा	47 श्वि	श्वयित्वा
30 तम्	तमित्वा-तान्त्वा	48 ग्रह्	गृहीत्वा
31 दम्	दमित्वा-दान्त्वा	49 ज्या	जीत्वा
32 भ्रम्	भ्रमित्वा-भ्रान्त्वा	50 व्यध्	विद्धा
33 रम्	रमित्वा-रन्त्वा	51 वग्	उघ्वा
34 शम्	शमित्वा-शान्त्वा	52 व्यच्	विचित्रा
35 थम्	थमित्वा-थान्त्वा	53 ब्रश्च	ब्रथित्वा
36 स्यम्	स्यमित्वा-स्यान्त्वा	54 प्रच्छ्	पृष्ट्वा
37 वच्	उक्त्वा	55 भ्रस्त्	भृष्ट्वा
38 स्वप्	सुप्त्वा	56 शास्	शिष्ट्वा
39 यज्	इष्ट्वा	57 दिव्	द्यूत्वा-देवित्वा
40 वप्	उप्त्वा	58 वृत्	वर्तित्वा-वृत्त्वा
41 वह्	ऊङ्वा	59 मृड्	मृडित्वा
42 वस्	उपित्वा	60 मृद्	मृदित्वा

25, 26 उदितो वा ॥ उदितः परस्य क्त्वं इडा स्यात् । All verbs which are marked with an indicatory उ in the Dhatupatha take इ optionally before the affix त्वा

26 क्रमश्च क्त्वं ॥ क्रम उपधाया वा दीर्घः स्या उज्जलादौ क्त्वं परे । क्रम् lengthens its penultimate vowel optionally before त्वा without intermediate इ.

31, 34 (Ch. XV. S. I. XI (a) 90)

37-55 (Ch. III. S. II. 5 ° † (a) (b), pages 66-67.

38 (Ch. IX. 3-8)

42 (Ch. XV. S. I. XI (b) 1-2).

42 वम् } See note 59-63 below.

46 वद् }

48 (Ch. IX. 3-8).

53 See note 15 above. No Samprasaran (see note 6 above).

54 (Ch. IX. 3-8)

56 See Ch. IV. S. II. 86, page 109

59-63 मृड्मृदुपृष्ट्मृष्टिशवदवलः क्त्वा ॥ एभ्यः सेट् क्त्वा क्त्वा । त्वा with intermediate इ is weak in the case of these roots. So the vowels of the roots are not gunated.

61 गुप्	गुधित्वा	77 लिप्	लिखित्वा-लेखित्वा
62 कुप्	कुपित्वा	78 क्षुप्	क्षुधित्वा क्षोधित्वा
63 हिप्	हिसित्वा हिष्ट्वा	79 अञ्च्	अञ्जित्वा
64 रुद्	रदित्वा	80 ऋद्	ऋदित्वा ऋदित्वा- ह्रित्वा
65 विद् 2 P	विदित्वा	81 इप् 6 P	एपित्वा इष्ट्वा
66 मुप्	मुपित्वा	82 सह्	सहित्वा सोढ्वा
67 ग्रन्थ्	ग्रथित्वा ग्रन्थित्वा	83 लुम् 4 6 P	लुभित्वा-लोभित्वा- लुब्धत्वा
68 गुम्ह्	गुफित्वा गुम्हित्वा	84 रुप् 1 4. P	रुपित्वा-रोपित्वा रष्ट्वा
69 श्रन्थ्	श्रथित्वा-श्रन्थित्वा	85 रिप् 1 4 P.	रिपित्वा-रोपित्वा रिष्ट्वा
70 वञ्च् I P	to go and 1 A वचित्वा-वञ्जित्वा वक्तृत्वा	86 भञ्ज्	भक्तृत्वा-भङ्क्तृत्वा
71 लुञ्च्	लुचित्वा लुञ्जित्वा	87 रञ्ज्	रक्तृत्वा रङ्क्तृत्वा
72 ऋन्	ऋतित्वा अर्तित्वा	88 अञ्ज्	अञ्जित्वा-अङ्क्तृत्वा- अक्तृत्वा
73 तृप्	तृपित्वा तर्पित्वा	89 मस्त्	मक्तृत्वा मङ्क्तृत्वा
74 मृप्	मृपित्वा-मर्षित्वा	90 नश्	नक्षित्वा नष्ट्वा नष्ट्वा
75 कृष्	कृषित्वा-कर्षित्वा		
76 युन्	युतित्वा द्योतित्वा		

124 99

91 जन्	जनिन्वा	102 हा to go	हान्वा
92 सन्	सनिन्वा सात्वा	103 अद्	जग्वा
93 खन्	खनिन्वा-खान्वा	104 गुह्	गुहित्वा-गृहित्वा-गृद्धा
94 तन्	तनिन्वा-तत्वा	105 मृन्	मार्जित्वा-मृष्टा
95 मन्	मनिन्वा मन्वा	106 संस्	संसित्वा-संस्तवा
96 दो	दित्वा	107 स्तम्भ्	स्तम्भित्वा-स्तम्भ्या
97 सो	सित्वा	108 जीव्	जीवित्वा
98 मा	मित्वा	109 चुर	चोरयित्वा
99 स्था	स्थित्वा	110 बुध् (Caus.)	बोधयित्वा
100 धा	हित्वा	111 बुध् (Desid.)	बुबोधयित्वा
101 हा 3.P.	हित्वा	112 बुध् (Freq.)	बुबुधयित्वा

(b) Gerund in य *

1 व्या	प्रज्याय	6 गै	प्रगाय
2 दा	आदाय	7 पा to drink	प्रपाय
3 धा	विधाय	8 हा to abandon	प्रहाय
4 मा	प्रमाय	9 सो	प्रसाय
5 स्था	प्रस्थाय	10 इ with प्र	प्रेत्य

92 94 (Ch. IV. S. V.43, page 150)

95 The root has an indicator उ, so it takes इ optionally.

96 99 (Ch. XV. S. I-XI(a) 133-136.)

100 (Ch. XV. S. I-XI. (a) 137.)

101 जहातेश्च स्त्रि ॥ जहातिर्ह्यस्यमादेशः स्यात् कित्त्वे परे । हि is substituted for हा ' to abandon ' before the affix त्वा.

103 Ch. XV. S. I, XI (a) 144)

104 See Ch IX 25-26. Besides, this root is wet.

105 This root is wet and (See Ch III. S. II. 8 f)

106, 107 See note 26 above and (Ch. IV. S II. 54.)

* समासेऽनन्पूर्वे स्तुल्यप् ॥ अव्ययपूर्वपदे अनन् समासे क्त्वा ल्यवादेशः स्यात् ।

All verbs connected with prepositions or adverbs (except such as are preceded by the negative participle) take the affix य (स्तुल्यप्) instead of त्वा. In the case of the negative participle त्वा, as अङ्गत्वा.

2-9 न स्वप्ति ॥ स्वप्ति पर घुमास्यादेरित्य न स्यात् । ई is not substituted for the final vowel of the roots mentioned in (Ch. IV. S. IV.10 (e), page 127) before the affix य.

10-11 ऋस्वस्य चिनिङ्गिति तुक् ॥ ऋस्वस्य तुगागमः स्यात्पिति इति परे । roots ending in a short vowel insert त् before the affix य.

45 हे	आहूय	64 मन्	प्रमृत्य
46 वद्	अनुय	65 वन्	प्रवृत्य
47 धि	उच्छ्रय :	66 तन्	वितृत्य
48 ग्रह्	संगृह्य	67 क्षण्	विक्षृत्य
49 ज्या	प्रज्याय	68 क्षिण्	विक्षित्य
50 व्यभ्	आविध्य	69 ऋण्	समृत्य
51 वश्	समुश्य	70 तृण्	संतृत्य
52 व्यच्	संविध्य	71 घृण्	विघृत्य
53 व्रथ्	संवृथ्य	72 मन्	अवमृत्य
54 प्रच्छ्	आपृच्छ्य	73 जन्	प्रजन्य or प्रजाय
55 भ्रस्ज्	आभृज्य	74 सन्	प्रसन्य-प्रसाय
56 शास्	संशिष्य	75 खन्	निखन्य-निखाय
57 क्रम्	प्रक्रम्य	76 चुर्	प्रचौर्य
58 दिव्	परिदीव्य	77 गण्	विगणय्य
59 यम्	निवम्य or नियत्य	78 बुभ् Cau.	प्रबोध्य
60 रम्	विरम्य or विरत्य	79 नी	आनाय्य
61 नम्	प्रणम्य or प्रणत्य	80 ऊ	आकार्य
62 गम्	आगम्य or आगत्य	81 गम्	अपगमय्य
63 हन्	प्रहत्य	82 नम्	प्रणमय्य

45, 58 (Ch. II. S. II. 1-3)

49 ज्यथ् ॥ ज्याधानोः सप्रसारणं न स्यादपि । The root ज्या does not take Sam-
prasaraṇa before the affix य. 56 (See Ch. IV. S. II. 56)

59 72 या ह्यपि ॥ अनुदातोपदेशानां पठितेनोपदेशानामनुदातिक्रमोपो वा रदादपि ।
व्यवर्तिताविभागेयम् । तेन मान्दानिटा वा नान्ताजिटा पनादीनां च नित्यम् । Anit roots,
with a final य drop it optionally, and those with a final र and the roots
following वृ drop it necessarily, before the affix य.

73-75 (Ch. VI. 47, 48)

78 80 Causative bases and the roots of the tenth conjugation drop अय्
before the affix य.

77, 81, 82, ह्यपि ह्यनुदातोः ॥ अनुदातोपदेशानां पठितेनोपदेशानामनुदातिक्रमोपो वा रदादपि । They (i.e.
Causative bases) retain अय् if they have a short penultimate vowel.

9. With चर्म and उदर as objects, the root पू (10th Conj) 'to fill' takes this termination, as — (चर्मपूरं स्तृणाति (covers the body so as to cover the whole skin), उदरपूरं भुङ्के (eats till the belly is full)

10 The root पू, 10th conj, when used with its object takes this termination to express the amount of rainfall, then the ऊ of पू is optionally dropped गोष्पदपूरं वृष्टौ देव or गोष्पदप्र वृष्टौ देव (It rained so much that water was deep enough to fill up small puddles, literally, the impressions made by the hoof of a cow) But the ऊ of an उपपद् is not dropped, as — मृषिकानिलप्रम्

11 The causal of वन्य् along with its object expressive of a garment takes this termination to express the amount of rainfall, as — चेलक्त्रोपम्-वस्त्रक्त्रोपम्-वसनक्त्रोपम् वृष्टौ देव (It rained so as to drench the clothes)

12 With the words निमूल and समूल in the accusative case the root कष् 'to destroy,' takes this termination; as — निमूलं कायं कपति. (destroys up to the root, extirpates). समूलं कायं कपति (समूलं कपतीत्यर्थः)

* N B From rule 12 to 23 (both inclusive) the same verb must be used after the Gerund in अम् as the verb from which the gerund is formed

13 With the words शुष्क, चूर्ण, and रुक्ष, as objects, the root पिप 'to pound,' takes this termination, as — शुष्कपिपं

9 कर्मोदिरयो पूरे ॥ कर्मोदिरया कर्मणोरुपपदयो पूरे णमुत्त इह पूर्वमानेन नित्यं कर्मोदिरयो परणेत्येव स्तरणभोजनोत्तरकालित्वात् । अतश्चर्मपूरणादिविशिष्टा स्तरणभाववन्ति क्रियति बोधः ।

10 यन्निप्रमाणं ऊलोपश्चात्स्वान्यतरस्याम् ॥ कर्मण्युपपदे पूरे णमुत्त स्यदकारात्तस्य वा समुदायनं वपप्रमाणे गम्य । अस्त्यति किम् । उपपदस्य मामूत् । मृषिकावत्प्रम् ।

11 चेले क्त्रोरे ॥ चलोर्थेण कर्मण्युपपदस्य क्त्रोरेणमुत्त स्यादुपप्रमाणे । यथावर्षणेन वस्त्रं क्त्रोप्यन्ते शब्दाश्चैतत् तथा वृष्ट इत्यर्थः ।

12 निमूलसमूलयो कप ॥ निमूलसमूल्याः कर्मणोरुपपदयो कपो णमुत्त स्यात् । अत्र प्रकरणे पूर्वकाल इति न सम्भवति । एकरणाप धात्वपस्य निमूणादिबसपठोक्तम् । तत्र सामान्यविशेषभावेन विशेष्य वदपनभावः ।

७ कयादिषु धर्मादिष्वनुप्रधाना ॥ यस्मात्पुनरुक्तं स एतानुप्रयोगश्च इत्यर्थः ।

10 चर्मपूरं भुङ्के ॥ एतु कर्मण्युपपदस्य णमुत्तम् ।

पिनाष्टि. (pounds dry things); so also चूर्णपेयं-रुक्षपेयं पिनाष्टि (चूर्णं पिनाष्टीत्यर्थः).

14. The roots हन्, 'to kill,' कृ 'to do,' and ग्रह् 'to seize,' having for their objects समूह, अकृत and जीव, respectively, take this termination; as:—समूहघातं हन्ति (kills entirely). अकृतकारं करोति (does what ought not to be done). जीव-ग्राहं गृह्णाति (captures alive).

15. With words expressive of instruments, in the instrumental case, the root हन् takes this termination, as:—पादघातं हन्ति (पादेन हन्तीत्यर्थः strikes with the foot.).

16 With words implying liquids expressive of instruments, the root पिप् 'to grind' takes this अम्; as:—उदपेयं पिनाष्टि (उदकेनपिनाष्टीत्यर्थः grinds with water.).

17. With the words हस्त and its equivalents in the instrumental case, the roots ग्रह् 'to take' and the causal of वृत् 'to be,' take this अम्; as:—हस्तं वर्तं वर्तयति (हस्तेन वर्तयति । हस्तेन गुळिकां करोतीत्यर्थः He makes a pill with his hand), so also हस्तग्राहं गृह्णाति (हस्तेन गृह्णातीत्यर्थः); करवर्तम् ; पाणिवर्तम् &c.

18. With the word स्व (meaning आत्मीय, 'one's own,' ज्ञाति, kinsmen; & धन wealth) and its other equivalents and the words expressing its particular species, all in the instrumental case, the root पुष् 'to feed' takes this अम्; as:—स्वपोषं पुष्णाति (स्वेन पुष्णातीत्यर्थः he feeds himself); so also आत्मपोषं—गोपोषं—पितृपोषं—मातृपोषं—धनपोषं—रैपोषं पुष्णाति ।

19. With words expressing अविकरण (Location) the root बन्ध् 'to bind' takes this अम्; as:—चक्रबन्धं बन्धाति (चक्रं

14 समूहघातं हन्ति । यथासंख्यमेव उपपदेतुं हन्ति प्रहो णमुन् ।

15 करणे हन् । करण उपपदे हनो णमुन् स्यात् । यथाविध्यनुसंगोऽर्थः सति अकृत-कार्योऽयं योगः । निप्रधातुमन्धे तु हिंसा र्थानायेति वक्ष्यते ।

16 खेदने पिपः । पिप्यते येन तस्मिन् करण उपपदे पिपे णमुन् ।

17. हस्ते वर्तति प्रहोः । हस्तार्थे करण उपपदे वर्ति प्रहो णमुन् ।

18 स्वे पुष् । करण इत्येव । स्व इत्यर्थे प्रहणम् । तेन स्वस्य पर्याये विद्महे ष णमुन् ।

19 अधिकरणे बन्धः । अधिकरण उपपदे बन्धाते णमुन् ।

वध्नातीत्यर्थः He ties to the wheel; or composes a verse in चक्र-
बन्ध, a kind of शब्दालंकार)

20 With words such as कौञ्च, मयूरिका, and अटालिका the
root वन् takes this अम्, to signify a particular bond or
knot, as — कौञ्चवन्ध वध्नाति binds in the way called चक्रबन्ध.
मयूरिकावन्धम्; अटालिकावन्धम् &c.

21. With words जीव and पुरुष signifying agents, the roots
नश् 'to perish' and वह् 'to bear,' respectively take this अम्, as—
जीवनाश नश्यति (जीवो नश्यतीत्यर्थः Life perishes); पुरुषाह वहति
(पुरुषः प्रेष्यो भूया वहतीत्यर्थः. A man bears : e. a man becoming
a servant bears).

22 With the word ऊर्ध्व signifying agent, the roots शुष्
'to dry' and पू 'to fill,' 4th conj. take this अम्, as — ऊर्ध्वोऽप
शुष्पति (वृक्षादिर्ऊर्ध्व एव तिष्ठन्शुष्पतीत्यर्थः. A tree dries in its stand-
ing position); ऊर्ध्वं पूर्यते (ऊर्ध्वमुप एव घटादिर्वर्षादकादिना पूर्णो
भवतीत्यर्थः).

23. With words meaning standard of comparison express-
ive of subjects or objects, roots take this अम्; as—
घृतनेभाय निहित जलम् (घृतमिव मुरक्षित जल निहितमित्यर्थः The water
was kept with as much care as ghee). The force is that of ईद.
अजकनाश चटः (अजक इव नष्ट इत्यर्थः He died like a goat.)

24. With words in the instrumental case, the root दम्
'to bite' with उप takes this अम् and also य, as— मुलकोपदन्
भुङ्क्ते, मुलकेनोपदन् भुङ्क्ते; मुलकेनोपदस्य &c. He eats with a radish-
). 25. With words in the instrumental case, roots having

20 संज्ञायाम् ॥ कृत्राने मेमुल सङ्गयाम् ।

21 कर्त्रेर्जीवपुरुषयोर्निश्चिदो. ॥ कर्तृत्वान्नमोर्जीवपुरुषयोरेवपदयोर्वैयात्य नश्ति
मेमुल् ।

22 ऊर्ध्वं शुष्पिरोः ॥ ऊर्ध्वं कर्त्रे शुष्पिरोर्मेमुल् ।

23 उपनाने कर्मणि च ॥ चट्ठं रिति । उपनाने कर्मणि कर्त्रे शोषादे धातोर्मेमुल् ।

24. उपदंशमृत्तियाम् ॥ मृत्तियान् उपदंश उपोपदंशान्तेमेमुल् ।

25. दिग्भाषावाच समानकर्मणाम् ॥ मृत्तियान्त उपदंश उपप्रयत्नपातुना कर्मणान्तं

नगदिग्भाषांमेमुल् रसात् ।

exert' is optionally changed to आ;as:—अस्यपगारं* or अस्यपगोरं युष्यन्ते. (They fight with uplifted swords).

30 Roots with nouns in the accusative case expressing parts of the body which can be removed without loss of life, take this अम्;as- भ्रूविक्षेपं कथयति (भ्रुवं विक्षेपम्); he relates throwing his eyebrows about; but शिर उक्षिप्य कथयति.

31 Roots with nouns in the accusative case expressing the part of the body which is entirely afflicted by the action; take this termination; as:—उरःप्रतिषेधं युष्यन्ते (कृत्स्नमुरःपीडयन्त इत्यर्थः Afflicting the whole bosom they fight.)
' उरोविदारं प्रतिचस्करे नखैः । '

32 The roots विश् 'to enter' पत् 'to fall,' पद् 'to go,' and स्कन्द् 'to leap,' along with their objects in the accusative case, take this termination to express complete occupation, pervasion, or repetition; as:—गेहामुप्रवेशमास्ते (गेहं गेहमनुप्रवेशमास्ते गेहमनुप्रवेशमनुप्रवेशमास्ते) Having entered the house or having entered every house he sits; so also गेहानुप्रपातम्; गेहानुप्रपादम्; गेहानुस्कन्दम् &c.

33. The roots अस् 4th conj. 'to throw,' and तृप् 'to thirst,' along with the nouns in the accusative case expressive of time, take this अम् to express an interval of actions; as:—द्वयहात्यासं गाः पाययति (द्वयहमत्यासम्; अथ पाययित्वा द्वयहमार्तिकम्

* मयगुरोणमु छि ॥ गुरी उद्यमने इत्यस्यैष आत्वं वा स्वाणामुलि ।

30 स्वाङ्गेऽधुवे ॥ अधुवे स्वाङ्ग द्वितीयान्त उपपदे धातोर्गुणुल् । येन विना न जीवने सद्भवम् ।

31 पारेक्षिरपमाने च ॥ सर्वतो विशापमाने स्वङ्गे द्वितीयान्त उपपदे धातोर्गुणुल् इत्यल् । अकार्यमिदम् ।

32 विशिषतिशदिस्कन्दो व्याप्यमानातेष्वपमानयोः ॥ द्वितीयान्त उपपदे विदुःशदिभ्यो णमुल् स्वाद्व्याप्यमाने आक्षेप्यमाने चार्थे गम्ये ।

33 अस्पतितृपोः क्रियाभ्यो कालेषु ॥ क्रियामन्तरयति व्यकथयति इति क्रियान्तरः । तस्मिन् व्याख्येयं वर्तमानादस्यतेरनुवृत्त्यते च कालवाचिषु द्वितीयान्तेषूपपदे णमुल् स्थान ।

पुनः पाययतीत्यर्थः) gives drink to the cows after an interval of two days i. e. every third day; so also द्रवहतर्पम्-द्रवहतर्पे गाः पाययति.

34. With the word नामन् in the accusative case, दिश् with आ and प्रह् take this termination; as:— नामादेशमाचष्टे he mentions it having told his name. नामग्राहमाद्वयति calls me having taken my name

35. The root कृ along with an indeclinable, takes अम् and त्वा to express loudly what is disagreeable and lowly what is agreeable; as:— उच्चैः कृय, उच्चैः कृत्वा, or उच्चैः कारमप्रियमाचष्टे. He tells evil news loudly. नीचैः कृय, नीचैः कृत्वा, or नीचैः कारं प्रियं ब्रूते He tells good news in a low voice.

36. The root कृ along with the word तिर्यक् takes अम् and त्वा to express completion (of an action); as:— तिर्यक्कृत्य कृत्वा-कारं गतः (समाप्य गतइत्यर्थः Having completed the work he went away), but तिर्यक् कृत्वा काष्ठं गतः He went away placing the piece of wood obliquely.

37. The roots कृ and भू along with words formed by the suffix तम्, expressive of the part of the body, take अम् and त्वा. as -मुन्वतः कृत्य-कृत्वा-कारं गतः; मुखतोभूय-भूत्वा-भानम् &c. Having made himself in front he went away.

38. The roots कृ and भू along with words विना, नाना, and the words formed by the suffix धा, and other terminations of the same sense, take त्वा and अम् to express the making or becoming something like what it was not before; as:— नानाकृत्वा-कृत्य-कारं गतः (अनाना नाना कृत्वा गतइत्यर्थः) Creating many where there were few he went away. विनाकृत्वा-कृत्य-कारं गतः, एकधाभूत्वा-

34 नाम्नादिशिग्रहो ॥ द्वितायान्नामस्य उपपद आदिशिग्रहो णमुन् ।

35 अल्पयेऽप्याभिप्रेतात्त्वाने कृत्वा कृत्वाणमुन् ॥ अल्प्याभिप्रेतात्त्वानं नामाप्रियस्वोचैः प्रियस्य च नीचैः कृत्यन्तरिमन्मन्ममानेऽध्ययउपपदे कृत्वा कृत्वाणमुन् स्तः ।

36 तिर्यक्कृत्य ॥ तिर्यक्कृत्य उपपदे कृत्वा कृत्वाणमुन् स्तः; समता गम्यायाम् ॥

37 स्वाधे तन्मन्मयये कृत्वा ॥ तन्मन्मययाने स्वाधे उपपदे कृत्वा णमुन् ।

38 ग्राभ्यर्थायये कृत्य ॥ ग्राभ्यर्थाययाने ग्राभ्यर्थायये उपपदे कृत्वा कृत्वाणमुन् स्तः ।

भूय-भावम् (अनकानि द्रव्याण्येकधाभूय-एक भूता. Having combined several things into one, द्वय उत्था-द्वय-कार गत. Having separated a single thing into two, he went away

39 The root भ along with the word तृष्णीम् takes त्वा and डम्,¹⁸ -तृष्णीभूत्वा-भय-भावम् Having become silent.

40 The root भृ along with the word अन्यत् takes अम् and त्वा to express the sense of being favourable, as अन्यभूत्वा भूय भावमास्ते (He is on good terms with.) But अन्यभूत्वा तिष्ठति (पृष्ठतो भूत्येवार्थ) He stands at the back

39 तृष्णीमि भूय ॥ तृष्णीगच्छ उपपदे भूय कर्त्तव्यमुगी स्त ।

40 अन्यत्पातुलोभे ॥ भयवत्तद उपपद भूय न वाणमुगी स्त आनुह-य गम्भयते ।

SECTION III

* The infinitive.

1. दा दातुम्	5. स्तृ स्तरितुम्	8. धृ cl 9. धनितुम्
2. नी नेतुम्	स्तरितुम्	धोतुम्
3. भृ भनितुम्	6. हन हन्तुम्	9. कथ कथयितुम्
4. हृ हर्तुम्	7. ग्रन्थ ग्रन्थितुम्	10 वृज Desi वृजोधिपितुम्

* The infinitive is formed by adding तुम् to the root which undergoes the same changes as before the त् of the Imperative future.

CHAPTER XVI.

Potential participles (कृत्प्रक्रिया).

1. The following terminations express the object and the abstract notions. *Sometimes they are used to express the different *Karakas*, as करणीयम् what is to be done; भवनीयम् what must or ought to be, स्नानीयम् (स्नायनेनेति स्नानीयं चूर्णम्) (the powder) used in bathing, दानीयः (दीयतेऽस्मै दानीयो विभः). † They also express (1) command, (2) granting permission, (3) proper time, (4) fitness, (5) necessity, (6) discharging of debt by the debtor, and (7) capability, as:-

- (1) भवता कटः करणीयः you should make a mat; (2) you may make the mat; (3) it is proper time for you to make the mat.
- (4) भवता भारो वोढव्यः। You are able to bear the load
- (5) भवता कटोऽनय कर्तव्यः।
- (6) भवता शत दातव्यम्।
- (7) भवता षट् भारो वोढव्यः।

POTENTIAL PARTICIPLES IN तव्य, अनीय, and एतिम्

2. The terminations तव्य, अनीय, and sometimes एतिम्, are applied to roots to form potential participles. तव्य and अनीय are strong terminations and एतिम् is a weak one, as:-

चि-चेतव्यम् . चयनीयम् ।

पच-पक्तव्यम्, पचनीयम्, पचेलिमा (मापा)

Before तव्य, the *set* roots take ई, the *Ant* ones do not take it, while the *uct* ones take it optionally.

set निन्द-निन्दितव्यम्, निन्दनीयम्.

Ant कृ कर्तव्यम्, कर्णायम्.

uct मृज्-मार्जव्यम्, मार्जनीयम्.

कथ्-कथयितव्यम्, कथनीयम्.

बुध्-(Causal)-बोधयितव्यम्, बोधनीयम्.

„ (Desiderative)-बुध्बोधयितव्यम्, बुध्बोधनीयम्.

„ (Frequentative)-बुध्बुधयितव्यम्, बुध्बुधनीयम्.

* तव्य added to the root वस्, 1st conj, expresses the sense of an agent, and its penultimate अ takes वृद्धि, as - वास्तव्य (वसतीति वास्तव्य.) one who dwells

POTENTIAL PARTICIPLES IN य (यत्, ण्यत् and क्यप्)

3 The termination य (यत्) is added to the roots ending in vowels to form the potential participle. This termination is strong, as -जि-जेयम्, चि चैयम्

4 The ending आ of a root is changed to ई (changeable by गुण to ए) before this य as दा-देयम्, धे-धेयम्, गे-गेयम्, मो-सेयम्. The roots ending in ए, ऐ and ओ are to be treated as roots ending in आ

5 The roots तर्क्, शस्, चत्, यत् and जन, also शक् and सह, take this य (यत्), as -तर्क्यम्, शस्यम्, चत्यम्, यत्यम्, जन्यम्, शक्यम् and सह्यम्

6 The root हन् takes this य optionally, before which it is substituted by वध्, as वध्य (by यत्) घात्य (by ण्यत्)

7. Roots ending in a consonant of the labial class having

ॐ वसेस्तव्यत् कर्तरि णिच् ॥ वत्वातोऽन्वयत् प्रत्यय कर्तरि भवति । सच णित् ।

3 अच्चे यत् ॥ अजन्ताद्वातोर्गुणप्रत्यय स्यात् ।

4 ईयति ॥ यति पर आत् ईस्यत् । गुण ।

5 [वकिश्विचलियतिजनिभ्यो यङाच्य] शकिसहोश्च ॥

6 [हनो वा यदधश्च वनश्च] ॥ हन्ते वा यत्प्रत्यय स्यात् । यति परे हन्ते णित् वधादेश स्यात् । पक्षे घात्य ।

7 पोरुपधात् ॥ पदार्था नाददुपधायत् स्यात् । ण्यतोऽपधात् ।

अ for their penultimate take य; as:-शप् शप्यम् ; लम् लभ्यम्. But * लम् with आ becomes आलभ्यः (गौः) and * लम् with उप उपलभ्यः (साधुः a saint प्रशस्य इत्यर्थः); but उपलभ्यः (उपलब्धुं शक्यः obtainable.)

8. The roots गद्, मद्, चर् and यम् when they are used without a preposition take य; as:-गगम्, मयम्, चयम् and ययम्.

† चर् with आ also takes य when the participle thus formed does not mean a preceptor.

As:—आचार्यः देशः means गन्तव्यः an approachable country. but आचार्यः means गुरुः a preceptor.

†† यम् with नि takes this य; as:- नियम्यम् ; but † प्रयाम्यम्.

9 The following roots take this य in particular senses:—

(1) ऋ-अर्यः a lord and a man of the वैश्य caste; but आर्यः (प्राप्तव्य. to be sought, a Brahmin).

(2) क्री-क्रयम् (exposed for sale); but क्रेयम् (fit to be sold).

(3) शि-क्ष्यम् (what can be reduced)-क्षेयम् (fit to be reduced; as:-क्षेयं पापम्)

(4) जि-जय्यम् (what can be conquered)-जेयम् (what is fit to be conquered; as:-जेयं मनः)

(5) जृ-जृ- with अ (नञ्)-अजर्यम् (what does not decay or grow old). This word must qualify संगत friendship; but if

० आद्यो वि ॥ आडः परस्य लभेर्नुम् स्यादादी प्रत्यये विवक्षिते । नुमि कृतेऽदुप-
त्वाभावाज्जदेव । Before the termination beginning with य, लम्
with आ takes the augment न् ; as:-आलम्.

० उपाप्रशंसायाम् ॥ उपः परस्य लभेर्नुम् स्थादादी प्रत्यये विवक्षिते प्रशंसाया
गम्यमानायाम् । Before the termination beginning with य, लम्
with उप takes this augment (न्) to express the sense of praise.

8. गदमदधरयमघानुपमर्गे ॥ अनुपमृष्टाद्रदमदधरयमो वक्ष्यात् ।

† [चोरादिचागुरी] †† निष्ठास्कादेव । “ तेन तत्र भवेद्विनिवर्त्यमिति ” वा-
र्त्तिकप्रयोगात् । † पोरादुपधादित्यनेनैव निधे नियमार्थं यमो ग्रहणम् । सोपसगन्तियाम् इति ।

9. (1) भर्तुः भ्यामिद्वैश्वयोः ॥ कृपनावस्माद्यत् भ्यामिद्वैश्वयोः भिषेययोः । (2)
प्रत्ययानुदर्थे ॥ सार्वे ग्रहण्यपार्थेदं तदर्थम् । कृपार्थे वस्तुनि ग्रह्य इति निपातयते । (3. 4)
शष्यज्जयो शष्यार्थे ॥ यान्तादेशनिपातनार्थमिदम् । नादा प्रत्यये परे छि शये जि जय
क्षयनपारेधारयावादेशः स्याच्छयार्थं गम्यमाने । (5) भजय संगम् ॥ नञ्पूर्वाज्जयतेतः

it does not qualify सगत it would take the termination तृ as
अजरिता कम्बल (a blanket which never wears out)

- (6) वद् with अ (नञ्) अयम् (censurable),
अनुयम् (not to be spoken out of respect ,
१९ — अनुय गुरनाम)

- (7) पण् पण्यम् (a saleable article ,)
पाण्य (स्तुत्य (deserving praise)

- (8) वृ-वर्या (a girl that can be sought after for marriage by many men) The form is only used in the feminine gender वृत्या (a girl that can be sought after only by a particular man)

- (9) वह्-वह्यम् (वहत्यनेनेति—a waggon),
वाह्यम् (what can be borne),

- (10) सृ with उप-उपसर्ग्य (गो a cow fit to be covered by a bull), but उपसर्ग्य (काशी प्राप्तव्येत्यर्थं Kashi should be resorted to)

10 Roots ending in ऋ and those ending in a consonant take the termination य (प्यत्) Before this य (प्यत्) the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि, as — कार्यम् from कृ and वर्ण्यम् from वृप् .

11 (a) The च् or ज् of a root which is anit in निष्ठा (i.e. before the terminations त् and त्वत्) are changed to क and ग respectively before the termination having a mute घ्, and before the termination प्यत् when it does not express necessity, as — मृन् मार्ग्य, पच्-पाक्यम्, but अवश्य पाच्यम् .

कर्तार यत्सगत चेद्विशेष्यम् । न जार्यतात्पर्यम् । भावे तु सगतस्तृकेऽपि ण्यदेव । अजायं सगतेन । (6, 7, 8) अवयवण्यवर्या गद्यपणितव्यानिरोधेषु ॥ वदे नेञ्युपपद "वद" सुपीति " यत्क्यपो, प्राप्तयोर्यदव । सोऽपिगर्हाशामवत्युभयार्थं निपातनम् । व्यवहारार्थकारणधातोर्यत्स्यात् । अनिरोधाऽप्रतिबन्धस्तस्मिन्विषये वृद्धो यत् । कन्याया वरणे वरयितृणा नियमो नास्तीत्यप्रतिबन्ध इत्यर्थः ।

9 (9) वह्य करणम् ॥ वहधातो करणे यत् । (10) उपसर्ग्य काल्या प्रजने ॥ उपोपसृष्टात्सरतेर्द्वर्भप्रहणे प्राप्तकालाया गम्यमानायाम् ।

10 ऋहलोर्ण्यत् ॥ ऋनर्णान्ताद्वलन्ताच्च धातोर्ण्यत्स्यात् ।

11 (a) चजो कुधिष्यतो ॥ चस्य जस्य च कुत्वं स्यादिति ण्यति च परे ।

(b) The च् of वञ्च् when it means ' to go ' is not changed to क् under the above mentioned circumstances; as:-वञ्च्यम् (that can be approached); but वङ्क्यम् (that can be bent).

(c) The roots यञ्, याच्, रुच्, प्रवच्, ऋच्, त्यञ् and पूञ् do not change their final to क् or ग् before प्यत्; as:-याज्यम्, याज्यम्, रोज्यम्, प्रवाज्यम् (a particular kind of literary work), * अज्यम्, त्याज्यम्, and पूज्यम्.

(d) The root वच् does not change its final to क् before प्यत्, unless when it means a sentence; as:-वाच्यम् what is to be said); but वाक्यम् a sentence.

(e) The root युञ् with प्र or नि does not change its final to ग् before प्यत् when the words denote capability; as:-प्रयोज्यः=प्रयोक्तुं शक्यः capable of being used. नियोज्यः=नियोक्तुं शक्यः capable of being charged with any duty (a servant); but प्रयोग्यः a horse; नियोग्यः a lord.

(f) The root भुञ् does not change its ज् to ग् when it means ' food ' ; as.—भोज्यम् ; but भोग्यम् (what is fit to be enjoyed).

12. Roots ending in ट short or long take this य (प्यत्) in the sense of what ought necessarily to be done; as:-लूलाव्यम्; must be cut; पूपाव्यम् must be purified.

13 The roots सु with आ, यु, वप्, रप्, लप्, त्रप्, चम् and दम् (*sutra* root) take this termination; as:-आसाव्यम्, याव्यम्, वाप्यम्, राप्यम्, लाप्यम्, त्राप्यम्, चाप्यम् and दाप्यम्.

14 The root सृञ् along with पाणि or preposition समव

[निष्ठायां नट इति वक्तव्यम्] तेनेह न । गर्ज्-गर्ज्यम् । ण्यभावश्चके ॥ चस्य जस्य च कुर्वं न स्यादावश्यकं प्यति परे ।

11. (b) वञ्च्येर्गती ॥ गत्यर्थकस्य वञ्चतेत्यस्य कुर्वं न ।

11. (c) यजयाचरुचप्रवचचर्व ॥ [त्यजिपूज्योश्च] इति काशिका । एषां चस्य जस्य च कुर्वं न ।

* ऋदुपध्वेऽप्यत एव ह्रापकाण्यत् । See further on, note 22.

11. (d) वचोऽशाब्दसंज्ञायाम् ॥ वचः कुर्वं न स्यादावश्यकं संज्ञायाम् ।

11. (e) प्रयोज्यनियोज्यौ शक्त्यर्थे ॥ कुर्वं न स्यात् ।

11. (f) भोज्यं भक्षणे ॥ कुर्वं न ।

12. ओतावश्यकं ॥ उवर्णान्तादातौर्ण्यस्यादवश्यकं भावे योले ।

13. आमु युवपिरपिलेपिप्रपिचमश्च ॥ [दमेधेतिवक्तव्यम्]

14 [पाणि सृजेर्ण्यदाप्यः] [समवर्षाश्च] ऋदुपध्वदधुगश्च वयपोऽववादः ।

takes this termination, as - पाणिसर्ग्या (पाणिम्या सृयते, रज्जु a rope), सम्यसर्ग्या

15 The following words are derived irregularly by means of ण्यत् in particular senses

(1) वस् with अमा—अमावास्या or अमावस्या (अमा सह वसतोऽ
स्या चन्द्राकौ the day when the sun and
the moon dwell together)

(2) मी with आ—आनाय्य (दक्षिणाग्निविशेष सोऽनित्य सततम्
प्रज्वलनात्) what ought to be brought
from गार्हपत्य or वस्यकुलादरानीतो दक्षिणाग्निश्च),
but when it does not mean a consecrated
fire, the form is आनय what ought to be
brought, as — घट

(3) नी with प्र—प्रणाय्य (चोर, प्रीत्यनर्ह a thief fit to
be disliked), प्रणाय्यः (अत्तेवासी, विरक्त
a pupil disgusted with worldly pleasures)
but प्रणय (प्रणेतु योग्य fit to be carried)

(4) मा—पाय्यम् (मायतेऽनेन a measure), but भयम्—मातु योग्यम्
(capable of being measured)

(5) नी with सम्—सानाय्यम् (हविर्विशेष सम्यङ्नीयते होमार्थ
मग्निं प्रतीति any substance mixed with clar-
ified butter and offered as an oblation to
the sacrificial fire), but सनेय (सनेतु योग्य
fit to be brought together)

1 (6) चि with नि—निकाय्यम् (निर्चायतेऽस्मि भान्यादिकम् a house),
but निचेयम् (fit to be stored).

10 (1) अमावस्यदन्यतरस्याम् ॥ अमावस्यदादसरधिकरण ण्यत् । इदं सखा पाक्षि
श्वस्वश्च निपात्यत ।

15 (2) आनाय्योऽनित्ये ॥ आहपूर्वाभ्यतेष्वेदायादशश्च निपात्यते ।

15 (3) प्रणाय्योऽसमती ॥ समति प्रीतिविषयीभवन कर्म व्यापार । तथा भवे
ध्वादराऽपि समति । प्रपूर्वाभ्यतष्वेदायादशश्च निपात्यतऽसमती साम्यमानायाम् ।

15 (4—7) पाय्यसाक्षाय्यनिकाय्यधाव्यामानहविर्विवाससामिधेनीषु ॥ माधातो

tion of the vedas), सत्योद्यम् or सत्ययम् , but वाद्यम् , प्रवाद्यम् वद् takes सप्रसारण before this weak termination

18 The root भू under the same circumstances as वद् above, takes क्यप् , as — ब्रह्मभूयम् (ब्रह्मणो भवनम् becoming ब्रह्म), देवभूयम् ; but भव्यम् , प्रभव्यम्

19 The root हन् under the same circumstances takes क्यप् and its न् is changed to त् , as — ब्रह्महत्या (ब्रह्मणो हननम्) अभ्यहत्या, otherwise प्रघात , घात

20 The roots इ स्तु शास्, वृ 5th conj, द् and जुप् take क्यप् , as — इत्य , स्तुत्यः, * अस्म्यस्तुत्य , शिष्य , वृत्त्य , आदृत्य , जुष्य . According to *Kashika*, शस्, दुह् and गुह् take क्यप् optionally, as — शस्-शस्य (by क्यप्), but शस्य by ण्यत् , दुह्-दुह्य (by क्यप्), but दोह्य (by ण्यत्), गुह्-गुह्य (by क्यप्), but गोह्य (by ण्यत्).

21 अञ् with औ takes this क्यप् to signify an appellative आज्यम् ghee (अज्यतेऽनेन) The nasal is dropped by अनिदिताम् &c page 51

22 Roots with penultimate ऋ (short) except वृप् and चृत् take क्यप् , as — वृध्यम् , but बल्यम् , चर्त्यम् .

23 The root खन् takes this termination before which the final न् is changed to ई, as — खेयम्

24 The root भृ 1st conj takes this termination when it does not express a name, as — भृया (भर्तव्या इत्यर्थ), but भार्या नाम क्षत्रिया . The word भार्या meaning a wife is derived from भृ 3rd conj or भृ 9th conj by the termination ण्यत्

18 भुवो भावे ॥ भुवो भाव क्यप् स्यादनुमर्तो सुपुपद ।

19 हनस्त च ॥ अनुपठर्गं मुप्युपपदे हतभाव क्यप् स्यात्तकार्थात्तादेस । ब्रह्महत्या स्त्रीत्वं योक्तव्यम् ।

20 एतिस्तुष्ठास्तुदृष्टुश्च क्यप् ॥ एभ्य क्यप् स्यात् । वृ इति वृणो प्ररणम् । न वृत् । वृहस्तु वाया कवित् । ० पुन क्यप् स्यात् परस्यापि ण्यतो वाचनार्थः । [समिदुहिगुहिभ्यो वा] इति काशिका ।

21. [आदर्शार्थं सहायामुपसहयानम्] ॥ अञ् व्यक्तिप्रक्षणादितु । षादुपसहय क्यप् । अनिदितामिति नलोपः ।

22 ऋदुपधाभ्राह्मिचूने ॥ ऋकारोप सप्तधाता क्य प्रत्ययो भवति ऋषिचूनी वज्रिणि ।

23 इयं गन् ॥ सन्धातो क्यप् । अत्ययरागदश । आह्वय ।

24 भृजोऽप्यशायाम् ॥ शृधाता क्यप् स्यादगशायाम् । [गन्धर्वदृष्टम्]

भृ with a preposition takes क्यप् optionally; as:—संभृत्याः, संभृताः.

25. The roots मृञ्, कृ, and वृ, take this termination optionally; as:—मृज्यः or मार्यः, कृत्यम् or कार्यम्, वृत्यम् or वर्ण्यम्.

26. Some of the following words are formed by क्यप् irregularly and are used in particular senses.

(1) राजसूयः or राजमूयम्—a kind of sacrifice (राजा सोतव्योऽभिषेकद्वारा निष्यादयितव्यः, यद्वा उत्तात्मकः सोमो राजा ससूयते कण्ठघ्नतेऽत्रेत्यादिकरणे क्यप् । निपातनादीर्घः) राजन् + सु + क्यप्.

(2) सूर्यः—मृ or सू 6th conj. + क्यप्.

(a) सरत्याकाशे सूर्यः the क्यप् here denotes the agent and the ऋ of सू is changed to उर् and we get सूर्यः.

(b) सुव्रति कर्मणि लोके प्रेरयति. सू + क्यप्. In this case र् is added to the root.

(3) भूयोयम् or या a lie.

(4) रुच्यः tasty. रोचतेऽसौ रुच्यः ।

(5) कुप्यम्—सुवर्णरजतमित्रं धनं कुप्यम् wealth which does not include gold or silver; but गोप्यम् what is to be concealed.

(6) कृष्टपच्यम्—कृष्टे स्वयमेव पच्यन्ते कृष्टपच्याः that which grows spontaneously in a field; but कृष्टपाक्याः produced by labour in a field.

(7) अव्ययः—न व्ययते one senseless to pain.

भसङ्गावामेव विकल्पार्थमिदं वार्तिकम् ।

25. मृजेर्विभाषा ॥ मृजे.क्यच्चा स्यात् । ऋदुषधन्वाग्रिले प्राप्ते विभाषेकम् । पञ्चेऽप्यत् । मृज्यः ।

26. राजमूयमूर्ध्वमृषोषरूप्यकुप्यकृष्टपच्याप्यप्याः ॥ एते साप्त क्यवन्ता निपात्यन्ते ।

* (2) (a) कर्तरि क्यप् । निपातनादुत्त्वम् । (b) वृ प्रेरणे तुदादिः । क्यपो न्द ।

(3) भूयोयदाददेः कर्मणि निलं क्यत् । विशेष्यनिप्रोऽयम् ।

(4) कर्तरि क्यप् .

(5) गुप्तप्रादेः क्यच् च गङ्गायाम् ॥

(6) कर्मणि णि । कृष्टपच्याः । मुद्रेण कर्मणि कृष्टपाक्याः ।

(7) कर्तरि क्यत् ।

(8) भिद्यः—भिनत्ति कूलं भिद्यः a river.

(9) उद्भयः—उज्झत्युदकमुद्भयः a river श is changed to ध्; but भेत्ता, उज्झिता when not meaning a river. In both the cases, भिद्य and उद्भय, the termination क्यप् denotes the agent which must necessarily be a river.

(10) पुष्यः and (11) सिन्धुः The roots पुप् and सिन्ध् take क्यप् in the sense of अधिकरण, when the whole word expresses a constellation.

पुष्यन्त्यस्मिन्नर्था इति पुष्यः । सिन्धुन्त्यस्मिन्निति सिन्धुः । (अधिकरणे ल्युट्); The regular forms are पोषणम्, सेधनम् .

(12) विपयः—(वि+प्+क्यप्) मुञ्जः (रज्ज्वादिकरणाय शोधयितव्यो दर्भविशेषः । a kind of grass (मुञ्ज) to be prepared for a rope. क्यप् here denotes the object of an action; otherwise विपयः (by यत्).

(13) दिनीयः—वि+नी+यः (कल्कः स्रुण् or a kind of medical preparation made by grinding drugs between the slabs of stone); otherwise विनेयः ।

(14) जित्यः—जि+य (क्यप्), (हलिः a kind of wooden apparatus to level a ploughed field. कृष्टसमीकरणार्थं स्थूलकाष्टम्); otherwise जेयम् ।

27. The root मृह् takes य (क्यप्) to express the senses of पद, अस्वैरी, बाधा and पक्ष्य; as:—

(पदम्) अवगूह्यम्, प्रगूह्यम्. (these signify two technical terms for words in grammar)

(अस्वैरी) गृह्यकाः (शुक्राः पञ्जरादिवन्धनेन परतन्त्रीकृताः parrots confined in a cage.)

(8—9) भिद्योदयो नदे ॥ भिदेऽज्ज्ञेय क्यप् । उज्ज्ञेयत्वं च ।

(10—11) पुष्यसिन्धौ नक्षत्रे ॥ अधिकरणे क्यप् निपात्यते ।

(12) विपयविनीयजिण्या मुञ्जकल्कहलियु ॥ विपय विनीय जिगृह्येते चान्य निपात्यन्ते यथाहर्षं मुञ्जकल्कहलि इत्यर्थेषु बोधेषु ।

27. पदार्थरिवाद्यापक्ष्येषु च ॥ मृह्यर्थेन मृहे क्यप् स्वार ॥

(बाह्या) ग्रामगृहा (सेना ग्रामाद्वहिर्भूता an army stationed outside a village)

स्त्रीलिङ्गनिर्देशात्पुंनपुंसकयोर्न भवति. It is used only in the feminine gender.

(पक्षः), आर्यगृह्यः (आर्यगृह्यत इति तपश्चाश्रितः one on the side of the noble)

28 The roots कृ and वृ take य (क्यप्) optionally; as:-कृत्यम्, वृत्यम् (by क्यप्); कार्यम्, वर्त्यम् by (ण्यत्).

(a) The root युन् takes य (क्यप्) and its ज् is changed to ग् when the word thus formed expresses a conveyance; but when it does not mean a conveyance the form is योग्यम्.

29. भव्य, जन्य, आप्राप्य, आपात्य, express active and impersonal senses and गेय, प्रवचनीय, and उपस्थानीय, express active and passive senses.

भव्यः=भवतीति or भव्यमनेनेति.

जन्यः=जायतेऽसौ or जन्यमनेनेति.

आप्राप्यः=आपृवतेऽसौ or आप्राप्यमनेनेति.

आपात्यः=आपतत्यसौ or आपतयनेनेति.

गेयः=गायतीति (साम्नामम्)

-गेयम् (सामानेन)

प्रवचनीयः-प्रवचतीति (गुरु स्वाध्यायस्य), प्रोच्यते (गुरुणा स्वाध्यायः)

उपस्थानीयः-उपतिष्ठतीति (अन्तेवासी गुरोः) or उपस्थीयते (गुरुः शिष्येण).

28. विभाषा कृवृयोः ॥ क्यर्भ्यान् । पक्षे ण्यत् । कृत्यम् । कार्यम् । वृत्यम् । वर्त्यम् ।

(a) युग्यं च पत्रे ॥ युन्धातोः क्यप् कुत्व च निपात्यते पत्रे (बाहने) गम्यमाने ।

योग्यमन्यत् ।

29. भव्यगेयप्रवचनीयोपस्थानीयजन्याप्राप्यापात्या वा ॥ एते कृत्यप्रत्ययान्ताः

कर्तरि वा निपात्यन्ते । पत्रे तयोरेवेति, सद्धर्मकात्कर्म्मणि । अद्धर्मकान्ते भावे हेयाः ।

CHAPTER XVII.

UPA-PADA-PRAKRIYA (उपपदप्रक्रिया.)

• TERMINATIONS DENOTING AGENT IN GENERAL.

1 Roots take the termination अं (अण्) when the objects are with them.

Before this अं (अण्) the final vowel and the penultimate अ of roots take वृद्धि and the penultimate short vowel takes गुण, and य is added to the roots ending in आ; as: कुम्भकारः (कुम्भं करोतीति a potter), गोसन्दायः. The words गङ्गाधर and भूधर are genitive तत्पुरुष compounds; as: गङ्गाया धरः and भूयो धरः. The word धर is formed by the root धृ taking the termination अं (अच्); as:—धरतीति धरः.

2 The roots शील्, काम्, भक्ष्, चर् with आ, ईक्ष् and क्षम् take अ (ण and not अण्); as: मांसशीलः, मांसकामः, मांसभक्षः, कल्याणाचारः, सुखप्रतीक्षः, बहुक्षमः.

The difference between अण् and ण is that the feminine forms of the former are made up by adding ई, while those of the latter are made up by adding आ as: कुम्भकारी; मांसशील.

3 The roots ह्ये, ये, and मा, take अण् when the object is prefixed to them; as: स्वर्गहायः, तन्तुवायः, धान्यमायः.

4. Roots ending in आ not preceded by a preposition take अ (क) when the object is prefixed to them. Before this अ (क) the ending आ of a root is dropped; as:—गोदः, पाष्णिग्रन्; but गोसन्दायः (by अण्).

७ कर्तरिह्रस्व ॥ ह्रस्वप्रत्ययः कर्तरि स्यात् ।

1 कर्मण्यण् ॥ कर्मण्युपपदे धातोरण्यप्रत्ययः स्यात् । उपपदसमाप्तः । आदित्त्वं परस्मै-
त्युदादावनभिधानात् । कथं तर्हि गङ्गाधरमूधरादयः । कर्मणः शेषत्वाविवक्षायां भविष्यन्ति ।

2 [शीलिकामिभिक्षाचरिभ्यो णः] ॥ [ईक्षिक्षिमिभ्यो च] अणोऽपवादार्थं वार्तिक-
द्वयम् ।

3. ह्यायामअ ॥ कर्मण्युपपदे ह्यायामोऽण् स्यात् । धातोऽनुपसर्गक इति विहितत्वं
चक्ष्यापवादः ।

4. अतोऽनुपसर्गे कः ॥ आदन्तादातोऽनुपसर्गात्कर्मण्युपपदे कः स्यात् । नाण् ।

5. Roots capable of taking संप्रसारण take अ (ङ) instead of अ (क) under the same circumstances as above. Before this अ (ङ) the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped; as:—ब्रह्मज्यः (ब्रह्म जिनातीति).

6. Roots ending in आ take अ (क) when a सुबन्त (word with a case termination) is prefixed to it; as:—दिपः (elephant, द्वाभ्यां पिबतीति), समस्यः, विपमस्यः, प्रष्टः.*

7. The root स्या takes अ (क) when it is preceded by a सुबन्त and expresses an abstract notion; as:—आखूत्थः (आखूनामुत्थानम्).

† N. B. In the following rules, the transitive verbs are preceded by an object while the intransitive ones are preceded by a सुबन्त.

8. The roots मृज् with परि and मुद् and अप् take अ (क) when they are preceded by तुन्द and शोक respectively, to express idleness and giver of happiness; as:—

तुन्दपरिमृजः (an idle man); but

तुन्दपरिमार्जः (तुन्द्रं परिमार्जति) one who rubs his belly.

शोकापनुदः (शोकमपनुदतीति, सुखस्याहर्ता one that brings happiness); but

शोकापनोदः (संसारसारत्वोपदेशेन शोकमपनुदतीति one that removes grief by advising that there is nothing substantial in this world).

5. [वक्त्रिणौ सर्वत्र प्रसारिणिभ्यो ङः] प्रसारिणी नाम संप्रसारणम् ।

6. मुपि स्यः ॥ मुपीति योगो विभज्यते । मुप्युपपद आदन्ताक्तः स्यात् ।

* प्रष्टोऽप्रगामिनि ॥ The स् of स्या is changed into प् in the word प्रष्ट when it expresses a leader, otherwise प्रस्यः.

7. स्य ॥ मुपि तिष्ठतेः कः स्यादादम्भसामर्थ्याद्भावे ।

† इत कर्त्तुं कर्मणि मुपीति द्वयमप्यनुवर्तते । तत्र सकर्मकेषु कर्मण्यस्य संबन्धः । अकर्मकेषु मुपीत्यस्य संबन्धः ।

8. तुन्दशोकयोः परिमृजापनुदोः ॥ [भालस्यमुखाहरणयोरिति वक्तव्यम्] तुन्द-शोकयोः कर्मणोरपनुदयोः परिमृजापनुदोः कः स्यात् । यथासंख्यभालस्यमुखाहरणयोग्यमानयोः ।

9 The following words are derived by adding अ (क) to the roots मूलविभुजः (रयः), नखमुचानि (धनूंषि), काकगुहाः (तिलाः), कुमुदम् (कौ मोदते), महीध्रः कुम्भः, गिलः, and others of the same sort, प्रलम्बध्रः शत्रुध्रः, कृतध्रः &c.

10 The roots दा and ज्ञा both with प्र take अ (क) when preceded by an object ; as:-सर्वप्रदः, पथिप्रज्ञः; but with other prepositions they take अ (अण्): as:-गोसंप्रदायः.

11 The root ख्या preceded by सम् takes अ (क) when the object is prefixed to it; as:-गोसंख्यः (गाः संचष्टे one who counts cows).

12 The roots गै and पा, 'to drink' not preceded by a preposition take अ (टक्) when an object is prefixed to गै, and सुष्टु and शीधु to पा; as: सामगः (fem. सामगी), सुरापः (fem. सुरापी), and शीधुपः (fem. शीधुपी); but क्षौरपा (by क, ब्राह्मणी); here पा means to protect. .

13 The root ह् takes अ [अच्] when an object is prefixed to it and when ह् has not the sense of ' lifting up ' ; as:-अंशहरः (one entitled to a share); but भारहारः (by अण् one who bears a load).

14 The root ग्रह् takes this अ [अच्] when the words शक्ति, अङ्गल, अङ्कुश, तोमर, यष्टि, घट, घटी, and धनुस् are prefixed to it, as:-शक्तिग्रहः, अङ्गलग्रहः, अङ्कुशग्रहः, यष्टिग्रहः तोमरग्रहः, घटग्रहः, घटीग्रहः, and धनुर्ग्रहः.

9. [मूलविभुजादिभ्यः कस्योपसंख्यानम्] मूलविभुजादिराकृतिगणः ।

10. मे दातुः ॥ दाहपाज्जानातेषु प्रोक्तृशतकर्मण्युपपदे कः स्यात् । अगोऽपवादः । आतोऽनुपसर्ग इति सूत्रेऽनुरागं इत्युक्तेः प्रादन्वस्मिन्सुपि न कः ।

11. तमि ख्या ॥ कर्मण्युपपदे समुपसृष्टात्ख्याधातोः कः स्यात् ।

12. गापोष्टक् ॥ अनुपसृष्टाभ्यामाभ्यां टक् स्यात्कर्मण्युपपदे । टित्वाण्डीप् । सन्निपौ [सिक्तेःसुराशीष्योरिति वाच्यम्]

13—14 हरतेऽनुपसर्गनेऽच् ॥ कर्मण्युपपदे हरतेरुत्प्रत्ययः स्यादनुपसर्गने गम्यमादे [शक्तिः अङ्गलः अङ्कुशः तोमरः यष्टिः घटः घटीः धनुः पु ग्रहेरुपसंख्यानम्]

15 the root ग्रह् takes अ (अच्) when it is preceded by वृत्र expressing the sense of wearing; as: सूत्रग्रहः [one who wears a thread]; but सूत्रग्राह् [one who takes a thread in his hands]

16. The root हृ takes अ (अच्) when the object is prefixed to it and when with the object it expresses age; as: कवचहरः (क्षत्रियकुमारः the Kshatriya boy that has reached an age when he can wear the mail); अस्थिहरः (श्वा).

17. हृ with आ takes अ [अच्] when the object is prefixed to it and when it expresses a habit; as: पुण्याहरः (पुण्याप्याहरति तच्छीलः); फलाहरः; but भाराहरः (by अण्) one who bears a load.

18. The root अर्ह takes अ (अच्) when the object is prefixed to it. पूजार्हः (fem. पूजार्हा).

19. The roots रम् and जप् preceded by a सुबन्त take अ [अच्] when the whole word thus formed means 'an elephant and 'a back-biter' respectively; as: —

*स्तम्बेरमः (स्तम्बे रमते an elephant)

*कर्णेजपः (कर्णे जपतीति a back-biter);

but when they do not mean these, अच् is not employed; as: स्तम्बे रन्ता; कर्णे जपिता (मशकः)

20 Roots take the termination अ (अच्) when the word शम् is in composition with them to express proper names; as: शम्बवः, शंकरः, शंभदः, शंकरा (fem. of शंकर, परिव्राजिका a female-servant of that name.)

15. सूत्रे च धारयथे यस्तु सूत्रं केवलमुपादत्ते न तु धारयति तत्राप्येव ।

16. वयसि च ॥ वयसि गम्यमाने हरतेः कर्मण्युपपदेऽच्प्रत्ययो भवति । उद्यम-
नार्थोऽयमारम्भः । कालकृता शरीरावस्था यौवनादिवर्ष । चतुद्यमनं क्रियमाणं संभाव्य-
मान वा वयो गमयति तत्रार्थं विधिः ।

17. आदि ताच्छील्ये ॥ आहूपूर्वाद्धातेः कर्मण्युपपदेऽच्प्रत्ययो भवति ताच्छील्ये
गम्यमाने । ताच्छील्यं तत्त्वभावता ।

18. अर्हः ॥ अर्हतेरच्प्रत्ययः कर्मण्युपपदे । अश्रोऽपवादः ।

19. मन्त्रकर्मणो रमिजयोः ॥ इति सूचकयोरिति वक्तव्यम् ।

६ तत्पुरुषे वर्तते हलदन्तादिनि वा हेतुर्लुक् । (See निर्दानकौमुदी Sections 972 and 966.)

20. शम् धातोः संज्ञायाम् ॥ पुनर्धातुग्रहणं बाधविषयेऽपि प्रालम्बम् । इमो
हेत्यादिषु शो भाभू । शंकरा नाम परिव्राजिका नच्छील ।

21 (a) The root शी takes अ (अच्) when a word in the locative case is prefixed to it, as - खशय (खे शेते), गर्तशय, इच्छय . (b) Also when preceded by पार्श्व, उदर, and पृष्ठ, as - पार्श्वशय, उदरशय, पृष्ठशय; and

(c) With the words उत्तान अवमूर्ध and others expressive of agents in the nominative case, as -

उत्तानशय (उत्तान शेते lying on his back with the face upwards), अवमूर्धशय (अवमूर्ध शेते lying with his face downwards)

22 The root चर् takes अ (ट) when it is preceded by a noun in the locative case and when the words भिक्षा, सेना and आदाय are in composition with it, as कुरुचर, (fem कुरुचरी), मद्रचर (fem मद्रचरी), भिक्षाचर (भिक्षा चरतीति), सेनाचर, आदायचर. one who goes after having taken.

The root सृ takes अ (ट) when it is preceded by पुर, अप्रत, अप्रे and the word पूर्व expressive of agent, as - पुर सर, अप्रत सर, अप्रेसर (अप्रम् अप्रेण-अप्रे वा सरतीति); पूर्वसर (पूर्व सरतीति), but पूर्वसार (by अण्), (पूर्वदेश सरतीति one who goes to the east)

24 The root कृ takes अ (ट) when preceded by an object to express (1) cause (2) habit, or (3) obedience, as -

(1) यशस्करी विद्या, शाककरी कन्या, कुलकर धनम्.

(2) श्राद्धकर, अर्थकर.

(3) वचनकर, प्रैषकर, but in other senses, वृम्भकार, नगरकार. (by अण्)

21. (a) अधिकरणे शेते ॥ आधिकरण उपपदे शेतैरच्प्रत्यय स्यात् । [b] [वाचादिपुंसस्यानम्] [c] [उत्तानादिपु कर्तृषु]

22 चरेट् ॥ अधिकरण उपपद चरेट् स्यत् । भिक्षा-डीप् । भिक्षासेनादायेषुष ॥ आदायेतित्यन्तम् । कश्च " प्रक्ष्य स्थिता सहचरीम् " इति । वचादिषु चरदितिपाठान् ।

23 पुरोऽप्रतोऽप्रेषु सतैर् ॥ एष्वरदपु सतैश्चरयात् । मूर्धऽप्र इत्यदन्तत्वमपि निपात्यते । कश्च सति " यूपं तदप्रसारयितुकृष्णसारम् " इति । बाहुलकादिति इरदत्त । पूर्व कर्तृ ॥ कर्तृनापिनि पूर्वज्ञान उपपद सतश्च स्यात् ।

24 कृञो हेतुनाष्टीरूपानुलोम्येषु ॥ एषु चोलेषु करोतेष्ट स्यात् ।

25 (a) With the words दिवा, विभा, निशा, प्रभा, मास्, कार, अन्त, अनन्त, आदि, नान्दी, लिपि, लिपि, वलि, भक्ति, कर्तृ, चित्र, क्षेत्र, जहा, बाहु, अहम्, धनुस् and अरुप्, and with words expressing numerals, the root कृ takes अ (ट); and (b) with the words किम्, यत्, तत् and बहु (much), the root takes the termination अ (अच्); as:—(a) दिवाकरः, मास्करः, अहस्करः, धनुष्करः, अरुष्करः, एककरः, दिकरः &c; (b) किंकरः (fem. किंकरी), यत्करः, तत्करः, बहुकरः; but किंकरी (the wife of a किंकर, a servant) by दाप्.

(c) With कर्मन् as object, the root कृ takes the termination अ (ट) when it expresses hired service; as:—कर्मकरः (a servant who is not a slave); but कर्मकारः (one who makes any business. (by अण्)).

(d) With the words शब्द, श्लोक, कलह, गाथा, वैर, चाटु, सूत्र, मन्त्र, and पद, the root कृ does not take अ (ट) even in the senses of cause, habit, or obedience; it takes अ (अण्);

as:—शब्दकारः; चाटुकारः; पदकारः &c.

26. With the words स्तम्ब and शकुत् as objects, the root कृ takes the termination इ (इन्) to express rice and a young one respectively. as:—स्तम्बकरिः (व्रीहिः); शकुत्करिः (वत्सः); but स्तम्बकारः, शकुत्कारः (by अण्).

27. With the words दृति and नाथ, meaning a leather-bag and a nose string respectively as objects, the root कृ takes the termination इ (इन्) to express a beast as agent of the action; as:—दृतिहरिः (दृतिं हरतीति);

25 (a) दिवाविभानिशाप्रभाभास्कारान्तानन्तादिवहुनान्दीकिलिपिलिपिवलिभक्ति कर्तृचित्रक्षेत्रजहाबाहुअहम्धनुस्अरुप् ॥ एषु कृमयः स्यादहेत्वादावाणि । बहुशब्दस्य बहुल्यायै संख्यापेक्षया पृथगग्रहणम् । लिपिलिपिशब्दा पर्यायो । (b) [किंयत्तद्वहु उ कृभोऽस्मिन्नानम्]

(c) कर्मणि भर्ता । कर्मशब्द उपपदे करोतेष्टः स्याद्भर्ता ।

नाथहरिः (नाथं नासारज्जुं हरतीति); In other senses द्रतिहारः, नाथहारः. (a carrier of master) by अण्.

28 The root ग्रह् with the word फल (changeable into फले) as an object, and the root भृ with the words आत्मन्, कुक्षि, or उदर as an object, take इ (इन्); as:-फलेग्रहिः, आत्मभारिः, कुक्षिभरिः, उदरभरिः. Here म् is added to आत्मन्, कुक्षि, and उदर.

THE TERMINATION अ (खञ्).

29 Before this termination the conjugational sign is added to the root and the ending long vowel, if any, of the preceding word except that of an indeclinable is shortened and म् added to the words ending in a vowel, अरुप् and द्विपत्.

30. With the words expressive of an object, the causal of एज् takes अ [खञ्]; as:-जनमेजयः [जनमेजयतीति].

31. The root अञ् with the word वात, the root धे with the word शुनी, the root तुद् with the word तिष्ठ, and the root ह (in the causal sense) with the word सार्ध, take अ (खञ्); as:-वातमजाः (a deer facing the wind); शुनिधयः (शुनी धरतीति a whelp); तिष्ठतुदः (an oilman); सार्धजहाः (a kind of bean, because they produce flatulence). The ई of शुनी is shortened by rule 29.

32. The root धे with the word स्तन and the root घ्मा with the

28. फलेग्रहिरात्मभरिश्च ॥ उपरदस्यैदन्तत्वं महोरिग्रत्ययश्च निपात्यते । क्लृप्तिगृह्णातीति फलेग्रहिः । आत्मनो मुमागमः । भृम इन् । आत्मानं विभर्तीति-आत्मभारिः । नात्कुक्षिभरिः । चान्द्रास्तु “ आत्मोदरकुक्षिषु ” इति पठेत् ।

29. विल्यनव्ययस्य ॥ सिद्धते षोडशव्ययस्य पूर्ववदस्य ऋह्रः स्यात् । अरुद्विप-जन्तस्य मुम् ॥ ऋह्रो द्विपतोऽजन्तस्य च मुमागमः स्याद्विदन्त उत्तरपदे । नवव्ययस्य । शित्वाच्छादिः ।

30. एजेः रज्जुः ॥ ष्यन्तादेजतेः रज्जु स्यात् ।

31 वातशुनीतिष्ठसार्धजधेदुदजहातिभ्य उपसंग्रहणम् ॥ सार्धोऽपानशब्दः । वजहतीति विप्रहः । जहानिरन्तर्भावितव्यर्थः ।

32. नामिकाग्ननयंघ्रभेदोः ॥ [रज्जे घेदो नामिकाया धमधेति वाक्यम्] घेदश्चान्द्रादि । स्तनवर्था ।

words नासिका and स्तन expressive of objects, take अ (खश्); as—स्तनधयः (स्तन धयतीति a child at the breast); स्तनधयी.

नासिकधमः (नासिकां धमतीति) blowing through the nose.

नासिकधयः (नासिका धयतीति) drinking through the nose.

33. The roots घ्ना and धे when compounded with नाटी, मुष्टि, घटी, खारी and खरी take अ (खश्); as—नाटिधमः (a goldsmith), नाटिधयः, मुष्टिधमः, मुष्टिधयः, घटिधमः, घटिधयः, खारिधमः, खारिधयः, खरिधमः, खरिधयः.

34. The roots रुन् and वह् with the preposition उद् when compounded with the word कूल take अ (खश्); कूटमुद्रजः (कूटमुद्रजतीति breaking down bank); कूटमुद्रहः (कूलमुद्रहतीति).

35. The root लिह् with the words वह and अभ्र as objects takes अ (खश्); as—

वहलिहः (वहं लेडीति a bull licking his hump)

अभ्रलिहः (अभ्रं लेडीति wind).

36. The root पच् with the words expressive of measure and with words मित and नख takes अ (खश्); as—प्रस्थपचा (स्थाली), औंशपचः, गारिपचः, मितपचा (मासणी), * नखपचा (यथागः).

37. The root तुद् with the words विष् and अरप् expressive of objects takes अ (खश्); as—

विषुतुदः (विषं तुदतीति राहुः the afflictor of the moon.)

अरुतुदः (अरुं वि तुदतीति, piercing the vital parts.)

38 The root दृश् with the word असूर्य, and the root तप् with the word ललाट take अ (खश्); as:-

असूर्यपत्न्याः (सूर्यं न पश्यन्तीति राजदाराः the wives of a king not even seeing the sun.); ललाटंतपः (सूर्यः scorching the fore-head).

39 The root दृश् with उग्र, the root मद् with इरा, and the root घ्मा with पाणि, take अ (खश्) as:- उग्रपश्यः (उग्रं पश्यतीति), इरमदः (इरया-उदकेन माद्यति-दीप्यतेऽनिम्बनत्वादिति, मेघज्योतिः a flash of lightening); पाणिधमः (पाणयो घ्मायन्तेऽस्मिन्निति a road, so full of darkness that a person when passing along, claps his hands to drive off reptiles).

40 The root वद् after the words प्रिय and वश takes अ (खच्); as:- प्रियंवदः (who speaks kindly); वशंवदः (who professes submission)

41 The root गम् with nouns takes अ (खच्); as:- मितंगमो (हस्ती) a slow going elephant (from मितंगमा); * विहङ्गमः, विहङ्गः, विहगः (विहायसा गच्छतीति a bird.). Here विह is substituted for विहायस् and अम् of गम् is optionally dropped.

42 The root तप् (causal) after the words द्विषत् and पर takes अ (खच्); as:- द्विषंतपः, परन्तपः (द्विषन्तं परं वा तापयतीति). N. B. § The penultimate vowel is shortened before अम् (णि) of the causal, when it is followed by अ (खच्).

38. असूर्यललाटयोर्दृशितपोः ॥ एतयोश्चपदयोः कर्मणोर्दृशितपोः खश् स्यात् । असूर्यमित्यसमर्थसमासः । दृशिना नमः सम्बन्धात् ।

39. उग्रपश्येरमदपाणिधमाश्च ॥ एते निपात्यन्ते । उग्रमिति क्रियाविशेषणं तस्मिन्नुपरो दृशेः खश् । इरमद इत्यत्र निपातनाच्छयम् । पाणिधमः । पाणयो घ्मायन्तेऽस्मिन्निति । अयाऽन्धकारायावृत इत्यर्थः । तत्र हि सर्पाद्यपनोदनाय पाणयः सञ्च्यन्ते ।

40. प्रियवदो वदः खच् ॥ एतयोः कर्मणोश्चपदयोर्वदेः खच् ।

41. [गतेःसुखे जायते] अयंज्ञत्वादिदम् । सज्ञायां तु गम्यतेति सूत्रेण सिद्धम् ।

* [विहायसो विह इति याच्यम्] [खश् द्विहा याच्यः] विहायस् इत्यस्य विहारेणे भवति । गमयोपधाया वा लोपः ।

42. द्विषत्परयोस्तापेः ॥ द्विषत्परयोश्चपदयोः कर्मणोस्तापेः सञ्चस्यत् ।

§ अचि च्छ्वः ॥ खच्परं जाड्यधाया च्छ्वः स्यात् ।

43 The root यम् after the word वाच् expressive of object takes अ (खच्) to express a vow; as:- वाचंयमः (मौनव्रती); but when it does not mean a vow, वाग्यामः (वाचं यच्छतीति one who cannot speak through weakness) by अण् .

44 The root दृ (in the causal) after the words पुर and भग, and the root सह् after the word सर्व, take अ (खच्); as:- पुरन्दरः (पुराणि दास्यतीति इन्द्रः), भगंदरः (भगं दास्यतीति fistula), सर्वसहः (राजा).

45 The root कप् after the words सर्व, कूल, अभ, and करीष, takes अ (खच्); as:- सर्वकपः (सर्वं कपतीति खलः destroying all); कूलंकपा (नदी destroying the bank); अभंकपः (वायुः) करीषंकपा (वात्या a gale scattering dried cowdung).

46. The root कृ after the words मेघ, कृति (pain), भव and words ending in भय, takes अ (खच्); as:- मेघंकरः, कृतिंकरः, भयंकरः, अमयंकरः.

47. The root कृ after the words मेघ, प्रिय, मद्र, takes अ (खच् and अण् also) to express cause (हेतुः) &c; as:- क्षेमंकरः क्षेमकारः, प्रियंकरः-प्रियकारः, मद्रंकरः-मद्रकारः causing delight.

48 The root भू after the words आशित takes अ (खच्) to express an instrument or an abstract idea; as:- (करणे) आशितं भवः (ओदमः आशितो भवत्यनेन by which one is satisfied.); (भावे) आशितंभवम् (आशितस्य भवनम् the state of satisfaction).

43 वाचि यमो व्रते ॥ वाक्शब्द उपपद यमेः खच् स्याद्भूते गम्य ।

† वाचंयमपुरन्दरी च ॥ वाक्पुरेणमन्तत्वं निपात्यते ।

44 पृ सर्वयोद्गिरिसहोः ॥ सहिप्रहणमसंज्ञार्थम् । ' भगे च दारेः ' इति काशिका ॥ बाहुल्येन लब्धमिदमित्याहुः ।

45. सर्वकूलाभ्रकरीषेषु कपः ॥ एयूपपदेषु कपः खच् ।

46. मेघतिभयेषु कृजः ॥ एयूपपदेषु कर्मणु कृजः खच् स्यात् । ' मयशब्देन उदन्त-विधिः ।

47. क्षेमप्रियमद्रेऽण् च ॥ एयु कृतोऽण् स्यात् । चान्खच् । वेति वाच्येऽण्प्रहणं हेवादियु टो मानुदिति । कथं तर्हि " भस्पादग्भाः क्षेमकराः " इति । कर्मणः शेषत्व-विवक्षाया पचाद्यच् ।

48. आशिते भुवः करणभावयोः ॥ आशितशब्द उपपदे भवतेः खच् करणभावयोः ।

49. The roots भृ, तृ, वृ जि, धृ, सह्, तेष्, and दम्, after any सुवन्त take अं (खच्) to express a proper name; as—
विश्वंभरः (विश्वं विभर्तीति); विश्वंभरा (पृथ्वी); * रथतरम् (साम);
पतिवरा (a bride); शत्रुञ्जयः (an elephant); युगंधरः (a mountain);
परन्तपः, शत्रुसह; † अरिदम; otherwise कुटुम्बभारः (one who supports one's family).

50. The root गम् after a case ending word (सुवन्त) takes अं (खच्) to express a proper name; as—सुतंगमः.

51. The root गम् preceded by उरस्, अन्त, अत्यन्त, अध्वम्, द्, पार, सर्व, अनन्त, विहायेस्, सर्वत्र and पन्न takes अं (ड). Before this अं (ड) the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped; as:—* उरगः (उरसा गच्छतीति a serpent); अन्तगः, अत्यन्तगः, अध्वगः, दूगः, पारगः, सर्वगः, अनन्तगः, † विहगः (विहायसा गच्छतीति a bird); ‡ सर्वत्रगः, पन्नगः (पन्नं पतितं गच्छतीति a serpent).

(a) When compounded with गम्, उरस् and विहायेस्, become उर and विह; as:—उरगः विहगः.

(b) With the prepositions सु and दुर्, the root गम् takes अं (ड) to express the place; as:—सुगः (सुखेन गच्छत्यस्मिन्निति); दुर्गः.

(c) With some other words also गम् takes this termination; as—ग्रामगः, स्व्यगारगः, गुह्यगः.

49. संज्ञायां भृतृवृजिधारिषद्दिनपिदमः ॥ कर्मणीति सुपीति च संज्ञावत्तायथासन्नं संबध्यते । एभ्यो धातुभ्यः संज्ञायां विषये खच् स्यात् ।

* इह रथेन तरतीति व्युत्पत्तिमात्रम् । नन्वयथायांनुगमः ।

† दमिः रामनायाम् । तेन सकर्मकः । मतान्तरेत्यन्तर्भावेति न्ययौऽत्र दमिः ।

50. गमश्च ॥ सुगन्ते कर्मण्युपदे गमः खच् ।

51. अन्ताप्यन्ताप्यद्वारमर्थानन्तेषु डः ॥ संज्ञायामिति निवृत्तम् । एषु मनेष्टः स्यात् । शिवतामर्थादभस्यापि टेलोपः ।

(a) { * [उरसो छेत्तश्च]

† [सर्वत्रपक्षेणोत्तरमंग्यं नम्] पन्नमिति पयोः चान्तं शिवा विशेषणम् ।

(b) [सुदुर्गोत्थिरणे]

(c) [अन्यत्रापि ददयन् इति वचनम्]

52.) With words expressive of objects the root हन् takes अ (ङ) when a blessing is implied; as—शत्रुहः (शत्रुं वध्यादिति may he kill his enemy); but शत्रुघातः.

53. The root हन् with आ when compounded with दार (wood) takes अण्, and then the final न् of हन् is changed to द्; as—
 दारघाटः a wood pecker; but when हन् is compounded with चार 'beautiful' the final न् of हन् is changed to द् optionally; as—
 चारघाटः or चारघातः.

(a) The root हन् with the preposition नम् and preceded by words expressive of an object, takes अ (अण्) and the final न् is changed to द् optionally; as—वर्णसंघाटः or वर्णसंघातः (वर्णान्सहन्तीति); पदसंघाटः or पदसंघातः an annotator.

(b) With the preposition अप, the root हन् preceded by क्लेश and तमस् takes अ (ङ), when the sense of blessing is not implied; as—क्लेशापहः (पुनः); तमोपहः (सूर्यः).

(c) The root हन् compounded with कुमार, and शीर्ष 'head' (for शिरस्) takes इन् (णिनिः); before this termination हन् is changed to घात्; as—कुमारघाती a child-killer; शीर्षघाती.

(d) The root हन् with words जाया and पति takes the termination अ (टक्) when the whole word expresses an agent bearing the inauspicious mark; as—जायाघ्नः (ना) murderer of wife; पतिघ्नी (स्त्री). Before this termination हन् becomes घ्.

52. आशिषि हन् ॥ आशिषि गम्यमानाया, हन्तेर्धातो. कर्मण्युपपदे इप्रत्ययो भवति ।

53. [दारावाहोऽणन्तस्य च टः संज्ञायाम्] दारुशब्द उपपद आह पूर्वोद्धन्तेरण् । टकारादेशो वक्तव्य इत्यर्थः । [चारी वा] आह पूर्वोद्धन्ते धारावुपपदेऽण् । अन्तस्य वा टकारादेशः ।

(a) [कर्मणि समित्] ॥ कर्मण्युपपदे संपूर्वोद्धन्तेरण्प्रत्ययोऽन्तस्य च वा टकारादेशः ।

(b) अपे क्लेशतमसोः ॥ अपपूर्वोद्धन्तेर्ङः स्यात् । अनाशिरर्थमिदम् ।

(c) कुमारशीर्षयोर्णिनिः ॥ कुमार शीर्ष इत्येतयोश्च उपपदयोर्द्धन्तेर्णिनिप्रत्ययः स्यात् । शिरसः शीर्षभावा निपाल्यते ।

(d) लक्षणे जायापत्यौटक् ॥ हन्तेर्जायापत्योः कर्मण्युपपदयोर्लक्षणवति कर्तारि टक् प्रत्ययो भवति ।

(e) The root हन् preceded by an object takes अ (टक्), when the whole word expresses an agent other than man. जायान्नः (तिलकालकः the mole); पतिघ्नी (पाणिरेखा the line on the palm of the hand); पित्तघ्नम् (घृतम्); श्लेष्मघ्नम् (मधु); but आखुवातः (शूद्रः by अण्), when the agent is a man.

(f) The root हन् preceded by शक्ति and कपाट or क्वाट takes अ (टक्) when strength is implied; as:— हस्तिघ्नः (नरः a man strong enough to kill na elephant); कपाटघ्नः (चोरः). Here the agent means a human being. But when strength is not indicated, the form is by अण् ; हस्तिघातः (विप्रेण हस्तिनं हन्ति.)

(g) The root हन् preceded by पाणि, ताड, 'a blow' or राज, takes अ (टक्) to denote an artificer. In this case हन् is changed to घ ; as:— पाणिघः; ताडघः a blacksmith, राजघः; but पाणिघातः; ताडघातः (by अण्).

54. The root कृ with the words आढ्य, सुभग, स्थूल, पलित, नम्र, अन्ध्र and प्रिय, expressing the being of what it was not before, takes अन् (ल्युन्) to express an instrument; as:— आढ्यंकरणम् (अनाढ्यमाढ्यं कुर्वन्त्यनेन; that by which they make one rich who was not so before); सुभगंकरणम्, स्थूलंकरणम्, पलितंकरणम्, नम्रंकरणम् अन्धंकरणम्, प्रियंकरणम्. Before this termination म् is added on to the preceding word.

55 The root भू takes इष्णु (खिष्णुच्) and उक् (खुक्ञ्) to

(e) अमनुष्यकर्तृके च ॥ अमनुष्यकर्तृके वर्तमानाद्दन्तेर्धातोः कर्मण्युपपदे ट् प्रत्ययो भवति ।

(f) शक्नो हस्तिकपा (वा) टयोः ॥ शक्नो योल्यायां हस्तिकपाटयोः कर्मणोश्च पदयोर्हन्तेष्टक् प्रत्ययो भवति । मनुष्यकर्तृकार्थमिदम् ।

(g) पाणिघतादयो शिल्पिनि ॥ हन्तेष्टक् टिभ्यो एत्वं च निपात्यते पाणिताडयोश्च पदयोः [राजघ उपसंख्यानम्]

54. आढ्यसुभगस्थूलपलित नम्राण्यप्रियेषु च्यर्थेष्वच्यौ कृजः करणे ल्युन् ॥ एष च्यर्थेष्वच्यन्तेषु कर्मसूपपदेषु कृमः ल्युन् स्यात् ।

55. कर्तरि भुवः खिष्णुच् खुक्ञी ॥ आढ्यादिषु च्यर्थेष्वच्यन्तेषु भवतेः कर्तारकारके खिष्णुच् खुक्ञ् शयेतो प्रत्ययौ भवतः ।

express an agent under the same circumstances as mentioned before, as:—आढ्यमणिष्णुः (अनाढ्य आढ्यो भवतीति becoming rich, not being so before.); आढ्यमानुः. Before इष्णु (खिष्णच्) the ending vowel of भू takes guna and before उरु (सुक्रञ्) it takes वृद्धि, and म् is added to the preceding word.

56. The root स्पृश् preceded by any सुवन्त except उदक् takes किन् which leaves nothing to add to the root, but effects some changes in the final letter of the root; as—घृतस्पृक् (घृत स्पृशतीति), मन्त्रस्पृक् (मन्त्रेण स्पृशतीति one who touches any thing by repeating a मन्त्र); but उदकस्पर्शः (by अण् one who touches water)

57. The words ऋत्विक् (ऋतु+यञ्), दधृक् (धृप्), सृक् (सृज्), दिक् (दिग्), उष्णिक् (उत्+जिह्), अञ्च्, युञ्, and कुञ्च् are formed by the termination किन्. Of these the first five are irregular. The root अञ्च् preceded by any सुवन्त and the root युञ् and कुञ्च् both without any word with them, take किन्;

as.— प्राट् , प्रयङ् , उदङ् , युङ् , कुङ् .

58 The root दृश् (not meaning ' to see ') preceded by the pronouns त्यद् and others, समान and अन्य takes अ (कञ्), किन्, and स (कस) The final of the pronouns is then changed to

56. स्पृशोऽनुदके किन् ॥ स्पृशोर्वातोऽनुदके सुवन्त उपपदे किन् प्रत्ययो भवति कर्तरि ।

57. ऋत्विग्दधृक् सृष्टिगुणिगन्तुयुजितुन्या च ॥ ऋत्विगादयः षञ्च शान्ता. किन् प्रत्ययान्ता निपादन्ते । अपरे त्रयो धातवो निदिश्यन्ते । (1) ऋतुश्च उपपदे यजे र्वातोः किन्प्रत्यया निपादये । ऋतौ यजति । ऋतु वा यजति । ऋतुप्रवृत्तौ वा यजति । ऋत्विग् । मन्त्रेण यथाह्वयचिदनुगन्तव्यः । (2) धृप् किन्प्रत्ययः । द्विषन्मन्तोदात्तश्च च निपादये । धातेर्ताति दधृक् । (3) सृजे र्मणि किन् । अमागमश्च निपादये । सृजन्ति तामिति सृक् । (4) दिशेः कर्माण् किन्प्रत्ययते । दिशन्ति तामिति दिक् । (5) उत्पूरजिह्वः किनुपगन्तलोपः पत्य च निपादये । (6) अञ्चते. सुवन्तमान उपपदे । अञ्चप्रत्ययो भवति । युनेः कुञ्चश्च क्वलादेशः । सोपपदात्तु सञ्चद्विषेत्तादिनाम् ।

58. त्यदादिषु दृशोऽनालोचने कञ् ॥ त्यदादिपुनपदेषु दृशोर्वातोऽनालोचनेऽर्थे वर्तमानान् कन्प्रत्ययो भवति । नकारान् विष्णि । [समानान्यदोश्चेति वाच्यम्] [कयोऽपि वाच्यः]

आ; as—तादृशः, तादृक्, तादृक्ष, सदृशः, सदृक्, सदृक्ष; अन्यादृशः, अन्यादृक्, अन्यादृक्ष.

59 (a) The roots सद्, सू (2nd conj.), द्विप्, दृह्, दुह्, युज्, (both 4th & 7th conj.), विद् (2nd 4th and 7th conjugation), मिद्, छिद्, जि, नी, and राज् combined with a सुबन्त, whether preceded by a preposition or not, take किप् to form verbal nouns; as—द्युसत्, उपनिषत्, अण्डसू, प्रसू, मित्रद्विट्, प्रद्विट्, मित्रधुक्, प्रधुक्, गोधुक, प्रधुक्, अश्वयुक्, प्रयुक्, वेदवित्, प्रवित्, काष्ठमिद्, प्रमिद्, रज्जुच्छिद्, प्रच्छिद्, शत्रुजित्, प्रजित्, सेनानी, † ग्रामणी, अग्रणी, राट्, सम्राट्.

59 (b) This किप् is added to all roots to form verbal nouns, as—कामधुक् (काम+दुह्), लिट् (लिह्), धुक् (दृह्), पर्णघत् (पर्ण+ध्वस्), उपानत् (उप्+आ+नह्), प्राण् (प्र+अन्), मित्रशी (मित्र+शास्), * आशी (आ+शास्), गी (गृ), पू. (पृ), भू (भू), धू (धुर्वी), अक्षय् (अक्ष+दिब्), जू (ज्वर्), त (त्वर), स्त्रू (स्त्रिब्), जनौ (जन+अब्), मू, मुनौ, मुव (मृ), सुमू, सुम्वो, सुम्व. (सु+मब्), मू, मुरौ, मुर (मुर्छा), † अङ्कगत्, (अङ्क+गम्), तनुच्छद् († तनु+छाद्), प्रशान् (प्र+शम्), प्रतान् (प्र+तम्), † अग्रं § (अग्रे+गम्), अग्रेभ् (अग्रे+भ्रम्), परीतत् * (परि+तन्), सयत् (स+यम्), सुनत् (सु+नम्).

59 (a) मन्सूद्विपद्रहदुहयुजविदमिदछिदजिनीराजामुपसर्गेऽपि किप् ॥ एभ्य विप्स्या उपसर्गे सत्यसति च सुप्युपपद ।

‡ [अग्रग्रामाभ्या नयतेर्णो वाच्य] Here the र् of नी is changed to ण्

५०. (b) किप्च ॥ सर्वधातुभ्य सोपपदेभ्य निरुपपदेभ्यश्च छदास भाषाया च विप्रत्ययो भवति । * [आशास कावुपधाया इत्य वाच्यम्] The आ of शास preceded by अ is changed to ई before this विप्

† गम् कौ ॥ अनुनासिकलोपः स्यात् । गम् always loses its nasal before विप्

‡ इरमन्त्राङ्किपुच ॥ The penultimate vowel of छाद् is shortened before विप्

§ [ऊढच्च गमादीनामिति वक्तव्यम् लोपश्च] The nasal of गम् is dropped before ऊ

* [गमादीनामितिवक्तव्यम्] The nasal of गम् is dropped

60 The root भृप् preceded by a सुबन्त whether it be an उपसर्ग or not, takes the termination णि leaving nothing to add but the penultimate अ is lengthened, as अशमाक्, प्रमाक्.

61 The root अद् preceded by a सुबन्त except अन्न takes the termination विद्; as आमान् (आममर्त्तीति one who eats raw food), सस्यात्, क्रव्यात् (eating raw flesh). This termination also leaves nothing to add to the root. But क्रव्याद्. (eating cooked flesh) by अण्.

62 The root दुह् with a सुबन्त takes अ (क) and then the ending ह् is changed to घ्, as कामदुवा a milch-cow, अर्यदुवा.

63 The terminations मन् (मनिन्), वन् (कनिप्), वन् (वनिप्) and विच् (nothing) are added to the roots to form nouns, as -
सुशर्मा (by मनिन्) one who destroys well

प्रातारत्वा (by कनिप्) one going out every morning)

*विनाया (विनन्+वनिप् one being born).

अयाना (ओष्+यनिप् a Brahmin woman).

रोट् (from रट् by विच् one growing), रेट् (from रिश् by विच् one shining), सुगण् (by विच् one counting well)

64 The root स्या preceded by a सुबन्त takes अ (क) and also क्प्, as शस्य (by क) and शस्या (by क्प्).

60 मर्त्तं णि ॥ मुप्युपसर्गोपपदे मर्त्तं स्यात् ।

61 अदोऽनन्ने ॥ अदेवातोर्नने मुप्युपपदे विद् प्रत्ययो भवति । क्रव्येच । क्रव्य-
शब्दे उपपद अदर्धातोर्विद् प्रत्यया भवति । अण्नायनायमिदम् । कथं तर्हि " क्र-
व्या-
दोऽनन्नायनाय " इति । पञ्चमासशब्द उपपदेऽण् । उपपदस्य क्रव्यादश्च ।

62 दुह्-कश्च ॥ दुहेयाता मुप्युपपदे क्प्रत्ययामवति । प्रकारधान्तादेशः ।

63 अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते ॥ अन्येभ्योऽपि घातुभ्योऽनाकारान्तेभ्यो मनिन् वनिप्
वनिप् विच् एते प्रत्यया एव ।

* विन्नोर्नुनामकस्यात् ॥ अनुनासिकस्यान्त्यात् । A root ending in a nasal
substitutes वा (आन्) for the nasal before विद् and वद्

64 स्य कच् ॥ ' स्या ' इत्येतस्माद्घातो मुप्युपपद क्प्रत्ययो भवति क्विप्च ।
शर्मि घातो सशपामित्यच बाधितु म्यम् ।

65 Roots with a सुवन्त not meaning जाति (class names) take इन् (गिनि) to express habit, as उष्णभोजी, शीतभोजी, अनुयायी अनुजीवी, विसारी, * साधुकारा, साधुदायी, ब्रह्मवादी

Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and the penultimate short vowel takes गुण, य is added to roots ending in आ

66 Roots with words denoting an object of comparison expressing agent take इन् (गिनि); as उपक्रोशी (उप इव क्रोशति one who roars like a camel), घ्राङ्गरावी (one who crows like a crow), but अपूपानिव भक्षयति मापान् .

67 The roots with a सुवन्त take इन् (गिनि), (a) to express a vow, as स्थण्डिलशाया, अश्राद्धभोजी, (b) to express a repetition (but not habit), as क्षीरपायी, कपायपायी, सोमारपायी, but कुल्माषखाद grain eaters by अण् .

68 The root मन् (4th conj) with a सुवन्त takes इन् (गिनि), as — दर्शनीयमानी who considers himself beautiful, शोभनमानी

69 The root मन् (4th conj) with a सुवन्त takes इन् (गिनि) or अ (खश्) to express oneself as the object of the root (vide rule 29 above) अम् is added to the monosyllabic words ending in any vowel except अ or आ, when they are followed by a verbal form made up by a termination with a mute ख्

65 सुप्यजातो गिनिस्ताच्छील्ये ॥ अजात्यर्थे सुपि धातोर्गिनि स्याताच्छील्ये दाल । * [साधुकारिण्युपसरयानम्] Also when the sense of skill is expressed [ब्रह्मणि चद] So also when ब्रह्म precedes चद । अताच्छील्यार्थे वार्तिकद्वयम् । *

66 वर्तयुपमान ॥ कर्तृवाचिन्त्युपमानापपदे धातार्गिणि प्रत्ययो भवति । उपपदाय कर्ता प्रत्ययायस्य कतुपमानम् । अताच्छील्यार्थे जात्यर्थे च सूत्रम् । *

67 व्रते ॥ व्रत इति शास्त्रतो नियम उच्यते । व्रत गम्यमान सुगन्त उपपदे धातोर्गिनि प्रत्यया भवति । समुदायोपाधिधायम् । धातूपपदप्रत्ययसमुदायन व्रत गम्यन् । अताच्छील्यार्थे आरम्भ । जात्यर्थे वा । (b) बहुलमाभीक्ष्ये ॥ आभीक्ष्य गम्यमाने धातोर्बहुल गिनि प्रत्ययो भवति । आभीक्ष्य दीन पुन्य तात्पर्यमासेवा ताच्छील्ये स्यादन्यत् । बहुलग्रहणात्कुल्माषखाद इत्यत्र न भवति ।

68 मन ॥ सुपि मन्यनेर्गिनि स्यात् ।

69 आत्ममाने खश्च ॥ स्वकर्मके मनने वर्तमानात्मन्यते सुपि खश् स्यात् । चाग्निनि ।

Before this अम् words undergo the same changes as before the अम् of the accusative singular; as:-

पण्डितमन्यः-पण्डितमानी, कालिमन्यः, * गामन्यः, द्वियमन्यः-द्वीमन्यः, नरमन्यः, भुवमन्यः, श्रिमन्यम्. §

70 The root यन् with a noun in the instrumental case (करण) takes इन् (णिनि) to express a past action; as:-सोमयाजी, (सोमिनेष्टवान् one who performed a सोम sacrifice).

71. The root हन् with an object takes इन् (णिनि) to express a past action by way of censure, as:- पितृव्यघाती (one who murdered an uncle); मातुलघाती (one who murdered a maternal uncle); but चोरं हतवान् when censure is not meant.

72. The root हन् with व्रज, भ्रूण a foetus and वृत्र takes क्तिप् only to denote a past action; as:- व्रजहा, भ्रूणहा, वृत्रहा. But with other words it does not take क्तिप्; as:- पुरुषं हतवान्. This is a restrictive rule; i. e. no other termination but क्तिप् is added to हन् after these words. Thus this rule has two restrictions:-

(1) when व्रज and other words are in composition with any other verb, this affix is not employed.

(2) क्तिप् is the only affix applied to हन् preceded by व्रज &c

73. The root कृ with सु, कर्म, पाप; मन्त्र and पुण्य takes क्तिप् only to express a past action; as:- सुरक्त, कर्मकृत्, पापकृत्, मन्त्रकृत् and पुण्यकृत्. But [1] कर्म कृतवान्; here no अम् is added; also

• इय एमाद्योऽप्रत्ययवच्च ॥ इजन्तादेवाणोऽम् स्यात् य च स्वाद्यम्बस्तिदन्ते परे ।

§ माध्यकारवचनाच्छ्रीशब्दस्य ऋसो मुनमोरभावश्च ।

70 करणे यञ् ॥ करण उपपदे भूतार्थाद्येर्णिनिः स्यादन्तरे ।

71. कर्मणि हन् ॥ कर्मण्युपपदे हन्तेर्थातो णिनिः प्रत्ययो भवति भूतकाले ।

[वृत्तिप्रदत्तं कर्तव्यम्]

72. व्रजभ्रूणवृत्रेषु क्तिप् ॥ एषु कर्मण्युपपदे हन्तेर्भूते क्तिप् स्यात् । मन्त्रादिष्वेव त्रिष्वेति द्विविधोऽत्र निदम् ।

73. सुरमर्षाणामन्त्रपुण्येषु कृत् ॥ सौ कर्मादिषु च कृत् ॥ क्तिप् स्यात् ॥ कालोप-
पत्त्यवयवनिधयः । स्तादिष्वेवेति नियमाभावादन्वस्तिमण्युपपदे क्तिप् ।

माप्यङ्त्.[2] Other roots than कृ with these words do not take क्प् but अण् ; as:- मन्त्राप्पायः, (मन्त्रमधीतवान्). [3] This क्प् is restricted to the past tense. मन्त्रं करोति-करिष्यति वा; here there cannot be क्प्. Thus this rule has three restrictions.

74. The root सु (5th conj.) preceded by सोम takes क्प् ; as:- सोमसुत्. This is a restrictive rule i. e. no other termination but क्प् is used after सु to express past tense in composition with this word alone. Thus there are four restrictions here intended i. e. as regards, (1) the verb, (2) the tense, (3) the upapada, and (4) the affix.

75 The root चि with अग्नि takes क्प् ; as:- अग्निचित्. This rule also has four restrictions as above.

76. The root चि with a word expressive of an object takes क्प् in the past tense in the passive sense, when the whole noun is the name of a sacrificial fire place; as:- इयेनचित् इयेनह्व चितः a fire altar in the form of a hawk; कङ्काचित्.

77. The root क्री with वि, in composition with an object takes इन् (इनि) in the sense of censure; as:- सोमविक्री, तैष्ठ विक्री, घृतविक्री; but धान्यविक्रायः (by अण्).

78 The root दृश् with its object takes the termination वन् (क्निप्) in the sense of past time; as:- पारदृष्ट्वा (पारं दृष्टवान् who has seen the end), परलोकदृष्ट्वा (परलोकं दृष्टवान्).

74. सोमे सुजः ॥ सोमे कर्मण्युपपदे सुनोतेर्धातोः क्विप् प्रत्ययः स्यात् । चतुर्विधायां नियम इष्यते । धातुकार्त्तुपदप्रत्ययविधयः ।

75. अग्नी चेः ॥ अग्नी कर्मण्युपपदे चिनोतेर्धातोः क्विप् प्रत्ययः स्यात् । अग्निपदेवचतुर्विधो नियम इष्यते ।

76. कर्मण्यभ्याख्यायाम् ॥ कर्मण्युपपदे कर्मण्येव कारके चिनोतेः क्विप् स्यात् । अभ्याधारस्थलविशेषस्याख्यायाम् ।

77. कर्मेणानि विक्रियः ॥ कर्मण्युपपदे विपूर्वात्कर्मात्तेरिनिः स्यात् । [कुमितप्रसङ्गं कर्तव्यम्]

78. दृष्टोः वदनिप् । दृष्टोर्धातोः कर्मण्युपपदे वदनिप्प्रत्ययः स्याद्भूते ।

79 The roots युष् and कृ preceded by the word राजन् as an object, and सह 'with' expressing past sense take वन् [कनिप्]; as: राजयुद्धा (one who has made the king fight) राजकृत्वा, सहयुद्धा, सहकृत्वा who has done one thing with another.

80. The root सु 5th conj. and यञ् take वन् [इनिप्] to express the past tense; as: सुत्वा (who has extracted soma juice) सुत्वा नौ, सुत्वानः; यज्या, यज्वानौ, यज्वानः. [त् is added to सु by न्हस्वस्य पिति &c see note 10-11 page 301]

81 The root जृ 4th conj. takes अत् (अतृन्) to express past tense; as: जरत् grown old; जीर्णः, जीर्णवान् are also derived by निष्ठा.

THE TERMINATION अ (ङ).

82 Before this termination the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped.

83 The root जन् takes अ (ङ) in the past tense when compounded with a word in the locative case, or in the ablative case, not expressive of class names; as: सरसिजम्, मन्दुरजः born in a stable; संस्कारजः, अदष्टजः; but हस्तिनो जातः, अध्वजातः when no class is meant.

84 The root जन् with a preposition takes अ (ङ) to express a name; as: प्रजा (offspring or people in general).

85. The root जन् with अनु preceded by a word in the objective case takes अ (ङ), as: पुमनुजा (पुमांसमनुदन्त बाला a girl born after the male child); त्र्यनुजः (a boy born after a girl).

79. राजनि युधि कृत् ॥ राजकृत्वे कर्मण्युपपदे युध्यते: कर्त्तृत्वे अस्ति प्रत्ययः स्यात् । युधिर्गन्तव्यार्थत्वात्कर्मकः । महे च ॥ गृहकृत्वे कर्त्तृत्वे अस्ति प्रत्ययः स्यात् । अमवकादिभाष्येऽपि कर्मणा विशेष्यते ।

80. सुपजेर्द्विप् ॥ मुनेनेत्यत्रनेष इनिर् स्याद् ॥

86. The root जन् with other words also takes अ (ङ), as
 अजः [न जायत इति], द्विजः [द्विर्जातः], ब्राह्मणजः [ब्राह्मणाज्जातः],
 अभिजः [अभितो जातः] born all round as hair, अनुज. [अनु जातः]

87 This termination is applied to other roots also and in
 the sense of other cases in composition; as: पारिखा (पारित
 खाता what is dug all round).

88. The termination अ (अण्) is added on to the root
 along with their objects to express futurity and dependence
 of one action upon another. No other termination expresses
 this sense; as: काण्डलावो व्रजति he goes to cut wood, अश्वदायो
 व्रजति he goes to give horses

86 अन्येष्वपि दृश्यते ॥ अन्येष्वप्युपपदेषु कारकेषु जनेर्द्वे प्रत्ययो दृश्यते ।

87 अपिशब्दः सर्वो राविष्यभिचाराद्यः तेन धात्वन्तरादपि कारकान्तरेष्वपि क्वचिद् ।

88 अण् कर्मणि च ॥ भविष्यतीत्येव । चकारः सनियोगार्थः । धातोरण् प्रत्ययो भवति
 भविष्यति काले कर्मण्युपपदे क्रियाया च क्रियार्थायाम् । ण्वुलोऽपवादः परस्वादव सादां
 बाधते ॥ काण्डलावो व्रजति (काण्डं लविष्य इति व्रजति) अश्वदायो व्रजति (अश्व दास्य
 इति व्रजति).

(36) हन् with अभ्या अभ्यायाती	(43) ङप् with प्र-प्रटापी
(37) वप् with वि विनाया.	(44) सृ with प्र-प्रसारी
(38) छस् with वि-विलाती	(45) झ् with प्र-प्रद्रात्री
(39) कथ् with वि-विकृती	(46) मथ् with प्र-प्रमायी.
(40) लम्भ् with वि-विलम्भा	(47) वद् with प्र-प्रवादा
(41) लप् with अप-अपटापी	(48) वस् 1st conj with
(42) ङप् with वि-विटापी	प्र-प्रवामी.

7 The following words are formed by the termination
अक (बुज)

(1) निद्-निन्दक	परि-परिवादक
(2) हिम्-हिसक	(9) भाप् with वि and आ
(3) क्तिम् (4th and 9th conj)	व्यामापक
केशक	(10) असूय्य अमूयक
(4) खाद्-खादक	(11) देन् and (12) दृश्
(5) नद् with वि (Causal)	(both with any preposition)-
विनाशक	आदेयक, आक्रोशक, परिदेयक,
(6) क्षिप् with पार-परिक्षपक	परिप्रोशक, but दवयिता and क्रोश
(7) रट् with परि-परिराटक	(by वृन् without a preposition)
(8) वद् (Causal) with	

8 Intransitive roots implying motion and sound take अन
(युच्) as -चर्चलन, चुप्चोपन creeping, कम्पकम्पन शब्दगन्धन,
र खण, but पठिता (विगाम्) by वृन् here पठ् is transitive

9 Intransitive Atmanepadi roots beginning with conso-

6 (37-40) वीर्यपानकथयप्रमन ॥ एतेभ्यो वतुभ्या उपपद उपपदे पितुन् स्यात् ।

6 (41-42) अव च लप् ॥ अस्माद्वातारप उपपद चरागादीन् पितुन् स्यात् ।

6 (43-48) प्रे लभृमथयद्रम ॥ १ उपपदे लभदिभ्या पितुन् स्यात् ।

7 (1-10) निन्द हम् कृगवादिनामपरिप्रोशपरिवदिप्रभाषामूया वृन् ॥
पमम्य ॥ प्रथमा । तिस्रादभ्यो १ वृन्-वन्तच्छायादिषु कर्तृषु वृज स्यात् । शुभ्र पित्र वृज
यथन प्रथम ताडितेन व कम्पयार्थेन तत्रादया १ भव ॥

7 [11-12] निवृत्तोश्चार्थार्थ ॥ न्ययन मुगवासन उपपद वृज स्यात् ।

६ चान्नानां य दृढमकृगुच । चान्न यागद्वयमाय वृज स्यात् ।

७ धनगानध ह्वा ॥ अनुदमया धनगानादकमममनय वृज स्यात् ।

nants except मूढ्, दाप् and दीक्ष्, take अन (युच्), as -वृत् वर्तन, वृच् वर्वन, but भविता, एषिता, वसिता (वह्मन्), सृद् सृदिता, दीप् दीपिता, and दीक्ष् दीक्षिता

10 The roots जु, चक्रम्य, दद्रम्य, मृ, गृध्, जल्, शुच्, लप्, पत्, and पद् take अन (युच्), as जवन swift, चक्रमण moving about, दद्रमण, सरण, गर्धन, जलन, शोचन, लपण, पतन, पदन जु is a Soutra verb

11 (a) Roots having the sense of anger and decoration take अन (युच्), as क्रुध क्रोधन, रुप् रोपण, मुण्ड् मुण्डन, भूष् भूषण, but क्रूय् क्रूयिता, क्षमाय् क्षमायिता.

(b) The roots ending in य do not take this termination they take तुन्, as -कृत्य् कृत्यिता, क्षमाय् क्षमायिता.

12 The roots लप्, पत्, पद, स्था, भू, वृष् हन्, कम्, गम् and शृ take उक् (उक्त्र) as लापुक, पातुक, पादुक, स्थायुक, भावुक, वर्षुक, धातुक, कामुक, गामुक, शारुक Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and other penultimate short vowels take गुण य् is added after स्था by आतोयुक् &c note 16 page 259 and हन् changes its ह to घ्

13 The roots जल्प्, भिक्ष, कुट्ट, लुण्ट् and वृ take आक (पाकन्), as -जल्पाक talkative, भिक्षाक, कुट्टाक, लुण्टाक and वराक low The feminine of these is formed by adding ई, as -वराती

सूददीपदीक्षश्च ॥ एभ्यो युचप्रत्यया न स्यात् ।

10 जुचक्रम्यदद्रम्यसृगृध्रज्वलजुचलपपतपद ॥ एभ्यो धातुभ्यो युच् स्यात्तच्छ्रुतिरिति कृत्यु । 'जु इति सौत्रा वातु गतो वग च ॥ अनुदात्ततश्चे तेऽनृणसिद्ध पदप्रहण एव पतपदयुक्ता बाधा माभूदिति । तेन ताच्छालिकेषु परस्पर वारस्वरूपविधानस्ति । तनाश्रुतस्तत्र ।

11 (a) क्रुधमण्डार्थेभ्यश्च ॥ कृ उरूपे । मडिभयायाम् । इत्येतदर्थेभ्यश्च धातुभ्यो युचप्रत्यय स्यात् । (b) न य ॥ यकारा ताद्धातोर्बुचप्रत्ययो न स्यात् ।

12 लपपतपदस्थाभूवृषहनभमगमशृभ्य उक्त्र ॥ लपादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छ्रुतिरिति कृत्युपञ्च स्यात् ।

13 जल्पभिक्षकुट्टलुण्टवृड पाक ॥ तपादिभ्यो णट्प्रत्ययस्तच्छ्रुतिरिति कृत्युपञ्च स्यात् । यकारो चाप्येव ।

21 The roots इ, नश्, जि, सृ and गम् take the termination वर (करप्), as —इत्वर a traveller, नश्वर, जित्वर, सृत्वर moving and गत्वर The feminine is formed by adding ई, as —इवरी, नश्वरी, गत्वरी &c त is added by note 10-11 page 301.

The root गम् loses its final before this termination

22 The root जागृ takes the termination ऊक, as —जागृक wakeful

23 The frequentative bases of यज्, जप् and दश् take ऊक, as यायनूक one who performs frequent sacrifices, जङ्गूक, ददशूक

24 The roots नम् कम्प्, सिम्, जस् with अ (नञ्), कर्, हिस् and दीप् take र, as —नम्न, कम्प्र, shaking, स्मेर, अजस्त्र (always, constantly) कम्प्र, हिस्त्र and दीप्त्र brilliant The feminine of these is formed by adding आ, as —नम्ना कम्प्रा &c

25 The desiderative base of roots, and the root शस् with आ ' to wish ' and भिक्ष take उ, as —चिकीर्षु wishing to do, आशामु, भिक्षु .

26 The roots विद् 2nd conj and इष् make बिन्दु intelligent and रच्छु, here विद् and इष् become विन्द and इच्छ respectively

27 The roots धा, कृ, सृ, गम् जन् and नम्, take the termination इ (कि), before which the root assumes its Perfect base, as दधि, चकि, ससि, जग्मि, जज्ञि, नेमि

21 इण् नञि सतिभ्य क्वरप् ॥ इण् नश् नि सृ इत्येतेभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादि कर्तुं क्वरपप्रत्यय स्यात् । पकारस्तुगर्थे । गन्धरश्च । गमेरनुनासिकेण क्वरपप्रत्ययश्च ।

22 जागृक ॥ जागर्ते कृक स्यात् ।

23 यजजपदशाय ॥ एभ्यो यङ्प्रत्यय ऊक स्यात् ॥ दशामिति भाविना न गोपन निर्देशः ।

24 नमिकम्पिस्म्यजसकमहिसदीपो र ॥ नम्यादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिपु कर्तुं र प्रत्यय स्यात् । जमिर्नञ्पूर्वक क्रियासातत्ये वर्तते । अनद्यम् सततमित्यर्थः ।

25 सनाशसभिक्ष उ ॥ सन्निति सन्प्रत्ययान्ता गृह्यते । सन्नन्तभ्या धातुभ्य आर्ष सभिमेष तच्छीलादिष कर्तुं उ प्रत्यय स्यात् । ' आश्चास इच्छायामि ररि प्र, णम् । न शम् स्तुयर्थेन ।

26 बिन्दु रिक्षु ॥ वेत्तुर्नुम् । इषेच्छवमुक्कारश्च प्रत्ययो निधायते ।

27 [भाषाया धातुसुगमिन्ननिभ्य किञ्चिन्नो वञ्च्यौ]

28 The roots मान्दि, वाचदि, वाचदि and पापति are formed by adding ड (कि) to the frequentative bases of सद्, चह, च् and पत respectively पत् does not take नी here

29 The roots स्वप्, तृप् and धृप् take नत् (नतिङ्), as -स्वप्नक् drowsy तृष्णक्, धृष्णक् bold

30 The roots नृ and वद् take आरु, as -शरारु noxious वन्दारु

31 The root भी takes the terminations रु, रुक् or रुक् as -भीरु, मायुक्, मायुक्.

32 The roots स्या, ईश, भाम्, पिस् and फस् take वर (वरप्) as -रमार, ईश्वर, मास्वर, पेस्वर-destructive and विरुस्वर expanding

33 The frequentative base of या also takes this termination, as -यायावर a vagrant

34 The roots भ्राज, भाम्, ध्रु, वि+धृ, ऊर्, पू, जु, लु with गत take विप्, as -विभ्राट्, विभ्रातो, विभ्राज, भा, भामो, मात, भ्रु, ध्रु, ध्रु, विधुत्, विधुतो, विधुत, ऊर्-ऊर्, ऊर्जो, ऊर्ज, पू, पुरा-र, पू, पू, लु, *प्रायश्चुत् a priest

§ 35 Some other roots also take this termination, as -ष्ट् (ष्टि), भिद् (भिद्), युक् (युक्).

- 35 (a) The roots वच्, प्रच्छ, स्तु with आयत्, पु with कट्, जु and श्रि take क्तिप् before which their vowel is lengthened and सप्रसारण prohibited, as —वाच-ग्, शब्दप्राट्, आयत्स्तू, (आयत् स्तौति), कट्पू (कट् प्रसते), जू and श्री (श्रयति हरिम्)
- (b) The roots द्युत्, गम् and हु take this termination, before which the root is reduplicated as in the Perfect, and the vowel of हु is lengthened as —द्विद्युत्, जगत् and जुहू.
- (c) The root दृ to fear, forms ददृत् by reduplication and the shortening of the final vowel
- (d) The root धै takes सप्रसारण and forms धी.

36 The root भू takes क्तिप् to signify a security or a proper name, as —प्रतिभू (धनिकाधमर्णयोरन्तरे यस्तिष्ठति विश्वासार्थं स one who stands between the creditor and the debtor for assurance, a security), मित्रभू and निभू are proper names

37 The root भू with वि, प्र, or सम् takes the termination उ (डु) when it does not signify a proper name. Before this termination the final vowel of this root is dropped, as —विभु (व्यापक), प्रभु (a lord), सम्भु. (जनिता the Creator), otherwise विभू a person called Vibhu.

38 मितद्भु (मित द्रवतीति), शतद्भु (शत द्रवतीति), शम्भु (श मावयतीति) and other words of the same nature are made up by this termination

दक्षिप्रहण विध्यन्तरोपसग्रहार्थम् । क्वचिद्दीध । क्वचिद्विर्वचनम् क्वचित्सम्प्रसारणम् । क्वचिदसप्रसारणम् । क्वचिद्रस्व ।

- 35 (a) [विचवचिप्रच्छयायत्स्तुकट्पुजुध्रीण दीर्घोऽसप्रसारण च]
 (b) [द्युतिगमिजुहोतीना द्वेच] दक्षिप्रहणादभ्यासज्ञा । [जुहोतेर्दीर्घश्च]
 (c) [दृभय इत्यस्य ह्रस्वश्च] [द्वेच]
 (d) [ध्यायते सप्रसारण च]

36 भुव सज्ञान्तरयो ॥ भवतेर्भातो सज्ञायामन्तरे च गम्यमाने विवप्प्रत्यय स्यात्

37. विप्रसभ्यो ब्रूमज्ञायाम् ॥ एभ्यो भुवो डु स्यात् तु सज्ञायाम् ।

38 [मितद्भु दिभ्य उपसर्गानम्] शम्भु । अतर्भादितण्यर्धोऽन भवति ।

CHAPTER XIX.

ABSTRACT NOUNS.

1. Abstract nouns are formed by the termination अ (घञ्), before which the final vowel and the penultimate अ take इद्धि and other penultimate vowels take गुण. The final च् and र् of a root are changed to क् and ग् respectively; as:—पच-पाकः, यज्-त्यागः, नांकाशः, शमः, आचामः, कामः, † स्फारः, स्फाठः. * This termination expresses also Karakas other than agent (कर्ता); as:—प्रासः (प्रांस्यन्ति तम्) a lance i. e. that which men throw; आहारः (आहरन्ति अस्माद्रसम्) food i. e. that from which they take juice &c.

2 (a) The final vowel of a preposition is sometimes lengthened when compounded with a word formed by अ (घञ्) suffix, when the whole word signifies any other sense than man; as:—परिहारः, or परीहारः; but निपादः a forester, a man.

2 (b) Terminations used to form abstract nouns are also used to express futurity when one action depends upon another; as:—यागाय याति he goes to sacrifice; मृतये व्रजति.

2. (c) The termination अ (घञ्) is added to all roots to express measure or number; as:—एकस्तण्डुलनिचायः one heap of rice; द्वौ शूर्पनिष्पारी; द्वौ कारा.

1 भारे ॥ गिद्धाख्यायने घातये घातोर्षञ् स्यात् । ग्राध्यरुता क्रिया तत्र घातयति धन्यता ॥ गिद्धमावस्तु यस्तस्या. त घनादिनिबन्धन ॥ १२॥

६ घञ्तेरे चकारके संज्ञायाम् । वर्णान्तेहारके संज्ञायाम् विषये घातोर्षञ् स्यात् । ग्रामः (ग्रा यति र्ति) । आहारः (अ हरिते रगोऽस्मादिति । † स्फुरति स्फुरन्त्योर्षञ्ति ॥ अन्त्या (अन्त्यास्यादाय । The vowel of स्फुर् and स्फुर् is changed to आ.

2 (१) उपसर्गस्य घञ्यमनुष्ये बहुलम् ॥ उपसर्गस्य बहुलं शेषः स्यादनुष्ये परे । न तु मनुष्ये ।

2. (७) मन्त्ररयणम् ॥ मन्त्ररयणे । मन्त्र इति ग्रहण ये घनादयो सिद्धिनाम्ने च भारवन्ता भारवन्ता इति क्रियागन्तुपदे क्रियायोगो भवति । [क्रियायोगेन सिद्धिने मन्त्रिनाम्ने तुमुना यथा मा नृदति पुनरिति ॥

2 (c) परिमाणायार्थं संवेदः ॥ परिमाणायार्थं सम्प्रमानाया संवेदो भावः ॥

The termination अ (अच्) or अ (अप्) does not express this sense

1 (d) The termination अ (घञ्) is added to the roots पद्, रुज्, विश्, and स्पृश् to express agent in general, as — पाद a foot (पद्यतेऽसौ), रोग (रुजतीति), वेश (विशतीति), स्पर्श (स्पृशतीति) a disease.

2 (e) The root सू takes अ (घञ्) when its agent is such as lasts for a long time, as सार (सरति कालान्तरमिति) in essence.

2 (f) The root सू takes अ (घञ्) to express a disease a fish, or strength, as अतिसार (रुधिरादिकमतिशयेन सारयतीति), वितार (a kind of fish), सार (strength)

2 (g) The causal of दृ and जृ take अ (घञ्), to denote agent. Before this termination the अच् of the causal is dropped, as — दारा (a wife दारयन्तीति), जारा (paramours जारयन्तीति)

2 (h) The termination अ (घञ्) is added to the root इ with अधि 'to study' to express कर्म or अपादान, as — अध्याय (अभ्यास इति), उपाध्याय (उपेत्यास्मादधीयतइति) *The feminine is formed by optionally adding ई, as — उपाध्याया or उपाध्यायी

2 (i) The root शृ takes the termination अ (घञ्) when the word thus formed expresses (1) 'wind', (2) 'colour', or (3) 'covering', as — शार

अच् म्यात् । अजयोर्वाचनार्थमिदम् । आख्याग्रहण कृदिनिरासार्थम् । तेन सख्याऽपि गृह्यते न प्रत्यायेव । घञा खाप्रत्ययास्तु न वाच्यन्ते । एका तिलोच्छिन्ति । द्वे प्रसूती ।

2 (d) पदरुचिविशस्पृशो घञ् ॥ पदादिभ्यो धातुभ्यस्त्रिष्वपि कालेषु घञ् प्रत्यय स्यात् ।

2 (e) सू स्थिते ॥ सू इति लुप्तविभाक्तिकम् । सत्तै स्थिते कर्तार घञ् स्यात् । अस्मा इति कालान्तरस्यायौ पदार्थे उच्यते । म । च । तिष्ठन् कालान्तरसरताति धात्वर्थस्य कर्ता गुणदा ।

2 (f) [भ्याधिमस्पर्शेऽपि वक्तव्यम्] अतिसार । अन्तर्भावतत्पर्ययोऽत्र सति ।

2 (g) [दारजारौ कर्तारौ णिलुक्च]

2 (h) इडश्च ॥ इडो धातोर्घञ् प्रत्यय स्यात् । अचोऽपवादः ।

४ [अपादाने खियमुपसर्गयानम्] ॥ तदन्ताच्च वा टीप् ॥

2 (i) [शृ वायुवर्णनिगृह्ये] 'शृ' इति निमित्तो निर्देशः । शारो वायु । करणे घञ् । शारो वर्थः । चित्रनिरणमिह धात्वर्थः । निरियतेऽभ्यासप्रतऽननति निरयतानावरणम् । क । हल्काकरण क । "गौरवाकृतनाशार प्रायेण शिशिरे हृज् । अहृतप्रारण इत्यत्र ।

10 The root मी with अ or उद् takes अ (घञ्) as—अनानः (lowering), उन्नाय. (lifting up) § the word उन्नय is formed by अ (अच्)

11 The roots डृ, स्तु, स्तृ, all with the preposition प्र take अ (घञ्), as—प्रदायः, प्रस्तायः, प्रस्तानः, but द्रयः, स्तयः, स्तनः

12 The roots पू with निस् and लू with अभि take अ (घञ्); as—निष्पावः, अभिलायः ; but पवः, लवः.

13 The root गृ with the preposition उद् or नि takes अ (घञ्); as—उद्धारः (समुद्रस्य); निगार (देवदत्तस्य); but गरः.

14. The root कृ preceded by उद् or नि takes अ (घञ्), when the whole word thus formed signifies the scattering of corn; as—उत्कारः, निकारः; but भिक्षोत्कारः, पुष्पनिकारः.

15. The root स्तु with सम् takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies a particular place for sacrifice, as—संस्तानः. (समेत्य स्तुवन्ति यस्मिन्देसे छन्दोगा. स देसः); but सस्तयः (परिचयः close acquaintance).

16. The root स्तृ with प्र takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies a thing not belonging to a sacrifice, as—प्रस्तारः ; but प्रस्तरः. [मुष्टिविशेषः. (बर्हिषः)]

17. The root स्तृ with वि takes अ (घञ्) when it signifies the extension of an object, but not that of a word, as—विस्तारः; but शब्दविस्तरः, तृणविस्तरः.

10. अवोदोनिव. ॥ ' अव, उद् ' इत्येतयोः उपपदयोर्नयतेषां तोषम् स्यात् । कथम् ' उपपदयोः नाम् ' कृष्णलुप्तोऽवहुलमित्यर्थः ॥

11. प्रे मुस्तुमुय ॥ प्रशब्द उपपदे ' डृ, स्तु, स्तृ ' इत्येतेषां धातुभ्यो घञ् स्यात् ।

12. निरूप्यो पूर्वो ॥ पू इति पूरूपयोः सामान्येन ग्रहणम् । स्तृ छन्दः । यस्मिन् सुप्रसङ्गः स्यात् । निरतिपूरयोः पूरुषात्त्वोऽप्यम् स्यात् । नन्वप्यते शब्दादपि निरूप्यो धान्यविशेषः ।

13. वन्वोऽग्रः ॥ गृ शब्दे । गृ निगरणे । द्वयोरपि ग्रहणम् । उन्वोऽप्यपदेऽप्यपि स्यात् ।

14. कृषान्वे ॥ कृ इत्यस्मादाग्न्यविषयस्मादुन्वोऽप्यम् स्यात् । विशेषापत्त्यकारितेर्ग्रहणं न दिगधिष्य । अत्रभिधानात् ।

15. यज्ञे गमिष्य ॥ यज्ञविषये प्रयोगे संपूर्णस्तीर्णे त्रि स्यात् ।

16. प्रे योऽप्ये ॥ अयम् इति चोद् । यम् इति प्रकृतत्वात् । स्तृन् आच्छादने । यज्ञे शब्दोऽप्युपपदे यम् स्यात् न चोद् विषयः प्रयोगे भवति ।

17. प्रयत्ने वाचतरे ॥ विस्तारोऽप्युपपत्त्येऽप्यम् स्यादाच्छादने प्रयत्ने । प्रयत्ने विस्तारः ।

18. The root स्तृ with वि takes अ (घञ्) when it signifies the name of a vedic metre; as:— विष्टारपङ्क्तिः the name of a metre (छन्दः) In this word the स् of the root is changed to स्तृ.

19. The root ग्रह् with उत् takes अ (घञ्); as:— उद्ग्रहः lifting up.

20. The root ग्रह् with सम् takes this अ when it signifies a fist; as:— (मल्लस्य) सम्ग्रहः; the clenching of the fist of a wrestler; otherwise सम्ग्रहः (धान्यस्य).

21. The roots नी with परि and ई with नि take this अ (घञ्), when the whole word thus formed signifies gambling and proper duty respectively; as:— परिणायः (for example:— परिणयेन शरान्दहन्ति; समन्तान्नयनेनेत्यर्थः); न्यायः (एवोऽत्र न्यायः उचितमित्यर्थः); but परिणयः (a marriage); न्ययः (नाशः ruin).

22. The root ई with परि takes अ (घञ्) when it signifies a proper turn; as:— पर्यायः; but पर्ययः (फलस्य the lapse of time).

23. The root शी with वि or उप takes अ (घञ्) to signify a turn; as:— तव विशायः thy turn of sleeping; but विशयः (सशयः a doubt); तव राजोपशायः thy turn of sleeping the king. उपशयः (समीपशयनम् sleeping near.)

24. The root चि takes अ (घञ्) when it signifies the taking of a thing by the hand, (if it does not refer to stealing); as:— पुण्यप्रचायः, फलप्रचायः; but प्रचयः (वृक्षाप्रस्थानां फलानां पट्या प्रचयः)

18 छन्दोनाशि च ॥ विपूर्वास्तृणाते-छन्दोनाशि घञ् स्वात् । विष्टारपङ्क्तिः । छन्दोनाशोऽस्मिन्प्रशरणीत्यधिकरणे घञ् । ततः कर्मधारयः । छन्दोनाशि च ॥ विपूर्वास्तृणाते-छन्दोनाशस्य सत्यस्य स्वात् ।

19 अदि ग्रहः ॥ उत्तुपदे ग्रहे घञ् स्वात् । अगोऽपवादः ।

20 समि मटी ॥ सम्प्रापदे ग्रहे घञ् मतिविषयत्वेद्वावयो मकटि ।

करोति), पुष्पप्रचयः (चौर्येण) the gathering of flowers by theft.

25. The root चि takes अ (घञ्) to form words expressing (1) a habitation, (2) a sacrifice (चिते), (3) a body, or (4) collection. In this formation च् of the root is changed to क्; as -1 कार्शनीकायः, 2 आकाशमग्निं चिन्वीत 3 काय, 4 गोमयानिकायः; but चयः (by अच्), †काष्ठनिचयः (much wood) In this last example, a large quantity is expressed, not collection. *निचेकायः (गोमयानाम्) collecting cow dung again and again.

26. The root चि takes अ (घञ्) to form words expressing a collection (not made up by heaping one upon another) of animals. Here also च् of the root is changed to क्; as- भिक्षुनिकायः; but सूकरनिचयः (a collection of young boars formed by heaping one upon another at the time of sucking); ज्ञानकर्मसमुच्चयः.

27. Roots in general take अ (णच्) to form feminine abstract nouns to express reciprocal action. Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and other penultimate short vowels take गुण. * The words take ई as a feminine termination, as:-व्यापकोशी (mutual abuse); व्यापहासी (mutual laughter).

28. Roots take ईन् to form words expressing completeness and then the termination अ is added to the word, and the

25 निवासचितिशरीरोपसमाधानेष्वादेश्च कः ॥ एषु चिनेतेर्षन् । धातोरादेश्च क्कारः । उपसमाधानं राशीकरणम् । तच्च धातुर्नयं । अन्ये प्रत्ययार्थस्य कारकस्योपाधिभूता । * वे क इति वक्तव्यं आदेरित्युक्तिर्विदुक्कयादेरेव यथा स्यादिति । गोमयानां निचेकायः । पुन पुनाराशीकरणमित्यर्थः ।

† बहुत्वमत्र विवक्षितं नोपसमाधानम् ।

26. संघे चानैतत्तत्तार्थे ॥ उत्तरे चाधरे चोत्तराधरात्मनेवा भावस्तद्विमार्थके संघे सन्ने चैर्षम् । आदेश्च कः । प्राणिनां समुदायः स्रग्धः । स च द्राम्या मरु राभ्यां भवति । एकधरे समावेशनैतत्तत्तार्थेण वा । तत्रोत्तराधर्ययुंदासादनरो गृह्यते । *Madhalya*

27 कर्मण्यतिहारे णच् स्त्रियाम् ॥ कर्म-क्रिया व्यापहार-परस्पर करणम् । कर्मण्यो हारे गम्यमाने धातौर्णचप्रत्ययो भवति ललिते वाच्ये । तच्च भावे । चकारो विशेषणार्थः । * णच् स्त्रियाम् ॥ स्त्रियां विहितगजन्तात्स्वाधेऽन् स्यात् । अस्मन्तवान्दीप् ।

28. अभिविधौ भात इनुन् ॥ अभिविधिरभिव्यासि क्रियागुणम्यासास्त्र्येन संबन्ध अभिविधौ गम्यमाने भातौभात इनुन् स्यात् । अभिनुज ॥ इनुगन्तात्स्वाधेऽन् स्यात् ।

first vowel of the word takes वृद्धि, as — साराविण वर्तते there is general confusion

29 The root ग्र with अव or नि takes अ (घञ्) to express a curse as — अनप्राहृत भयात् (अभिभव इत्यर्थ), निप्राहस्ते भूयात् (वाय इत्यर्थ), but अनग्रह (पदस्य), निग्रह (चोरस्य).

30 The root ग्रह with प्र takes अ (घञ्) to express a desire of acquiring as — पात्रप्रग्राहण चरति भिक्षु पिण्डार्थी (an ascetic wanders taking a pot with the desire of getting food); but प्रग्रहो देवदत्तस्य (The holding of Devadatta)

31 The root ग्रह with परि takes this termination to express a sacrificial thing as — परिप्राह (सस्येन वेदे स्वीकरणम् a fencing round the sacrificial altar), but परिग्रह ' seizing or grasping ' (परिग्रह दण्डनस्य).

32 The root वृ with नि takes अ (घञ्) to express the name of grain as — नीवार (rice growing wild), but निवरा कन्या (an unmarried woman, a virgin)

33 The roots श्रि यु, पू and द्रु with the preposition उद् take अ (घञ्) as — उद् श्रय rising, mixing, purifying, flying; उद्याव, उद्राव उद्राव.

34 Root र् and ड with आ take अ (घञ्) optionally, as — आरय or आरय by अप्), आग्रय, or आग्रय (by अप्)

35 The root ग्रह with अव takes अ (घञ्) optionally to

29 अत्र ग्राह्यप्राह ॥ ' अव, नि ' इत्येतेषां पराद्वे प्रदेष्टुं स्यादाकोणे गम्यमाने ।

अत्र ग्राह्यप्राह ॥

express the with-holding of rain; as:—अवप्राहः; but अवग्रह (by अप्). Both these words mean the 'withholding of rain, a draught'; but अवग्रहः (पदस्य).

36. The root ग्रह् with प्र takes अ (घञ्) optionally to express (1) तुलासूत्रम् a string of the balance, or (2) reins; as:—(1) तुलाप्रग्राहेण or प्रग्रहेण चरति, (2) प्रग्रहः, or प्रग्राहः (The rein of a horse.)

37. The root वृ (वृञ्) with प्र takes अ (घञ्) optionally, when the whole word thus formed expresses a particular sort of covering; as:—प्रावारः or प्रवरः; but प्रवरा (गौः, प्रशस्ता इत्यर्थः).

38. The root भू with परि takes अ (घञ्) optionally to express disrespect; as:—परिभावः or परिभवः; but परिभवः (सर्वतो भवनम् surrounding).

39. (a) roots ending in इ take the termination अ (अच्) to form abstract nouns and to express case-relations (कारकाणि) except the nominative and the genitive. This termination is strong; as—चि-चयः, जि-जयः, क्षि-क्षयः, इ-अयः; (b) the roots भी, वृप् and others take अ (अच्) and not त (क्त) to form neuter abstract nouns; as:—भयम्, वर्णम्.

40. Roots ending in ऋ, उ, ऊ, take अ (अप्) This is also a strong termination; as:—कृ-कृरः scattering, गृ-गरः poison, शू-शरः an arrow यु-यवः, लू-लवः, पू-पवः.

36. (1) प्रे वणिजाम् ॥ प्रे ग्रहेर्धञ् वा वणिजां संग्रन्धी नेत्प्रत्ययार्थः । तुलामूत्रमिति यावत् ॥ (2) रश्मो च ॥ प्रे ग्रहेर्धञ् वा रश्मिष्वे प्रत्ययान्तेनाभि रीयते । रथादयुक्तानामश्वादीनां सप्तमनाथो रज्जरश्मिरिह गृह्यते ।

37. वृणीतेराच्छादने ॥ प्रे वृणीतेर्धञ् वा प्रत्ययान्तेन चेदाच्छादनविशेष उच्यते ।

38. परो भुवोऽवज्ञाने ॥ परिशब्द उपपदे भूधातोर्धञ् वाऽवज्ञाने गम्यमाने । अवशानमसत्कारः ।

41. The root स्तृ with वि takes this termination अ (अप्) to express a tree or a seat, and then the स् of the root is changed to प्; as:—विष्टरः; but विस्तरः (वाक्यस्य).

42. The roots ग्रह्, वृ, दृ, चि with नि, गम्, वश् and रण् take अ (अप्); as:—ग्रहः a planet, वरः a boon, दरः a cave, निश्चयः, गमः, वशः, रणः.

43. The words प्रस्थः (प्रतिष्ठन्तेऽस्मिन्निति a summit), प्रक्षः (प्रक्षायस्मिन्निति a vessel for bathing), प्रपा (प्रपिबत्यस्यामिति a place where water is distributed to travellers), आधिधः (आदिष्यन्तेऽनेनेति an awl, a drill), विघ्नः (विहन्यन्तेऽस्मिन्निति an obstacle), आयुधम् (आयुष्यन्तेऽनेनेति a weapon), and others of the same kind, are formed by the termination अ (क) used in the sense of घञ्.

44. The roots कृ, छिद्, कृम् and some others are reduplicated before this अ (क); as:—कृ-चक्रम्; छिद्-चिह्नितम्; कृम्-चक्रसः.

45. The root अद् with a preposition takes the termination अ (अप्), before which अद् becomes घञ्; as:—*प्रघसः voracious, विघसः; but घासः grass (by घञ्).

46. The root अद् with नि takes अ (अप् or ण); as:—न्यादः feeding, नियसः eating.

47. The roots व्यर् and जर् without any preposition take अ (अप्); as: व्यधः a wound, जपः; but आव्याधः, उपजापः (by घञ्).

41. वृक्षमनयोर्विष्टरः ॥ अनयोर्विष्टरस्य छः घञ् निपातने । विष्टरो वृक्ष आसनं च ।

42. ग्रहद्वयनिधिगमनश्च ॥ ग्रहादिभ्यो घातुभ्योऽन्त्यस्य ण्यत् । पञ्चमेऽपवादः ।

[घाताभ्योऽप्यण्यन्तानाम्]

43. [घञ्घे कविघ्नतम्] [म्यग्रतन्त्यधिद्विमुष्यधम्]

44. [द्विष्यन्तेने के हृन्नादीनामिति घञ्धम्]

45. वयसोऽद् ॥ उपगमो उपपदेऽर्थोनेत्यप् ण्यत् । छ घञ्धोश्च ॥ अदेर्घञ् ण्यत् ।

46. नी ण च ॥ ननुतदेऽदेर्घञ्धोऽप्यद्वयम् ।

47. व्यधनसोऽनुगमने ॥ ' व्यध्, जर् ' इत्येवौगुणार्थोऽप्यप् ण्यत् । घञ्धोऽप्यद्वयम् ।

62 The root हन्, without any preposition, takes अ(अप् or घन्) to form an abstract noun and before this अ (अप्) न् is substituted for हन्; as —वध, घात'.

63 The root हन् takes अ (अप्) to express 'hard substances' and then the ह् of the root is changed to घ्, as —अभवन, दधिवन. In the expression घन दधि, the abstract noun घन (thickness) is used in the sense of the concrete one.

64 The root हन् with अन्तर् takes अ (अप्), and the root is then changed to घन् to express a country, as —अन्तर्घन or अतर्घण (a name of a village in the country of वाहीक). In the second example न् is also changed to ण् according to another reading.

65 The root हन् with प्र forms प्रघण, and प्रघाण, meaning a portion of a house (a portico, a porch before a house), otherwise प्रघात.

66 The root हन् with उद् forms उद्घन to express a carpenter's bench, (the plank on which he works) otherwise उद्घात uneven.

67 The root हन् with अप forms अपघन, meaning a member of the body (hand or foot, and not the whole body), otherwise अपघात.

68 The root हन् with अयस, वि or दृ takes the termination अ (अप्) in the sense of instrument (करण), and then घन is

62 हनश्चवध ॥ अनुपसर्गादन्तेर्भावेऽप्य स्वार्द्धादेशश्चान्तादात् । चाद्धम् ।

63 मूर्तेौ घन ॥ मूर्ति काठिन्यम् । तस्मिन्प्रभिधेये हन्तेरप् स्याद्धनश्चादेव । कथं 'घन दाध' इति । धर्मशब्देन धर्मा लक्ष्यते ।

64 अन्तर्घनो देशे ॥ अन्तर्घन इति पाठान्तरम् । अन्त पूर्वोदन्तेरप् प्रत्यय, स्याद्धना देशश्च देशोऽभिधेये । अन्तर्घन । बाह्यकेषु देशविशेष उच्यते ।

65 अगारैकदेशे प्रघन प्रघाण ॥ प्रपूर्वस्य हन्ते 'प्रघन, प्रघाण' इत्येतेौ शब्दौ निपात्येते अगारम्भदेशे वाच्ये । द्वारदेशे द्वौ प्रघाणवलिङ्गौ । आभ्यन्तरो बाह्यौ । तत्र बाह्यप्रकोष्ठे निपातनमिदम् । प्रविशद्भिज्जनैः पादैः प्रकर्षणं हन्तेत इति । प्रघन, प्रघाण । कमध्यप् । पक्षे वृद्धिः ।

66 उद्घनोऽस्याधानम् ॥ उत्पूर्वस्य हन्तेरुद्घन इति निपात्यतेऽप्युद्घानं चेद्भवति । अस्याधानमुपरिस्थापनम् । यस्मिन्प्रकोष्ठेऽन्यानि काष्ठानि स्थापयित्वा तद्वन्ते तदभिधायत । अधिस्तरणेऽप् ।

67 अपघनोऽङ्गम् ॥ अपपूर्वस्य हन्तेरपघन इति निपात्यतेऽङ्गचेत्तद्वति । अङ्गं शरीरावयव । तच्च न सर्वं किन्तु पाणि पादश्चेत्याहुः । करणऽप ।

68 करणेऽयोविद्गु ॥ एप् हन्त करणेऽस्वाङ्गनादेशश्च अयो हन्यनेऽनेनेत्यने

substituted for हन्, as —अयोधन a forge-hammer, द्रुघन (द्रुघण according to some grammarians)

6.) The root हन् with स्तम्भ takes अ (क or अप्) in the sense of instrument (करण) Before this अ (अप्) घन् is substituted for हन् as —स्तम्भन (a hoe) fem स्तम्भना, स्तम्भवन् fem स्तम्भवना, otherwise स्तम्भवात्

70 The root हन् with परि takes अ (अप्) in the sense of परिण and then घ् is substituted for हन् as —परिघ (a bar), *पडिघ

Note—The र् of परि is optionally changed to ल् before घ or अङ्, as —पर्यङ्क or पर्यङ्क

71 The root हन् with उप takes अ (अप्) (before which the penultimate अ is dropped) to express proximity, as —पर्यतोपग्नो दश (a country lying near a mountain), otherwise पर्यतोपवात्

72 The root हन् with the preposition सम् or उद् takes अ (अप्) to express collection or praise respectively Here हन् drops its final अन् and ह् is changed to घ्, as —सघ (a collection of animals) उद्घ (मनुज्यागाम् an excellent man), otherwise सघान (सहननम् union)

73 The root हन् with नि takes अ (अप्) drops its अन्, घन । दुर्द्वय म हन्याऽनेनेति दुर्गम दुघण इत्यङ्के । संक्षेपा कुटारस्य । पूर्वपदास्सशया मग शान ण्वम् ।

69. स्तम्भ क च ॥ स्तम्भ उपपदे हन्ते करणे क स्यादप्य । अप्यथे घनादेशश्च ।
70 परी घ ॥ परी हन्-तर्प्स्वाकारणे घश्चादेश । परेहन्त्यतेऽनेनेति परिघ । *परेष घङ्गो ॥ परेरेषस्य लो वा स्वाद्धशब्दऽङ्कशब्द च । इह तर्प्त्तमरीच इति वृत्तिमस्य न प्रत्ययऽप्याख्यानात् ।

71 उपप्र आश्रये ॥ उपपूर्वाद्ध-तर्प्स्वादुपधालोपश्च । आश्रयशब्देन सामीप्य ऽक्ष्यते । पवननाशद्वयने गाम्भीर्येण गम्यत इति पवनोपप्र ।

72 सघोर्द्धः गगप्रशस्यो ॥ समुद्रोदयदयोद्दतेरप प्रलयः स्यद्विगोपा घन् च निपातने यथानुष्टुपगणऽभिधेय प्रशमायां गम्यमानयाम् । सहनन सघ । भावऽपु । उद्घया (उद्घया शयत) इत्युद्घ । कर्मण्यर् । गलघाना बुद्धयधत्वाद्धनिर्द्धानि ।

73 निरे निमित्तम् ॥ निरुत्पाद्वन्तरप् प्रत्ययद्विगोपा घञ् च निरत्यय । निमित्त चेद्भिषयं भवति । भगवान् । निमित्तम् । निर्विरोध इत्यन्त पुनश्च शते निपातश्च समरोद्धपरिण हा इत्यथ ।

and changes its ह् to घ् to form the word निघः meaning 'a high as it is broad'; as:—निघाः(वृक्षाः trees as high as broad; otherwise निघातः a blow.

74. The roots with 'डु' as their indicative letter (अनुबन्ध take त्रि (क्रि) to form abstract nouns. The words so formed by त्रि take म् after them; as:—पच्-पक्रिमम् (पाकेन निवृत्तम् what is ripe), वप्-उत्रिमम्, कृ-कृत्रिमम्. The termination त्रि is weak.

75. The roots with a mute 'टु' form abstract nouns by अयु (अयुच्); as:—वेप्-वेपयुः trembling, श्वि-श्वययुः swelling, क्षु-क्षययुः, दु-दययुः.

76. The roots यञ्, याच्, यत्, विच्छ्, प्रच्छ् and रक्ष् form abstract nouns by न (नङ्); as:—यज्ञः, याज्ञा, यत्नः, विश्नः, प्रश्नः, रक्षणः. (The root प्रच्छ् does not undergo सप्रसारण here).

77. The root स्वप् forms स्वप्न. (a dream) by the termination न (नन्).

78. The roots दा and धा, and other roots assuming these forms except ' दा 2nd conj. to cut ' and दै 1st conj. to purify, with prepositions, take इ (कि), before which the final आ is dropped; as:—प्रधिः the periphery of a wheel, अन्तर्धिः vanishing, उपाधिः a fraud.

79. The roots mentioned in the last section preceded by their objects take इ (कि) to express a place of action; as:—जलधिः

74. द्वितः किः ॥ भावे कर्तरि च कारक इति वर्तते । ' डु ' इयस्य तस्माद्वितो घातोः किः स्यात् । अयं भाव एव स्वभावात् । कर्ममन्तुल्यम् । क्रिप्रत्ययान्तान्मपि नृन्तुल्यं । नित्यप्रहणादिर्मन्त्रियवः । अतएव कयन्तेन न विप्रहः ।

75. द्वितोऽयुच् ॥ ' डु ' इयस्य तस्माद्वितो घातोऽयुच् प्रत्ययः स्यात् । अयं स्वभावाद्भाव एव ।

76. यजयाचयतविच्छप्रच्छरक्षो नङ् ॥ यज्ञादिभ्यो घातुभ्यो नङ्प्रत्ययः स्यात् । दत्तो ' गुणवद्विप्रतिषेधार्थः । ' प्रश्ने चास्येति ' ज्ञापनाप्रत्ययप्रसारणम् ।

77 स्वपो नन् ॥ स्वपोर्घातोर्नन्प्रत्ययः स्यात् । नमरः स्वरार्थः ।

78 उपगर्गे घोः किः ॥ उपगर्गे उपपदे घुगंशेभ्यो घातुभ्यः किः प्रत्ययः स्यात् । क्तिरणमातोलोपार्थम् । उपाधीयतेऽनेत्युपाधिः ।

79. कर्मण्यधिकरणे च ॥ कर्मण्युपपदे ह्यस्तप्रदेशो घातुभ्यः किः प्रत्ययः स्यादधिकरणे

an ocean, शरधिः a quiver.

80 Roots take ति (कि) to form feminine abstract nouns. Before this termination roots in general reject the augment इ, but ग्रह and some other roots do take इ: as:—कृ-कृतिः, चि-चितिः, स्तु-स्तुति, स्फाय्-स्ताति: ह्राद with प्र-प्रहन्तिः*, † चर्-चर्तिः, कल्-फुलिः, ‡ चाय् with अप-अपचितिः.

81. The roots श्रु, यञ्, इप् and स्तु take this termination to express an instrument; as:—श्रुतिः an ear, इष्टिः a sacrifice or wish (from यञ् or इप्), स्तुतिः.

82. The roots ending in कृ and the root लृ and twenty others take this termination, which is then treated like नेष्टा the terminations त and तवत्); as:—कृ-कीर्णिः scattering, गृ-गीर्णिः praise, जृ-जीर्णिः, शृ-शीर्णिः, लृ-लृनिः, यू-यूनिः.

83 The roots ग्लै, म्ले, ज्या, and ह्रा take the termination नि; as:—ग्लानिः, म्लानिः, ज्यानिः, ह्रानिः.

84 The root पद् with सम्, वि, आ, प्रति, परि and others, takes केप् or ति (किन्); as:—संपद्-संपत्तिः, विपद्-विपत्तिः.

कारके। जलानि धीवन्तेऽस्मिन्निति जलधिः। अधिकरणग्रहणमर्थान्तरनिरासार्थम्। चकारः परत्ययानुकर्षार्थः।

80. स्त्रियां किन् ॥ स्त्रीलिङ्गे मावादी किन् स्यात्। घञोऽपवादः। अजपी तु परत्वाद्वासेते। इति नुब्रनयसिमुसरकसेषुच॥ एषां दशानाहृत्ययानामिज्ज स्यात्। [तितुं प्रेष्यग्रहादीनामिति वाच्यम्]

* ‘ ह्रादो निष्ठायाम् ’ इत्यत्र ‘ ह्राद ’ इति योगविभागात् किनि ष्वस्वः। † See note 132 page 292. ‡ तिच॥ चरद्वयोरत उस्यात्तादी किति। ‡ [च.यतेः किनि चिभावो वाच्यः]

81. [श्रुयजिपिस्तुभ्यः करणे] एभ्यो धातुभ्य किन् स्यात्करणेऽर्थे।

82. [कृज्यादिभ्यः कितिग्रहणद्वयम्.] कृ, गृ, जृ, शृ, लृ, यू, कृ, गृ, ज्या, री, स्त्री, म्ली, ह्री, एते त्वादयः। Of these the first five are उभयपदी and the rest are परस्मैपदी.

83. ग्लाम्लाम्लाम्हाभ्यो निः ॥

84. [संपदादिभ्यः विप्] [किन्नदीत्यने]

85. The roots स्था, गै, पा to drink, and पच्, take ति (क्तिन्); as- उपस्थितिः approaching, प्रस्थितिः starting, संगीतिः, संपातिः, पक्तिः cooking. The words अवस्था and संस्था are formed by the termination अ (अङ्)

86 The words given below are formed irregularly by ति (क्तिन्); as- अव-ऊतिः presenting, यु-यूतिः, जु-जूतिः, सो-सातिः, हन् or हि-हेतिः, कृत् कीर्तिः..

87. The roots व्रज् and यज् take य् to form abstract nouns, as- व्रज्या wandering about, इज्या worshipping.

88. The roots अज् with सम्, सद् with नि, पत् with नि, मन्, विद्, सू, शी, भृ and इ, take य् to form abstract nouns, as- समज्या (समजन्यस्याम् an assembly); निपद्या (निपीदन्यस्याम् a coach), निपत्या (निपतन्यस्याम् a slippery ground); मन्या (मन्यतेऽनया, गलपार्श्वशिरा the nape or back of the neck); निदा (विदन्यनया); सुत्या, (सूयतेऽस्यामिति, अभिपयः distillery), शय्या (शेरतेऽस्याम् a bed,) भृत्या wages or service); इत्या (इयतेऽनया a palanquin).

89 The root कृ takes अ(श्), य or ति; as- क्रिया, कृत्या, कृति.

90 The root इप् forms इच्छा by the termination अ (श्). Here प् of the root is changed to छ् and य is not added; then it takes the feminine termination आ.

85. स्थागापापचो भावे ॥ स्थादिभ्यो धातुभ्य स्त्रीलिङ्गे भावे क्तिन् प्रत्ययः स्यात् । अहोऽपवादः । वयम् ' अवस्था सस्थेति ' । ' व्यवस्थायाम् ' इति धातुसादृ ।

86 ऊतिवृत्तिरिति साति हेति कीर्तयन् ॥ ऊत्यादयः शब्दा निपात्यन्ते । कति । अवतेऽर्जतः उर्ययूद् । स्वरार्थं वचनम् । कृति । जुति । अनयोर्दीर्घत्वञ्च निपात्यते । मति । घटितस्यतीति प्राप्तस्यैवस्याभावो निपात्यते । सनेति यो ॥ जनसने यावे कृते स्वरार्थं तस्य तनम् । हेतिः हन्तेऽर्जितं वा । कीर्तिः । कीर्तयतः ।

87. व्रजयजोभावे वयप् ॥ व्रजयजोर्धात्वो. स्त्रीलिङ्गे भावे वयप् प्रत्ययो भवति । क्षिणोऽपवादः । पिच्छरणसु तत्र त्र तुगर्थम् ।

88 संज्ञायां समजनियदनिपतमनविद्वृज्जनीहभृणिगः ॥ समजादिभ्यः श्रिया गतौ वयप् स्यात्तज्ञायाम् । [अने, वयपि र्धातोर्यां नेति यावदयम्]

89 कृज्, ' श च ' ॥ ' कृज् ' इति धातुविभागः । कृज्, वयप् स्यात् कृत्या । कृत् पतिन् ।

90 इप् ॥ इप्भावे च. वयभादय निपात्यन्ते ।

91. चर् with पारि-परिचर्या attendance; सृ with पारि-परिसर्या going round; मृग्-मृगया hunting; अट्-अट्या a roaming; these nouns are irregularly formed.

92. The root जागृ takes अ [अ or अ (रा)]; as-जागरा or जागर्या waking. Before अ (ग) य is added to the root, the ending कृ takes गुण and then the feminine termination आ is added.

93. Derivative roots take अ to form abstract nouns; as-चिकीर्षा desire to do, पुत्रकाम्या, पुत्रीया, लोल्या much cutting, कण्ड्या itching.

94. Roots which are set in निष्ठा and end in consonants and have a prosodially long vowel in them, take अ to form abstract nouns; as-ईह्-ईहा an effort, ऊह्-ऊहा.

95. The roots with a mute प्, भिद् and others take अ (अह्) to form a feminine abstract noun. This termination is weak; but * roots ending in कृ and the root दस take गुण before this termination; as-जृ-जरा, वृप्-व्रपा, भिद्-भिदा (when it means tearing (विदारण); otherwise भित्तिः), छिद्-छिदा (when it means tearing; otherwise छित्तिः), गुह्-गुहा (when it means a cave or a medical drug, otherwise गुहिः concealment). कृ with आ-आरा (an awl, otherwise आर्त्तिः), धृ-धारा (a stream of water; otherwise धृतिः), कृ-कारा (a jail; otherwise कृतिः), तृ-तारा (a star), विद्-विदा, क्षिप्-क्षिपा, धा with श्रद्-श्रद्धा, मेध्-मेधा.

91. [परिचर्या परिमर्या मृगयाऽट्यानामुपसंख्यानम्] शो यच्च निगल्यते । परिचर्या पूजा । परिमर्या-परिसरणम् । अत्र गुणोऽपि । मृगया । मृगभक्षणे । शुरादा भदन्तः । अतो लोपाभावोऽपि । यकि ङितोपः । अट्या । अटतेः ये यकि द्यगदस्य द्वित्र्ये पूर्वभागे यकारनिवृत्तिर्दीर्घश्च ।

92. जागर्तृकारो वा ॥ पक्षे राः ।

93. अ प्रत्ययात् ॥ प्रत्ययान्तेभ्यो धातुभ्यः स्त्रियामकारः प्रत्ययः स्यात् । छिनोऽपवादः ।

94. शुराश्च हल् ॥ शुरुमतो हलन्त्यात् स्त्रियामकारः स्यात् । छिनोऽपवादः । [निष्ठायां सेट इति वक्तव्यम्]

95. भिदिदादिभ्योऽह् ॥ भिद्रपो भिदादिभ्यश्च स्त्रियामह् । गगनछिनेषु भिदादिषु निष्कृष्य प्रकृतयो वृद्ध्यन्ते । भिदा विदारणे ॥ छिदा द्वैधीकरणे ॥ शुरा गिर्योपस्थोः ॥ आरा शरुशाम् ॥ धारा जलप्रवाहे ॥ कारा दन्त्यनस्थाने ॥ तारा उदैतिपि ॥

* अदन्तोऽङितुणः ॥ अदन्तोन्तातो हरोच् गुणः स्यादह् । † कर्णेऽदन्तारोपः ॥

गोधृ गोघा, हृ हारा, क्षि क्षिया, रिख् रेखा, लिख् लेखा, चूङ् चूडा, पीङ् पीडा, वप्-वपा, वस् वसा, मृज्-मृजा, † कृप् कृपा.

96 The roots चिन्त, पूज्, कृष्, कुम्ब् to cover, and चर्च्, take अ (अङ्) or अन (युच्), as चिन्ता चिन्तना, पूजा पूजना, कथा, कुम्भा, चर्चा &c

97 Roots ending in आ preceded by any preposition take अ (अङ्) as प्रदा उपदा

* The words अद् and अन्तर are to be treated as prepositions as अद्वा, अन्तर्वा, so also अन्तर्धि (by कि) (see rule 78 page 366)

98 The causal roots and the roots आस्, श्रय् 9th conj वद् 6th conj, वन्द and निद्, take अन (युच्) as कारणा the causing to do, हारणा, आसना, श्रन्थना, घट्टना, वदना, वेदना The word आस्या is made up by the termination य (प्यत) from the root आस्

99 The root इप् takes अन (युच्) necessarily when it does not mean 'to wish,' and optionally when preceded by परि, as —अन्वेपणा the searching after, पर्येषणा, परीष्टि investigation by reasoning

100 Roots take अक (प्नुल्) to form nouns expressing the names of diseases as —प्रच्छदिका vomiting, प्रवाहिका diarrhoea निचर्चिका, but शिरोऽर्त्ति headache (by क्तिन्).

101. Roots take अक (प्नुल्) to express the meaning of the roots, as —आस्-आसिका to sit, शी-शायिका to lie down

96 चिन्तिपूजिकयिकुम्बिचर्चश्च॥ चिन्त्यादिभ्यो धातुभ्य स्त्रियामङ् प्रत्यय स्यात्। युचोऽपवादः । चकाराद्युत्रपि भवति ।

97 आतश्चोपसर्गः ॥ आकारात्तेभ्य उपसर्ग उपपद स्त्रियामङ्प्रत्यय स्यात् । चिन्ताऽपवादः । * [अदन्तरोपसर्गवद्भक्ति]

98 ण्यासश्चोयुच् ॥ च्ये तेभ्यो धातुभ्य 'आस, श्रय' इत्यताभ्यां च स्त्रिया युच् प्रत्यय स्यात् । अकारस्यापवादः [घट्टिवान्द्विविधभ्यश्चेति वाच्यम्] वदन् 'जात्या' । ऋद्धोऽप्यङ्गविधेयः । वागस्त्वप्रतिषेधश्च स्त्रीप्रत्ययविषयस्येतात्सर्गापवादस्य ।

99 [इप्तेरनिच्प्रत्ययस्य] [पर दां]

100 रोगारण्याया प्लुल् बहुलम् ॥ रोगारण्याया गम्यमानाया धातोर्वहुल् प्लुल्प्रत्यय स्यात् । क्तिन्दर्शनानपवादः । अ रयाग्रहण रोगस्य चत्प्रत्ययात्तन रक्षा भवति । बहुलप्रत्यय विभक्त्यर्थम् । तन क्तिन् । गिरोऽत ।

101 [आदयश्च प्लुल् चत्प्रत्यय]

102. (a) The termination इ (इक्) and ति (इतिप्) are added to roots to express the roots themselves. (b) Before ति the conjugational sign is added to the root; as:—(a) भिद्-भिदिः, छिद्-छिदिः; (b) पच्-पचतिः, पठ्-पठतिः. (c) Sometimes no termination is added; as:—(c) गुप्, तिञ्, क्तिन् &c.

103. When the 7 letters of the alphabet are to be expressed, the termination कार is added to them, and * इफ् also is optionally added to र; as:—अकारः, इकारः, रकारः or रेफः.

104. The word मन्त्रार्थ takes ईय (छ) before which the ending अ is dropped; as:—मन्त्रार्थीयः.

105. (a) Roots beginning with a vowel take ई (इञ्) to express the roots. Before इण् and इञ् terminations, the ending vowels and the penultimate अ take वृद्धि and the other penultimate short vowels take गुण; as:—अञ्ङ् आजिः; (here वी is not substituted for अञ्); अत्-आतिः, अद्-आदिः.

(b) वप् and other roots take ई (इञ्), as:—वप् वापिः, वस्-वाप्तिः.

(c) कृप् and others take ई (इक्). The termination ई (इक्) is weak; as:—कृपिः, गिरिः, किरिः.

106. The roots take अक (ण्वल्) to form a name (संज्ञा);

102 [इङ्दितां घातुनिर्देशे] अत्र घातोर्निर्देशोऽनुकरणम् । बहुलमित्यनुवर्तते । तेन ' गुप्तिच्छिद्यः' इत्यादां वचिन्न । " उपमर्गोऽनुवर्तते : " इत्यादेर्निर्देशादकर्तव्यं चिदादयः ।

103. [वणाकारः] निर्देश इत्येव । कारप्रत्ययस्य घातोर्निहितत्वेऽपि घातवधिकार-स्थवाच्यमज्ञा । तेन वृद्धन्तत्वात्प्रातिपदिकत्वम् । प्रयोजनाभावात्कस्यनेत्यंशः । आर्धघातुक-त्वाभावात्प्रेम् । * Consonants are to be taken with अ in this case. * [रादिक्] पूर्वोच्चारण्य कृत्व द्वासरूपविधिनकारोऽपि । तेन ' रकारादीनि नामानि शृण्वतो मम पर्वणि ' इति साधु ।

104. [मन्त्रार्थीयः] बहुलमन्त्रनादकारलोपः ।

105 (a) [इण्जादिभ्यः] (b) [इञ्जवादिभ्यः] स्वरे भेदः । (c) [इङ्ग्यादिभ्यः] घातव्यनिर्देशे प्राप्तस्य ण्वङोऽपवादोऽयम् ।

१ घातुलकादन्वीमावाभावः ।

106. संज्ञानाम् ॥ संज्ञायां विषये घातोऽनुवर्तय्यो भवति । उदात्तकृष्णमसिद्धा । उदात्तकस्य श्लेषानकस्य पुंशानि मज्जन्तेऽस्यानित्यपारे ण्वनर्थम् ।

as:—उदालकपुष्पभञ्जिका a kind of game, वरणपुष्पप्रवाहिका, आम्यूप-
खादिका, आचोपखादिका, शालभञ्जिका, तालभञ्जिका.

107. Roots take इ (इञ्) or अक (ण्वल्) to form nouns forming questions and answers; as:—कृ-कारि or कारिका. The words क्रिया, कृत्या and कृति are also used in this sense So also गण्-गणि, गणिका or गणना.

108 Roots take अक (ण्वच्) to express (1) a turn, (2) fitness, (3) debt, and (4) production; as:-

- (1) आम्-आसिका (भवत), शी शायिका, प्रस्-अप्रप्रासिका.
- (2) भक्ष् इक्षुभाक्षिकाम् (अर्हति भवान्).
- (3) भुज् ओदनभोजिकाम् (मे धारयति), पा-पय.पायिका.
- (4) भक्ष्-इक्षुभक्षिका (म उदपादि).

109. Roots with नञ take the termination अनि to express a curse; as -अकरणिस्ते भूयात् may failure be to thee, अनी-
यानिस्ते शठ भूयात्, अप्रयाणिस्ते भूयात्.

110 Roots take त (क्त) and अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns. त (क्त) is a weak termination and अन a strong one; as हसितम् or हसनम् (छात्रस्य), जल्प् जल्पितम् or जल्पनम्, शी-शयितम् or शयनम्, गम्-गतम् or गमनम्.

111. The root अञ् substitutes वी optionally before this अन (ल्युट्); as: अञ् with प्र.प्रवयणम् a whip, or प्राजनम्.

112 The roots with an object, the touch of which is pleasing to the body of the agent, take अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns; as: -पयःपान सुखम्, ओदनभोजनं सुखम्.

These words are always used in compounds.

111. वा यौ ॥ अजेयौ वा स्यादौ ।

112. कर्मणि च येन संस्पर्शः कर्तुं शरीरसुखम् ॥ येन स्पर्श्यमानस्य कर्तुं शरीरसुख-
मुत्पद्यते तस्मिन्कर्मण्युपपदे घातार्तिपुमकालङ्घने भावे ल्युट् स्यात् । पूर्वेण सिद्धे नित्यसमासार्थे
वचनम् । सुखं — मानसी प्रीतिः ।

as — उद्दामकपुष्पभञ्जिका a kind of game, वरणपुष्पप्रवाहिका, आभ्युप-
खादिना, आचोपत्यादिका, शालभञ्जिका, तालभञ्जिका.

107 Roots take इ (इञ्) or अक (णुल्) to form nouns
forming questions and answers, as — कृ-कारि or कारिका The
words क्रिया, कृत्या and कृति are also used in this sense So also
गण् गणि, गणिका or गणना

108 Roots take अक (णुच्) to express (1) a turn, (2) fitness,
(3) debt and (4) production, as

- (1) आस्-आसिका (भवत), शी शायिका, प्रस् अग्रप्रासिका
- (2) भक्ष् इक्षुभाक्षिकाम् (अर्हति भवान्).
- (3) भुज् ओदनभोजिकाम् (मे धारयति), पा पय पायिका.
- (4) भक्ष् इक्षुभाक्षिका (म उदपादि).

109 Roots with नञ् take the termination अनि to express
a curse, as अकरणिस्ते भूयात् may failure be to thee, अनी
बनिस्ते शठ भूयात्, अप्रयाणिस्ते भूयात्

110 Roots take त (क्त) and अन (ल्युट्) to form neuter
abstract nouns त (क्त) is a weak termination and अन a strong
one; as हसितम् or हसनम् (छात्रस्य), जल्प् जल्पितम् or जल्पनम्,
शी शयितम् or शयनम्, गम् गतम् or गमनम्.

107 विभाषापठ्यान्परिप्रभयोरिह ॥ पूर्वं परिप्रभ । पश्चादाख्यनम् । सूत्रेऽप्यु-
क्तस्य पूर्वनिपात । परिप्रभ आख्याने च गम्यमान धातोरिञ् प्रत्यय स्यात् । चक राण्ड
रूपि । विभाषामहणापराऽपि य प्राप्नोति साऽपि भवति ।

108 पर्यायार्हणोत्पत्तिषु णुच् ॥ पर्याय परिपाटी ॥ अर्हणमर्ह । तद्योग्यता ।
ऋग् तत् । यत्परस्य धार्यते । उपातिर्जन्म । एतद्यर्थेषु दात्यपु धातान्णुचप्रत्ययो वा स्यात् ।
क्तिनादीनामपवाद । णुलि प्रकृते प्रत्यया तरक ण स्वार्थम् ।

109 आक्रोशे नञ्यनि ॥ इवमपति निवृत्तम् । अक श शपनम् । आक्रोशे नञ्
मान नञ्युपपद धातारनि प्रत्यय स्यात् । क्तिन दीनामपवाद ।

110 मनुसक्रे भावे क्त ॥ मनुसकलित् भाव धातो क्तप्रत्यय स्यात् । ल्युट् ॥ मनु-
कलित् भाव धातान्युद् प्रत्यय स्यात् । यागवमान उत्तरार्थ ।

111. The root अञ् substitutes वी optionally before this अन (ह्युट्), as अञ् with प्र प्रवयणम् a whip, or प्राजनम्.

112 The roots with an object, the touch of which is pleasing to the body of the agent, take अन (ह्युट्) to form neuter abstract nouns; as:-पयःपानं सुखम्, ओदनभोजनं सुखम्.

These words are always used in compounds.

111. वा यौ ॥ अजेर् वा ह्ययौ ।

112. कर्मणि च येन संस्पर्शः कर्तुं शरीरसुखम् ॥ येन हृद्यमानस्य कर्तुं शरीरसुख-
मुत्पद्यते तस्मिन्कर्मण्युपादे धर्तारिण्युपकालहे भावे ह्युट् स्यात् । पूजनं सिद्धे नित्यसमाचार्ये
वचनम् । मुञ्च — मानसी प्रीतिः ।

(12) रध् रन्धक, रधिता or रद्धा	(20) क्रम् with प्र-प्रक्रमक, प्रक्रन्ता.
(13) जम् जन्मक, जम्भिता.	(21) क्, सम्-सक्रमकः,
(14) मज् मज्जक, मज्जा.	सक्रमिता.
(15) नश्-नाशक, नशिता or नष्टा.	(22) क्रम् क्रमक, क्रमिता or
(16) रम् रम्भक, रब्धा	क्रन्ता.
(17) लम् लम्भक, लब्धा.	(23) गन् with सम् (Desid.)
(18) इप् एक, एपिता or एष्टा.	सजिगमिपक,
(19) दरिद्रा दरिद्रायक. दरिद्रिता	सजिगमिपिता.
- (24) वृत् (Desid.)—विवृतक, विवृत्तिता.
- (25) पच् (१) (Freq.)—पापचक, पापाचक, पापचिता.

(12 13) रन्धक, जम्भक—Vide chap II S I 54 page 54, रधिता नेत्य लिटि रधे ॥ लिट्जं इति रधेर्नुम् न स्यात् । रध् does not take a nasal before the augment इ except in the perfect

(14 15) मज्जा, रद्धा—Vide Ch III S II 15 page 69

(16 17) रम्भक, रम्भक—Vide Ch VIII S I 3—4, page 181.

(18) एपिता, एष्टा—Vide Ch V S I 86 to 90 page 160

(19) दरिद्रिता—Vide Ch IV S V I, page 145

दरिद्रायक ण्युलि न ॥ The ending आ of दरिद्रा is not dropped before the termination अक (ण्युञ्ज)

(20) प्रक्रन्ता—क्रमे कर्तर्यामनेपदविषयाकृत इप्तिपेधो वाच्य ॥ The इत् terminations denoting agent do not take the augment इ after क्रम् when it is Atmanepadi only but सक्रमिता

(21) क्रामता-अनन्यभावो विषयशब्द । तेन 'अनुपसर्गाद्वा' इति विकल्पादस्य न निषेधः । The rule given above in (20) is not applicable when क्रम् is optionally Atmanepadi

(22) क्रन्ता-तदर्थत्वमेव तद्विषयत्वम् । तेन क्रन्तेत्यपीति केचित् । According to some, the rule in (20) above is applicable when क्रम् is optionally Atmanepadi.

(23) सजिगमिपिता—Vide Ch V S II 3, page 167

'गमरितपरस्मैपदेषु' इत्यत्र परस्मैपदग्रहणं तद्वानयोरभावो लक्षयति । The root गम् takes the augment इ before an Ardhadhata suffix beginning with स when it is not followed by Atmanepadi terminations [तद् and आन (शानच्)]

(24) विवृत्तिता—"न वृद्धपञ्चतुर्थ्य" इत्यत्र परस्मैपदग्रहणं तद्वानयोरभावो लक्षयति । The roots वृत् and others do not take the augment इ before an Ardhadhata suffix beginning with स न it is not followed by Atmanepadi terminations [तद् and आन (शानच्)]

(25) (१) पापचक—अपञ्चतुर्थ्य । अनेपस्य म्याननरवाभगृदि । "

(b) The termination अक (ण्वल्) is also used to denote futurity when one action depends upon another. This sense is expressed by तुम् (तुमने) by the terminations forming abstract nouns, such as, अ (घञ्) and others, and the 2nd future, and by अ (अण्) This sense is expressed only by these and no other terminations. The termination अ (अण्) is applied only when the object is with the verb; as—याजतो याति । खटु याति । यक्ष इति याति । काण्डहारा याति ।

2. Roots नन्द and others take अन ल्यु) to form nouns denoting an agent; as:—

(1) नन्द (causal)—नन्दन. (नन्दयतीति).	(15) कन्द with सम्—संकन्दन.
(2) वस् („) वासन..	(16) कृप् „ सम्—सकर्मण.
(3) मद् („)—मदन.	(17) हृप् „ सम्—सहर्षणः.
(4) दुष् („)—दुष्ण.	(18) अर्द् „ जन—जनार्दन.
(5) साध् („)—साधनः.	(जनमर्दयतीति).
(6) वृध् („)—वर्धनः.	(19) य् यन्:
(7) शुभ् („)—शोभनः.	(20) सूद् w t. मधु—मधुसदन.
(8) रुच् (रुप्) („)—रोचनः.	(मधु सूदयतीति).
(रोपणः).	(21) भीप् „ वि—विभीषणः.
(9) सह्—सहनः.	(विज्ञेयेण भीषयतीति)
(10) तप् तपनः.	(22) लृ - लब्ध.
(11) दम्—दमनः.	(नश् (causal) with
(12) जल्प् जल्पनः.	(23) वि & चित्त चित्तविनाशन.
(13) रम्—रमणः.	(24) दम् with कुल - कलदमन.
(14) दृप्—दर्पणः.	(25) दम् शत्रु „ शत्रुदमन..

penultimate अ of पापच्, the Frequentative Aṭm nepad, does not take इदि.
पापाचकः—यद्वलुगन्ताण्वल् । Here the penultim to अ of पापच् does not take इदि.

(b) तुमुण्वुलौ क्रियायां क्रियार्थोपायम् ॥ भविष्यत्-येव । क्रियार्थोपायम् क्रियायां मुपपदे धातोर्भाविष्यति काले तुमुण्वुलौ प्रत्ययौ स्तः । अथ क्रियार्थं ण्वुलार्थीयत । ण्वुलत्वाविति सामान्येन विदित एव । सोऽस्मिन्नापि विषये भविष्यति लृट् । क्रियार्थोपाय-न बाध्येत । वासरूपविधिना सोऽपि भाविष्यति । एव तर्ह्येतज्ज्ञाप्यते । क्रियायामुपपदे क्रि-यार्थो वासरूपेण तृतादयो न भवन्तीति । तेन कर्ता प्रजति । विक्षिपो प्रजतरेवमदि निरर्थते ।

2, 3, 5. नन्दिग्रहिपक्षाभ्यां ल्युणिम्यच ॥ प्रत्येकमादिशब्दः संबध्यते । त्रिभ्यो ल्युणिम्यच-प्रत्यया यथासह्य भवन्तः । नन्दादिभ्यो ल्युः । प्रदादिभ्यो णिनिः । पदा-

3. Roots मृह् and others take इन् (णिनि.) to express agent; as:-

(1) मृह्-मृहाही	(11) वप् with नि-निशापी.
(2) सह् with उद्-उत्साही.	(12) शी ,, नि-निशायी.
(3) दस् ,, उद्-उदासी.	(13) याच् ,, अ (नञ्)-अयाची.
(4) भास् ,, उद्-उद्भासी.	(14) ह् ,, अ ,, वि and आ- अभ्याहारी.
(5) स्था-स्थायी.	(15) ह् with अ ,, सम् ,, वि and आ-असंभ्याहारी.
(6) मन्त्र्-मन्त्री.	(16) व्रज् ,, अ ,, -अव्राजी.
(7) मृद् with सम्-संमर्दी.	(17) वद् ,, अ ,, -अवादी.
(8) रक्ष् ,, नि-निरक्षी.	(18) वस् ,, अ ,, -अवासी.
(9) श्रु ,, नि-निश्रायी.	
(10) वस् ,, नि-निवासी.	

4. Roots ending in vowels with अ (नञ्) take इन् (णिनि.) to express an agent other than a sentient being.

(1) कृ with अ (नञ्)-अकारी.	(6) सि with वि (causal)-विपयी (देशः).
(2) ह् ,, अ (नञ्)-अहारी.	(7) मू ,, अभि-अभिभावी.
(3) नी ,, अ (नञ्) & वि अविनायी.	(8) राप् ,, अप-अपराधी.
(4) शी ,, अ (नञ्) & वि- अविशायी.	(9) रुप् ,, उप-उपरोधी.
(5) शी ,, वि-विशयी.	(10) मू ,, परि-परिभवी or परिभावी.

5. Roots पच् and others take अ (अच्); as:-

दिग्गोऽच स्यात् । (1 to 8) नन्दिवासिमदिदृपिसधिरधिंशोभिरोजि [पि] भ्यो
पयन्तेभ्यः संज्ञायाम् ॥ *Gana Sutra* (9-11) संहितपिदमः संज्ञायाम् ॥ *Gana Sutra* .
(22) नन्यादिगणे निपातनाणत्वम् ।

3. (8-12) रक्षध्रुवमवपशां नी ॥ *Gana Sutra* .

3 (13-18) याचिभ्याहसंज्ञाह्रजवद्वसां प्रतिपिद्वानाम् ॥

4 (1-5) अचामचित्तकर्तृकाणाम् ॥ प्रतिपिद्वानामित्येव । (5) दृष्टभावे निपातनात् ।
(6) विपयी देशे ॥ इदं पत्वमि निपातनात् । (7) अभिभावी भूते ॥ (10) पाक्षिको वृद्धप-
भावे निपातते ।

5 पचादिराकृतिगणः । “क्षिवशमरिष्टस्य क्रे ” “ कर्मणि घटो ङ्च् ” ॥ इति सूत्रयोः
फोतेर्धट्याचप्रयोगात् । अत्रप्रत्यये परे घटो लुग्विधानाच्च । केषाचित्पाठस्त्वनुबन्धासन्नार्थः ।
केषाचित्प्रत्ययार्थः । केषाचिद्वाचकवाचनार्थः ।

अत्रिपिधि सर्वधातुभ्यः पठ्यन्ते च पचादयः ।

अन्वाधनार्थमेवस्यापिपिधमि अपचादयः ॥

(1) पच्-पचः.	श्चानं पचति). fem. श्वपचा
(2) वप्-वपः.	also श्वपाकः. fem. श्वपाकी.
(3) वद्-वदः.	(19) सिव्-सेवः.
(4) चल्-चलः.	(20) मिप्-मेपः.
(5) तप्-तपः.	(21) क्रुब्-क्रोधः.
(6) पत्-पतः.	(22) वस्-वसः.
(7) नद्-नदः fem. नदी.	(23) जृ-जरः.
(8) चुर्-चोरः ,, चोरी.	(24) मृ-मरः.
(9) देव्-देवः ,, देवी.	(25) क्षर्-क्षरः.
(10) भप्-भपः ,, भपी.	(26) क्षम्-क्षमः.
(11) प्लृ-प्लवः ,, प्लवी.	(27) व्रण्-व्रणः.
(12) गृ-गरः ,, गरी.	(28) दृश्-दर्शः.
(13) तृ-तरः ,, तरी.	(29) दृग्-दंशः.
(14) गाह्-गाहः ,, गाही.	(30) दम्भ्-दम्भः.
(15) सूद्-सूदः ,, सूदी.	(31) मेघ्-मेघः.
(16) मुर-मौरः ,, मारी.	(32) नृत्-नर्तः.
17) भृ with जार-जारभरः	(33) वच्-वचः.
(जारंबिमर्ति). fem. जारभरा.	(34) सृप्-सर्पः.
(18) पच् with श्व-श्वपचः	(35) मद्-मदः.

6. (a) The roots चर्, चल्, पत् and वद् take अ(अच्). Before this termination, the roots are also reduplicated optionally, and आ added to the reduplicative syllable. Before this termination the अय् of the causal in the case of पाटय् (the causal of पट्) is dropped, the whole root reduplicated, ऊ added to the reduplicative syllable and the vowels not shortened; as:—चरः-चराचरः, चलः-चलाचलः, पतः-पतापतः, वदः-वदावदः; (b) हनः-घनाघनः; (c) पट् (causal)-पाटः-पाटपटः;

(7-16) नदच्चोरट्देवडिल्यादयश्चितः । टित्वान्दीप् ।

(9) दीप्यतेतिगुपधेति कः प्राप्तः । (17-18) अनयोः कर्मण्यण् प्राप्तः । न्यङ्नादिषु पाठाच्छुपाकोऽपि ।

(6) [परिचलिपतिवदीनां वा द्विष्वमच्यारूचाभ्यासस्येति वक्तव्यम्] आगमस्य दीर्घ-स्वसामभ्यादभ्यासद्वस्वो हलादिशेषश्च न । (b) हन्ते घञ् च ॥ हनो वा द्वित्वमात्रे ।

(d) चर or अट् with रात्रि-रात्रिचरः or रात्रिचरः; रात्र्यट् or रात्रिमट्.

7. Before this अच् the य of the frequentative base is dropped, as - कृ-चेक्रियः, गी-नेन्यः, लृ-लोलुयः, पू-पोपुयः; मृज्-मरीमृजः.

8. Roots having इ, उ, ऋ or ए, for their penultimate and the roots झ, प्री and कृ take अ (क) * in addition to नृ as अकृ, to form nouns denoting agent. अ (क) is a weak termination, as.- क्षिपः, लिखः an inscription, † उच्-ओकृ, a bird or a Shudra, वृधः, वृधः, ज्ञः who knows, प्रियः, किरः who scatters, and क्षेपकः (by अकृ), क्षेप्ता (by नृच्).

9. Roots ending in आ with prepositions take अ (क), as.- सुगट्. very weary, प्रवृज्., प्रस्थ, सुमृज्. very languid.

THE TERMINATION अ (श).

Before this termination the conjugational sign is added to the roots

10. The roots पा, प्रा, घ्ना, धे and दृश् take अ (श) to denote

आकृचाभ्यासस्य । घत्व चाभ्यासस्य । उत्तरस्य त्वभ्यासाच्चेति कुलम् । (c) पादेर्नि
लुक्चोक्चदीर्घाभ्यासस्य ॥ (d) “ रात्रे कृति विभाषा ” इति वा मुम् ।

१. चेक्रियः । “ यङोऽचिच ” इति लुक् । “ न धातुचोप आर्धधातुके ” इति गुणवाद्-
निषेधः ।

८. इगुपधञाप्रिकिर क ॥ इगुपधेभ्यो जानातेः प्रीणातेः किरतेश्च कप्रत्यय स्यात् ।
७ वाऽसरूपोऽस्त्रियाम् ॥ परिभाषेयम् । अस्मिन्वात्त्वधिकारेऽपररूपोऽपवादप्रत्यय उत्स-
र्गस्य बाधको वा स्वात् स्त्र्यधिकारोक्तं विना ॥ अतएवापररूपोऽपवाद कप्रत्ययो ष्वङ् नृचो
न बाधते Except in स्त्र्यधिकार, special terminations (अपवादप्रत्यया) dis-
similar in form (असरूपा) become exceptions optionally to general termi-
nations (उत्सर्गप्रत्यया) in forming verbal derivatives. So the termina-
tion अ (क), अकृ (ष्वङ्), and नृ (नृच्) form three words क्षिप, क्षेपक,
and क्षेप्ता

† ओक उच के ॥ उच्चेर्गुणकृत्वे निपात्येते के परे । ओक शकुन्तवृषली । Before अ
(क) the penultimate vowel of the root उच् takes गुण and the final च् is
changed to कृ

9. आतद्योपसर्गे ॥ आकारान्तेभ्यो धातुभ्य उपसर्ग उपपदे क स्यात् । ‘ श्वाद्-यथा ’
इति नस्यापवादः ।

10. पाप्राघ्नाधेद्दृश. श ॥ पादिभ्यो धातुभ्य श स्यात् ।

agent as पिब one who drinks, जिघ्र , घ्म , घय who sucks,
 तेन § भया (a girl) पश्य

11 The root घ्रा with त्रि and आ does not take अ [श], but अ [क] to express a tiger as -व्याघ्र

12 (a) The roots लिप्, निद्, both of the 6th conj, and the causals of धृ पृ or पृ निद्, एज् with उद्, चित्, सात् (सौत्र), and सद् all without any preposition, take अ [श] to denote agent as लिम्प smearing, निन्द, धारय, पारय, वेदय, उद्वेजय quaking, चेतय, सातय and साहय, but प्रलिप् (by क) (b) However, लिप् with नि takes अ (श) as -निलिम्पा (देवा)

13 The root विद् 6th conj with गो and others take अ (श) to express a name as -गोविन्द, अरविद् a lotus

14 Roots दा and धा with ut any preposition take अ (श) optionally, as दद् giving दाय inheritance दध धाम, other wise प्रद प्रध

THE TERMINATION अ (ण)

15 Before this termination, the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and other penultimate vowels take गुण य is added to roots ending in आ

16 The roots ज्वल् and others without any preposition take अ (ण) optionally as ज्वाल ज्वल (by अच्) चाल, चल (by अच्), but उज्ज्वल when joined with a preposition

§ धेष्टिश्चात्स्ननधर्याति खशीव ह्रीप प्राप्त । खशाऽन्यत्र नेष्यत इति हरदत्त ।

11 [घ्र सन्ध्यायान] ' व्याघ्रादिभि ' इति निर्देशात् ।

12 अनुपसर्गादलिम्पविन्दध रिपार वक्षुञ्जिचितिसातिसाहिभ्यश्च ॥ अनुपसर्गभ्यो नि म्पादिभ्य श स्यात् । (a) साति सुत्वार्य सौत्रा हेतुमण्यन्त । वासरूपयायन क्रिपि सात्तरमामा । सावत्तो भक्ता । (b) [नीलिम्पराच्य]

13 [गचादिषु विन्दे सज्ञायाम्]

14 ददातिदधालोविभाषा ॥ दाजो धामश्च विभाषा णप्रत्यय स्यात् । पक्षे ' द्यामणो ' इति सूत्रेण च अनुपसर्गादिलिख ।

16 ज्वलितिरनन्तभ्यो ण ॥ इतिशब्द आशयः । ' ज्वल'िभ्य कन्तेभ्यो ण स्याद् पक्षेऽच् । अनुपसर्गादित्थव । ज्वल् । चल् । जल । टल् । ट्वल् । स्थल् । हल् । नल् । पल् । बल् । पुल् । कुल् । शल् । हुल् । पत् । कय । पय् । मय । वय् । ग्रय् । क्षय् । सह । रय् । सद् । शद् । कुश् । इच् । पुव । म्द् । फल् । इति ज्वलादकन्ता धातव ।

17. The root तन, with or without a preposition, takes अ (ण) necessarily; as: तान, अवतान.

18. The root द्यै, roots ending in आ, and the roots स्पृ, सु with आ or सम, इ with आते, सो with अव, इ with अव लिह्. क्षिप, and श्वस take अ (ण) necessarily; as-अव-स्याय frost, प्रतिश्याय, दायः, धायः having, व्याधः, आस्रावः wound, सत्ताप, अत्तापः, अवसायः completion, अवहारः taking away, लेहः, क्षेपः embracing and श्वसः .

19. The roots दु and नी, without any preposition, take अ (ण) ; as:-दाहः forest fire (from दु. 5th conj), नायः (from नी ; but प्रदवः and प्रणयः (by अच्). दु 1st conj. forms दवः by अ (अच्).

20. (a) The root ग्रह takes अ (ण) optionally; as:-ग्रहः a planet, ग्रहः (a crocodile).

(b) The root भू, according to काशिका takes अ (ण) optionally, as:-भूः (worldly existence or God Shiva) and भूतः (things) According to भाष्य these two words are formed by the termination अ (अच्) added to the root भू 1st conj and भू (भूति) 10th conj respectively.

21. The root गृह takes अ (ण) to express a house; as:-गृहम् (a house). गृहिः (a wife) Here गृह् takes संप्रसारण.

22. The roots नृत्, खन् and रज् take अक (घुन्) which de-

17. [तनेतेर्जं वरसंनयानम्]

18 इयद्वयं गालुसंस्मृतौ गव वावइ लिहक्षिपश्चसथ ॥ इयद्वयप्रभृतिभ्यो निलं णः स्यात् । ऐहोऽवस्थतेधादन्तेत्वात्सिद्धं पृथग्ग्रहणमुपमर्गे क बाधितुम् । अन्यथा “ आतथोपसर्गे ” इति विशेषविहितः कः सामान्यावाप्तम्य णस्य बाधकः स्यात् ।

19. दुन्योरनुपमर्गे ॥ दुनोतेर्नयते धानुपसर्गे णप्रत्ययः स्यात् ।

20. (a) विभाषा ग्रहः ॥ ग्रहधातोर्णप्रत्ययो वा स्यात् । पक्षेऽच् । व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन जलचरे ग्रहः । ज्योतिषि ग्रहः । (b) “ भवतेथ ” इति काशिका ॥ भवो देव. ससारथ । भावा. पदार्थाः । भाष्यमते तु प्राप्त्यर्थोऽपुनरिष्यन्तादच् ।

21. गृह कः ॥ गृहे कर्तरि ग्रहः कः स्यात् । गृह्णाति धान्यादिकमिति गृहम् । वात्स्याद्विद्वा दाराः ।

22. नित्तिपि घुन् ॥ क्रियाकौशलं नित्तिपम् । तद्वति कर्तरि घुन् स्यात् । नृत्तिपि-रज्जिम्य पृथ ।] [अमिभकेऽने च रज्जेनलोपो वाच्यः] रजः by (अच्) । रजकः by [अक (घुन्)] रजनम् by [अन (घुट्)] .

notes the agent as an artist Before this termination the nasal of रञ् is dropped; as:—नर्तकः; खनकः, रजकः. The feminine of these is formed by adding ई; as:—नर्तकी, खनकी, रजकी. The word रजिका is made up from the word रजक-formed by the termination अक (वृत्तुन्).

23. The root गै (to sing) takes थक (थकन्) and अन (ण्युट्), when the whole word thus formed expresses an artist; as:—गाथकः a singer, fem. गाथिका; गायन, fem. गायनी.

24 The root हा to abandon or to go takes अन (ण्युट्), when the whole word thus formed means rice or time; as:—हायनाः (ब्राह्मणः, * जहत्युदकमिति); हायनः (संवत्सरः, जहाति-जिहाते-प्राप्नोति वा भावान् conditions).

25. The roots गृ to go, सृ to move, and लू to cut, take अक (वृत्तुन्), when the whole word thus formed expresses proper performance of an action; as —प्रवकः, सरकः, लवकः.

26. Roots used in expressing a benediction to the agent of an action, take अक (वृत्तुन्); as:—जीवकः (जीवतात्) may he live, नन्दकः (नन्दतात्).

THE TERMINATION त्र (ण्त्नन्).

27. Before the termination त्र (ण्त्नन्) roots do not take the augment ई, and the words formed by this termination take ई in the feminine.

28 The roots घे ' to suck, ' and धा ' to put, ' take this ter-

23 गस्थकन् ॥ गायतेस्थकन् स्याच्छिल्पिनि कर्तरि ण्युट् च ॥ गायते ण्युट् प्रत्ययः स्याच्छिल्पिनि कर्तरि । इतिवाह्यायनी ।*

24. इश्च ब्रीहिकालयोः ॥ हाक्ते हाडथ ण्युट् स्यादब्रीहौ काले च कर्तरि ।

*उदकादधिकवर्धनादुदकं जहति परित्यज्य वर्धन्त इत्यर्थः ।

25. गृसृलूः समभिहारे युन् ॥ समभिहारप्रहणेन साधुकारित्वं लक्ष्यते । तस्मिन् गन्धमाने ' गृ, सृ, लू ' इत्येतेभ्यो धातुभ्यो 'ड्' प्रत्ययः स्यात् । साधुकारिणि पुन्विधानात् सकृदपि यः सृष्टुं करोति तत्र भवति । बहुशो यो लूट् करोति तत्र न भवति ।

26. आशिषि च ॥ अप्राप्तप्रार्थनमाशीः । सा च प्रयोक्तृधर्मो न प्रत्ययार्थः । आशीर्षि-पर्यायवृत्तेर्धातोर् 'ड्' स्यात्कर्तरि । जीवकः । आशासिणुः पित्रादेरियमुक्तिः । अनुष्वाः क्रियायाः कर्ता भवेदित्येवमाशास्यते ।

28. घः कर्मणि ण्त्नन् ॥ घेटो घायथ कर्मण्यर्थे ण्त्नन् स्यात् ।

घात्रो ननश्चमलकोवमुमयुस्मानृषु । Amarakosha

verse, as an instrument, or a deity as the subject; as:-पवित्रम्
(मन्त्रः प्यतेऽनेनेति, or देवता a deity पुनातीति)

THE TERMINATION अन (ल्युट्) DENOTING करण
(INSTRUMENT) and अधिकरण (PLACE OF ACTION.)

34. Roots in general take the termination अन (ल्युट्) to form nouns expressing an instrument or a place of action; as:-इक्ष्मप्रव्रश्चनः [कुठारः an axe]; गोदोहनी [स्थाली a pot for milking]; * अन्तर्हणनम्, अन्तरयणम् [both these words do not express a country, but when they do, the न् is not changed to ण्; as:-अन्तर्हणनम्, and अन्तरयणम्]

35 Roots in general take अ (घ) to express an instrument or a place of action. The word thus formed is masculine, as:-दन्तच्छदः (दन्ताश्छाद्यन्तेऽनेनेति a lip); * उरच्छदः (घटः a jar), आकरः (आकुर्वन्त्यस्मिन्निति a mine); आलयः (a house); but प्रसाधनम् (by ल्युट्).

36 The following words are formed by the termination अ (घ) —

गोचरः = [गो + चर् + अ (घ)] गावश्चरन्त्यस्मिन्निति the range of cattle, a pasturage, a district, in the scope

सचरः = [सम + चर् + अ (घ)] सचरन्तोऽनन, मार्ग a road.

वहः = [वह् + अ (घ)] वहन्त्यनेनेति, रक्तन्ध्र a shoulder.

34 करणाधिकरणयोश्च ॥ करणेऽधिकरणं च काररे धातोर्ल्युट् प्रत्ययः स्यात् । वेनां प्राप्तव्यायेन घञोऽपवादोऽयम् । अजपौ च प्रत्ययश्च परत्वं धत्ते ।

छ अन्तरदेशे ॥ अन्त शब्दोऽन्तेर्नस्य ण स्यात् । अन्तर्हणनम् । देशे न अन्तरदेशः । अयनच ॥ अयनस्य णोऽतः शब्दात्परत्वं । अन्तरयणम् । अरस इत्येव । अन्तरयनो देशः ।

35. पुंसि संज्ञायां घ. प्रायेण ॥ ररणाधिररण्यादित्येव । पुल्लिङ्गो करणाधिकरणो रभिधेययोर्धातोर्घः प्रत्ययः स्यात् । ल्युट् अन चेत् सङ्गमप्रत्ययः । प्रत्ययमवाप्तव्यम् ।

छ छादेर्वोऽच्छुपसारस्य ॥ द्विप्रभृत्युपसारोऽनस्य छ देव्य-व स-द्वारे । The root छ (cshu) with one preposition only, or without any preposition, shortens its penultimate letter अ (घ)

36 गोचरसंज्ञायां घ. प्रायेण ॥ गोचरादयः शब्दाः परप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते पूर्वसिम्भनार्थम् । दृजयेति वक्ष्यमाणस्य घञोऽपवादः । चकारोऽच्छुपसमुच्चयार्थः । निश्चयः ।

व्रजः=[व्रज्+अ (घ)] व्रजत्यनेनेति a road, a cow-pen.

§ व्यजः=[अज् with वि+अ (घ)] व्यजत्यनेनेति a fan.

आपणः=[आ+पण्+अ (घ)] पण्यतेऽस्मिन्निति a market.

निगमः=[नि+गम्+अ (घ)] निगच्छत्यनेनेति, छन्दः a Vedic text.

निरूपः=[नि+रूप्+अ (घ)] निरूप्यत्यस्मिन्सुवर्णमिति a touchstone.

THE TERMINATION अ (घञ्)

37. The roots तृ and स्तृ, both with अव, take अ (घञ्) to express instrument or location; as:-अवतार, a descent (कृपादेः); अवस्तारः (अवस्तीर्यत इति, अवनिका a curtain)

38. Roots ending in consonants take अ (घञ्) to express an instrument and place of action; as:-रामः (रमन्ते योगिनोऽस्मिन्निति); अपामार्गः (अपामृग्यतेऽनेन व्याघ्यादिरिति a kind of plants); विमार्गः (विमृग्यतेऽनेनेति a broom)

39. The following words are formed by अ (घञ्).

अध्यायः=[अधि+इ+अ (घञ्)] अधीयतेऽस्मिन्निति a lesson or a lecture.

न्यायः=[नि+इ+अ (घञ्)] नीयतेऽनेनेति a method or system.

उपायः=[उद्+यु+अ (घञ्)] उयुज्यत्यस्मिन्निति a mixing, joining or blending

संहारः=[सम्+ह+अ (घञ्)] संहृत्यनेनेति destruction.

आधारः=[आ+धृ+अ (घञ्)] आध्रियतेऽस्मिन्निति a support.

आशयः=[आ+शे+अ (घञ्)] आशय्यत्यस्मिन्निति.

अवहारः=[अव+ह+अ (घञ्)] अवहरत्यस्मिन्निति.

40. The root अच् with उद् takes अ (घञ्) to express a

§ निपातनादत्रैवाभावो न । Here वी is not substituted for अच् ।

37. अवे कृष्णे घञ् ॥ ' अव ' उपदे तर्तेः स्तृणादेः धातोः कर्त्ताभिहरणयोः संज्ञाया घञ्प्रत्ययः स्यात् ।

38. हृष ॥ वृत्तिः संज्ञायां, व्यहृषति हृषत्यनेनेति, संहृत्यनेनेति । हृषन्त्यनेनेति कर्त्ताभिहरणयोर्घञ्प्रत्ययः स्यात् । पश्चादप्यस्यः ।

39. अध्यायनशोधोपायसंहाराद्य ॥ [अवहारोपाशयापाशामुपमंरुपायम्] अध्यायादयः हृषा घञ्प्रत्ययः निपातने । वृत्तिः संज्ञायां घे प्राप्ते घञ् निपातने । पश्चातोऽनुगममुपपत्त्यर्थः ।

40. उद्घोऽनुदधे ॥ उद्घोऽनुदधते घञ् प्रत्ययः स्यात् ।

leathern vessel for holding liquids other than water, as —
घृतोदङ्क घृतमुदच्यते—उद्ध्रियतेऽस्मिन्निति; but उदकोदञ्चन [by
अन (ल्युट् a bucket.)]

41 The root नी with आ takes अ (घञ्) to express a net
as —आनाय आनीयन्ते मत्स्यादयोऽनेनेति ; otherwise आनयन

42 The root खन with आ takes अ (घ) अ (घञ्) अ (ङ) र
(ङर), इक and इकर (व) क, as —आखन, आखान, आख, आखर
आखनिक, आखनिकर (व) क.

THE TERMINATION अ (खल्)

43. Roots in composition with the words दुस् meaning
'difficulty,' ईषत्, and सु meaning 'ease,' take अ (खल्) to
express an abstract notion or an object, as दुष्कर कटो भवता
(your honour will find it difficult to make a mat), ईषन्निमय,
दुष्प्राप, ईषत्कर or सुकर (to be prepared with ease)

44 The roots मी 9th conj, मि 5th conj with नि, and ली
do not change their final vowels to आ before the termina-
tions खल् and अच्, as ईषन्निमय, दुष्प्रमय, सुविलय, मय, निमय,
लय The first three of these are formed by खल् and the rest
by अच्

45 The root लभ् with a preposition becomes लभ् before
the terminations खल् and अच्, as ईष प्रलम्भ, दुष्प्रलम्भ, सुप्रलम्भ,
उपालम्भ (by घञ्), otherwise ईषल्लभ, लाम.

41 जालमानाय ॥ आनाय इति निपात्यते जाल चेत्तद्भवति आङ्पूर्वाङ्यते करण
मन निपात्यते ।

42 खनो घञ् ॥ खनतेर्घातो करणाधिकरणयोर्घ प्रत्यय स्यात् । घित्करणमत्राऽ
प्ययामति ज्ञापनार्थम् । तेन भग पदमित्यादि । [खनेर्ङङ्ङेकर (व) का वाच्य]

43 ईषद् सुपु कृच्छ्रकृच्छ्राथेपु खल् ॥ करणाधिकरणयारिनिनिवृत्तम् । एषु ड् लघुना
थेपूपपदेपु खल् स्यात् । कृच्छ्र दु खम् । तदुरो वक्ष्यणम् । अकृच्छ्र मुखम् तदितरयोर्विने
पण समवात् ' तयोरेव ' इति भाव कर्माण च । Vide note Ch. XVI 1, page 313

44. [निमिमीलिषां पलघोराख नति वाच्यम्]

45 उपमर्गाण्यल्यञो ॥ उपमर्गादव लभनुम् स्यात् पलघो परया ।

46 The root लम् with सु or दुर् not accompanied by any other preposition, does not become लम् before the termination ल् or घञ् ; as:-मुलम्, दुर्लम्; but सुप्रलम्भः, अतिदुर्लम्भः. * In the words अतिमुलम् and अतिदुर्लम्, सु and अति are not prepositions, but कर्मप्रवचनीय.

47. The roots भू and कृ along with words denoting the subject or object expressing the being or doing like, and preceded by ईप्स्, दुर् and सु, take अ [ल्] ; as:-दुराढ्यंभवम्, to be enriched with difficulties, स्वाढ्यंभवम् easily enriched, ईप्साढ्यंकरः, दुराढ्यंकरः, स्वाढ्यंकरः; but आढ्येन सुभूयते.

48. Roots ending in आ take the termination अन (यच्) when the roots are compounded with ईप्स्, सु or दुर्; as:-ईप्सानः (सोमो भवता the Soma is easily drunk by you), दुष्पानः, सुपानः.

49. The roots दास्, युष्, दृष्, धृष्, मृष् take अन (यच्) when compounded with ईप्स्, सु or दुर्; as:-दुःदासनः, दुर्योधनः, दुर्दर्शनः, दुर्धर्षणः, दुर्मर्षणः.

50 Roots take इन् (णिनि) to express necessity or debt; as:-अवश्यकारी ought to be done, शतंदायी.

51. Roots take ति (क्तिच्) or त (क्त) to express a bless-

46. न मुदुर्भ्यो केवलाभ्याम् ॥ उपगमोत्तरहिताभ्यां मुदुर्भ्यो लभेत्तुम् न स्वार गत्यर्थः पर्यायः । * कथं तर्हि ' अतिमुदमनतिदुर्लभमिति ' यदा स्वरी कर्मप्रवचनीयो- तदा भविष्यति ।

47. कर्तृकर्मणोश्च भूकृतयोः ॥ कर्तृकर्मणोरीपदादिषु कोपदेशु भूकृतयोः गल् स्वर । यदातः सप्रयोगार्थः । यदा कर्तृकर्मणोरीपदादीनां च दुर्गताप्रयोगस्तत्रैव प्रत्ययः । यदाय- र्थं नेष्यते । कर्तृकर्मणी च धातोस्त्वयथापानेन प्रयोगे । ईप्सादयस्तु तत्राः प्राद् । [कर्तृकर्मणोश्च कथं कोति वाच्यम्]

48 भागो युष् ॥ ईप्सादयोऽमुनां । कर्तृकर्मणिरिति नानुवर्तते । इत्थं गल् लृत्- र्थं यदादितुल्यं देधाधारण्येभ्यो धातुभ्यो युष् स्वार । गत्येवमादः ।

49. [भाग्यो दासि युधिर्गतिप्रतिमुत्तिभ्यो युगताभ्यः]

50. अवश्यकायमर्थेयतिनिः ॥ अवश्यंकार आशयश्च । उदाहरितं नेष्यदम् । अवश्यंकारिणिश्च आशयार्थेयतिनिः । अर्थे वाच्ये धातोर्निनिः स्वार । अवश्यकारी । मनुष्येण वादयामनामः ।

51. तिप्स्वी च भंगत्वात् ॥ भागोः तिप्स् कथं इत्यादीनि । मनुष्येण धेत्तुं शक्यं ।

ing These terminations are weak, and roots do not take ई before them, as - भृति (भनतात्) success, यन्ति (यच्छतात्) restraint, *रन्ति, तन्ति, † साति, सति, सन्ति देवदत्त (देवा एन देवासु may the gods give him)

52 The roots पू (पूङ्) and यज take the termination आन (शानन्) denoting the agent of an action of the present tense The roots take their conjugational sign before this termination, as — पवमान purifier (fire or air) सोमम्, यन्मान a sacrificer The words thus formed govern the accusative

53 Roots in general take the termination आन (चानश्) to express ताच्छील्य (disposition), वयोमचन (age), and शक्ति (ability) The roots take their conjugational sign before this termination also The words thus formed govern the accusative, as — भुज्-भुञ्जान (भोगम्), भृ-विभ्राण (कवचम्), वहमान (शिखण्डम्), हन् with नि-निघ्नान (शत्रुम्) This termination is quite different from the termination आन (शानच्) of the Atmanepada present participle Parasmaipadi roots as well as Atmanepadi ones take this termination in the senses given above

* न क्विचि दीर्घश्च ॥ अनिटा वनतितनोत्यादीना च दाघानुनासिकलोपौ न स्त क्विचिपरे । Anit roots and the roots वन् तन् and some others do not drop their nasal nor lengthen their penultimate short vowel before एत(क्वच).

† सन् क्विचि लोपश्चास्यान्यतरस्याम् ॥ सनोते क्विच्यत्वात् वा स्यालोपश्च वा । The root सन् changes its न् to आ and makes साति, it loses its न् optionally and forms मात and सन्ति

52 पूङ् यजो शानन् ॥ पूङो यजेथ घातो शानन्प्रत्ययो भवति वर्तमाने ।

53 ताच्छील्यवयोवचनशक्तिषु चानश् ॥ ताच्छील्यम्-तत्त्वभावता । वय गरीरा वस्या यौवनादि । शक्ति सामर्थ्यम् । ताच्छील्यमिदं योत्यु घातो कर्तरि चानश् ।

CHAPTER XXI.

ĀTMANEPADA PRAKRIYĀ

आत्मनेपदप्रक्रिया

1 Roots that are given in the धातुपाठ as अनुदात्तेन् (with a mute अनुदात्त) and ङिच् (with a mute ङ्) are Ātmanepadi, as — एध् एधत, स्पर्ध् स्पर्धत, आम् आस्ते, वस् वस्त, पूङ् सूते, शीङ् शेते.

2 Roots in impersonal and passive forms are Ātmanepadi, as —

ग्लै ग्लायते (भयता),	} Impersonal construction (भावे)
स्वप्-सुष्यते (भयता),	
आस आस्यते (भयता),	
*पच् पच्यत ओदनैन.	
*भिद् भिद्यते कष्टेन.	} Passive construction (कर्मणि)
कृ क्रियते (कट)	
हृ ह्रियते (भार)	

3 In the कर्मकर्तरि (reflexive passive form) the roots are Ātmanepadi, and the subject (object in the active voice) is

1 अनुदात्तञ्चि आत्मनेपदम् ॥ अनुदात्त च ङ च तावितौ यस्येति विप्रह । अनुदात्तेत उपदेशे या वित्तदन्ताच्च धातोर्लस्य स्थान आत्मनेपद स्यात् । तत्र एधस्पर्धादयोऽनुदात्त-त । पृष्ठादया वन्ति ।

2 भावकर्मणो ॥ भावे कर्मणि च विहितलकारस्य स्थान आत्मनेपद स्यात् ।

* यदा सौकर्यातिशय धातायनु कृतव्यापारो न विवक्ष्यते तदा कारकान्तराण्यपि कृतमज्ञा लभत स्वव्यापारे स्वान्त्रत्वात् । कर्मणस्तु कृतत्वविवक्षाया प्राक्सकर्मका अपि प्रायणाकर्मकास्तेभ्यो भाव कर्तरि च लकारा ।

When extreme ease of the performance of an action is intended to be expressed without the direct mention of the subject the object and other karakas on account of the r having absolute independent control over them, the original transitive verbs become generally intransitive and such intransitive verbs take impersonal and active forms.

3 कर्मकर्मणा तुल्यक्रिय ॥ कर्मस्थया क्रियया तुल्याक्य कर्ता कर्मवत्स्यात् । यार्वातिदसोऽयम् । तन यगात्मनेपदचिण्चण्वदिट् स्यु । कतुरभिहितत्वाप्रथमा ।

put in the nominative case, as—पच् पच्यते (ओदन स्वयमेव the rice cooks of itself), भिद् भिद्यते (काष्ठ स्वयमेव), लूलूयते (केदार स्वयमेव). See note * on second rule above

4 When an action fit to be performed by one man is done by another, the verb expressing the action takes the Atmanepada form. The prepositions व्यति (वि+अति) are generally prefixed to verbs expressing such an action, as — व्यतिलुनन्ति ब्राह्मणः (शूद्रस्य योग्य लवन करोति a Brahmin does cutting which is fit for a Sudra. The same happens when reciprocity of actions is implied, as —सप्रहरन्ते राजान (kings fight with one another)

5 Verbs having the sense of going, killing, and the verbs हस् and others implying vocal actions, do not take Atmanepada when an interchange of action is meant, as — व्यतिगच्छन्ति they go against each other, व्यतिघ्नन्ति, व्यतिहसन्ति, व्यतिजल्पन्ति, व्यतिपठन्ति

6 But the root ह takes Atmanepada, as —सप्रहरन्ते राजान the kings strike each other

7 Verbs along with इतरेतर, अन्योन्य, and परस्पर, do not take Atmanepada in the sense of ' reciprocity ' इतरेतरस्य—अन्योन्यस्य—परस्परस्य—व्यतिलुनन्ति They cut one another

8 The root मिश with नि is Atmanepada, as—निमिशते,

4 कर्तरि कर्मव्यतिहारे ॥ कर्मशब्द क्रियावाची । व्यतिहारो । वतिमय । यस्यैव न योग्य तस्य तत्कर्मकरण व्यतिहार । क्रियाविनामये बोध्य कर्तर्यात्मनपदं स्यात् । व्यतिलुनीते । शूद्रस्य योग्य शस्यादिलवन ब्राह्मण करातात्यर्थे । परस्परकरणमपि व्यतिहार । सप्रहरन्ते राजान इत्यादिप्रयोगात् ।

5 न गतिहिसार्थेभ्यः ॥ पूर्वणात्मनपद प्राप्त प्रतिविध्यते । गत्यर्थेभ्यः हिसार्थेभ्यः धातुभ्यः कर्मव्यातदार आत्मनेपद न स्यात् । [प्रतिषेधे हसादीनामुपसर्गानाम्] इत्यादयो हसप्रकारा शब्दाक्या ।

6 [इतरेतरप्रतिषेधः]

7 इतरेतरान्योन्योपपदाच्च ॥ ' इतरेतरान्योन्य ' इत्येवमुपपदाद्भातोः कर्मव्यतिहार आत्मनेपद न स्यात् । [परस्परौपपदाच्चेति वक्तव्यम्]

8 नैर्विश ॥ ' शेषाकर्तारि ' इति परस्मैपद प्राप्त निपूर्वादिश आत्मनेपद विधीयते । ने. परस्मादिश आत्मनेपद स्यात् ।

*न्यविशत, अभिनिविशते, (सम्मर्गम् he takes to a good path); but with प्र-प्रविशति.

9. The root क्री preceded by परि, वि or अव, is Atmanepadi, though the fruit of the action does not accrue to the agent; as:—परिक्रीणीते he buys, विक्रीणीते (he sells), अवक्रीणीते.

10. The root जि preceded by वि or परा is Atmanepadi; as:—विजयते (he conquers or he is victorious); पराजयते शत्रुम् (he defeats his enemy); अध्ययनात्पराजयते (he gets tired of study).

11. The root दा 3rd. conj. with आ is Atmanepadi in any other sense than the opening of one's own mouth: as:—विद्यामादत्ते (he acquires knowledge); but आस्यं व्याददाति (he opens his mouth), † विपादिकां व्याददाति (he opens a pimple on the foot); कूलं व्याददाति नदी (a river breaks open its banks).

12. दा with आ is Atmanepadi when the mouth of others is the object of opening; as:—व्याददते पिपीलिकाः पतङ्गस्य मुखम् (ants open the mouth of a butterfly)

13. The root क्रीड् with prepositions अनु, सम्, परि or आ, is Atmanepadi; as:—अनुक्रीडते, संक्रीडते, परिक्रीडते, आक्रीडते he plays; but † माणवकमनुक्रीडति (he plays with माणवक). Here अनु is

* यदागमास्तद्गृहणेन गृह्यन्ते ॥ तेनाद्य नास्ति व्यवधानम् । नेष्टव्यस्य ग्रहणम् ।
अर्थवद्गृहणे नानर्थक्यस्य ग्रहणम् ॥ तेनेह न भवति । मधुनि विशन्ति भ्रमराः ।

9. परिग्रह्यवेभ्यः क्रियः ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थमिदम् । परिग्रह्यवेभ्य उत्तरात्क्रांणातेरात्मनेपदं स्यात् । पर्यादय उपसर्गा गृह्यन्ते । तेनेह न भवति । बहु विक्रीणीति वनम् ।

10. विपराम्यां जेः ॥ विपरापूर्वाज्जयतेघातोरात्मनेपदं स्यात् । विपराशब्दावुपसर्गो गृह्यते साहचर्यात् । तेनेह न भवति । बहु विजयति वनम् । पराजयति सेनेति ।

11. आङो दोऽनास्यविहरणे ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थोऽयमारम्भः । आङ्पूर्वाद्दातेर्मुख-
विक्रमनादन्यत्रार्थे वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् ।

† आस्यग्रहणमविवक्षितम् ।

12. { पराङ्कर्मकाल निषेधः }

13. क्रीडोऽनुसंपरिग्रह्यश्च ॥ चादाडः । ' क्रीड् विहारे ' । एतस्माद् ' अनु, सम्, परि, ' इत्येवपूर्वादाङ्पूर्वाच्चात्मनेपदं स्यात् ।

† अनोः कर्मप्रवचनीयात् ॥ उपसर्गेण समा साहचर्यात् । माणवकमनुक्रीडति तेन सहेत्यर्थः । ' तृतीयाथे ' इत्यनोः कर्मप्रवचनीयत्वम् ।

not a preposition, but a र्मेप्रवचनीय.

14 The root क्रीड् with सम् is Atmanepadī when it means other than creaking, as —सर्क्रीडते he plays, but सर्क्रीडति चक्रम् (a wheel creaks)

15 The root नाथ् is Atmanepadī when it expresses 'a wish', as —सर्पिषा नाथते (सर्पिर्मस्यादित्याशास्त इत्यर्थे he wishes that he should get ghee), but माणयकमनुनाथति (he solicits for माणयक)

16 The root ह् is Atmanepadī when it expresses a habit of constantly practising, as —पैतृकमश्वा अनुहरन्ते (पितुर्गत प्रकार सतत परिशीलयन्त्याख्यर्थे horses always imitate their progenitors) but *मातुरनुहरति (he imitates his mother, but not constantly).

17 The root कृ 6th conj with अप is Atmanepadī when it signifies 'scratching with joy', 'scratching for food', or 'scratching for making an abode' †स is prefixed to कृ after अप when it means the scratching as described above, of a quadruped or of a bird as —अपस्किरते वृष (हृष्ट) (a bull turns up the ground in joy), अपस्किरते कुकुट (भक्ष्यार्थं) (a cock scratches the ground for food), अपस्किरते श्व (आश्रयार्थं) (a dog digs a hole to lie in), but ‡ अपस्किरति कुसुमम् (he scatters the flowers), § गजोऽपस्किरति धूलिम् the elephant scatters earth with joy

14 [समोऽकूजन इति चकष्यम्]

15 [आशिषि नाथ इति वाच्यम्] अनुदात्तेत्वादवारिह नियमार्थमिदम् । अस्या शिष्येयामनन्द स्यात् । अनुदात्तेत्वं तु ' अनुदात्ततश्च हलादे इति युचप्रत्ययार्थम् । तेन नाथनमिति सिद्धम् । कथम् नाथसे किमु पतिं न भूभृताम् इति । नाथस इति पाठ्यम् ।

16 हरतेर्गतताच्छील्ये ॥ गतं प्रकार ।

• मातुरनुहरतीत्यत्र सादृश्यमात्रं विवक्षितम् । न तु प्रकारताच्छील्यम् ।

17 [किरतेर्हर्षजीविकाकुलायकरणेति वाच्यम्] हर्षोदयो विषया । तत्र हर्षो विरेपस्य कारणम् । इतरे फले ।

† अपाघतुपाच्छुक्तिप्राप्तेऽने ॥ अपास्किरते सुप् स्यात् । [सुडपिहर्षादिभ्यश्च चकष्य]

‡ इह तद्मुटौ न । हर्षदिमात्रविवक्षाया यद्यपि तच्च प्राप्तस्तथापि सुडभावे नेष्यत इत्याहुः ।

§ भन हर्ष सख्यप्यालेखनाभावात् सुप् । नानस्नद्धित्वार्थः ।

18. The roots नु and प्रच्छ both with आ are Atmanepadi; as:-आनुते (शृगाळः) ' a jackal howls'; आपृच्छते गुरुम् (he takes leave of his preceptor).

19. The root शप् is Atmanepadi in the sense of censuring, though the fruit of the action does not accrue to the agent; as:-कृष्णाय शपते he censures Krishna; otherwise शपति he curses.

20. The root स्था with सम्, अव, प्र, or वि, is Atmanepadi; as:-संतिष्ठते he stays with, अवतिष्ठते, प्रतिष्ठते, वितिष्ठते.

21. The root स्था with आ is Atmanepadi in solemn assertion; as:-शब्दं नित्यमातिष्ठते (नित्यत्वेन प्रतिजानीत इत्यर्थः he solemnly declares that words are imperishable)

22. The root स्था is Atmanepadi in the sense of indicating one's intention or expressing the sense of abiding by the decision of an umpire; as:-गोपी कृष्णाय तिष्ठते (स्वाशयं प्रकाशयतीत्यर्थः a गोपी discloses her wish to कृष्ण); संशय्य कर्णादिषु तिष्ठते यः (he who abides by the decision of कर्ण and others in points of doubt).

23. The root स्था with उद् is Atmanepadi when it is used in the figurative sense, that is, in the sense of trying; as:-मुक्ता उचिष्ठते (he tries to obtain absolution); but पीठादुत्तिष्ठति (he gets up from his seat); ग्रामाच्छतमुत्तिष्ठति (the village revenues amount to a hundred).

18. [आङि नुप्रच्छयोरुपसंख्यानम्]

19. [शप उपालम्भ इति वक्तव्यम्] वाचा शरीरस्पर्शनमुपालम्भ । आक्रोशाभांस्त्वरितेतः कर्तृगेऽपि फले शपथरूपेऽर्थे आत्मनेपद वक्तव्यमित्यर्थः ।

20. समवप्रविभ्य. स्थः ॥ " सम्, अव, प्र, वि, " इत्येतेष्वन्तिष्ठतेरात्मनेपद स्यात् ।

21. [आङः प्रतिज्ञायामुपसंख्यानम्]

22. प्रकाशनेत्येवाख्ययोश्च ॥ स्थाभिप्रायकथनं प्रकाशनम् । स्येयस्यारः स्येयारव्या । तिष्ठत्यस्मिन्निनि स्थेय । विवादपदान्तेता लोके स्थेय इति प्रसिद्धस्तस्य प्रतिपत्त्यर्थमारब्धा-प्रहणम् । प्रकाशने स्थेयारव्याया च तिष्ठतेरात्मनेपद स्यात् ।

23. उद्देश्यैर्कर्मणि ॥ ऊर्ध्वदेशसंयोगानुद्धृत्य कर्म तद्कर्म । तदन्यदुर्ध्वकर्म । तस्मिन्नित्यर्थः । कर्मेशब्दः क्रियावाची । अनू विविदिशक्रियापचनान्तिष्ठतेरात्मनेपद स्यात् । [उद् ईहायामिति वक्तव्यम्] इह माभूत् । अस्माद्ग्रामाच्छतमुत्तिष्ठति । शतमुत्तरयत इत्यर्थः । ईहाग्रहणमनूर्ध्वकर्मण एव विशेषणं नापवादः ।

24 The root स्था with उप is Atmanepadi when it means to praise a deity with Mantras, as – ऐन्द्रा गार्हपत्यमुपतिष्ठते (he praises गार्हपत्य by repeating a ऋक् extolling इन्द्र), but भर्तारमुपतिष्ठति यौवनेन (she goes to the husband through youth)

25 The root स्था with उप is Atmanepadi in the sense of worshipping a deity, of joining, of forming friendship with, or of the direction of a road as – आदित्यमुपतिष्ठते (he worships the sun), गङ्गा यमुनामुपतिष्ठते (the Ganges flows into the Jamna) रथिकानुपतिष्ठते (he forms friendship with the charioteers), अयं पन्थाः सुगममुपतिष्ठते (this way leads to सुगम).

In the following verse, the king is supposed to be a deity and, therefore, Atmanepada is used. * स्तुत्य स्तुतिभिरर्घ्याभिरुत्तस्य सरस्वती, but when he is not supposed to be a deity, the root takes Parasmaipada, as – उपतस्थुर्महात्मान धर्मपुत्र युधिष्ठिरम् ।

26. The root स्था with उप is optionally Atmanepadi in the sense of the desire of getting a thing; as – भिक्षुकः प्रभुमुपतिष्ठते or उपतिष्ठति (लिप्तयोपगच्छनीत्यर्थः a mendicant goes to a lord with a desire to get something)

27 The root स्था with उप is Atmanepadi when it is used intransitively, as – भोजनकाले स उपतिष्ठते (सन्निहितो भवतीत्यर्थः he stands ready at the time of dinner), but राजानमुपतिष्ठति (he waits upon the king) Here the root is transitive

28 The root तप with उद् or वि is Atmanepadi when it is

24 उपान्मन्त्रकरणे ॥ उपपूर्वातिष्ठतर्मन्त्रकरणेऽर्थे वर्तमानादात्मनेपद स्यात् ।

25 [उपाह्वयज्ञासगतिकरणमित्रीकरणपथिद्विति वाच्यम्] सगतिररणमुपत्येव । मित्रीकरणं तु विनाशुपत्येव मन्त्रासवन्धः ।

* देवतात्परापाश्रयस्य देवताशब्दाद्वाऽनात्मनेपदम् । यत्र तु न देवतात्परोपदः प्र नाम नेपदम् ।

26 [वा लिप्सायामिति वक्तव्यम्]

27 भक्तकर्मकाश्च ॥ उपपूर्वातिष्ठतरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपद स्यात् ।

वृद्धिधवभयर्जावितमरण लज्जासत्तास्थितिजागरणम् ॥

शयनकाडाहविदीर्घार्थे धातुगण तमकमरुमद्भु ॥

28 उद्भिद्या तप ॥ उद् वि, इत्येवपूर्वात्तपेरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपद स्यात् ।

[स्वात्मकर्मकाश्चेति वक्तव्यम्]

used intransitively, or when it has an object which is the part of the agent's own body; as:—उत्तपते (आतपः) दीप्यत् इत्यर्थः becomes hot; वितपते (सूर्यः) becomes hot; also उत्तपते or वितपते पाणिम् he warms his hand. Otherwise सुवर्णकारः सुवर्ण-मुच्यति (a goldsmith heats gold); सविता वितपति पृष्ठम् (the sun heats the back); चैत्रो मैत्रस्य पाणिमुत्तपति (सन्तापयतीत्यर्थः Chaitra heats the hand of Maitra).

29. The roots यम् and हन् both with आ are Atmanepadi when used * intransitively, or when they have an object which is the part of the agent's own body; as:—आयच्छते (it spreads), आयच्छते पाणिम् (he stretches forth his hand); आहते (it strikes), आहते शिरः (he strikes his own head); but आयच्छति कृपादङ्गुल् (he takes out a rope from the well).

आहन्ति वृषलं पादेन (he strikes a वृषल with his foot, kicks).

आहन्ति परस्य शिरः (he strikes another's head) In the expression आज्ञे विप्रमविलोचनस्य वक्षः, the root is used intransitively, and the word प्राप्य or भेतुम् is understood after the object वक्षः; or the expression may mean विप्रमविलोचनस्य समीपमेव वक्षः (स्वकीयम्) आज्ञे (सन्तोषातिशयात्) he came to Shiva and beat his own breast for joy.

29. आहो यमहनः ॥ ' यम उपरमे ' ' हन द्विसागतयोः ' इति परस्मैपदिना । ताभ्यामहमेकक्रियावचनाभ्यां स्वाहकर्मकाभ्यां चङ्पूर्वाभ्यामात्मनेपदे स्यात् । कथं तर्हि " आज्ञे विप्रमविलोचनस्य वक्षः " इति भावः । " आह्वं मा रघूतमम् " इति ऋटिश्च । अत्र प्राप्येत् आहृत्येत् । तथा च हन्तेरकर्मकत्वादात्मनेपदसिद्धिः । भेतुमित्यादिदुष्प्रनाप्याहारो वा । समीपमेवेति वा । तथा च स्वकीयमेव वक्ष आज्ञे मञ्च इव सन्तोषातिशयादास्फोटनं चकारेत्यर्थः ।

* घातोपर्यन्तरे वृतेर्धात्वर्थेनोपसंग्रहात् ॥

प्रसिद्धैराविवक्षानः कर्मण्यऽकर्मिका क्रिया ॥

एवं हनिगम्यादीनामकर्मकत्वम् ।

Verbs are intransitive (1) when an originally transitive root expresses an intransitive idea, (2) when the object is implied in the sense of the root itself, (3) when the object is generally known, or (4) when it is not the pleasure of the speaker to have the object expressed, as:—

30 The roots गम् and कृच्छ् both with सम् are Atmanepadi when used intransitively, as — सगच्छते (सगतो भवति he joins, unites), समृच्छते goes together, but ग्राम सगच्छति.

31. The roots विद् 2nd conj, प्रच्छ, स्नु, कृ 1st and 3rd conj श्रु and दृश्, all with सम् are Atmanepadi when used intransitively as — सन्नित्ते (third per plu सन्निदते or *सन्निदत), सपृच्छते, सस्वरते, सशृणुते, सपश्यते, but ग्राम सपश्यति.

32 The roots अस् and ऊह् with prepositions are optionally Atmanepadi, as — बन्ध निरस्यति or निरस्यते he breaks the bond, समूहते or समूहति (he gathers together).

33. The root ह्वे with नि, सम्, उप, or वि is Atmanepadi even when the fruit of the action does not accrue to the agent, as — निह्वयते, सह्वयते, उपह्वयते, निह्वयते.

34 The root ह्वे with आ is Atmanepadi when it means to challenge, as — कृष्णश्चाणूरमाह्वयते (Krishna challenges Chanur to fight); but पिता पुत्रमाह्वयति (the father calls his son).

(1) वहति भारम् (he carries a load),

नदा वहति (स्यन्दत इत्यर्थे a river flows),

(2) जावति (प्राणधारण करोतीत्यर्थे he lives)

नृत्यति (गानविशेषविशेष करात्तात्यर्थे he dances),

स्पर्धते (पराभिभवच्छा करोतात्यर्थे he rivals),

(3) मेघो वपति (A cloud pours down)

(4) हिताग्र यः सशृणुत स किं प्रभु (the king who does not listen to his friend is a bad king)

30 समो गमृच्छिन्याम् ॥ अकर्मकादिति वर्तते । सपूर्वाभ्या ' गम्, कृच्छ् ' इत्येताभ्यामकर्मकाभ्या धातुभ्यामात्मनपद स्यात् ।

31. [विदिप्रच्छिस्वरतीनामुपसङ्ख्यानम्] वेत्तेरेव प्रहणम् । परस्मैपदिभिः प्रच्छदिभिः साहचर्यात् । न लाभार्थस्य स्वरितत्वादुभयतो भाषस्य । [अर्तिध्रुवाभ्यामेवे चक्ष्यम्] अर्त्ताति द्वयोर्प्रहणम् ।

* वेत्तेर्विभाषा ॥ वेत्त परस्य सादेशस्यातो रुडागमो वा स्यात् । इ is prefixed to the termination of the third person plural in the case of the root विद्.

32 [उपसर्गादस्वयूरोवति वाच्यम्] अकर्मकादिति निवृत्तम् ।

33 नितमुपविम्बो ह्य ॥ अकर्त्रभिप्रायाधोऽयमारम्भ । ' नि, सम्, उप, वि, ' इत्येव पूर्वाद् द्वयतेरात्मनपद स्यात् ।

34 स्वर्षायामाह ॥ अकर्त्रभिप्रायाधोऽयमारम्भ । स्वर्षायां विषय आदर्शोद् ह्य

35. The root कृ is Ātmanepadi in the following senses:—

- (1) गन्वने (the act of giving a hint to take life);
as:— उत्कुरुते (सूचयतीत्यर्थः he hints at taking the
life of a man).
- (2) अवक्षेपणे (the act of reproving); as:— श्येनो वर्ति-
कामुदाकुरुते (भर्त्सयतीत्यर्थः the hawk reproves a वर्सिका,
a kind of bird).
- (3) सेवने (waiting upon); as:— हरिमुपकुरुते (he waits
upon Hari)
- (4) साहसिक्ये (an outrage); as:— परदारान् प्रकुरुते (तेषु
सहसा प्रवर्तत इत्यर्थः he outrages another's wife).
- (5) प्रतियने (the act of giving a new property); as:—
एवोदकस्योपस्कुरुते, * (तस्य सतो गुणान्तराधानं करोतीत्यर्थः
fuel imparts heat to water).
- (6) प्रकथने (the act of reciting); as:— गाथाः प्रकुरुते
(प्रकर्षेण कथयतीत्यर्थः he recites stories).
- (7) उपयोगे (the act of laying out); as:— शतं प्रकुरुते
(धर्मार्थं शतं विनियुङ्क्त इत्यर्थः he lays out a hundred in
charity); but कटं करोति. Here the form is
Parasmaipadi.

तेरात्मनेपद स्यात् । स्वर्धा सवर्षः—पराभिमुखेच्छा । स विषयो धात्वर्थस्य । धातुस्तु शब्द-
क्रिय एव ।

35. गन्धनावक्षेपणसेवनसाहसिकप्रतियनप्रकथनोपयोगेषु कृजः ॥ कर्त्रभिप्राये कि-
याकृते सिद्धमवात्मनेपदम् । अर्द्धत्राभिप्रायार्थोऽयमारम्भः । गन्धनादिष्वर्थेषु वर्तमानाकरो-
तेऽत्मनेपदं स्यात् । गन्धनम् अपस्मरप्रयुक्तं हि सत्त्वं सूचनम् । अवक्षेपणम्-भ संनम् ।
सेवनम्-अनुगतिः । साहसिकम्-सहसा वर्तत इति साहसिकः । तस्य कर्म साहसिक्यम् ।
साहसिकं कर्म । प्रतियनः-सतो गुणान्तराधानम् । प्रकथनम्-प्रकर्षेण कथनम् । उपयोगो-
धर्मोदिप्रयोजनो विनियोगः ।

• पशुमुडां करोतेः प्रतियन एव विधीयेते । उपात्प्रतियनवैकृतवाचमाग्याहारेषु च ॥
उपात्कृतः सुदस्यादेवार्थेषु भूषणे समवाये च । उपस्कृतं भुङ्क्ते । विहृतमित्यर्थः । उपस्कृतं
भूते-वाग्याप्याहारेण द्रुत इत्यर्थः । उपस्कृता कन्या-अनकृतेत्यर्थः । उपाकृता ब्राह्मण-
चमुदिता इत्यर्थः ।

36. The root कृ with अधि is Atmanepadi in the sense of defeating or bearing with; as:-शत्रुमधिकुरुते (क्षमत) इत्यर्थः; अभिभवतीति वा he forgives or defeats the enemy); but शास्त्रं मनुष्यानधिकरोति (the scripture authorizes men).

37. The root कृ with वि is Atmanepadi when it has a sound for its object; as:-क्रोष्टा स्वरान् विकुरुते (a fox howls). But चित्तं विकरोति कामः (love affects the mind).

38. The root कृ with वि is also Atmanepadi when used intransitively; as:-छात्रा विकुर्वते (निष्फलं चेष्टन्त इत्यर्थः students strive without any object in view), विकुर्वते सैन्धवाः (साधु दान्ता.शोभनं वल्गन्तीत्यर्थः horses well trained neigh pleasantly).

39. The root नी is Atmanepadi in the following senses—

(1) संमानने (honouring); as:-शास्त्रे नयते (शास्त्रस्य सिद्धान्तं शिष्येभ्यः * प्रापयतीत्यर्थः he instructs his pupils in sciences).

(2) उत्सञ्जने (उत्क्षेपणे lifting up); as:-दण्डमुत्तनयते (उत्क्षिपतीत्यर्थः he lifts up a stick).

(3) † आचार्यकरणे (initiating into the sacred rites); as:-माणवकमुपनयते (विधिनात्मसमीपं प्रापयतीत्यर्थः he initiates माणवक into the sacred rites)

36.-अधे. प्रसहने ॥ अकर्त्रभिप्रायाधौपमारम्भः । अधिपूर्वात्करोतेः प्रसहने वर्तमानात्मात्मनेपदं स्यात् । प्रसहनम् क्षमाऽभिभवश्च ।

37. वे शब्दकर्मणः ॥ कृञ् इत्यनुवर्तते । विपूर्वात्करोतेःकर्त्रभिप्राये क्रियाफले शब्द-कर्मण आत्मनेपदं स्यात् । कर्मशब्द इह कारकाभिधायी । न क्रियावचनः ।

38 अकर्मकाच्च ॥ वेः कृञ् इत्यनुवर्तते । विपूर्वात्करोतेःकर्मकाक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् ।

39. संमाननोत्सञ्जनाचार्यकरणज्ञानभृतिविगणनव्ययेषु नियः ॥ अकर्त्रभिप्रायाधौ उपमारम्भः । अत्रोत्सञ्जनज्ञानविगणनव्यया नयनेर्वाच्या । इतरे प्रयोगोपाधयः । ' नीन् प्रापणे ' इत्येतस्माद्भातोरात्मनेपदं भवति समाननादिध्वेषेषु ।

* तेन च शिष्यसंमाननं फलितम् । † आचार्यकरणमाचार्यक्रिया । माणवकमीदृशेन विधि-स्माऽऽत्मसमीपं प्रापयति यथा स उपनेता स्वयमाचार्यः सम्पद्यते । उपनयनपूर्वकेणाध्यापनेन उपनेतयाचार्यत्वं स्थिते ।

- (4) ज्ञाने (प्रमेयनिधये investigation, knowledge); as:—
 तत्त्वं नयते (प्रमेयं निधिनोतीत्यर्थः he investigates the truth).
 (5) भृतौ (वेतने employing on wages); as:—कर्मकरानुप-
 नयते (भूतिदानेन स्वसर्मापं प्रापयतीत्यर्थः he employs
 labourers on hire).
 (6) विगणने (ऋणादेर्निर्यातने paying debts, taxes &c);
 as:—करं विनयते (राज्ञे देयं भागं परिशोधयतीत्यर्थः he pays
 taxes to the king).
 (7) व्यये (spending or applying to good use); as:—
 शतं विनयते (धर्माद्यर्थं शतं विनियुङ्क्त इत्यर्थः he spends a
 hundred in charity); but अजां नयति प्रामम्.

40 The root नी with वि is Atmanepadi, when the object is something other than the part of the body, but must exist in the body; as:—क्रोधं विनयते (he removes anger); but गण्डं विनयति (he turns away his cheek). In the example ' विगम्य नयन्ति पौरुषम् ' the speaker intends that the fruit of the action does not accrue to the agent.

41. The root क्रम् is Atmanepadi when it expresses (1) want of interruption or free scope, (वृत्तिः—अप्रतिबन्धः), (2) energy (सर्गः—उत्साहः), or (3) development (तायनम्—स्फीतता); as:—

- (1) ऋचि क्रमते बुद्धिः (न प्रतिहन्यत इत्यर्थः) he makes uninterrupted progress in ऋम्.
 (2) अध्ययनाय क्रमते (उत्सहत इत्यर्थः) he shows energy for study.
 (3) अस्मिन् शास्त्राणि क्रमन्ते (स्फीतानि भवन्तीत्यर्थः) the shastras are developed in him.

40 कर्तुं च चाक्षरी कर्मणि ॥ त्रयः कर्तृस्य कर्मणि—क्रियाकाले यदात्मनेपदं प्राप्ते तच्छरीरावयवमिदं एव स्थात् । सूत्रं शरीराद्यन्तेन तदवयवो लक्ष्यते ।

* क्रावं विनयते—अपगमयति । तत्फलस्य चित्तप्रसादस्य कर्तृगत्वात् “ स्थिरितमिति ” इत्येव मिदं निवर्णार्थमिदम् । कथं तर्हि “ विगम्य नयन्ति पौरुषम् ” इति । कर्तृगामित्वाविवक्षया भातिष्यति ।

41. वृत्तिसर्गतायनेषु क्रमः ॥ शेषात्कर्तारं परस्मैपदे प्राप्ते इत्यादिष्वर्थेषु क्रमेर्भातोरात्मनेपदं भ्यात् ।

42 The root कम् is also Atmanepadi when preceded by उप or पर in the foregoing senses; as:—उपक्रमते, पराक्रमते; but संक्रामति, उपक्रामति, पराक्रामति.

When the root expresses these senses, no other prepositions except these are allowed.

43. The root कम् with आ is Atmanepadi when it expresses the rising of a luminary body; as:—आक्रमते सूर्य (उदयत इत्यर्थः the sun rises), but आक्रमति धूमो हर्म्यतलात् (the smoke covers the terrace), आक्रामति धूमो हर्म्यतलात् (the smoke issues from the terrace). Here the ascending does not refer to a luminary body.

44. The root कम् with वि is Atmanepadi when it expresses stepping; as:—साधु * विक्रमते वाजी (the horse has a good tread); but विक्रामति सन्धिः (द्विधा भवति—रफुटतीत्यर्थः the joint splits).

45. The root कम् preceded by प्र or उप is Atmanepadi when it expresses beginning; as:—प्रक्रमते or उपक्रमते (he begins); but प्रक्रामति (गच्छतीत्यर्थः he goes); उपक्रामति (आगच्छतीत्यर्थः he comes).

46 The root कम् without any preposition is both Atmanepadi and Parasmaipadi, when it does not express want of interruption, energy, or development; as:—क्रमते or क्रामति.

42. उपपराभ्याम् ॥ वृत्त्यादिष्वभ्यामेर क्रमेरात्मनेपदं स्यान्नतुरसर्गान्तरपूर्वात् ।

43. आऊ उद्गमने ॥ [उपोतिरुद्गमन इति वाच्यम्] आङ्पूर्वात्क्रमतेज्यातिरुद्गमने वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् ।

44. वेः पादविहरणे ॥ विपूर्वात्क्रमतेः पादविहरणेऽर्थे वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् । विहरणं विक्षेपः ।

* अश्वदीनां गतिविशेषो विक्रमणमुच्यते । यद्यपि क्रमि. पादविहरण एव पश्ये “ क्रमु पादविक्षेपे ” इति तथाप्यनकार्यं वादात्तनामवमुक्तम् ।

45. प्रोपाभ्यां समर्थभ्याम् ॥ समर्थो-तुल्यार्थः । शतसंख्यादिवत्पररूपम् । प्रपञ्चेऽन्योन्यानुव्याख्याता । प्र. उ. ३ इत्येताभ्यां प्रारम्भार्थाभ्यां परस्मात्क्रमतेरात्मनेपदं स्यात् ।

४६. अनुपसर्गाद्वा ॥ क्रम इत्यनुपसर्गः । अग्रास्तावभाषेयम् । उपसर्गविद्युनात्क्रमतेरात्मनेपदं स्यात् । वृत्त्यादी तु क्तियमवात्मनेपदम् ।

47. The root ज्ञ with अप is Atmanepadi in the sense of concealing or denying; as:—शतमपजानीते (अपलपतीत्यर्थः he denies a hundred).

48. The root ज्ञ is Atmanepadi when used intransitively; as:—सर्पियो जानीते (सर्पियोपायेन प्रवर्तते इत्यर्थः having obtained ghee, he proceeds to perform a sacrifice with it); but स्वरेण पुत्रं जानाति (he recognizes his son by his voice).

49. The root ज्ञ with सम् or प्रति is Atmanepadi, when it is used transitively and does not express 'remembering with tenderness; ' as:—शतं संजानीते (अवेक्षते इत्यर्थः he looks for a hundred); शतं प्रतिजानीते (अङ्गीकरोतीत्यर्थः he promises a hundred); but मातरं * मातुर्वा संजानाति (उक्कण्ठन इत्यर्थः he remembers his mother with tenderness). In this sense the verb is Paras.

50. The root वद् is Atmanepadi in the following senses:—

(1) भासने (दीप्ति showing brilliancy or proficiency in); as:—शास्त्रे वदते (भासमानो प्रवीतीत्यर्थः he shows brilliancy in a science).

(2) उपसंभाषायाम् (उपसान्वने pacifying); as:—भृत्यानुपवदते (सान्वयतीत्यर्थः he pacifies his servants) In this sense the root is generally preceded by उप.

47. अपहृवे ज्ञ ॥ जानातेरपहृवे वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । अपहृवः अपहृतिः—अपलापः । सोपसर्गश्चायमपहृवे वर्तते । न केवलः ।

48. अकर्मकाच्च ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थमिदम् । कर्त्रभिप्राये ह्यनुपसंभाषा इति वक्ष्यति । जानातेरकर्मकश्चावचनादात्मनेपद स्यात् । कथं चायमकर्मकः । नात्र सर्पिणादेर्ज्ञेयत्वेन विज्ञानम् । किं तर्हि ज्ञानपूर्विनायां प्रवृत्तौ करणत्वेन । तथा च “ ज्ञोऽविदर्थस्यकरणे ” इति पट्टी विधीयते ।

49. संप्रतिभ्यामनाध्याने ॥ इ इत्यनुवर्तते । सकर्मकार्थमिदम् । ‘ सम्, प्रति ’ इत्येवं-पूर्वाजानातेरनाध्याने वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । आध्यानमुक्कण्ठपूर्वक स्मरणम् । ‘ अनाध्याने ’ इति योगो विमन्यत । तत्सामान्यार्थः ‘ अकर्मकाच्च ’ इति श्रुतिरपि कार्यते ।
* कर्मणः शेषप्रविवक्षया पट्टी ।

50. भाषनेोपसंभाषाजानयत्यनुपमन्त्रणेषु वदः ॥ शेषान्कर्तारं परस्मैदे प्राप्ते भाषनादिषु विशेषणेषु गतसु वददेशमनपद स्यात् । उपसंभाषोपमन्त्रणे धातोर्वाच्ये । इतरे प्रयोगोपाधयः ।

- (3) ज्ञाने (सम्यगग्रोधे perfect knowledge), as — शास्त्रे वदते (वदितुं जानातीत्यर्थः he knows how to explain a science)
- (4) यत्ने (उत्साहे energy), as क्षेत्रे वदते (तद्विषयमुत्सहमानिष्करोतीत्यर्थः he toils in the field .
- (5) विमतौ (नानामतौ disagreement), शास्त्राणि परस्परं विप्रवदन्ते (scriptures differ from one another)
- (6) उपनिमन्त्रण (रहस्युपचन्दने requesting), as कुलभार्यामुपवदते (रहस्युपचन्दयतीत्यर्थः he flatters a lady in secret)

51 The root वद् with सम् and प्र is Atmanepadī when it is used to express a loud and conjoint speech of men, as — सप्रवदन्ते ब्राह्मणा (Brahmins are speaking loudly together), but सप्रवदन्ति खगा (birds make sound) Here chorus is not meant

52 The root वद् with अनु is Atmanepadī when it is used transitively in the above mentioned sense as — अनुवदत कठः * कठापस्य (यथा कलापोऽध्यायानो वदति तथा कठ इत्यर्थः Katha while studying recites like Kalapī), but उक्तमनुवदति (he reproduces what is said Here the root is transitive अनुवदति वाणा (the lute resounds) Here the sound is not distinct

53 The root वद् with वि and प्र is optionally Atmanepadī in the sense of disputing, as — विप्रवदन्ति न्ते वैद्या (युगपत्परस्परं प्रतिपेदेन विरुद्धं वदन्तीत्यर्थः doctors are at variance) but सप्रवदन्ते ब्राह्मणा (the Brahmins talk conjointly), विप्रवदन्ति शकुनय

51 व्यक्तवाचा समुच्चारण ॥ वद इत्यनुवदत । मनुष्यादानां सम्भूषाचारणं वदरात्मनोऽप्यस्ति । ननु ' वदव्यक्ताया वाचि ' इत्यत्र पठ्यते । तत्र किं व्यक्तवाचांमिति विचार्यमाणं द्वयुक्तमवश्यमस्ति । व्यक्तवाच इति हि मनुष्याः प्रसिद्धाः । तथा समुच्चारणं वा स्यात् ।

52 जनारण्यमस्ति ॥ व्यक्तवाचांमपि मनुष्यादस्मिन् वदरात्मनोऽप्यस्ति ।

अनु मन्त्रणे । तत्र कठं पश्येत्तु शकुनयुक्तं शप वाचवशात् पठ्यते ।

53 विभाषा विप्रवदन्ति ॥ विरुद्धं कठं व्यक्तवाचां समुच्चारणं वर्तमानाद्वदरात्मनोऽप्यस्ति । प्राप्ताभावात् ।

(birds make noise indistinctly) क्रमेण वेत्ता वेद्येन सह विप्रनदन्ति (do tors discuss with a doctor in turns) Here there is no conjointment

54 The root गृ 6th conj with अस् is Atmanepadi, as — अगिरते ग्रासम् (he swallows a mouthful), but गिरति he swallows

55 गृ with सम् is Atmanepadi when it expresses a promise or acceptance, as — शतं सगिरते he promises a hundred, शब्दं नेत्य सगिरते (he maintains that word is eternal), but सगिरति ग्रासम्. (he swallows a mouthful)

56 The root चर् with उद् is Atmanepadi when it is used transitively as — धर्ममुच्चरते (उल्लङ्घ्य गच्छतीत्यर्थं he transgresses duty), but वष्पमुच्चरति (उपरिष्ठाद्गच्छतीत्यर्थं vapour goes up)

57. The root चर् with सम् along with a word in the instrumental case is Atmanepadi, as — रथेन सचरते (he goes in a chariot), अथ्वेन सचरते Other prepositions may come between सम् and the root, as — रथेन समुदाचरते, but इमं लोकं सचरति (he wanders over this world)

58 The root दा 1st conj 'to give' with सम् is Atmanepadi, when it is used along with a noun in the instrumental case in the sense of the dative, as — दास्या सयच्छते, दास्या*सप्रयच्छते (कामुक सन्दास्यै ददातीत्यर्थं he being enslaved through love gives (money) to a maid servant), but पणिना सप्रयच्छति, भार्यायै सयच्छति (he gives to his wife).

54 अवाद् ॥ अवपूर्वाद्दितरात्मनेपद स्यात् । ' गृणातस्त्ववपूर्वा न प्रयुज्यत एव ' इति भाष्यम् ।

55 सम् प्रतिज्ञाने ॥ प्रतिज्ञानमभ्युपगम । सपूर्वाद्दितरात्मनेपद स्यात् प्रतिज्ञाने ।

56 उद्श्चर सकर्मकात् ॥ उत्पूर्वाच्चरत सकर्मकाकयावचनादात्मनेपद स्यात् ।

57 समस्तृतीययुक्तात् ॥ सपूर्वाच्चरतेस्तृतीययुक्तादात्मनेपद स्यात् । तृतीयान तृताया विभक्तिश्च्यते । तथा चरतेरर्थद्वारको योगः । सम् इति विशेषणे षष्ठी न तु पश्यमी । तेनद सूत्र व्यवहितेऽपि प्रवर्तते ।

58 दाणश्च सा चेच्चतुर्थ्यर्थः ॥ सपूर्वादाणस्तृतीय तेन युक्तादात्मनेपद स्यात्तृतीयया चेच्चतुर्थ्यर्थः ।

* गम प्रशब्देन व्यवधाने कथमात्मनेपद भवति । सम् इति विशेषणे षष्ठी न तु पश्यमी ।

[अशिष्टव्यवहारे तृतीया चतुर्थ्यर्थ भवतानि वक्ष्यन्ते] The word expressing g

59 The root यम् with उप is Atmanepadi when it expresses the taking of the hand in marriage, as — भार्यामुपयच्छते (he marries a woman) † In the भट्टिकाव्य the root यम् with उप is used in the Atmanepada in the sense of acceptance in general as — उपायस्त महास्त्राणि (he took the missiles)

60 The root शद् is Atmanepadi in the conjugational tenses and in the present participle, as — शीयते, शीयमान, but शस्यति, अशस्यत्, शिशसति

61 The root मृ is Atmanepadi in the conjugational tenses, Aorist, Benedictive and the present participle, as — म्रियते, अमृत, मृषीष्ट, and म्रियमाण, but मरिष्यति, अमरिष्यत्, मुमृषति

62 The auxiliary कृ is Atmanepadi when it is added to आम् in the Periphrastic perfect after an Atmanepadi root as — ईक्षाञ्जके.

* But when कृ is added to a Parasmaipadi root as above it is Parasmaipadi though the fruit of the action accrues to the agent, as — इन्दाचकार.

63 The root युज् 7th conj is Atmanepadi, when it is preceded by प्र or उप or any other prepositions, either सप्रदान in the case of दा is put in the instrumental case when immoral action is meant

59 उपायम् स्वकरणे ॥ उपपूवायम् स्वकरणे वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । पाणिग्रहणं विशिष्टमिह स्वकरणं गृह्यते । न स्वकरणमात्रमिलेके ।

† अन्येत्वस्मिन् सूत्रे स्वकरणं पाणिग्रहणावशिष्टमिति नाग्रह । तेन भट्टिप्रयोगः समञ्जसः ।

60 शदे शित ॥ ' शद्धु शतने परस्मैपदी ' ॥ तस्मादात्मनेपदं विधायत । शदिर्यं शिद्धावी शितो वा सगन्धी तस्मादात्मनेपदं स्यात् ।

61 म्रियतेर्लुङलिट्ये ॥ ' मृच् प्राणत्यागे ' इत्वादात्मनेपदमत्र सिद्धमेवेति नियमाभिमदं वचनम् । अग्र्येर्लुङलिट्ये शितत्वात्मनेपदं स्यान्नान्यत्र ।

62 आम्प्रत्ययवृत्तौऽनुप्रयोगश्च ॥ आम्प्रत्ययो यस्मादिल्लेतद्गुणसविज्ञानो बहुव्रीहिः । आम्प्रत्ययस्य तुल्यमनुप्रयुज्यमानात्कृत्तौऽप्यात्मनेपदं स्यात् ।

• इह पूर्ववदित्यनुवक्ष्य वाक्यभेदेन सगन्धते । पूर्ववदेवात्मनेपदं न तु तद्विपरितम् । तेन कृतृगोऽपि कृते ' इन्दाचकार ' इत्यादौ नात्मनेपदम् ।

63 प्रोषाभ्यां युजेर्यण्यण्ये ॥ ' युजियामे ' स्वरितेत् । तस्य कर्त्रभिप्राये कियं फण् सिद्धमेवात्मनेपदम् । अकर्त्रभिप्रायाभावाच्चकारम् । ' प्र, उप, ' इत्येवपृथायुजेर्यण्यण्ये पानप्रयोगविषयादात्मनेपदं स्यात् । [स्वराद्यन्त्रोपसर्गादिति प्रसक्त्यम्] स्वरण एवायन्त्रं यावस्य तस्मादुपगमादित्यर्थः । तेन दुर्नान्यो समर्थः नेति वाच्यम् ।

beginning or ending with a vowel, (viz, all prepositions except निम्, निर्, दम्, दुर् and सम्), and when it is not employed in reference to sacrificial vessels, as — प्रयुङ्क्ते (he employs); उपयुङ्क्ते (he uses); उयुङ्क्ते (he is ready), नियुङ्क्ते (he appoints or asks); but इन्द्र न्याञ्चि पात्राणि प्रयुनक्ति (he places sacrificial vessels with their faces downwards); सयुनक्ति (here सम् neither begins nor ends with a vowel)

64 The root क्षु with सम् is Atmanepadi; as:— सक्षुते त्त्रिम् (he sharpens a weapon).

65 The root भुज् 7th. conj is Atmanepadi when it does not mean protection, as:— ओदन भुङ्क्ते (he eats food); but यद्ही भुनक्ति (he protects the earth). In the examples like भुज्जे पृथिवीपाल पृथिवामेव केरळम् or वृद्धो जनो दुःखशतानि भुङ्क्ते, भुज् has the sense of experience

66. The roots which are given in the धातुपाठ with a mute, स्वरित and mute are Atmanepadi, when the fruit of the action accrues to the agent, as यजते, पचते, सुनुते, कुरुते. *स्वामिदासौ पचेते

64. सम्-क्षु ॥ ' क्षु ' तेजने परस्मैपदी । तत् सध्यादात्मनेपद स्यात् । ' सम्-गमृच्छिष्याम् ' इत्यत्र क्षु गतुमाठित्वा पृथस्मृत्करण सकर्मकादप्यात्मनेपदविधानार्थमिति ध्वनयन्नुदाहरति । सक्षुते शब्दामिति ।

65 भुज्जेऽनयने ॥ ' भुज् पालनान्यरहारयो ' इति कृषादी पठ्यते । तस्मादनवनेऽपालन वनेमानादात्मनेपद स्यात् । अनवाप्रतिषेधेन रीधादिस्त्वैव ग्रहण विज्ञायते । न तोदादिस्त्व ' भुज्जेऽठित्वे ' इत्यस्य । तेनेह न ' विभुजात पाणिम् ' । अदन इति वक्तव्येऽनयन इति पूर्वदासग्रहणादवनभिजउपमोगादावर्थेऽप्यात्मनेपदविधानार्थमिदम् ।

66 स्वरितन्त्रित. कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ॥ स्वरितेता त्रितश्च धातोः आत्मनेपद स्यात् कर्तृगामिनि क्रियाफले । क्रियाफल च क्रियाज यमुद्योदेयमूत फल तुप्तिस्वगादि । न तु धातुर्थमात्रम् । नापि दाक्षिणायेतनादिलाभरूपम् । यथोक्त हरिणा ॥ " यस्यायस्य प्रसिद्धपर्यमारभ्यन्ते पचादय. ॥ तत्रयान फल तामा न लाभादिप्रयोजनम् ॥ " इति । अथ्यत इत्यर्थः । प्रयोजनारपर्याय. फलम् तत्स्येत्यर्थः । पचादय फलवच्छिन्नव्यापाररूपाः पचाप्रभृति क्रिया । तासां पचाप्रभृति क्रियाणां फल स्वेच्छयातदिच्छाप्रयोजकम् । तेन याजकपण्यपदीनां दाक्षिणायेतनादिलाभरूपप्रयोजनवत्त्वेऽपि तदर्थक्रियावृत्तेर्यतोर्न प्रसङ्गः ।

* ' स्वामिदासौ पचेते ' इत्यादी स्वामिधर्मस्य दाता आरोपादात्मनेपदम् । दासधर्मस्य तु न स्वामिन्धारोऽयम् । उत्तमे निष्ठधर्माराधय प्रयोजन विना स्वरसतोऽपततिरिति न कदाचित्तन परस्मैपदम् ।

In such cases, as स्वामिदासौ पचेते, the Atmanepada is used, because the

(the master and his servant cook); but यजन्ति याजकाः, पचन्ति पाचकाः, कुर्वन्ति कर्मकराः Here the fruit means the principal fruit for which the action is undertaken In the examples यजन्ति याजकाः &c, though the fruit (दक्षिणा wages &c.) accrues to the doer, it is not the principal fruit

67 The root वद् with अप is Atmanepadi, when the fruit of the action accrues to the agent; as--धनं तामो न्यायमपवदते (न्यायापवादने धनमर्जयिष्यामीति मन्यते one who desires wealth, thinks of acquiring it by the abuse of justice), but अपवदति.

68. The causal forms of roots take Atmanepadi, when the fruit of the action accrues to the agent; as--कारयते, कटम्) he causes a mat to be made for himself, पाचयते (ओदनम्) but कारयति (कट परस्य).

69 The root यम् with सम्, उद् or आ, is Atmanepadi, when the object is not a literary work, and when the fruit of the action accrues to the agent; as--व्रीहीन् सयच्छते (he gathers rice); भारमुच्यच्छते (he lifts up a load); वस्त्रमायच्छते (he spreads the cloth); but उच्यच्छति वेदम् (अधिगन्तुमुद्यमं करोतीत्यर्थः. he tries to learn the Vedas)

70 The root ज्ञा, without any preposition, is Atmanepadi, when the fruit of the action accrues to the agent; as गां जानीते he knows the 'cow as his own; but स्वर्गं लोकं न प्रजानाति

servant is made to form an appendage to the master To conceive the master to form an appendage to the servant without any special reason, is revolting to the mind

67. अपावद ॥ कर्त्रभिप्राय इत्यनुवर्तते । अपपूर्वाद्वदते कर्त्रभिप्राये क्रियाफल आत्मनेपद स्यात् ।

68. णिच्श्च ॥ णिजन्नादात्मनेपद स्यात्कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।

69 समुदाहृत्यो यमोऽग्रन्थे । अग्रन्थ इतिच्छदः । ' सम्, उद्, आद्, इत्येवपूर्वायमे कर्तृगामिनि क्रियाफल आत्मनेपद स्यादग्रन्थविषयश्चतुप्रयोगो न भवति । आहपूर्वादक्रमश्च " आहोयमहन् " इति सिद्धमेवात्मनेपदम् । सकर्मकार्थमिदं पुनर्ग्रहणम् ।

70. अनुपसर्गाज्ज्ञ ॥ ' अकर्मकाच्च ' इत्येव सिद्धे सकर्मकार्थमारम्भः । अनुपसर्गाः प्रजानाते कर्तृगामिनि क्रियाफल आत्मनेपद स्यात् । कथं तर्हि भट्टिः " इत्थं नृप पूर्वमयालुलोके ततोऽनुजज्ञे गमनं मुनस्य " इति । कर्मणि लिट् । नृपेतेतिविभक्तिविपरिणम ।

मृट् (a fool does not know the next world); देवदत्तस्य गां जानाति.
In the verse "इत्थं नृपः पूर्वमया लुप्ये चे तनाऽनुजज्ञे गमनं सुतस्य"
from Bhatt, the form अनुजज्ञे is the passive perfect of ज्ञा with
अनु.

71. The Atmanepadi forms sanctioned by the five foregoing rules are optionally used, when the words in the text denote that the fruit of the action accrues to the agent;
as: स्व यज्ञं यजति यजनं वा (he offers his own sacrifice).

स्व कटं करोति कुरुने वा (he makes his own mat).

स्व पुत्रमपवादति अपवादते वा (he reproaches his own son).

स्व यज्ञं कारयति कारयते वा (he causes his own sacrifice to be performed)

स्वान्नीहीन् संयच्छति संयच्छते वा (he gathers his own rice).

स्या गां जानाति जानाते वा (he recognizes his own cow).

72. The causal form of गम् with आ takes Atmanepada in the sense of having patience; as: आगमयस्व तवन् (मा त्वरिष्य इत्यर्थः come at your leisure; do not make haste).

73. Causal forms of transitive roots take the Atmanepada terminations, when the verbs are used reflexively, or when the object in the primitive sense becomes the agent in the Causal, except in the sense of remembering with tenderness; as: दर्शयते भवः (भव shows himself); आरोहयते हस्ती (न्यम्भयतीत्यर्थः the elephant bends down); स्मरयति वनगुल्मः (उन्मूल्यपूर्वकस्मृतौ

71. विभाषणरूपेण प्रतीयमाने ॥ स्वरितञिङ् इत्यादिष्वङ्गुल्या यदात्मनेपदं विहितं तत्तमीषोऽक्षरितेन पदेन क्रियाकृतस्य कर्तृगामित्वे योतिने वा स्यात् । समीपे भूयमाणं गन्धान्तरमुपसदम् । एवं यज्ञं यजति यजते वा । स्वपितृपुत्रपुत्रगम् । स्वार्थनामार्थं यज्ञं यजति यजन् इत्याद्यपि प्राप्यम् ।

72 [आगमे क्षमायामात्मनेपदं वक्तव्यम्] ण्यन्तस्येदं ग्रहणम् । क्षमा-उपेया-कालहरणमिति यावत् ।

73 षष्ठ्या यक्रमेणैतेष्व कर्ताऽन्तर्धाने ॥ ण्यन्तादात्मनेपदं स्यादगो या क्रिया नैव वेधयन्तन्तर्धाने ऽर्था यत्कर्मकारकं स चागो कर्ता स्यात्तन्नाध्याने । ' शिचश्च ' इति निदेशकनभिप्रायार्थमिदम् । कर्त्रभिप्रायं तु ' विभाषणरूपेण ' इति विरुद्धे ' अगत्यक्रमकम् ' इति परस्मैपदे च परस्मादाप्तं पूर्वनिप्रतिषेधेनेदमेवार्थः ।

repeatedly; as:- पदं मिथ्या कारयते (सापचारं स्व(दिदुष्टमसकृदुच्चारयतीत्यर्थः he frequently mispronounces a word); but पदं सुष्ठु कारयति (he pronounces a word correctly); पदं मिथ्या कारयति (सकृदुच्चारयतीत्यर्थः he mispronounces a word only once). In the last two examples the form is *Parasmaipadi*.

78. शिक्ष्, the Desiderative base of शक्, is *Atmanepadi* in the sense of having the curiosity to learn; as:- शिक्षते. (धनुषि) (धनुर्विषये ज्ञाने शक्ते भवितुमिच्छतीत्यर्थः he wishes to get proficiency in archery).

79. The Desiderative form of a root is *Atmanepadi* in the circumstances under which the primitive form is; as:- एष्-एदिधियते; शी-शिसायिते; विस् with नि-निवि वेक्षते; कम् with आ-आचिन्सते; मू-बुभूषति; ङ् शद्-शिसासति; मृ-नुमृषति.

The last two roots in the Desiderative form do not take *Atmanepada*, though they are *Atmanepadi* in the primitive.

80. The Desiderative base of the roots ज्ञ, श्रु, स्मृ, and दृन्, is *Atmanepadi*; as:- जिज्ञासते (धर्मम्) he wishes to know धर्म; शुश्रूषते (गुरुम्) he wishes to serve a preceptor; मुस्मृषते (नष्टम्) he wishes to recollect lost things; दिदृक्षते (नृपम्) he wishes to see the king. Vide Ch. IX. 82-85, page 198.

81. The Desiderative form of ज्ञ with अनु does not take *Atmanepada*; as:- पुत्रमनुजिज्ञासति (पुत्रमनुजानुमिच्छति he wishes to

give permission to his son) Vide Ch. IX. 82, page 198; but
 * सर्पियोऽनुजिज्ञासते (सर्पिषा प्रवर्तितुमिच्छतात्यर्थः he wishes to proceed with ghee).

82. The Desiderative base of श्रु with प्रति or आ does not take Atmanepada, as:—प्रतिशुश्रूषति, आशुश्रूषति; but देवदत्तं † प्रतिशुश्रूषते (he serves देवदत्त); here प्रति is not a preposition, but a कर्मप्रवचनीय (a preposition used by itself). Vide Ch. IX. 83 † page 198.

ॐ ' पूर्ववत्सनः ' इति तद् । ' अकर्मकाच ' इति केयलाद्विधनात् ।

82. प्रत्याहभ्यां श्रु ॥ प्रति, आह इत्येवपूर्वाच्छृणोतेः सन्नन्तादात्मनेपदं न स्यात् ।

† उपसर्गग्रहण चेदम् । तस्मादिह प्रतिषेधो न भवति । प्रतेः कर्मप्रवचनीयत्वत् ।

CHAPTER XXII.

PARASMAIPADA-PRAKRIYĀ.

परस्मैपदप्रक्रिया.

1. The roots that are not capable of taking Atmanepada, take Parasmaipada in the active voice; but not in the कर्तरि (reflexive passive form); as:— अति.

2. The root कृ with अनु or परा is Parasmaipadi, though the fruit of the action accrues to the agent; as—अनुकरोति (he imitates), पराकरोति (he rejects).

3. The root क्षिप् is Parasmaipadi when preceded by अभि, प्रति, or अति, though the fruit of the action accrues to the agent; as—अभिक्षिपति (he throws up), प्रतिक्षिपति (he throws back), अतिक्षिपति; but आक्षिपते (he interrupts).

4. The root वह् with प्र is Parasmaipadi; as—प्रवहति (it flows); but आवहते (he brings).

5. The root, मृ 4th conj. is Parasmaipadi when preceded by परि; as—परिमृष्यति (he endures); but it is Atmanepadi

1. दोषाकर्तारि परस्मैपदम् ॥ आत्मनेपदानिमित्तहीनाद्वातोः कर्तरि परस्मैपदं स्यात् ।

* कर्मकर्तारि कस्मात् परस्मैपदं न भवति । ' कर्तरि कर्मव्यतिहारे ' इति द्वितीयं कर्तृग्रहणमनुवर्तते । तेन कर्तव्यं यः कर्ता तत्र परस्मैपदम् । न तु कर्मकर्तारि ।

2. अनुपराभ्यां कृजः ॥ कर्तृगेऽपि फले गन्धनादौ च परस्मैपदार्थमिदम् । ' अनु, परा ' इत्येव पूर्वोत्प्रेते परस्मैपदं स्यात् ।

3. अभिप्रत्यतिभ्यः क्षिपः ॥ ' क्षिप भ्रेरणे ' स्वरितेत् । स्वरितेत्वाद्भ्यश्चिङ्गोऽपि फले परस्मैपदार्थमयमारम्भः । ' अभि, प्रति, अति ' इत्येव पूर्वोत्प्रेते परस्मैपदं स्यात् ।

4. प्रावहः ॥ ' वह् प्राप्ते ' स्वरितेत् ॥ तत्र कर्त्रभिप्रायक्रियाद्वयान्नः प्राप्तेऽप्यनेनैव प्राप्ते परस्मैपदं विधीयते । प्राव्हाद्भ्यश्चिङ्गोऽपि फले परस्मैपदं स्यात् ।

5. परि मृषः ॥ ' मृषति शिक्षायां ' स्वरितेत् । तनस्तथेयात्प्राप्तेऽपि परस्मैपदं विधीयते । परिपूर्वान्मृष्यते परस्मैपदं स्यात् ।

when preceded by any other preposition. as:—आमृते (he touches).

6. According to some, the root वह् with परि is also Parasmaipadi; as:—परिवहति (he carries round).

7. The root, रम् with वि, आ, or परि, is Parasmaipadi; as:—निरमति (he ceases); आरमति (he delights in); परिरमति (he is delighted); but अभिरमते (he delights in).

8. The root, रम् with उप, is Parasmaipadi in the Causal sense; as:—यञ्जदत्तमुपरमति (उपरमयतीत्यर्थः he quiets यञ्जदत्त).

9. The root रम् with उप, used intransitively, takes either Pada; as:—उपरमति or उपरमते (निवर्तत इत्यर्थः he ceases).

10. The roots, बुध्, युष्, नश्, जन्, इ with अधि ' to study,' प्र, दु, लु, in the Causal, take Parasmaipada, though the fruit of the action accrues to the agent; as:—बोधयति (पद्मम्) (he causes the lotus to bloom); बोधयन्ति (काष्ठानि) (he causes sticks to fight); नाशयति (दुःखम्) (he destroys pain); जनयति (सुखम्) (it begets pleasure); अध्यापयति (वेदम्) (he teaches the Veda); प्रावयति (प्रापयतीत्यर्थः he brings); द्रावयति (विलापयतीत्यर्थः it melts); स्रावयति (स्पन्दयतीत्यर्थः it causes to flow).

6. इह परिरिति योग विभज्य वदेरपीति केचिन् ।

7. ध्याहपरिभ्यो रम् ॥ रम् व्रीदायाम् ' अनुदात्तेत्वादात्मनेपदे प्राप्ते परस्मैपद विधीयते । ' वि, आह, परि ' इत्येवपूर्वाद्रमतेः परस्मैपद स्यात् ।

8. उपाच ॥ रम् इत्येव । उपपूर्वाद्रमतेः परस्मैपदं स्यात् । अन्तर्भावितव्यर्थोऽत्र रति । पृथग्योगकरणमुत्तरार्थम् । शकमेकाद्रिभाषा वक्ष्यति । शोषपूर्वादेव यथा स्यादिति ।

9. विभाषाऽकर्मकात् ॥ रम् उपादिति च वर्तते । पूर्वेण नित्ये परस्मैपदे प्राप्ते विभक्त्य आरभ्यते । उपपूर्वाद्रमतेरकर्मकात्परस्मैपदं वा स्यात् ।

10. बुध्बुधरराजनेह्प्रदुस्त्रभ्यो णे ॥ एभ्यो ण्यन्तेभ्यः परस्मैपदं स्यात् । ' निवृत्त्य' इत्यस्यापवादः । येऽत्राकर्मकारतेषाम् ' अणावकर्मकाधित्तवक्तृत्वात् ' इत्येवं निन्दे वक्ष्ये निन्दमधित्तवक्तृत्वात् । येऽत्र चलनार्थेतेषाम् ' निगमनचलनार्थेभ्यश्च ' इति निन्दे यदा न चलनार्थेतेषाम् वचनम् । See the next rule.

11. Roots expressing eating, and moving, take Parasmaipada in the Causal; as गृ with नि-निगारयति (he makes one swallow); अश्-आशयति (he feeds), भुज् to eat भोजयति (he feeds); चल्-चलयति (he moves); कुप्-चोपयति (he moves); कम्प्-कम्पयति (he shakes).

12. The Causal of अद् is Parasmaipadi, when the fruit of the action does not accrue to the agent. as:-आदयत्यन्नं बटुना (he causes the boy to eat his food); but it is Atmanepadi, when the fruit accrues to the agent; as:-आदयते देवदत्तेन (it is caused to be eaten by Devadatta).

13. The Causals of intransitive roots, having sentient being for their agent, take Parasmaipada; as:-शैते कृष्णः-कृष्णं गोपी शाययति (the गोपी lulls Krishna to sleep); आस्ते देवदत्तः-देवदत्तमासयति (he makes Devadatta sit); but शुष्यन्ति व्रीहयः-शोपयते व्रीहिनातपः (the sun dries up corn); here the subject आतपः, the sun, being not a sentient being, the verb is Atmanepadi.

14. The Causals of पा ' to drink, ' दम् ' to restrain, ' यम् with आ ' to draw in, ' यस् with आ ' to try, ' मुह् with परि ' to faint, ' रुच् ' to shine or like, ' नृत् ' to dance, ' वद् ' to speak, ' यस् ' to dwell, and घे ' to suck, ' do not take Parasmaipada,

11. निगरणचलनार्थेभ्यश्च ॥ गेरिति वर्तते । कर्मभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवादः परस्मैपदं विधीयते । निगरणम्-अभ्यवहारः । चलनम्-कम्पनम् । निगरणार्थेभ्यश्चादुभ्यो ण्यन्तेभ्यः परस्मैपदं स्यात् । अयमपि योगः सकर्मकार्थः । अचित्तवत्कर्तृकार्थः ।

12 [अदेः प्रतिषेधः] ' निगरणचलनार्थेभ्यश्च ' इति सूत्रेण प्राप्तस्यैवार्थः निषेधः । अत्रभिप्राये क्रियाफले शोपादिति परस्मैपदं स्यादेव ।

13. अणाचकर्मकाचित्तवत्कर्तृकत्वात् ॥ गेरिति वर्तते । कर्मभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवादः परस्मैपदं विधीयते । अप्यन्तो यो धातुरकर्मकचित्तवत्कर्तृकश्च तस्याण्यन्तात्परस्मैपदं स्यात् ।

14. न पादभ्याश्च यमाह्वयसपरिमुहुरुचिचि नृतिवदवसः ॥ पूर्वेषु योगद्वयेन कर्मभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवादः परस्मैपदं विहितम् । ' तस्य प्रतिषेधोऽयमुच्यते । अत्रकर्मभिप्रायविषयमात्मनेपदं तदवस्थितमेव न प्रतिषिध्यते । एभ्यो ण्यन्तेभ्यः परस्मैपदं न स्यात् । ' ' णिचश्च ' इत्यात्मनेपदं भवति । तत्रविचिर्निगरणार्थः । इतरे चित्तवत्कर्तृकाऽकर्मकाः । इतिशब्दनाबोऽपि । पादिषु [घेट् उपसंख्यानम्]

when the fruit of the action accrues to the agent; as-
पाययते, दमयते, आयामयते, आयासयते. परिमोहयते, रोचयते, नर्नयते
दादयते, वासयते, धापयते शिशुमेक*समीची (two does suckle one
child).

The Causals of these roots take Parasmaipada, when the
fruit of the action does not accrue to the agent; as-वन्नि
पाययति पयः; दमयन्ती कमनीयतामदम् (checking the pride of
beauty); so also भिक्षा वासयति.

15. The Denominatives formed by § य (क्यप्) take either
pada; as—छोदितायति-ते (he becomes red); पटपटायति ते (he
makes the sound Pat, Pat.)

16. The roots धृत् and others, all Atmanepadi, take either
pada in the Aorist, as—अद्युतत् or अद्योतिष्ट, अद्युटत् or अद्योटिष्ट.

17. The roots वृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, and कृप्, all Atmanepadi,
take either pada in the Second Future, Conditional, and
Desiderative; as- वृत् वर्त्यति or वर्तिष्यते; अयर्त्यत् or अयर्तिष्यत्;
विनृसति or विवर्तिषते. Vide Ch. V. S. II. 4. page 167. In
other tenses they are always Atmanepadi

18 The root कृप् takes either pada in the First Future
also, as- कर्त्तासि, कल्पितासे or कल्मासे (P. F. 2nd singular);
कल्स्यसि, कल्पिष्यते or कल्स्यते (F. 3rd sing); चिक्मन्ति,
चिकल्पिषते or चिक्मन्ते (D 3rd sing). Vide Ch. V. S. II. 4.

* समीची इति प्रथमाद्विवचनम् ।

15 या क्यप् ॥ क्यपन्तापरस्मैपद वा स्यात् ।

§ छोदितदिशब्दो. क्यप् ॥ छोदितदिशब्दो. वाजन्तेभ्यश्च भवत्यर्थे क्यप् स्यात् ।
छोदित, नील, हरित, पीत, मर, पेन, मन्द, छोदितदिशब्दोतिगणः ।

16. धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥ धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥ धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥
धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥ धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥ धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥

17. वृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥ धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥ धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥
धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥ धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥ धृत्, वृत्, शृत्, स्पन्द, कृप् ॥

18. लुटि च कृप् ॥ लुटि च कृप् ॥ लुटि च कृप् ॥ लुटि च कृप् ॥ लुटि च कृप् ॥

The following verses extracted from AKHYATA-CHANDRIKA, give such roots as change their padas under certain circumstances. They have been given here as they can easily be committed to memory. Figures placed above the words indicate the number of rules given in 21st and 22nd chapters, which should be referred to for fuller explanation. The first 25 verses and a half refer to Atmanada-Prakriya, and the rest to the Parasmaipada-Prakriya.

भावे कर्मणि सर्वस्माद्धातोः स्यादात्मनेपदम् ॥
द्विद्वयस्तथाऽनुदात्तेभ्यो भूयने व्यायते तु दिक् ॥ १ ॥

क्रियाव्यतिद्वन्तौ तद्व्यतिस्ते व्यतिषिञ्चन्त ॥

शैन्दर्यहस्प्रकाराङ्गतिहिंसार्थकान्न तत् ॥ २ ॥

व्यतिभ्यां जत्पति हसत्येनं हन्तीत्यमूर्दिशः ॥

नात्र संप्रयदन्ते संप्रहरन्ते निषेवनम् ॥ ३ ॥

परस्परैतरान्योन्योपपदानात्मनेपदम् ॥

अन्योन्यस्य व्यतिजुनन्येषा दिङ् निर्पराद्विभेः ॥ ४ ॥

परिव्ययेभ्यः क्रीणातेर्जयनेर्जिरापरान् ॥

औटोदोङ्गयिकासस्यास्यप्रसारणयोर्न हि ॥ ५ ॥

"गमेः क्षमायां णेरादि" नृपृच्छयोः क्रीडतेरनोः ॥

पर्यादभ्यां तु सैमोऽकूजे जिज्ञासायां शकः सनः ॥ ६ ॥

क्षेपस्किरतेर्हस्तेर्गतताच्छीस्य आंगिपि ॥

नाथेः शेषेस्तु शयने स्थो निर्गोनी प्रकाशने ॥ ७ ॥

प्रीतिज्ञाया चायमंविप्रौटोऽनुर्य चेष्टने ॥

देवानां नङ्गरणमन्त्रीषु पथि कर्तृके ॥ ८ ॥

धात्रये मन्त्रकरणेऽकर्मके चाप्युपकात् ॥

गौ टिप्ताया सैम. प्रेष्टिगमृष्टिस्तुभ्रुसंतिः ॥ ९ ॥

दशोऽन्धकारमेकमेव औदृषान्या यमेहेन ॥

उद्विम्बा तपतेः स्याद्गुणमेकमेव ऽप्यथास्तेभ्योः ॥ १० ॥

ऊर्ध्वो मोपसर्गाम्बां ह्येः संनिजुपुर्वात् ॥

बाईम्बु सारतोः सूचैनापक्षेपणमेव ॥ ११ ॥

प्रतियत्नप्रकथनोपयोगे साहसे कृञः ॥
 अर्थः प्रसहने वेस्तुं शब्दकर्मण्यैकर्मकात् ॥ १२ ॥
 पूजाचार्यकृतिज्ञानोत्सजने च भृतौ व्यये ॥
 नियो विगणने कर्तृस्थे तु चामूर्तकर्मणि ॥ १३ ॥
 वृत्त्युत्साहस्फीततासु क्रमेस्तद्वैतपरोपयोः ॥
 ज्योतिरुद्गमने त्वाङो वः पादविद्वतार्थकात् ॥ १४ ॥
 औग्मगणेऽर्थे प्रोपाभ्यां विभाषाऽर्जुपसर्गकात् ॥
 अर्धद्वेऽर्कर्मकाच्च ज्ञोऽनाप्याने समः प्रतेः ॥ १५ ॥
 यत्नोपसन्त्वनज्ञानभासनेषूपमन्त्रणे ॥
 विमतौ चापि वदतेः सादृश्येऽनोरैकर्मकात् ॥ १६ ॥
 व्यैक्तवाचा सहोक्तौ च निप्रलोपे विभाषया ॥
 *सुजेः श्रद्धावति इयंस्तु यथा मालां हि सृज्यते ॥ १७ ॥
 *प्रावासेमैः प्रतिज्ञानं धरेददि सकर्मकात् ॥
 सैमस्तृतीयायुक्तास्वीकरणे तूपयच्छते ॥ १८ ॥
 तृतीया चेच्चतुर्थ्यर्थे दाण. *शिति शदेर्मृङ् ॥
 लिङ्लुङ्श्च कृञः प्राग्वदामो यस्तु प्रयुज्यते ॥ १९ ॥
 सैनः श्रुस्मृदिशिक्षाम्यो नीनोज्ञो नीङ्प्रतेः श्रुवः ॥
 अयज्ञपात्रेषु युजेरजायन्तोपसर्गतः ॥ २० ॥
 सैमः क्षणोत्तेनैवने भुनक्तेरथ णेरणौ ॥
 यत्कर्म णा स कर्ता चेद्भवेदाप्यानवर्जिते ॥ २१ ॥
 यथाऽऽप्रेहयते हस्ती स्वयं दर्शयते नृपः ॥
 भीष्म्योः प्रयोजकाद्भ्रातिस्मययोर्वैचैतेर्गृधेः ॥ २२ ॥
 प्रलम्भने लियः पूजान्यकृत्योर्यश्चनेऽपि च ॥
 मिथ्याशब्दोपपदतः पौन. पुन्ये कृञो णिचः ॥ २३ ॥

७ सृजियुज्योः इयंस्तु ॥ अनयोः सकर्मकयोः कर्ता बहुल कर्मन् । यगरवादय इयंस्तु
 इयंस्तु ॥ [सुजेः श्रद्धोपपत्ते कर्तृत्वेति यावत्] The roots सृज् and युज्, when
 transitive, take Passive form, though they retain the Active sense, and
 in this construction the agent of सृज् is supposed to do the work with
 devotion. Ex. सृज्यते सृजं भक्तः—अदया निष्पादयतीत्यर्थः a devotee makes a
 wreath with devotion. युज्यते यज्ञपात्रे योगम् a bachelor concentrates his
 mind.

फले च कर्त्रभिप्राये स्वरितेतो जितो निर्जितः ॥
 पचते कुशते व्रते घटे कारयते तथा ॥ २४ ॥
 अपांद्वादः समांद्वादयो यमरग्रन्थगोचरे ॥
 अन्धोपसर्गरहिताच्छब्दोन्तरगतौ तु वा ॥ २५ ॥
 निजेऽर्थे च दुहेर्नित्यं सामान्योक्तौ न तस्मृतम् ॥
 परस्मैपदमेव्यस्मान्कृत्रोऽप्यनुपरापरात् ॥ २६ ॥
 क्षिपोऽभिप्रत्यतिम्यः प्रोद्धेर्मृषे बहोः परे ॥
 न्यौद्धपारम्यो रम उपाद्धिभाषा चेदकर्मकः ॥ २७ ॥
 ओहारचलनार्थाणेरण्यन्ते यदकर्मकः ॥
 चित्तव कर्तृको यद्वत्तोपयत्येव पार्थिवः ॥ २८ ॥
 प्रुत्तुस्तुजन्युधवुधेङ् नक्षिभ्यश्च णिचोऽथ न ॥
 देम्यायमायसपरिमुहो न रुचिवद्वसः ॥ २९ ॥
 नृतिधेष्टपिवतिभ्यश्च कैपन्ताच्च विभाषया ॥
 वो युनादेर्लुटि वृद्धयः स्पसनो लुटि कल्पते ॥ ३० ॥
 पूर्वोक्ताकाञ्चिदन्यस्मात्तथा शिष्टप्रयोगतः ॥

APPENDIX.

The following §Karikas give the 46 mono-syllabic roots which take the Periphrastic Perfect by इजादेश्च &c. Vide Ch. III. S. IV. 3 page 86.

* इहेतिश्चेद्गतिगत्वां परैश्वर्यं तु चेन्दति ।

इहेद्दे दीप्तावथ व्याप्ताविन्धेनिर्ध्वदिरी गतौ ॥ १ ॥

ईलं † कान्तिगतिव्याप्तिवेषप्रजनयादने ।

ईयतेच गतौ दृष्ट्वां लीअते चेखंति गतौ ॥ २ ॥

1 इङ् 1. P.	3 इङ् 1. P.	5 इङ् 1. P.	7 ई 2. P.	9 ईक्ष 1. A.
2 इङ् 1. P.	4 इङ् 7. A.	6 ई 1. P.	8 ई 4. A.	10 ईख 1. P.

§ These Karikas were composed by Mr Chintamani Atmaram Kelkar, the late bhattacharya of the Poona Training College.

* The meanings of all these roots are given in Part II

† * added to this root shows that the root belongs to the second conjugation.

ई^{११}तिर्गमने प्रोक्त ई^{१२}जते गतिकुत्सयोः ।
 प्रगसायांभेदी^{१३}ष्टे क्षेपणे त्वीरतिर्मतः ॥ ३ ॥
 ई^{१४}ते गतौच कुत्सायामीर्ष्यामीर्ष्यतीर्ष्यति ॥
 ई^{१५}ष्टे चैर्ष्यआदाने त्वीपतिः कणशः स्मृतः ॥ ४ ॥
 ई^{१६}पते गतिहिंसेक्षे चेष्टाया त्वीहते तथा ॥
 उ^{१७}क्षतिः सेचने गत्यामुद्धत्युच्छति वासने ॥ ५ ॥
 कणशः स्यादुपादान उ^{१८}च्छैरु^{१९}जतिरार्जवे ॥
 उत्सर्ग उ^{२०}ज्जतिः क्लेदे तु^{२१}र्नत्सु^{२२}भति पूरणे ॥ ६ ॥
 उ^{२३}दतेक्रीडनेमित्यामुर्धतिर्हिंसने मतः ॥
 ऊ^{२४}ठतिश्चोपघातेस्पादयते तन्तुसन्ततौ ॥ ७ ॥
 ऊ^{२५}र्जतिश्च बलप्राणे रुजायामृपतिस्तथा ॥
 ऊ^{२६}हतेच वितर्केस्यादूहतिश्च कचिद्भवेत् ॥ ८ ॥
 ऊ^{२७}जते भर्जने प्रोक्तो हिंसायामृम्भतिः स्मृतः ॥
 ऋ^{२८}क्रंथादिर्गमने चैजकम्पने चैजते द्युतौ ॥ ९ ॥
 ए^{२९}ठते बाधने वृद्धौ त्वेधते चैपते गतौ ॥
 शोषालमर्थयोरोखत्योणतिथापसारणे ॥ १० ॥
 एकाचो गुरुमन्तः पट् चत्वारिंशदिजादयः ॥

11 ई ^{११} 1. P.	20 ई ^{१२} 1. A.	29 उ ^{१७} 6. P.	38 ऋ ^{२८} 6. P.
12 ई ^{१३} 1. A.	21 ई ^{१४} 1. A.	30 उ ^{१८} 1. A.	39 ऋ ^{२९} 2. P.
13 ई ^{१५} 2. A.	22 उ ^{१६} 1. P.	31 उ ^{१९} 1. P.	40 ए ^{२९} 1. P.
14 ई ^{१६} 1. P.	23 उ ^{१७} 1. P.	32 उ ^{२०} 1. P.	41 ए ^{३०} 1. A.
15 ई ^{१७} 2. A.	24 उ ^{२१} 1. P.	33 ऊ ^{२३} 1. A.	42 ए ^{३१} 1. A.
16 ई ^{१८} 1. P.	25 उ ^{२२} 1. P.	34 ऊ ^{२४} 1. P.	43 ए ^{३२} 1. A.
17 ई ^{१९} 1. P.	26 उ ^{२३} 6. P.	35 ऊ ^{२५} 1. P.	44 ए ^{३३} 1. A.
18 ई ^{२०} 2. A.	27 उ ^{२४} 6. P.	36 ऊ ^{२६} 1. A.	45 ओ ^{३४} 1. P.
19 ई ^{२१} 1. P.	28 उ ^{२५} 7. P.	37 ऋ ^{२७} 1. A.	46 ओ ^{३५} 1. P.

PART II.

INTRODUCTORY REMARKS.

In giving verbal forms in the case of almost all important roots the following order is observed:—

1. Third person singular of the Present tense.
2. Third person singular of the Perfect and in almost all cases, the second person singular.
3. Third person singular of the First Future.
4. Third person singular of the Second Future.
5. Third person singular of the Conditional in the case of some roots only.
6. Third person singular and, in some cases, dual also of the Aorist.
7. Third person singular of the Benedictive.
8. Third person singular of the Causal Present.
9. Third person singular of the Causal Aorist.
10. Third person singular of the Desiderative Present.
11. Third person singular of the Frequentative Present, (where possible).
12. Third person singular of the Passive Present.
13. Third person singular of the Passive Aorist.
14. Past passive participle.
15. Gerund.
16. Infinitive.

In the case of unimportant roots, the forms from Nos 8 to 16 have not been given. But some special peculiarities have been noticed. Except in the case of a few roots, the forms of Present participles, Perfect participles, Future participles, Past Active participles, are not given as they can be easily made up from the forms that have been already given. So also in the case of conjugational verbal forms, no mention has been made of other tenses than the Present tense, simply because these tenses can readily be formed from the bases of that tense. Peculiarities, however, have not been omitted.

THE FOLLOWING ABBREVIATIONS HAVE BEEN USED:-

1	stands for the	First	Conjugation,	भ्वादि
2	"	2nd	"	भदादि.
3	"	3rd	"	भुहोत्यादि
4	"	4th	"	दिवादि.
5	"	5th	"	स्वादि.
6	"	6th	"	तुदादि.
7	"	7th	"	रूपादि
8	"	8th	"	तनादि.
9	"	9th	"	ऋपादि.
10	"	10th	"	चुरादि
11	"	11th	"	कृष्वादि.
P.	coming after the Arabic figure	stands for	परस्मैपदी.	
A.	"	"	"	धात्मनेपदी.
U.	"	"	"	उभयपदी.
P.	stands for Present tense			लृट्.
Pf	"	Perfect		लिट्.
P. F.	"	First Future		लृट्.
F.	"	Second Future		लृट्.
Impera.	"	Imperative		लोट्.
Imperf.	"	Imperfect		लृट्.
Pot.	"	Potential		विधिलिट्.
B	"	Benedictive		धातुर्लिट्.
Aor or A.,	"	Aorist		लृट्.
Con.	"	Conditional		लृट्.
Caus	"	Causal		णिबन्त.
Des or D.,	"	Desiderative		सन्त.
Frequ.	"	Frequentative		{ यदन्त or यद् ह्यन्त.
Pass.	stands for passive			{ कर्मणि (when the root is transitive.) भावे (when the root is intransitive.)
P. P.	"	Past Passive Participle		{ कान्त.
G.	"	Gerund		कृत्वाप्रत्ययान्त (न्ययन्).
Inf.	"	Infinitive		तुमुञ्चत्.

Prest. P. „	Present participle	{ शत्रन्त (when the root is Parasmaipadi) शानजन्त (when the root is Atmanepadi)
Pot. P. „	Potential participle	इत्यप्रत्ययान्त.
Abs. „	Abstract noun.	भावशाचकदान.

EXPLANATION OF THE INDICATORY LETTERS.

(लङ्कार)

in the case of the roots of the 10th conj. indicates that the Penultimate vowel remains unchanged.

shows that the past passive त (क) and the past active तवत् (कवत्) do not take the augment इ (इद्), and when these terminations are used impersonally or when they convey the sense of “ beginning, ” they take इ (इद्) optionally.

shows that न् is inserted between the radical vowel and the last consonant.

indicates that the terminations त (क) and तवत् (कवत्) do not take इ (इद्) when applied to the roots.

indicates that the termination त्वा (क्त्वा) takes the augment इ (इद्) optionally.

indicates that the root is वेद्.

shows that the root does not shorten its penultimate vowel in the third variety of the Aorist.

shows that the root takes the second variety of the Aorist.

shows that the radical vowel does not take इदि in the fifth variety of the Aorist.

shows that the त् in त (क) and तवत् (कवत्) is changed to न्.

shows that the root is exclusively Atmanepadi.

shows that the root is वन्यपदी.

shows that the past passive participle (ending in त) of the root is used in the sense of the present tense.

PART II.

LIST OF VERBS.

A LIST OF ALL ROOTS WITH THEIR CONJUGATIONS,
PADAS, MEANINGS, AND IMPORTANT FORMS.

अ

वृक् (म्) I. P. दुष्टिलायां गतौ. To move tortuously. P. वृद्धति. Pf. आकृ.
P. F. अकृता. F. अकृष्यति. C. आकृष्यन्. Aor. आक्रीन्. Ben. अक्यान्.
Caus. अवृद्धति-ने. Aor. आवृद्धन्.

पश् (अधु) ५. 1. P. व्याप्तौ. To pervade. P. अश्रोति-अश्रति. अश्रोति-अ-
श्रति. अश्रोति-अश्रति. Imperf. आश्रोतु-आश्रन्. आश्रोतुः-आश्रः. आश्रयम्-
आश्रम्. Imper. अश्रोतु-अश्रन्. अश्रुहि-अश्र. अश्रुवानि-अश्राणि. Pot. अश्रु-
यान्-अश्रेन्. अश्रुया-अश्रेः अश्रुयाम्-अश्रेयम्. Pf. आनय. आनयिष्य-आनय.
आनयिष्य-आनय. P. F. अजिता-अज्रा. F. अजिष्यति-अज्यति. C. आजिष्यन्-
आज्यन्. Aor. आर्जन्. आजिष्यान्-आज्यन्. आजिषु-आज्यु. Ben. अज्यान्.
Caus. जयति-ने. Aor. आविजन्-न. De. अजिष्यति-अज्यति. Pass.
अज्यते. Aor. आशि. P. P. अट. Ger. अजिन्वा-अट्टा. Inf. अजिनुम्-अज्युम्.
Pot. P. अजिन्यन्-अज्यन्. Pf. P. आनयन्.

वृग् (म्) I. P. दुष्टिलायां गतौ. To move tortuously. P. वृद्धति. Pf. आकृ.
आग. P. F. अगिता. F. अगिष्यति. C. आगिष्यन्. Aor. आगीन्. Ben. अग्यान्.
Caus. अवृद्धति-ने. A. आजगन्.

*अगद् 11. P. नीरोग्ये. To have good health; to make one
healthy P. अगच्छति. Pf. अगच्छास-अगच्छ-आम. P. F. अगच्छिता. F.
अगच्छिष्यति. C. आगच्छिष्यन्. Aor. आगर्षन्. Ben. अग्यान्.

वृक् 10. U. पापद्वारे. To go wrong; to sin. P. अवृद्धति-ने. Pf.
अवृद्धास-अवृद्ध-आम. P. F. अवृद्धिता. F. अवृद्धिष्यति-ने. Aor. आवृद्ध-
न्-न. Ben. अव्यान्-अवृद्धिष्यन्.

अङ् 10 U पदे लक्षणेच To page to mark P अङ्गयति ते (also
अङ्गापयति ते) Pf अङ्गयाञ्चकार-चक्रे अभूत् आस Pf अङ्गयिता F अङ्गयिष्यति
ते C आङ्गयिष्यत् Aor आञ्चयत् Ben अङ् १-अङ्गयिषीष्ट Des
अञ्जिगयिषति ते Pass अङ् १-ते (also अङ्गयते) Aor आङ् P P
अङ्गित Ger अङ्गयित्वा, समङ्ग्य Inf अङ्गयितुम्

अङ् (अगि) 1 P गत्यर्थे To go P अङ्गति Pf अङ्ग P F अङ्गिता F अङ्गयिष्यति ते
अङ्गयति C आङ्गिष्यत् Aor आङ्गिन् Ben अङ्ग्यात् Caus अङ्गयति ते
Des अङ्गिगिषति Pass अङ् १-ते P P अङ्गित Ger अङ्गित्वा Inf अङ्गितुम्

अङ् 10 U पदे लक्षणेच To page to mark P अङ्गयति ते (also अङ्ग
पयति ते Pf अङ्गयाञ्चकार-चक्रे अभूत् आस P F अङ्गयिता F अङ्गयिष्यति ते C
आङ्गयिष्यत् Aor आञ्चयत् Ben अङ् १-अङ्गयिषीष्ट Des अञ्जिगयिषति
P P अङ्गित Cer अङ्गयित्वा Inf अङ्गयितुम्

अङ् (अघि) 1 A गत्याक्षेपे आरम्भच To go to blame, to commence
P अङ्घते Pf आनङ्घ P F अङ्घिता F अङ्घयते C आङ्घयत् Aor
आङ्घिष्ट Ben अङ्घिषाष्ट Caus अङ्घयति ते Des अङ्घिषिषते

अञ् (अयु) 1 U गतो यान्तावप्यस्यनय To go to beg, to speak
indiscreetly P अञ्चति ते Pf आचच F अञ्चिता F अञ्चयति
ते C आचिष्यत् Aor आचिन्, आचिष्ट Ben अच्यत्, अचिषीष्ट
Caus आचयति आचयत् A आचिचन् Des अञ्चिषयति ते P P
अञ्च Ger अञ्चि अञ्चता

अङ् 1 P गतिक्षेपणयो To go to drive P अञ्चति Pf 3 sing विरा
2 sing विश्वियि वि च, आनिष P F अञ्चिता अता T अञ्चयति-अञ्चि
C आनिष्यत्, अञ्चयत् Aor अञ्चिन्, आचिन् Ben वीच्यत् Caus
वाचयति ते Aor अञ्चयन् त Des अञ्चिषयति विचिषति Pass P
वीचते If िञ्चे P 1 अञ्चिता, अञ्चिता देता F अञ्चियते वाचिष्यते
अञ्चते C आनिष्यत् अनादिष्यत् अञ्चयत् Aor अञ्चि 3 du अञ्चिषताम्
अञ्चिषताम्, अञ्चिषताम् 2nd pl अञ्चितुम्, अञ्चिष्युम्, अञ्चिष्युम्
P P वीच, अञ्चि Ger अञ्चिवा वीच्य नञ्च Inf अञ्चितुम् अञ्चिष्युम्

अञ्च (अञ्चु) 1 P गतिपूजयया To go, to worship P अञ्चति Pf
आनञ्च P F अञ्चिता F अञ्चयति C आञ्चयत् Aor आञ्चयत्
Ben अञ्चयत् (गतो) ० अञ्चयन् (पूजने) Caus अञ्चयति ते Aor
आञ्चयत् त Des अञ्चिचिषति P. P. अञ्च (उदञ्च), अञ्च (उदञ्च)
अञ्चित (पूजाया) Ger अञ्चिष्यत्, अञ्चयत् Inf अञ्चितुम्

० नाञ्चे पूजयाम् ॥ अञ्च in these sense of to worship does not drop
its nasal before weak terminations

- अच् (अचि) 1 U गतो याचनेच To go to beg P अचति, उचते
 Pf आनयन्ते P I अचिता F अचियति ते C आचिष्यन् Aor
 आचिष्य, आचिष्य Ben अच्यन् अचिष्यते Pass. अच्यते P P
 अचिष्य Ger अचिष्या Inf अचिष्यतुम्
- अच् (अचु) 1 U गतो याचनेच To go to beg This root is con-
 jugated like अच् (अचि) P P अच Ger अचिष्या, अच्यत् Inf
 अचिष्यतुम्
- अच् (अचु) 10 U विग्रहे To individualize P अचयति ते Pf
 अचयन्तारच्ये &c P F अचयिता F अचयियति ते C आचयिष्यन् त
 Aor आचयन् Ben अच्यन् अचयिष्यते
- अच् (अचु) 7 P व्यक्तिसंशयान्तर्गत्यु To make clear to ancient,
 to be beautiful to go P अनात् अनति अनत् अच्य, अच्य
 Imperf आनन्-म्-आत्ताम्, आनन् Imper अनक्तु अति अनतानि Pot
 अच्यन् अच्यन् अच्यन् Pf आनत् आनतिथ आनन् आनाचम आननम्
 P F अचिता अच्य F अचियात्, अच्यति C आचिष्यन्, आच्यन्
 Aor अच्यन् Ben अच्यत् Caus अचयति ते Aor अचिष्यन्-त
 Des अचिष्यति Pass अच्यत् Aor अचि P P अच्य Pot P
 अचिष्यन्, अच्यन्, अच्य Ger अचिष्या अच्य अच्यत् Inf अचिष्यतुम्,
 अच्यतुम्
- अच् (अचि) 10 U भाषयम् To speak P अचयति ते Pf अचयन्तार-
 च्ये &c P F अचायता F अचयियति ते C आचयिष्यन् त Aor
 आचयन्-त Ben अच्यन्, अचयिष्यते P P अचित Ger अचयिष्या
 Inf अचयितुम्
- अच् 1 P गतो To wander P अचति Pf अच्य P F अचिता F अचि-
 यति C आचिष्यन् Aor आचिष्य Ben अच्यत् Caus आचयति ते
 Aor आचयन्-त Des अचिष्यति Fre अचयने Pass अच्यते Aor
 आच्य P P अचित Ger अचिष्या Inf अचिष्यतुम्
- अच् 1 3 अतिक्रमार्हिनम् To transgress to kill P अचने Pf आन
 P F अचिता F अचियन् C आचयन् Aor अचिष्य Ben अचिष्य
 Caus अचयति ते Aor आचयन्-त अच्यन्-त Des अचिष्यते अचिष्यते
 P P अचिष्य Ger अचिष्या Inf अचिष्यतुम्
- अच् 10 U अनादर To contemn P अचयति ते Pf अचयन्तार-च्ये &c
 P F अचिता F अचियति ते C आचिष्यन्-त Aor आच्यन्-त
 Ben अच्यन् अचिष्यते P P अचिष्य Ger अचिष्या Inf अचिष्यतुम्
- अच् 1 P उद्यम् To endeavour P अचयति ते Pf अच्य P F अचिता F
 अचियात् C आचयन् Aor आच्य Ben अच्यन्

* The root belongs to the first conjugation; so also then it is 1 and not
 अचति आनय, आच्यत्, अच्यत् &c

अङ् 1 P अभियागे To attack, to defeat P अङ्गति Pf आनङ् P F अङ्गिता F अङ्गिष्यति C आङ्गिष्यत् Aor आङ्गीत् Ben अङ्ग्यात् Caus अङ्गयति ते Aor. † आङ्गिङ्-त्, * आङ्गिङ्-त् Des † अङ्गिष्यति, * अङ्गिष्यति

अण् 1 P शब्दे To sound P. अणति Pf आण P F अणिता F अणिष्यति C आणिष्यत् Aor आणीत् Ben अण्यात् Caus आणयति ते Aor आणिङ्-त् Des अणिणिषति P P अणित Ger. अणित्वा Inf. अणितुम्

अण् 4 A प्राणने To breathe P अण्यते Pf आणे P F अणिता F अणिष्यते C आणियत् Aor आणित् Ben अणिपीट् Caus आणयति ते Aor आणिङ्-त् Des अणिणिषते Pass अण्यते Aor आणि P P अणित Ger अणित्वा Inf. अणितुम्

अण् (अठि) 1 A गती To go P अण्टते Pf आण्टे P F अणिता F अण्टिष्यते C आण्टिष्यत् Aor आण्टित् Ben अण्टिपीट् Caus अण्टयति ते Aor आण्टिङ्-त् Des अण्टिष्यते

अत् 1 P सातत्यगमने To go constantly P अतति Pf आत P F अतिता F अतिष्यति C आतिष्यत् Aor आतीत् Ben अन्यात् Caus आतयति ते Aor आतित्-त् Des अतितिषति Pass अत्यते Aor अत् P P अतित Ger अतित्वा Inf अतितुम्

अद् 2 P भक्षणे to eat P अत्ति Imperf 3rd sing आदत् 2nd sing आद Pf आद, जघास 2nd sing आदिष जघिषि P F अत्ता F अत्त्यति C आत्त्यत् Aor अपसत् Ben अघात् Caus अद्गते (also आदयति अवर्गभिप्राये) Aor आदिङ्-त् Des जिघत्सति Pass अयते Aor आदि P P जग्ध, अन्नम् (food) Ger जग्धा, द्रज्य Inf अत्तुम्

अन् 2 P प्राणने To breathe, to live P अनिति—with अ, अन्ति Imperf 3rd sing आनीत्, आनत् 2nd sing आनी, आन Pf आन P F अनिता F अनिष्यति C आनिष्यत् Aor आनीत् Ben अन्यात् Caus आनयति ते Aor आनिङ्-त् Des अनिनिषति Pass अन्यते Aor आनि P P अनित Ger अनित्वा, प्राण्य Inf अनितुम्

अन् 4 A प्राणने To breathe, to live The forms of this root are like those of अण् 4 A न् being substituted for ण्

अन् (अनि) 1 P बध्ने To bind P अन्तति Pf आनन्त P F अन्तिता F अन्तिष्यति C आन्तिष्यत् Aor आन्तीत् Ben अन्यत् Caus अन्तयति ते Aor आन्तिङ्-त् Des अन्तिष्यति Pass अन्त्यते Aor अन्ति P P अन्तित Ger अन्तिता Inf अन्तितुम्

† These forms are made-up when the root is to be considered as अङ्, in which case ङ is not to be reduplicate! See note (b) page 21

* These are made up when the root is to be considered as अङ्

- बन्ध् (बधि) 1. P. बन्धने. to bind. The forms of this root are like those of अन्त् 1. P. द् being substituted for त् throughout.
- बन्ध् 10. U. दृष्टुपधाते दृष्टुपसहारेच. To become blind; to shut eyes. P. अन्धयति-ते. Pf. अन्धयाञ्चकार-चके &c. P. F. अन्धयिता. F. अन्धयिष्यति-ते. ( ). आन्धयिष्यत्-त्. Aor. आन्धयत्-त्. Ben. अन्ध्यात्, अन्धयिषीष्ट. Des. अन्धयिष्यति-ते. P. P. अन्धित. Ger. अन्धयित्वा. Inf. अन्धयितुम्.
- गम् 1. P. गतौ. To go. P. अभ्रति. Pf. आनभ्र. P. F. अभ्रिता. F. अभ्रिष्यति. C. अभ्रिष्यत् Aor. आभ्रीत्. Ben. अभ्रयात्.
- गम् 1. P. गतिशब्दसंमक्तिपु. To go; to sound; to serve. P. अमति. Pf. आम. P. F. अमिता. F. अमिष्यति. C. आमिष्यत् Aor. आमीत्. Ben. अम्यात्. Caus. आमयति-ते. Aor. आमिमत्-त्. Des. अमिमिषति. Pass. अम्यते. Aor. आमि. P. P. अमित, आन्त. Ger. अमित्वा. Inf. अमितुम्.
- गम् 10. U. रोगे. To afflict with sickness. P. आमयति-ते. Pf. आमयाञ्चकार-चके &c. P. F. आमयिता. F. आमयिष्यति-ते. C. आमयिष्यत्-त्. Aor. आमिमत्-त्. Ben. आम्यात्, आमयिषीष्ट.
- गम् (अवि) 1. A. शब्दे गतौच. To sound; to go. P. अम्बते. Pf. आनम्बे. P. F. अम्बिता. F. अम्बिष्यते. C. आम्बिष्यत्. Aor. आम्बिष्ट. Ben. अम्बिषीष्ट.
- गम् 11. P. समरणे To bring together. P. अम्बरयति. Pf. अम्बराञ्चकार-चके &c. P. F. अम्बरिता.
- गम् (अभि) 1. A. शब्दे गतौच. To sound; to go. The forms of this root are like those of अम् 1. A. म् being substituted for व्.
- अय् 1. A. गतौ To go. P. अयते; with * प्र-प्लायते. Pf. अयाषके &c. P. F. अयिता. F. अयिष्यते. C. आयिष्यत्. Aor. आयिष्ट. Ben. अयिषीष्ट. Caus. आययते-ति. Aor. आयियत्-त्. Des. अयियिषते. Pass. अय्यते. Aor. आयि. P. P. अयित. Ger. अयित्वा, पलाय्य. Inf. अयितुम्.
- अय् 11. P. आरा कर्मणि To bore holes with an awl. P. अरयति.
- अक् 10 U. स्तवनेतपनेच. To praise; to heat. P. अर्कयति-ते. Pf. अर्कयाञ्चकार-चके &c. P. F. अर्कयिता. F. अर्कयिष्यति-ते. C. अर्कयिष्यत्-त्. Aor. आर्कयत्-त्. Ben. अर्क्यात्, अर्कयिषीष्ट. P. P. अर्कित. Ger. अर्कयित्वा. Inf. अर्कयितुम्.
- अर्च 1. P. मूले To be worth. P. अर्चति. Pf. आनर्च. P. F. अर्चिता. F. अर्चिष्यति. C. आर्चिष्यत्. Aor. आर्चीत्. Ben. अर्च्यात्. Caus. अर्चयति-ते. Aor. आर्जिषत्-त्. Des. अर्जिषिषति.

* उपसर्गायायर्त् ॥ ह् is substituted for र् in a preposition joined to अय्; प्र + अयते=प्रायते, परा + अयते=पलायते; निर् + अयते=निरायते; दुर् + अयते=दुलयते; नो, however, in निस् and दुस् converted into निर् and दुर्; अय् निरयते, दुरयते. The form उदयति is derived from द् or इ 1. P. to go, and not from अय् 1. A.

- C आर्षेण Aor आर्षेण Ben अर्षात्
 खं 1 P हिमायाम् To kill P अरति 1f आनर् P F अर्षिता 1
 अर्षित C अर्षित् Aor आर्षेण Ben अर्षात्
 खं 1 P पूजायाम् To worship to deserve P अर्षति Pf आनर्
 P F अर्षिता 1 अर्षित् C आर्षित् Aor आर्षेण Ben अर्षात् Caus
 अर्षयति Aor आर्षयत् D & अर्षयति Pass अर्षते Aor आर्षि
 P P अर्षित Ger अर्षित् Inf अर्षितुम्
 खं 10 U पूजे जोष्यन्ते To worship to deserve P अर्षयति Pf
 अर्षयन्ते &c P F अर्षिता F अर्षयति C अर्षयत्
 Aor आर्षयत् Ben अर्षात् अर्षयिषीष्ट Des अर्षयिष्यति ते Pass अर्षते
 Aor आर्षि P P अर्षित Ger अर्षित् Inf अर्षितुम्
 खं 1 P according to some A also भूषणायाम् To adorn,
 to be enough, to prevent P अगति Pf आग्रे P F अर्षिता
 1 अर्षित C आर्षित् Aor आर्षित् Ben अर्षयत् अर्षयिषीष्ट
 Caus अर्षयति Aor आर्षयत् Des अर्षयति ते
 खं 1 P रक्षणायाम् To protect, to move, to be lovely, to please,
 to satisfy, to know, to enter, to hear, to own, to beg, to
 act, to desire, to shine, to obtain, to embrace, to kill, to
 take, to divide, to grow P अरति Pf आव P F अर्षिता F
 अर्षयति C अर्षयत् Aor आवीत् Ben अर्षयत् Caus आवयति
 Aor आवयत् Des अर्षयति Pass अर्षते Aor आवि P P
 अर्षित Ger अर्षित् Inf अर्षितुम्
 खं 10 U अवधीरे To despise, to disregard P
 अवधीर्यते Imperf अवधीर्यते or *अवधीर्यन्ते Pf अवधीर्याच्च
 कारन्ते &c P F अवधीर्यता F अवधीर्यति C अवधीर्यत्
 or *अवधीर्यत Aor आवधीर्यत् or *अवधीर्यत Ben
 अवधीर्यत, अवधीर्यिषीष्ट Des अवधीर्ययति or *अवधीर्ययति
 Pass अवधीर्यते Aor आवधीर्यत् or *अवधीर्य P F अवधीर्यत Ger
 अवधीर्यता, *अवधीर्य Inf अवधीर्यतुम्
 खं (अग्ने) 5 A व्याप्तये To pervade, to help P अग्ने 2nd
 sing अग्ने 1st sing अग्ने 3rd plu अग्ने Imper 1st अग्ने
 अग्ने 1st sing अग्ने 2nd sing अग्ने 3rd plu अग्ने P F अर्षिता,
 अग्ने 1 अर्षित् अग्ने 2 अर्षित् अग्ने 3 अर्षित् Aor अर्षित्, अग्ने Ben
 अर्षित, अग्ने Caus अर्षयति Aor अर्षयत् Des अर्षयते
 Freq अर्षयते Pass अर्षते Aor अर्षि P P अग्ने Ger अर्षित्,
 अग्ने Inf अर्षितुम्, अग्ने

* These forms are made up when अग्ने is to be considered a preposition

- C. आरिष्यत् Aor. आरिष्य Ben. अरिष्यन्.
- ४३ 1. P. हिंसायाम् To kill. P. अरति If आनर् P. F. अरिता F. अरिष्यति C. आरिष्यत् Aor. आरिष्य Ben. अरिष्यन्.
- इ 1. P. पूजायाद्योक्त्येच To worship; to deserve P. अर्हति Pf. आनर्. P.F. अर्हिता F. अर्हियति C. आर्हिष्यत् Aor. आर्हिष्य Ben. अर्हिष्यन् Caus. अर्हयति-ते Aor. आर्हिष्यन् Des. अर्हिष्यति Pass. अर्हते Aor. आर्हि P. P. अर्हन् Ger. अर्हिन्वा Inf. अर्हितुम्
- इ 10 U. पूजेने योग्यत्वेच To worship; to deserve. P. अर्हयति-ते Pf. अर्हयिष्यन्-ते &c P. F. अर्हयिता F. अर्हयिष्यति-ते C. आर्हयिष्यन्-त्. Aor. आर्हयिष्यन्-त् Ben. अर्हयन् अर्हयिष्य Des. अर्हयिष्यति ते Pass. अर्हयते Aor. आर्हि P. P. अर्हन् Ger. अर्हयिन्वा Inf. अर्हयितुम्
- प्र 1. P. according to some, A. also भूषणपथानिगारणे To adorn; to be enough; to prevent P. अलति-ते Pt. आल-ले P.F. अलित्ता. F. अलित्यति-ते C. आलित्यत् Aor. आलीन् आलित Ben. अल्यन् अलियिष्यत् Caus. आन्यति-ते Aor. आलित्यन्-त्. Des. अलित्यति-ते.
- अ 1. P. रक्षणगतिकान्निप्रीतिरूपस्वगमप्रवेशप्रवृत्त्याभ्यर्चयाम् चनक्रियेच्छादीप्यमाप्याति-गर्ह्यादानमानदृष्टिषु To protect; to move, to be lovely; to please; to satisfy; to know; to enter; to hear; to own; to beg; to act; to desire; to shine; to obtain; to embrace; to kill; to take; to divide; to grow. P. अरति Pf. आय P. F. अरिता F. अरिष्यति C. आरिष्यत् Aor. आरिष्य Ben. अरिष्यत्. Caus. आवरति-ते Aor. आवरित-त् Des. अरिष्यति. Pass. अव्यो Aor. आवि P. P.

अश् 9 P भोजने To eat, with अ, to drink P अश्नाति Imperf
3rd sing आश्नात् Imper अश्नातु 2nd sing अश्नात Pot अश्नीयात्
Pf आश 2nd sing आशिय P I अशिता F अशिष्यति C आशि
ष्यत् Aor आशीत् Ben अश्नात् Cau^s आशयति Aor आशिरात् Des
अशिशिषति Pass अश्यते Aor. आशि P P अशित Ger अशिता
Inf अशितुम् P P आशिवम्, with नञ, अनाश्वस्

अश् 10 U विमाजने To distribute P अशयति-ते (also अश
यति-ते) Pf अशयामकार-न्चे &c P F अशयिता F अशयिष्यति-ते C
आशयिष्यत् त Aor आशिरात्-त Ben अश्नात्, अशयिषीष्ट P P अशित
Ger अशयित्वा Inf अशयितुम्

अप् 1 U गतिदीप्त्यादानेयु To go, to shine, to take P अपयति-ते Pf
आप, आपे P F अपिता F अपिष्यति-ते C आपिष्यत्-त Aor आपीत्,
आपिष्ट Ben अप्यात्, अपिषीष्ट

अप् 1 U गतिदीप्त्यादानेयु To go, to shine, to take The forms of
this root are like those of अप्, स being substituted for इ

अस् 2 P भुवि To be P अस्ति Imperf आसीत् 2nd sing असी
Imper 1st sing अमानि 2nd sing एषि Pot. स्यात् Pf * इम्
P F भविता F भविष्यति &c

‡ अम् (अम्) 4 P क्षेपणे To throw P अस्यति Pf आस P F अमिता
F असिष्यति C आसिष्यत्. Aor आस्यत् Ben अस्यात् Cau^s आस
यति-ते Aor आसिसत्-त Des अमित्तिषति Pass अस्यत Aor, अस्ति
P P अस्त Ger असित्वा, अस्त्वा, प्रास्य Inf असितुम्.

अस् 11 P } उपतापे To be distressed, to be
अस् 11 P } displeased with, to envy P
अस् (अस्) 11 U } अस्यति, अमूयति, अमूयति-त

§ अस् (अस्) 10 U भाषायाम् To speak P अगयति-ते Pf अमयाङ्ग
न्चे &c P F असयिता F असयिष्यति-ते C आसयिष्यत्-त Aor अदि
सत्-त Ben अस्यात्, अयिषीष्ट

अस् 10 U समापते To distribute The forms of this root are
like those of the preceding root

छ अस्नेर्म् . ॥ मू is substituted for अस् in the non conjugational terms
अस् also forms its reduplicated perfect regularly as आस + आसिव, आसन्
&c but these forms are used only as auxiliary verbs, as -कथयामास, कथय
मासिव, कथयामासिव

‡ This root takes Atmarupada terminations also when preceded by
any preposition

§ This root belongs to the first conjugation also then it is P
अशेयत, आनत, अशिता &c.

- अह († छान्दसः) 5. P. व्याप्नोति. To pervade. P. अहोति.
 अह् (अहि) 1. A. रतौ. To go. P. अहते. Pf. आनहे. P. F. अहिता. F.
 अहिष्यते. C. आहिष्यत् Aor. आहिष्ट. Ben. अहिषीष्ट.
 अह् (अहि) 10. U. भासने. To shine. P. अहयति-ते. Pf. अहयांश्चकार-
 चके &c. P. F. अहनिता. F. अहदिष्यति-ते. C. आहदिष्यत्-त. Aor.
 आभिहत्-त. Ben. अभिहत्, अहविषीष्ट.

आ.

- आञ्च (आछि) 1. P. आचामे. To lengthen. P. आञ्चति. Pf. आञ्च.
 (according to some, आनाञ्च) P. F. आञ्चिता. F. आञ्चिष्यति.
 C. आञ्चिष्यत्. Aor. आञ्चीत्. Ben. आञ्चयात्. Caus. आञ्चयति-ते.
 Aor. आञ्चिषत्-त. Des. आञ्चिष्यति.
 आन्दोल 10. U. आन्दोलने. To swing. P. आन्दोलयति ते. Pf. आन्दोलयाम-
 कार-चके &c. P. F. आन्दोलयिता. F. आन्दोलयिष्यति-ते. C. आन्दोलयिष्यत्-
 त. Aor. आन्दुलित-त. Ben. आन्दुल्यात्, आन्दोलयिषीष्ट. Des. आन्दु-
 लयिषति-ते. Pass. आन्दुल्यते. Aor. आन्दुलि. P. P. आन्दुलित. Ger.
 आन्दुलित्वा. Inf. आन्दुलितुम्.
 आप् (आप्ल) 5. P. व्याप्नोति. To pervade; to obtain. आप्नोति; 2nd
 sing. आप्नोषि; 1st sing. आप्नोमि. 1st dual. आप्नुवः 3rd plu.
 आप्नुवन्ति. Imperf. आप्नोत्; 1st sing. आप्नवम्. 1st dual. आप्नुव.
 3rd plu. आप्नुवन्. Imper. आप्नोतु. 1st sing. आप्नवामि. 2nd sing.
 आप्नहि. 3rd plu. आप्नुवन्तु. Pf. आप. 2nd sing. आपिष्य. P. F.
 आप्ता. F. आप्यति. C. आप्यत्. Aor. आपत्. Ben. आप्यात्. Caus.
 आपयति-ते. Aor. आपिषत्-त. Des. आप्यति. Pass. आप्यते. Aor. आपि.
 P. P. आप्त. Ger. आप्ता, प्राप्य. Inf. आप्नुम्.
 † आप् (आप्) 10. U. लभने. To obtain. P. आपयति-ते. Pf. आपयाश्चकार-
 चके &c. P. F. आपयिता. F. आपयिष्यति-ते. C. आपयिष्यत्-त. Aor.
 आपिषत्-त. Ben. आप्यात्, आपयिषीष्ट. Des. आपिषयति-ते. Pass.
 आप्यते. Aor. आपि. P. P. आपित. Ger. आपित्वा. Inf. आपयितुम्.
 आस 2. A. उपवेशने. To sit. P. आसने. Pf. आसाचके &c. P. F. आसिता.
 F. आसिष्यते. C. आसिष्यत्. Aor. आसिष्ट. Ben. आसिषीष्ट. Caus. आसयति.

† The word छान्दसः after a root shows that the use of the root is restricted to the Vedas only.

‡ This root belongs to the first conjugation also; then it is P. अहति, अहत्, अहिता &c.

§ This root belongs to the first conjugation optionally; then it is Ubhayapadi. P. आपति-ते &c.

॥ अगाधकर्मकादिप्रत्ययान्तकृत् ॥ An intransitive verb takes Paramajpada in the causative, if it has in its primitive sense, a living being for its agent.

इट Ger इष्ट्वा, एषिता Inf एषितुम्.

इप् 9. P आभीक्ष्य To repeat an act P इष्णाति. The forms of this root in the non conjugational tenses except in the P. F. &c. the Ger. in त्वा, are the same as those of the root इप् 6 P P F एषिता Ger एषित्वा According to Bhattoji Dikshit & Wartikakar, the root इप् 9 P ought to be conjugated throughout like इप् 6 P.

इषुप् 11. P शरधारणे To contain arrows P इषुष्यति.

ई.

ई 1 P गतो To go P अयति Pf अयायकार &c. P F एता F एतौ C. ऐष्यत् Aor ऐषीत् Ben इयात्

ई 2 P गतिव्याप्तिप्रजनकान्यसनसादनेषु To go, to pervade, to conceive, to des re, to throw, to eat P एति Pf अयायकार &c. P. F एता F एष्यति C ऐष्यत् Aor ऐषीत् Ben इयात्

ई (इङ्) 4 A गतो To go P इयते Pf अयायके &c P F एतौ F एष्यते C ऐष्यत् Aor ऐट Ben एषीट Caus आययति ते Ac आययन्-त् Des द्र्यायते P P ईत Ger ईत्वा Inf एतुम्

ईङ् 1 A दर्शने To see P ईक्षते Pf ईक्षायके &c P F ईक्षिता F ईक्षिष्यते C ऐक्षिष्यत् Aor ऐक्षीट Ben ईक्षीषीट Caus ईक्षयति ते Aor ऐक्षयन्-त् Des ईक्षिष्यते Pass ईक्ष्यते. Aor ऐक्षि P P ईक्षित Ger ईक्षित्वा, अपेक्ष्य Inf ईक्षितुम्

ईङ् 1 P. गतो To go P इगति Pf इगायकार &c P. F इगति, F. ईक्षिष्यति C ऐक्षिष्यत् Aor ऐक्षीत् Ben इग्यात्

ईङ् (ईनि) 1. P. गतो To go P इहति Pl. इहायकार &c P. F. इहिता I' इहिष्यति C ऐहिष्यत् Aor ऐहात् Ben. इह- Caus इहयति-ते Aor ऐहयन्-त् P P इहित

ईङ् 1. A गतिवृत्तानयो To go, to blame P ईजते Pf. ईजायके &c. P I'. ईजिता I'. ईजिष्यते C ऐजिष्यत् Aor ऐजिट Ben ईजिरीट

ईङ् 2. A. स्तुतो To praise P ईष्टे 2nd sing इष्टि Plu इष्टो Imper 2nd plu. ऐष्टु- Imper 2nd sing इष्टि Plu. इष्टिन्

Pf इगायते &c P. I' ईजिता I' ईजिष्यते C ऐजिष्यत् Aor ऐजिट Caus इजयति-ते Aor ऐजयन्-त् Des इजिष्यते Pass इज्यते Aor. ऐजि P P इजित Ger इजित्वा, मनीष्य Inf इजितुम्

ईङ् 10 U स्तुतो To praise P ईशयति Pf ईशायकार-त् &c P F. ईशयिता I' ईशयिष्यति C ऐशयिष्यत् Aor ऐशयिट Ben ईशयिरीट Des ईशयिष्यते Pass ईशय्यते Aor ऐश 3rd dual ऐशयिष्यन्, ऐशयिष्यन् P P ईशित Ger ईशित्वा Inf ईशितुम्

- इर 1. P. गतो. To go. P. इरति. Pf. इराबकार &c. P. F. इरता. F. इरिष्यति. C. ऐरिष्यन्. Aor. ऐरीत्. Ben. ईयात्.
- इर 2. A. गतो कम्पनेच To go; to shake. P. ईत्ते. Pf. इराबके. &c. P. F. इरिता. F. इरिष्यते. C. ऐरिष्यत. Aor. ऐरिष्ट. Ben. इरिषीष्ट. Caus. इरयति-ते. Aor. ऐरित्-त्. Des. इरिषिषति. Pass. ईयते. Aor. ऐरि. P. P. इरित. Ger. इरित्वा. Inf. इरितुम्.
- इर 10. U. क्षेपे. To throw; with उद्, भाषणे; to pronounce. P. इरयति-ते. Pf. इरयाबकार-चके &c. P. F. इरयिता. F. इरयिष्यति-ते. C. ऐरयिष्यन्-त्. Aor. ऐरित्-त्. Ben. ईयात्. इरयिषीष्ट. Des. इरयिषति-ते. Pass. ईयते. Aor. ऐरि. P. P. इरित. Ger. इरयित्वा. Inf. इरयितुम्.
- ईर्ष्य 1. P. ईर्ष्यायाम्. To envy. P. ईर्ष्यति. Pf. ईर्ष्याबकार &c. P. F. ईर्ष्यिता. F. ईर्ष्यिष्यति. C. ऐर्ष्यिष्यन्. Aor. ऐर्ष्यात्. Ben. ईर्ष्यात्.
- ईर्ष्य 1. P. ईर्ष्यायाम्. To envy. P. ईर्ष्यति. Pf. ईर्ष्याबकार &c. P. F. ईर्ष्यिता. F. ईर्ष्यिष्यति. C. ऐर्ष्यिष्यन्. Aor. ऐर्ष्यात्. Ben. ईर्ष्यान्. Caus. ईर्षयति-ते. Aor. * ऐर्षयत्-त्, ऐर्ष्यन्-त्. Des. ईर्षयिषति, ईर्षयिषति. Pass. ईर्ष्यते. Aor. ऐर्ष्य. P. P. ईर्ष्यत. Ger. ईर्ष्यित्वा. Inf. ईर्ष्यितुम्.
- ईश्व 2. A. ऐश्वर्ये. To command; to possess power. P. ईष्टे. 2nd. sing. ईशिवे. plu. ईशिवे. Imperf. 2nd. plu. ऐश्वन्. Imper. 2nd sing. ईशिष्व. plu. ईशिष्वम्. Pf. ईश्याबके &c. P. F. ईशिता. F. ईशिष्यते. C. ऐशिष्यत. Aor. ऐशिष्ट. Ben. ईशिषीष्ट. Caus. ईशयति-ते. Aor. ऐशित्-त्. Des. ईशिषिषते. Pass. ईशयते. Aor. ऐशि. P. P. ईशित. Ger. ईशित्वा. Inf. ईशितुम्.
- ईप् 1. A. गतिर्हिमादसंनेपु. To go; to kill; to see. P. ईपते. Pf. ईपाबके &c. P. F. ईपिता. F. ईपिष्यते. C. ऐपिष्यत. Aor. ऐपिट. Ben. ईपिषीष्ट. Des. ईपिपते.
- ईप् 1. P. उञ्च्ये. To glean. P. ईपति. Pf. ईपाबकार &c. P. F. ईपिता. F. ईपिष्यति. C. ऐपिष्यन्. Aor. ऐपात्. Ben. ईप्यात्.
- ईष्ट 1. A. चेष्टायाम्. To endeavour. P. ईष्टे. Pf. ईष्टाबके &c. P. F. ईष्टिता. F. ईष्टिष्यते. C. ऐष्टिष्यत. Aor. ऐष्टिट. Ben. ईष्टिषीष्ट. Caus. ईष्टयति-ते. Aor. ऐजिहत्-त्. Des. ईजिहति. Pass. ईष्टते. Aor. ऐहि. P. P. ईष्टित. Ger. ईष्टित्वा. Inf. ईष्टितुम्.

उ.

- उ (उद्) 1. A. शब्दे. To sound. P. उबने. Pf. ऊने. P. F. उोता. F. उोष्यते. C. उोष्यत. Aor. उोष्ट. Ben. उोषीष्ट. P. P. उोषत. Caus. उोषयति-ते. Des. उोषयति. Pass. उोष्यते. Aor. उोष्ट. Ben. उोषीष्ट. Caus. उोषयति-ते. Aor. उोषित्-त्. Des. उोषयति. Pass. उोष्यते. Aor. उोष्ट. P. P. उोषित. Ger. उोषित्वा. Inf. उोषितुम्.
- उष् 1. P. शेषने. To sprinkle. P. उषति. Pf. उषाबकार &c. P. F. उषिता. F. उषिष्यति. C. औषिष्यन्. Aor. औषीत्. Ben. उष्यात्. Caus.

- उक्षयति-ते Aor औक्षिधत् Des उक्षिपति Pass उक्ष्यते Aor औक्षि
 P P उक्षित Ger उक्षित्वा, प्रोक्ष्य Inf उक्षिष्टुम्
- उख् 1 P गतौ To go P ओक्षति Imperf औक्षत् Pf उवोक्ष 3rd plu
 ऊखु 2nd sing उवोक्षिथ P I. ओक्षिता I ओक्षिष्यति C ओक्षिष्यन्
 Aor औक्षीत् Ben उख्यात् Caus ओक्षयति ते Aor औक्षित Des
 औक्षिष्यति P P उक्षि, ओक्षित Ger ओक्षित्वा Inf ओक्षितुम्
- उह् (उलि) 1 P गतो To go P उहति Pf उह्यान्कार d.c. P. I उह्या
 F उह्यति C ओह्यति Aor ओहीत् Ben उह्यात्
- उप् 4 P समवाये To be gathered together P उच्यति Pf उच्ये
 3rd dual ऊचतु P I ओचिता F ओचिष्यति C आचिष्यन् Aor
 ओचत् Ben उच्यात्
- † उच्छ् (उच्छी) 1 P दिवाने To finish P उच्छति Pf उच्छादनात् d.c.
 P I उच्छिता F उच्छिष्यति C ओच्छिष्यन् Aor ओच्छीत् Ben
 उच्छ्यात् Caus उच्छयति ते Aor ओच्छित्-त Des उच्छिष्यति P
 P उच्छ Ger उच्छित्वा Inf उच्छितुम्
- उज् 6 P उसर्गे To leave P उजति Pf उज्यान्कार d.c. P F
 उजिता F उजिष्यति C औजिष्यन् Aor औजीत् Ben उज्यात्
 Caus उजयति त Aor अजिषत् Des उजिष्यति Pass उज्यते
 Aor औजि P P उजित Ger उजित्वा Inf उजितुम्
- उञ् (उच्छि) 1 P उञ्जे To glean P उञ्जति Pf उञ्ज्यान्कार d.c.
 P I उञ्जिता F उञ्जिष्यति C औञ्जिष्यन् Aor औञ्जीत् Ben
 उञ्ज्यात् Caus उञ्जयति त Aor औञ्जित्-त Des उञ्जिष्यति
 Pass उञ्ज्यते Aor औञ्जि P P उञ्जित Ger उञ्जित्वा Inf उञ्जितुम्
- उण् (उछि) 6 P उण्जे To glean The forms of this root are
 like those of the above root
- उड् 1 P उड्याते To strike P उडति Pf उवोड 3rd dual ऊडु
 2nd sing उडाथि P I ओडिता F ओडिष्यति C ओडिष्यन् Aor
 ओडीत् Ben उड्यात्
- * उग्रस् 9 P उड्जे To glean P उग्रसति Pf उग्रसन्कार d.c. P F
 उग्रसिता F उग्रसिष्यति C ओग्रसिष्यन् Aor औग्रासीत् Ben उग्रस्यात्
- ‡ उग्रस् 10 U. उड्जे To glean P उग्रसयति त I I उग्रसयान्कार-दके
 d.c. P I उग्रसयिता F उग्रसयिष्यति त C औग्रसयिष्यन्त Aor
 औग्रिसत्-त Ben उग्रस्यान्, उग्रसयिषाट्

† This root is generally 'used with वि

° Some think that the root is प्रे and उ is अनुबन्ध / indicative letter

P प्रनानि Ger प्रस्ता, प्रणिना

‡ Some think that the root is प्रेत and उ is अनुबन्ध (indicative letter)

P. प्रनयति ते, प्रनानि Ger प्रस्तायित्वा प्रस्तित्वा, प्रस्ता

उद् (उन्द्) 7. P. डेदने To wet. P. उनत्ति. Pf. उन्दायकार &c. P. F. उन्दिता F. उन्दिष्यति. C. औन्दिष्यत् त. Aor. औन्दीन्. Ben. उद्यात्. Caus. उन्दयति-ते. Aor. औन्दिदन्-त Des. उन्दिदिषति. Pass. उदने. Aor औन्दि. P. P. उत्त, उत Ger. उन्दिवा. Inf. उन्दिनुम्.

उज् 6. P. आञ्जे To make straight P. उज्जति. Pf. उज्जायकार &c. P. F. उज्जिता F. उज्जयति. C. औज्जियन्. Aor. औज्जीन्. Ben. उज्यात् Caus उज्जयति-ते. Aor. * औज्जिजन् त. Des * उज्जिजिषति.

उम् 6. P. पूणे. To fill with. P. उम्भति. Pf. उवोभ P. F. ओभिना. F. ओनिष्यति C औमिष्यत् Aor. औमीन्. Ben. उभ्यात्.

उम् 6. P. पूणे. To fill with P. उम्भति. Pf. उन्नायकार &c. P. F. उम्भिता. F. उम्भिष्यति. C. औम्भियन् Aor. औम्मीन्. Ben. उभ्यात्.

उश् 11. P. द्वाये. To be strong. P. उस्त्वति. Pf. उस्त्वायकार &c. P. F. उस्त्विता F. उस्त्वयति. C ओरस्त्वियन् Inf. उस्मिनुम्.

उर् 1 A. माणे मोजयाच To measure; to play. P. ऊदत. Pf. ऊर्दायके &c P. F. ऊर्दिता. F. ऊर्दिष्यते. C. और्दिष्यत्. Aor. और्दि Ben. ऊर्दिष्यत्. Caus. ऊर्दयति ते. Aor. और्दिदन्-त. Des. ऊर्दिदिषते. Pass. ऊर्धते Aor. और्दि

उर् (उर्) 1. P. द्वियायाम्. To kill. P. ऊरति Pf. ऊर्दायकार &c. P. F. ऊर्दिता. F. ऊर्दिष्यति. C. और्दिष्यत्. Aor. और्दीन्. Ben. उर्यात्.

उल् १० (उलडि) 10 U. उल्लेपने. To throw up P. उल्लङ्घयति-ते Pf. उल्लङ्घायकार-न्ते &c P. F. उल्लङ्घिता F. उल्लङ्घिष्यति-ते. C औल्लङ्घिष्यन्-त. Aor. औल्लङ्घन्-त Ben उल्लङ्घ्यात्, उल्लङ्घिष्यत्. This root belongs to the 1st conj also.

उष् 1. P. दाहे. To burn. P. ओषति Pf उषोष, ओषायकार &c. 2nd. sing. उषोमिष, ओषायक्ये &c. P. F. ओषिता. F. ओषिष्यति. C. औषिष्यन् Aor. औषीन् Ben उष्यन् Caus ओषयति-ते. Aor. औषिष्यन्-त. Des औषिदिषति Pass उष्यते Aor. औषि. P. P. ओषित, उषित Ger. औषिता Inf ओषिनुम्

उप् 11. P. प्रमार्ताभावे To become a day P. उपत्यति Pf. उपत्यायकार &c. Inf उप्यिनुम्.

उह् (उहर्) 1. P. अर्दने. To hurt. P. ओहति Pf उषोह P. F. ओहिता. F. ओहिष्यति C ओहिष्यन्. Aor. ओहीन्, ओह् † Ben. उघात्.

* This root is to be considered as उर्न्, then द् becomes व्. Therefore, the व् is not reduplicated.

† Some think that उ is the indicative letter and लङ् is the root. P. लङ्घयति ते; लङ्घनि Ger लङ्घयित्वा; लङ्घिता, लङ्घ्वा.

‡ इरितोमा ॥ इरितो घाता दलेददात्यादरम्भेपदे परे । The root having an indicative इ optionally substitutes व् for इ, when the Parasmaipada terminations are employed.

Imperf आच्छत् Pf. आर 2nd sing. आरिष्य. P. F. अर्ता. F. आरेष्यति. C. आरिष्यत्. Aor आपीत्. 3rd dual. आर्यान्. Ben अर्यात् Caus. अर्ययति-ते. Aor. आरिष्यत्-त Des. अरिरिषति Frequ. अरायते Pass. अर्यते Aor. आरि. P. P. कृत. (also ऋणम् debt). Ger कृत्वा, समुत्त्व Inf. अर्तुम्

३. P. गतौ. To go. P. इयति Imperf. ऐय Aor. आरत् (with सम्, समारत्) The remaining forms of this root are like those of the above root.

४ (छान्दसः) 5. P. हिमायाम् To kill P. कृणोति. Aor. आपीत्.

कृति (छान्दसः) 5. P. हिमायाम् To kill. P. कृक्षिणोति.

६. P. स्तुतौ. To praise. P. कृचति. Pf. आनचं. P. F. अर्चिता. F. अर्चिष्यति. C. अर्चिष्यत्. Aor. आर्चीत्. Ben. कृच्यात्

६. P. गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेण. To go; to fail in faculties; to congeal. P. कृच्छति-(with प्र, * प्राच्छति). Imperf. आच्छन्. Pf. आनच्छ 2nd. sing. आनच्छिष्य. P. F. कृच्छिता F. कृच्छिष्यति. C. आर्च्छिष्यत् Aor. आच्छीत्. Ben. कृच्छयात्. Caus. कृच्छयति-ते. Aor. आर्च्छिष्यत्-त. Des. कृच्छिषति. P. P. कृच्छित. Ger. कृच्छित्वा. Inf. कृच्छितुम्.

१. A. गतिस्थानार्जनेपाजनेषु To go; to stand; to gain; to be strong, P. अर्जते. Pf. आनुजे. P. F. अर्जिता. F. अर्जिष्यते. C. अर्जिष्यत्. Aor अर्जिष्य Ben अर्जिषीष्य. Caus. अर्जयति-ते. Aor. अर्जिजत्-त. Des. अर्जिषिषते. Pass कृज्यते. Aor. अर्जि. P. P. कृजित. Ger. अर्जित्वा. Inf. अर्जितुम्.

१. A. भर्जने. To fry. P. कृजते Pf. कृजायके &c. P. F. कृजिता. F. कृजिष्यते. C. अर्जिष्यत्. Aor. अर्जिष्य. Ben. कृजिषीष्य.

८. U. गतौ. To go. P. कृणोति, कृणुते, अर्णोति, अर्णुते. Imperf. आर्णोत्, आर्णुत् Pf आनर्ण, आनृण. 2nd sing. आनर्णिष्य, आनृणिष्य. P. F. अर्णिता. F. अर्णिष्यति-ते. C. आर्णिष्यत्-त. Aor. आर्णीत्, आर्णिष्य, आर्त. 2nd sing आर्णी, आर्णिष्यः, आर्थाः Ben कृष्यात्, अर्णिषीष्य Caus.

७ उपसर्गादृतिधातो ॥ If a preposition ending in अ or आ be followed by a root beginning with कृ, the substitution for both the vowels shall be a Vridhhi element, उपाच्छति, पराच्छति. The substitution for Vridhhi is, however, optional, if a denominative verb begins with कृ or कृ, as—प्रापमीयति or प्रपमीयति (from कृप), प्राप्कारयति, प्रप्कारयति (from कृकार).

† उपसर्गनिमित्तोऽल्पपदगुणः । When the Vikerana is added, there is Guna of the penultimate short vowel, but Atreya objects to this rule

अर्णयति-न्ते. Aor आर्णिषत्-त्. Des. अर्णिषिषति-न्ते Pass कृष्यते. Aor. आर्णिषत्. P. P. कृष्य C अर्णिष्या, कृष्या, समृष्य. Inf अर्णिषुम्.

प्रत् (~ सौन) 1 P जुगुप्साया कृमायाच. To censure; to pity. P कृतीये
Pf. कृतीयाचके. &c आनर्त्त P. F. कृतीयिता, अर्तिता. F. कृतीयिष्यते
अर्तिष्यति. C. आर्तीयिष्यत्, आर्तिष्यत्. Aor आर्तीयिषत्, आर्तीत् B कृतीयिष्य
कृष्यात्. Caus कृतीययति-न्ते, अर्तयति ते. Aor आर्तितीयत्-त्, आर्तिष्यत्
D. कृतितीयिषते, अर्तिषिषति. P P. कृतीयित, कृतित Ger. कृतीयित्वा,
अर्तिष्या. Inf कृतीयितुम्, अर्तितुम्.

कृष् (कृषु) 4 P वृद्धौ. To increase; to prosper P कृष्यति Pf. कृष्यत्
2nd sing. आनर्धिष्य. P. F. कृषिता. F. अर्धिष्यति C आर्धिष्यत् Aor
आर्धिष्यत् B. कृष्यात् Caus अर्धयति ते Aor आर्धिष्यत्-त्. Des. अर्धिष्यति,
ईर्ष्यति. Pass कृष्यते. Aor. आर्धिष्यत् P P कृष्य. Ger. अर्धिष्या, कृष्य. Inf

अर्धिष्यत्

कृष् (कृषु) 5. P. वृद्धौ. To increase; to prosper. P. कृष्यति Aor
आर्धिष्यत् For the remaining forms see the above root.

कृष् 6. P. हिंसायाम्. To kill P. कृषति. Pf आनर्क P. F. अर्हिष्या F.
अर्हिष्यति C आर्हिष्यत्. Aor. आर्हिष्यत् Ben कृष्यात्

कृष् 6. P. हिंसायाम् to kill. P कृषति. Pf कृष्मायकार &c. P. F.
कृष्मिता F. कृष्मिष्यति C आर्हिष्यत् Aor. आर्हिष्यत् Ben कृष्यात्

कृष् (गौत्र.) 1. P. हिंसाया गतौच to kill; to go. P. अर्तिष्यति Pf. अर्तिष्यत्
P. F. अर्हिष्या, F. अर्हिष्यति C आर्हिष्यत् Aor आर्हिष्यत् Ben कृष्यात्

कृष् (कृषी) 6 P. गतौ. To go. P. कृषति Pf जानये 2nd sing. जानिये
P. F. कृषिता, F. अर्हिष्यति C. आर्हिष्यत् Aor आपर्तिष्यत् Ben कृष्यात्

Caus. अर्धयति ते. Aor. आर्हिष्यत्-त्. Des अर्हिष्यति. Pass. कृष्यते
Aor. आर्धिष्यत्. P. P. कृष्य. Ger. अर्हिष्या Inf. अर्धिष्यत्.

कृष्.

कृष् 9. P. गतौ. to go. P. कृषति. Pf. अर्धयकार &c. P. F. अर्हिष्या,
अर्हिष्यति. F. अर्हिष्यति, अर्हिष्यति C. आर्हिष्या, आर्हिष्यत् Aor अर्हिष्यत्
Ben. अर्हिष्यत्. Caus आर्धयति ते. Aor. आर्हिष्यत्-त्. Des अर्हिष्यति. Pass
अर्हिष्यते. Aor. आर्हिष्यत्. P. P. अर्हिष्य. Ger. अर्हिष्या Inf. अर्धिष्यत्, अर्धिष्यत्

कृष्.

कृष् (कृषु) 1. P. कृष्णे. to shake P कृषति. Pf कृष्मायकार &c. P. F.

* The word कृष् after a root shows that the root is given in the
Sutra and not in the Dhatupatha. This root is given in the Sutra
(कृष्णिष्यत्).

- एजिना. F. एजिज्यति. C. ऐजिज्यत्. Aor. ऐजीत्. Ben. एज्यात्. Caus. एजयति-ते. Aor. ऐजिजत्-न्. Des. ऐजिजिषति. Pass. एज्यते. Aor. ऐजि. P. P. एजित. Ger. एजिन्वा. Inf. एजितुम्.
- एज् (एज्) 1. A. दीप्तौ. To shine. P. एजते; with प्र, * प्रेजते. Imperf. एजत. Pf. एजाश्चके &c. P. F. एजिता. F. एजिष्यते. C. ऐजिष्यत्. Aor. ऐजिष्ट. Ben. एजिषीष्ट. Caus. एजयति-ते. Aor. ऐजिजत्-न्. Des. ऐजिजिषते. Pass. एज्यते. Aor. ऐजि. P. P. एजित. Ger. एजिन्वा. Inf. एजितुम्.
- एज् 1. A. बाधायाम्. To annoy. P. एजते. Pf. एजाश्चके &c. P. F. एजिता. F. एजिष्यते. C. ऐजिष्यत्. Aor. ऐजिष्ट. B. एजिषीष्ट. Caus. एजयति-ते. Aor. ऐजिजत्-न्. Des. ऐजिजिषते. P. P. एजित. Ger. एजिन्वा. Inf. एजितुम्.
- एज् 1. A. वृद्धौ. To increase. P. एधते. with उप, † उपैधते. Pf. एधाश्चके &c. P. F. एधिता. F. एधिष्यते. C. ऐधिष्यत्. Aor. ऐधिष्ट. Ben. ऐधिषीष्ट. Caus. एधयति-ते. Aor. ऐदिधत्-न्. Des. ऐदिधिषते. Pass. एध्यते. Aor. ऐधि. P. P. एधित. Ger. एधित्वा. Inf. एधितुम्.
- एल 11. P. विलासे. To be merry. P. एलायति. Pf. एलायाश्चकार &c. Aor. ऐलायीत्.
- एप् (एप्) 1. A. गतौ. To go. P. एपते. Pf. एपाश्चके &c. P. F. एपिता. F. एपिष्यते. C. ऐपिष्यत्. Aor. ऐपिष्ट. Ben. ऐपिषीष्ट. Caus. एपयति ते. Aor. ऐपिपत्-न्. P. P. एपित. Ger. एपित्वा. Inf. एपितुम्.

ओ.

- ओख् (ओख्) 1. P. शोषणालम्भयो. To be dry; to adorn; to suffice. P. ओखति; with प्र, प्रोखति. Imperf. प्रौखत्. Pf. ओखाश्चकार &c. P. F. ओखिता. F. ओखिष्यति. C. औखिष्यत्. Aor. औखीत्. Ben. ओख्यात्. Caus. ओखयति-ते. Aor. औखिजत्-न्. Des. ओचिखिषति. Pass. ओख्यते. Aor. औखि. P. P. ओखित. Ger. ओखित्वा. Inf. ओखितुम्.
- ओण् (ओण्) 1. P. अपनयने. To remove. P. ओणति. Pf. ओणाश्चकार &c. P. F. ओणिता. F. ओणिष्यति. C. औणिष्यत्. Aor. ओणीत्. Ben. ओण्यात्. Caus. ओणयति ते. Aor. औणिजत्-न्. Des. ओणिणिषति. Pass. ओण्यते. Aor. ओणि. P. P. ओणित. Ger. ओणित्वा. Inf. ओणितुम्.
- ओलज् (ओलजि) 1. P. उद्धेपे. To throw up. P. ओलजति. Pf. ओलाश्चकार &c. Aor. औलजीत्.

७ एटिपररूपम् ॥ When a preposition ending in अ or आ is followed by a root beginning with ए or ओ, the Guna element is substituted for both vowels. It is optional when a denominative verb begins with ए or ओ; as उप+एडकीयति=उपेडकीयति or उपैडकीयति (from एड्), प्र+ओषीयति=प्रोषीयति or प्रोषीयति (from ओष).

† See note ‡ on § 2 P page 432

* ओलण्ड् (ओलडि) 10. U. क्षेपे. To throw. P. ओलण्डयति ते. Pf. ओलण्डयाश्चकार-चके &c. Aor. ओलण्डत्-त.

क.

कक् 1. A. लौल्ये To wish; to be proud. P. कक्ते. Pf. चकके. P. F. ककिता. F. ककिष्यते. C. अककिष्यत्. Aor. अककिष्ट. Ben. ककिपीड.

कख् 1. P. हसने. To laugh. P. कखति. Pf. चकाख. P. F. कखिता. F. कखिष्यति. C. अकखिष्यत्. Aor. अकखीत्, अकाखीत्. Ben. कख्यात्.

कख् (कखे) (१ घटादिः) 1. P. हसने. To laugh Aor. अकखीत्. Caus. कखयति-ते. Aor. अचीकखत्-त Pass. Aor. अकाखि, अकखि. For the remaining forms see the above root.

कग् (कगे) (घटादिः) 1. P. क्रियामात्रे. To act. P. कगति. Pf. चकाग. P. F. कगिता. F. कगिष्यति. C. अकगिष्यत्. Aor. अकगीत्. Ben. कग्यात्. Caus. कगयति-ते. Aor. अचीकगत्-त.

कङ् (ककि) 1. A. गतौ. To go. P. कङ्कते. Pf. चकङ्के. P. F. कङ्किता. F. कङ्किष्यते. Aor. अकङ्किष्ट. Ben. कङ्किपीड. Pass कङ्कयते. A. अकङ्कि.

कच् 1. A. बन्धने. To bind; to fasten. P. कचते. Pf. चकचे. P. F. कचिता. F. कचिष्यते. Aor. अकचिष्ट. Ben. कचिपीड.

कच् 1. P. रवे. To sound. P. कचति. Pf. चकाच. P. F. कचिता. F. कचिष्यति. Aor. अकचीत्, अकाचीत्. Ben. कच्यात्.

कट् (कटे) 1. P. वर्षावरणयोः. To rain; to cover. P. कटति. Pf. चकाट. P. F. कटिता. F. कटिष्यति. C. अकटिष्यत्. Aor. अकटीत्. Ben. कट्यात्. Caus. कटयति-ते. Aor. अचीकटत्-त Des चिकटिपति.

कट् (कटी) 1. P. गतौ. To go. P. कटति. Pf. चकाट. P. F. कटिता. F. कटिष्यति. Aor. अकटीत्, अकाटीत्. B. कट्यात्.

कट् 1. P. कृच्छ्रजीवने. To live in distress. P. कटति. Pf. चकाठ. P. F. कठिता. F. कठिष्यति. Aor. अकठीत्, अकाठीत्. B. कट्यात्.

कङ् 1. P. मदे. To be proud. P. कङ्गति. Pf. चकाङ्. P. F. कङ्गिता. F. कङ्गिष्यति. Aor. अकङ्गीत्, अकाङ्गीत्. Ben. कङ्ग्यात्.

कङ् 6. P. मदे. To be proud. The forms of this root are like those of the above root. Frequ. चाकङ्गते. चाकङ्गि. &c.

कङ् 1. P. कर्कश्ये. To be hard. P. कङ्कति. Pf. चकङ्. P. F. कङ्किता. F.

* This root belongs to the 1st conjugation also; then it is Parnamsipath. Some think ओ to be an indicatory letter and लण्ड् the root. लण्डयति-ते.

१ The word घटादिः after a root shows that the indicatory letter (अनुबन्ध) of the root is म् and ए. i. e. it makes the penultimate vowel short in the causals, and optionally before the ई of the passive Aorist and अम् (अनुबन्ध) and forms its abstract noun by the termination अ (अङ्) निताङ्गः चिन्ताङ्गः सुनेर्दीर्घोऽन्यतरस्याम् पिदिदादिभ्योऽङ्.

कटिष्यति. C अकटिष्यत् Aor. अकट्ठीत् . Ben. कट्यात् . Caus. 'कटयति-ते.
A. अचकटत् त Des. चिकटिष्यति

कण् 1. P. आर्तस्वरे. To cry as in distress. p कणति. Pf. चकाण.
P. F. कणिता, F कणिष्यति. Aor. अकणीत्, अकाणीत् . Ben. कण्यात्
कण् (घटादि) 1. P. गतौ. To go P. कणति. Pf. चकाण. P. F. कणिता.
F. कणिष्यति Aor अकणीत्, अकाणीत् Ben. कण्यात् . Caus. कणयति ते.
Aor. अचीकणत् त, अचकाणत् त.

कण् 10. U. निमीलने. To wink. P. काणयति-ते Pf. कणयाश्चकार-चक्रे &c.
P F. काणयिता, F. काणयिष्यति ते. C अकाणयिष्यत् त. Aor. अचीकणत् त,
अचकाणत् त Ben. काण्यात्, काणयिषीष्ट.

कण्ट् (कटि) 1. P. गतौ To go. P. कण्टति. Pf. चकण्ट. P. F. कण्टिता. F.
कण्टिष्यति Aor अकण्टीत् B. कण्ट्यात्

कण्ट् (कठि) 1. A शोकं To be anxious, (generally with उद्). P.
कण्टते Pf. चकण्टे P. F. कण्टिता, F. कण्टिष्यते Aor. अकण्टिष्ट, B.
कण्टिषीष्ट. Pass कण्ट्यते.

कण्ट् (कठि) 10 U. आध्याने To be anxious; to remember with
regret. P. कण्टयति ते. Pf कण्टयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. कण्टयिता. F.
कण्टयिष्यति-ते. C. अकण्टयिष्यत्-त, Aor. अचकण्टत् त. B कण्ट्यात्, कण्टयिषीष्ट.

कण्ड् (कडि) 1. A. मदे To be proud. P. कण्डते. Pf. चकण्डे, P. F.
कण्डिता F. कण्डिष्यते. C अकण्डिष्यत् Aor अकण्डित, B. कण्डिषीष्ट

कण्ड् (कडि) 1. P. मदे To be proud. P. कण्डति. Pf. चकण्ड. P. F.
कण्डिता, F. कण्डिष्यति. C. अकण्डिष्यत्. Aor अकण्डीत्. Ben. कण्ड्यात्.

कण्ड् (कडि) 10 U. भेदने (वितुपीकरणे) रक्षणेच. To separate the chaff
from the grain; to protect P. कण्डयति-ते Pf. कण्डयाश्चकार-चक्रे
&c. P. F. कण्डयिता F. कण्डयिष्यति-ते. C. अकण्डयिष्यत्-त. Aor. अच-
कण्डत्-त. B. कण्ड्यात्, कण्डयिषीष्ट P. P. कण्डित. Ger. कण्डयिष्या.
Inf कण्डयितुम्

कण्ड् (कण्डून्) 11. U. गात्रविचर्षणे. To scratch. P. कण्डूयति-ते Pf.
कण्डूयाश्चकार-चक्रे &c P F कण्डूयिता F. कण्डूयिष्यति-ते C. अकण्डूयिष्यत्-
त Aor अकण्डूयिषीत्, अकण्डूयिष्ट B कण्डूयात्, कण्डूयिषीष्ट Des. कण्डू-
यिष्यति. P. P. कण्डूयित. Ger. कण्डूयित्वा. Inf. कण्डूयितुम् .

कण् 10 U. शैथिल्ये. To slacken P कणयति-ते (कणपयति-ते also) Pf.
कणयाश्चकार चक्रे &c. P. F. कणयिता. F. कणयिष्यति-ते C. अकणयिष्यत्-
त. Aor. अचकणत्-त B कण्यात्, कणयिषीष्ट.

* This root belongs to the 1st conjugation also, then it is Paras, as —
कणति

‡ कण्ड्वादेस्तृतीयस्येतिवाच्यम् ॥ The third syllable is reduplicated in the
case of roots belonging to the कण्ड्वादिगण.

कथ् 1. A. श्लापायाम्. To praise; to boast. P. कथते. Pf. कथ्ये. P. F. कथिता. F. कथिष्यते C. अकथिष्यत. Aor. अकथिष्ट. B. कथिषीष्ट. Caus कथयति ते. Aor. अचकथयत्-न्त. Des. चिकथिष्यते Frequ. चाकथ्यते, चाकथीति, चाकथि. Pass. कथ्यते. Aor. अकथि. P. P. कथित Ger. कथित्वा, विकथ्य. Inf. कथितुम्.

कथ् 10. U. वाक्यप्रबन्धे To tell. P कथयति ते (कथापयति-न्ते also) Pf. कथयाम्प्रसारन्के &c. P F कथयिता F. कथयिष्यति-न्ते. C. अकथयिष्यत्-न्त Aor. अकथयत्-न्त Ben. कथ्यात्, कथयिषीष्ट Des, चिकथयिष्यति-न्ते. Pass कथ्यते. (also कथाप्यते) P. P. कथित. Ger. कथित्वा. Inf. कथयितुम्.

कद् (घटादिः) 1. A. वैकल्ये. To grieve. P. कदते Pf. चकदे. P. F. कदिता. F. कदिष्यते C. अकदिष्यत. Aor. अकदिष्ट. B कदिषीष्ट Caus कदयति-न्ते. Aor. अचीकदत्-न्त. Des चिकदिष्यते. Frequ. चाकदते, चकदीति, चाकति. P. P. कदितं. Ger. कदित्वा. Inf. कदितुम्.

कन् (कनी) 1. P. दीप्तिमान्तिगतिषु To shine; to desire; to go. P. कनति. Pf. चकान. P. F. कनिता F. कनिष्यति. C. अकनिष्यत्. Aor. अकनीत्, अकानीत्. Ben कन्यात्. P. P. कान्त. Ger. कनित्वा. Inf. कनितुम्.

कन्द (कदि) (घटादिः). 1 A. वैकल्येवैकल्येच. To grieve. P. कन्दते Pf. चकन्दे P. F. कन्दिता. F. कन्दिष्यते. C. अकन्दिष्यत. Aor. अकन्दिष्ट. Ben. कन्दिषीष्ट

कन्द (कदि) 1. P. आह्वानेरोदनेच. To call; to cry. P. कन्दति. Pf. चकन्द P F. कन्दिता. F. कन्दिष्यति. C. अकन्दिष्यत्. Aor. अकन्दीष्ट. Ben. कन्दात्.

कश् (कृ) 1. A. वर्णे To colour P. कश्ते. Pf. चकचे. P. F. कश्ता F. कशिष्यते C. अकशिष्यत. Aor. अकशिष्ट Ben. कशिषीष्ट.

कम् (कम्) 1. A. काम्ते. To desire. P. कामयते. Pf. कामयागके &c. कम्ने P. F. कामयिता, कमिता. F. कामयिष्यते, कमिष्यते C. अकामयिष्यत, अकमिष्यत् Aor अचीकमत, अचकमत. Ben. कामयिषीष्ट, कमिषीष्ट (Caus कामयति-न्ते. Aor. अचीकमत्-न्त, अचकमत्-न्त Des चिकामयिष्यते, चिकमिष्यते. Frequ. चकम्पते, चकम्प्यते, चकमीति, चकमिष्यति, चकन्ति, चकन्ति. Pass. काम्यते, कम्प्यते Aor. अकामि. P. P. काम्त. Ger. कामयित्वा, काम्य, कमिष्यत्, कम्प्यत्. Inf. कामयितुम्, कमितुम्.

कम् (कम्) 1. A. कम्पने. To shake. P. कम्पते. Pf. चकम्पे. P. F. कम्पिता. F. कम्पिष्यते C. अकम्पिष्यत. Aor. अकम्पिष्ट Ben कम्पिषीष्ट, Caus † कम्पयति. Aor. अचकम्प्यत्. Des. चिकम्पिष्यते Frequ. चकम्प्यते, चकम्प्यते, चकम्पिष्यति, चकम्पिष्यत् &c. Pass कम्प्यते. Aor. अकम्पि P. P. कम्पित Ger. कम्पित्वा. Inf. कम्पितुम्.

† The root is always P. in the Causal.

- गम् 1** P. गतो. To go. P. गम्यति. Pf. चकम्ब P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यति. C. अकम्बिष्यत्. Aor. अकम्बीत्. Ben. कम्ब्यात्.
- कर्ज् 1** P. व्यथने. To pain. P. कर्जति. Pf. चकर्ज P. F. कर्जिता. F. कर्जिष्यति. C. अकर्जिष्यत्. Aor. अकर्जीत्. Ben. कर्ज्यात्.
- कर्ण् 10** U. मेदने To bore. P. कर्णयति ते. Pf. कर्णयाद्यकार चक्रे &c. P. F. कर्णयिता. F. कर्णयिष्यति-ते. C. अकर्णयिष्यन्-त. Aor. अचर्णत्-त. B. कर्ण्यात्, कर्णयिषीष्ट Des. चिर्कर्णयिषति-ते. Pass. कर्ण्यते. Aor. अकर्णि. 3rd dual अकर्णयिषाताम्, अकर्णिषाताम्. P. P. कर्णित Ger. कर्णयित्वा, आकर्ण्य, Inf. कर्णयितुम्.
- कर्त् 10** U. शैथिल्ये, To slacken. P. कर्तयति-ते. Pf. कर्तयाद्यकार चक्रे &c. P. F. कर्तयिता. F. कर्तयिष्यति-ते. Aor. अचर्तत्-त. B. कर्त्यात् कर्तयिषीष्ट.
- कर्द् 1** P. कुम्भितेरादे To rumble as the bowels; to caw as a crow. P. कर्दति. Pf. चकर्द्. P. F. कर्दिता. F. कर्दिष्यति. C. अकर्दिष्यत्. Aor. अकर्दीत्. B. कर्द्यात्. Des. चिर्कर्दिषति.
- कर्ब् 1** P. गतो. To go. P. कर्बति. Pf. चकर्ब. P. F. कर्बिता. F. कर्बिष्यति. Aor. अकर्बीत्. B. कर्ब्यात्.
- कर्व् 1** P. दर्पे. To be proud. P. कर्वति. Pf. चकर्व. P. F. कर्विता. F. कर्विष्यति. Aor. अकर्वीत्. B. कर्व्यात्.
- कल् 1** A. शब्दसह्यानयोः. To sound; to count. P. कलते. Pf. चकले. P. F. कलिता. F. कलिष्यते. Aor. अकलिष्ट. B. कलिषीष्ट.
- कल् 10** U. क्षेपे. To throw. P. कालयति-ते. Pf. कालयाद्यकार-चके &c. P. F. कालयिता. F. कालयिष्यति-ते. C. अकालयिष्यन्-त. Aor. अचीकलन्-त. Ben. काल्यात्, कालयिषीष्ट. Des. चिक्कालयिषति-ते. Pass. काल्यते. Aor. अकालि. 3rd dual अकालयिषाताम्, अकालिषाताम्. P. P. कालित. Ger. कालयित्वा, आकाल्य. Inf. कालयितुम्.
- कल् 10** U. गतो सह्याने च. To go; to count. P. कलयति-ते. Pf. कलयाद्यकार-चके &c. P. F. कलयिता. F. कलयिष्यति-ते. C. अकलयिष्यन्-त. Aor. अचकलन्-त. Ben. कल्यात्, कलयिषीष्ट. Des. चिक्कलयिषति-ते. Pass. कल्यते. Aor. अकलि. P. P. कलित. Ger. कलयित्वा, विकल्य. Inf. कलयितुम्.
- कम् 1** A. अव्यक्ते शब्दे. To sound indistinctly. P. कम्बने. Pf. चकम्बे. P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यते. Aor. अकम्बिष्ट. Ben. कम्बिषीष्ट. Des. चिक्कम्बिषति.
- कम् (कृ) (Another reading for कृ) 1** A. स्तुतौ कानि च To praise; to describe. P. कम्बने. Pf. चकम्बे. P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यते. C. अकम्बिष्यन्-त. Aor. अकम्बिष्ट. Ben. कम्बिषीष्ट. Caus. कम्बयति-ते. Aor. अचकम्बन्-त.
- कम् 1** P. शब्दे. To sound P. कम्बति. Pf. चकम्ब. P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यति. Aor. अकम्बीत्, अकम्बीत्. Ben. कम्ब्यात्.

कस् 2. A. गतिशासनयोः. To go; to punish. P. कटे. Pf. चस्ते. P. F. कशिता. F. कशिष्यते Aor. अकशिष्ट. Ben. कशिपीष्ट.

कृप् 1. P. ह्रितायाम्. (निष्पीडनेघर्षणेच). To rub with a touchstone; to scratch P. कपति Pf चकाप P. F. कपिता F. कपिष्यति C अकपिष्यत्. Aor. अकपीत्, असापीत्. Ben कप्यात्. Caus कपयति. Aor अचीकपन्-त्. Des. चिकपिषति Freq. चाकप्यते, चाकपीति, चकपि. Pass कप्यते Aor अकापि. P. P. कपित (also कष्ट painful) Ger कपित्वा Inf कपितुम्.

कस् 1 P. गतौ To go. P. कसति. Ff. चकास P. F. कसिता F कसिष्यति C. अकसिष्यत् Aor. अकसीत्, अकासीत् Ben. कस्यात् Caus. कासयति ते Aor.. अचीकसत्-त् Des चिकसिपति. Freq. चनीकस्यते, चनीकसीति, चनीकसि P. P. कसित Ger कमित्वा Int. कसितुम्.

कस् 2. A. गतिनाशनयोः. To go; to destroy. P कस्ते. Pf. चकने P. F. कसिता F. कसिष्यते C अकसिष्यत् Aor. अकशिष्ट. Ben कशिपीष्ट.

कंस् (कसि) 2 A. गतिनाशनयोः. To go; to destroy. P कस्ते Pf. चकने P. F. कसिता F. कसिष्यते C. अकसिष्यत्. Aor. अकशिष्ट. Ben. कशिपीष्ट Pass कस्यते Aor. अकसि.

काह् (काशि) 1. P Sometimes A. (न काहे विजय कृष्ण &c Gita) काह्यायाम्. To long for, to wish. P काहति Pf. चकाह्. P. F. काहिता F. काहिष्यति C. अकाहिष्यत् Aor. अकाहीत्. Ben. बाहुर. Caus काहयति ते. Aor. अचकाहन् त Des चिकाहिपति. Freq. चाह्यते, चाकाहीति, चाकाष्टि P. P. काहित. Ger काहित्वा. Inf. काहितुम्.

कान्स् (काचि) 1 A. दीप्तौ. To shine P काचते. Pf. चकाचे. P. F. काचिता F. काचिष्यते C. अकाचिष्यत्. Aor अकाचिष्ट. Ben काचिपीष्ट.

काल् 10 U. कातोपदेशे To count the time P. कालयति. Pf. कन् याचकार-चके &c. P. F कालयिता F. कालयिष्यति-ते. C. अकालयिष्यत्. Aor अचकायन्-त्. Ben काल्यात्, कालयिपीष्ट Des. चिकालयति-ते Pass कान्यते Aor. अकालि. P. P. कालित Ger. कालयित्वा Inf. कालयितुम्.

काश् (काशृ) 1. A दीप्तौ To shine. P. काशते Pf. चकाशे P. F. काशिता. F. काशिष्यते C अकाशिष्यत् Aor. अकाशिष्ट Ben काशिपीष्ट. Caus काशयति-ते. Aor. अचकाशन्-त् Des चिकाशति-ते. Freq. चाकाश्यते, चाकाशीति, चाकाष्टि Pass काश्यते Aor. अकाशि. P. P. काशित. Ger. काशित्वा, प्रकाश्य Inf. काशितुम्.

कान् (काशृ) 4. A. दीप्तौ To shine. P. काश्यते. For other forms see the above root.

काम् (कामृ) 1. A. घञ्कुन्नायाम्. To cough. P. कागते Pf. कागयके &c. P. F. कासिता F. कामिष्यते C. अकामिष्यत्. Aor. अकामिष्ट. Ben. कामिपीष्ट Caus. कागयति-ते. Aor अयकासत्-त् Des. पिक्वति-ते.

Frequ चाकास्यते, चाकासीति, चाकास्ति. Pass. कास्यते. Aor. अकासि.
P. P. कासित्. Ger. कासिवा. Inf. कामितुम्.

किं (छान्दसः) 3. P. ज्ञाने. To know. P. चिकेति. Pf. चिकाय. Aor. अकीयान्.

किट् 1. P. गनौ भवेच To go; to alarm. P. केटति Pf चिरेट P. F. केटिता. F. केटयति C. अकेटिष्यत्. Aor. अकेटीत्. Ben. कित्यात्.

किट् 1 P. संशये रोगापनयने च. To doubt; to cure P. * चिकित्ति. Pf. चिकित्साप्रकार &c P. F. चिकित्तिता. F. चिकित्तिष्यति. C. अचिकित्तिष्यन्. Aor. अचिकित्तीन्. Ben. चिकित्स्यात्. Caus चिकित्तिष्यति-ते Aor. अचिकित्तिष्यन्-त Des चिकित्तिषति. P. P. चिकित्तिता. Ger. चिकित्तिता. Inf. चिकित्तिष्यतुम्.

किट् 1. A. संशये रोगापनयने च To doubt; to cure. P. चिकित्ते Pf. चिकित्साप्रकारे &c. P. F. चिकित्तिता F. चिकित्तिष्यते. Aor. अचिकित्तिष्यत्. Ben चिकित्तिषीट. For the remaining forms see the above root.

किन् 1. P. इच्छामां. To desire. P. केतनि. Pf. चिकेत्. P. F. केतिता. F. केतिष्यति C. अकेतिष्यन्. Aor. अकेतीन्. B कित्यात्.

किन् (छान्दसः) 3. P. ज्ञाने To know. P. चिकेति. Aor अकेतीन्.

किन् 10 P. निवासे To dwell. P. केतयनि. Pf. केतयाप्रकार &c. P. F. केतयिता. F. केतयिष्यति. C. अकेतयिष्यन्. Aor. अकीकिट्. B केत्यात्. Des चिकेतयिषति Pass. केत्यते. Aor. अकेति. P. P. केतित. Ger. केतयित्वा Inf. केतयितुम्.

किल् 6 P. शैत्यवीर्यनयोः. To become white; to sport P. किलति. Pf. चिरेल. P. F. केलिता. F. केलिष्यति. C. अकेलिष्यत्. Aor. अकेलीन्. B कित्यात्.

किल् 10. U. प्रेषे. To send. P. केलयति-ने. Pf. केतयाप्रकार-नके &c P. F. केलयिता. F. केलयिष्यति-ते. C. अकेलयिष्यन्-त. Aor. अकीकिट्-त. B. केत्यात्, केलयिषीट.

किष् (another reading for किल्) 10. A. वधे To kill. P. किष्यते. Pf. किष्पयाप्रकारे &c. P. F. किष्यिता. F. किष्यिष्यते. Aor. अचिकिष्यत्. B. किष्पिषीट Des. चिकिष्यति.

कीट् 10 U. वर्णे. To tinge; to colour. P. कीटयति ते. Pf. कीटयाप्रकार-नके &c. P. F. कीटयिता. F. कीटयिष्यति ते. C. अकीटयिष्यन्-त. Aor. अकीकिट्-त. B. कीट्यात्, कीटयिषीट.

कीट् 1 P. बन्धने. To bind; to fix. P. कीलति. Pf. विधील. P. F. कीलिता. F. कीलिष्यति. C. अकीलिष्यत्. Aor. अकीलीन्. B. कील्यात्. Caus, कीलयति ते. Aor. अकिरीक्यन्-त. Des विधीलयति Freq. वेधीष्यते,

- चेकीलीति. चेकील्लि. Pass. कील्यते. Aor. अकीलि. P. P. कील्लि. Ger. कील्लि. Inf. कील्लितुम्.
- कु (कुइ) १. A. शब्दे. To sound. P. कवते. Pf. चुकुवे. P. F. कोता. F. कोष्यते. Aor. अकोष्ट. B. कोपीष्ट. Frequ. † कोक्यते &c.
- कु 2 P. शब्दे. To hum. P. कीति. Pf. चुकाव. 2nd sing. चुकसि. चुकोथ. P. F. कोता. F. कोष्यति. C. अकोष्यत्. Aor. अकोपीत्. B. कृषा. Frequ. चोक्यते, चोकवीति, चोकोति.
- कु (कुइ) (कुटादिः) 6. A. आर्तस्वरे. To moan. P. कुवते. Pf. चुकुवे. P. F. कुता. F. कुष्यते. Aor. अकुत. B. कुरीष्ट. Frequ. कोक्यते &c.
- कुक् 1 A. आदाने. to take. P. कोक्ते. Pf. चुकुके. P. F. कोदिता. F. कोकिष्यते. Aor. अकोकिष्ट. B. कोकिपीष्ट.
- कुच् 1. P. शब्देतारेसपर्चनकौटिल्यप्रतिष्ठम्भविलेखनेषुच. To sound high; to connect; to be crooked; to oppose; to mark with lines. P. कोचति. Pf. चुकोच. P. F. कोचिता. F. कोचिष्यति. C. अकोचिष्यत्. Aor. अकोचीत्. B. कुच्यात्. Des. चुकुचिषति, चुकोचिषति.
- कुष् (कुटादिः) 6. P. संकोचने. To contract. P. कुचति. Pf. चुंष्टे. 2nd. sing. चुकुचिष. P. F. कुचिता. F. कुचिष्यति. Aor. अकुची. B. कुच्यात्. Caus. कोचयति-ते. Aor. अचुकुचत्-त. Des. चुकुचिषति. Frequ. चोकुच्यते, चोकुचीति, चोकोक्ति. Pass. कुच्यते. Aor. अकुचि. P. P. कुचित. Ger. कुचित्वा. Inf. कुचितुम्.
- कुञ् (कुञ्) 1. P. स्तेये. To steal. P. कोजति. Pf. चुकोज. P. F. कोदिता. F. कोजिष्यति. Aor. अकोजीत्. B. कुज्यात्. P. P. कुजित. G. कोजिता, इङ्. Inf. कोजितुम्.
- कुम्ब 1. P. कौटिल्याल्पीभावयोः. To make crooked; to lessen. P. कुब्धति. Pf. चुकुब्ध. P. F. कुब्धिता. F. कुब्धिष्यति. C. अकुब्धिष्यत्. Aor. अकुब्धि. B. कुब्ध्यात्. Caus. कुब्धयति-ते. Aor. अचुकुब्धत्-त. Des. चुकुब्धिषति. Frequ. चोकुब्ध्यते, चोकुब्धीति, चोकुब्धि. Pass. कुब्ध्यते. Aor. अकुब्धि. P. P. कुब्धित. G. कुब्धित्वा. Inf. कुब्धितुम्.
- कुट् 4. P. कुटने. To break into pieces. P. कुट्यति. Pf. चुकोट. 2nd sing. चुकोटसि. P. F. कोटिता. F. कोटिष्यति. C. अकोटिष्यत्. Aor. अकोटीत्. B. कुट्यात्.
- कुट् (कुटादिः) 6. P. कौटिल्ये. To be crooked; to bend. P. कुटति. Pf. चुकोट. 2nd sing. चुकुटसि. P. F. कुटिता. F. कुटिष्यति. C. अकुटिष्यत्. Aor. अकुटीत्. Ben. कुट्यात्. Caus. कोटयति-ते. Aor. अकुटयत्. Des. चुकुटिषति. Frequ. चोकुट्यते, चोकुटीति, चोकोटि. Pass. कुट्यते. Aor. अकोटि. P. P. कुटित. Ger. कुटित्वा, सङ्ख्य. Inf. कुटितुम्.

† In this case क् is not changed into च्. See Ch. X. 12, page. 203.

१०. A छेदने To break to pieces. P. कोटयते. Pf. कोटयाद्यके &c.
P. F. कोटयिता. F. कोटयिष्यते. C. अकोटयिष्यत्. Aor. अचूकृत. Ben.
कोटयिषीष्ट.
- दुम्ब १०. A. धारणे To support. P. कुटुम्बयते. Pf. कुटुम्बयाद्यके &c.
P. F. कुटुम्बयिता. F. कुटुम्बयिष्यते. C. अकुटुम्बयिष्यत्. Aor. अचुकुटुम्बत.
B. कुटुम्बयिषीष्ट Des कुटुम्बयिष्यते Pass. कुटुम्बयते. Aor. अकुटुम्बि.
P. P. कुटुम्बित. Ger. कुटुम्बयित्वा Inf. कुटुम्बयितुम्.
- १० U. छेदनमर्त्तनयोः. To cut; to censure. P. कुटयतिने Pf. कुट-
याद्यकार-चके &c P. F. कुटयिता F. कुटयिष्यति-ते C. अकुटयिष्यन्-त्.
Aor. अकुटयत् Ben. कुटयात्, कुटयिषीष्ट.
- १० A. प्रतापने. To boil. P. कुटयते. Pf. कुटयाद्यके &c The remain-
ing forms of this root are like the Atmanepadi forms of
the above root.
- ३ (सोत्रः) १. P. छेदने. To cut. P. कोटति. Aor. अकोठीन्.
- ६ (कुटयिः) ६. P. बाल्येसपातेन To play or act as a child; to
heap. P. कुटति. Pf. चुमोड. 2nd sing. चुकुडि P. F. कुडिता. F.
कुडिष्यति. C. अकुडिष्यन्. Aor. अकुडीन्. Ben. कुड्यान्.
- ७ ६. P. शब्दोपकरणयोः. To sound; to support with gifts. P.
कुणति Pf. चुमोण. P. F. कोणिता. F. कोणिष्यति. C. अकोणिष्यत्. Aor.
अकोणीत्. Ben. कुण्यात्.
- १० U. आमन्त्रणे. To invite. P. कुणयतिने Pf. कुणयाद्यकार-चके &c.
P. F. कुणयिता. F. कुणयिष्यति-ते C. अकुणयिष्यन्-त्. Aor. अचूकणन्-त्.
Ben. कुण्यान्, कुणयिषीष्ट.
- १० (कुटि) १. P. वैरये To be lame P. कुण्डति. Pf. चुण्ड. P. F.
कुण्डिता. F. कुण्डिष्यति. C. अकुण्डिष्यन्. Aor. अकुण्डीन्. Ben. कुण्ड्यान्.
- १० (कुटि) १. P. प्रतिपाते मोचने, आलस्येच. To be lame; to release;
to be lazy. P. कुण्डति. Pf. चुकुण्ड. P. F. कुण्डिता F. कुण्डिष्यति.
Aor. अकुण्डीन्. Ben. कुण्ड्यान्. Pass. कुण्डयते Aor. अकुण्डि
- १० (कुटि) १० U. वेदने To cover. P. कुण्डयतिने. Pf. कुण्डयाद्यकार-
चके &c P. F. कुण्डयिता F. कुण्डयिष्यति-ते C. अकुण्डयिष्यन्-त् Aor.
अकुण्डयन् B कुण्ड्यान्, कुण्डयिषीष्ट. This root belongs to the
first conjugation also; then it is Parasmaipadi P. कुण्डति.
Pf. चुकुण्ड P. F. कुण्डिता &c.
- १० (कुटि) १. P. वैरये To be lame. P. कुण्डति Pf. चुकुण्ड P. F.
कुण्डिता F. कुण्डिष्यति C. अकुण्डिष्यन् Aor. अकुण्डीन् Ben. कुण्ड्यान्.
Pass. कुण्डयते Aor. अकुण्डि.
- कुण्ड (कुटि) १. A. दांने To burn. P. कुण्ठते Pf. चुकुण्ठे. P. F. कुण्ठिता.
Pf. कुण्ठिष्यते C. अकुण्ठिष्यन् Aor. अकुण्ठि Ben. कुण्ठिषीष्ट.

- कुण् (कृडि) 10 U रक्षणे To protect P. कुण्डयति-ने. Pf. कुण्डयावकार-ने
 ḍc. P. F. कुण्डयिता F. कुण्डयिष्यति ते C अकुण्डयिष्यत्-त् Aor अकु
 कुण्डत् Ben कुण्ड्यात्, कुण्डयिष्यीष्ट This root belongs to the
 first conjugation also, then it is Parasmaipadi. P कुण्ति.
 Pf चुकुण्ड P. F. कुण्डिता ḍc.
- कुण् (सौत्र) 1. P. आस्तरण To cover P. कोतति. Pf. चुकोन P F.
 कोतिता F. कोतिष्यति. C अकोतिष्यत् Aor. अकोतीत्. Ben. कुन्त
 कुम् 10 A. अवक्षेपणे To blame P कुन्त्यते Pf कुन्त्यावक्ते ḍc P F.
 कुन्त्यिता F कुन्त्यिष्यते C अकुन्त्यिष्यत् Aor अकुन्त्सत् Ben कुन्ति-
 षीष्ट. Pass कुन्त्यते Aor अकुन्ति 3rd dual अकुन्त्यिषाताम्, अकुन्तिषात्
 P. P. कुन्तित G कुन्त्यित्वा, मकुन्त्य Inf. कुन्त्यायितुम्
- कुप् 4 P प्रतीभावे To become putrid P. कुप्यति Pf. चुपेय P F.
 कोथिता F. कोथिष्यति C. अकोथिष्यत् Aor. अकोथीत्. Ben कुप्यात् Des
 चुकुथिपति, चुकोथिपति
- कुप् 9 P. सल्लेपणे सल्लेपेच To cling to, to hurt P कुप्याति. Pf. चुपेय
 P. F. कोथिता F. कोथिष्यति C अकोथिष्यत्. Aor अकोथीत्. Ben
 कुप्यात्. Frequ. चोदुप्यते, चोदुथीति, चोकोत्ति. Pass कुप्यते Aor अकुप्यते
- कुप् 10. U. मिथ्योक्ती To tell a lie P कोदयति ते. Pf कोदयावकार-ने
 ḍc P. F. कोदयिता F. कोदयिष्यति ते. Aor अचूदयत्-त् Ben. कोदय
 कोदयिषीष्ट. Des चुकोदयिपति
- कुन्ध् (कुथि) 1. P. हिमालयानयो To hurt, to suffer pain. P कुन्ध
 Pf चुकुन्ध P F कुन्धिता F कुन्धिष्यति Aor अकुन्धीत् Ben. कुन्ध
 Pass. कुन्ध्यते Aor अकुन्धि
- कुन्ध् 9 P मल्लेपणे मल्लेपेच To cling to, to suffer pain. P. कुन्ध्याति P
 चुकुन्ध. P. F. कुन्धिता F कुन्धिष्यति. C अकुन्धिष्यत्. Aor. अकुन्ध
 Ben कुप्यात् Des चुकुन्धिपति. Pass कुप्यते Aor अकुन्धि
- कुन्ध् (कुडि) 10. U अनृतभाषणे To tell a lie P. कुन्धयति-ने. F
 कुन्धयावकार चके ḍc. P. F. कुन्धयिता F. कुन्धयिष्यति ते. Aor. अकुन्ध

- कुपुम् 11. P. क्षेपे To throw. P. कुपुयति. P. F. कुपुमिता Aor. अकुपुम्
कुन् 4 P. गलेपणे. To embrace; to cover. P. कुस्यति. Pf. चुकोस. P. F.
कोसिता. F. कोसिष्यति. C. अकोसिष्यत्. Aor. अकुमत्. Ben कुसात्.
Caus. कोसयति-ते. Aor. अचुकुसत्-त्. Des. चुकुमिषति, चुकोमिषति
Frequ. चोकुरयते, चोकुमीति, चोकोसि. Pass. कुस्यते. Aor. अकोसि. P. P.
कुसित. G. कुसित्वा. Inf. कुसितुम्, कोसितुम्.
- कुम् (कुलि) 10. U. 1. P. भाषायाम्. To speak P. कुमयति ते; इति.
Pf. कुमयासकार-चके &c चुकुरत्. P. F. कुमयिता; कुसिता F. कुमयिष्यति-ते;
कुसिष्यति Aor अचुकुमत्-त्, अकुसीत् Ben कुर्यात्, कुमयिषीष्ट, कुर्यात्.
कुम् 10. A. कुस्मितस्मयने 'To smile rudely. P. कुस्मयते Pf. कुम्पायके
&c. P. F. कुस्मयिता F. कुस्मयिष्यते. Aor. अचुकुस्मत. Ben. कुन्मीति.
कुङ् 10. A. विस्मापने To surprise. P. कुहयते. Pf. कुहयासके &c P. F.
कुहयिता. F. कुहयिष्यते C अकुहयिष्यत् Aor. अचुकुहत् Ben कुहयिषीष्ट
Des. चुकुहयिषते Pass. कुह्यते Aor अकुहि. P. P. कुहित G. कुहित्वा
Inf. कुहयितुम्.
- कृ (कृद्) (कृत्) 6 A. शब्दे To sound. P. कृते Pf. चुम्बे P. F.
कृविता. F. कृविष्यते C. अकृविष्यत्. Aor अकृत् B. कृविषीष्ट Caus
कावयति-ते. Aor. अचूकवत्-त्. Des. चुकृपते. Frequ. चोकृयते, चोकीति,
चोकोनि Pass कृयते Aor. अकृयि P. P. कृत G. कृत्वा Inf. कृवितुम्
कृ (कृन्) 9. U. शब्दे To sound P. कृनाति, कृनीते. Pf चुमाव, कुम्
P. F. कृविता F कृविष्यति-ते C. अकृविष्यत्-त् Aor. अकृवीत्, अकृति
Ben कृयात्, कृविषीष्ट
- कृज् 1. P. अय्यते शब्दे. To make any inarticulate or monotonous
sound. P. कृजति Pf. चुहृज. P. F. कृजिता F. कृजिष्यति. Aor.
अकृजीत्. Ben. कृज्यात्. Caus कृजयति-ते Aor अकृज्जन्-त् Des. कृ-
जिषति. Frequ. चोकृज्यते, चोकृजीति, चोवृति Pass. कृज्यते. Aor
अकृजि P. P. कृजित. G. कृजित्वा Inf. कृजितुम्.
- कृद् 10 A. आप्रवणेऽस्मादनेच. To avoid giving, to render indistinct
or unintelligible. P. कृयते. Pf. कृय्यासके &c. P. F. कृयिता
F. कृयिष्यते Aor. अचुकृयत् B. कृयिषीष्ट.
- कृद् 10 U परितोषे परिदाहेच. To burn; to give pain. P. कृयति-ते Pf
कृय्यासकार चके &c P. F. कृयिता. F. कृयिष्यति-ते. Aor. अचुकृयत्.
Ben कृयात्, कृयिषीष्ट Des. चुकृयिषति-ते Pass कृयते. Aor. अकृ-
यि
- कृद् 6 P. दाट्ये भस्मणेच To become firm; to cut P. कृजति Pf.
चुहृज. P. F. कृजिता. F. कृजिष्यति C. अकृज्यत्. Aor. अकृजीत् B.
कृज्यात्. Des. चुहृजिषति. Frequ. चोकृज्यते, चोकृजीति. चोहृजि.

कृण् 10 A. सकोचने To contract. P कृण्यते Pf. कृणयाद्यके ढे P. F. कृण्यिता. F कृणयिष्यते C. अकृणयिष्यत् Aor अकृणयत्. Ben. कृणयिषीष्ट. Des अकृणयिष्यते Pass. कृण्यते. Aor. अकृणि P. P. कृणित. G. कृणयिन्ना Inf कृणयितुम्.

कृण् 10 U आभाषेमन्त्रणंच To speak; to hold a consultation P. कृण्यति ते Pf कृणयाद्यकार-चने ढे P. F. कृण्यिता F. कृणयिष्यति ते. Aor अकृणयत्-त्. Ben कृण्यात्, कृणयिषीष्ट

कृल् 1 P. आरणे. To cover. P कृलात्. Pf चुकल P. F. कलिता. F. कलिष्यति C अकृलिष्यत् Aor. अकृलीत्. B कृल्यात्. Des चुकृलिषति.

कृ (कृत्) 5 U हिंसायाम् To kill P. कृणोति, कृणुते. Pf. चकार-चके. 2nd sing चकर्ध, चकृषे P. F कर्ता. F. करिष्यति ते C. अकरिष्यत्-त्. Aor. अकरोत्, अकृत. Ben क्रियात्, कृषीष्ट Caus कारयति ते. Aor. अचीकरत्-त् Des. चिकीर्षति-ते. Frequ चेकीर्यते, चर्कति, चरिर्कति, चरीर्कति, चर्करीति, चरिर्करीति, चरीररीति ढे. Pass. क्रियते Aor. अकारि P. P. कृत. G कृत्वा, प्रकृत्य Inf कर्तुम्.

कृ (कृच्) 8 U. करणे To do. P. करोति, कुरुते Pf. चकार-चके 2nd sing. चकर्ध, चकृषे. P. F. कर्ता F. करिष्यति ते C. अकरिष्यत्-त्. Aor. अकरोत्, अकृत. B. क्रियात्, कृषीष्ट. Caus कारयति ते. Aor. अचीकरत्-त्. Des चिकीर्षति ते. Frequ See the above root. Pass. क्रियते Aor अकारि 3rd dual. अकारिषाताम्, अकृषाताम्, P. F. मरिता, कर्ता. F. कारिष्यते, करिष्यते Ben. कारिषीष्ट, कृषीष्ट P. P. कृत. G. कृत्वा. Inf कर्तुम् कृ with सम्, † सस्करोति, सस्कुरुते Imperf समस्करोत्, समन्कुरुत्. Pf सचम्यार, सचस्करे 2nd sing. सचस्करिष्य, सचस्करिषे P. F. सस्कर्ता. F. सस्करिष्यति ते Aor. समस्कार्पात्, समस्कृत. Ben. सस्किष्यात्, सस्कृषीष्ट.

कृड् (कृडादि.) 6. P. घनत्वे To become thick. P कृडति Pf. चकडं. P. F. कृडिता F कृडिष्यति. Aor. अकृडीत् B कृड्यात्

कृत् (कृते) 6 P. छेदने To cut. P. कृन्नति Pf. चकर्त. 2nd sing. चकर्तिष. P. F. कर्तिता. F. कर्तिष्यति, कर्त्स्यति C. अकर्तिष्यत्, अकर्त्स्यत् Aor अकर्नीत्. Ben कृत्वात् Caus कर्तयति ते. Aor. अचकर्तत्-त्, अचीकृतत्-त् Des. चिकर्तिषति, चिर्त्स्यति Frequ. चरीकृत्यते, चरीकर्ति, चरीकृतीति ढे. Pass. कृत्यते Aor अकर्ति P. P. कृत Ger. कर्तिवा, उत्कृत्य Inf कर्तितुम्

कृत् (कृती) 7 P. वेष्टने To surround. P. कृणति The remaining forms of this root are like those of the above root.

कृप् (कृप्) 1. A. गामर्थ्ये To be fit for; to be able. P. कृप्यते. Pf. चकृपे. 2nd sing चकृपिषे, चकृपसे. P. F. कृपिता. कृप्ता. F. कृपिष्यते, कृप्यते, कृप्याति. C अकृपिष्यत्, अकृप्यत्, अकृप्यात्. Aor. अकृपयत्;

अकलिष्ट, अकृप्त B कल्पिषीष्ट, कृप्सीष्ट Caus कल्पयति ते Aor. अवकल्पत् त. अचीकृपत्-न्त Des चिकल्पियते, चिकृप्यते, चिकृप्सति Frequ चलीकृप्यते. चलीकृप्सित, चलीकृपीति &c Pass कृप्यते Aor. अवकल्पि. P. P. कृप Ger कल्पिन्वा, कृपना, सकल्प्य. Inf कल्पितुम्, कल्पन्तुम्

कृप् 10 U दीर्घ्ये To be weak. P. कृपयति ते. Pf. कृपयाककार-च्चे &c P. F. कृपयिता F. कृपयिष्यति ते Aor. अवकृपत्-न्त Ben कृप्यात्, कृपयिषीष्ट

कृप् (कृप्) 10 U 1 P सामर्थ्ये To be able P कल्पयति ते, कल्पति Pf कल्पयाककार-च्चे &c. चकल्प. P. F. कल्पयिता; कल्पिता, कल्पा. F. कल्पिष्यति ते; कल्पिष्यति, कल्प्यति. Aor अवकल्पत् त, अचीकृपत् त, अकलीष्ट, अवाकृप्सीत् Ben कल्प्यान्, कल्पयिषीष्ट, कृप्यात्.

कृव् (कृवि) 1.P. हिमाकरणयो रंतौ च To kill, to accomplish; to go P. *कृणोति Pf. चकृष्व P.F. कृष्विता. F. कृष्विष्यति C. अकृष्विष्यत् Aor अकृष्वीन् B कृष्व्यात्.

कृष् 4 P कृष्करणे, To become lean. P. कृष्यति. Pf चकृषं P. F. कृषिन् F कृषिष्यति C. अकृषिष्यत् Aor अकृषत् Ben. कृष्यात् Caus कृषयति ते. Aor अवकृषत् त, अचीकृषत् त Des चिकृषिषति Frequ चरीकृषते, चरीकृषीति, चरीकृषि &c Pass कृष्यते. Aor. अवकृषि. P. P कृष, but with प्र, प्रकृषित Ger. कृषित्वा, कृषित्वा Inf कृषितुम्.

कृप् I P. क्लिप्पने To draw, to plough P कर्षति Pf. चकृषं 2nd sing चकर्षिष P. F कर्षा, कृषा F. कर्षयति, कर्षयति. C अवकर्षन्, अवकर्षत् Aor अवकर्षीन्, अवकर्षीत्, अकृषत् Ben कृष्यात्. Caus कर्षयति ते Aor. अवकर्षत् त, अचीकृषत् त. Des चिकृषति. Frequ चरीकृषते, चरीकृषीति, चरीकृषि, चरीकृषि &c Pass कृष्यते Aor अवर्षि P. P कृष्ट G. कृष्ट, सकृष्य Inf. कर्षुम्, कृषुम्.

कृप् 6 U. विक्षेपने To draw, to plough. P कृषति ते. Pf. चकृषं, कृषी P. F कर्षा, कृषा. F. कर्षयति ते, कर्षयति ते Aor (Par) अवकर्षीन्, अवकर्षीत्, अकृषत्; (Atm) अकृष्ट, अकृष्टन् B. कृष्यात्, कृषीष्ट For Caus Des Frequ &c. see the above root.

कृ 6. P. विक्षेपे To throw P. मरति Pf. चकार &c 2nd sing. चकरीष P. F. करिता, करिता. F. करिष्यति, करिष्यति C. अकरीष्यन्, अकरीष्यन्. Aor अकरीषीन्. B करीषात् Caus करिष्यति ते Aor. अकरीष्यत् त Des. चिकरीषति only. Frequ. चरीषते, चकरीषति, चकरीषति. Pass करीषे Aor अवकरीष. P. P. करीष. G. करित्वा, करिता, चकरीष. Inf. करितुम्.

* धिक्चिह्नस्योपसर्गः ॥ The Vikarana उ instead of धि is added to the roots कृषि and कृषि

करीतुम्. कृ with उप P. * उपस्क्रिणति He cuts Imperf.
† उपास्क्रिणत् 1st. उपचस्कार. ‡ उपस्क्रिणति, प्रतिस्क्रिणति He kills. Also,
अपस्क्रिणते वृद्धये भक्ष्यर्थी (आलिख्य विशिषतान्यर्थः)

कृ (कृ) 9. U. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. कृणाति, कृणाति Pf.
चकार, चक्रे. P. F. करिता, करिता F. करिष्यति-ते, करिष्यति-ते C
अकरिष्यत्-त्, अकरिष्यत्-त्. Aor. अकरीत्, अकरीत्, अकरीत्, अकरीत् Ben.
करीयात्, करिष्यत् Caus करयति-ते Aor. अकरीत्-त्. Des चिकरिषति-
ते. चिकरीषति-ते, चिकरीषति-ते Frequ. चकरीयते, चाकरीति, चाकर्ति. Pass.
करीयते. Aor अकरीत्. P. P. क्रीण Ger. क्रीत्वा, सक्रीय Inf करितुम्,
करीतुम्.

कृ 9. P. हिंसायाम्. To kill. The forms of this root are like the
Parasmaipadi forms of the above root.

कृ 10. U. सदान्दने To mention; to celebrate. P. कीर्तयति-ते. Pf.
कीर्तयाम्भवार-न्दके &c. P. F. कीर्तयिता. F. कीर्तयिष्यति-ते. C. अकीर्तयिष्यत्-
त्, Aor. अकीर्तयत्-त्, अकीर्तयत्-त्. B कीर्त्यात्, कीर्तयिष्यत्. Des.
चिकीर्तयिषति-ते. Pass कीर्तयते. Aor. अकीर्ति P. P. कीर्तित Ger. कीर्तयित्वा,
सकीर्त्य. Inf. कीर्तयितुम्.

केत 10. U. श्रावणे, निमन्त्रणे, आमन्त्रणे च To cause to hear; to call;
to advise. P. केतयति-ते. Pf. केतयाम्भवार-न्दके &c. P. F. केतयिता. F.
केतयिष्यति-ते. C. अकेतयिष्यत्-त् Aor. अकेतयत्-त् B केत्यात्, केतयिष्यत्.
Des. चिकेतयिषति-ते Pass केतयते. Aor. अकेति P. P. केतित. G.
केतयित्वा. Inf केतयितुम्.

केप (केप) 1. A कम्पने. To shake. P. केपते. Pf चिकेपे P. F. केपिता F.
केपिष्यते. C अकेपिष्यत्. Aor. अकेपिष्यत्. Ben. केपिष्यत्. Caus केपयति-ते.
Aor अकेपयत्-त्.

केल (केल) 1. P. चलने. To move. P. केलति. Pf चिकेल P. F. केलिता F.
केलिष्यति. C अकेलिष्यत् Aor. अकेलीत् Ben केल्यात् Caus केलयति-ते.
Aor. अकेलयत्-त्.

केका 11. P. हिलसे. To be merry; to sport. P. केकायति Pf केकाय-
न्भवार &c. P. F. केकायिता. F. केकायिष्यति Aor. अकेकायत् Ben. केकाय्यात्.

के 1 P. शब्दे. To sound. P. कायति Pf चरौ 2nd sing चक्षिष, चक्षिष.
P. F. काता. F. कायति. C. अकान्यत् Aor. अकाशीत् B कायात् Caus

* हिंसायाम् कृ after उप takes म् if it means 'to cut.'

† आध्यात्मिकसंवेदिना मृतान्तरादनिदिन्यम् । कृ takes म् notwithstanding the
intervention of the prefix अ or the reduplicative syllable

‡ हिंसायाम्भेदः ॥ कृ after उप or प्रति takes म् if it means 'to kill.'

- कापयति ते Aor अचीकपत् Des चिकासति Frequ. चाकायते, चाके
चाकाति Pass कायते Aor अकायि P P कात G कात्वा Inf बाहु
कृय (घटादि) 10 U 1 P हिंसायाम् To kill P कथयति ते कथयति Pf
कथयाचकार-चक्रे &c चकाथ P F कथयिता, कथिता F कथयिष्यति ते
कथयिष्यति Aor अचिकथत्, अकथीत्, अकाथीत् Ben कथ्यात् कथयिष्ये
कथ्यात्
- कृस् (कृ) (घटादि) 4 P हरणदीप्त्यो To be crooked (in mind or
body) to shine P कस्यति Pf चकास P F कसिता F कषि
ष्यति C अकनसिष्यत् Aor अकनसीत्, अकनासीत् Ben कनस्यात् Caus
कनसयति-ते Aor अचिकनसत् P P कनस्त G कनसित्वा कनरा Inf
कनसितुम्
- कृन् (कृन्) 9 U शब्दे To sound P कनूनाति, कनूनीते Pf चुकन्
चुक्नुवे P F कनविता F कनविष्यति ते C अकनविष्यत् त Aor अकन
वीत्, अकनविष्ट Ben कनूयात्, कनविषीष्ट Des चुक्नुपति-ने
- कृन् (कृन्) 1 A शब्दे, उदच To sound to be wet P कृन्
Pf चुक्नुवे P F कनूयिता F कनूयिष्यते C अकनूयिष्यत् Aor अक
विष्ट Ben कनूयिषीष्ट Caus कनोपयति ते Aor अचुकनुपत्-त् D चुक्
यिषते Frequ चाकनूयते, चोकनूयीति, चोकनोति Pass कनूयते Aor
अकनूयि P P कनूत् Ger कनूयित्वा चेलकनोपम्, वरुक्कनोपम् Inf कनूयितुम्
- कृन् 1 P हृच्छने To be crooked (in mind) P कृन्ति Pf
चकमार P F कृन्तिता F कृन्तिष्यति Aor अकृन्तीत् B. कृन्तीत्
- कृय् (घटादि) 1 P हिंसायाम् To kill P कथयति Pf चकाथ P F
कथिता F कथिष्यति C अकथिष्यत् Aor अकथीत्, अकाथीत् Inf
कथ्यात् Caus कथयति ते Aor अचिकथत् P P कथयत Aor अकथि
यकाथि P P कथित Ger कथित्वा कथकथम्, कथकाथम् Inf कथयितुम्
- कृद् 1 A (घटादि) वैकल्ये वैकल्ये च To lament to grieve P कृदते Pf
चकद P F कृदाता I कदिष्यते C अकदिष्यत् Aor अकदिष्ट Ben कदि
Caus कदयति-ते Aor अचिकदत् Frequ चाकदते, चाकदीति चकन
- कृद् (कदि) 1 A (घटादि) रोदन वैकल्ये, आग्नौ च To cry to grieve
to call out. I कदते Pf चकदे P I कदाता F कदिष्यते C
अकदिष्यत् Aor अकदिष्ट B कदिष्ट Caus कदयति-ते Aor अक
न्दत् D स विकदिषते Frequ चाकदते चाकदीति, ताकति Pass
कदते Aor अकदि P P कदत् Ger कदत्वा आकद Inf कदितुम्
- कृद् (कदि) 1 P रोदन, आग्नौ च To cry to call out P कदति Pf
चकन्द P F कदिता F कदिष्यति C अकदिष्यत् Aor अकदीत् B
कदात् Caus कदयति-ते Aor अकदत् Des कदिषति Frequ
चाकदते चाकदीति चाकति Pass कदयत Aor अकदि P P कदत्
G कदिन्वा, आकद Inf कदितुम्

- कु० 9 P हिंसने To kill P कुप्नाति Pf चुकोथ P I क्रोयिता P.
क्रोथिष्यति Aor ३ क्रोथीत् Ben कुप्यात्
- कु० 4 P क्रोधे To be angry P कुपति Pf चुकोथ 2nd sing चुकाधिष
P F क्रोद्धा F क्रोत्स्यति C अक्रोत्स्यत् Aor अकुपद् Ben कुप्यात्
Caus क्रोधयति ते Aor अचुकुषत् त Des चुकुन्सति Frequ चोक्
ष्यते, चाकुषीति, चोक्रोद्धि Pass कुप्यते Aor अक्रोधि P P कुद्र G
कुद्वा, सकुध्य Inf बोन्दुम्
- कु० 1 P आह्वाने रोदने च To call out, to cry P क्रोशति Pf चुकोश
2nd sing चुकोशित P I क्रोश F क्रोशयति C अक्रोशयत् Aor
अकुशा Ben क्रुशात् Caus क्रोशयति ते Aor अचुकुशत् त Des
चुकुशति Frequ चोन्स्यते चकुशीति चान्नाष्टि Pass कुप्यते Aor
अक्रोशि P P कुष्ट G कुष्ठा Inf क्रोष्टुम्
- क्रे० (कृ०) 1 A सेवने To serve P कृवते Pf चिन्नेवे P F.
क्रविता B क्रविष्यत C अक्रविष्यत Aor अक्रविष्ट B क्रेविषीष्ट Caus
क्रवयति ते Aor अचिक्रेवत् त
- हृ० (घटादि) 10 U 1 P वध To kill P हृथयति ते, हृथति Pf
हृथयाश्चकार-चके &c, चह्राथ P F हृथयिता हृथिता B हृथयिष्यति ते,
हृथिष्यति Aor अचिहृथयत् त, अहृथीत्, अह्राथीत् B हृथ्यात्, हृथयि
षीष्ट, हृथ्यात् Frequ of 1st Conj चाहृथ्यते, चाहृथीति चाहृति
- हृ० (घटादि) 4 A वैकल्ये To make defective P हृदयते Pf चहरे
P F हृदिता F हृदिष्यते C अहृदिष्यत् Aor अहृदिष्ट B हृदिषीष्ट
Caus हृदयति त Aor अचिहृदत् त
- हृ० (हृदि) 1 U रादने To cry, to call out P हृन्दति ते Pf
चहृन्दन्दे P F हृन्दिता F हृन्दिष्यति ते C अहृन्दिष्यत् त Aor अहृ
न्दीत् अहृन्दिष्ट Ben हृद्यात्, हृन्दिषीष्ट Pass हृन्त्यते Aor अहृन्दि
- हृ० (घटादि) 10 U अव्यक्तशब्दे To whisper P हृषयति ते Pf हृषया
श्चकार-चके &c P F हृषयिता F हृषयिष्यति त Aor अचिहृषयत् Ben
हृष्यात्, हृषयिषीष्ट
- हृ० (हृन्) 4 P श्रानौ To be fatigued P ह्राम्यति, ह्रामति Pf यह्रान
2nd sing चह्रमिष P I ह्रमिता I ह्रमिष्यति C अह्रमिष्यत् Aor
अह्रमत् Ben ह्रम्यात् Caus ह्रमयति त Aor अचिह्रमत् त U चिह्रमिषति
Frequ चह्रमयत् चह्रम्यत्, चह्रमीति चह्रह्रमीति, चह्रन्ति, चह्रन्ति Pass.
ह्रमयत् Aor अह्रमि P P ह्रात G ह्रमिता, ह्रान्ता Inf ह्रमितुम्
- हृ० (हृन्) 4 P आर्द्राग्रे To become wet P ह्रिषति Pf चिह्रे
2nd sing चिह्रिषति, चिह्रिष P I ह्रिता I ह्रिष्यति C अह्रिष्यत् Aor
अह्रिषत् Ben ह्रिष्यात् Caus ह्रिषयति ते Aor अचिह्रिषत् त Des चिह्रिष्यति,
चिह्रिषति, चिह्रिष्यति Frequ

चेद्विद्यते चेद्विदीति, चेद्वेत्ति Pass द्विद्यते Aor अद्विदि P P म्नि G द्विदिन्वा, द्वेदिन्वा, द्वित्वा Inf द्वेदितुम्, द्वेतुम्

ह्मिन्द् (ह्मिदि) 1 P. परिदेवने To lament P ह्मिन्दति, Pf चिह्मिन्द् P F ह्मिन्दिता F. ह्मिन्दिष्यति C अह्मिन्दिष्यन् Aor अह्मिन्दिन् B ह्मिन्यात् Caus ह्मिन्दयति ते Aor अविह्मिन्दत Des चिह्मिन्दिष्यति Ireg, a रेह्मिन्दते, रेह्मिन्दीति, रेह्मिन्ति Pass ह्मिन्दते Aor अह्मिन्दि P P. ह्मिन्दिता G ह्मिन्दिता Inf ह्मिन्दितुम्

ह्मिन्द् (ह्मिदि) 1 A परिदेवने To lament P ह्मिन्दते Pf चिह्मिन्दे P F ह्मिन्दिता F ह्मिन्दिष्यते C अह्मिन्दिष्यत Aor अह्मिन्दि B ह्मिन्दिष्यत् Des चिह्मिन्दिष्यते For the remaining forms see the above root

ह्मिन् 4 A (according to some P also. त्रय परार्थे ह्मिष्यन्ति Manu) उपतापे To be afflicted, to be tormented P. ह्मिष्यते Pf चिह्मिषे 2nd sing चिह्मिषिषे P F ह्मिषिता F ह्मिषिष्यते C अह्मिषिष्यत Aor अह्मिषिष्य Ben. ह्मिषिष्यत् Caus ह्मिषयति ते Aor अविह्मिष्यत Des चिह्मिषिष्यति, चिह्मिष्यति, चिह्मिष्यति Frequ चिह्मिष्यते, चिह्मिष्यति, चिह्मिष्यति P P ह्मिषित, ह्मिष्यत् Ger ह्मिषयत्वा, ह्मिष्यत्वा Inf ह्मिषितुम्

ह्मिन् (ह्मिन्) 9 P विधावने To torment, to distress P ह्मिन्नाति Imper 2nd sing ह्मिन्नात Pf चिह्मिन् 2nd sing चिह्मिन्शिय, चिह्मिन्श P. F ह्मिन्नाता ह्मिन्ना F ह्मिन्नायति, ह्मिन्नायति C अह्मिन्नायन्, अह्मिन्नायन् Aor अह्मिन्नाय, अह्मिन्नाय Ben ह्मिन्नाय Caus ह्मिन्नायति ते Aor अविह्मिन्नाय Des चिह्मिन्नायति, चिह्मिन्नायति, चिह्मिन्नायति Frequ चिह्मिन्नायते, चिह्मिन्नायति, चिह्मिन्नायति Pass ह्मिन्नायते Aor अह्मिन्नाय P. P ह्मिन्नायित, ह्मिन्नाय G ह्मिन्नायत्वा, ह्मिन्नायत्वा Inf ह्मिन्नायितुम्, ह्मिन्नायितुम्

* ह्मिन् (ह्मिन्) 1 A अथाट्ठव To be timid P ह्मिन्ति Pf चिह्मिन्ति 1 F ह्मिन्तिता F ह्मिन्तिष्यते C अह्मिन्तिष्यत Aor अह्मिन्तिष्य Ben ह्मिन्तिष्यत् Caus ह्मिन्तिष्यति ते Aor अविह्मिन्तिष्यत

ह्मिन् (ह्मिन्) 1 A गतौ To go P ह्मिन्ति Pf चिह्मिन्ति 2nd sing चिह्मिन्तिष्ये P F ह्मिन्तिता F. ह्मिन्तिष्यते C अह्मिन्तिष्यत Aor अह्मिन्तिष्य Ben ह्मिन्तिष्यत् Des चिह्मिन्तिष्यते

ह्मिन् 1 A अव्यक्ताया वाचि To speak inarticulately P ह्मिन्ति Pf चिह्मिन्ति P F ह्मिन्तिता F ह्मिन्तिष्यते C अह्मिन्तिष्यत Aor अह्मिन्तिष्य Ben. ह्मिन्तिष्यत् Des चिह्मिन्तिष्यते

ह्मिन् 1 P अन्यनशब्दे To hum, to tinkle P ह्मिन्ति Pf चिह्मिन्ति 2nd sing चिह्मिन्तिष्ये P F ह्मिन्तिता F ह्मिन्तिष्यते C अह्मिन्तिष्यत Aor अह्मिन्तिष्य Ben ह्मिन्तिष्यत् Caus ह्मिन्तिष्यति ते Aor अविह्मिन्तिष्यत Des चिह्मिन्तिष्यते Frequ चिह्मिन्तिष्यते, चिह्मिन्तिष्यते, चिह्मिन्तिष्यति, चिह्मिन्तिष्यति, चिह्मिन्तिष्यति Pass ह्मिन्तिष्यत Aor अह्मिन्तिष्य P P ह्मिन्तिष्य G ह्मिन्तिष्यत्वा Inf ह्मिन्तिष्यितुम्

- खिद् 1 P. नाये T. be terrified, to fear. P. खेयति Pf. चिखेद् I. खेयिता. F. खेयिष्यति Aor अखेदीत्. Ben. खिज्यात्.
- खिद् 4. A. दैन्ये To be distressed. P. खिद्यते. Pf चिखिदे P. F. रस्ता F खेत्यते. C अखेत्यत्. Aor. असित Ben खिस्तीष्ट Caus. खेद-पतिन्ते Aor अचीखिदन्-त Des. चिखिस्तते Frequ खेखिद्यते, खेखिदीति, खेवेति Pass. खिद्यते Aor. अखेदि P. P. खिन्न G. खिन्ना, परिखिद्य. Inf. खेत्तुम्.
- खिद् 6. P. परिधाते परितापे च To strike; to be displeased. P. खिन्दति. Pf चिखेद् P F. रस्ता F. खेत्यति C. अखेत्यन्. Aor. अखेसीत्. Ben. खिज्यात्. Caus. खेदयति-ते. Aor अचीखिदन्-त. Des. चिखिस्तति. Frequ खेखिद्यते, खेखिदीति, खेवेति Pass. खिद्यते Aor. अखेदि P. P. खिन्न G. खिन्ना, परिखिद्य. Inf खेत्तुम्.
- खिद् 7. A. त्रासे To be distressed; to be displeased. P. खिन्ते Present. P. सि दान The forms of this root except those of the conjugational tenses, moods and present participles, are identical with those of खिद् 4 A.
- खिल् 6. P. उञ्जे To glean. P. खिजति Pf. चिखेल P. F. खेलिता. F. खेलिष्यति. Aor. अखेलीत् Ben खिज्यात् Des चिखिलिषति, चिखेलिषति
- खु (खुद्) 1. A. शब्दे To sound P खवते Pf. चुखुने P. F. खोता. F. खोष्यते C अखोष्यत्. Aor. अखोष्ट. Ben. खोपीष्ट. Des. चुखपते Frequ. चोखपते, चोखनीति, चोखोति.
- खुज् (खुज्) 1. P. स्तेयकरणे To steal P खोजति Pf. चुखोज P. F. खोजिता F. खोजिष्यति (2) अखोजिष्यत् Aor अखोजीत् Ben. खुज्यात्. P. P. खुम् G. खोजित्वा, खुम्दा. Inf खोजितुम्
- खुद् (खुदादि.) 6 P. सवरणे. To cover. P. खुडति. Pf. चुखोड 2nd sing. चुखुडिष्य P. F. खुडिता F. खुडिष्यति. Aor. अखुडीत् Ben. खुड्यात् Des. खुडापति
- खुद् 10. U. भेदने To break into pieces P. खोडयति-ते Pf. खोडयावका-वके &c. P. F. खोडयिता. F. खोडयिष्यति-ते Aor. अखुडुडत्-त Ben. खोड्यात्, खोडयिषीष्ट.
- खुङ् (खुडि) 1 A सवे To be lame. P खुङ्गते Pf. चुखुङ्गे P. F. खुङ्गिता. F. खुङ्गिष्यते Aor अखुङ्गिष्ट Ben खुङ्गिषीष्ट.
- खुङ् (खुडि) 10 U. भेदने. To break into pieces P. खुङ्गयति-ते Pf. खुङ्गयावकाव-कवे &c P. F. खुङ्गयिता F. खुङ्गयिष्यति-ते. Aor. अखुङ्गुङ्गत् Ben. खुङ्ग्यात्, खुङ्गयिषीष्ट
- खर् 6 P. छेदने To cut. P. खरति Pf. चुखोर. 2nd sing. चुखोरिष्य P. F. खोरिता. I. खोरिष्यति Aor. अखोरीत्. Ben. पर्मात् Des. चुखुरिषति, चुखोरिषति. Frequ चोखुरे, चोखोर्णि &c.

- सुं 1 A क्रीडाम् To play to sport P खेते Pf खेदे P F खेति F खेदित (अखेदित् Aor अखेद Ben खेदि १८. D. ३.)
खेदित Frequ चाखेति चाखेति चाखेति
ख 10 U भक्षण To eat P खयात P खयातकार &c P F खयिता F खयायित Aor अखित Ben खयात् खयिषीष्ट
ख 10 U भक्षण To eat. The forms of the root are like those of the above root with the only difference of ह for र
खल (खल) 1 P चलन To move to and fro to sport P चलति Pf चिखत् P F खयात् F खयायति C अखलित् Aor अखलात् Ben खयात् Caus खलति only Aor अखिलत् Des चिखलिति Frequ चखयत् चखयति चखेत् Pass खयत् Aor अखल P P. खलित G खलत् Inf खलतुम्
खल 11 P चलन To move to and fro P खेयति Pf खलायकार &c P F खयिता F खेयित Aor अखत् Ben खयात्
खेल 11 P विगम To play to sport P खलायत् Pf खलायकार &c P F खलायता F खेलायति Aor अखलायत् B खलायत्
सेव् (खट्) 1 A भक्षण To serve P खत Pf खद P F खति F खतित C अखतित Aor अखात् Ben खयात् Caus खयति-त Aor अखित-त D चिखित Frequ चखयत्
से 1 P खदन सौख्येन च To strike to make firm to lig P खयति Pf खो and sing चाखय चखाय P F खयात् F खासति C अखायत् Aor अखायत् Ben खयात् Des चिखायत् Frequ चाखायते चाखति &c
खाट् (खाट्) 1 P गतिप्रतिपाते To limp P खति Pf खोट P F खयिता F खयित Aor अखोत् Ben खोत् Caus खयति ते Aor अखयित
खाट् 10 U क्षप भक्षणे च To throw to eat P खेयति ते Pf खेयकार &c P F खेयता F खयित Aor अखयित Ben खयात् खयिषीष्ट
खोट (खाट्) 1 P गतिप्रतिपाते To limp This root is conjugated like खाट् 1 P with the only difference of ह for द
खाट् 10 U This is conjugated like खाट् 10 U, ह only being substituted for द
खार (खार) 1 P गतिप्रतिपाते To limp P खरति Pf खार P F खारता F खोरित C अखोरित Aor अखार Ben खोर्त् Caus खारयति ते Aor अखार-त Des खारयित Frequ चाखयते चाखयति चाखयति Pass खयते A असोति
खार (खार) 1 P गतिप्रतिपाते To limp Conjugated like the above root with the only difference of ह for र

गदा 2 P प्रकथने To relate to tell P रयति Imperf अख्यात् 3rd plural अख्यात् अरुत् Imper रयात् 2nd sing रयति Pot अख्यात् Present P रयति It is wanting in the non copulative tenses and moods According to वासनाय स्या is not used with the preposition सम्

ग

गज 1 P शब्दे मदेव To sound to be drunk P गजति Pf गजत P F गजिता F गाज्यात् C अगच्छत् Aor अगच्छत् अगच्छत् Ben गज्यात् Des निगाजयति Frequ नागच्छत जागति &c

गज 10 U शब्दे To sound P गजयति ते Pf गजयाचकार-चके &c P F गजयता F गजाययति ते Aor अगच्छत् Ben गजयन् गजयन्त

गज (गज) 1 P शब्दे To sound P गजति Pf गजत P F गजिता F गाज्यात् Aor अगच्छत् Ben गज्यात् D निगाजयति Frequ नागच्छते नागच्छति नागच्छि

गज 1 P (धमाद) सेचने To sprinkle P गजति Pf गजत P F गजिता F गाज्यात् C अगच्छत् Aor अगच्छत् Ben गज्यात् Caus गज्यात् ते Aor अजीगच्छत् Pas गज्यते Aor अगच्छत् अगच्छ

गण 10 U सरञ्जाने To count P गणयति ते (also गणय्यात्) Pf गणयाचकार-चके &c P F गणयिता F गणययति ते Aor अगच्छत् Ben गणयत्, गणयिष्यत् Des निगणयिष्यति ते Pass गण्यते (10 गणाप्यते) Aor अगच्छत् P गणयित G गणायता निगणयति Int गणयिष्यन्

गण (गण) 1 P वदनैकदंसे To affect the cheek P गजति Pf गजत P F गजिता F गाज्यात् Aor अगच्छत् Ben गज्यात् Cau गजयति ते Aor अगच्छत्

गद 1 P ध्वसाया कचि To speak to say P गदात् Pf गदात् P F गदिता F गादध्यात् C अगच्छत् Aor अगच्छत्, अगच्छत् Ben गदात् Caus गादयात् ते Aor अजीगच्छत् Des निगादयति Frequ नागच्छत् नागच्छत् Pass गद्यते Aor अगच्छत् P P गदात् G गदत इति गदितुम्

गद (गदी) 10 U देवान्दे To thunder P गदयति ते Pf गदयाचकार-चके &c P F गदायता I गदय्यात् ते Aor अगच्छत् Ben गदात् अगच्छत्

गद 11 P दाक्खल्लेने To stammer P गदयति Pf गदयाचकार &c I F गदायता F गदयिष्यति Aor अगच्छत् B गदयत्

गद (दि) 1 P वदनैकदंसे To affect the cheek P गदति Pf गदत P F गदिता F गदिध्यात् C अगच्छत् Aor अगच्छत् B गदात्

गद 10 A जदने To injure to ask P गदयत Pf गदयाचके &c P F गदयता F गदाययते Aor अगच्छत् B गदयिष्यते

गम् (गम्) 1 P. गतो. To go P. गच्छति. Pf. जगाम. 2nd sing. जगमिष्य, जगम्य P. F. गन्ता. F. गमिष्यति. C. अगमिष्यत्. Aor. अगमत्. Ben. गम्यात्. Caus गमयति-ते Aor. अजीगमत्-त्. Des जिगमिषति; With सप् (सजिगमते) Frequ. जंगम्यते, जंगमीति, जगन्ति. Pass. गमन्ते Aor. अगमि. P. P. गत. G. गत्वा, आगम्य, आगत्य. Inf. गन्तुम्. Pf. P. जमिमवम्, जगन्वन्, (सजगमान्).

गर्ज् 1 P. शब्दे. To roar. P. गर्जति Pf. जगर्ज. 2nd sing. जगर्जिष्य. P. F. गर्जिता. F. गर्जिष्यति C. अगर्जिष्यत्. Aor. अगर्जत्. Ben. गर्ज्यात्. Caus गर्जयति-ते. Aor. अजगर्जत्-त्. D जिगर्जिषति. Frequ. जागर्ज्यते, जागर्जति, जागर्ति. Pass. गर्ज्यते. Aor. अगर्जि. P. P. गर्जित. G. गर्जित्वा. Inf. गर्जितुम्.

गर्ज् 10 U. शब्दे. To roar. P. गर्जयति-ते Pf. गर्जयाद्यकार-च्चे &c. P. F. गर्जयिता. F. गर्जयिष्यति-ते. Aor. अजगर्जत्-त्. B गर्ज्यात्, गर्जयिषीट्.

गर्द् 1 P. शब्दे To sound P. गर्दति. Pf. जगर्द. P. F. गर्दिता. F. गर्दिष्यति. Aor. अगर्दात्. B. गर्दात्. Pass गर्द्यते. Aor. अगर्दि. D. जिगर्दिषते. Frequ. जागर्द्यते, जागर्ति &c.

गर्द् 10 U. शब्दे To sound. P. गर्दयति ते. Pf. गर्दयाद्यकार-च्चे &c. P. F. गर्दयिता. F. गर्दयिष्यति-ते. Aor. अजगर्दत्-त्. B गर्द्यात्, गर्दयिषीट्.

गर्ध् 10 U. अभिकाङ्क्षायाम्. To desire. P. गर्धयति-ते. Pf. गर्धयाद्यकार-च्चे. &c. P. F. गर्धयिता. F. गर्धयिष्यति-ते. Aor. अजगर्धत्-त्. Ben. गर्ध्यात्, गर्धयिषीट्.

गर्ध् 1 P. गतो. To go P. गर्वति. Pf. जगर्व. P. F. गर्विता. F. गर्विष्यति. Aor. अगर्वात्. B गर्व्यात्.

गर्व् 1 P. शब्दे. To be proud P. गर्वति. Pf. जगर्व P. F. गर्विता. F. गर्विष्यति. C. अगर्विष्यत्. Aor. अगर्वात्. Ben. गर्व्यात् Caus गर्वयति ते Aor. अजगर्वत्-त्. Des जिगर्विषति Frequ. जागर्व्यते, जागर्वीति, जागर्ति. Pass. गर्व्यते. Aor. अगर्वि. P. P. गर्वित. G. गर्विक्वा. Inf. गर्वितुम्.

गर्व् 10 A. माने. To be proud. P. गर्वयते. Pf गर्वयाद्यकारे &c P. F. गर्वयिता. F. गर्वयिष्यते Aor अजगर्वत् Ben गर्वयिषीट्. Des. जिगर्वयिषते. Pass. गर्व्यते Aor. अगर्वि. P. P. गर्वित. G. गर्वयिष्या. Inf. गर्वयितुम्.

गर्ह् 1 A. कुत्रायाम् To censure P. गर्हते. Pf. जगर्ह P. F. गर्हिता. F. गर्हिष्यते C. अगर्हिष्यत्. Aor. अगर्हिष्य Ben. गर्हिषीट् Caus गर्हयति ते Aor अजगर्हत्-त् Des जिगर्हिषते. Frequ. जागर्ह्यते, जागर्हीति, जागर्हि. Pass. गर्हते. Aor. अगर्हि. P. P. गर्हित. G. गर्हित्वा. Inf गर्हितुम्.

गर्ह् 10 U. 1. 1'. निन्दने. To censure P. गर्हयति-ते, गर्हति. Pf. गर्हया-

घकार-चक्रे &c जगई P F गहंयिता, गहिता F गहंयिष्यति ते गहंयति
Aor अजगईत्त अगहीत् B गर्धात्, गहंयिषीष्ट गर्धात् Des जिगहंयिषति
ते जिगहंयति Pass गर्धते Aor अगर्हि P P गर्हित G गहंयिवा,
गर्हिवा Inf गहंयितुम् गर्हितुम्

गल 1 P भक्षणे छावे च Jo eat to coze P गलति Pf जगाल 2nd
sing जगलिष्य P F गलिता F गलिष्यति C अगलिष्यत् Aor अग
लीत् Ben गल्यात् Caus गालयति Aor अजीगलत् Des जिगलिषति
Frequ जागल्यते जागलीति जागलित Pass गल्यते Aor अगालि P P
गलित G गलित्वा Inf गलितुम्

गल् 10 A छवणे To flow P गालयते Pf गालयाच्चक्रे &c P F गात्रयिता
F गालयिष्यते Aor अजीगलत् Ben गालयिषीष्ट Des निगालयिषते
Pass गाल्यते Aor अगालि P P गालित G गालयित्वा Inf गालयितुम्

गल्म् 1 A (generally with प्र) धाट्ये To be bold P गम्भते Pf
चगल्भे 2nd sing चगल्भिषे P F गल्भिता F गल्भिष्यते C अगल्भि
ष्यत् Aor अगल्भिष्ट Ben गल्भिषीष्ट Caus गल्भयति त Aor अजगल्भत्
त Des जिगल्भिषते Frequ जागल्भ्यते जागल्भीति, जागल्भिष्य Pass
गल्भ्यते Aor अगल्भि P P गल्भित G गल्भिवा Inf गल्भितुम्

गल् 1 A कुसायाम् To censure P गल्हते Pf जगल्हे P F गल्हिता F.
गल्हिष्यते Aor अगल्हिष्ट B गल्हिषीष्ट

गवेप् 10 U मार्गणे To seek P गवेयति ते Pf गवेययाच्चकार चक्रे &c P F
गवेययिता F गवेययिष्यति ते Aor अजगवेयत्त Ben गवेय्यात्, गवेययि
षीष्ट Des जिगवेययिषति ते Pass गवेय्यते Aor अगवेयि P P गवेयित,
G गवेययित्वा Inf गवेययितुम्

गह् 10 U गहने To be thick to enter deeply into P गहयति ते
Pf गहयाच्चकार-चक्रे &c P F गहयिता F गहयिष्यति ते Aor अजगहत्त
Ben गह्यात्, गहयिषीष्ट

गा (गात्) 1 A गतौ To go P 3rd sing dual & plural गते
2nd sing गाते 1st sing गे Imperf 1st sing अगे Pot 3rd
गेत, गेयाताम्, गेरन् Pf जगे P F गाता F गासते Aor अगात्त
Ben गासीष्ट Caus गपयति ते Aor अजीगपत्त Des जिगासते
Frequ जागायते जागेति जागाति Pass गासते Aor अगायि P P
गात G गात्वा Inf गातुम्

गा (छाट्) 3 P स्तुतौ जन्मति च To praise to be born P जिगाति
Pf जगा P F गाता F गासति Aor अगासीत् B गायात्

गाष् (गाध्) 1 A प्रतिष्ठालिप्तयोर्मध्ये च To set out for to seek, to
compule P गाधते Pf जगाधे 2nd sing जगाधिषे P F गाधिता F
गाधिष्यते Aor अगाधिष्ट Ben गाधिषीष्ट Caus गाधयति ते Aor

अजगाधत्-त्. Des. जिगाधिष्यते. Frequ. जागाध्यते, जागाधीति, जागाद्धि. Pass. गाध्यते. Aor. अगाधि. P. P. गाधित. G. गाधित्वा. Inf. गाधितुम्.
गाह् (गाह्) 1 A. क्लोडने. To dive into; to bathe; to penetrate. P. गाहते. Pf. जगाहे 2nd sing. जगाहिषे, जघाक्षे. P. F. गाहिता, गाहा. F. गाहिष्यते, घास्यते. C. अगाहिष्यत्, अघाक्षत्. Aor. अगाहिष्ट, अगाह. (अगाहिषाताम्, अघाक्षाताम्; अगाहिषत्, अघाक्षत्, अगाहिष्टाः, अगाहाः; अगाहिषायाम्, अघाक्षायाम्; अगाहिष्वम्-ङ्-ङ्- अघाक्ष्वम्-अगाहिषि, अघाक्षि; अगाहिष्वहि, अघाक्ष्वहि; अगाहिष्महि, अघाक्षमहि). Caus. गाहयति-ते. Aor. अजीगहत्-त्. Des. जिगाहियते, जिघाक्षते. Frequ. जागाह्यते, जागाहीति, जागाहि. Pass. गाध्यते. Aor. अगाहि, (अगाहिषाताम्, अघाक्षाताम्). P. P. गाह. G. गाहित्वा. गाह्वा, अवगाह्य, वगाह्य. Inf. गाहितुम्, गाह्यम्.

गु (गुह्) 1. A. अव्यक्ते शब्दे गतौ च. To sound indistinctly; to go. P. गवते Pf. जुगुवे 2nd sing. जुगुविषे. P. F. गोता. F. गोष्यते. Aor. अगोष्ट. Ben. गोपीष्ट. Caus. गावयति-ते. Aor. अजृगवत्-त्. Des. जुगुष्यते. Frequ. जोगुष्यते, जोगुवीति, जोगोति.

गु (कुदादिः) 6. P. पुरीषोत्तर्मे. To make void by stool. P. गुवति. Pf. जुगाव. 2nd sing. जुगुविष, जुगुप. P. F. गुता. F. गुष्यति. Aor. अगुपीत्. (अगुताम्, अगुपुः). Ben. गृयात्. P. P. गून.

गुञ् 1. P. कृञे To sound. P. गोजति. Pf. जुगोज. P. F. गोजिता. F. गोजिष्यति. C. अगोजिष्यत्. Aor. अगोजीत्. B. गुज्यात्. Des. जुगुजिषति, जुगोजिषति.

गुञ् (कुदादिः) 6. P. शब्दे. To sound. P. गुजति. Pf. जुगोज. 2nd sing. जुगुजिष P. F. गुजिता. F. गुजिष्यति. Aor. अगुजीत्. Ben. गुज्यात्. Des. जुगुजिषति.

गुञ्ज् (गुजि) 1. P. अव्यक्ते शब्दे. To hum; to buzz. P. गुजति. Pf. जुगुज. 2nd sing. जुगुजिष. P. F. गुजिता. F. गुजिष्यति. C. अगुजिष्यत्. Aor. अगुजीत्. Ben. गुज्यात्. Caus. गुजयति-ते. Aor. अजुगुजत्-त्. Des. जुगुजिषति. Frequ. जोगुञ्ज्यते, जोगुजीति, जोगुङ्कि. Pass. गुञ्ज्यते. Aor. अगुजि. P. P. गुजित. G. गुजित्वा. Inf. गुजितुम्.

गुद् (कुदादिः) 6. P. रक्षणे. To protect. P. गुडति. Pf. जुगोड. 2nd sing. जुगुडिष. P. F. गुडिता. F. गुडिष्यति. Aor. अगुडीत्. B. गुड्यात्.

गुण् 10 U. आमन्त्रणे, आधेदने, आवृत्तौ च. To invite; to multiply. P. गुणयति ते. Pf. गुणयायकार-चके &c P. F. गुणयिता. F. गुणयिष्यति-ते. Aor. अजगुणत्-त्. Ben. गुण्यात्, गुणयिरीष्ट. Des. जुगुणयिषति-ते. Pass. गुण्यते. Aor. अगुणि. P. P. गुणित. G. गुणयित्वा. Inf. गुणयितुम्.

गुण्ड् (गुठि) (generally with अच्) 10 U. 1 P. वेष्टने. To enclose. P. गुण्डयति-ते; गुण्डति. Pf. गुण्डयायकार-चके &c; जुगुण्ड. P. F. गुण्डयिता; गुण्डिता. P. गुण्डयिष्यति-ते; गुण्डिष्यति. Aor. अजगुण्डत्-त्; अगुण्डत्. B.

गुण्ठ्यात्, गुण्ठयिषीष्ट; गुण्ठ्यात् D. जुगुण्ठयिषति-ने; जुगुण्ठिषति Pass गुण्ठने
 A अगुण्ठि P P गुण्ठित. G गुण्ठयित्वा; गुण्ठित्वा Inf. गुण्ठयितुम्; गुण्ठितुम्
 गुण्ठ (गुडि) 10 U 11'. वेष्टने रक्षणे चूणने च To enclose, to protect, to
 pound P गुण्ठयति-ते, गुण्ठति. Pf गुण्ठयाद्यकार-चक &c जुगुण्ठ P. F.
 गुण्ठयिता, गुण्ठिता F गुण्ठयिष्यति ते, गुण्ठिष्यति Aor. अजुगुण्ठन्त, अगुण्ठी
 B गुण्ठ्यात्, गुण्ठयिषीष्ट, गुण्ठ्यात् P. P. गुण्ठित. G. गुण्ठयित्वा; गुण्ठित्वा
 Inf गुण्ठयितुम्, गुण्ठितुम्

गुड् 1 A क्रीडायाम् To play; to sport P मोदते Pf जुगुदे 2nd sing
 जुगुदिषे P F मोदिता. F. मोदिष्यते C. अमोदिष्यत. Aor. अमोदिष्ट.
 B मोदिष्यात्

गुन्द्र (गुद्रि) Another reading for कुन्द्र (कुद्रि) 10 U. निष्यादधये
 To lie. P. गुन्द्रयति ते Pf गुन्द्रयाद्यकार-चक &c P F गुन्द्रयिता F.
 गुन्द्रयिष्यति-ते. Aor अजुगुन्द्रन्त Ben गुन्द्र्यात्, गुन्द्रयिषीष्ट

गुध् 1 A (Another reading for गुद्) क्रीडायाम् To play; to sport.
 P. गोपते Pf. जुगुधे 2nd sing जुगुधिषे P F. गोपिता 1. गोपिष्यते
 Aor. अगोपिष्ट Ben गोपिषीष्ट Des जुगुधिषते, जुगुधिषते.

गुध् 4 P षड्विष्टने To cover. P गृयति Pf जुगोष 2nd sing जुगोषिष
 P F. गोपिता F गोधिष्यति. Aor अगोपीत् B गृय्यात् Des जुगुधिषते,
 जुगोधिषते Frequ जोगुष्यते, जोगुमीति, जोगोद्दि G गुधिष्यात्.

गुध् 9 P. रोदे. To be angry P गुञ्जाति Imper 2nd sing गुधान Pf
 जुगोष 2nd sing जुगोषिष P F गोपिता. F गोधिष्यति Aor. अगो
 पीत् B गृय्यात्. G गुधिष्यात् Inf गोधितुम्

गुप् (गुप्) 1 P. रक्षणे. To protect, to conceal P. गोपायति Pf
 गोपायाद्यकार &c, जुगोप 2nd sing. गोपायाद्यकार &c जुगोपिष. जुगोष
 P. F. गोपायिता, गोपिता, गोप्ता F. गोपायिष्यति, गोपिष्यति, गोप्यति
 Aor. अगोपायित्; अगोप्यीत्. B गोपाय्यात्, गुप्यात् Caus गोपाययति ते,
 गोपयति ते Aor. अजुगोपायन्त, अजुगुप्यन्त D जुगोपायिषति, जुगोपिषति,
 जुगुपिषति. जुगुप्यति Frequ. जोगुष्यते, जोगुमीति, जोगंति Pass गोपाय्यते,
 गुष्यते Aor. अगोपायि, अगोपि P. P. गोपायिन; गुप् G. गोपायित्वा,
 गोपित्वा, गुपित्वा, गुप्ता. Inf गोपायितुम्; गुपितुम्, गोपितुम्.

गुप् 1 A निन्दायाम् To despise; to censure P. जुगुप्सते Pf. जुगुप्सा-
 यच्छे &c P. F. जुगुप्सिता F. जुगुप्स्यते C अजुगुप्सित. Aor. अजुगु-
 प्सिष्य. Ben जुगुप्सिषीष्ट Caus. जुगुप्सयतिने Aor. अजुगुप्सन्त Des
 जुगुप्सिषीष्ट Pass जुगुप्स्यते Aor. अजुगुप्सिष P. P. जुगुप्सत. G. जुगु-
 प्सित्वा. Inf. जुगुप्सितुम्.

गुप् 4 P व्यथ्ये To be confused or disturbed 1. P. गुथति Pf
 जुगुत् 2nd sing जुगुत्तिष. P. F. गुत्तिता F. गुत्तिष्यति. C. अगुत्ति-
 ष्यत्. Aor अजुगुत् Ben. गुत्तिष्यत्. Caus गोत्तिष्यते Aor. अजुगुत्तिष्यत्

- Des जुगुप्सिषति, जुगोप्सिषति Frequ जोगुप्स्यते, जोगुप्सीति, जोगोप्सि Pass
 जुगुप्स्ये Aor अजोप्सि P P जुगुप्सि G जुगुप्सी, जोगुप्सी Int. जोगुप्सीम्.
 १० U भाषन् भाषन्ने च To speak to shine P गोपयति-ते Pf
 गोपयिष्यन् चरे de P F गोपयिता F गोपयिष्यन्ति C अगोपयिष्यन्
 व Aor अजुगुप्स्यन्-न्त Ben गोपयान्, गोपयिषीष्ट Des जुगोपयिष्यन्ति
 Pass गोपयन्ते Aor अजोप्सि P P गोपयि G गोपयिष्या Inf गोपयिष्यन्
 गु ६ P प्रये To string together P गुफति Pf जुगुग 2nd sing
 जुगुगिष्य P I गुगिता F गुगिष्यति Aor अगोप्सीन् Ben गुग्यान्
 Pass गुग्यते Aor अगोप्सि
 गुग् ६ P प्रये To string together P गुगति Pf जुगुग् 2nd
 sing जुगुगिष्य P I गुगिता F गुगिष्यति C अगुगिष्यन् Aor
 अगुगिष्यन् Ben गुग्यान् Caus गुगयति-ते Aor अजुगुग्यन्-न्त Des
 जुगुगिष्यति Frequ जोगुग्यते, जोगुग्यीति जागुगि Pass गुग्यते Aor.
 अगुगि P P गुगित G गुगिता, गुगिष्या Inf गुगिष्यन्
 गु (गु) (कु) (कु) ६ A गन्ने To make an effort P गुरते Pf
 जुगुरे P F गुरिता F जुगुर्यते C अगुरिष्यन् Aor अगुरिष्ट Ben
 गुरिषीष्ट Caus गुरयति-ते Aor अजुगुरन्-न्त Des जुगुरिष्यते Frequ
 जोगुर्यते, जागुरीति, जगुरीति Pass. गुर्यते Aor अजोर्गुरि P P गुरा G
 गुरिता Inf गुरितुम्
 गुं १ A क्रीडयान् To play P गृह्ते Pf जुगृह्ते 2nd sing जगृह्ति
 P F गृहिता F गृहिष्यते C अगृहिष्यन् Aor अगृहिष्ट Ben गृहिषीष्ट
 Des जगृहिष्यन् Frequ जोगृह्यते, जागृहीति जोगृहीति Pass गृह्यते A

- गूरिता. F. गूरिष्यते. C. अगूरिष्यत्. Aor. अगूरिष्ट. Ben. गूरिषीष्ट Caus. गूरयति ते Aor. अजगूरत्-त्. Des. जुगूरिषते. Frequ. जोगूर्यते, जौगूरीति, जौगूति Pass गूर्यते Aor अगूरि P. P. गूर्ण G. गूरित्वा, Inf गूरितुम्.
- गूर 10. A. उद्यमने To make an effort P. गूरयते. Pf गूरयाद्यन्ते &c. P. F. गूरयिता F. गूरयिष्यते. C. अगूरयिष्यत्. Aor. अजगूरत्. Ben. गूरयिषीष्ट. Des. जुगूरयिषते.
- गूर् 10. U, सुतो. To praise. P. गूर्दयति ते. Pf गूर्दयाद्यन्ते &c P. F. गूर्दयिता. F. गूर्दयिष्यति ते. Aor. अजगूर्दत्-त्. Ben. गूर्दयान्, गूर्दयिषीष्ट.
- गृ 1. P. सेचने. To sprinkle. P. गरति. Pf जगार. P. F. गर्ता F. गरिष्यति. C. अगरिष्यत् Aor. अगर्षीत् Ben. म्रियात्. Des. जिगीरति. Frequ. जेभीयते, जर्गीरति, जर्गति &c. Pass म्रियते. A. अगारि.
- गृ 10. A. विज्ञाने. To know. P. गारयते. Pf गारयाद्यन्ते &c. P. F. गारयिता. F. गारयिष्यते Aor. अजीगरत् Ben. गारयिषीष्ट.
- गृज् 1. P. शब्दे To sound. P. गर्जति Pf जगर्ज P. F. गर्जिता. F. गर्जिष्यति. C. अगर्जिष्यत् Aor. अगर्जीत् Ben. गृज्यात्. Caus. गर्जयति ते Aor. अजीगृजत्, अजगर्जत् Des जिगर्जिषति Frequ. जरीगृज्यते, जरिगृजीति, जरीगृजीति, जरिगृजीति, जरिगर्जि, जरीगर्जि, जर्गर्जि. Pass. गृज्यते. Aor. अगर्जि. P. P. गर्जित G. गर्जित्वा, Inf गर्जितुम्.
- गृज्ज् (गृजि) 1. P. शब्दे. To mound P. गृजति. Pf. जगृज. P. F. गृजिता. F. गृजिष्यति Aor. अगृजीत्. Ben. गृज्यात् Pass गृज्यते Aor. अगृजि.
- गृष् (गृधु) 4. P. अभिकाङ्क्षायाम्. To covet; to desire P. गृयति Pf. जगर्ध 2nd sing. जगर्धिष P. F. गर्धिता F. गर्धिष्यति C. अगर्धिष्यत् Aor. अगृधत् Ben. गृध्यात्. Caus. गर्धयति ते Aor. अजीगृधत्-त्, अजगर्धत्-त्. Des जिगर्धिषति Frequ. जरीगृध्यते, जरीगृधीति, जरीगर्धि &c. Pass. गृयते. Aor. अगर्धि. P. P. गृद्ध G. गर्धित्वा, गृद्ध. Inf. गर्धितुम्. (गृधु greedy)
- गृह् (गृह्) 1. A. ग्रहणे To take hold of, to seize. P. ग्रहते Pf जग्रहे. 2nd sing. जग्रहिषे, अग्रहे P. F. ग्रहिता, गर्हा F. ग्रहिष्यते, ग्रह्यते Aor. अग्रहिष्ट, अग्रहत Ben. ग्रहिषीष्ट, ग्रहीष्ट Caus. ग्रहयति ते Aor. अजीग्रहत्-त्, अजग्रहत्-त्. D. जिग्रहिषते, जिग्रहते, Frequ. जरीग्रह्यते, जरीगर्हि जरिगर्हि, जर्गर्हि, जरीगृहीति, जरिगृहीति, जर्हीति Pass ग्रहते. Aor. अग्रहि P. P. गृह G. ग्रहित्वा, गर्हा. Inf. ग्रहितुम्, ग्रह्.
- गृह् 10. A. ग्रहणे To take hold of, to seize P. ग्रह्यते. Pf. ग्रहयाद्यन्ते &c P. F. ग्रहयिता F. ग्रहयिष्यते C. अग्रहयिष्यत्. Aor. अजग्रहत. Ben. ग्रहयिषीष्ट Des जिग्रहयिषते. Pass ग्रहते. Aor. अग्रहि. P. P. ग्रहित G. ग्रहित्वा Inf ग्रहितुम्.

गृ 6 P. निगाले. To swallow. P. गिरति, *गिरति: with सम्. A. समिते. Pt. जगार-त्. 2nd sing. जगरिष्य, जगलिष्य. P. F. गरिता, गरीता, गरिता, गरीता. F. गरिष्यति, गरीष्यति, गरिष्यति, गरीष्यति. Aor. अगारीन्, अगालीन्. Ben. गौर्यान्. Caus. गारयति only, गालयति. Aor. अजी-गल्, अजीगल्. Des. जिगरिष्यति, जिगलिष्यति. Frequ. जेगिर्यते, जामानि &c. Pass गौर्यते. Aor. अगारि, अगालि. P. P. गीन्. G. गौर्या, गीर्या. Inf. गरितुम्, गरीतुम्, गलितुम्, गरीतुम्.

गृ 9. P. गन्दे. To sound; to speak; to praise. P. गृणाति. Imper. 2nd sing. गृणीहि. Pt. जगार. 2nd sing. जगरिष्य, P. F. गरिता, गरीता. F. गरिष्यति, गरीष्यति. C. अगारिष्यन्, अगरीष्यन्. Aor. अगारीन्. Ben. गौर्यान्. Caus. गारयति-ते. Aor. अजीगल्-त्. D. जिगरिष्यति, जिगलिष्यति, जिगीष्यति. Frequ. जेगीर्यते, जगरीति, जगर्ति. Pass गौर्यते. Aor. अगारि. P. P. गीन्. G. गौर्या, अगौर्या. Inf. गरितुम्, गरीतुम्.

गेम् (गेम्) 1. A. घम्बने गर्वीव. To shake; to go. P. गेवते. Pt. जिगेवे. P. F. गेविता. F. गेविष्यते. C. अगेविष्यन्. Aor. अगेविट. Ben. गेविरीट. Caus. गेवयति-ते. Aor. अजिगेवन्-त्.

गेम् (गेम्) 1. A. मेवने. To serve. P. गेवते. Pt. जिगेवे. P. F. गेविता. F. गेविष्यते. C. अगेविष्यन्. Aor. अगेविट. Ben. गेविरीट. Caus. गेवयति-ते. Aor. अजिगेवन्-त्. Des. जिगेविष्यते. Frequ. जेगेव्यते.

गेम् (गेम्) 1. A. अन्विगच्छायाम्. To seek. P. गेवते. Pt. जिगेवे. P. F. गेविता. F. गेविष्यते. Aor. अगेविट. Ben. गेविरीट. Caus. गेवयति-ते. Aor. अजिगेवन्-त्.

गे 1. P. गन्दे. To sing; to relate. P. गारति. Pt. जगौ. 2nd sing. जगिष्य, जगाप. P. F. गाता. F. गात्यति. C. अगारिष्यन्. Aor. अगारिन्. Ben. गेवन्. Caus. गारयति-ते. Aor. अजीगल्-त्. D. जिगरिष्यति. Frequ. जेगीर्यते, जगेति, जगति. Pass गौर्यते. Aor. अगारि. P. P. गीन्. G. गौर्या, गीर्या. Inf. गारितुम्.

ग्रन्थ् (ग्रथि) 1 A कौटिल्ये To be crooked P ग्रन्थते Pf जग्रथे 2nd sing जग्रन्थिये P F ग्रान्थता F ग्रन्थिष्यते C अग्रन्थिष्यत् Aor अग्रन्थिष्य Ben ग्रन्थिषीष्ट Caus ग्रन्थयति ते Aor अग्रग्रन्थत् त Des जिग्रन्थिषते Frequ जाग्रन्थ्यते जाग्रन्थीति, जाग्रन्ति Pass ग्रन्थते Aor अग्रन्थि P P ग्रन्थित G ग्रन्थित्वा, ग्रन्थित्वा Inf ग्रन्थितुम्

ग्रन्थ् 9 P सन्दर्भे To put together, to compose P ग्रन्थते Imper. 2nd sing ग्रथान Pf जग्रन्थ ग्रथ 2nd sing जग्रन्थिष्य, ग्रथिष्य P F. ग्रन्थिता F ग्रन्थिष्यति C अग्रन्थिष्यत् Aor अग्रन्थीत् Ben ग्रन्थन् Caus ग्रन्थयति त Aor अजग्रन्थत्-त् Des जिग्रन्थिषति Frequ, जाग्रन्थ्यते, जाग्रन्थीति, जाग्रन्ति Pass ग्रन्थते Aor अग्रान्थ P P ग्रन्थित G ग्रन्थित्वा, ग्रन्थित्वा, उग्रन्थ्य Inf ग्रन्थितुम्

ग्रन्थ् 10 U 1 P बन्धने सदर्थे च To bind to arrange in a regular series P ग्रन्थयति ते ग्रन्थति Pf ग्रन्थयाबकार-चक्र &c जग्रन्थ P F ग्रन्थयिता ग्रन्थिता F ग्रन्थायष्यति ते, ग्रन्थिष्यति C अग्रन्थयिष्यत्-त् अग्रन्थिष्यत् Aor अग्रग्रन्थत् त अग्रन्थीत् Ben ग्रन्थ्यात्, ग्रन्थयिषीष्ट, ग्रन्थ्यात् Frequ of the first conj see the above root Des जिग्रन्थयिषति ते जिग्रन्थयति Pass ग्रन्थ्यत, ग्रन्थते Aor अग्रन्थि P P ग्रन्थित G ग्रन्थयित्वा, ग्रन्थित्वा, ग्रन्थित्वा Inf ग्रन्थयितुम्, ग्रन्थितुम्

ग्रस् (ग्रु) 1 A अदने To eat P ग्रसते Pf जग्रसे 2nd sing जग्रसिये P F ग्रसिता F ग्रसिष्यते C अग्रसिष्यत् Aor अग्रसिष्ट Ben ग्रसिषीष्ट Caus ग्रासयति only Aor अग्रिग्रसत्. Des जिग्रसिषते Frequ जाग्रस्यते जाग्रसीति जाग्रस्ति Pass ग्रसते Aor अग्रसि P P ग्रस्त G ग्रसित्वा, ग्रस्त्वा, गग्रस्य Inf ग्रसितुम्

ग्रस् 10 U ग्रहणे To take P ग्रासयति ते Pf ग्रासयाबकार चक्रे &c P F ग्रासयिता F ग्रासयिष्यति ते Aor अग्रिग्रसत्-त् Ben ग्रास्यात्, ग्रासयिषीष्ट

ग्रह् 9 U उपादाने To take P गृह्णाति, गृह्णीते Imperf अगृह्णात्, अगृह्णान् Imper गृह्णातु गृह्णीताम् 2nd sing गृह्णाण, गृह्णाष्व Pot गृह्णीयात्, गृह्णात् Pf जग्राह, जगृहे 2nd sing जग्रहिय, जग्राह्ये P F ग्रहीता F ग्रहीष्यति ते Aor अग्रहीत् अग्रहिष्ट Ben गृह्णात्, ग्रहीषीष्ट Caus ग्राहयति ते Aor अग्रिग्रहत्-त् Des जिग्रहति ते Frequ जरीगृह्यते, जाग्रहीति, जाग्रहि Pass गृह्यते Aor अग्रहि P P गृह्यात् G गृहीत्वा, सृष्ट्य Inf ग्रहीतुम्

ग्राम् 10 U आमन्त्रणे To invite to counsel P ग्रामयति ते Pf ग्रामयाबकार चक्रे &c P F ग्रामयिता F ग्रामयिष्यति-ते C अग्रामयिष्यत् Aor अग्रग्रामत्-त् Ben ग्राम्यात्, ग्रामयिषीष्ट Des जिग्रामयिषति ते Pass ग्राम्यते. Aor अग्रामि P P ग्रामित G ग्रामयित्वा Inf ग्रामयितुम्

ग्रुच (ग्रुचु) 1 P स्तेयकरणे गतोच To rob, to go P ग्रोचति Pf उग्रोच 2nd sing. जुग्रोचिष्य P F. ग्रोचिता F ग्रोचिष्यति C अग्रोचिष्यत् Aor

अप्रोचत्, अप्रोचीत्. Ben. प्रुच्चात्. Caus. प्रोचयति-न्ते. Aor. अहुप्रुचन्-त्.
Des. बुप्रोचिषति, बुप्रुचिषति. Frequ. जोप्रुच्यते, जोप्रुचीति, जोप्रोचि. Pass.
प्रुच्यते. Aor. अप्रोचि. P. P. प्रुक्त. G. प्रोचिन्वा, प्रुचित्वा, प्रुक्त्वा. Inf.
प्रोचितुम्.

ग्लम् (ग्लमु) 1. A. अदने. To eat. P. ग्लयते. Pf. जग्लसे. P. F. ग्लमिता.
F. ग्लमिष्यते. C. अग्लमिष्यत्. Aor. अग्लसिष्ट. Ben. ग्लमिषीष्ट. Caus.
ग्लामयति only. Aor. अजिग्लसत्. Des. जिग्लसिषते. Frequ. जाग्लस्यते,
जाग्लसीति, जाग्लसि. Pass. ग्लस्यते. Aor. अग्लासि. P. P. ग्लस्त. G.
ग्लसिन्वा, ग्लस्त्वा, सग्लस्य. Inf. ग्लमितुम्.

गृह् 1. A. उपादाने. To take. P. गृहते. Pf. जगृहे. P. F. गृहिता. F.
गृहिष्यते. Aor. अगृहिष्ट. Ben. गृहिषीष्ट. Des. जिगृहिषते. Frequ.
जागृह्यते, जागृहीति, जागृाडि. Pass. गृह्यते. A. अगृहि, अगृाहि.

गुच् (गुचु) 1. P. स्तेयकरणे गतीच. To rob; to go. The forms of
this root are like those of the root प्रुच् 1. P. with the
only difference of ल् for र्.

गुय् (गुयु) 1. P. गती. To go. P. गुयति. Pf. जुगुय. 2nd sing.
जुगुयिष. P. F. गुयिता. F. गुयिष्यति. C. अगुयिष्यत्. Aor. अगु-
यत्, अगुयीत्. Ben. गुच्यात्. P. P. गुल. G. गुयिन्वा, गुय्त्वा.
Inf. गुयितुम्.

ग्लेर् (ग्लेर्) 1. A. दैन्ये कम्पने च. To be poor; to tremble. P. ग्लेपते.
Pf. जिग्लेपे. P. F. ग्लेपिता. F. ग्लेपिष्यते. C. अग्लेपिष्यत्. Aor. अग्ले-
पिष्ट. Ben. ग्लेपिषीष्ट. Caus. ग्लेपयति-न्ते. Aor. अजिग्लेपन्-त्. Pass.
ग्लेप्यते. Aor. अग्लेपि.

ग्लेष् (ग्लेष्) 1. A. सेवने. To serve. P. ग्लेवते. Pf. जिग्लेवे. P. F. ग्ले-
विता. F. ग्लेविष्यते. C. अग्लेविष्यत्. Aor. अग्लेविष्ट. Ben. ग्लेविषीष्ट.
Caus. ग्लेवयति-न्ते. Aor. अजिग्लेवन्-त्. Pass. ग्लेव्यते. Aor. अग्लेवि.

ग्लेन् (ग्लेन्) 1. A. अन्विच्छायात्. To seek. P. ग्लेयते. Pf. जिग्लेये. P. F.
ग्लेयिता. F. ग्लेयिष्यते. Aor. अग्लेयिष्ट. Ben. ग्लेयिषीष्ट. Caus. ग्लेययति-न्ते.
Aor. अजिग्लेयन्-त्.

ग्ले 1. P. श्रमे हर्षाद्ये च. To fade; to be languid. P. ग्लायति. Pf.
जग्लौ 2nd sing, जग्लिय, जग्लाय. P. F. ग्लायता. F. ग्लायति. C.
अग्लायत्. Aor. अग्लायीत्. Ben. ग्लायत्, ग्लेयान्. Caus. ग्लाययति-न्ते.
अग्लायने, with प्र प्रग्लाययति ते. A. अजिग्लायन्-त्. Des. जिग्लायि-
Frequ. जाग्लायते, जग्लेति, जाग्लायि. Pass. ग्लायते. Aor. अग्लायि.
P. P. ग्लान. G. ग्लान्वा, प्रग्लाय. Inf. ग्लायुम्.

घ.

हृ 1. P. हसने. To laugh. P. हसति. Pf. जह्व. P. F. हसिता. F.

घषिष्यति. C अघषिष्यत्. Aor. अघषीत्, अघाषीत्. Ben. घष्यात्. Des. जिघषिषति. Frequ. जाघष्यते, जाघषीति, जाघषिध.

घट् (घटादिः) 1. A. चेष्टायाम् To strive after. P. घटते. Pf. जघटे. 2nd sing. जघटिषे. P. F. घटिता. F. घटिष्यते. C. अघटिष्यत्. Aor. अघटिष्ट. Ben. घटिषीष्ट. Caus. घटयति-ते. Aor. अजीघटत्-त. Des. जिघटिषते. Frequ. जाघट्यते, जाघटीति, जाघटि. Pass घट्यते. Aor. अघाटि, अघटि. P. P. घटित. G. घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घट् 10. U. चलने सघाते च. To move; to collect. P. घाटयति-ते. Pf. घाटयाश्चकार चक्रे &c. P. F. घाटयिता. F. घाटयिष्यति-ते. Aor. अजी-घटत्-त. Ben. घाट्यात्, घाटयिषीष्ट. Des. जिघाटयिषति-ते. Pass. घाट्यते. Aor. अघाटि. P. P. घाटित. G. घाटित्वा, उट्वा. Inf. घाटितुम्.

घट् 10. U. भाषायाम्. To speak. The forms of this root are like those of the above root.

घट् 1. A. चलने. To move. P. घटते. Pf. जघटे. P. F. घटिता. F. घटिष्यते. C. अघटिष्यत्. Aor. अघटिष्ट. Ben. घटिषीष्ट. Caus. घटयति-ते. A. अजघटत्-त. Des. जिघटिषते. Frequ. जाघट्यते. जाघटीति, जाघटि. Pass. घट्यते. Aor. अघटि. P. P. घटित. G. घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घट् 10. U. चलने. To shake; to stir. P. घटयति-ते. Pf. घट्याश्चकार-चक्रे &c. P. F. घटयिता. F. घटयिष्यति-ते. Aor. अजघटत्-त. D. जिघटयिषति-ते. Pass. घट्यते. A. अघटि. P. P. घटित. G. घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घण्ट् (घटि) 10. U. 1 P. भाषायाम्. To speak; to shine. P. घण्टयति-ते; घण्टति. Pf. घण्टयाश्चकार-चक्रे &c. जघण्ट, P. F. घण्टयिता; घण्टिता. F. घण्टयिष्यति-ते; घण्टिष्यति. C. अघण्टयिष्यत्-त; अघण्टिष्यत्. Aor. अजघण्टत्-त; अघण्टीन्. Ben. घण्ट्यात्, घण्टयिषीष्ट; घण्ट्यात्. D. जिघण्टयिषति-ते; जिघण्टिषति. Frequ. of the first conj. जाघण्ट्यते, जाघण्टीति, जाघण्टि. Pass. घण्ट्यते. Aor. अघण्टि. P. P. घण्टित. G. घण्टित्वा; घण्टित्वा. Inf. घण्टितुम्; घण्टितुम्.

घर्च् 1. P. गतौ. To go. P. घर्चति. Pf. जघर्च. P. F. घर्चिता. F. घर्चिष्यति. Aor. अघर्चात्. Ben. घर्च्यात्.

घस् (घल्ल) 1. P. अदने. To eat This root is defective and is only conjugated in the conjugational tenses, moods, aorist, present participle, and before आर्धधातुक terminations beginning with any consonant except य्, and before the termination मर (क्मरच्). P. घसति. Imperf अघसत्. Imper. घसतु. Pot. घसेत्. P. F. घस्ता. F. घस्यति. C अघस्यत्. Aor. अघ-सत्. Pass. P. F. घस्ता. F. घस्यते. Des. जिघसति. P. P. घस्त.

- G. वृन्वा. Inf. घलुम्. घल्लत्. (a glutton).
- घिण्ण (घिणि) 1. A. ग्रहणे. To take. P. घिण्णते. Pf. जिघिण्णे. P. F. घिणिता. F. घिणिष्यते. C. अघिणिष्यत्. Aor. अघिणिष्ट. Ben. घिणिषीष्ट. Des. जिघिणिष्यते. Frequ. जेघिण्णते, जेघिण्णीति, जेघिण्णि.
- घु (घुद्) 1. A. गच्छे. To sound. P. घञ्जे. Pf. जुघुजे. P. F. घोडा. F. घोष्यते. C. अघोष्यत्. Aor. अघोष्ट. Ben. घोषीष्ट. Des. जुघुष्यते. Frequ. जोघुष्यते, जोघुषीति, जोघोति. P. P. घुत.
- घृ 1. A. परिवर्त्तने. To return; to exchange. P. घोटते. Pf. जुघुटे. P. F. घोडिता. F. घोडिष्यते. C. अघोडिष्यत्. Aor. अघुट्, अघोडिष्ट. Ben. घोडिषीष्ट. Des. जुघुटिष्यते, उघोडिष्यते. Frequ. जोघुट्यते, जोघुटीति, जोघोति.
- घृ 6. P. (घृत्वादिः) प्रतिघाते. To strike against. P. घृति. Pf. जुघोत्. 2nd sing. जुघुसि. P. F. घृतिता. F. घृतिष्यति. C. अघृतिष्यत्. Aor. अघुर्त्, Ben. घृत्वात्. Pass. घृज्यते. Aor. अघोदि.
- घृ (घृत्वादिः) 6. P. प्रतिघाते To strike against. P. घृति. Pf. जुघोत्. 2nd sing. जुघुसि. P. F. घृतिता. F. घृतिष्यति. Aor. अघुर्त्. Ben. घृत्वात्. Des. जुघुटिष्यति. Frequ. जोघुट्यते &c.
- घृ 6. P. घनने. To roll. P. घृति. Pf. जुघोन. P. F. घोडिता. F. घोडिष्यति. C. अघोडिष्यत्. Aor. अघोर्त्. B. घृत्वात्. Pass. घृज्यते. Aor. अघोणि.
- घृ 1 A. घनने. To roll; to whirl. P. घोजने. Pf. जुघुने. P. F. घोडिता. F. घोडिष्यते. Aor. अघोनिष्ट. Ben. घोडिषीष्ट. Caus. घोडिष्यति. A. अघुत्वात्. G. घुज्वा, घोडिवा.
- घृ (घृणि) 1. A. ग्रहणे. To take. P. घृज्जे. Pf. जुघुज्जे. P. F. घृणिता. F. घृणिष्यते. Aor. अघृणिष्ट. Ben. घृणिषीष्ट. Pass. घृज्यते. A. अघृणि.
- घृ 6. P. मानार्थद्वन्द्वोः. To frighten; to sound. P. घृति. Pf. जुघोत्. P. F. घोडिता. F. घोडिष्यति. C. अघोडिष्यत्. Aor. अघोर्त्. Ben. घृत्वात्. Des. जुघुटिष्यति, उघोडिष्यति. Frequ. जोघुट्यते, जोघुटीति, जोघोति.
- घृ 1. A. शान्तिपत्तने. To shine. P. घोडने. Pf. जुघुने. P. F. घोडिता. F. घोडिष्यते. Aor. अघोडिष्ट. Ben. घोडिषीष्ट. Des. जुघोडिष्यते, जुघुडिष्यते. Frequ. see the next root.

घुष (घुषि) 10. U. 1. P. विशन्ने. To proclaim; to announce. P. घोषयति-ते; घोषति. Pf घोषयाचकार-चक्रे &c; जुषोप. P. F. घोषयिता. घोषिता. F. घोषयिष्यति-ते; घोषिष्यति. Aor. अजुषयत्-त; अघुषत्, अघोषीत्. B. घोष्यात्, घोषयिषीष्ट; घुष्यात्. Des. जुघोषयिषति-ते; जुघुषिषति, जुघोषिषति. Frequ. of the first conj. see the above root. Pass. घोष्यते; घुष्यते. A. अघोषि. P. P. घोषित; घुष्ट, घुषित, घोषित. G. घोषयित्वा; घुषित्वा, घोषित्वा, उद्धेध्य, उद्धुध्य. Inf. घोषयितुम्; घोषितुम्.

घुष् (घुषि) 1. A. कान्तौ. To diffuse lustre. P. घुषते. Pf. जुघुषे. P. F. घुषिता. F. घुषिष्यते. C. अघुषिष्यत्. Aor. अघुषिष्ट B. घुषिषीष्ट. Pass. घुष्यते. A. अघुषि. Some think that this root ends in ष्; as:- घुषते &c.

घूर (घूरी) 4. A. हिंसाद्योहान्योः. To kill; to become old. P. घूर्यते. Pf. जुघूरे. P. F. घूरिता. F. घूरिष्यते. C. अघूरिष्यत्-त. Aor. अघूरिष्ट. B. घूरिषीष्ट. P. P. घूर्णे. G. घूरित्वा. Inf. घूरितुम्.

घूर्ण 1. A. भ्रमणे. To move to and fro; to whirl. P. घूर्णते. Pf. जुघूर्णे. P. F. घूर्णिता. F. घूर्णिष्यते. C. अघूर्णिष्यत्. Aor. अघूर्णिष्ट. B. घूर्णिषीष्ट. Caus. घूर्णयति-ते. A. अजुघूर्णत्-त. D. जुघूर्णिषते. Frequ. जोघूर्ण्यते, जोघूर्णीति, जोघूर्णिष्ट. Pass. घूर्ण्यते. A. अघूर्णि. P. P. घूर्णित. G. घूर्णित्वा. Inf. घूर्णितुम्.

घूर्ण 6. P. भ्रमणे. To roll; to whirl. P. घूर्णति. Pf. जुघूर्ण. 2nd sing. जुघूर्णिष. P. F. घूर्णिता. F. घूर्णिष्यति. C. अघूर्णिष्यत्. Aor. अघूर्णीत्. Ben. घूर्ण्यात्. Caus. घूर्णयति-ते. A. अजुघूर्णत्-त. Des. जुघूर्णिषति. Frequ. see the above root. Pass. घूर्ण्यते. Aor. अघूर्णि. P. P. घूर्णित. G. घूर्णित्वा. Inf. घूर्णितुम्.

घृ 1. P. सेचने. To sprinkle. P. घरति. Pf. जघार. 2nd sing. जघर्ष. P. F. घर्ता. F. घरिष्यति. Aor. अघार्षीत्. Ben. घ्रियात्. Des. जिघोर्षति. Frequ. जेघ्रीयते, जघर्षीति, जघर्षति &c. P. P. घृत.

घृ (छान्दसः) 3. P. क्षरणदीप्त्योः. To sprinkle; to shine. P. जिवर्ति. Pf. जघार. P. F. घर्ता. F. घरिष्यति. Aor. अघार्षीत्. Ben. घ्रियात्.

घृ 10. U. प्रक्षवणेछादने च. To sprinkle; to cover. P. घारयति-ते. Pf. घारयाचकार-चक्रे &c. P. F. वारयिता. F. वारयिष्यति-ते. Aor. अजीघरत्-त. Ben. वार्यात्, वारयिषीष्ट. Des. जिघारयिषति-ते. Pass. वार्यते. A. अघारि. P. P. वारित. G. वारयित्वा. Inf. वारयितुम्.

घृण् (घृण्) 8. U. क्षौ. To shine; to burn. P. घृणोति, घर्णोति, घृणते, घर्णते. Pf. जवर्ण, जघृणे. 2nd sing. जघर्णिष, जघृणिषे. P. F. घर्णिता. F. घर्णिष्यति-ते.

C. अवर्णिष्यन्-त्. Aor. अवर्णीत्, अवर्णिष्ट, अवृत् Ben. वृष्ट्यात्, वर्ण्यीष्ट
Caus. वर्णयति-ते. A. अवर्णयन्-त्, अवर्णीष्यन्-त्. Des. त्रिवर्णिष्यति-ते.
Frequ. जरीष्यते, जर्ण्वीति &c. Pass. वृष्यते. A. अवर्णि P. P. वृष्ट G.
वृणित्वा, वृत्वा, प्रवृष्य. Inf. वर्णितुम्.

घृण् (घृणि) 1. A. महणे. To take. P. घृणते. Pf. अघृण्ते. P. F. घृणिता.
F. घृणिष्यते. Aor. अघृणिष्ट. Ben. घृणिष्यात्. Pass. घृण्यते. A. अघृणि
घृष् (घृषु) 1. P. सघर्षे स्पर्धाया च. To grind; to rival. P. घर्षति. Pf. जघर्ष.
2nd sing. जवर्षिय. P. F. घर्षिता. F. घर्षिष्यति. C. सवर्षिष्यत्. Aor.
अवर्णीत्. Ben. घृष्यात्. Caus. घर्षयति-ते. A. अवर्णयन्-त्, अजीघृणन्-त्
Des. त्रिवर्णिष्यति. Frequ. जरीष्यते, जर्ण्वीति &c. Pass. वृष्यते. A.
अवर्णि. P. P. वृष्ट. G. घर्षित्वा, घृष्टा, सघृष्य. Inf. वर्णितुम्.

घ्रा 1. P. गन्धोपादाने To smell. P. जिघ्रति. Pf. जघ्री. 2nd sing. जघ्रिय,
जघ्राय. P. F. घ्राता. F. घ्रास्यति. C. अघ्रास्यत्. Aor. अघ्रात्, अघ्रासीत्.
Ben. घ्रेवात्, घ्रायान्. Caus. घ्रापयति-ते. A. अजिघ्रन्-त्, अजिघ्रिष्यन्-त्.
Des. जिघ्रासति. Frequ. जेघ्रीयते, जाघ्रेति, जाघ्राति. Pass. घ्रायते. A.
अघ्रायि. P. P. घ्रात, घ्राण. Ger. घ्रात्वा, विघ्राय. Inf. घ्रातुम्.

ड.

डु (डुङ्) 1. A. शब्दे. To sound. P. ड्वते. Pf. डुङ्वे P. F. डोता. F.
डोष्यते. C. अडोष्यत्. Aor. अडोष्ट. Ben. डोषीष्ट Caus. डव्यति-ते.
Aor. अड्वन्-त्. Des. डुङ्यते.

च.

चक् 1 A. तुष्टौ प्रतिवाते च. To be satisfied; to resist; to be afraid
of. P. चकते. Pf. चचके. P. F. चकिता. F. चकिष्यते. C. अवचिष्यत्.
Aor. अवचिष्ट. Ben. चकिषीष्ट. Caus. चाक्यति ते. A. अचीचकन्-त्, Des.
चिचकिषते. Frequ. चाचक्यते, चाचकीति, चाचकि. P. P. चरित G.
चकित्वा. Inf. चकितुम्.

चक् 1. P. (घटादिः) तुष्टौ To be satisfied. P. चकति. Pf. चचाक. P.
F. चकिता. F. चकिष्यति. C. अवचिष्यत्. Aor. अवचिन्, अवाचिन्. Ben.
चक्यात्. Caus. चकयति-ते. Aor. अचीचकन्-त्. Des. चिचकिषति. Frequ.
see the above root. Pass. चक्यते. A. अचाकि, अचाकि. P. P. चकित.
Ger चकित्वा. Inf. चकितुम्.

चक्ष् (चक्ष्) 2. P. दीप्तौ. To shine; to be prosperous. P. चक्षति.
3rd plu. चक्षन्ति. Imperf. 3rd sing. अवक्षन्-त्. 2nd sing. अवक्षा-
त्. Imper. 2nd sing. चक्षाधि द्वि. Pf. चक्षामाक्षार &c. P. F.
चक्षिता. F. चक्षिष्यति. Aor. अवक्षीन् Ben. चक्षात्यान्. Caus.

चक्रासयति-ते A अचक्रामन्-न्ते, अचीचक्रासन्-न्ते D चिक्रासिपति Pass
चक्रास्यते A अचक्राति P P चक्रासित G चक्रासित्वा, सचक्रास्य Inf
चक्रासितुम् .

चक्र 10 U व्यथने To suffer, to give pain P चक्रयति-ते. Pf चक्र्या
श्चकार-चक्रे &c P. F चक्रयिता I चक्रयिष्यति-ते Aor अचक्रयन्-न्त
Ben चक्रुः, चक्रयिषीष्ट P P चक्रित G चक्रयित्वा Inf चक्रयितुम् .

चक्ष (चक्षिद्) 2 A व्यक्ताया वाचि To tell, to speak P चक्षे Pf
चक्षे, चक्ष्या, चक्षौ, चक्ष्ये चक्षे P F क्ख्याता, क्क्षाता I क्ख्यास्यति ते
क्क्षस्यति, क्क्षास्यते C अक्क्षास्यत्-न्त, अक्क्षस्यत् त Aor. अक्क्ष्यत् त
अक्क्षसात्, अक्क्षस्त Ben क्ख्यायात् क्क्षयात्, क्ख्यासीष्ट, क्क्षायात्, क्क्षो-
यात्, क्क्षासीष्ट Caus क्ख्यापयति ते, क्क्षापयति ते A अक्क्षिष्यत् त अक्क्षि
क्क्षयत् Des क्ख्यासति ते frequ क्ख्यायते, क्क्ष्येति, क्ख्याति
Pass क्क्षयते, क्क्षाते A अक्क्ष्याथे अक्क्षायि P P क्क्ष्यात्, क्क्षात् G
क्क्ष्यात्वा, क्क्षात्वा, आक्क्ष्याय, आक्क्षाय Inf क्क्ष्यातुम्, क्क्षातुम् When it
means to leave, it does not substitute क्क्षा as समचक्षिष्ट

चक्र (चक्रि) (सौत्र) 1 P. भ्रान्तौ To roll P चक्रति Pf चक्र P F
चक्रिता I चक्रिष्यति Aor अचक्रत् Ben चक्र्यात् Pass चक्र्यते A.
अचक्रि

चञ्च (चञ्चु) 1 P गतौ To go, to jump P चञ्चति Pf चञ्च P F
चञ्चिता I चञ्चिष्यति Aor अचञ्चात् B चञ्च्या Des चिचञ्चिपति Pass
चञ्च्यते A अचञ्चि

चट (चट्टे) 1 P वर्षाक्षरणयो To break off to rain P चटति Pf चचाट
P F चन्तिता F चटिष्यति C अचटिष्यत् Aor अचटीत् Ben चट्यात्
Caus चाटयति-ते A अचीचटन्-न्त Des चिचटिपति frequ चाचटते,
चाचरीति चाचटि Pass चट्यते A अचाटि P P चटित G चटित्वा
Inf चटितुम् .

चट 10 U भेदने To kill, to injure, to break P चाटयति-ते. Pf
चाटयाश्चकार चके &c P I चाटयिता F चाटयिष्यति ते Aor अचीचटन्-न्त
Ben चाट्यान्, चाटयिषीष्ट Des चिचाटयिपति ते Pass चाटयते A अचाटि
P P चाटित G चाटयित्वा Inf चाटयितुम्

चण 1 P (घणदि) दान शब्दे च To give, to sound P चणति Pf
चचाण P I चणिता I चणिष्यति C अचणिष्यत् Aor अचणीत्, अचा
णीत् Ben चण्यात् Caus चणयति ते A अचीचणन्-न्त Des चिचणिपति
frequ चचण्यते, चण्यते चचणात्, चचाण &c Pass चण्यते A
अचणि, अचाणि P P चणित G चणित्वा Inf चणितुम्

चण्ड (चण्) 1 A बोधे To be angry P चण्ते If चचण्डे P F
चण्तिता I चण्डिष्यत् C चण्डिष्यत् Aor अचाण्ड Ben चण्डीष्ट Des
चिचण्पति frequ see the next root P is चण्यते A अचाण्ड

घट् (घटि) 10 U. 1. P. रोषणे. To be angry. P. चण्डयति-ते; चण्टति. Pf. चण्डयाचकार-चके &c. चण्ण. P. F. चण्डयिता; चण्डिता. F. चण्डयिष्यति-ते; चण्डयिष्यति. Aor. अचण्डत्-त; अचण्डीत्. Ben. चण्ड्यात्, चण्डयिषीष्ट; चण्ड्यात्. Des. चिचण्डयिषति-ते; चिचण्डयिषति. Frequ. of the first conj. चानण्डते, चाचण्डीति, चाचण्डि. Pass. चण्ड्यते. A. अचण्डि P. P. चण्डित. G. चण्डयिष्या; चण्डिता. Inf. चण्डयितुम्; चण्डितुम्.

चद् (चते) 1. U. याचने. To beg. P. चतति-ते. Pf. चचात्, चेते. P. F. चतिता. F. चतिष्यति ते. C. अचतिष्यत्-त. Aor. अचतीत्, अचतिष्ट. Ben. चत्यात्, चलिषीष्ट. Caus. चातयति-ते. A. अचीचत्-त. D. चिचतिषति-ते. Frequ. चाचयते, चाचतीति, चाचति.

चद् (चदे) 1. U. याचने. To beg. The forms of this root are like those of the above root with the difference of द् for त्.

चन् 1. P. (घटादिः) हिंसायाम्. To kill. P. चनति. Pf. चचान. P. F. चीनता. F. चनिष्यति. C. अचनिष्यत्. Aor. अचनीत्, अचानीत्. Ben. चन्यात्. Caus. चनयति-ते. A. अचीचनत्-त. Des. चिचनिषति. Frequ. चन्यते, चचनीते, चचनीति, चचनीति, चचन्ति. Pass. चन्यते. A. अचनि, अचानि. P. P. चनित. Ger. चनेत्ता. Inf. चनितुम्.

चन् 10. U. 1. P. श्रुतौपहृत्तयोः. To believe; to kill. P. चानयति-ते; चनति. Pf. चानयाचकार-चके &c; चचान. P. F. चानयिता; चनिता. F. चानयिष्यति ते; चानिष्यति- Aor. अचीचनत्-त; अचनीत्, अचानीत्. Ben. चान्यात्, चानयिषीष्ट; चन्यात्.

चन्द् (चदि) 1. P. आन्हादे दीप्तौ च. To be glad; to shine. P. चन्दति. Pf. चचन्द. P. F. चन्दिता F. चन्दिष्यति. C. अचन्दिष्यत्. Aor. अचन्दीत्. Ben. चन्यात्. Caus. चन्दयति-ते. A. अचचन्दत्-त. Des. चिचन्दिषति. Frequ. चाचन्दते, चाचन्दीति, चाचन्ति. Pass. चन्दते. Aor. अचन्दि. P. P. चन्दित. Ger. चन्दिता. Inf. चन्दितुम्.

चप् 1. P. सान्त्वने. To appease; to console. P. चपति. Pf. चचाप. P. F. चपिता. F. चपिष्यति. C. अचपिष्यत्. Aor. अचपीत्, अचपीत्. Ben. चप्यात्. Caus. चापयति-ते Aor. अचीचपत्-त. Des. चिचपिषति. Frequ. चाचप्यते, चाचपीति, चाचपि. Pass. चप्यते. Aor. अचापि. P. P. चपित. Ger. चपिष्या. Inf. चपितुम्.

चप 10. U. परिष्कारे. To grind. P. चपयति-ते Pf. चपयाचकार-चके. P. F. चपयिता. F. चपयिष्यति-ते Aor. अचीचपत्-त. Ben. चप्यात्, चपयिषीष्ट.

चम् (चमु) 1. P. अग्ने. To eat; with आ, to sip. P. चमति. (आचामति.) Pf. चचाम. 2nd sing. चमिष. P. F. चमिता. F. चमिष्यति. C. अचमिष्यत्. Aor. अचमीत्. Ben. चम्यात्. Caus. चामयति. A. अचीचमत्. Des. चिचमिषति. Frequ. चचम्यते, चचम्यते, चचमीति, चचमीति,

चक्षति, चक्षति Pass चक्ष्यते A अक्षामि P P चान्त G चक्षिष्या,
चान्त्या आचक्ष्य Inf चक्षितुम्

चम् (चमु) (छादय) 5 P भक्षणे To eat P चक्षोति Pf चक्षाम
P F चक्षिता F चक्षिष्यति Aor अचक्षीत् B चक्ष्यात्

चम् (चपि) 10 U 1 P गतौ To go P चम्पयति ते चम्पति Pf
चम्पयाश्चकार चक्र &c चम्प्य P F चम्पयिता, चम्पिता F चम्पयिष्यति
ते चम्पिष्यति Aor अचम्पत् त अचम्पीत् Ben चम्प्यात्, चम्पयिषीष्ट,
चम्प्यात्

चम् 1 P गतौ To go P चम्बति Pf चचम्ब्य P F चम्बिता F चम्बि
ष्यति Aor अचम्बीत् Ben चम्ब्यात्

चम् 1 A गतौ To go P चयते Pf चये P F चयिता F चयिष्यते C
अचयिष्यत् Aor अचयिष्ट Ben चयिषीष्ट Des चिचयिषते Frequ
चाचय्यते, चाचयीषि चाचति Pass चय्यते A अचायि

चम् 1 P गतौ To go to walk P चरति Pf चचार 2nd sing
चेरिष P F चरिता F चरिष्यति C अचरिष्यत् Aor अचारीत् Ben
चर्यात् Caus चारयति ते A अचीचरत् त D चिचरिषति Frequ
चभ्रयते चच्यते चचुरीति चचुरीति चचूर्ति चचूर्ति Pass चर्यते A अचारि
P P चरित G चरित्वा सचर्य Inf चरितुम् Pot P चर्य, आचार्य

चम् 10 U सशये To doubt } P चारयति ते Pf चारयाश्चकार चके
चम् with वि असशये To think } P चारयति ते Pf चारयाश्चकार चके
&c P F चारयिता F चारयिष्यति Aor अचीचरत् त Ben
चार्यात् चारयिषीष्ट Des चिचारयिषति Pass चार्यते A अचारि P
P चारित G चारित्वा, सचार्य Inf चारयितुम्

चरण 11 P गतौ To go P चरण्यति Pf चरणाश्चकार &c P F च
णिता F चरणिष्यति Aor अचरणीत् B चरण्यात्.

चर्च 1 P परिभाषणार्हसातजमेयु To discuss to condemn to censure
P चक्षति Pf चचच 2nd sing चचचिष P F चर्चिता F चर्चि
ष्यति C अचर्चिष्यत् Aor अचर्चात् Ben चर्च्यात् Caus चर्चयति ते
A अचचर्चत् त Des चिचर्चिषति Frequ चाचर्च्यते चाचर्चीति
चाचर्चि Pass चर्च्यते A अचर्चि P P चर्चित G चर्चित्वा Inf
चर्चितुम्

चर्च 10 U अध्ययने To peruse to study P चर्चयति ते Pf चर्चया
श्चकार चके &c P F चर्चयिता F चर्चयिष्यति ते Aor अचचर्चत् त
Ben चर्च्यात् चर्चयिषीष्ट Des चिचर्चयिषति ते Pass चर्च्यते Aor
अचर्चि P P चर्चित G चर्चयित्वा, सचर्च्य Inf चर्चयितुम्

चर् 1. P. गतौ. To go; to move. P. चरति. Pf. चचर्. P. F. चरिता. F. चरिष्यति. Aor. अचरत्. B. चर्यात्.

चर्व 1. P. अदने. To eat. P. चर्वति. Pf. चचर्व. P. F. चर्विता. F. चर्विष्यति. C. अचर्विष्यत्. Aor. अचर्वत्. B. चर्व्यात्. Des. चिचर्विषति. Frequ. चाचर्व्यते, चाचर्वीति, चाचर्ति.

चर्व 10. U. मक्षणे. To eat; to chew. P. चर्वयति-ते. Pf. चर्वयामकार-चके &c. P. F. चर्वयिता. F. चर्वयिष्यति-ते. Aor. अचर्वयत्-त. Ben. चर्व्यात्, चर्वयिषीष्ट. Des. चिचर्वयिषति-ते. Pass. चर्यते. Aor. अचर्वि. P. P. चर्वित. G. चर्वयित्वा. Inf. चर्वयितुम्.

चल् (पटादिः) 1. P. कम्पने. To shake. P. चलति. Pf. च्चाल. 2nd sing. चेलिथ. P. F. चलिता. F. चलिष्यति. C. अचलिष्यत्. Aor. अचालीत्. Ben. चल्यात्. Caus. चलयति, (चालयति changes.) A. अचीचलत्. Des. विचलिषति. Frequ. आचल्यते, आचलीति, आचलति. Pass. चल्यते. A. अचालि P. P. चलित. G. चलित्वा. Inf. चलितुम्.

चल् 6. P. विलसने. To play; to amuse oneself. The forms of this root are like those of the above root, except the causal form, which is चालयति only.

चल् 10. U. मृतौ. To foster; to cherish. P. चालयति-ते. Pf. चालयामकार-चके &c. P. F. चालयिता. F. चालयिष्यति-ते. Aor. अचीचलत्-त. Ben. चाल्यात्, चालयिषीष्ट. Des. चिचालयिषति-ते. Pass. चास्यते. A. अचालि. P. P. चालित. G. चालयित्वा, मृचाल्य. Inf. चालयितुम्.

चप् 1. U. मक्षणे. To eat. P. चपति-ते. Pf. चचाप, चेपे. P. F. चपिता. F. चपिष्यति-ते. C. अचपिष्यत्-त. Aor. अचपीत्, अचापीत्, अचपिष्ट. Ben. चप्यात्, चपिषीष्ट. Des. चिचपिषति-ते. Frequ. आचप्यते, आचपीति, आचपि.

चह् 1. P. परिकल्प्ने (दम्मे शाब्देच.) To be wicked; to be proud; to cheat. P. चहति. Pf. चचाह. P. F. चहिता. F. चहिष्यति. Aor. अचहीत्. Ben. चहात्. Des. चिचहिषति. Frequ. आचह्यते, आचाहि &c.

चह् 10. U. परिकल्प्ने (दम्मे शाब्देच.) To be wicked; to be proud; to cheat. P. चहयति-ते. Pf. चहयामकार-चके &c. P. F. चहयिता. F. चहयिष्यति-ते. Aor. अचचहत्-त. Ben. चहात्, चहयिषीष्ट.

चह् (पटादिः) 10. U. परिकल्प्ने. To cheat. The forms of this root are like those of the above root, except those of the Aorist which are अचहत्-त.

चाय् (चायु) 1. U. पूजानिश्चामनयोः. To worship; to discern. P. चायति-ते. Pt. चचाय, चचाये. 2nd sing. च्चायिथ, च्चायिथे. Pf. चायिता. F. चायिष्यति-ते. C. अचायिष्यत्-त. Aor. अचायीत्, अचायिष्ट. B. चाप्यात्,

चायिपीठ. Caus. चाययति-ते. A. अचायत्-त. D. चिवायिपति ते. Frequ. चेकीयते, चेकीयति, चेकेति. Pass. चाप्यते. A. अचायि. P. P. चायित (P. P. of causal अपचित or अपचायित). G. चायित्वा, निचाय्य, Inf. चायितुम्.

चि (चिन्) 5. U. चयने. To collect. P. चिनोति, चिनुते. 3rd plu चिन्वन्ति, चिन्वते. 1st dual. चिनुवः, चिन्वः, चिनुवहे, चिन्वहे, plural. चिनुमः, चिन्मः, चिनुमहे, चिन्महे. Imperf. 1st sing. अचिन्वम् अचिन्वि. dual. अचिनुव, अचिन्व, अचिनुवहि, अचिन्वहि, plural. अचिनुम, अचिन्म, अचिनुमहि, अचिन्महि 3rd plu. अचिन्वन्, अचिन्वत. Imper. 1st sing. चिनवानि, चिन्वे, dual चिनवाव, चिनवावहे. plural. चिनवाम, चिनवामहे. 2nd sing. चिनु, चिनुष्व. 3rd plu. चिन्वन्तु, चिन्वताम्. Pot. 1st sing. चिनुयाम्, चिन्वीय. 3rd plu. चिनुयुः, चिन्वीरन्. Pf. चिचाय. चिकाय, चिच्ये, चिस्ये. 2nd sing. चिचयिथ, चिचेथ, चिकयिथ, चिकेथ, चिच्यिषे, चिक्विषे. P. F. चेता. F. चेप्यति-ते. C. अपेच्यत्-त. Aor. अचेपीत्, अचेष्ट. Ben. चीयात्, चेपीष्ट. Caus. चाययति-ते; चापयति-ते. A. अचीचयत्-त, अचीचत्-त. D. चिचीपति-ते, चिकीपति-ते. Frequ. चेचीयते, चेकीयते, चेचयीति, चेरीयति, चेचेति, चेकेति. Pass. चीयते, A. अचायि. P. P. चित. G. चित्वा, स-चित्य. Inf. चेतुम्.

चि (चिञ्) 10. U. चयने. To collect. P. चपयति-ते, चययति ते. Pf. चपयाश्चकार-चके &c. चययाश्चकार-चके &c. P. F. चपयिता, चययिता F. चपयिष्यति-ते, चययिष्यति-ते. Aor. अचीचपत्-त, अचीचयत्-त. Ben. चप्यात्, चपयिपीष्ट, चय्यात्, चययिपीष्ट. Des. चिचपयिपति-ते, चिचयिपति ते. P. P. चपित, चयित. G. चपयित्वा, चययित्वा. Inf. चपयितुम्; चययितुम्. This root belongs to the 1st conjugation also; then it is U. चयति-ते.

चिक् 10. U. व्यथने. To give pain. P. चिक्वयति-ते. Pf. चिक्वाश्चकार-चके &c. P. F. चिक्वयिता. F. चिक्वयिष्यति-ते. Aor. अचिचिक्वत्-त. Ben. चिक्वात्, चिक्वयिपीष्ट. Des. चिचिक्विपति-ते.

चिद् 1. P. परप्रेष्ये. To send out. P. चेटति. Pf. चिचेष्ट. P. F. चेटिता. F. चेटिष्यति. Aor. अचेटीत्. B. चिव्यात्. Caus. चेटयति-ते. A. अची चिट्-त. Pass. चिच्यते A. अचेष्टि.

चिद् 10. U. परप्रेष्ये. To send out. P. चेटयति ते. Pf. चेटयाश्चकार चके &c. P. F. चेटयिता. F. चेटयिष्यति ते. Aor. अचीचिट्-त. Ben. चेट्यात्, चेटयिपीष्ट. Des. चिचेष्टयिपति-ते.

चिद् (चिती) सज्ञाने. 1. P. To notice; to understand. P. चेतति Pf. चिचेत् 2nd sing. चिचेतिथ P. F. चेतिता. F. चेतिष्यति. C. अचेतिष्यत्.

- Aor. अचेतीत्. B' चिन्त्यात्, Caus. चेतयति-न्ते. A. अर्चाचित्-त्. Des. चिचितिपति, चिचेतिपति Frequ. चेचित्यते, चेचितीति, चेचेत्ति. Pass. चित्यते. A. अचेति. P. P. चित्त. G. चितित्वा, चेतित्वा. Inf. चेतितुम्.
- चिन् 10. A. सचेतने. To think; to perceive; to see; to regain consciousness. P. चेतयते. Pf. चेतयाद्यके &c. P. F. चेतयिता. F. चेतयिष्यति-न्ते. Aor. अर्चाचिन्त. Ben. चेतयिषीष्ट. Des. चिचेतयिष्यते. Pass. चेत्यते. A. अचेति. P. P. चेतित. G. चेतयित्वा. Inf. चेतयितुम्.
- चिन् 10. U. चित्रकरणे, अद्भुतदर्शने च. To paint; to show anything wonderful. P. चित्रयति-न्ते. Pf. चित्रयाद्यकार-चके &c. P. F. चित्रयिता. F. चित्रयिष्यति-न्ते. Aor. अचिचित्र-त्. Ben. चिन्त्यात्, चित्रयिषीष्ट. Des. चिचित्रयिष्यति-न्ते. Pass. चिन्त्यते. A. अचिन्ति. P. P. चित्रित. G. चित्रयित्वा. Inf. चित्रयितुम्.
- चिन्त् (चिति) 10. U. 1. P. स्मृत्याम्. To remember. P. चिन्तयति-न्ते. चिन्तति. Pf. चिन्तयाद्यकार-चके &c; चिचिन्त. P. F. चिन्तयिता; चिन्तिता; F. चिन्तयिष्यति-न्ते; चिन्तिष्यति. Aor. अचिचिन्त-त्; अचिन्तीत्. Ben. चिन्त्यात्, चिन्तयिषीष्ट; चिन्त्यात्. Des. चिचिन्तयिष्यति-न्ते; चिचिन्तिपति. Frequ. of the first conj. चेचिन्त्यते, चेचिन्तीति, चेचिन्ति. Pass. चिन्त्यते. A. अचिन्ति. P. P. चिन्तित. G. चिन्तयित्वा, चिन्तित्वा, संचिन्त्य. Inf. चिन्तयितुम्, चिन्तितुम्.
- चिरे 5. P. (छन्दसः) हिंसायाम्. To kill. P. चिरिणोति. P. चिरिराय. P. F. चिरयिता. F. चिरयिष्यति. Aor. अचिरायीत्. B. चिरीयात्.
- चिह् 6. P. यस्ने. To dress. P. चिलति. Pf. चिवेल. P. F. चेलिता. F. चेलिष्यति. Aor. अचेद्यीत्. B. चिन्त्यात्.
- चिह् 1. P. शीदित्ये. To become loose. P. चिरति. Pf. चिचिह्. P. F. चिह्विता. F. चिह्विष्यति. Aor. अचिह्वीत्. B. चिह्व्यात्.
- चिह् 10. U. (गौः) लक्षणे. To mark. P. चिह्वयति-न्ते. P. चिह्वयाद्यकार-चके &c. P. F. चिह्वयिता. F. चिह्वयिष्यति-न्ते. Aor. अचिचिह्व-त्. Ben. चिह्व्यात्, चिह्वयिषीष्ट. Des. चिचिह्वयिष्यति-न्ते.
- चीह् 10. U. 1. P. आमर्षणे. To suffer. P. चीकयति-न्ते; चीकनि. Pf. चीकयाद्यकार-चके; &c. चिचीक. P. F. चीकयिता; चीकिता. F. चीकयिष्यति-न्ते; चीकिष्यति. Aor. अर्चाचिक-त्; अचीकीत्. B. चीक्यात्, चीकयिषीष्ट; चीम्यात्.
- चीम् (चीम्) 1. A. कथने. To praise. P. चीमते. Pf. चिचीमे. P. F. चीमिता. F. चीमिष्यते. C. अचीमिष्यत. Aor. अचीमिष्ट. Ben. चीमिषीष्ट. Caus. चीमयति-न्ते. A. अर्चाचीम-त्.
- चीज (चीज्) 1. U. जागृतवदरणयोः. To take; to wear. P. चीजति-न्ते. Pf. चिर्जीजने. P. F. चीजिता. F. चीजयिष्यति-न्ते. Aor. अर्चाजीज्, अचीजिष्ट.

B चीव्यात्, चीविपीठ Des चिचीविति ते Frequ चीचीव्यते Caus चीवयति-ते A अचिचीवत् त

चीव् 10 U भाषाया दीप्तौ च To speak to shine P चीवयति ते Pf चीवयाप्तकार चक्रे &c P F चीवयिता F चीवयिष्यति-ते Aor अचीचवत्-त Ben चीव्यात्, चीवयिपीठ

बुद् 10 U व्यथने To suffer pain P बुद्ध्यति ते Pf बुद्ध्ययाप्तकार चक्रे &c P F बुद्ध्यिता F बुद्ध्यिष्यति ते C अबुद्ध्यव्यत्-त Aor अबुद्ध्यवत्-त B बुद्ध्यपात्, बुद्ध्यिपीठ

बुध्य् 1 P अभिषवे To bathe, to churn to distil (wine) to press P बुध्यति Pf बुध्यच्च P F बुध्यता F बुध्यिष्यति Aor अबुध्यत् B बुध्य्यात् Des बुध्यिष्यति Frequ. चोबुध्यते, चोबुध्यीत चोचोति

बुद् (कृदादि) 6 P छेदने To cut P बुदति Pf बुचोद P F बुदिता F बुदियति Aor अबुदीत् B बुदपात् Frequ चोबुध्यते चोचोदि &c

बुद् 10 U (छेदने) To cut P चोटयति ते Pf चोटयाप्तकार-चक्रे &c P F चोटयिता F चोटयिष्यति ते Aor. अबुचुत्-त B चोव्यात् चोटयिपीठ

बुद् 10 U अल्पीभावे To become small or lower or shallow as a river बुद्ध्यति ते Pf बुद्ध्ययाप्तकार चक्रे &c P F बुद्ध्यिता F बुद्ध्यति-ते Aor अबुचुदत्-त Ben बुद्ध्यत्, बुद्ध्यिपीठ

बुद् (कृदादि) 6 P सवरणे To conceal P बुदति Pf बुचोद P F बुदिता F बुदियति C अबुदियत् Aor अबुदीत् Ben बुद्यात् Frequ चोबुध्यते, चोबुडीति, चोचोदि &c

बुद् 1 P भावकरणे To hint ones meaning P बुद्ध्यति Pf बुद्ध्य P F बुद्ध्यिता F बुद्ध्यिष्यति Aor अबुद्ध्यत् Ben बुद्ध्यत् Des बुद्ध्यिष्यति

बुण्ड (बुदि) 10 U 1 P छेदने To cut P बुण्डयति-ते, बुण्डति Pf बुण्डयाप्तकार-चक्रे &c बुचुण्ड P F बुण्डयिता बुण्डिता F बुण्डयिष्यति-ते बुण्डियति Aor अबुचुण्डत्-त अबुण्डीत् Ben बुण्ड्यात्, बुण्डयिपीठ, बुण्ड्यात्

बुण्ड (बुदि) 1 P अल्पीभावे To become less P बुण्डति Pf बुचुण्ड P F बुण्डिता F बुण्डियति Aor अबुण्डीत् Ben बुण्ड्यात्

बुण्ड (बुदि) 10 U 1 P छेदने To cut P बुण्डयति ते बुण्डति Pf बुण्डयाप्तकार चक्रे &c बुचुण्ड P F बुण्डयिता बुण्डिता F बुण्डयिष्यति ते बुण्डियति Aor अबुचुण्डत्-त अबुण्डीत Ben बुण्ड्यात् बुण्डयिपीठ बुण्ड्यात्

बुद् 10 U संचोदने To drive P चोदयति ते Pf चोदयाप्तकार चक्रे &c P F चोदयिता F चोदयिष्यति-ते C अचोदयिष्यत्-त Aor अचूचुदत्-त Ben चोद्याव चोदयिपीठ D चूचोदयिष्यति ते P₁ss. चोद्यत A अचोदि P P चोदित G चोदयिष्य सचाश् Inf चोदयितुम्

बुप् 1 P मन्दया गतौ To move slowly P चोपति Pf चुचोप P F चोपिता F चोपिष्यति C अचोपिष्यत् Aor अचोपीत् B चुप्यात्

- D. चुचुषिपति, चुचोषिपति. Frequ. चोचुष्यते, चोचुषीति, चोचोसि. Caus. चोषयति-ते. A. अचुचुषत्-त. Pass. चुष्यते A. अचोषि. P. P. चुषित. G. चुषित्वा. Inf. चोषितुम्.
- चुम् (चुवि) 1. P. चननसयोगे. To kiss. P. चुम्बति. Pf. चुचुम्ब. P. F. चुम्बिता. F. चुम्बिष्यति. C. अचुम्बिष्यत्. Aor. अचुम्बीत्. B. चुम्ब्यात्. Caus. चुम्बयति-ते. A. अनुचुम्बत्-त. D. चुचुम्बिपति. Frequ. चोचुम्ब्यते, चोचुम्बीति, चोचुम्सि. Pass. चुम्ब्यते. A. अचुम्बि. P. P. चुम्बित. G. चुम्बित्वा, परिचुम्ब्य. Inf. चुम्बितुम्.
- चुम् (चुवि) 10. U. 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. चुम्बयति-ते; चुम्बति. Pf. चुम्बयाद्यकार-चक्रे &c. चुचुम्ब. P. F. चुम्बयिता; चुम्बिता. F. चुम्बयिष्यति-ते; चुम्बिष्यति. Aor. अचुचुम्बन्-न; अचुम्बीत्. Ben. चुम्ब्यात्, चुम्बयिषीष्ट; चुम्ब्यात्.
- चुर 10. U. स्तेने. To steal. P. चोरयति-ते. Pf. चोरयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. चोरयिता. F. चोरयिष्यति-ते. Aor. अचुचुरत्-त. Ben. चोर्यात्, चोरयिषीष्ट. D. चुचोरयिपति-ते. Pass. चोर्यते. A. अचोरि. P. P. चोरित. G. चोरित्वा, संचोय. Inf. चोरयितुम्.
- चुराण् 11. P. चौर्ये. To steal. P. चुरयति. Pf. चुरणाद्यकार &c. P. F. चुरयिता. F. चुरयिष्यति. Aor. अचुरणीत्. B. चुरण्यात्.
- चुल् 10. U. समुच्छाये. To raise; to elevate. P. चोलयति-ते. Pf. चोलयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. चोलयिता. F. चोलयिष्यति-ते. C. अचोलयिष्यत्-त. Aor. अचुचुलत्-त. Ben. चोल्यात्, चोलयिषीष्ट. Des. चुचोलयिपति-ने.
- चुलुम् 1. P. लोभे. To covet. P. चुलुम्पति. Pf. चुलुम्पाद्यकार &c. P. F. चुलुम्पिता. F. चुलुम्पिष्यति. Aor. अचुलुम्पीत्. B. चुलुम्प्यात्.
- चुद् 1. P. भावकरणे. To manifest one's meaning. P. चुजति. Pf. चुचुज. P. F. चुजिता. F. चुजिष्यति. Aor. अचुज्जीत्. B. चुज्यात्.
- चूर् (चूरी) 4. A. दाहे. To burn. P. चूर्यते. Pf. चुचूरे. P. F. चूरिता. F. चूरिष्यते. C. अचूरिष्यत्. Aor. अचूरिष्ट. Ben. चूरिषीष्ट. Caus. चूरयति-ते. A. अचुचूरत्-त. Des. चुचूरिपति. Frequ. चोचूर्यते, चोचूरीति, चोचूर्नि. Pass. चूर्यते. A. अचूरि. P. P. चूर्ण. G. चूरिता. Inf. चूर्तितुम्.
- चूर्णं 10. U. प्रेरणे. To drive; to reduce to powder. P. चूर्णयति-ते. Pf. चूर्णयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. चूर्णयिता. F. चूर्णयिष्यति-ते. Aor. अचुचूर्णन्-न. Ben. चूर्ण्यात्, चूर्णयिषीष्ट. Des. चुचूर्णयिपति-ने. Pass. चूर्ण्यते. A. अचूर्णि. P. P. चूर्णित. G. चूर्णित्वा, संचूर्ण्य. Inf. चूर्णयितुम्.
- चूर्णं 10. U. संकोचने. To contract. The forms of this root are like those of the above root.
- चूर् 1. P. पाने. To drink. P. चूयति. Pf. चुचूर्. P. F. चूयिता. F. चूयिष्यति. C. अचूयिष्यत्. Aor. अचूयिष्ट. Ben. चूयन्. Caus. चूययति-ते. Aor. अचुचूयत्-त. Des. चुचूयिपति. Frequ. चोचूयते, चोचूरीति, चोचूर्ति. Pass. चूयते. A. अचूयि. P. P. चूयित. G. चूयित्वा. Inf. चूयितुम्.

चृत् (चृती) 6. P. हिंसाग्रन्थनयोः. To kill; to hurt; to connect together. P. चृन्तति. Pf. चर्चर्त. 2nd sing. चर्चर्तिय. P. F. चर्चिता. F. चर्चिष्यति, चर्त्स्यति. C. अचर्चिष्यत्, अचर्त्स्यत्. Aor. अचर्त्तीत्. B. चृत्वात्. Caus. चर्तयति-ते. A. अचीचृत्-त्, अचचर्त्-त्. Des. चिचर्त्तिपति, चिचृत्सति. Frequ. चरीचृल्यते, चर्चर्ति, चर्चर्तीति &c. Pass. चृलते. A. अचर्त्ति. P. P. चृत्त. G. चर्त्तित्वा. Inf. चर्त्तितुम्.

चृप् 10. U. 1. P. संदीपने. To excite; to light. P. चर्पयति-ते; चर्पति. Pf. चर्पयाश्चकार-चक्रे &c; चर्चर्प. P. F. चर्पयिता; चर्पिता. F. चर्पयिष्यति-ते; चर्पिष्यति. Aor. अचीचृप्-त्, अचचर्प्-त्; अचर्पात्. Ben. चर्पात्, चर्पयिषीष्ट; चृप्यात्.

चेल (चेल्) 1. P. चलने. To shake; to tremble. P. चेलति. Pf. चिदेल. P. F. चेलिता. F. चेलिष्यति. Aor. अचेलीत्. B. चेल्यात्. Caus. चेलयति-ते. A. अचिचेलत्-त्. Des. चिचेलिपति.

चेष्ट 1. A. चेष्टायाम्. To act; to be busy. P. चेष्टते. Pf. चिचेष्टे. P. F. चेष्टिता. F. चेष्टिष्यते. C. अचेष्टिष्यत्. Aor. अचेष्टिष्ट. Ben. चेष्टिषीष्ट. Caus. चेष्टयति. A. अचिचेष्टत्, अचचेष्टत्. Des. चिचेष्टिपते. Frequ. चेचेष्टपते, चेचेष्टीति, चेचेष्टि. Pass. चेष्टपते. A. अचेष्टि. P. P. चेष्टित. G. चेष्टित्वा. Inf. चेष्टितुम्.

च्यु (च्युङ्) 1. A. गतौ. To go. P. च्यवते. Pf. चुच्युवे. P. F. च्योता. F. च्योध्यते. C. अच्योध्यत्. Aor. अच्योष्ट. B. च्योषीष्ट. Caus. च्यावयति-ते. A. अचुच्यवत्-त्, अचिच्यवत्-त्. Des. (causal) चिच्यावयिषति-ते, चुच्यावयिषति-ते. D. (simple) चुच्यूपते. Frequ. चोच्युयते, चोच्यदीति, चोच्योति. Pass. च्युयते. A. अच्यावि. P. P. च्युत. G. च्युत्वा, प्रच्युत्य. Inf. च्युतुम्.

च्यु 10. U. सहने हसने च. To endure; to laugh. P. च्यावयति-ते. Pf. च्यावयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. च्यावयिता. F. च्यावयिष्यति-ते. Aor. अचिच्यवत्-त्. Ben. च्याव्यात्, च्यावयिषीष्ट. Des. चिच्यावयिषति-ते.

च्युत् (च्युतिर्) 1. P. आसेचने. To flow; to trickle. P. च्योतति. Pf. चुच्योत. 2nd sing. चुच्योतिय. P. F. च्योतिता. F. च्योतिष्यति. C. अच्योतिष्यत्. Aor. अच्युतत्, अच्योतीत्. Ben. च्युत्यात्. Caus. च्योतयति-ते. A. अनुच्युतत्-त्. Des. चुच्योतिपति, चुच्युतिपति. Frequ. चोच्युत्यते, चोच्युतीति, चोच्योति. Pass. च्युत्यते. A. अच्योति. P. P. च्युतिष्ठ, च्युतित. G. च्योतित्वा, च्युतित्वा. Inf. च्योतितुम्.

चुम् 10. U. सहने हमने च. To endure; to laugh. P. च्योमयति-ते. Pf. च्योमयायकार-चके &c. P. F. च्योमयिता. F. च्योमयिष्यति ते. Aor. वचु-च्युसन्-त. Ben. च्योसात्, च्योमयिषीष्ट.

छ.

छद् 1. U. आच्छादने. To cover; to conceal. P. छदति-ते. Pf. चच्छाद्, चच्छदे. 2nd sing. चच्छदिय, चच्छदिये. P. F. छदिता. F. छदिष्यति-ते. C. अच्छदियन्-त. Aor. अच्छदीत्, अच्छादीत्, अच्छदित. Ben. छ्यात्, छदिषीष्ट. Caus. छादयति-ते. A. अविच्छदन्-त. D. विच्छदियति-ते. Frequ. चाच्छदये, चाच्छदीति, चाच्छति. Pass. छयते. A. अच्छादि. P. P. छन्न. G. छदिता, आच्छद्य. Inf. छदितुम्.

छद् 10. U. आच्छादने. To close; to conceal; to cover. P. छादयति-ते. Pf. छादयायकार चके &c. P. F. छादयिता. F. छादयिष्यति-ते. Aor. अविच्छदन्-त. Ben. छायात्, छादयिषीष्ट. D. विच्छादियति-ते. Pass. छायते. A. अच्छादि. P. P. छन्न, छादित. G. छादयिता, प्रच्छाद्य. Inf. छादयितुम्. When it means 'to brave; to be strong,' its forms are छदयति-ते Pf. छदयायकार-चके &c.

छद् (अदन्तः) 10. U. अपगारणे. To conceal; to cover. P. छदयति-ते. Pf. छदयायकार चके &c. P. F. छदयिता. F. छदयिष्यति ते. Aor. अचच्छदन्-त. Ben. छ्यात्, छदयिषीष्ट.

छन्द (छदि) 10. U. 1. P. मारणे. To cover. P. छन्दयति-ते; छन्दति. Pf. छन्दयायकार-चके &c. चच्छन्द. P. F. छन्दयिता; छन्दिता. F. छन्दयिष्यति ते, छन्दियति. C. अच्छन्दियन्-त; अछन्दियन्-त. Aor. अचच्छन्दन्-त; अच्छन्दीत्. Ben. छ्यात्, छन्दयिषीष्ट. D. विच्छन्दियति ते; विच्छन्दियति. Frequ. of the first conj. चाच्छन्दये, चाच्छन्दीति, चाच्छन्ति. Pass. छन्दते. A. अछन्दि. P. P. छन्दिता. G. छन्दयिता, छन्दित्वा. Inf. छन्दयितुम्; छन्दितुम्.

छम् (छु) 1. P. अदने. To eat. P. छमति. Pf. चछाम. P. F. छमिता. F. छमिष्यति. Aor. अछमीत्. Ben. छ्यात्. P. P. छान्त. G. छमिता, छान्त्वा. Inf. छमितुम्.

छद् 10. U. वमने. To vomit. P. छदयति-ते. Pf. छदयायकार-चके &c. P. F. छदयिता. F. छदयिष्यति-ते. Aor. अचच्छदन्-त. Ben. छ्यात्, छदयिषीष्ट. D. विच्छदियति-ते. Pass. छयते. A. अछर्दि. P. P. छर्दित. G. छर्दिता. Inf. छदितुम्.

छद् 1. P. क्षिप्तान्. P. छरति-ते. Pf. चच्छात्, चच्छत्. P. F. छरिता. F. छरिष्यति-ते. Aor. अछर्दीत्, अछर्दीत्, अछर्दित. Ben. छ्यात्, छरिषीष्ट. D. विच्छरियति-ते. Frequ. चच्छदये, चाच्छदि &c.

छिद् (छिर्) 7. U. द्वेषितो. To cut. P. छिनमि, छिनते. Pf. विरेछद्; विरेछदे. 2nd sing. विरेछिय, विरेछिये. P. F. छेता. F. छेयिष्यति-ते.

C अच्छेत्स्यत्-त् Aor अच्छैसीत्, अच्छिदत्, अच्छित्त dual अच्छैताम्, अच्छिदताम्, अच्छित्ताताम् B छियात्, छिस्तीष्ट Caus छेदयति ते A अविच्छिदत् त D विच्छिस्तति ते Frequ चेच्छियते, चेच्छिदीति, चच्छेति Pass छियते A अच्छेदि P P छिन्न G छित्त्वा, विच्छिज्य Inf छेतुम्, छिदा छिदुर (One who is in the habit of cutting)

छिद् 10 U भेदने (कर्णभेदने, करणभेदने) To perforate, to bore P छिदयति ते Pf छिदयावकार चक्रे &c P I छिदयिता F छिदयिष्यति ते Aor अविच्छिदत् त B छिद्यात्, छिदयिषीष्ट D विच्छिदयिषति ते Pass छिद्यते A अच्छिद्रि P P छिद्रित G छिद्रयित्वा Inf छिद्रयितुम् छुद् (कुटादि) 6 P भेदने To cut P छुदति Pf उच्छोऽ 2nd sing चुच्छुदिय P I छुदिता F छुदिष्यति Aor अच्छुदीत् Ben छुद्यात्

छुद् (कुटादि) 6 P सवरणे To cover P छुडति Pf चुच्छोऽ 2nd sing चुच्छुडिय P F छुडिता F छुडिष्यति Aor अच्छुडीत् Ben छुद्यात्

छुप 6 P स्पर्शे To touch P छुपति Pf चुच्छोऽ 2nd sing चुच्छापिष P F छोप्ता F छोप्यति Aor अच्छौप्सीत् B छुप्यात्

छुर (कुटादि) 6 P भेदने To cut to engrave P छुरति Pf चुच्छोऽ 2nd sing चुच्छुरिय P F छुरिता F छुरिष्यति G अच्छुरिष्यत् Aor अच्छुरीत् B छुर्यात् Caus छोरयति ते Aor अच्छुरीत्-त् D चुचुरिषति Frequ चोच्छुर्यते चोच्छुरीति चोच्छोर्ति Pass छुर्यते A अच्छोरि P P छुरित G छुरित्वा Inf छुरितुम्

छृद् (उच्छृदिर्) 7 U दीप्तिदेवकयो To shine to play P छृणति छृते Pf चच्छृद् चच्छृदे 2nd sing चच्छृदिय, चच्छृदिष, चच्छृत्से P I छर्दिता F. छर्दिष्यति-ते, छस्यति ते Aor अच्छृदत्, अच्छर्दीत्, अच्छर्दिष्ट B छृद्यात्, छर्दिषीष्ट, छृस्तीष्ट Caus छर्दयति ते A अविच्छृदत् त अचच्छर्दत्-त् D विच्छर्दिषति, विच्छृस्तति Frequ चरीच्छृयते चच्छृदीति चच्छर्ति &c Pass छृयते A अच्छर्दि P P छृण्ण G छर्दिवा छृत्वा Inf छर्दितुम्

छृद् (छृदी) 10 U 1 P सदीपने To kindle P छर्दयति-ने छर्दति Pf छर्दयावकार-चक्रे &c, चच्छर्द् P I छर्दयिता छर्दिता I छर्दयिष्यति ते छ छर्दिष्यति Aor अविच्छृदत् त, अचच्छर्दत्-त्, अच्छर्दीत् Ben छर्द्यात्, छर्दिषीष्ट छृद्यात्

छृप् 10 U 1 P सदीपने याचने च To kindle, to beg P छर्पयति ते, छर्पति Pf छर्पयावकार-चक्रे &c, चच्छर्प P I छर्पयिता, छर्पिता F छर्पिष्यति ते छर्पिष्यति Aor अविच्छृदत् त, अचच्छर्पत्-त्, अच्छर्पीत् Ben छर्प्यात्, छर्पिषीष्ट, छृप्यात्

* अत्र सेऽसिचिह्ननृत्तृदृदृदृत् इति विकल्पो ना सादृचर्यात्तत्रोक्तदिक्रमेव प्रमाणम्
(Add Kaṇva)

छेद् 10 U द्वैधीकरणे To divide, to cut P छेदयति ते Pf छेदयावमार-
चके dc P F छेदयिता F छेदयिष्यति-ते Aor अचिच्छेदत् Ben.
छयात्, छेदयिषीष्ट D चिच्छेदयिषति त Pass छेयते A अच्छेदि P P.
छदित G छेदयित्वा Inf छेदयितुम्

छो 4 P छेदन To cut, to mow P छयति Pf चच्छौ 2nd sing
चच्छिथ चच्छथ P F छात्ता t छाम्यति C अच्छासत् Aor अच्छात्,
च्छावान् L छायात् Caus छाग्रयति-ते A अचिच्छयत् त D चिच्छासति
I requ चाच्छायते चाच्छेति, चाच्छाति Pass छायते A अच्छायि P P.
छित, छात G छात्वा, छित्वा Inf छातुम्

ज

जक्ष् 2 P मक्षहसनयो To eat to laugh P जक्षति. plural जक्षति.
Imperf अनक्षत, अनक्षीत् plural अनक्षु 2nd sing अनक्ष, अनक्षी,
Pf जनक्ष 2nd sing जनक्षिष P F जक्षिता F जक्षिष्यति C. अन-
क्षिष्यत् Aor अनक्षीत् B जक्ष्यात् Caus जक्षयति only A अन-
जक्षत् D निजक्षिषति Frequ जानक्ष्यते, जानक्षीति जानष्टि. Pass,
जक्ष्यते A अनक्षि P P जक्षित G जक्षित्वा Inf जक्षितुम्

जज 1 P युद्धे To fight P जजति Pf जजान P t जजिता F जजि-
ष्यति Aor अनजात्, अनज्जीत् B जज्यात् D निजजिषति Frequ
जानज्यते, जानजीति, जाजति

जज्ज (जजि) 1 P युद्धे To fight P जजति Pf जजष P. F जजिता.
F जजिष्यति Aor अनज्जीत् B जज्यात् Des निजजिषति Frequ
जानज्यते, जानजीति, जाजति

जद् 1. P सघाते To clot, to form into a concrete mass P जजति
Pf जजात् P F जजिता F जजिष्यति Aor अनजीत्, अनजीत् B जज्यात्

जङ् 1 P सघाते To heap P जजति Pf जजात् P F जजिता F जजि-
ष्यति Aor अनजीत्, अनजीत् B जज्यात् D निजजिषति Frequ.
जानज्यते, जानजीति, जाजति

जन् (छादय) 3 P जनने To be born P जनन्ति, जनात, जन्ति 2nd
sing जनसि Pot जन्यात्, जनायात् Pf जनान B जन्यात्, जायात्

जर् (जना) 4 A प्रादमांवे To be born to grow, to become P
जायते Pf जर्ते 2nd sing जर्षिष P F जर्जिता F जर्जिष्यते C अज-
र्जिष्यत् Aor अनर्जि अनर्जिष्ट B जर्जिषीष्ट Caus जनयति A अर्जी
जन्तु D निजर्जिषते Frequ जनय्यते, जाजायते उजर्जित, जानाति dc
Pass जर्जते, जायते A अर्जि P P जान G जर्जित्वा, मत्ताय, मत्त्य
Inf जर्जितुम्

जम् 1 P व्यनाया वादि मानसे च To mutter to meditate P जपति
Pf जपात् 2nd sing जपिष P F जपिता F जपिष्यति C अजपि

ज्यत् Aor अजपीत्, अजापीत् Ben जप्यात् Caus जापयति-ते A.
अजीजपत् त D निजपिपति Frequ जजप्यते, जजपीति, जजति Pass.
जप्यते A अजापि P P जपित G जपित्वा Inf जपितुम्

जम् (जमी) 1 A गात्रविनामे To yawn, to gape P जम्भते Pf जम्भे
2nd sing जजम्भये P F जम्भिता F जम्भिष्यते C अजाम्भयत्
Aor अजम्भिष्ट B जम्भिषीष्ट Caus जम्भयति A अजजम्भत् D निज
म्भिषते Frequ जजम्भ्यते, जजम्भीति, जजम्भि Pass जम्भ्यते A अजम्भि
P P जज्ज G जम्भित्वा Inf जम्भितुम्

जम् (जमु) 1 P अदने To eat P जमति Pf जजाम P F जमिता F
जमिष्यति Aor अजमीत् B जम्यात् P P जान्त G जमिवा, जान्त्वा
Inf जमितुम्

जम् (जमि) 10 U 1 P नाशने To destroy P जम्भयति ते जम्भति
Pf जम्भयाद्यकार चके &c, जजम्भ P F जम्भयिता जम्भिता F जम्भ
यिष्यति ते, जम्भिष्यति Aor अजजम्भत् त अजजम्भीत् Ben जज्ज्यात्,
जज्जयिषीष्ट, जज्ज्यात् Pass जज्ज्यत A अजजम्भि

जर्ज् 1 P परिभाषणहिंसातर्जनेषु To say, to blame, to kill, to reprove
P जर्जति Pf जर्जर्न P F जर्जिता F जर्जिष्यति Aor अजर्जत्
B जर्ज्यात्

जर्ज् 6 P परिभाषणहिंसातर्जनेषु To say, to blame, to kill to reprove
The forms of this root are like those of the above root

जल् 1 P घातने (तीक्ष्णीकरणे) To sharpen P जलति Pf जज्जल् P F
जलिता F जलिष्यति Aor अजालीत् B जल्यात्

जल् 10 U अपवारणे To cover P जालयति ते Pf जालयाद्यकार-चके &c
P F जालयिता F जालयिष्यति-ते Aor अजीजलत् त Ben जाल्यात्,
जालयिषीष्ट

जल् 1 P व्यङ्ग्यावा वाचि To speak to prattle P जलति Pf जज्जल्
2nd sing जजल्पिष्य P F जल्पिता F जल्पिष्यति C अजल्पयत्
Aor अजल्पीत् B जल्यात् Caus जल्पयति-ते A अजजल्पत् त Des
निजल्पिपति Irequ जाजल्प्यते जाजल्पीति, जाजल्पि Pass जल्प्यते A
अजल्पि P P जल्पित G जल्पित्वा, प्रजल्प्य Inf जल्पितुम्

जप् 1 P हिंसायाम् To kill P जपति Pf जजाप P F जपिता F
जपिष्यति Aor अजपीत्, अजापीत् B जप्यात् D निजपिपात्
Irequ जाजप्यते जाजपाति, जाजपि

जस् ((जमु) 4 P मोक्षणे To set free P जस्यति Pf जजास P F
जसिता F जसिष्यति Aor अजसत् B जस्यात् P P जस्त G
जसित्वा, जस्त्या Inf जसितुम्

जस् (जमु) 10 U 1 P हिंसाया ताडने च To hurt, to slight P

जस्यति ते; जसति, Pf. जाग्याद्यकार-चके &c. जजास. P. F. जागयिता; जगिता. F. जागयिष्यति-ते; जसिष्यति. Aor. अजीजयन्-त; अजसीत्, अजासीत्. Ben. जास्यात्, जासयिषीष्ट; जस्यात्. D. जिजासयिषति-ते; जिजसिषति. Frequ. of the first conj. जाजस्यते, जाजसीति, जाजसित. Pass. जास्यते; जस्यते. A. अजासि. P. P. जासित; जस्त. G. जासयित्वा, जजस्य; जसित्वा, जस्त्या. Inf. जासयितुम्; जसितुम्.

जंस् (जमि) 10.U. 1 P. रक्षणे मोक्षणे च. To protect; to release. P. जमयति-ने; जतति. Pf. जम्याद्यकार-चके &c; जजम. P. F. जमयिता; जमिता. F. जमयिष्यति-ते, जमिष्यति. Aor. अजजमयन्-त; अजसीत्. B. जस्यात्; जमयिषीष्ट; जम्यात्. Caus. जंयति-ते. A. अजजमयन्-त.

जागृ 2.P. निद्राक्षये. To be awake or watchful. P. जागर्ति, plural. जाग्रति. Imperf अजाग. plu. अजाग्रह. Imper. 2nd sing. जागृहि. Pf. अजागार, जागराद्यकार &c. 2nd sing. अजागरिष्य, जागराद्यकार्य &c. P. F. जागरिता. F. जागरिष्यति. C. अजागरिष्यत्. Aor. अजागरीत्. B. जागयात्. Caus. जागयति-ते. A. अजजागयन्-त. D. जिजागरिषति. Pass. जागयते. A. अजागारि. P. P. जगारित. G. जागरित्वा, प्रजागय. Inf. जागरितुम्.

जि 1.P. जये, अभिभवे च. To conquer; to overcome. P. जयति. Pf. जिगाय. 2nd sing. जिगायिष्य, जिगेय. P. F. जेता. F. जेष्यति. C. अजेष्यत्. Aor. अजेयीत्. B जीयात्. Caus. जापयति-ते. A. अजीजयन्-त. Des. जिगीयति ते. Frequ. जेजीयते, जेजयीति, जेजेति. Pass. जीयते. A. अजायि. P. P. जित. G. जिवा, विजित्य. Inf. जेतुम्. Pot. P. जेय (conquerable). जय्य (what can be conquered). The root is Atm when it is preceded by the prepositions पि and परा.

जिन्स् (जिबि) 1.P. प्रीयते. To please P. जिन्वति. Pf. जिजिन्व. P. F. जिन्विता. F. जिन्विष्यति. C. अजिन्विष्यत्. Aor. अजिन्वीत्. B. जिन्व्यात्. Pass. जिन्वते. A. अजिन्वि. D. जिजिन्विषति. Frequ. जेजिन्वते.

जिन्स् (जिबि) 10.U. 1.P. भाषायाम्. To speak P. जिन्वयति ते; जिन्वति. Pf. जिन्व्याद्यकार-चके &c, जिजिन्व. P. F. जिन्वयिता; जिन्विता. F. जिन्वयिष्यति-ते; जिन्विष्यति. Aor. अजिजिन्वन्-त; अजिन्वीत्. B. जिन्व्यात्, जिन्वयिषीष्ट; जिन्व्यात्.

जिम् (जिउ) 1. P. भक्षणे. To eat. P. जेनति. Pf. जिजेम. P. F. जेमिता. F. जेमिषति. Aor. अजेमीत्. B. जिम्मात्. D. जिजिमिषति, जिजेमिषति. Frequ. जेजिम्यते, जेजिमीति, जेजेन्ति. P. P. जित्त. G. जेमित्वा, जिम्वा. Inf. जेमितुम्.

જિરિ (છાન્દસ) 5. P હિંસાયામ્ To kill. P જિરિષોતિ Aor અજિરાયીત્.
 જિષ્ (જિષ્) 1. P સેચને સેવને ચ To sprinkle, to serve. P. જાતિ Pf
 જિષેષ P F જેષિતા F જેષિષ્યતિ C અજેષિષ્યત્ Aor અજેષીત્ B
 જિષ્યાત્ D જિષેષિષતિ, જિજિષિષતિ Frequ જનિષ્યતે, જેનિષીતિ, જેનેષિ
 P P જિઃ G જેષિત્વા, જિઙ્ઘા Inf જેષિતુમ

જીવ્ 1 U પ્રાણધારણે To live P જાવતિ Pf જિજીવ 2nd sing
 જિજાવિષ P. I જાવિતા F જાવિષ્યતિ Aor અજીવીત્ B જાવ્યાત્
 Caus જીવયતિ-તે A અજીજિવત ત Des જિજીવિષતિ Frequ જની
 વ્યતે Pass જીવ્યતે A અનીવિ P P જીવિત G જીવિત્વા Inf જીવિતુમ.

ગુ (ગૌ) 1 P ગતૌ વેગે ચ To go, to be quick P ગવતિ તે Pf
 ગુચાવ, ગુગુવે P F ગોતા I. ગોષ્યતિ તે. C અગોષ્યન્-ત Aor અગૌ-
 પીત્, અગોઽ Ben. ગૃયાત્ ગોષીઽ Caus ગાવયતિ તે A અગાવન્-ત
 D ગુણ્ણતિ તે Frequ ગોચ્યતે, ગોચીતિ, ગોચોતિ Pass ગ્યતે A
 ગજાવિ P P ગુત G ગુવા Inf ગોતુમ

ગુઙ્ (ગુગિ) 1 P વજને To abandon P ગુઙ્ણતિ Pf ગુગુઙ્ P F ગુઙ્ણિતા
 F ગુઙ્ણિષ્યતિ Aor અગુઙ્ણીત્ B ગુઙ્ણ્યાત્ Pass ગુઙ્ણતે

ગુઙ્ (ગુઙ્) 6 P વન્ધને To bind P ગુઙ્ણતિ Pf ગુજોઽ 2nd sing
 ગુઙ્ણિષ P F ગુઙ્ણિતા F ગુઙ્ણિષ્યતિ Aor અગુઙ્ણીત્ B ગુઙ્ણ્યાત્

ગુઙ્ 6 P ગતૌ To go P ગુઙ્ણતિ Pf ગુજોઽ 2nd sing ગુઙ્ણિષ P F
 ગોઙ્ણિતા F ગોઙ્ણિષ્યતિ C અગોઙ્ણિષ્યત્ Aor અગોઙ્ણીત્, Ben ગુઙ્ણ્યાત્
 D ગુજોઙ્ણિષતિ, ગુઙ્ણિષતિ Frequ ગોઙ્ણિષ્યતે ગોઙ્ણિષતિ, ગોઙ્ણિષિ

ગુઙ્ 10 U ધેરણે To send, to direct P ગોઙ્ણયતિ તે Pf ગોઙ્ણ્યાચકાર ચક્રે
 ઢઙ્ P F ગોઙ્ણિતા F ગોઙ્ણિષ્યતિ તે Aor અગુઙ્ણિત્ B ગોઙ્ણ્યાત્,
 ગોઙ્ણિષીઽ D ગુજોઙ્ણિષતિ તે

ગુઙ્ (ગુઙ્) 1 A ભાસને To shine P ગોઙ્ણતે Pf ગુઙ્ણતે P F ગોઙ્ણિતા F
 ગોઙ્ણિષ્યતે Aor અગોઙ્ણિષ B ગોઙ્ણિષીઽ Caus ગોઙ્ણયતિ તે ૩ અગુજોઙ્ણત-ત

ગુઙ્ 6 P ગતૌ To go P ગુઙ્ણતિ Pf ગુજોઽ P F ગોઙ્ણિતા F ગોઙ્ણિષ્યતિ
 Aor. અગોઙ્ણીત્ Ben ગુઙ્ણ્યાત્ Caus ગોઙ્ણયતિ તે Aor અગુઙ્ણન્-ત

ગુપ્ (ગુપી) 6 A પ્રીતિસેવનયો To please, to devote P ગુપતે Pf
 ગુપે 2nd sing ગુગુપિષે P F ગોપિતા F ગોપિષ્યતે C અગોપિષ્યત
 Aor અગોપિષ B ગોપિષીઽ Caus ગોપયતિ ત A અગુગુપન્-ત D
 ગુજોપિષતે, ગુગુપિષતે Frequ ગોગુપ્યતે, ગોગુપીતિ ગોગોઙ્ણિ Pass ગુપ્યત
 A અગોપિ P P ગુપ્ G ગુપિત્વા Inf ગોપિતુમ

ગુપ્ 10 U. 1 P પરિતર્કણે પરિતર્કણે ચ To think, to examine, to be
 satisfied. P ગોપયતિ તે; ગોપતિ Pf ગાપ્યાચકાર ચક્રે ઢઙ્ ગુનોપ

P. F. जोषयिता; जोषिता. F. जोषयिष्यति-ते; जोषिष्यति. Aor. अजुषयत्-त; अजोषीत्. B. जोष्यात्, जोषयिषीष्ट; जोष्यात्. Des. जुजोषयिष्यति-ते; जुजुषिष्यति, जुजोषिष्यति. Frequ. of the 1st conj. see the above root. Pass. जोष्यते; जुष्यते. A. अजोषि. P. P. जोषित, जुषित. G. जोषयित्वा; जोषित्वा, जुषित्वा. Inf. जोषयितुम्; जोषितुम्.

जृ (जरी) 4. A. हिंसाबयोहान्योः कोपे च. To kill; to grow old; to be angry with. P. जृयते. Pf. जुजुरे. P. F. जृरिता. F. जृरिष्यते. Aor. अजृरिष्ट. B. जृरिषीष्ट. P. P. जूर्ण.

जृ 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. जृरति. Pf. जुजुर. P. F. जृरिता. F. जृरिष्यति. C. अजृरिष्यत्. Aor. अजृरित्. B. जृर्यात्. Des. जुजृरिष्यति. Frequ. जोजृर्यते, जोजृरिष्ट &c.

जृम् (जृमि) 1. A. गान्धिलामे. To yawn; to gape; to open. P. जृम्भते. Pt. जृम्भे. 2nd sing. जजृम्भिषे. P. F. जृम्भिता. F. जृम्भिष्यते. C. अजृम्भिष्यत्. Aor. अजृम्भिष्ट. B. जृम्भिरीष्ट. Caus. जृम्भयति-ते. A. अजृम्भयत्-त. D. जिजृम्भयते. Frequ. जरीजृम्भयते, जरीजृम्भीति, जरीजृम्भि &c. Pass. जृम्भ्यते. A. अजृम्भि. P. P. जृम्भित. G. जृम्भित्वा. Inf. जृम्भितुम्.

जू (जूर) 4. P. बयोहानौ. To grow old; to decay. P. जूयति. Pf. जमार, plu. जजर, जेह. 2nd sing. जजरिषि, जेरिषि. P. F. जरिता, जरीता. F. जरिष्यति, जरीष्यति. C. अजरिष्यत्, अजरिष्यत्. Aor. अजरत्, अजारीत्. B. जौर्यात्. Caus. जरयति-ते. A. अजोमरत्-त. Des. जिजरिष्यति, जिजरीष्यति, जिजोष्यति. Frequ. जेजोष्यते, जाजरीति, जाजर्ति. Pass. जायते. A. अजारी. P. P. जाण. G. जरित्वा, जरीत्वा, अनुजोष्य. Inf. जरितुम्, जरीतुम्.

जू 9. P. बयोहानौ. To grow old. P. जृणानि. Aor. अजारीत्. Caus. जरयति-ते. For the other forms of the non-conjugational tenses see the above root.

जू 10. U. 1. P. बयोहानौ. To grow old; to decay. P. जरयति-ते; जर्गति. Pf. जरयाश्कार-नष्टे &c.; जजार. P. F. जरयिता; जरिता. जरीता. F. जरयिष्यति-ते; जरिष्यति, जरीष्यति. Aor. अजोर्जरत्-त; अजारीत्. B. जार्यात्, जारयिषीष्ट; जौर्यात्. Des. जिजारयिष्यति-ते; जिजरिष्यति, जिजरीष्यति, जिजोष्यति. Frequ. of the first conj. जेजोष्यते, जाजरीति; जाजर्ति. Pass. जायते; जयते. A. अजारी. P. P. जारित; जार्ण. G. जारयित्वा; जरित्वा, जरीत्वा. Inf. जारयितुम्; जरितुम्, जरीतुम्.

जेर (जेरु) 1. A. गती. To go. P. जेयते. Pf. जिजेये. P. F. जेयिता. F. जेयिष्यते. Aor. अजेयिष्ट. B. जेयिषीष्ट. Caus. जेययति-ते. A. अजेययत्-त. Pass. जेयते. A. अजेय.

जेह (जेहृ) 1. A. प्रयत्ने गतौ च. To try; to go. P. जेहेते. Pf. जिजेहे. P. F. जेहिता. F. जेहिष्यते. C. अजेहिष्यत्. Aor. अजेहित्. B. जेहिषीष्ट. Caus.

जेह्यति-त्ते A अजिजेहत् त Des जिजेहिपते Frequ जेजेह्यते, जेजेहीति,
जेजदि

जै 1 P क्षये To decay P जायति Pf जजौ P. F जाता I जास्यति.
Aor अजासात् B जायात् D निजासति Frequ जाजायते जानैति, जानाति.

क्या 9 P वयोहानौ To become old, to decay P. जिनाति Pf जिज्यौ
2nd sing जिजियथ, निज्याथ P F ज्याता F ज्यास्यति C अज्यास्यत्
Aor अज्यासीत् B जीयात् Caus ज्यापयति ते A अजिज्यत् त Des
जिज्यासति Frequ जेजीयते, जाज्येति, जाज्याति Pass जीयते A अज्यायि
P P जीन G जीत्वा, प्रज्याय Inf ज्यातुम्

ज्यु (ज्युङ्) 1 A गतौ To go P ज्यवते Pf जुज्युवे P F ज्याता I
ज्योष्यते Aor. अज्योष्ट B ज्योषाष्ट D जुज्युषते Frequ जोज्युषते, जो-
ज्यवीति, जोज्योति

जि 1 P जये, अभिभवे च To conquer; to defeat P जयति Pf जिज्राय
P F ज्रेता F ज्रेष्यति Aor अज्रेपात् B ज्रीयात्.

जि 10 U 1 P वयोहानौ To grow old, to decay P प्रायवति-ते,
जयति Pt प्राययाश्चकार-चक्रे &c, जिजाय P F प्राययिता, ज्रेता F
प्राययिष्यति ते, ज्रेष्यति Aor अचिज्जयत् त, अज्रेपात् B प्राय्यात्, प्राययिषाष्ट
ज्रीयात्

ज्वर (घटादि) 1 P रोगे To be hot with fever or passion P
ज्वरति Pf जज्वार 2nd sing जज्वरिथ P F ज्वरिता F ज्वरिष्यति
(C) अज्वरिष्यत् Aor अज्वारीत् B ज्वरात् Caus ज्वरयति-ते
A अचिज्वरत् त D जिज्वरिपति Frequ जाज्वर्यते, जाज्वरीति, जाज्वरति
Pass ज्वर्यते A अज्वरि, अज्वारि . P. P ज्वरित G ज्वरित्वा, सज्वर्य
Inf. ज्वरितुम्

ज्वल् (घटादि) 1 P दीप्तौ. To shine P ज्वलति Pf जज्वाल 2nd
sing जज्वलिथ P F ज्वलिता F ज्वलिष्यति C अज्वलिष्यत् Aor
अज्वालीत् B ज्वल्यात् . Caus ज्वलयति ते, ज्वालयति ते (प्रज्वलयति-ते)
A अचिज्ज्वल् त D जिज्ज्वलिपति Frequ जाज्वल्यते, जाज्वरीति जाज्वरति
Pass ज्वल्यते A अज्वालि, अज्वलि P P ज्वलित् G ज्वलित्वा, प्रज्वल्य
Inf ज्वलितुम्

झ.

झट् 1 P सघाते To become matted together, to become confused
P झटति Pf जघाट P I झटिता F झटिष्यति Aor अघाटीत् B झथ्यात्

झम् (झमु) 1 P अदने To eat झमति Pf जझाम P F झमिता F
झमिष्यति Aor अझमीत् Ben झम्यात् D जिचमिषति Frequ जज्झ
म्यत, जज्झति &c P P झान्त G झमिषा, झान्त्वा Inf झमितुम्

ॠ 1.P. परिभाषणार्थिमानजनेनु. To speak; to injure; to menace. P. शर्तति. Pf. जशर्त. P. F. शर्तिता. F. शर्तिष्यति. Aor. अशर्तत्. B. शर्त्यात्. D. निशर्तिष्यति.

ॡ 6.P. परिभाषणमन्त्रनयोः. To speak; to blame; to menace. P. शर्तति. Pf. जशर्त. P. F. शर्तिता. F. शर्तिष्यति. Aor. अशर्तत्. B. शर्त्यात्. Frequ. जाशर्त्यते, जाशर्तति, जाशर्कि.

अ 1.P. हिंसायाम्. To kill. P. मपति. Pf. जमप. P. F. मपिता. F. मपिष्यति. Aor. अमपीन्, अमपीत्. B. मप्यात्.

अ 1. U. आदानमरणयोः. To take; to put on; to cover. P. मपति-ते. Pf. जमप, जमपे. P. F. मपिता. F. मपिष्यति-ते. C. अमपिष्यन्-त्. Aor. अमपीन्, अमपीत्, अमपिउ. B. मप्यात्, मपिपीउ. Caus. मपयति-ते. A. अमपी-मपयत्.

मृ (मृ) 4.P. वयोहानौ. To become old. P. मीरति. Pf. जमार. P. F. मरिता, मरीता. F. मरिष्यति, मरीष्यति. Aor. अमारीन्. B. मीर्यात्. Des. मिमरीषति. Frequ. जमीर्यते, जातर्ति &c.

मृ 9.P. वयोहानौ. To become old. मृणाति. The remaining forms of this root are like those of the above root.

ट.

ट् (टठि) 10. U. 1. P. बन्धने. To build. P. ट्ठयति-ने; ट्ठति. Pf. ट्ठयायससन्धने &c. ट्ठट्ठ. P. F. ट्ठयिता; ट्ठिता. F. ट्ठयिष्यति-ने; ट्ठिष्यति. Aor. अट्ठयन्-त्; अट्ठीत्. B. ट्ठक्यान्, ट्ठयिपीउ; ट्ठक्यात्. Des. ट्ठिड्ठयिष्यति-ने; ट्ठिड्ठयति. Frequ. of the first conj. टाट्ठस्यने, टाट्ठीनि, टाट्ठि. Pass. ट्ठस्यने. A. अट्ठि. P. P. ट्ठित. G. ट्ठयिष्या; ट्ठिष्या. Inf. ट्ठयितुम्; ट्ठितुम्.

ट् 1. P. वेद्ये. To be confused. P. टलति. Pf. टलत्. P. F. टलिता. F. टलिष्यति. Aor. अटलीन्. B. टल्यान्.

टि (टिह) 1. A. गतौ. To go. P. टेकने. Pf. टिडिह. P. F. टेकिता. F. टेकिष्यने. Aor. अटिह्य. B. टेकिपीउ. Caus. टेकयति-ने. A. अटिह्यन्-त्.

टि 10. U. डेते. To throw; to wound. P. टेपयति-ने. Pf. टेपयायससन्धने &c. P. F. टेपयिता. F. टेपयिष्यति-ने. Aor. अटिह्यन्-त्. B. टेप्यात्, टेपिपीउ. P. P. टेपित. G. टेपयिष्या. Inf. टेपयितुम्.

टी (टीह) 1. A. गतौ. To go. P. टीकने. Pf. टिडिह. P. F. टीकिता. F. टीकिष्यने. C. अटीह्यन्. Aor. अटीह्य. B. टीकिपीउ. Caus. टीकयति-ने. A. अटीह्यन्-त्. D. टिडिह्यते. Frequ. टीकयते, टीकयति, टीकयि. Pass. टीकयने. A. अटीह्य. P. P. टीकित. G. टीकयिष्या. Inf. टीकयितुम्.

टी (टीह) 1 A. गतौ. To go. P. टीकने. Pf. टिडिह. P. F. टीकिता. F. टीकिष्यने. C. अटीह्यन्. Aor. अटीह्य. B. टीकिपीउ.

डल् 1.P वैद्यये To be disturbed B डलति Pf टदाल P F डलित
F डलिष्यति C अडलिष्यत् Aor. अदालीत् B डल्यात् D टिडलिषति
Frequ टादल्यते, टादलीति, टादल्लि

ड.

डप् 10 A सघाते To collect, to accumulate P डापयते Pf डापवा-
चके &c P Γ डापयिता F डापयिष्यते Aor अडीडपत् B डापयिषीष्ट
Des डिडापयिषते

डम् 10 U. क्षेपे To throw, to send P डम्बयति ते Pf डम्बयाचकार
चके &c P. F डम्बयिता F. डम्बयिष्यति ते Aor अडडम्बत्-त् B
डम्ब्यात्, डम्बयिषीष्ट Des डिडम्बयिषति-ते Pass डम्ब्यते A अडम्ब
P P डम्बित G डम्बयित्वा Inf डम्बयितुम्

डिप् 4 P क्षेपे To throw P डिप्यति Pf डिडेप P F. डेपिता 1' डेपि-
ष्यति Aor अडिपत् B डिप्यात् Des डिडिपिषति, डिडेपिषति Frequ
डेडिप्यते, डेडिपीति, डेडेति

डिप् 10 A सघाते To collect, to heap together P डेपयते Pf
डेपयाचके &c P. Γ डेपयिता F डेपयिष्यत् Aor अडीडिपत् B डेपयि-
षीष्ट Pass डिप्यते A अडेपि

डिप् 10 U क्षेपे To throw, to send P डेपयति ते Pf डेपयाचकार चके
&c P F डेपयिता F डेपयिष्यति ते Aor अडीडिपत्-त् B डेप्यात्,
डेपयिषीष्ट.

डी (डीङ्) 1 A विहायसा गतो To fly P डयते Pf. डिङ्गे 2nd sing
डिङ्गिष P F डयिता Γ डयिष्यते C अडयिष्यत् Aor अडयिष B
डयिषीष्ट Caus डाययति ते A अडीडयत्त Des डिडयिषते Frequ
डडीयते, डेडयीति, डडेति Pass डीयते A अडायि dual अडायिषाताम्,
अडायिषाताम् P P डयित G डयित्वा, उड्डीय Inf डयितुम्

डी (डीङ्) 4 A विहायसा गतो To fly P डीयते P P डीन Present
P डीयमान The remaining forms of this root are like those
of the above root

ड.

डौक् (डोङ्) 1 A गते To go to approach P डौकते Pf डुडौके P
F डौकिता F. टौकिष्यते C अडौकिष्यत् Aor अडौकिष B डौकिषीष्ट
Caus टौकयति-ते A अडुडौकत्-त् D डुडौकिषते Frequ टाडौक्यते,
डोडौकीति, डौगैति Pass डौक्यते. A. अडौकि P P डौकित G डौकिता,
अपडौक्य Inf डौकितुम्.

त.

तक् 1 P हमने सहने च To laugh, to endure P तक्ति Pf तताक्
2nd sing तेकिथ P F तक्तिता F तकिष्यति C अतकिष्यत् Aor

अतर्कीत्, अताकीत्. Des. तितक्षिपति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षि. &c. B. तक्ष्यात्. P. P. तक्षित. Pot. P. तक्ष्य. G. तक्षित्वा. Inf. तक्षितुम्.

तक्ष् 1. P. त्वचने सवरणे च. To pare; to cover. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. 2nd sing. ततक्षिष्य P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति C. अतक्षिष्यत्. Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. D. तितक्षिपति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षि. &c.

तक्ष् (तक्ष्) 1. P. तनूकरणे. To pare; to make thin; to wound. P. तक्षति, तक्ष्योति. Plu. तक्षन्ति, तक्ष्यन्ति. Pf. ततक्ष. 2nd sing. ततक्षिष्य, ततक्ष. P. F. तक्षिता, तप्ता. F. तक्षिष्यति. तक्ष्यति. C. अतक्षिष्यत्, अतक्ष्यत्. Aor. अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति-ते. A. अततक्षत्-त. D. तितक्षिपति, तितक्षति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षि, तातक्षि. Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तक्ष. G. तक्षित्वा, तप्ता, ततक्ष्य. Inf. तक्षितुम्, तप्तुम्.

तक्ष् (तक्षि) 1. P. कृच्छ्रजीवने. To live in distress. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति. C. अतक्षिष्यत्. Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति ते. A. अततक्षत्-त. Des. तितक्षिपति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षि, तातक्षि. Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तक्षित. G. तक्षित्वा. Inf. तक्षितुम्.

तक्ष् (तगि) 1. P. गतौ स्थलने कम्पे च. To go; to stumble; to shake. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति. Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. P. P. तक्षित. G. तक्षित्वा. Inf. तक्षितुम्.

तक्ष् (तक्ष्) 1. P. गतौ. To go. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति. C. अतक्षिष्यत्. Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Des. तितक्षिपति. For Frequ. see the next root. P. P. तक्ष. G. तक्षित्वा, तप्तत्वा. Inf. तक्षितुम्.

तक्ष् (तक्ष्) 7. P. संकोचने. To contract; to shrink. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. 2nd sing. ततक्षिष्य, ततक्ष्य. P. F. तक्षिता, तप्ता. F. तक्षिष्यति, तक्ष्यति. C. अतक्षिष्यत्, अतक्ष्यत्. Aor. अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति-ते. A. अततक्षत्-त. D. तितक्षिपति, तितक्षति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षि, तातक्षि. Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तक्ष. G. तक्षित्वा, तप्तत्वा. Inf. तक्षितुम्, तप्तुम्.

तक्ष् (तक्ष्) 7. P. संकोचने. To shrink; to contract. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. 2nd sing. ततक्षिष्य, ततक्ष्य. P. F. तक्षिता, तप्ता. F. तक्षिष्यति, तक्ष्यति. Aor. अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति ते. A. अततक्षत्-त. D. तितक्षिपति, तितक्षति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षि, तातक्षि. Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तक्ष. G. तक्षित्वा, तप्तत्वा, तक्ष्यत्वा. Inf. तक्षितुम्, तप्तुम्.

तक्ष् 1. P. उच्छ्रये. To be raised. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति. Aor. अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्.

तड् 10. U. आघातेभाषायां च. To strike; to beat; to strike a musical instrument; to speak. P. ताडयति-ते. Pf. ताडयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. ताडयिता. F. ताडयिष्यति-ते. Aor. अतीतडत् त. B. ताड्यात्, ताडयिषीष्ट. Des. तिताडयिषति-ते. Pass. ताड्यते. A. अताडि. P. P. ताडित. G. ताडयित्वा, सताड्य. Inf. ताडयितुम्.

तण्ड् (तडि) 1. A. ताडने. To beat. P. तण्डते. Pf. तण्डते, P. F. तण्डिता. F. तण्डिष्यते. Aor. अतण्डिष्ट. B. तण्डिषीष्ट. D. तितण्डिषते. Frequ. तातण्ड्यते, तातण्डि &c. Pass. तण्ड्यते. A. अतण्डि.

तन् (तनु) 8. U. विस्तारे. To spread. P. तनोति, तनुते. 1st per dual. तनुवः, तन्वः, तनुवहे, तन्वहे. Pf. ततान, तेने. 2nd sing. तेनिष, तेनिषे P. F. तनिता. F. तनिष्यति-ते. C. अतनिष्यत्-त. Aor. अतनीत्, अतानीत्, अतनिष्ट, अतत. 2nd sing. अतनीः, अतनिष्ठाः, अतथाः. B. तन्यात्, तनिषीष्ट. Caus. तानयति ते. A. अतीतनत्-त. D. तितसति-ते, तितानसति-ते, तितनिषति-ते. Frequ. तन्तन्यते, तंतन्यते, तन्वनीति, तंतनीति, तन्तन्ति, तंतन्ति. Pass. तन्यते, तायते. A. अतानि. P. P. तत. G. तनित्वा, तत्वा, वितत्वा. Inf. तनितुम्.

तन् (तनु) 10. U. 1. P. श्रद्धोपकरणयोः. To confide in; to assist. P. तानयति ते; तनति. Pf. तानयाद्यकार-चक्रे &c; ततान P. F. तानयिता; तनिता. F. तानयिष्यति-ते; तनिष्यति. Aor. अतीतनत्-त; अतनीत्, अतानीत् B. तान्यात्, तानयिषीष्ट; तन्यात् D. तितानयिषति-ते; तितनिषति. Frequ. of the first conj. see the above root. Pass. तान्यते; तन्यते. A. अतानि. P. P. तानित; तत. G. तानयित्वा; तनित्वा, तत्वा. Inf. तानयितुम्; तनितुम्.

तन्तस् 11. P. दुःखे. To distress; to grieve. P. तन्तस्यति. Pf. तन्त-साद्यकार &c. P. F. तन्तसिता. F. तन्तसिष्यति. Aor. अतन्तसीष्ट. B. तन्तस्यात्.

तन्त्र् (तत्रि) 10. A. कुटुम्बधारणे. To support; to maintain; to govern. P. तन्त्रयते. Pf. तन्त्रयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. तन्त्रयिता. F. तन्त्रयिष्यते. C. अतन्त्रयिष्यत्. Aor. अतन्त्रत. B. तन्त्रयिषीष्ट. Des. तितन्त्रयिषते. Pass. तन्त्र्यते. A. अतन्त्रि. P. P. तन्त्रित. G. तन्त्रयित्वा. Inf. तन्त्रयितुम्.

तन्त्र् (तत्रि) (सौत्रः) 1. P. अवसादे मोहे च. To be exhausted; to be disturbed in mind. P. तन्त्रति. Pf. ततन्त्र. P. F. तन्त्रिता. F. तन्त्रिष्यति. Aor. अतन्त्रीत्. B. तन्त्र्यात्. Pass. तन्त्र्यते. A. अतन्त्रि.

तप् 1. P. संतापे. To heat; to burn; to shine. P. तपति. Pf. तताप. 2nd sing. तेषिष, ततप्य. P. F. तप्ता. F. तप्स्यति. C. अतप्स्यत्. Aor. अताप्सीष्ट. 3rd dual. अताप्ताम्. Ben. तप्यात्. Caus. तापयति-ते. A. अतीतपत्-त. D. तितप्सति. Frequ. तातप्यते, तातपीति, तातप्ति. Pass. तप्यते. A. अतापि,

* अतप्त. P. P. तप्त. G. तप्त्वा, मतप्य. Inf. तप्नुम्.

तप् 4. A. ऐश्वर्ये. To rule. P. तप्यते. Pf. तेषे. 2nd sing. तेषिये. P. F. तप्ता. F. तप्स्यते. C. अतप्स्वन्. Aor. अतप्त. B. तप्सीष्ट. Caus. तापयति-ते. Aor. अर्तातपन्-त्त. D. तितप्सते. Frequ. see the above root. Pass. तप्यते. A. अतापि. (अतप्त) P. P. तप्त. Pf. P. तेषान्. G. तप्त्वा. Inf. तप्नुम्.

तप् 10. U. 1. P. यत्तापे. To heat; to make hot; to burn; to afflict. P. तापयति-ते; तपति. Pf. तापयामकार-न्च्चे &c; तप्ताप. P. F. तापयिता; तप्ता. F. तापयिष्यन्ति-चे, तप्स्यति. Aor. अर्तातपन्-त्त; अताप्सीत्. Ben. ताप्यान्, तापयिषीष्ट, तप्यात्. Des. तितापयिषति-ते; तितप्सति. Frequ. of the first conj. see तप् 1. P. Pass. तप्स्यते, तप्यते. A. अतापि. P. P. तापिन; तप्त. G. तापयित्वा, म्नाप्य; तप्त्वा. Inf. तापयितुम्; तप्नुम्.

तप् (तम्) 4. P. वाह्यायां गेदे च. To desire; to be exhausted. P. ताम्यति. Pf. तप्ताम्. 2nd sing. तेमिय. P. F. तप्तिना. F. तप्तिष्यति. C. अतमिष्यत्. Aor. जतमन्. B. तम्यान्. Caus. तमयति-ते. A. अर्तातमन्-त्त. Des. तितमिषति. Frequ. ततम्यते, तन्तम्यते, ततमीति, तन्तमीति, ततन्ति, तन्तन्ति. Pass तम्यते. A. अतमि. P. P. तन्ति. G. तमित्वा, तान्त्वा, तान्म्य. Inf. तमितुम्.

तप् 1. A. गतौ. To go. P. तयते. Pf. तेषे. P. F. तयिता. F. तयिष्यते. Aor. अतयिष्ट. B. तयिषीष्ट. D. तितयिषते. Frequ. तातप्यते, तातयीति, तानति.

तप् 11. P. गतौ. To go P. तरण्यति. Pf. तरणाचकार &c. P. F. तरणिता. F. तरयिष्यति. Aor. अतरयिष्ट. B. तरयिषीष्ट. D. तितरयिषते. Frequ. तारण्यते, तारणीति, तारन्ति.

तर्ज् 10. A. भस्सेने. To menace; to threaten; to censure. P. तर्जयते. Pf. तर्जयाद्यके &c. P. F. तर्जयिता. F. तर्जयिष्यते. Aor. अतर्जत. B. तर्जयिषीष्ट. D. तितर्जयिषति-ते. Pass. तर्ज्यते. A. अतर्जि. P. P. तर्जित. G. तर्जयित्वा, सतर्ज्य. Inf. तर्जयितुम्.

तर्द् 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. तर्दति. Pf. ततर्द. 2nd sing. ततर्दिथ. P. F. तर्दिता. F. तर्दिष्यति. C. अतर्दिष्यत्. Aor. अतर्दीन्. B. तर्द्यान्. D. तितर्दिषति. Frequ. तातर्द्यते, तातर्दीति, तातर्त्ति.

तल् 10. U. प्रतिष्ठायाम्. To be full or complete; to fix; to establish. P. तालयति-ते. Pf. तालयाद्यकार-चके &c. P. F. तालयिता. F. तालयिष्यति-ते. Aor. अतीतलवन्त. B. ताल्यात्, तालयिषीष्ट. D. तितलयति.

तस् (तसु) 4. P. उपक्षये. to fade away; to become exhausted. P. तस्यति. Pf. ततास. 2nd sing. तेसिथ. P. F. तसिता. F. तसिष्यति. C. अतसिष्यत्. Aor. अतसत्. B. तस्यात्. P. P. तस्त. G. तसित्वा, तस्त्वा. Inf. तसितुम्.

तंस (तसि) 10. U. 1. P. अलंकरणे. To adorn; to deck. P. तसयति ते; तसति. Pf. तसयाद्यकार-चके &c; ततस. P. F. तसयिता; तसिता. F. तसयिष्यति-ते; तंसिष्यति. Aor. अतसयन्त; अतसीन्. B. तस्यात्, तसयिषीष्ट; तंस्यात्. D. तितसयिषति ते; तितसिषति. Frequ. of the first conj. तातस्यते, तातेसीति, तातस्ति. Pass. तस्यते. A. अतसि. P. P. तसित. G. तसयित्वा; तसित्वा. Inf. तसयितुम्; तमितुम्.

ताय् (ताय्) 1. A. सतानपालनयोः. To spread; to protect; to preserve. P. तायते. Pf. तताये. 2nd sing. ततायिषे. P. F. तायिता. F. तायिष्यते. C. अतायिष्यत्. Aor. अतायिष्ट, अतायि. B. तायिषीष्ट. Caus. ताययति ते. A. अततायन्त. Des. तितायिषते. Frequ. ताताय्यते, ताताय्यति, तातायि. Pass. ताय्यते. A. अतायि. P. P. तायित. G. तायित्वा. Inf. तायितुम्.

तिक् (तिक्) 1. A. गतौ. To go. P. तेक्ते. Pf. तितिके. P. F. तेक्ता. F. तेकिष्यते. C. अतेकिष्यत्. Aor. अतेकिष्ट. B. तेकिषीष्ट. Caus. तेकयति-ते. A. अतितेकन्त.

तिक् 5. P. आस्कन्दने वधे च. To assail; to challenge; to kill. P. तिक्नोति. Pf. तितेक. P. F. तेकिता. F. तेकिष्यति. Aor. अतेकीत्. B. तिक्त्वा. Caus. तेकयति ते. A. अर्तितिकन्त.

तिग् 5 P. आस्कन्दने वधे च. To assail; to challenge; to kill. P. तिग्नोति. Pf. तितेग. P. F. तेगिता. F. तेगिष्यति. Aor. अतेगीत्. B. तिग्त्वा.

तिष् 5. P. हिंसायाम्. To kill. P. तिष्णोति. Pf. तितेष. P. F. तेषिता. F. तेषिष्यति. A. अतेषीत्. B. तिष्यात्. Pass. तिष्यते. A. अतेषि.

तिज् 1. A. क्षमायां निशाने च. To bear patiently; to whet. P. तितिञ्जते (तेजते). Pf. तितिज्ञाद्यके &c. (तितिजे). P. F. तितिञ्जिता, (तेजिता). F. तितिञ्जिष्यते (तेजिष्यते). C. अतितिञ्ज्यत् (अतेजिष्यत्).

- Aor. अतितिष्ठिष्ट. (अतेजिष्ट). B. तित्तिष्ठिषाट्, (तेजिषीष्ट). Caus. तित्ति-
 ह्यति-त्ते, (तेजयति-त्ते). Aor. अतितिष्ठन्-त्त. (अर्त्तितिष्ठन्-त्त). D. तित्ति-
 क्षिप्ते, (तित्तेजिषते, तित्तिजिषते), (Frequ. तेतिज्यते, तेतिजीति, तेतेकि).
 Pass. तित्तिष्यते, (तिज्यते). A. अतितिष्ठि, (अतेजि) P. P. तित्तिक्षित,
 (तिजित). G. तित्तिभित्वा, (तिजित्वा, तेजित्वा). Inf. तित्तिक्षितुम्,
 (तेजितुम्). The forms given in the brackets are used
 when the root means 'to whet.'
- तिज् 10 U निशाने. To whet; to sharpen; with उद्, to excite P.
 तेजयति-त्ते Pf. तेजयागक्रा-चक्रे &c. P. F. तेजयिता, P. तेजयिष्यति-त्ते. Aor.
 अर्त्तितिष्ठन्-त्त. B. तेज्यात्, तेजयिषाट्. Des. तित्तेजयिषति-त्ते. Pass. तेज्यते.
 A. अतेजि, P. P. तेजित. G. तेजयिमा. Inf. तेजयितुम्.
- ठिप् (तिप्) 1. A. शरणे. To drop; to ooze. P. तेत्ते. Pf. तित्तिषे.
 2nd sing. तित्तिषिषे. P. F. तेसा. F. तेस्यते. C. अतेस्यत्. Aor. अत्तिम.
 B. तिर्षाट्. Caus. तेययति-त्ते. A. अतिषेपद्-त्त. Des. तित्तिष्यते. Frequ.
 तेतिष्यते, वेतिपीति, तेवेसि. Pass. तिष्यते. A. अतेपि. P. P. ठिप्त. G. तिप्त्वा.
 Inf. नेष्टुम्.

सौर 10 U. पारगतौ कर्मसमाप्तौ च To finish, to get through P तीरयति ते. Pf तीरयाश्चकार-चके &c P. F. तीरयिता F. तीरयिष्यति-ते C. अतीरयिष्यत्-त् Aor. अतीरित-त् B तीर्याद्, तीरयिषीष्ट D तित्तीरयिष्यति-ते Pass तीर्यते A अतीरि. P. P. तीरित. G. तीरयित्वा, ततीर्य. Inf तीरयितुम्

सीव् 1. P सीव्ये To be large or strong, to be fat or corpulent. P. सीवति Pf तितीव P F सीविता F सीविष्यति Aor. अदीवीद्. B. सीव्याद्. D तितीविषति Frequ तेसीव्यते

हु (सौर) 2 P गतिवृद्धिर्हिंसायु To go, to grow, to kill P तौति, तवीति Pf हुताव 2nd sing हुतविष्य, हुतोथ P F हुता F तोष्यति C अतोष्यत्. Aor अतोपीद् B तूयाद् Caus तावयति ते A अतृ-त्षत्-त्. Des तुतृषति Frequ तोतृयते, तोतवीति, तोतोति Pass तृषते. A. अतावि. P. P तुत G तुत्या Inf तोतुम्

हुज् 1. P हिंसायाम् To kill P तोजति Pf हुतोज P. F तोजिता F. तोजिष्यति C अतोजिष्यत्. Aor अतोजीद् B हुज्याद्. D हुतुजिषति, हुतोजिषति Frequ तोतुज्यते, तोतुजीति, तोतोक्ति

तुज् 10 U हिंसाबलादाननिकेतनेषु To strike, to be strong; to take, to dwell P तोजयति-ते Pf तोजयाश्चकार-चके &c P. F तोजयिता F तोजयिष्यति ते A अतुतुजत्-त् B तोज्याद्, तोजविषीष्ट

तुज्ज् (तुजि) 1 P प्रापणे हिंसाया बले च To reach, to kill, to be strong P तुजति Pf तुतुष P F तुजिता F तुजिष्यति. Aor. अनुजीद्. B तुज्याद् Pass तुज्यते. A. अतुजि

तुप् (तुजि) 10 U. 1 P हिंसाबलादाननिकेतनेषु To kill, to be strong, to take, to dwell P तुजयति-ते, तुजति Pf तुजयाश्चकार-चके &c तुतुज P. F तुजयिता, तुजिता F तुजयिष्यति, तुजिष्यति, Aor अनुतुजत्, अनुजीद् B तुज्याद्, तुजयिषीष्ट, तुज्याद् Pass तुज्यते A अतुजि

तुद् (हुतादि) 6. P. क्लृप्तकर्मणि To quarrel, to cut P तुदति Pf तुतोद् 2nd sing तुदुदिय P F तुदिता F तुदिष्यति C अतोदिष्यत् Aor. अतोदीद् B तुद्याद्. Des तुदुदियति

तुद् (हुतादि) 6. P तोदने To tear, to kill P तुदति Pf तुतोद् 2nd sing तुदुदिय P F तुदिता F तुदिष्यति C अतोदिष्यत् Aor अनुदीद् B तुद्याद्. D तुदुदियति Frequ तोतुदयते, तोतोदि &c

- ५१ 1. P. अनादरे. To disrespect; to disregard. P. कुङ्कति. Pf. कुङ्कत. P. F. कुङ्किता. F. कुङ्कियति. Aor. अकुङ्कित. B. कुङ्क्यात्.
 ५२ 6. P. कौटिल्ये. To curve. P. कुणति. Pf. कुणोत्. P. F. कुणिता. F. कुणियति. Aor. अकुणित. B. कुण्यात्. D. कुणियति, कुणोयति.
 ५३ (कुम्भि) 1. A. तोदने. To tear; to break. P. कुम्भते. Pf. कुम्भते. P. F. कुम्भिता. F. कुम्भियते. A. अकुम्भित. B. कुम्भ्यात्.
 ५४ 10. U. आवरणे. To cover. P. कुपयति-ते. Pf. कुपयामकार-येके &c. P. F. कुपयिता. F. कुपयियति-ते. Aor. अकुपयत्-त. B. कुप्यात्, कुपयिष्यति.
 ५५ 6. U. व्यथने. To pain; to strike. P. कुदति-ते. Pf. कुदोत्, कुदते. 2nd sing. कुदोरिष, कुदिरिषे. P. F. तोषा. F. तोष्यति-ते. C. अतोष्यत्-त. Aor. अतोषीत्, अतुष. Ben. दुषात्, दुषीत्. Caus. तोदयति-ते. A. अतुदयत्-त. Des. कुदयिष्यति-ते. Frequ. तोषयते, तोषयति, तोषोति. Pass. कुप्यत. A. अतोषि. P. P. दुष. G. दुष्वा, प्रदुष. Inf. कौतुम्.
 ५६ 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. तोरति. Pf. तुनोत्. P. F. तोरिता. F. तोरियति. Aor. अतोषीत्. B. दुष्यात्.
 ५७ 6. P. हिंसायाम्. To kill. P. तुनति. Pf. तुनोत्. P. F. तोरिता. F. तोरियति. Aor. अतोषीत्. B. दुष्यात्. Caus. तोषयति-ते. A. अतुषयत्-त.
 ५८ 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. तोरति. Pf. तुनोत्. P. F. तोरिता. F. तोरियति. Aor. अतोषीत्. B. दुष्यात्.
 ५९ 6. P. हिंसायाम्. To kill. P. तुनति. Pf. तुनोत्. P. F. तोरिता. F. तोरियति. Aor. अतोषीत्. B. दुष्यात्. Pass. दुष्यते. A. अतोषि.
 ६० 1. A. हिंसायाम्. To kill. P. तोमते. Pf. तुमते. P. F. तोमिता. F. तोमियते. Aor. अतुमत्, अतोमि. Ben. तोमिष्यति. Frequ. तोमयते, तोमोति &c.

तुम् (तुभि) 1. P अर्दने To distress, to hurt P तुम्बति Pf तुम्ब
P F तुम्बिता F तुम्बिष्यति Aor अतुम्बीत् B तुम्ब्यात्

तुम् 10. U. 1 P अदर्शनेऽर्दने च To be invisible, to trouble P तुम्बयति ते, तुम्बति Pf तुम्बयाश्चकार चक्र &c, तुम्ब P F तुम्बयिता, तुम्बिता F. तुम्बयिष्यति ते, तुम्बिष्यति Aor अतुम्बन्त्, अतुम्बीत् B तुम्ब्यात्, तुम्बयिषीष्ट, तुम्ब्यात्

तुर (छान्दस) 3 P त्वरणे To make haste तुरीति, तूर्त्तं तुरति Pf. तुरोर Aor अतुरीत्

तुरण् 11 P त्वरायाम् To make haste, to hurry P तुरण्यति Pf. तुरणाश्चकार &c P F तुरणिता F. तुरणिष्यति Aor अतुरणीत् B तुरण्यात्

तुर्व (तुर्वी) 1 P हिंसायाम् To kill P तूर्ति Pf तुर्वं P F तूर्विता F तूर्विष्यति C अतूर्विष्यत् Aor अतूर्सीत् B तूर्व्यात् Des तुर्विषति Frequ तोतूर्व्यते तोतूर्वीति, तोतूर्ति

तुल् 10 U उन्माने To weigh to measure P * तोलयति ते Pf तोलयाश्चकार-चक्र &c P F तोलयिता F तोलयिष्यति ते Aor अतूलन्त् B तोल्यात्, तोलयिषीष्ट D तुतोलयिषति ते Pass तोल्यते A अतोलि P P तोलित G तोलिष्व, उत्तोल्य Inf तोलयितुम्

तुष्ट 4 P तुष्टौ To be pleased or delighted P तुष्यति Pf तुतोष 2nd sing तुतोषिष्य P F तोष्ट h तोष्यति C अतोष्यत् Aor, अतुषत् B. तुष्यात् Caus तोषयति ते A अतुषत् Des तुतुषति Frequ तोतुष्यते, तोतुषीति, तोतोष्टि Pass तुष्यते A अतोषि P P तुष्ट G तुष्टा परितुष्य Inf. तोष्टुम्

तुस 1. P To sound P तोसति Pf तुतोस P F तोसिता F तोसिष्यति Aor अतोसीत् B तुस्यान्

तुह (तुहिर) 1 P अदनेन च To hurt to pain to kill P तोहति Pf तुतोह P F तोहिता F ताहिष्यति C अतोहिष्यत् Aor अतुहत्, अतोहीत् B तुह्यात् Des तुतुहिषति, तुतोहिषति Frequ त तुयते तातुहीति, तोतोहि

तुड् (तुड्) 1 P तोडनेऽनादरे च To split, to slight, to disrespect P तूति Pf तुतूड P h तूडिता F तूडिष्यति C अतूडिष्यत् Aor अतूडीत् B तूड्यात् Caus तूडयति ते A अतुतूडत् P P तूडित G तूडित्व Inf तूडितुम्

तूण 10 A पूरणे To fill up P तूणयते Pf तूण्याश्चक्र &c P F तूणयिता F तूणयिष्यते Aor अतूणत् B तूणयिषीष्ट

ॐ The forms तुलयति, तुलना &c are made up from the word तुला an abstract noun from this root

गु (गु) 4 A. गतिरुत्तरादिगमनयोः. To go quickly; to make haste; to hurt; to kill. P. हृष्यते. Pf. तुवृते. P. F. हृषिता. F. हृषिष्यते. C. अहृषिष्यत्. Aor. अहृषिष्ट. B. हृषिषीष्ट. Caus. हृषयति-ते. A. अतुवृत्-त्. D. तुवृष्यते. Frequ. तोवृष्यते, तोवृषीति, तोवृषि. Pass हृष्यते. A. अहृषि. P. P. हृषं. G. हृषित्वा. Inf. हृषितुम्.

वृ 1. P. निश्चये. To ascertain quantity or weight. P. वृक्षति. Pf. तुवृष्ट. P. F. वृक्षिता. F. वृक्षिष्यति. Aor. अवृक्षीत्. B. वृक्ष्यात्. Pass. वृष्यते. A. अवृक्षि.

वृ 1. P. तुष्टौ. To be satisfied or pleased. P. तुष्टति. Pf. तुष्टय. P. F. तुष्टिता. F. तुष्टिष्यति. C. अतुष्टिष्यत्. Aor. अतुष्टीत्. B. तुष्ट्यात्. Des. तुष्टयिष्यति. Frequ. तोतुष्टयते, तोतुष्टयि &c.

वृ 1. P. गतौ. To go. P. तुजति. Pf. तज्ज. P. F. तुजिता. F. तुजिष्यति. Aor. अनुजिषीत्. B. तुज्यात्. D. तिनुजिष्यति. Frequ. ततीनुज्यते, ततीनुजिष्यति &c.

वृ (वृ) 8 U अदने. To eat; to graze. P. वृणोति, तर्णोति, वृणुते, तर्णुते. Pf. तर्णय, तर्णये. 2nd sing. तर्णयिष्य, तर्णयिष्ये. P. F. तर्णिता. F. तर्णिष्यति-ते. C. अतर्णिष्यत्-त्. Aor. अतर्णीत्, अतर्णिष्ट, अतृत्. 2nd sing. अतर्णी, अतर्णिष्टा, अनुया. B. तृष्यात्, तर्णिषीष्ट. Caus. तर्णयति. A. अतर्णत्, अतीनुणत्. Des तिनर्णिष्यति-ते. Frequ. ततीनुण्यते, तर्णीति, तर्णिष्यि &c. Pass वृण्यते. A. अतर्णि. P. P. तृत्. G. तृणित्वा, तृत्वा, प्रवृत्. Inf. तर्णिष्यितुम्.

वृ (वृदि) 7. U. हिंसादादयो To kill; to destroy; to disregard. P. वृणति, वृन्ते. Pf. तर्दय, तर्दये. 2nd sing. तर्दयिष्य, तर्दयिष्ये, तर्दये. P. F. तर्दिता. F. तर्दिष्यति-ते, तर्दयति-ते. C. अतर्दिष्यत्-त्, अतर्दयत्-त्. Aor. अतर्दीत्, अतर्दयत्, अतर्दिष्ट. B. तृष्यात्, तर्दिषीष्ट, तृषीष्ट. Caus. तर्दयति-ते. A. अतर्दयत्-त्, अतीनुणत्-त्. D. तितर्दिष्यति-ते, तितृष्यति-ते. Frequ. ततीनुण्यते, ततीनुणति, ततीनुणति &c. Pass वृष्यते. A. अतर्दि. P. P. तृण. G. तर्दिष्या, तृष्या. Inf. तर्दिष्यितुम्.

वृ 4. P. तुष्टौ. To be satisfied or pleased; to please. P. तुष्टति. Pf. तुष्टय. 2nd sing. तर्पयिष्य, तर्पयिष्ये, तर्पय. P. F. तर्पिता, तर्पा, तृप्ता. F. तर्पिष्यति, तर्पयति, तर्पयति. C. अतर्पिष्यत्, अतर्पयत्, अतर्पयत्. Aor. अतर्पयत्, अतर्पयत्, अतर्पयत्, अतर्पयत्. B. तृष्यात्. Caus. तर्पयति-ते. A. अतर्पयत्-त्, अतीनुणत्-त्. D. तितर्पयति, तितृष्यति. Frequ. ततीनुण्यते, ततीनुणति, ततीनुणति &c. Pass. वृष्यते. A. अतर्पि. P. P. तृप्ति. G. तर्पित्वा, तृप्त्वा, मृत्वा. Inf. तर्पयितुम्, तर्पयितुम्, तर्पयितुम्.

तृप् 5. P. प्रीणने. To please; to be pleased or satisfied. P. तृप्नोति. Pf. ततर्प. 2nd sing. ततर्पिय. P. F. तर्पिता. F. तर्पिष्यति. Aor. अतर्पीत्. B. तृप्यात्. Caus. तर्पयति-ते. A. अततर्पत्-त्, अतीतृपत्-त्. D. तितर्पिषति. Frequ. see the above root. Pass. तृप्यते. A. अतर्पि. P. P. तृपित. G. तर्पित्वा. Inf. तर्पितुम्.

तृप् 6. P. प्रीणने. To please; to be pleased or satisfied P. तृपति. The forms of the non-conjugational tenses and moods of this root are like those of the root तृप् 5. P.

तृप् 10. U. 1. P. तृप्तौ संदीपने च. To be satisfied; to light P. तर्पयति-ते; तर्पति. Pf. तर्पयाश्चकार-चक्रे &c; ततर्प. P. F. तर्पयिता; तर्पिता. F. तर्पयिष्यति-ते; तर्पिष्यति. Aor. अतर्पयत्-त्, अतीतृपयत्-त्; अतर्पीत्. B. तर्प्यात्, तर्पयिषीष्ट; तृप्यात्. D. तितर्पयिषति-ते; तितर्पिषति. Frequ. of the first conj. see तृप् 4. P. Pass. तर्प्यते; तृप्यते. A. अतर्पि. P. P. तर्पित; तृपित. G. तर्पयित्वा; तर्पित्वा. Inf. तर्पयितुम्; तर्पितुम्.

तृप् 6. P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृकति. Pf. ततर्क. P. F. तर्किता. F. तर्किष्यति. Aor. अतर्कीत्. B. तृक्यात्.

तृम् 6. P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृम्पति. Pf. ततृम्. P. F. तृम्पिता. F. तृम्पिष्यति. C. अतृम्पिष्यत्. Aor. अतृम्पीत्. B. तृम्प्यात्.

तृम् 6. P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृम्फति. Pf. ततृम्फ. P. F. तृम्फिता. F. तृम्फिष्यति. Aor. अतृम्फीत्. B. तृम्फ्यात्. D. तितृम्फिषति. Frequ. तरीतृम्फ्यते, तरीतृम्फौति, तरीतृम्फि &c.

तृप् (अितृपा) 4. P. पिपासायाम्. To be thirsty; to wish. P. तृष्यति. Pf. ततर्प. 2nd sing. ततर्पिय. P. F. तर्पिता. F. तर्पिष्यति. C. अतर्पिष्यत्. Aor. अतृषत्. B. तृष्यात्. Caus. तर्पयति ते. A. अततर्पत्-त्, अतीतृषत्-त्. Des. तितर्पिषति. Frequ. तरीतृष्यते, तरीतृषीति, तरीतर्हि &c. Pass. तृष्यते. A. अतर्पि. P. P. * तृष्ट. G. तृषित्वा, तर्पित्वा. Inf. तर्पितुम्.

तृह् (तृह्) 6. P. हिंसायाम्. To kill. P. तृहति. Pf. ततर्ह. 2nd sing. ततर्हिय. ततर्ह. P. F. तर्हिता, तर्हा. F. तर्हिष्यति, तर्ह्यति. Aor. अतर्हीत्, अतृहत्. B. तृह्यात्. Caus. तर्हयति-ते. A. अवतर्हत् त, अतीतृहत् त. D. तितर्हिषति, तितृहति. Frequ. तरीतृह्यते, तरीतृहीति, तरीतर्हि &c. Pass. तृह्यते. A. अतर्हि. P. P. तृह. G. तर्हित्वा, तृह्वा. Inf. तर्हितुम्, तर्हुम्.

* The form तृषित is made up from the word तृपा with the termination इत्. तृपा सज्जताश्चेति तृषितः (तारकादित्वादित्च्).

७. P. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. तुमेहि. 2nd sing. तुमेहि.
1st sing. तुमेहि. Imperf. 3rd & 2nd sing. अतुमेद्, अतुमेद्.
1st sing. अतुमेद्. Imper. तुमेद् 2nd sing. तुमि. 1st sing. तुम-
हानि. Pf. ततद्. 2nd sing. ततद्दिय. P. F. 'तर्हिता. F. तर्हिष्यति. C.
अतर्हिष्यत्. Aor. अतर्हिद्. B. तृह्याद्. Caus. 'तर्हयति-ते. A. अतर्हयत्, त,
अतीतृह्यत्-त. D. तितर्हयति. Frequ. तरीतृह्यते, तरीतृहीति, तरीतर्हि &c. P.
P. तृहित. G. तर्हिन्वा. Inf. तर्हितुम्.

६. P. हिंसायाम्. To kill. P. तृहि. Pf. तृह् 2nd sing. तृहिय,
तृह्ण्ड. P. F. तृहिता, तृह्ण्ड. F. तृहिष्यति, तृह्यति. Aor. अतृहीद्, अता-
ह्निन् 3rd dual. अताण्डम् B. तृह्याद्. Caus. तृहयति-ते. A. अतृह्यत्-त.
D. तितृहियति, तितृह्यति. Frequ. तरीतृह्यते, तरीतृहीति, तरीतृह्ण्ड &c. Pass.
तृह्यते. A. अतृहि P. P. तृड. G. तृह्न्वा, तृड् Inf. तृहितुम्, तृह्यम्.

चा

१. P. प्लवनतरणयोः. To swim; to cross over. P. तरति. Pf. ततार.
2nd sing. तेरिय. P. F. तरिता, तरीता F. तरिष्यति, तरीष्यति. C.
अतरिष्यत्, अतरीष्यत्. Aor. अतारीत्. B. तीर्याद्. Caus. तारयति-ते. A.
अतीतरत्-त. D. तितरीषति, तितरिषति, तितरीषति. Frequ. तेतीर्यते, तातरीति,
तातर्ति. Pass. तीर्यते. Pf. तेरे P. F. तारिता, तरिता, तरीता. F. तारिष्यते,
तरिष्यते, तरीष्यते. A. अतारि. 3rd dual. अतारिषाताम्, अतरिषाताम्,
अतरीषाताम्. 2nd plural. अतारिष्वम्-तुम्, अतरिष्वम्-तुम्, अतरीष्वम्-तुम्,
अतीर्षुम्. Ben. तारिषीष्ट, तरिषीष्ट, तीर्यीष्ट. P. P. तीर्य. G. तीर्या, उत्तीर्य.
Inf. तरेतुम्, तरीतुम्.

१. P. निशाने पालने च To sharpen; to protect. P. तेजति. Pf.
तितेज. P. F. तेजिता. F. तेजिष्यति. Aor. अतेजीद्. B. तेज्याद्. D. तिते-
जिषति. Frequ. तेतेज्यते, तेतेजि &c.

१. A. क्षणे कम्पे च्युतौ च To ooze; to shake; to drop. P.
तेपते. Pf. तितेपे. P. F. तेषिता F. तेषिष्यते. Aor. अतेपिष्ट. B. तेषिपीष्ट.
Caus. तेषयति-ते. A. अतितेपत् त Pass. तेप्यते. A. अतेपि.

१. A. देवने. To play. P. तेवते. Pf. तितेवे. P. F. तेविता. F.
तेविष्यते. C. अतोविष्यत्. Aor. अतेविष्ट. B. तेविपीष्ट. D. तितेविष्यते. Frequ.
तेतेव्यते. Caus. तेवयति ते. A. अतितेवत्-त.

१. P. अनादरे To disregard; to treat with disrespect.
P. तोडति. Pf. तुतोड. P. F. तोडिता. F. तोडिष्यति. Aor. अतोडीद्. B.
तोड्याद्. Caus. तोडयति ते. A. अतुनोडत्-त. Pass. तोड्यते. A. अतोडि.

१. P. हानी. To abandon. P. त्यजति. Pf. तत्याज. 2nd sing. तस्यजिष्य
तस्यजय. P. F. त्यजता. F. त्यज्यति. C. अत्यज्यत्. Aor. अत्याजीद् 3rd dual.

अव्याजताम् B अव्याज् Caus व्याजयति ते A अवित्यजत्त D वित्यजति.
 Frequ ताव्यज्यते, ताव्यजीति ताव्यचि Pass त्यज्यते A. अत्राचि P. P.
 त्यक्तं G त्यक्त्वा, सत्यज्य Inf त्यज्नुम्

गच्छ 1 P गतौ To go P गच्छति Pf तत्राद्य P. P गच्छिता F गच्छिष्यति
 Aor अगच्छीत्, अत्रासीत् B गच्छ्यात्

गच्छ (गच्छि) 1 A गतौ To go P गच्छते Pf तत्राद्ये P F गच्छिता F
 गच्छिष्यते C अगच्छिष्यत् Aor अगच्छिष्ट B गच्छिषीष्ट Pass गच्छयत् A अगच्छि
 P P गच्छित G गच्छिवा Inf गच्छितुम्.

गच्छ (गच्छि) 1 P To go P गच्छति Pf तत्राद्य P F गच्छिता F. गच्छि-
 ष्यति Aor अगच्छीत्, B गच्छ्यात् Pass गच्छयते A अगच्छि

गच्छ (गच्छि) 1 P गतौ To go P गच्छति Pf तत्राद्य P F गच्छिता F
 गच्छिष्यति Aor अगच्छीत् B गच्छ्यात् Pass गच्छयते A अगच्छि

घष् (घष्) 1 A लज्जाम् To become perplexed, to be ashamed
 to be modest. P घष्ते Pf त्रेपे 2nd sing त्रेपिषे, त्रेप्से P F
 घष्तिता, घष्ता F घष्तिष्यत् जप्स्यते C अघष्तिष्यत्, अघप्स्यत् Aor अघष्ति,
 अघस Ben घष्तिषीष्ट घष्तिषीष्ट Caus घष्त्वति त (according to नील,
 प्राप्स्यति-त) A अतिप्रसत्त D तिप्रसिपति तिप्रस्यते Frequ ताप्रस्यते,
 ताप्रसीति, ताप्रसि Pass प्रस्यते A अत्रापि P. P. प्रस G प्रसित्वा, प्रप्सा,
 अपप्रस्य Inf प्रसितुम्, प्रप्सुम्

घस (घसी) 4 P उद्वेगे To fear, to tremble P घस्यति, घसति Pf
 तत्राद्य Plu तनसु, त्रेसु 2nd sing तनसिथ, त्रेसिथ P F घसता F
 घसिष्यति C अघसिष्यत् Aor अघसीत्, अत्रासीत् B घस्यात् Caus
 घसायति ते A अतिप्रसत्त D तिप्रसिपति Frequ ताप्रस्यत्, ताप्रसीत्,
 ताप्रसि Pass प्रस्यत् A. अत्रापि P. P प्रस G प्रसित्वा, घनस्य Inf
 प्रसितुम्

घस 10 U ग्रहणे धारणे वारणे च To take, to hold, to oppose P.
 घासयति-त Pf घासयाद्यवार चक्रे &c P F घासयिता F घासयिष्यति त
 Aor अतिप्रसत्त B घास्यात्, घासयिषीष्ट Des तिघासयिष्यति ते Pass
 घास्यते A अत्रापि P P घासित G घासित्वा Inf घासयितुम्

घस (घसि) 10 U 1 P भाषायाम् To speak P घसयति त, घसति Pf
 घसयाद्यवार चक्रे &c, तत्राद्य P F घसयिता घसिता P घसयिष्यति त,
 घसिष्यति Aor अतिप्रसत्त, अगसीत् B घस्यात्, घसयिषीष्ट घस्यात् Pass
 घस्यते A अत्रापि

गच्छ (गच्छि) 1 P गतौ To go P गच्छति Pf तिगच्छ P F गच्छिता
 F. गच्छिष्यति Aor अगच्छीत् B गच्छ्यात् Pass गच्छयत् A अगच्छि

गुह (गुहादि) 6 P छेदने To cut to break P गुहति, गुह्यति Pf
 गुहोष्ट 2nd sing गुह्यति P F गुहिता F गुह्यिष्यति C अगुह्यत्
 Aor अगुहीत् B गुह्यात् Caus गुहयति ते A अगुह्यत्त D गुहयिषान

Frequ तोदुष्यते, तादुषीति, तोदोति Pass दुष्यते A अदोति P P
दुदित G दुदित्वा Inf दुदितुम्

दुद् 10 A छेदने To cut P शोदयते Pf शोदयाद्यते &c P F शोदयिता
F शोदयिष्यते Aor अनुशुत B शोदयिषीष्ट D शुशोदयिषते Pass
शोदयते A अशोदि P P शोदित G शोदित्वा Inf शोदितुम्

दुप् 1 P हिंसायाम् To kill P शोषति Pf तुशोष P F शोषिता F. शोषि
ष्यति Aor अशोषीत् B दुष्यात् Pass दुष्यते A अशोष.

दुष् 1 P हिंसायाम् To kill P शोफति Pf तुशोफ P F शोफिता F.
शोफिष्यति Aor अशोफात् B दुष्यात्, Frequ तोशोषति &c

दुम् 1 P हिंसायाम् To kill P शुम्पति Pf तुशुम्प P F शुम्पिता F
शुम्पिष्यति C अनुशुम्पिष्यत् Aor अनुशुम्पीत् B शुष्यात् D तुशुम्पिषति
Frequ तोशुष्यते, तोशुम्पीति, तोनुम्पि Pass शुष्यते A अनुम्पि

दुम्फ 1 P हिंसायाम् To kill P शुम्फति Pf तुशुम्फ P F शुम्फिता F.
शुम्फिष्यति Aor अनुम्फात् B शुष्यात् Pass शुष्यते A अशुम्फ

क्षे (श्रे) 1 A पालने To protect to preserve P प्रायते Pf तप्रे
2nd sing तत्रिष P F प्राता F प्रास्यते C अत्रास्यत Aor अत्रास्त
B प्रासीष्ट Caus प्रापयति ठ A अतिप्राप्त D तिप्रासते Frequ ताप्रायते,
ताप्रेति, तानाति Pass प्रायते A अत्रायि P P प्रात, प्राण G प्रात्सा,
परिप्राय Inf प्रातुम्

घाक् (घौक्) 1 A गतौ To go P ग्रीक्यते Pf तुग्रीक P F ग्रीकिता F
ग्रीकिष्यते Aor अग्रीकिष्ट B ग्रीकिपाठ Caus ग्रीकयति ते A अनुग्रीक्यत्
Des दुग्रीकिष्यत् Frequ तोग्रीक्यत ताग्रीकीति, तोग्रीकि

त्वक्ष् (त्वक्ष्) 1 P तनूकरणे To pare, to hew P त्वक्षति Pf तत्वक्ष
2nd sing तत्वक्षिय, तत्वष्ठ P F त्वक्षिता, त्वष्टा F त्वक्षिष्यति त्वक्षति
C अवक्षिष्यत्, अत्वक्ष्यत् Aor अत्वक्षीत् अत्वाक्षीत् B त्वक्ष्यात् Caus
त्वक्षयति ते A अतत्वक्षत् Des तित्वक्षिषति तित्वक्षति Frequ तात्वक्ष्यते,
तात्वक्षीति, तात्वष्टि Pass त्वक्ष्यते A अवक्षि P P त्वष्ट G त्वक्षित्वा,
त्वष्टा, सत्वक्ष्य Inf त्वक्षितुम् त्वष्टुम्

त्वञ्ज् (त्वञ्जि) 1 P गतौ कम्पन च To go to move to tremble P त्वञ्जति
Pf तत्वञ्ज P F त्वञ्जिता F त्वञ्जिष्यति Aor अत्वञ्जीत् B त्वञ्ज्यात्
Pass त्वञ्जयते A अत्वञ्जि

त्वष् 6 P सवरण To cover P त्वषति Pf तत्वाच P F त्वषिता F
त्वषिष्यति C अत्वषिष्यत् Aor अत्वषीत्, अत्वाषीत् B त्वष्यात्

त्वष् (त्वष्) 1 P गतौ To go, to move P त्वषति Pf तत्वष् P F
त्वषिता F त्वषिष्यति C अवषिष्यत् Aor अवषीत् B त्वष्यात् D
तित्वषिषति Frequ तात्वष्यत तात्वषीति, तात्वष्टि Pass त्वष्यते A
अवषि P P त्वक् G त्वक्षित्वा, त्वक्त्वा Inf त्वक्षितुम्

त्वर (घटादि) (जित्वा) 1 A सन्नमे To hurry, to make haste P. त्वरते Pf तत्वेरे 2nd sing तत्वरिषे P F त्वरिता F त्वरिष्यत C अत्वरिष्यत Aor अत्वरिष्ट B त्वरिषीष्ट Caus त्वरयति ते A अतत्वरत् Des तित्वरिष्यते Frequ तात्वर्यते, तात्वरीति, तात्वूर्ति Pass त्वर्यते A. अत्वारि, अत्वारि P P त्वरित, तूर्ण G त्वारित्वा, सत्वर्य Inf त्वरितुम्

त्विप् 1 U दीप्तौ To shine, to glitter P त्वेपति ते Pf तित्वेप तित्विपे 2nd sing त्विषेपिष तित्विषिपे P F त्वेष्टा F त्वेष्टयति ते C अत्त्विष्यत Aor अत्त्विष्यत् B त्विष्यात्, त्विषीष्ट Caus त्वेपयति ते A अतित्विषत् Des तित्विष्यति ते Frequ तेत्विष्यते, तेत्विषीति, तेत्विष्ट Pass त्विष्यत A अत्वेपि P P त्विष्ट G त्विष्ट्वा Inf त्वेष्टुम्

त्सर 1 P छद्मगतां To proceed with fraud P त्सरति Pf तत्सार 2nd sing तत्सरिष P F त्सरिता F त्सरिष्यति Aor अत्सारीत् B. त्सरीन् Caus त्सारयति ते A अतत्सरत् त

थ

थुङ् (कुटादि) 6 P सवरणे To cover to hide P थुङ्ति Pf थुङ्थो 2nd sing थुङ्थिष P F थुङ्थिता F थुङ्थिष्यति C अथुङ्थिष्यत् Aor अथुङ्थीन् B थुङ्थात् Des थुङ्थिषति Pass थुङ्थते. A अधोङ्

थुर्व (थुर्वी) 1 P हिसायाम् To kill P थुर्वति Pf थुर्व P F थुर्विता F थुर्विष्यति C अथुर्विष्यत् Aor अथुर्वीन् B थुर्व्यात् Frequ तोथुर्व्यते तोथुर्वीति तोथोर्ति Pass थुर्व्यत A अथुर्वि P P थुर्व G थुर्वित्वा Inf थुर्वितुम्

द

दक्ष 1 A वृद्धौशीघ्रायैव To grow, to go in speed P दक्षते Pf दक्षे P F दक्षिता F दक्षिष्यते Aor अदक्षिष्ट B दक्षिषीष्ट Des दिदक्षिषते Frequ दादक्ष्यते दादक्षीति, दादष्टि

दध् (घटादि) 1 A गतिर्हिसनयो To go, to kill दधते Pf दधे P F दक्षिता F दक्षिष्यते C अदक्षिष्यत् Aor अदक्षिष्ट B दक्षिषीष्ट Caus. दधयति त A अददक्षत् त Pass दध्यते A अदक्षि, अदाक्षि P P दक्षित G दक्षित्वा, दक्षदक्षम्, दाभदाक्षम् (णमुलि) Abs दक्षा Inf दक्षितुम्

दध् (छान्दस) 5 P घातने पालन च To destroy, to protect P दधोति Pf ददाध P F दधिषता F दधिष्यति Aor अदधीत्, अदधिषत् Ben दध्यात्

दण्ड् 10 U दण्डनिपातने दमने च. To punish to fine to subdue P दण्डयति ते Pf दण्डयायकारन्त्ये &c P F दण्डयिता F दण्डयिष्यति ते Aor अददण्डत् B दण्ड्यात्, दण्डयिषीष्ट Des दिदण्डयिषति ते Pass दण्ड्यते A अदण्डि P P दण्डित G दण्डित्वा Inf दण्डयितुम्

दृ 1. A. दाने. To give. P. ददते. Pf. ददते. 2nd sing. ददसि. P. F. ददिता. F. ददिष्यते. C. अददिष्यत्. Aor. अददित. B. ददिषीष्ट. Caus. दादयति-ते. A. अदीदयन्-त. Des. दिददिषते. Frequ. दादयते, दाददीति, दादति. Pass. दद्यते. A. अदादि. P. P. ददित. G. ददित्वा. Inf. ददितुम्.

दृ 1. A. धारणे. To hold; to present. P. दधते. Pf. देने. P. F. दधिना. F. दधिष्यते. C. अदधिष्यत्. Aor. अदधित. B. दधिषीष्ट. Caus. दाधयति-ते. A. अदीदयन्-त. D. दिदधिषते. Frequ. दाधयते, दादधीति, दादधि. Pass. दध्यते. A. अदाधि. P. P. दधित. G. दधित्वा. Inf. दधितुम्.

दम् (दम्) 4. P. उपशमने. To tame; to subdue. P. दाम्यति. Pf. ददाम. 2nd sing. देमिष. P. F. दमिता. F. दमिष्यति. C. अदमिष्यत्. Aor. अदमत्. B. दम्यात्. Caus. *दमयते only. A. अदीदमन्. Des. दिदमिषति. Frequ. ददम्यते, ददमीति, ददन्ति. Pass. दम्यते. A. अदमि, अदामि. P. P. दमित. दान्त. G. दमित्वा, दान्त्वा. Inf. दमितुम्. Abs. दमयुः.

दम् (दम्) 5. P. दम्नने. To deceive; to injure. P. दम्नोति. Pf. ददम्. देम. dual. ददम्भतु, देभतु. 2nd sing. ददम्भिष, देभिष. P. F. दम्भिता. F. दम्भिष्यति. C. अदम्भिष्यत्. Aor. अदम्भीत्. B. दम्भ्यात्. Caus. दम्भयति-ते. A. अददम्भत्-त. Des. धिन्सति, धीन्सति, दिदम्भिषति. Frequ. दादम्यते, दादमीति, दादन्ति. Pass. दम्यते. A. अदम्भि. P. P. दम्भ. G. दम्भ्या, दम्भित्वा, सदम्भ. Inf. दम्भितुम्.

दम् 10. U. प्रेरणे. To send; to propel. P. दम्भयति-ते. Pf. दम्भयाज्-कारचके &c. P. F. दम्भिता. F. दम्भियष्यति ते. Aor. अददम्भत्-त. B. दम्भ्यात्, दम्भिरिषीष्ट. D. दिदम्भियषति-ते. Pass. दम्भ्यते. A. अदम्भि. P. P. दम्भित. G. दम्भित्वा, सदम्भ. Inf. दम्भयितुम्.

दृ 1. A. दानगतिरक्षणार्हिसाधनेषु To feel pity; to give; to go; to protect; to injure; to take. P. ददते. Pf. दयाम्भके &c. P. F. दयिता. F. दयिष्यते. C. अदयिष्यत्. Aor. अददित. B. दयिषीष्ट. Caus. दादयति ते. A. अदीदयन्-त. Des. दिदयिषते. Frequ. दादयते, दादमीति, दादति. Pass. दद्यते. A. अदायि. Pass. दयित. G. दयित्वा, सदय. Inf. ददितुम्.

दृ 2. P. दुर्गता. To be poor; to be sparse; to be distressed. P. दरिद्राति. dual. दरिद्रितः plu. दरिद्रति. Imperf. अदरिद्रान्. pl. अदरिद्रः.

* अपादम्यानाम्परिमुहुरचिन्तितदवसः ॥ The roots पा 1. P. दम्, यम् with

धा, यम् with धा, मुह् with परि, रुच्, रुन्, वृद्. and वृ, do not take Parasmanpada in the Causative, as पादयते, दम्भयते, अयामयते, आयसयते, परिमोहयते, रोचयते, नर्तयते, वादयते, वामयते. These, however, take Parasmanpada if they do not convey a reflexive sense, as वयान् पाययति पयः; दमयन्त्या दमनीयता मदम्; मित्रा वागयति.

Imper. दरिद्रावु. 2nd sing दरिद्रिहि. Pot. दरिद्रियात्. Pf दद्री, दरिद्रावकार &c. 2nd sing. ददरिद्रिष्य, दरिद्रावकार्य &c. P. F. दरिद्रिता. F. दरिद्रिष्यति. C. अदरिद्रिष्यत्. Aor. अदरिद्रिीत्, अदरिद्रिासीत्. B. दरिद्र्यात्. Caus. दरिद्रयति-ते. A. अददरिद्रत्-तः. Des. दिदरिद्रासति, दिदरिद्रिष्यति. Pass. दरिद्र्यते. A. अदरिद्रायि. P.P. दरिद्रित. G. दरिद्रित्वा. Inf दरिद्रितुम्.

वल् 1.P. विदारणे. To break, to split; to expand; to open. P. दलति. Pf. ददाल. 2nd sing. देलिष्य. P. F. दलिता. F. दलिष्यति. C. अदलिष्यत्. Aor. अदालीत्. B. दल्यात्. Caus. दलयति ते; (according to भोज) दालयति-ते. A. अदीदलत्-तः. D. दिदलिष्यति. Frequ. दादल्यते, दादलीति, दादल्लि. Pass. दल्यते. A. अदालि, अदालि. P. P. दलित G. दलित्वा. Inf. दलितुम्.

वल् 10. U. विदारणे. To cut; to tear. P. दालयति-ते. Pf. दालयावकार-चक्रे &c P. F. दालयिता. F. दालयिष्यति-ते. Aor. अदीदलत्-तः. B. दाल्यात्, दालयिषीष्ट. Des. दिदालयिष्यति-ते. Pass. दाल्यते. A. अदालि. P.P. दालित. G. दालयित्वा. Inf. दालयितुम्.

दश् (दशि) 1. P. दशने. To bite; to sting. P. दशति. Pf. ददश. 2nd sing ददशिय, ददंश. P. F. दश्या. F. दह्यति. C. अदह्यत्. Aor. अदह्यीत्. dual. अदांश्याम्. Ben. दश्यात्. Caus. दशयति-ते A. अददंशत्-तः. Des. दिदह्यति. Frequ. दन्दश्यते, दन्दशीति, दन्दशीति, दन्दष्टि, दन्दष्टि. Pass. दश्यते. A. अदशि. P. P. दष्ट. G. दष्टा, उपदश्य. Inf. दष्टुम्.

दश् (दशि) 10. A. 1. P. दशने. to bite; to sting. P. दशयते. Pf. दशयावकार-चक्रे &c. P. F. दशयिता. F. दशयिष्यते. C. अदशयिष्यत्. Aor. अददशत्. Ben. दश्यात्, दशयिषीष्ट. Des. दिदशयिष्यते. Pass. दश्यते. A. अदशि. P. P. दशित. G. दशयित्वा. Inf. दशयितुम्. The forms of दश् 1. P. are like those of the root दश् (दशि) 1. P.

दंश् (दशि) 10. U. and 1. P. भाषायान्. To speak. P. दंशयति-ते. Pf. दशयावकार-चक्रे &c. P. F. दशयिता. F. दशयिष्यति-ते. Aor. अददशत्-तः. Ben. दश्यात्, दशयिषीष्ट. Des. दिदशयिष्यति-ते. Pass. दश्यते. A. अदशि. The forms of दंश् 1. P. are like those of the root दश् (दशि) 1. P.

दस (दम्) 4. P. उपशये. To perish. P. दस्यति. Pf. ददास. 2nd sing. देसिय. P. F. दसिता. F. दसिष्यति. C. अदसिष्यत्. Aor. अदसम्. Ben. दस्मात्. Pass. दस्यते. A. अदसि. P. P. दस्त. G. दसित्वा, दस्वा. Inf. दसितुम्. P. P. of Caus. दन्त, दासित.

दस (Another reading for दम् (दशि) 10. A. दशनदशनयोः. To see, to bite. P. दास्यते. Pf. दागवाचके &c. P. F. दागयिता. F. दागयिष्यते. Aor. अदीदमत. Ben. दासयिषीष्ट.

रुन् (रुडि) 10. A. 1. P. दसनिदशनयोः. To see; to bite. P. दसयते; दसति. Pf. दसयामहे &c; ददस. P. F. दसयिता; दसिता. F. दसयिष्यति-ते; दसिष्यति. Aor. अददसन्; अदसीन्. B. दसयिषीष्ट; दस्यात्. Pass. दस्यते.

. A. अदसि.

रुन् (दसि) 10. U. 1. P. मायायाम्. To speak. P. दसयति-ते; दसति. Pf. दसयामहे &c; ददस. P. F. दसयिता; दसिता. F. दसयिष्यति-ते; दसिष्यति. Aor. अददसन् न; अदसीन्. Ben दस्यात्, दसयिषीष्ट; दस्यात्.

दह् 1. P. भस्मीकरणे. To burn; to reduce to ashes. दहति. Pf. ददाह. 2nd sing. देहिष, ददम्य. P. F. दग्धा. F. घस्यति. C. अघस्यत्. Aor. अघासीन्. dual अदाग्याम्. Ben. दद्यात्. Caus. दाहयति-ते. A. अरीदहन्-त. Des. दिघसति. Frequ. ददह्यते, दन्दयते, दंदहीति, दन्दहीति, ददमिष, दन्दमिष. Pass. दह्यते. A. अदाहि. P. P. दग्ध. G. दग्धा, सदग्ध. Inf. दग्धुम्.

दा (दाष्) 1. P. दाने. To give. P. दच्छति. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिय, ददाय. P. F. दाता. F. दासति. C. अदास्यत्. Aor. अदात्. Ben. देयात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त. Des. दित्सति. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G. दत्ता, सदत्त. Inf. दातुम्. Pot. P. देय.

दा (दान्) 2. P. रुद्धने. To cut. P. दाति. Imperf. अदाह-द. plu. अदुः. अदान्. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिय, ददाय. P. F. दाता. F. दासति. Aor. अदामीत्. Ben. दायात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त. Des. दिदासति. Frequ. दादायते, दादेति, दादाति. Pass. दायते. A. अदायि. P. P. दत्त. G. दत्ता, अवदाय. Inf. दातुम्.

दा (डुदाष्) 3 U दाने To give P ददाति, दत्ते Pf. ददौ, ददे. P. F. दाता. F. दासति-ते. Aor अदात्, अदित. Ben. देयात्, दासीष्ट. Caus. दापयति ते. A. अदीदपत्-त. Des दित्सति ते Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G दत्ता, प्रदाय Inf दातुम् .

दान् 1. U. स्रज्जने आर्जने च. To cut off; to straighten. P. दीदाम्यति-ते. Pf. दीदासायकार-चके &c P. F. दीदासिता. F. दीदासिष्यति-ते. C. अदी-दामिष्यन्-त. Aor. अदीदासीन्, अदीदासिष्ट. Ben दीदास्यान्. दीदामिषीष्ट. Caus दीदासयति-ते. A. अदीदासन्-त. Des. * दीदासहि-ने. Pass दीदा-स्यते. A. अदीदासि. P. P. दीदासित. G. दीदामित्वा. Inf दीदासितुन्.

दान् 10. U. छेदने To cut, to divide. P. दानयति-ने. Pf. दानयायकार-चके &c P. F. दानयिता. F. दानयिष्यति-ने. Aor. अदीदन्-त. Ben. दान्यात्, दानयिषीष्ट. Caus. दानयति ते. A. अदीदन्-त. Des. दिदानयिषति-ते. Pass.

- दान्यते. A. अदानि. P. P. दानित. G. दानयित्वा, सदान्य. Inf. दानितुम्. According to some this root is of the first conjugation. दानति-ते &c.
- दाय् (दायृ) 1. A. दाने. To give. P. दायते. Pf. ददाये. P. F. दायिता. F. दायिष्यते. Aor. अदायिष्ट. B. दायिषीष्ट. Caus. दाययति-ते. A. अददायत्-त. Pass. दाय्यते. A. अदायि.
- दाश् (दाशृ) 1. U. दाने. To give. P. दाशति ते. Pf. ददाश से. P. F. दाशिता. F. दाशिष्यति-ते. C. अदाशिष्यत्-त. Aor. अदाशीत्, अदाशिष्ट. Ben. दाश्यात्, दाशिषीष्ट. Caus. दाशयति-ते. A. अददाशत् त. D. दिदाशिषति ते. Frequ. दादाश्यते, दादाशिष्ट &c.
- दाश् (छन्दसः) 5. P. हिमायाम् To kill. P. दाशोति. Pf. ददाश. P. F. दाशिता. F. दाशिष्यति. Aor. अदाशीत्. B. दाश्यात्.
- दास् (दामृ) 1. U. दाने. To give. P. दासति-ते. Pf. ददास से. P. F. दासिता. F. दासिष्यति ते. Aor. अदासीत्, अदासिष्ट. B. दास्यात्, दासिषीष्ट. Caus. दासयति-ते. A. अददासत्-त.
- दिन्व् (दिवि) 1. P. प्रीणने. To please. P. दिन्वति. Pf. दिदिन्व. P. F. दिन्विता. F. दिन्विष्यति. C. अदिन्विष्यत्. Aor. अदिन्वीत्. Ben. दिन्व्यात्. D. दिदिन्विषति. Frequ. देदिन्व्यते.
- दिष् (दिउ) 4. P. क्रीडाविजिगीषाव्यवहारयुतिस्तुतिनोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु To play; to desire to overcome; to deal, to shine; to praise; to be glad; to be mad; to be sleepy, to love; to go. P. दीष्यति. Pf. दिदेव. 2nd sing. दिदेविष. P. F. देविता. F. देविष्यति. C. अदेविष्यत्. Aor. अदेवीत्. Ben. दीष्यात्. Caus. देवयति-ते. A. अर्दीदिराज. Des. दिदेविषति, दुयुषति. Frequ. देदीष्यते. Pass. दीष्यते. A. अदेवि P. P. एन, (also एन gambling) G. देविता, एता, आर्दीष्य. Inf. देविषुम्.
- दिष् (दिउ) 10. U. 1. P. मर्दने To rub P. देवयति-ते; देवति Pf. देवय-यकार चक्रे &c; दिदेव. P. F. देवयिता, देयिता. F. देवयिष्यति-ते; देव्यति. Aor. अर्दीदिवत्-त; अर्दीरात्. Ben. देव्यात्, देवयिषीष्ट, दीष्यात्. P. P. देयित; एत. G. देवयित्वा; देविता. एता. Inf. देवयितुम्; देयितुम्.
- दिष् (दिउ) 10. A. 1. P. परिद्वर्जने To cause to lament. P. देवने Pf. देवयागके &c. P. F. देवयिता. F. देवयिष्यते. Aor. अर्दीदिराज. B. देवयिषीष्ट. The forms of दिष् l. P. are the same as those given above.
- दिष् 6. U. अतिमर्दने आशयने वयने च. To give; to order; to tell. P. दिशति-ते Pf. दिदेन, दिदिदे 2nd sing. दिदेनिष, दिदिशिये. P. F. दिशिता. F. दिशिष्यति-ते. C. अदिशयत्-त. Aor. अदिशीत्. B. दिश्यात्, दिशिष्ट. Caus. दिशयति-ते. A. अर्दीदिराज-त. Des. दिदिशति-ते. Frequ. दिशिरयते, दिशिराशि, देदिशि. Pass. दिश्यते. A. अदेशि. P. P. दिष्ट. G. दिश्या. Inf. दिशुम्.

- दिह् 2 U. उपचये. To increase; to anoint. P. देगिष, दिग्ये. Pf. दिदेह, दिदिहे 2nd sing. दिदेहिष, दिदिहिषे. P. F. देग्वा. F. देश्यति-न्ते. C. अपेक्ष्यत्-न्त. Aor. अधिगन्-न्त, अदिग्य. Ben. दिद्वात्, धिशीष्ट. Caus. देहयति-न्ते. A. अदीदिहत्-न्त. Des. दिधिगति-न्ते. Frequ. देदिग्यते, देदिहीति, देदेग्य. Pass. दिग्यते. A. अदेहि P. P. दिग्य. G. दिग्वा, सदिग्य. Inf. देग्युम्.
- दी (दीङ्) 4. A. ध्वे. To perish; to decay. P. दीयते. Pf. दिदीये. 2nd sing. दिदीयिषे P. F. दाता. F. दास्यते. C. अदास्यत्. Aor. अदास्त. 2nd sing. अदास्या. Ben. दासीष्ट. Caus. दापयति-न्ते A. अदीदपत्. Des. दिदीपते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदावि. P. P. दीन. G. दीत्वा, प्रदाय. Inf. दातुम्.
- दीक्ष् 1. A. मौण्डेज्योपनयननियमव्रतादेसु To be shaved; to perform a sacrifice; to invest with a sacred thread; to practise self-restraint; to teach religious observances. P. दीक्षते. Pf. दिदीक्षे. 2nd sing. दिदीक्षिषे P. F. दीक्षिता. F. दीक्षिष्यते C. अदीक्षिष्यत्. Aor. अदीक्षिष्ट. Ben. दीक्षिषीष्ट. Caus. दीक्षयति ते. Aor. अदिदीक्षत्-न्त. Des. दिदीक्षिषते Frequ. देदीक्ष्यते, देदीक्षीति, देदीष्टि. Pass. दीक्ष्यते. A. अदीक्षि. P. P. दीक्षित G. दीक्षित्वा Inf. दीक्षितुम्.
- दीधी (दीधीङ्) (छान्दस.) 2. A. दीप्तिदेवनयोः To shine; to appear. P. दीधीते. dual दीध्याते. Pf. *दीध्याञ्चके &c. P. F. दीधिता. F. दीधिष्यते. C. अदीधिष्यत्. Aor. अदीधिष्ट. B. दीधीषीष्ट.
- दीप् (दीपी) 4. A. दीप्ती. To shine; to burn; to be illustrious. P. दीप्यते. Pf. दिदीपे. 2nd sing. दिदीपिषे. P. F. दीपिता. F. दीपिष्यते. C. अदीपिष्यत्. Aor. अदीपि, अदीपिष्ट. Ben. दीपिषीष्ट. Caus. दीपयति-न्ते. A. अदीदिपत्-न्त, अदिदीपत्-न्त. Des. दिदीपिषते. Frequ. देदीप्यते, देदीपीति, देदीप्ति. Pass. दीप्यते. A. अदीपि- P. P. दीप्त. G. दीपित्वा, सदीप्य. Inf. दीपितुम्.
- दु 1. P. गती. To go. P. दवति. Pf. हुदाव. P. F. दोता. F. दोष्यति. Aor. अदोपीत्. B. द्यात्. P. P. दून. G. दूत्वा. Inf. दोतुम्.
- दु (दुङ्) 5. P. उपतापे. To give pain; to afflict; to burn; to be distressed. P. दुनोति. Pf. हुदाव. 2nd sing. हुदविष, हुदोष. P. F. दोता. F. दोष्यति. C. अदोष्यत्. Aor. अदोपीत्. Ben. द्यात्. Caus. दापयति-न्ते. A. अदूदवत्-न्त. Des. हुदूपति. Frequ. दोद्व्यते, दोदवीति, दोदोति. Pass. दूयते. A. अदावि P. P. दुत. G. दुत्वा. Inf. दोतुम्.

* दीधीवेतिताम् ॥ The roots दीधी, वेदी, and the intermediate द्, do not take Guna

१॥ यीवर्गयोर्दीधीवेन्योः ॥ These two roots drop their final vowel before य and द्

दुःख 10 U दुःखक्रियायाम् To give pain P दुःखयति त (also दुःखा पयति-ते) Pf दुःखायकार &c P F दुःखयिता F दुःखयिष्यति-ते Aor अदुःखत् त B दुःख्यात्, दुःखयिषीष्ट Des दुदुःखयिषति-ते I ass दुःख्यते, (also दुःखाप्यते) A अदुःखि P P दुःखित G दुःखयिवा Inf दुःखयितुम्

दुःख 11 P दुःखक्रियायाम् To feel pain to be distressed P दुःखयति Pf दुःखायकार &c P F दुःखिता F दुःखिष्यति Aor अदुःखीत् B दुःख्यात्

दुर्वृ (दुर्वी) 1 P हिंसायाम् To kill P दुर्वृति Pf दुर्वृत् P F दुर्वृता F दुर्वृष्यति C अदुर्वृष्यत् Aor अदुर्वीत् B दुर्व्यात् D दुर्वृतिति Frequ दोदुर्व्यते, दोदुर्वीति, दादोर्वी P P दूर्त G दुर्वृत्वा Inf दूर्तितुम्

दुश्च 10 U उल्लोपे To shake to and fro P दोलयति ते Pf दोलयायकार चक्रे &c P F दोलयिता F दालयिष्यति-ते Aor अदुलुञ्चत् त B दाल्यात्, दोलयिषीष्ट Dem दुदोलयिषति ते Pass दोल्यते A अदालि P P दालित G दोलयित्वा Inf दोलयितुम्

दुवत् 11 P परिवरणे उपतापे च To worship to give pain P दुवस्यति Pf दुवसायकार &c P F दुवसिता F दुवसिष्यति Aor अदुवसीत् B दुवस्यात्

दुष् 4 P वेष्टये To be bad or corrupted P दुष्यति Pf दुदोष 2nd sing दुदोषिष P F दोष्टा F दोष्यति C अदोष्यत् Aor अदुषत्. Ben दुष्यात् Caus दुषयति त, दोषयति ते (to make depraved or corrupt) A अदुषयत् त D दुदुषति Frequ दादुष्यते, दोदुषीति, दोदोष्टि. Pass दुष्यत A अदापि P P दुष्ट G दुष्ट्वा, प्रदुष्य Inf दोष्टुम्

दुह (दुहिर) 1 P अर्दने To distress, to pain P दोहति Pf दुदोह 2nd sing दुदाहिष P F दाहिता F दोहिष्यति Aor अदुहत्, अदाहीत् B दुह्यात् P P दुहित G दोहिवा Inf दाहितुम्

दुग् 2 U प्रपूणे To milk to yield P दोगिष, दुग्ने Pf दुहोह दुग्हे 2nd sing दुदोहिष, दुदाहिष P F दग्धा F दोग्यति ते C अपाग्यत्-त Aor अदुग्धत्-त, अदुग्ध Ben दुग्धा, दग्हीष्ट Caus दाह्यति-ते A अदुहत्-त D दुग्धयत् त Frequ दादुह्यते, दादुहीति, दादागिष Pass दुग्यते * (दुग्ने also) A अदोहि, (दुग् अपुसत्, अदुग्ध) P P दुग्ध G दुग्ध्वा, ददुग्ध Inf दग्धुम्

* अदुहलुनमापचिपणौ ॥ एषाधर्मकारित्यक्रान्तिन स्त । The roots दुह् लु and नृ do not ask य (यङ्) and ई (चिन्) 12 & 13 reflexive pass re नी यथा दुग्ने

दू (दुह्.) 4. A. परितापे. To suffer pain; to be afflicted. P. दूयते. Pf. दुद्वे. 2nd sing. दुद्विषे. P. F. दविता. F. दविष्यते. C. भद्रविष्यत. Aor. अद्विष्ट. B. दविषीष्ट. Caus. दापयति ते. A. अदूद्वत्-त्. D. दुद्व-पते. Frequ. दोद्वयते, दोद्वीति, दोद्वीति. Pass. दूयते A. अदावि. P. P. दूत G. दूवा. Inf. दवितुम्.

दृ (छन्दसः) 5. P. हिसायाम् To kill. P. दृणाति. Pf. ददार. P. F. दता. F. दरिष्यति. Aor. अदृषीत्. B. द्रियात्.

दृ (दृह्) 6. A. आदरे. To honour; to regard; (always used with the preposition आ) P. आद्रियते. Pt. आदरे. 2nd sing. आददिषे. P. F. आदता. F. आदरिष्यते. C. आदरिष्यत. Aor. आदत्. B. आदरीष्ट. Caus. आदारयति-ते. A. आदीनरत्-त्. Des. आदिरिष्यते. Frequ. आदरीयते, आदरति, आदरति, आदरीति &c. Pass. आद्रियते. A. आदारि. P. P. आदत्. G. आदत्. Inf. आदतुम्.

दृ 4. P. हर्षमोहनयोः. To be glad, to be proud; to be arrogant. P. हृष्यति. Pf. ददर्प. 2nd sing. ददर्पिष्य, ददर्प्य, ददृष्य. P. F. दर्पिता, दर्पा, द्रप्ता. F. दर्पिष्यति, ददर्प्यति, दृष्यति. C. अदर्पिष्यत्, अदर्प्यत्, अदर्प्यत्. Aor. अदर्पत्, अदर्पात्, अदर्पीत्, अद्रापीत्. Ben. हृष्यात्. Caus. दर्पयति ते. A. अर्दीहृषत्-त्, अदर्पत्-त्. Des. दिदर्पिष्यति, दिहृषति. Frequ. दर्पिष्यते, दर्पिष्यति, दर्पिष्यति, दर्पिष्यति, दर्पिष्यति. Pass. हृष्यते. A. अदर्पि. P. P. दृप्त. G. दर्पित्वा, दृप्ता, दृप्त्य. Inf. दर्पितुम्, दृप्तुम्, दृप्तुम्.

दृ 6. P. उज्ज्वले. To give pain. P. हृषति. Pf. ददर्प. P. F. दर्पिता. F. दर्पिष्यति. Aor. अदर्पत्. B. हृष्यात्.

दृ 10. U. 1. P. सदीपने. To light; to kindle. P. दर्पयति-ते; दर्पति. Pf. दर्पयति-ते; दर्पति. P. F. दर्पयिता; दर्पिता. F. दर्पयिष्यति ते; दर्पिष्यति. Aor. अदीपत्-त्, अदर्पत्-त्; अदर्पत्. B. दर्प्यात्, दर्पयिषीष्ट; हृष्यात्. D. दिदर्पयति ते, दिदर्पयति. Frequ. of the 1st conj. see the above root. Pass. दायते; दायते. A. अदर्पि. P. P. दर्पित; दृपित. G. दर्पयित्वा; दर्पित्वा. Inf. दर्पयितुम्; दर्पितुम्.

दृ 6. P. हृषे. To give pain. P. हृषति. Pf. ददर्प. P. F. दर्पिता. F. दर्पिष्यति. Aor. अदर्पत्. B. हृष्यात्.

दृ (दृमि) 6. P. ग्रन्थे. To string; to connect (generally with सम्). P. दृमति. Pf. ददर्म. 2nd sing. ददर्मिष्य. P. F. दर्मिता. F. दर्मिष्यति. C. अदर्मिष्यत्. Aor. अदर्मात्. B. दृम्यात्. Caus. दर्मयति-ते.

A. अदीहभत् -त्, अददभत् -त्. D. दिदभिपति. Frequ. दरीहभ्यते, दर्हभीति, ददंभि &c. Pass. हभ्यते. A. अदभि. P. P. हभ्य. G. दभित्वा, संहभ्य. Inf. दभितुम्.

हम् (हमी) 10. U. 1. P. भये. To fear. P. दर्भयति-ते; दर्भति. Pf. दभे-याद्यकार-चके &c; ददभ. P. F. दर्भयिता; दर्भिता. F. दर्भयिष्यति-ते; दर्भि-ष्यति. Aor. अदीहभत् -त्, अददभत् -त्; अदभीत् . B. दभ्यात्, दर्भयिषीष्ट; दृभ्यात्. P. P. दर्भित; दृभ्य. G. दर्भयित्वा; दर्भित्वा. Inf. दर्भयितुम्, दर्भितुम्.

हम् 10. U. 1. P. संदभे. To string; to connect. The forms of this root are like those of the above root.

हम्फ् 6. P. उल्लेखे. To give pain. P. दुम्फति. Pf. ददुम्फ. P. F. दुम्फिता. F. दुम्फिष्यति. Aor. अदुम्फीत् . B. दुप्यात् . D. दिदुम्फिपति. Frequ. दरीदुप्यते, ददुम्फीति &c.

दृश् (दृशिर्) 1. P. प्रेक्षणे. To see. P. पश्यति. Pf. ददर्श. 2nd sing. ददर्शिष्य, ददृश. P. F. दृश्या. F. दृश्यति. C. अदृश्यत् . Aor. अदर्शीत्, अदा-शीत् . Ben. दृश्यात् . Caus. दर्शयति-ते. A. अदीदृशत् -त्, अददर्शीत् -त्. Des. दिदृश्यते. Frequ. दरीदृश्यते, दर्दृशीति, दर्दृष्टि &c. Pass. दृश्यते. A. अदर्शि. P. P. दृष्ट. Pf. P. ददृश्वम्, ददृशिवस्, ददृशान. G. दृष्ट्वा, सदृश. Inf. दृष्टुम्.

दृद् 1. P. वृद्धौ. To increase. P. दहति. Pf. ददहे. P. F. दहिता. F. दहिष्यति. C. अदहिष्यत् . Aor. अदहीत् . B. दृष्यात् . Pass. दृष्यते. A. अदहि. D. दिदहिपति. Frequ. दरीदृष्यते, ददंभि &c.

दृह् (दहि) 1. P. वृद्धौ. To increase. P. दृहति. Pf. ददृह. P. F. दृहिता. F. दृहिष्यति. C. अदृहिष्यत् . Aor. अदृहीत् . B. दृष्यात् . Pass. दृष्यते. A. अदृहि. D. दिदृहिपति. Frequ. दरीदृष्यते, ददंभि &c. P. P. दृहित.

दृ (प्रयादिः) 1. P. भये. To fear. P. दरति. Pf. ददर. P. F. दरिता, दरीता. F. दरिष्यति, दरीष्यति. C. अदरिष्यत्, अदरीष्यत् . Aor. अदारीत् . B. दीर्यात् . Caus. दरयति-ते. A. अदीदरत् -त्. P. P. दीर्णे.

दृ 9. P. विभरणे. To tear; to split. P. दृणाति. Pf. ददर. plu. ददर, ददुः. 2nd sing. ददरिष्य. P. F. दरिता, दरीता. F. दरिष्यति, दरीष्यति. Aor. अदारीत् . B. दीर्यात् . Caus. दारयति ते, (दारयति ते in the sense of 'to fear') A. अददरत् -त्. D. दिदरिपति, दिदरीपति, दिदीर्यति. Frequ. देदीर्यते, दादरीति, दादरति. Pass. दीर्यते. A. अदारि. P. P. दीर्णे. G. दीर्या, विदीर्य. Inf. दादितुम्, दरीतुम्.

दे (देद्) 1. A. पालने. To protect. P. दपते. Pf. दिप्ये. 2nd sing. दिगिष्य. P. F. दाना. F. दाप्यते. C. अदाप्यत् . Aor. अदित. 2nd sing.

भदियाः. B. दागीष्ट. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त्त. Des. दित्ते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दात. G. दात्वा. Inf. दातुम्.

दे (देवृ) 1. A. देवने. To play; to sport; to lament. P. देवते. Pf. दिदेव. 2nd sing. दिदेविये. P. F. देविता. F. देविष्यते. Aor. अदेविष्ट. B. देविवीष्ट. Caus. देवयति-ते. A. अदिदेवत्-त्त. D. दिदेवियते. Frequ. देदेव्यते. Pass. देव्यते. A. अदेवि. P. P. देविन. G. देवित्वा, परिदेव्य. Inf. देवितुम्.

दे (देष्) 1. P. शोधने. To purify; to cleanse; to be purified. P. दायति. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिष, ददाय. P. F. दाता. F. दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदामीत्. 2nd sing. अदासीः. Ben. दायात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त्त. Des. दिदासति. Frequ. दादायते, दादेति, दादाति. Pass. दायते. A. अदायि. P. P. दात. G. दात्वा. Inf. दातुम्.

दो 4. P. अवखण्डने. To cut; to mow. P. घति. Pf. ददौ. P. F. दाता. F. दाम्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदात्. B. देवात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त्त. Des. दित्ति. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दित. Pot. P. देय. G. दित्वा, अवदाय. Inf. दातुम्.

दु 2. P. अभिगमने. To assail; to advance towards. P. द्यौति. Pf. दुदाव. 2nd sing. दुदविष, दुदोष. P. F. द्योता. F. द्योष्यति. C. अद्योष्यत्. Aor. अद्यौषीत्. B. द्यात्. Caus. द्यापयति-ते. A. अदुद्यत्-त्त. D. दुद्युषति. Frequ. द्योद्युषते, द्योद्युषति, द्योद्योति. Pass. द्युयते. A. अद्यावि. P. P. द्युत. G. द्युत्वा, सद्युष. Inf. द्योतुम्.

धु 1. A. दीप्तौ. To shine; to be bright. P. धोतते. Pf. दिद्युते. 2nd sing. दिद्युतिषे. P. F. धोतिता. F. धोतिष्यते. Aor. अधुतत्, अधोतिष्ट. B. धोतिपीष्ट. Caus. धोतयति-ते. A. अधुद्युतत्. D. दिद्युतिपते, दिधोतिपते. Frequ. देद्युत्यते, देद्युर्ताति, देद्योति. Pass. द्युत्यते. A. अधोति. P. P. द्युतित, धोतित. G. धोदित्वा, विद्युत्य. Inf. धोतितुम्.

धी 1. P. न्यङ्करणे. To despise; to treat with contempt. P. धायति. Pf. द्यौ. P. F. धाता. F. धास्यति. Aor. अधामीत्. B. धायात्, धेयात्.

द्रम् 1. P. गतौ. To go. P. द्रमति. Pf. दद्राम. P. F. द्रमिता. F. द्रमिष्यति. C. अद्रमिष्यत्. Aor. अद्रमीत्. B. द्रम्यात्. D. दिद्रमिषति. Frequ. द्रन्द्रम्यते, दद्रम्यते, दन्द्रमीति, दन्द्रन्ति &c. Caus. द्रमयति. A. अदिद्रमत्. Pass. द्रम्यते. A. अद्रमि, अद्रामि.

द्रवस् 11. P. परितापपरिचरणयोः. To take great pains; to attend upon or serve any person. P. द्रवस्यति. Pf. द्रवसायकार &c. P. F. द्रवसिता. F. द्रवसिष्यति. Aor. अद्रवसीत्. B. द्रवस्यात्.

दा 2. P. कुस्तायां गतौ स्वप्ने च. To be spoiled; to run; to sleep; (generally with नि in the last sense.) P. दाति Pf. दत्तौ. 2nd sing. ददित्य, ददाथ P. F. दाता. F. दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदासीत्. B. द्रायात्, द्रयात्. Caus. द्रापयति-ते. A. अदिद्रवन्-न् D. दिद्रासति Frequ. दाद्राप्यते, दाद्रेति, दाद्राति. Pass. द्रायते. A. अद्रावि. P. P. द्राण. G. द्रात्वा, निद्राय. Inf द्रातुम्.

द्राष् (द्राष्टु) 1. P. शोषणात्मर्थयोः. To become dry; to be able. P. द्रासति, Pf. ददास. P. F. द्रासिता. F. द्राक्षिष्यति. Aor. अद्राक्षत्. B. द्राक्ष्यात्. Caus. द्रासयति-ते. A. अद्रासत्-त्. D. दिद्राक्षिषति. Frequ. दाद्राप्यते, दाद्रासीति, दाद्राक्षि.

द्राघ् (द्राघु) 1. A. सामर्थ्ये, आयामेष. To be able; to lengthen. P. द्राघते. Pf. ददाघे. P. F. द्राघिता. F. द्राघिष्यते. Aor. अद्राघिष्ट. B. द्राघिषीष्ट. Caus. द्राघयति-ते. A. अद्राघत्-त्. D. दिद्राघिषते.

द्राह् (द्राक्षि) 1. P. घोस्वाक्षिते. To utter a discordant sound. P. द्राहति. Pf. ददाह. P. F. द्राहिता. F. द्राहिष्यति. C. अद्राहिष्यत्. Aor. अद्राहीत्. B. द्राह्यात्. Pass. द्राह्यते. A. अद्राहि.

द्राह् (द्राह) 1. A. निद्राक्षये. To wake. P. द्राहते. Pf. ददाहे. P. F. द्राहिता. F. द्राहिष्यते. C. अद्राहिष्यत्. Aor. अद्राहिष्ट. B. द्राहिषीष्ट. Caus. द्राहयति-ते. A. अद्राहन्-न्. D. दिद्राहिषते. Frequ. दाद्राप्यते, दाद्राहीति, दाद्राहि.

दु 1. P. गतौ. To go. P. द्रवति. Pf. ददाव. 2nd sing. द्रोथ. P. F. द्रोता. F. द्रोष्यति. C. अद्रोष्यत्. Aor. अद्रुद्वत्. B. द्र्यात्. Caus. द्रावयति only. A. अद्रुद्वत्, अदिद्रवन्. Des. द्रुद्वपति. Des. of Caus. दिद्रावयिषति, ददावयिषति. Frequ. दोद्रयते, दोद्रवीति, दोद्रोति. Pass. द्रूयते. A. अद्रावि. P. P. द्रुत. G. द्रुत्वा, विद्रुत्य. Inf. द्रुतुम्.

दुण् 6. P. गतिर्हिमाकीटिष्येयुः. To go; to kill; to make crooked. P. दुणति. Pf. दुशेण. P. F. द्रोणिता. F. द्रोणिष्यति. Aor. अद्रोणीत्. B. दुण्यात्. D. दुद्वणिषति, दुशेणिषति. Pass. दुण्यते. A. अद्रोणि.

दुह् 4. P. त्रिषांगायाम्. To bear hatred; to seek to hurt. P. दुहति. Pf. दुशेद. 2nd sing. दुशेदित्य, दुशेय, दुशेद. P. F. द्रोहिता, द्रोष्या, द्रोता. F. द्रोहिष्यति, द्रोषयति. C. अद्रोहिष्यत्, अद्रोष्यत्. Aor. अद्रुहत्. B. दृह्यात्. Caus. द्रोहयति-ते. A. अद्रुहन्-न्. Des. दुशेदिवति, दुद्वहिवति, दुधुवति. Frequ. दोद्रुयते, दोद्रुहीति, द्रोहयि. Pass. दृह्यते. A. अद्रोहि. P. P. दृह्य, द्रा. G. दृह्या, द्रोहिता, दृह्या, दृह्या. Inf. द्रोहिषुम्, द्रोष्युम्, द्रोह्युम्.

द्रु (द्रु) 9. U. हिंसावान्. To kill. P. द्रुणाति, द्रुणीति. Pf. दद्राव, दद्रुवे.
2nd sing. द्रुद्विष, द्रुद्विषे P. F. द्रविता. F. द्रविष्यति-ते. C. अद्रविष्यत्-
त. Aor. अद्रावीत्, अद्रविष्ट. B. द्रूणात्, द्रविषीष्ट. D. द्रुद्विषति-ते. Frequ.
दोद्वये, दोद्वेति, दोद्वेति. Pass. द्रूयते. A. अद्रावि

द्रु (द्रु) 1. A. शब्दोत्पादयोः. To sound; to manifest joy. P. द्रुते.
Pl. दिद्रुके. P. F. द्रुकिता. F. द्रुकिष्यते. Aor. अद्रुकिष्ट. B. द्रुकिषीष्ट.
Caus. द्रुयति-ते. A. अद्रुकेत्-ते.

द्रु 1. P. स्तो. To sleep; (mostly preceded by नि). P. द्रायति.
Pf. दद्री. 2nd sing. दद्विष, दद्राव. P. F. द्राता. F. द्रास्यति. C. अद्राम्यत्-
Aor. अद्रामीत्. B. द्रायात्, द्रयात्. Caus. द्रायति-ते. A. अद्रिषत्-त.
D. दिद्रासति. Frequ. दद्रायते, दद्वेति, दद्राति. Pass. द्रायते. A.
अद्रायि. P. P. दद्रा. G. द्रात्वा, निद्राय. Inf. द्रातुम्.

द्वि 2. U. अघीती. To hate; to dislike. P. द्वेष्टि, द्विष्टे. Imperf.
अद्वेष्ट, अद्विष्ट. Plural. अद्विषन्, अद्विषुः, अद्विषत. Imper. 2nd sing.
द्विष्टु, द्विष्ट. Pf. दिद्वेष्ट, दिद्विष्टे. 2nd sing. दिद्वेष्टिष, दिद्विष्टिषे. P. F.
द्वेष्टा. F. द्वेष्टयति-ते. C. अद्वेष्टयत्-त. Aor. अद्विष्टत्-त. B. द्विष्ट्यात्,
द्विष्टीष्ट. Caus. द्वेष्टयति-ते. A. अद्विष्टयत्-त. D. दिद्विष्टयति-ते. Frequ.
द्वेष्टयते, द्वेष्टयति, द्वेष्टि. Pass. द्विष्टयते. A. अद्वेष्टि. P. P. द्विष्ट. G. द्विष्ट्या,
द्विष्ट्य. Inf. द्वेष्टुम्.

द्वृ 1. P. सवरणे, अर्हाहती च. To cover; to appropriate P. हति. Pf.
दद्वृ. P. F. हर्ता. F. हरिष्यति. Aor. अद्वृषीत्. B. हर्तात्. D. दद्वृषति.
Frequ. दद्वृषते, दद्वृषति, दद्वृषति &c.

घ.

घृ 10. U. नाशने. To kill; to destroy. P. घृयति-ते. Pf. घृयाव-
वार-चके &c. P. F. घृयिता. F. घृयिष्यति-ते. Aor. अदघृयत्-त. B.
घृयात्, घृयिषीष्ट. D. दिघृयिषति-ते.

घण् 1. P. शब्दे. To sound P. घणति. Pf. दघाण. P. F. घणिता. F. घणि-
ष्यति. C. अघणिष्यत्. Aor. अघणीत्, अघणीत्. B. घण्यात्. Des. दिघ-
णिषति. Frequ. दघण्यते, दघणीति, दघणिष्ट.

घन् 1. P. शब्दे. To sound. P. घनति. Pf. दघान. P. F. घनिता. F. घनि-
ष्यति. Aor. अघनीत्, अघनीत्. B. घन्यात्. Pass. घन्यते. A. अघानि.

घञ् (घञ्) 8. P. घान्ये To bear fruit; to produce crops of
grain. P. दघन्ति, dual दघन्तः, plu. दघनति. Pf. दघान. P. F.
घनिता. F. घनिष्यति. Aor. अघनीत्, अघनीत्. B. घन्यात्.

घञ् (घञ्) 1. P. गति. To go. P. घञति. Pl. दघञ. P. F. घञ्निता. F.

धन्विष्यति. C. अधन्विष्यत्. Aor. अधन्वीत्. B. धन्वात्. Des. दिधन्विष्यति. Frequ. दाधन्व्यते. Pass. धन्व्यते. A. अधन्वि. P. P. धन्वित. G. धन्विता. Inf. धन्वितुम्.

धा (दृषाच्) 3. U. धारणपोषणयो दनि च. To hold; to 'maintain; to give. P. दधाति, धत्ते. Pf. दधौ, दधे. 2nd sing. दधिय, दधाय, दधिषे. P. F. धाता. F. धास्यति-से. C. अघास्यत्-त्. Aor. अधात्, अधित. B. धेयात्, धासीष्ट. Caus. धापयति-ते. A. अधीपयत्-त्. D. धिस्तति-ते. Frequ. देधीयते, दाधेति, दाधाति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. हित. Pot. P. धेय. G. हित्वा, सधाय. Inf. धातुम्.

धाव् (धाड) 1. U. गतिशुद्धोः. To run; to cleanse; to wash. P. धावति-ते. Pf. दधाव-वे. 2nd sing. दधाविय-मं. P. F. धाविता. F. धाविष्यति-ते. Aor. अधावीत्, अधाविष्ट. B. धावात्, धाविषीष्ट. Caus. धावयति-ते. A. अधीपयत्-त्. D. दिधाविपति-ते. Frequ. दाधाव्यते. Pass. धाव्यते. A. अधावि. P. P. धावित, धौत. G. धावित्वा, धौता, प्रधाव्य. Inf. धावितुम्.

धि 6. P. धारणे. To hold; to possess. P. धियति. Pf. दिधाय. 2nd sing. दिधयिय, दिधेय. P. F. धेता. F. धेयति. C. अधेयत्. Aor. अधेपीत्. B. धीयात्. Caus. धाययति-ते. A. अधीपयत्-त्. D. दिधीषति. Frequ. देधीयते, देधयति, देधेति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. धित. G. धित्वा, संधित्य. Inf. धेतुम्.

धिक्ष 1. A. संदीपनश्लेसनजीवनेषु. To kindle; to be weary; to live. P. धिक्षते. Pf. दिधिक्षे. P. F. धिक्षिता. F. धिक्षिष्यते. C. अधिक्षित. Aor. अधिक्षिष्ट. Ben. धिक्षिषीष्ट. Des. दिधिक्षियते. Frequ. देधिक्ष्यते, देधिक्षिणि, देधिक्षि. P. P. धिक्षित. G. धिक्षित्वा. Inf. धिक्षितुम्.

धिम्व् धिवि) 1. P. प्रीणने. To please; to delight. P. धिनोति. Pf. दिधिम्व्. 2nd sing. दिधिम्विष. P. P. धिम्विता. F. धिम्विष्यति. C. अधिम्वित. Aor. अधिम्वीत्. B. धिम्वान्. Caus. धिम्वयति-ते. A. अधिम्वन्-त्. D. दिधिम्वयति. Frequ. देधिम्व्यते. Pass. धिम्व्यते. A. अधिम्वि. P. P. धिम्वित. G. धिम्वित्वा. Inf. धिम्वितुम्.

धिप् (छान्दसः) 3. P. छन्दे. To sound. P. दिधेष्टि. dual. दिधेष्टः. plu. दिधिषति. Pf. दिधेय. P. F. धेयिता. F. धेयिष्यति. Aor. अधेयीत्. B. धिम्यात्.

धी (धीङ्) 4. A. आधारे. To hold. P. धीयते. Pf. दिधे. 2nd sing. दिधिये. P. F. धेता. F. धेयते. C. अधेयत्. Aor. अधेष्ट. B. धेरीष्ट. Caus. धाययति-ते. A. अधीपयत्-त्. Des. दिधीषते. Frequ. देधीयते, देधयति, देधेति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. धीन. G. धीत्वा. Inf. धेतुम्.

- धृ (धृन्) 5 U. कम्पने To shake; to tremble. P. धुनोति, धुनुते. Pf. दुधाव, दुधुवे. 2nd sing. दुधोष, दुधविय, दुधुविषे. P. F. धोता. F. धोषति ते. Aor. अधोषीत्, अधोष्ट. B. धूयात्, धोषीष्ट. Caus. धावयति only. A. अदधवत्. Des. दुधुपति-ते. Frequ. दोधूयते, दोधवीति, दोधोति. Pass. धूयते. A. अधावि. P. P. धृत. G. धृत्वा, विधृत्य. Inf. धोतुम्.
- धृश् 1. A. सदीपनहेतुजलजीवनेषु To kindle; to be weary; to live. P. पुक्षते. Pf. दुधुक्षे. 2nd sing. दुधुक्षिषे, P..F. धुक्षिता. F. धुक्षिष्यते. C. अधुक्षिष्यत्. Aor. अधुक्षिष्ट. B. धुक्षिषीष्ट. Caus. धुक्षयति ते. A. अदधुक्षवत्. D. दुधुक्षिपते. Frequ. दोधुक्षयते, दोधुक्षीति, दोधुक्षि. Pass. धुक्षयते. A. अधुक्षि. P. P. धुक्षित. G. धुक्षित्वा. Inf. धुक्षितुम्.
- धृन् (धूर्वा) 1. P. हिनायाम्. To kill; to injure. P. धूर्वति, Pf. दुधूर्व. 2nd sing. दुधूर्विय. P. F. धूर्विता. F. धूर्विष्यति. Aor. अधूर्वात्. B. धूर्वान्. Caus. धूर्वयति-ते. A. अदधूर्वत्. Des. दुधूर्वति. Frequ. दोधूर्व्यते, दोधूर्वीति, दोधोर्ति. Pass. धूर्व्यते. A. अधूर्वि. P. P. धूर्त. G. धूर्विता. Inf. धूर्वितुम्.
- धृ (धृन्) 5 U. कम्पने. To shake; to cover; to tremble; to excite. P. धुनोति, धुनुते. Pf. दुधाव, दुधुवे. 2nd sing. दुधविय, दुधोष, दुधुविषे. P. F. धोता, धविता. F. धोष्यति ते, धविष्यति-ते. Aor. अधावीत्, अधविष्ट, अधोष्ट. Ben. धूयात्, धविषीष्ट, धोषीष्ट. Caus. धूनयति, धावयति, (according to हरदत्त). A. अदधुनत्, अदधवत्. D. दुधुपति-ते. Frequ. दोधूयते, दोधवीति, दोधोति. Pass. धूयते. A. अधावि. P. P. धृत. G. धृत्वा, विधृत्य. Inf. धोतुम्, धवितुम्.
- धृ (धृन्दिः) 6. P. विधूनने. To shake; to cause to tremble. P. धुवति. Pf. दुधाव. 2nd sing. दुधुविय. P. F. धुविता. F. धुविष्यति. C. अधुविष्यत्. Aor. अधूर्वात्. B. धूयात्. Caus. धावयति only. A. अदधवत्. D. दुधुपति. Frequ. दोधूयते, दोधवीति, दोधोति. Pass. धूयते. A. अधावि. P. P. धृत. G. धृत्वा, विधृत्य. Inf. धुवितुम्.
- धृ (धृन्) 9. U. कम्पने. To shake. P. धुनाति, धुनीते. Imperf. अधुनात्, अधुनीत. Imper. धुनातु, धुनीताम्. 2nd sing. धुनीहि, धुनीष्व. Pot. धुनीयात्, धुनीत. P. P. धृन्. All other forms of this root are identical with those of धृ 5. U.
- धृ (धृन्) 10. U. 1. U. कम्पने To shake; to agitate. P. * धूनयति ते, धावयति ते; († according to हरदत्त this root is conjugated as

* धूनमीनोर्नुग्वत्तव्यः ॥ The root धृ ८ प्री insert न् before the ई of the tenth class and causals.

† According to हरदत्त the reading of this वार्तिक is धूमप्रीनोर्नुग्वत्तव्यः, and in his opinion, the root धृ 9 inserts न् before the ई of the 10th class & causals, and not other roots. हरदत्तस्तु धूनप्रीनोरिति पठित्वा प्रीणातिमाह्वयार्धनादे-रेवतुवमाह. Sidh-Kau.

धावच् throughout), धवति-त्ते Pf धूयाच्चकार चक्रे, धावयाच्चकार चक्रे, दुधाव, दुधुवे 2nd sing. धूयाच्चकथ इत्थप, धावयाचन्थ इत्थप &c, दुधविष, दुधुविष P Γ धूनयिता, धावयिता, धविता F धूनयिष्यति ते, धनिष्यति त Aor अदधुनत्-त्, अदधवत् त, अभावीत्, अधविष्ट B धून्यात्, धूनयिषीष्ट, धान्यात्, धावयिषीष्ट, धूयात्, धविषीष्ट Caus धूनयति only, धावयति only A अदधुनत्, अदधवत् D दुधनयिषति त, दुधावयिषति ते, दुधूयति ते Frequ of the first conju दोधूयते, दोधूयति, दोधाति Pass दूते, धान्यते, धूयते A अवूनि, अभावि P P धूनित, धावित, धूत G धूनयित्वा, धावयित्वा, धूत्वा Inf वूनयितुम्, धावयितुम्, धवितुम्

धूप 1 P सतापे To heat, to fumigate P धूपायति Pf धूपायाच्चकार &c, दुधूप 2nd sing धूपायाच्चकथ &c दुधूमिष P F धूपायिता धूपिता Γ धूपायिष्यति, धूपिष्यति Aor अधूपायीत्, अधूपीत् B धूपाय्यात्, धूपात् Caus धूपाययति ते, धूपयति ते. A. अदधूपायत् त, अदधूपत् त D दुधूपयिषति; दुधूपिषति Frequ दोधूप्यते, दोधूपीति, दोधूसि Pass धूपाय्यते, धूप्यते A अधूपायि, अधूपि P. P धूपावित, धूपित G धूपायित्वा, धूपित्वा Inf धूपायितुम्, धूपितुम्

धूप 10. U. भाषाया दीप्तौ च To speak, to shine P धूपयति त Pf धूपयाच्चकार चक्रे &c P F धूपयिता F धूपयिष्यति ते C अधूपयिष्यत् . Aor अदधूपत्-त् B धूप्यात्, धूपयिषीष्ट P. P धूपित G धूपयित्वा, धूपित्वा Inf धूपयितुम्

धूर (धूरी) 4. A हिंसागत्यो To kill, to go P धूर्यते Pf दुधूरे P 1 धूरिता. F धूरिष्यते Aor अधूरिष्ट. B धूरीषीष्ट D दुधूरिषते Frequ दोधूर्यते, दोधूरति &c P P धूर्त.

धूश् 10 U कान्तिकरणे To make splendid P धूशयति-त्ते Pf धूशयाच्चकार चक्रे &c P F. धूशयिता F. धूशयिष्यति-त्ते Aor अदधूशत्-त् B धूश्यात्, धूशयिषीष्ट

धूप 10 U कान्तिकरणे To make splendid This is conjugated like the above root with the only difference of प् for श्

धूश् 10 U कान्तिकरणे. To make splendid This is also conjugated like धूश् 10 U with the only difference of स् for श्

धृ (धृष्) I U धारणे To hold to support P धरति ते Pf दधारे दध्रे 2nd sing दधर्ष, दध्रिषे P F धर्ता Γ धरिष्यति ते C अवरिष्यत्-त् Aor अधर्षीत्, अधृत B ध्रियात्, धृषीष्ट Caus धारयति ते A अदी धरत्-त् D. दिधीर्षति ते Frequ देधीयते दधर्षति &c. Pass ध्रियते A अपारि P P. धृत G धृत्वा, विधृत्य Inf धर्तुम्

धृ (धृष्ट) 1 A अवध्वमने To destroy P धत्ते Pf दध्रे 2nd sing दध्रिषे P. F. धर्ता F धरिष्यते Aor अधृत, B धृरीष्ट For other forms see the above root

- वृ (वृद्) 6. A. अवस्थाने. To be; to exist. P. तिष्ठते. Pf. दृष्टे. 2nd sing. दृष्टिं P. F. धर्मा. F. धरिष्यते. C. अधरिष्यत्. Aor. अधृत. B. धृषीष्ट. D. दिधरिषते For other forms see धृ 1. U.
- धृ * 10. U. धारणे. To hold, to own. P. धारयति-ते. Pf. धारयामकात्-वके &c P. F. धारयिता. F. धारयिष्यति-ते. Aor. अदीधरत्-त. B. धायीष्ट, धारयिषीष्ट. Des. दिधारयिषति-ते. Pass. धार्यते. A. अगारि. P. P. धारितः. G. धारयित्वा, सधाय. Inf. धारयितुम्.
- धृ 1. P. गती. To go. P. धर्जति. Pf. दधर्ज. P. F. धर्जिता. F. धर्जिष्यति. C. अधर्जिष्यत्. Aor. अधर्जीत्. B. धृज्यात्. Frequ. दरीधृज्यते, दधृजति, दधर्जि &c.
- धृज् (धृजि) 1. P. गती. To go. P. धृजति. Pf. दधृज. P. F. धृजिता. F. धृजिष्यति. Aor. अधर्जीत्. B. धृज्यात्. Pass. धृज्यते. A. अधर्जि. D. दिधृजिषति. Frequ. दरीधृज्यते, दाधृजि &c.
- धृ (धिधृषा) 5. P. प्रागल्भ्ये. To be bold or confident; to be proud. P. धृगोति. Pf. दधर्ष. 2nd sing. दधर्षिय. P. F. धर्षिता. F. धर्षिष्यति. C. अधर्षिष्यत्. Aor. अधर्षीत्. B. धृष्यात्. Caus. धर्षयति-ते. A. अदीधृषत्-त, अदधर्षत्-त. D. दिधर्षयति. Frequ. दरीधृष्यते, दरीधर्षि &c., Pass. धृष्यते. A. अधर्षि. P. P. धर्षितः, धृष्ट (immodest or bold). G. धर्षित्वा, प्रधृष्य. Inf. धर्षयितुम्.
- धृ 10. U. 1. P. प्रसहने. To offend; to overcome. P. धर्षयति-ते; धर्षयति. Pf. धर्षयाद्यकार-वके &c; दधर्ष. P. F. धर्षयिता; धर्षिता. F. धर्षयिष्यति-ते; धर्षिष्यति. Aor. अदीधृषत्-त, अदधर्षत्-त; अधर्षीत्. B. धर्ष्यात्, धर्षयिषीष्ट; धृष्यात्. Des. दिधर्षयिषति-ते; दिधर्षयति. Frequ. of the first conj. दरीधृष्यते, दरीधर्षि &c. Pass. धर्ष्यते, धृष्यते. A. अधर्षि. P. P. धर्षितः. G. धर्षयित्वा, प्रधर्ष्य; धर्षित्वा, प्रधृष्य. Inf. धर्षयितुम्; धर्षितुम्.
- धृ (Another reading for जृ) 9. P. वयोहानौ. To be old. P. धृणाति. Pf. दधार. 2nd sing. दधरिष. P. F. धरिता, धरीता. F. धरिष्यति, धरीष्यति. C. अधरिष्यत्, अधरीष्यत्. Aor. अधारीत्. B. धीर्यात्. D. दिधीषति. Frequ. देधीषते, दाधीति &c.

* This root is not found in the Dhatupatha, but it is considered to be of the 10th class by good usage and on the authority of रामानुज, बहुलमेतन्निर्द्धानम्, which means, the roots given in the 9 classes are sometimes to be considered as belonging to the 10th class.

अपरेतुनयनी पाठो बहुलमित्याहुः । तेनापठितेभ्योऽपि क्वचित्स्वार्थेणित् । रामो राजमर्षी-
करदिति येभ्योऽहुः (Sidha. Kau) वैगरी चारदेयतिष्ठोदक्च क्रमण्डलम्. (Monu.)
गमकायसिरोमोर्वागवन्मन्त्रियः. (Gita.)

- शे (पेद्) 1. P. पाने. To suck; to drink. P. पयति. Pf. दधौ. 2nd sing. दधिय, दधाय. P. F. धाता. F. धास्यति. C. अधास्यत्. Aor. अषात्, अदधत्, अषासीत्. B. धेयात्. Caus. *धापयते only. A. जदीधपत्, ऽ धित्सति. Frequ. देधीयते, दाधेति, दाधाति. P. P. धीत. G. धीता; सधाय. Inf. धातुम्.
- शे 10. U. दर्शने. To see. P. धेकयति-ते. Pf. धेकयाश्चकार-चके &c. P. F. धेकयिता. F. धेकयिष्यति-ते. Aor. अदिधेकन् -त. B. धेम्यात्, धेकयिषीट्.
- धोर (धोर्) 1. P. गतिचातुर्ये. To run well; to trot; to be skilful. P. धोरति. Pf. दुधोर. P. F. धोरिता. F. धोरिष्यति. C. अधोरिष्यत्. Aor. अधोरीत्. B. धोर्यान्. Caus. धोरयति-ते. A. अदुधोरत्-त. D. दुधोरिषति. Frequ. दोधोर्यते, दोधोर्ति &c.
- ध्मा 1. P. शब्दामितयोगधोः. To blow (a pipe &c.); to blow fire; to cast. P. धमति. Pf. दध्मौ. 2nd sing. दध्मिष, दध्माय. P. F. ध्माता. F. ध्मास्यति. C. अध्मास्यत्. Aor. अध्मासीत्. B. ध्मायात्, ध्मेयात्. Caus. ध्मापयति-ते. A. अदिध्मपत्-त. Des. दिध्मासति. Frequ. देध्मीयते, दाध्मेति, दाध्मेति. Pass ध्मायते A. अध्मायि P. P. ध्मात. G. ध्मात्वा, अध्माय. Inf. ध्मातुम्.
- ध्वे 1. P. विन्तायाम्. To think of; to meditate; to recollect. P. ध्यायति. Pf. दध्यौ. 2nd sing. दध्यिष, दध्याय. P. F. ध्याता. F. ध्यास्यति. C. अध्यास्यत्. Aor. अध्यासीत्. B. ध्यायात्, ध्येयात्. Caus. ध्यापयति-ते. A. अदिध्यपत्-त. D. दिध्यामति. Frequ. दाध्यायते, दाध्येति, दाध्याति. Pass. ध्यायते. A. अध्यायि. P. P. ध्यात. G. ध्यात्वा, अनुध्याय. Inf. ध्यातुम्.
- ध्रम् 1. P. गतौ. To go. P. ध्रजति. Pf. दध्राज. P. F. ध्रजिता. F. ध्रजिष्यति. Aor. अध्रजीत्, अध्राजीत्. B. ध्रज्यात्. Pass ध्रज्यते A. अध्राजि.
- ध्रञ्ज् (ध्रजि) 1. P. गतौ. To go. P. ध्रञ्जति. Pf. दध्रञ्ज. P. F. ध्रञ्जिता. F. ध्रञ्जिष्यति. C. अध्रञ्जिष्यत्. Aor. अध्रञ्जीत्. B. ध्रञ्ज्यात्. D. दिध्रञ्जिषति. Frequ. दाध्रञ्ज्यते, दाध्रञ्जि &c. Pass. ध्रञ्ज्यते. A. अध्रञ्जि.
- ध्रण् † 1. P. शब्दे. To sound as a drum or other instrument. P. ध्रणति. Pf. दध्राण. P. F. ध्रणिता. F. ध्रणिष्यति. C. अध्रणिष्यत्. Aor. अध्रणीत्, अध्राणीत्. B. ध्रण्यात्. Frequ. दध्रण्यते, दध्रण्यते, *दध्रन्ति, दध्रन्ति.
- ध्रस् (उध्रम्) 9. P. उञ्जे. To glean. P. ध्रप्नाति. Pf. दध्रात्. P. F. ध्रप्तिता. F. ध्रप्तिष्यति. C. अध्रप्तिष्यत्. A. अध्रप्तीत्, अध्राप्तीत्. B. ध्रप्त्यात्. P. P. ध्रप्त्. G. ध्रप्तिता, ध्रप्त्वा. Inf. ध्रप्तिुम्.

* धेद्वपसंल्यानम् ! The causative of धे does not take Parasmaipada; धापयते शिशुमेकसनीवी. धे, however, takes Parasmaipada if it does not convey a reflexive sense; दत्तान्धापयति पयः.

† This root originally ends in न्; then न् is changed to ण्. उपदेशे नान्तोऽयम् नोपदेशप्रत्ययद्वयः; as दध्रन्ति.

भस् (उभ्) 10. U. 1. P. उभ्. To glean. P. प्राप्तवति-ते; भ्रसति. Pf. प्राप्तयावकार-न्वके &c; दधास. P. F. प्राप्तयिता; भ्रसिता. F. प्राप्तयिष्यति-ते; भ्रसिष्यति. Aor. अदिभ्रन्-त्त; अभ्रसीत्, अभ्रासीत्. B. भ्रास्यात्, भ्रामयिषीत्; भ्रस्यात्. D. दिभ्रासयिषति-ते; दिभ्रसिष्यति. Frequ. of 1st conj. दाभ्रल्यते, दाभ्रणीति, दाभ्रसि. P. P. प्राप्तयित; भ्रस्त. G. प्राप्तयित्वा; भ्रसित्वा, भ्रत्वा. Inf. प्राप्तयितुम्; भ्रसितुम्.

भ्रास् (भ्रास्) 1. P. शोणालमर्षयोः. To be dry; to be able. P. भ्रासति. Pf. दधास्. P. F. प्राप्तयिता. F. प्राप्तयिष्यति. U. अद्रासिष्यत्. Aor. अभ्रासीत्. B. भ्रास्यात्. Caus. प्राप्तयति-ते. A. अदभ्रान्वत्-त.

भ्राय् (भ्राय्) 1. A. सामर्थ्ये. To be able or competent. P. भ्रायते. Pf. दधाये. P. F. प्राप्तयिता. F. प्राप्तयिष्यते. Aor. अभ्रायिष्यत्. B. भ्रायिषीत्. Caus. प्राप्तयति-ते. A. अदभ्रायत्-त. P. P. भ्रायित. G. भ्रायित्वा. Inf. भ्रायितुम्.

भ्राह् (भ्राशि) 1. P. घोराशिते काङ्क्षाय च To utter a sound of birds; to crow; to caw; to desire. P. भ्राहति. Pf. दधाह्. P. F. भ्राहिता. F. भ्राहिष्यति. Aor. अभ्राहीत्. B. भ्राह्यात्. Pass. भ्राह्यते. A. अभ्राहि. Caus. भ्राहयति-ते. A. अदभ्राह्यत्-त.

भ्राड् (भ्राड्) 1. A. विभरणे. To divide; to split. P. भ्राडते. Pf. दधाडे. P. F. भ्राडिता. F. भ्राडिष्यते. C. अभ्राडिष्यत्. Aor. अभ्राडिष्यत्. B. भ्राडिषीत्. Caus. भ्राडयति-ते. A. अदभ्राडत्-त. Pass. भ्राड्यते. A. अभ्राडि.

भ्रिन् 1. P. गतौ. To go. P. भ्रिजति. Pf. दिभ्रिज. P. F. भ्रिजिता. F. भ्रिजिष्यति. C. अभ्रिजिष्यत्. Aor. अभ्रिजीत्. B. भ्रिज्यात्. D. दिभ्रिजिषति, दिभ्रिजिषति. Frequ. दिभ्रिज्यते, दिभ्रिजीति, दिभ्रिजि. Caus. भ्रिजयति-ते. A. अदिभ्रिजन्-त्. Pass. भ्रिज्यते. A. अभ्रिजि.

भ्रु 1. P. स्थैर्ये. To be firm. P. भ्रवति. Pf. दुभाव. P. F. भ्रोता. F. भ्रोष्यति. C. अभ्रोष्यत्. Aor. अभ्रोपीत्. B. भ्र्यात्. Des. दुभ्रपति. Frequ. दोभ्र्यते, दोभ्रवीति, दोभ्रोति.

भ्रु (कटादिः) 6. P. गतिस्थैर्ययोः. To go; to be fixed. P. भ्रुति. Pf. दुभाव. 2nd sing. दुभ्रविष, दुभ्रव. P. F. भ्रुता. F. भ्रुष्यति. C. अभ्रुष्यत्. Aor. अभ्रुमीत्. B. भ्रुयात्. Caus. भ्रावयति-ते. A. अदुभ्रवत्-त. D. दुभ्रपति. Frequ. दोभ्र्यते, दोभ्रवीति, दोभ्रोति. Pass. भ्रूयते. A. अभ्रावि. P. P. भ्रुत. G. भ्रुता. Inf. भ्रुतुम्.

भ्रु (Another reading for भ्रु 6. P.) 6. P. गतिस्थैर्ययोः. To go; to stand firm. P. भ्रुति. Pf. दुभाव. 2nd sing. दुभ्रविष. P. F. भ्रुविता. F. भ्रुविष्यति. Aor. अभ्रुमीत्. B. भ्रुयात्.

भ्रेक् (भ्रेक्) 1. A. शब्दोत्साहयोः. To sound; to grow or increase; to be elevated with joy. P. भ्रेक्ते. Pf. दिभ्रेक्. P. F. भ्रेक्ता. F. भ्रेक्ष्यते. C. अभ्रेक्ष्यत्. Aor. अभ्रेक्षिष्यत्. B. भ्रेक्षिषीत्. Caus. भ्रेक्षयति-ते. A. अदिभ्रेक्न्-त्. D. दिभ्रेक्षयते. Frequ. देभ्रेक्यते, देभ्रेक्ति &c.

- प्रे 1. P. तृप्ती. To be pleased. P. प्रायति Pf. दधौ. P. F. प्राता. F. प्रास्यति. Aor. अप्राणीत्. B. प्रायान्, ध्रेयान्.
- पञ् 1. P. गतो. To go. P. पञ्जति. Pf. दध्वाज. P. F. पञ्जिता. F. पञ्जयति. Aor. अपञ्जीत्, अपञ्जात्. B. पञ्ज्यात्.
- पञ् (पञ्जि) 1. P. गतो To go. P. पञ्जति. Pf. दध्वाज. P. F. पञ्जिता. F. पञ्जिष्यति. C. अपञ्जिष्यत्. Aor. अपञ्जीत्. B. पञ्ज्यात्. Pass. पञ्ज्यते. A. अपञ्जि. Caus. पञ्जयति-ते. A. अपञ्जयत्-त. D. दिपञ्जिषति. P. P. पञ्जित. G. पञ्जित्वा. Inf. पञ्जितुम्.
- पञ् 1. P. शब्दे. To sound. P. पञ्जति. Pf. दध्वाण. P. F. पञ्जिता. F. पञ्जिष्यति. Aor. अपञ्जीत्, अपञ्जात्. B. पञ्ज्यात्.
- पञ् 1. P. शब्दे To sound. P. पञ्जति. Pf. दध्वाण. 2nd sing. दध्वाणि. P. F. पञ्जिता. F. पञ्जिष्यति C. अपञ्जिष्यत्. Aor. अपञ्जीत्. अपञ्जात्. B. पञ्ज्यात्. Caus. पञ्जयति-ते (पञ्ज्याम्), पञ्जयति-ते (अस्पृष्टाद्यरमुच्चारयतीत्यर्थः). A. अपञ्जन्-त. D. दिपञ्जिषति. Frequ. दध्वाण्यते, दध्वाण्यते, दध्वाणीति, दध्वाणीति &c. Pass. पञ्ज्यते. A. अपञ्जानि. P. P. पञ्जित, पञ्जित (darkness.). G. पञ्जित्वा. Inf. पञ्जितुम्.
- पञ् 10. U. अव्यक्तेः शब्दे. To sound. P. पञ्जयति-ते. Pf. पञ्जयामास चो &c. P. F. पञ्जयिता. F. पञ्जयिष्यति-ते. Aor. अपञ्जयत्-त. B. पञ्ज्यात्. पञ्जविधोऽ. Des. दिपञ्जयिषति-ते. Pass. पञ्ज्यते. A. अपञ्जानि. P. P. पञ्जित. G. पञ्जित्वा. Inf. पञ्जितुम्.
- पञ् (पञ्जु) 1. A. अवसंसने गतो च. To fall down; to perish; to go. P. पञ्जते. Pf. दध्वासे. P. F. पञ्जिता. F. पञ्जिष्यते. C. अपञ्जिष्यत्. Aor. अपञ्जयत्, अपञ्जयिषत्. B. पञ्जिषीत्. Caus. पञ्जयति-ते. A. अपञ्जयत्-त. D. दिपञ्जिषति. Frequ. दध्वाण्यते, दध्वाणीति, दध्वाणीति. Pass. पञ्ज्यते. A. अपञ्जयति. P. P. पञ्जित. G. पञ्जित्वा, पञ्जित्वा, विध्वंस्य. Inf. पञ्जितुम्.
- पञ् (पञ्जि) 1. P. पोरवाशिते. To utter the cry of birds; to caw. P. पञ्जति. Pf. दध्वाह. P. F. पञ्जिता. F. पञ्जिष्यति. Aor. अपञ्जति. B. पञ्ज्यात्. D. दिपञ्जिषति. Frequ. दध्वाह्यते, दध्वाह्यति, दध्वाहि. Pass. पञ्ज्यते. A. अपञ्जानि.
- पञ् 1. P. दध्वाणे. To bend; to make crooked. P. पञ्जति. Pf. दध्वाह. 2nd sing. दध्वाणि. P. F. पञ्जिता. F. पञ्जिष्यति. C. अपञ्जिष्यत्. Aor. अपञ्जयत्. B. पञ्ज्यात्. Caus. पञ्जयति ते. A. अपञ्जयत्-त. D. दिपञ्जिषति. Frequ. दध्वाण्यते, दध्वाणीति, दध्वाणीति &c. Pass. पञ्ज्यते. A. अपञ्जानि. P. P. पञ्जित. G. पञ्जित्वा. Inf. पञ्जितुम्.

न.

- पञ् 10. U. नाशने. To perish. P. नश्यति-ते, (प्रनश्यति-ते). Pf. नश्यामास चो &c. P. F. नश्यिता. F. नश्यिष्यति-ते. Aor. अनश्यत्-त. B. नश्य्यात्, नश्यिषीत्.

गच्छ (गच्छ्) 1. P. गतो. To go; to move. P. गच्छति, (प्रगच्छति) Pf. गच्छन्. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. C. अनगच्छिष्यत्. Aor. अनगच्छीत्. B. गच्छ्यात्. D. निगच्छिष्यति. Frequ. गच्छन्त्यते, गच्छन्ति &c.

गच्छ (गच्छ्) 1. P. गतो. To go; to move. P. गच्छति, (प्रगच्छति). Pf. गच्छन्. 3rd dual. गच्छन्तु. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. Aor. अनगच्छीत्, अगच्छीत्. B. गच्छ्यात्. Caus. गच्छयति ते. A. अनीनदत्-न्त.

गच्छ (गच्छ्) 1. P. गतो. To go. P. गच्छति, (प्रगच्छति). Pf. गच्छन्. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. C. अनगच्छिष्यत्. Aor. अनगच्छीत्. B. गच्छ्यात्. Pass. गच्छ्यते. A. अनगच्छि.

नट् (नट्) (घटादिः) 1. P. नृतो (नृत्तनृतयोः), नृतो नृतोच. To dance with indication or passion; to dance with gestures; to bend; to go. P. नटति, (प्रनटति). Pf. ननाट. 2nd sing. नेटिष्व. P. F. नटिता. F. नटिष्यति. C. अनटिष्यत्. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नटयति-ते. A. अनीनदत्-न्त. D. निनटिष्यति. Frequ. नानट्यते, नानटीति, नानटि. Pass. नट्यते. A. अनटि, अनाटि. P. P. नटित. Pot. P. नाट्य. G. नटित्वा. Inf. नटितुम्.

नट् 1. P. नाट्ये. To act (to dance with verbal representation of passion) P. नटति. Pf. ननाट. P. F. नटिता. F. नटिष्यति. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नाटयति-ते, (प्रनाटयति-ते). A. अनीनदत्-न्त. For other forms see the above root.

नट् (नट्) 10. U. मातानाम्. To speak. P. नाटयति ते. Pf. नाटयाम्कार-चक्रे &c. P. F. नाटयिता. F. नाटयिष्यति-ते. Aor. अनीनदत्-न्त. B. नाट्यात्, नाटयिषीष्ट.

नट् (नट्) 1. P. अव्यक्तेशब्दे. To sound inarticulately. P. नटति, (प्रनटति, प्रणिनटति, परिणिनटति). Pf. ननाट 2nd sing. नेटिष्व. P. F. नटिता. F. नटिष्यति. C. अनटिष्यत्. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नाटयति-ते. A. अनीनदत्-न्त. Des. निनटिष्यति. Frequ. नानट्यते, नानटीति, नानटि. Pass. नट्यते. A. अनाटि. P. P. नटित. Pot. P. नाट्य. G. नटित्वा, प्रणट्य. Inf. नटितुम्.

नट् (नट्) 10. U. भाषायाम्. To speak; to shine. P. नाटयति-ते, (प्रनाटयति-ते). Pf. नाटयाम्कार-चक्रे &c. P. F. नाटयिता. F. नाटयिष्यति-ते. Aor. अनीनदत्-न्त. B. नाट्यात्, नाटयिषीष्ट. D. निनाटयिष्यति-ते.

नन्द (नन्दि) 1. P. समुदो. To be glad; to be satisfied. P. नन्दति, (प्रनन्दति, प्रपन्दति according to some) Pf. ननन्द. 2nd sing. नेनन्दिष्व. P. F. नन्दिता. F. नन्दिष्यति. C. अनन्दिष्यत्. Aor. अनन्दीत्. B. नन्द्यात्. Caus. नन्दयति only. A. अननन्दत्. D. निनन्दिष्यति. Frequ. नानन्द्यते, नानन्दीति, नानन्ति. Pass. नन्द्यते. A. अनन्दि. P. P. नन्दित. G. नन्दिता, अभिनन्द्य. Inf. नन्दितुम्. Ab. नन्द्य.

- नम् (णम्) 1 A हितायुमभावेऽपि. To destroy; to perish P नमते (प्रणमते).
Pf नमे P. F. नमिता F. नमिष्यते. Aor अनमत्, अनमिष्ट B नमिषीष्ट.
नम् (णम्) 4 P हितायाम्. To kill P नभ्यति, (प्रणभ्यति) Pf ननाम.
P. F. नमिता F. नमिष्यति. C अनमिष्यत् Aor अनमत्. B नभ्यात्.
नम् (णम्) 9 P हितायाम् To kill P नभ्राति, (प्रणभ्राति) Pf ननाम
P F नमिता F नमिष्यति Aor अनमीत्, अनामीत् B नभ्यात् D.
निनभियति Frequ नानभ्यते, नानन्धि &c
नम् (णम्) 1. P प्रह्वे शब्दे च. To bow to, to bend, to sound P.
नमति, (प्रणमति) Pf ननाम 2nd sing नेमिष, ननन्थ. P F नन्ता F
नस्यति. C. अनस्यत् Aor अनसीत् B नभ्यात् Caus नमयति-न्ते, नामयति-न्ते,
(when preceded by any preposition, उपनमयति-न्ते) A. अनी-
नमत्-न्त. D निनसति. Frequ ननम्यते, नन्नम्यते. ननमीति, नन्नमीति, ननन्ति,
ननन्ति. Pass नम्यते, नमते also A अनामि, अनस्त also P P. नत्.
Pot. P. नम्य C. नत्वा, विनम्य, विनस्य Inf. नन्तुम्.
नय् (णय्) 1. A. गतौ. To go P. नयते, (प्रणयते) Pf. नेधे. P. F.
नयिता F. नयिष्यते. C. अनयिष्यत् Aor. अवयिष्ट. B. नयिषीष्ट. D.
निनयिष्यते. Frequ नानयते, नानयीति, नानति.
नर्द् 1. P. शब्दे. To sound, to roar. P. नर्दति (प्रनर्दति) Pf. ननर्द्.
2nd sing. ननर्दिष्य. P. F नर्दिता F. नर्दिष्यति. C. अनर्दिष्यत् Aor.
अनर्दीत्. B नर्द्यात्. Caus नर्दयति-न्ते A. अननर्दत्-न्त D. निनर्दिषति.
Frequ नानर्दते, नानर्दीति, नानर्त्ति Pass नर्दते A अनर्दि P. P.
नर्दित. G. नर्दित्वा. Inf नर्दितुम्
नल् (णल्) 1. P. गन्धेऽन्धनेच. To smell, to bind P. नलति, (प्रणलति)
Pf. ननाल P. F. नलिता F नलिष्यति. Aor अनालीत् B. नल्त्यात्.
(नल, नाल, one who smells or binds)
नल् (णल्) 10. U. भाषायाम् To speak, to shine P. नालयति-न्ते (प्रणा-
लयति-न्ते). Pf नालयाश्चकार-न्त्ये &c P. F. नालयिता. F. नालयिष्यति-न्ते
Aor. अनीनलत्-न्त. B नाल्यात्, नालयिषीष्ट Pass. नाल्यते A अनालि
नम् (णम्) 4. P. अदर्शने To perish, to disappear, to run away,
to be unsuccessful P नश्यति, (प्रणश्यति). Pf ननाश 3rd plu
नेशु 2nd sing. नेशिष, ननष्ट P. F. नशिता, नष्टा F नशिष्यति, नदश्यति
C अनशिष्यत्, अनदश्यत् Aor अनशत् B. नश्यात् Caus. नाशयति only
A. अनीनशत् D निनशिषति, निनहति Frequ नानश्यते, नानशीति, नानष्टि.
Pass. नश्यते A. अनाशि P P. नष्ट (प्रनष्ट) G. नशित्वा, नष्ट्वा, नष्ट्वा,
विनश्य. Inf नशितुम्, नष्टुम्
धम् (णम्) 1. A कौटिल्ये To be crooked or curved P. नमते, (प्रणमते).
Pf. नेमे P F. नमिता F नमिष्यते Aor अगसिष्ट B नसिषीष्ट

बद्ध् (णद्) 4 U. बन्धने To tie; to bind. P. बध्यति-ते, (प्रणध्यति ते) Pf. बन्धाद्, नेहे 2nd sing. नेहिष, ननद्ध, नेहिषे P. F. बद्धा F. बध्यति ते C. अनन्यन्त Aor. अनन्यत्, अनद्ध dual अनन्यताम्, अनद्धाम्. B. बद्धात्. नत्मीष्ट Caus. नाहयति ते A. अनीनद्धत्. Des. निनन्यति-ते. Frequ. नानन्यते, नानन्यति, नानद्धि Pass. बध्यते A. अनद्धि. P. P. बद्ध. G. नद्ध्या. मनन्या. Inf. नद्धुम्.

नाय् (नाय्) 1. P. यामोपतापैश्याशीयु. To ask; to harass; to be master of; to bless; (in the last sense, this root is always Atmanepadi). P. नायति ते, (प्रनायति-ते). Pf. ननाय, ननाये 2nd sing. ननायिष, ननायिषे. P. F. नायिता F. नायिष्यति ते. C. अननायिष्यत्-त. Aor. अननायत्, अननायिष्ट. B. नाय्यात्, नायिषीष्ट. Caus. नाययति-ते. A. अननायत्-त. Des. निनायिषति-ते. Frequ. नानाय्यते, नानायति, नानासि. Pass. नाय्यते. A. अनायि. P. P. नायित. G. नायित्वा. Inf. नायितुम्.

नाय् (नाय् or according to some णय्) 1. A. यामोपतापैश्याशीयु. To ask; to harass; to be master of; to bless, P. नायते, (प्रनायते or प्रणायते) Pf. ननाये. P. F. नायिता. F. नायिष्यते C. अननायिष्यत्. Aor. अननायिष्ट. Ben. नायिषीष्ट. Caus. नाययति-ते A. अननायत्-त. D. निनायिषते. Frequ. नानाय्यते, नानाद्धि &c.

नास् (णास्) 1. A. शब्दे. To sound P. नासते, (प्रणासते). Pf. ननासे. P. F. नासिता F. नासिष्यते. Aor. अननासिष्ट. B. नासिषीष्ट Caus. नासयति-ते. A. अननासत्-त. Frequ. नानास्यते, नानासि &c.

निक्ष् (णिस्) 1. P. चुम्बने, To kiss. P. निक्षति, (प्रणिक्षति). Pf. निनिक्ष. P. F. निक्षिता. F. निक्षिष्यति. C. अननिक्षिष्यत् Aor. अननिक्षीत् B. निक्ष्यात्. Caus. निक्षयति-ते A. अननिक्षत्. Pass. निक्ष्यते. A. अननिक्षि. Pot. P. निक्षितव्य, छ (प्रनिक्षितव्य, प्रणिक्षितव्य).

निज् (णिजिर्) 3 U. शौचपोषणयोः To wash, to purify; to nourish. P. नेनेक्ति, नेनेक्ते, (प्रणेनेक्ति, प्रणेनेक्ते) Pf. निनेज, निनिजे. 2nd sing. निनेजिष, निनिजिषे. P. F. नेक्ता F. नेक्ष्यति-ते. C. अनेक्ष्यन्त. Aor. अनिजत्, अनेक्षीत्, अनेक्त. B. निज्यात्, निक्षीष्ट. Caus. नेजयति-ते. A. अनीनिजत्-त. Des. निनिक्षति-ते Frequ. नेनिज्यते, नेनिजीति, नेनेक्ति. Pass. निज्यते. A. अनेजि. P. P. निक्त G. निक्त्वा, अवनिज्य. Inf. नेक्षुम्.

निज् (णिजि) 2. A. शुद्धौ. To wash; to purify. P. निजे, (प्रणिजे). Pf. निनिजे. 2nd sing. निनिजिषे. P. F. निजिता. F. निजिष्यते. C. अनिजिष्यत्. Aor. अनिजिष्ट. B. निजिषीष्ट. Caus. निजयति-ते. A. अनिनिजत्-त. D. निनिजिषते. Frequ. नेनिज्यते, नेनिजीति, नेनिजि. Pass. निज्यते. A. अनिजि. P. P. निजित. G. निजित्वा, प्रणिज्य. Inf. निजितुम्.

* घानिसनिक्षनिज्नाम् । The n of the roots निम्, निक्ष् and निज् is exchanged to ण optionally before क्त् terminations.

- निद्** (गिद्) 1. U. कुत्सासन्निकर्षयोः. To ridicule; to reach; to be near. P. नेदति-ते, (प्रणेदति-ते). Pf. निनेद. निनिदे. P. F. नेदिता. F. नेदिव्यति-ते. C. अनेदिष्यत्-त. Aor. अनेदिषत्. B निद्यात्, निस्त्रीष्ट. Caus. नेदयति-ते. A. अनिनेदत्-त. D. निनिदिषति-ते, गिनेदिषति-ते. Frequ. नेनिदते, नेनेत्ति &c. Pass. नियते A. अनेदि
- निम्** (गिदि) 1. P. कुत्सायाम्. To blame; to censure. P. निन्दति. (प्रणिन्दति). Pf. निनिम्. 2ud sing. निनिन्दि. P. F. निन्दिता. F. निन्दिष्यति. C. अनिन्दिष्यत्. Aor. अनिन्दीत्. Ben. निन्यात्. Caus. निन्दयति-ते. A. अनिनिन्दत्-त. Des. निनिन्दिषति. Frequ. नेनिन्दते, नेनिन्दीति, नेनिन्ति. Pass. निन्यते. A. अनिन्दि. P. P. निन्दित. Pot. P. निन्दितव्य, (प्रनिन्दितव्य, प्रणिन्दितव्य). G. निन्दित्वा, विनिन्य Inf निन्दितुम्
- निम्** (निवि) 1. P. सेचने सेचने च. To sprinkle; to attend to. P. निन्वति, (प्रणिन्वति). Pf. निनिन्व. P. F. निन्विता. F. निन्विष्यति. Aor. अनिन्वीत्. B. निन्यात्. D. निनिन्विषति-ते. Frequ. नेनिन्वते. Pass. निन्वते. A. अनिन्वि.
- निष्** (गिल्) 6. P. गहमे. To understand with difficulty; to become thick. P. निलति, (प्रणिलति) Pf. निनेल P. F. नेलिता. F. नेलिष्यति. C. अनेलिष्यत्. Aor. अनेलीषत्. B. नित्यात्. Des. निनिलिषति, निनेलिषति. Frequ. नेनेल्यते, नेनेत्ति &c. Caus. नेलयति ते. A. अनीनिलत्-त.
- निवास्** (गिवात्) 10. U. आच्छादने To cover. P. निवामयति-ते, (प्रणिवासयति-ते. Pf. निवासयाश्चकार-चके &c. P F. निवासयिता. F. निवासयिष्यति-ते. Aor. अनिनिवास्तत्-त. B निवास्यात्, निवासयिषीष्ट. D. निनिवासयिषति-ते. Pass. निवास्यते. A. अनिवासि. P. P. निवासित. G. निवासित्वा. Inf. निवासयितुम्.
- निश्** (गिष्) 1. P. समाधौ. To meditate upon; to think. P. नेशति. (प्रणेशति). Pf. निनेश. P. F. नेशिता. F. नेशिष्यति. C. अनेशिष्यत्. Aor. अनेशीष्ट. B. निश्यात्. Frequ. नेनिश्यते, नेनेष्टि &c. Pass. निश्यते. A. अनेशि.
- निष्** (गिप्) 1. P. सेचने. To sprinkle; to moisten. P. नेषति, (प्रणेषति) Pf. निनेष. P. F. नेषिता. F. नेषिष्यति. C. अनेनिष्यत्. Aor. अनेषीष्ट. B. निष्यात्. Caus. नेषयति-ते. A. अनीनिषत्-त.
- निष्** (गिष्) 10. A. परिमाणे. To measure; to weigh. P. निष्कयते, (प्रणिष्कयते). Pf. निष्कयाद्यके &c. P. F. निष्कयिता. F. निष्कयिष्यते. Aor. अनिनिष्कत्. B. निष्कयिषीष्ट.
- निस्** (गिसि) 2. A. चुम्बने. To kiss. P. निस्ते, (प्रणिस्ते). Pf. निनिस्ते. P. F. निस्तिता. F. निस्तिष्यते. Aor. अनिस्तिष्ट. B निस्तिषीष्ट. Pot. P. निस्तिष्य, (प्रनिस्तिष्य, प्रणिस्तिष्य).

नी (नीच्) 1. U. प्राणे To lead; to carry. P. नयति-ते, (प्रणयति ते).
Pf. निनाय, निन्ये 2nd sing. निनयिष्य, निनेय, निन्यिष्ये. P. F. नेता. F.
नेष्यति ते. C. अनेष्यत्-त्. Aor. अनेषीत्, अनेष्ट. B. नीयात्, नेषीष्ट. Caus.
नाययति-ते. A. अनीनयत्-त्. Des. निनीपति-ते Frequ. नेनीयते, नेनयीति, नेनेति.
Pass. नीयते. A. अनायि. P. P. नीत. G. नीता, प्रणीय. Inf. नेतुम्.

नील् (नील्) 1. P. वर्णे. To be of a dark colour; to dye dark. P.
नीलति, (प्रणीलति) Pf. निनील. P. F. नीलिता. F. नीलिष्यति. Aor.
अनीलीत्. B. नील्यात्. D. निनीलिषति. Frequ. नेनील्यते, नेनीलित् &c.

नीब् (नीब्) 1. P. स्वौह्ये. To become fat or corpulent. P. नीवति,
(प्रणीवति). Pf. निनीव. P. F. नीविता. F. नीविष्यति. Aor. अनीवीत्. B.
नीव्यात्. Frequ. नेनीव्यते. Caus. नीवयति ते, A. अनीनिवत्-त्.

नु (णु) 2. P. स्तुती. To praise. P. नौति, (प्रणौति). Pf. नुनाव. 2nd
sing. नुनविष्य. P. F. नविता. F. नविष्यति. C. अनविष्यत्. Aor. अनावीत्.
B. न्यात्. Caus. नावयति-ते. A. अनूनवत्-त्. D. नुनूयति. D. of causal.
नुनावयिषति-ते. Frequ. नोनूयते, नोनवीति, नोनौति. Pass. नूयते. A. अनावि.
P. P. नूत. G. नूता, प्रणुय. Inf. नवितुम्. This root takes Atmanepada
terminations when it is preceded by the preposi-
tion आ; as आनुते.

नुद् (णुद्) 6. U. प्रेरणे. To throw; to push; to drive P. नुदति-ते,
(प्रणुदति-ते). Pf. नुनोद, नुनुदे. 2nd sing. नुनोदिष्य, नुनुदिष्ये. P. F. नोत्ता.
F. नोक्ष्यति-ते. Aor. अनौन्वीत्, अनुत्त. B. नुयात्, नुत्तोष्ट. Caus. नोदयति-ते.
Aor. अनुनुदत्-त्. D. नुनुत्तति-ते Frequ. नोनूयते, नोनूदीति, नोनौति.
Pass. नूयते. A. अनोदि. P. P. नूत, नूत. G. नूता, प्रणुय. Inf. नोतुम्.

नुद् (णुद्) 6. P. प्रेरणे. To throw; to push; to drive. The forms of
this root are identical with the Parasmaipada forms of
the above root. कर्त्रभिप्रायेऽपि फले परस्मैपदार्थः पुनः पाठः (Sid. Kau).
This root is given again in the Dhatupatha, to show that
the root should be Parasmaipadi, even when the fruit or
result of the action refers to the agent.

नू (णू) (नूयादिः) 6. P. स्तुती. To praise. P. नूवति, (प्रणुवति) Pf. नुनाव.
2nd sing. नुनुविष्य. P. F. नूविता. F. नूविष्यति. C. अनुविष्यत्. Aor. अनुवीत्.
B. नूयात्. Caus. नावयति-ते. A. अनूनवत्-त्. D. नुनूयति. Frequ. नोनूयते,
नोनूदीति, नोनौति. Pass. नूयते. A. अनावि. P. P. नूत. G. नूता, प्रणूय.
Inf. नूवितुम्.

नृद् (नृती) 4. P. गात्रविज्ञेये. To dance; to gesticulate. P. नृत्यति,
(प्रनृत्यति). Pf. ननर्त्त 2nd sing. ननर्तिष्य. P. F. नर्तिता. F. नर्तिष्यति.
ननर्त्तते. Aor. अनर्तीत्. B. नृत्यात्. Caus. * नर्तयते only, A. अननर्त्त.

* See note on दम् 4.P.

अनीनृतत. D. निनर्तिषति, निनृतसति. Frequ. नरीनृतते, ननेर्ति, ननृतीति, नरिनर्ति, नरिनृतोति, नरीनर्ति, नरीनृततीति. Pass. नृत्यते. A. अनर्ति P. P. नृत. G. नर्तिस्वा, प्रनृत्य. Inf. नर्तिनुम्.

नृ (नृ according to some) (पद्मादिः) 9. P. नये. To lead. P. नृणाति, (प्रनृणानि, प्रनृणानि). Pf. ननार. 2nd sing. ननरिष. P. F. नरिता, नरीता. F. नरिष्यति, नरीष्यति. Aor. अनारीत्. B. नीयात् D. निनरिषति, निनरीषति निनरीषति. Frequ. नेनीर्यते, नानर्ति &c. Caus. नरयति ते (नये), नारयति-ते. (नयादन्यत्र). A. अनीनरत्-त. D. निनेदिषति-ते.

नेद (नेदु) 1. U. कृत्सासन्निकर्षयोः. To censure; to be near. P. नेदति-ते, (प्रणेदति-ते). Pf. निनेद, निनेदे. 2nd sing. निनेदिष, निनेदिषे. P. F. नेदिता F. नेदिष्यति-ते C. अनेदिष्यत्-त. Aor. अनेदीत्, अनेदिष्ट. B. नेद्यात्, नेदीषीष्ट. Caus. नेदयति-ते. A. अनिनेदत्-त. D. निनेदिषति-ते.

नेप् (नेप्) 1. A. गतौ. To go. P. नेपते, (प्रणेपते). Pf. निनेपे. 2nd sing. निनेपिषे. P. F. नेपिता. F. नेपिष्यते. Aor. अनेपिष्ट. B. नेपिषीष्ट. Caus. नेपयति ते. A. अनिनेपत्-त. Pass. नेष्यते. A. अनेपि. Frequ. नेनेष्यते, नेनेष्टि &c.

प.

पक्ष 1. P. परिग्रहे. To seize; to accept, to take side. P. पक्षति. Pf. पपक्ष. 2nd sing. पपक्षिष P. F. पक्षिता. F. पक्षिष्यति. C. अपक्षिष्यत्. Aor. अपक्षीत्. B. पक्ष्यात्. Caus. पक्षयति-ते. A. अपपक्षत्-त. D. पिपक्षिषति. Frequ. पापक्ष्यते, पापक्षीति, पापक्षि. Pass. पक्ष्यते. A. अपक्षि. P.P. पक्षित G. पक्षिस्वा. Inf. पक्षितुम्.

पक्ष 10. U. परिग्रहे. To seize; to accept; to take side P. पक्षयति-ते. Pf. पक्षयाश्चकार-श्चे &c. P. F. पक्षयिता. F. पक्षयिष्यति-ते Aor. अपपक्षत्-त. B. पक्ष्यात्, पक्षयिषीष्ट. D. पिपक्षयिषति-ते. Pass. पक्ष्यते. A. अपक्षि. P.P. पक्षित. G. पक्षयिस्वा. Inf. पक्षयितुम्.

पक् (हुपचप्) 1. U. पाके To cook; to bake; to burn. P. पचति-ते Pf. पपाच, पचे. 2nd. sing. पेचिष, पपचष, पेचिषे. P. F. पक्ता. F. पच्यति-ते. C. अपच्यत्-त Aor. अपाक्षीत्, अपक्त. dual. अपाक्ताम्, अपक्षाताम्. B. पच्यात्, पक्षीष्ट. Caus. पाचयति-ते. A. अपीपचत्-त. Des. पिपक्षति-ते. Frequ. पापच्यते, पापचीति, पापक्ति. Pass. पच्यते A. अपाचि. P. P. पक्. Pot. P. पाक्य, (अवश्यपाक्य) G. पक्त्वा, विपच्य. Inf. पक्तुम्.

पच् (पचि) 1. A. व्यक्तीकरणे To make clear or evident. P. पचते Pf. पपचे. P. F. पचिता F. पचिष्यते. C. अपचिष्यत्. Aor. अपचिष्ट B. पचिषीष्ट. Caus. पचयति-ते A. अपपचत्-त Des. पिपचिषते. Frequ. पापच्यते, पापच्यीति, पापचि Pass. पच्यते. A. अपचि. P.P. पचित. G. पचिता. Inf. पचितुम्.

पच् (पचि) 10. U. 1. P. विस्तारयने. To spread; to make clear.

P. पश्यति-ते; पश्यति. Pf. पश्यान्कार-न्चे &c; पश्य. P. F. पश्यिता; पशिता. F. पश्यिष्यति-ते; पश्यिष्यति. A. अपपश्यत्-त्; अपपसीत् B. पश्यात्, पश्यिषीष्ट; पञ्चयात्. D. पिपश्यिषति-ते; पिपश्यिषति. Frequ. of the 1st conj. पापञ्च्यते, पापञ्चीति, पापञ्चि. P. P. पश्यित. G. पश्यित्वा; पशित्वा, प्रपञ्च्य. Inf. पश्यितुम्; पशितुम्.

पृ 1. P. गती. To go. P. पठति. Pf. पठात्. 2nd sing. पठिष्य. P. F. पठिता. F. पठिष्यति. C. अपठिष्यत्. Aor. अपठीत्, अपाठीत्. B. पठ्यात्. Caus. पाठयति-ते. A. अपीपठत्-त्. D. पिपठिषति. Frequ. पापठ्यते, पापटीति, पापठि. Pass. पठ्यते. A. अपाठि. P. P. पठित. G. पठित्वा. Inf. पठितुम्.

पृ 10. U. भाषायां घेठने च. To speak; to cover. P. पाठयति ते. Pf. पाठयान्कार-न्चे &c. P. F. पाठयिता. F. पाठयिष्यति-ते. Aor. अपीपठत्-त्. B. पाठ्यात्, पाठयिषीष्ट. D. पिपाठयिषति-ते. Pass. पाठयते. A. अपाठि. P. P. पाठित. G. पाठयित्वा, उपाठय. Inf. पाठयितुम्.

पृ 10. U. ग्रन्थे. To string; to envelop; to clothe. P. पटयति-ते. Pf. पटयान्कार-न्चे &c. P. F. पटयिता. F. पटयिष्यति-ते. Aor. अपपटत्-त्. B. पट्यात्, पटयिषीष्ट. Des. पिपटयिषति-ते. Pass. पट्यते. A. अपटि. P. P. पटित. G. पटयित्वा. Inf. पटयितुम्.

पृ 1. P. व्यक्तायां वाचि लिखिताक्षरवाचने च. To declare; to mention; to read. P. पठति. Pf. पठात्. 2nd sing. पठिष्य. P. F. पठिता. F. पठिष्यति. C. अपठिष्यत्. Aor. अपठीत्, अपाठीत्. B. पठ्यात्. Caus. पाठयति-ते. A. अपीपठत्-त्. Des. पिपठिषति. Frequ. पापठ्यते, पापठीति, पापठि. Pass. पठ्यते. A. अपाठि. P. P. पठित. G. पठित्वा, प्रपठ्य. Inf. पठितुम्.

पृ 1. A. व्यवहारे. To transact business; to bet; to stake. P. पणते. Pf. पेणे. 2nd sing. पेणिपे. P. F. पणिता. F. पणिष्यते. C. अपणिष्यत्. Aor. अपणिष्ट. B. पणिषीष्ट. Caus. पाणयति-ते. A. अपीपणत्-त्. D. पिपणिषते. Frequ. पम्पण्यते, पम्पण्यते, पम्पणीति, पम्पणीति, पम्पण्टि, पम्पण्टि. Pass. पण्यते. A. अपाणि. P. P. पणित. Pot. P. पण्य. G. पणित्वा, विपण्य. Inf. पणितुम्.

पृ 1. P. (but A. without आच्) स्तुती. To praise. P. पणावति; पणते. Pf. पणायान्कार &c; पेणे. 2nd sing. पणायान्कार्य &c; पेणिपे. P. F. पणायिता; पणिता. F. पणायिष्यति; पणिष्यते. Aor. अपणायीत्; अपणिष्ट. B. पणायात्; पणिषीष्ट. Caus. पणायति-ते; पाणयति-ते. A. अपपणायत्-त्; अपीपणत्-त्. D. पिपणायिषति; पिपणिषते. Frequ. see the above root. Pass. पणाग्यते; पण्यते. A. अपणायि; अपाणि. P. P. पणायित; पणित. Pot. P. पणाय्य; पाण्य. G. पणायित्वा; पणित्वा. Inf. पणायितुम्; पणितुम्.

पृ (पठि) 1. A. गती. To go. P. पण्डते. Pf. पण्डे. P. F. पण्डिता.

F. पण्डिष्यते. Aor. अपण्डिष्ट. B पण्डिषीष्ट. Caus. पण्डयति-ते. A. अपपण्डत् त. पण्ड् (पडि) 10. U. 1. P. नाशने सहवौ च. To destroy; to collect. P. पण्डयति-ते; पण्डति. Pf पण्डयाद्यकार-चके &c; पपण्ड. P. F. पण्डयिता; पण्डिता. F. पण्डयिष्यति-ते; पण्डिष्यति. Aor. अपपण्डत्-न्त; अपपण्डीत्. B. पण्ड्यात्, पण्डयिषीष्ट; पण्ड्यात्. Pass. पण्ड्यते A. अपण्डि.

पत् (पतू) 1. P. गतौ. To come down; to fall. P. पतति. Pf. पपात. 2nd sing. पतिथ. P. F. पतिता. F. पतिष्यति. C. अपतिष्यत्. Aor. अपपतत्. B. पत्यात्. Caus. पातयति ते. A. अपीपतत्-न्त. D. पिपतिपति, पित्यति. Frequ. पनीपत्यते, पनीपतीति, पनीपत्ति. Pass. पत्यते. A. अपाति. P. P. पतित. Pot.. P. पात्य. G. पतिस्वा, निपत्य. Inf. पतितुम्.

पत् 4A. ऐश्वर्ये. To be master of; to rule. P. पत्यते. Pf. पेते 2nd sing. , पेतिथे. P.F. पतिता. F. पतिष्यते. C. अपतिष्यत्. Aor. अपतिष्ट. B पतिषीष्ट.

पत् 10. U. 1. P. गतौ (वा निजन्तः; वाऽदन्तइत्येके). To go. P. पतयति-ते; पतति; पातयति-ते. Pf. पतयाद्यकार-चके &c; पपात; पातयाद्यकार-चके &c. P. F. पतयिता; पतिता; पातयिता. F. पतयिष्यति-ते; पतिष्यति; पातयिष्यति-ते. Aor. अपपतत्-न्त; अपपतीत्, अपातीत्; अपीपतत्-न्त. B. पायात्, पतयिषीष्ट; पयात्; पात्यात्, पातयिषीष्ट.

पय् (पथे) 1. P. गतौ To go. P. पयति. Pf. पपाथ. 2nd sing. पथिथ. P. F. पथिता. F. पथिष्यति. C. अपथिष्यत्. Aor. अपथीत्. B. पथ्यात्. D. पिपथिपति. Frequ. पापथ्यते, पापत्ति &c.

पय् 10. U. प्रक्षेपे. To throw. P. पाथयति-ते. Pf. पाथयाद्यकार-चके &c. P. F. पाथयिता. F. पाथयिष्यति-ते. C. अपाथयिष्यत् त. Aor. अपीपथत् त. B. पाथ्यात्, पाथयिषीष्ट. D. पिपाथयिपति-ते. P. P. पाथित. G. पाथित्वा. Inf. पाथयितुम्.

पद् 4. A. गतौ. To go. P. पद्यते. Pf. पेदे. 2nd sing. पेदिथे. P. F. पत्ता. F. पत्त्यते. C. अपत्त्यत्. Aor. अपादि. dual. अपत्ताताम्. 2nd sing. अपत्थाः plu. अपद्द्म् B. पत्तीष्ट. Caus. पादयति-ते A. अपीपदत्-न्त. D. पित्यते. Frequ. पनीपद्यते, पनीपदीति, पनीपत्ति. Pass. पद्यते. A. अपादि. P. P. पन्न. G. पत्त्वा, प्रपद्य. Inf. पत्तुम्.

पद् 10. A. गतौ. To go; to move. P. पदयते. Pf. पदयाद्यकारे &c. P. F. पदयिता. F. पदयिष्यते. Aor. अपपदत्. B पदयिषीष्ट. D. पिपदयिते Pass. पद्यते. A. अपदि. P. P. पदित. G. पदित्वा. Inf. पदयितुम्.

पञ् 1. P. (but A. without आय्) स्तुतौ. To praise. The forms of this root are like those of पय् with the only difference of न् for ण्.

पण् (पथि) 10. U. 1. P. गतौ. To go. P. पण्ययति ते; पण्यति Pf. पण्यथा-

घकार-चक्रे &c; पपन्थ. P. F. पन्थयिता; पन्थिता. F. पन्थयिष्यति-ते; पन्थिष्यति.
Aor. अपपन्थन्त; अपन्थीत्. B. पन्थ्यात्, पन्थयिषीष्ट; पन्थ्यात्, Pass. पन्थ्यते.
A. अपन्थि.

पम् 11. P. दुःखे. To pain. P. पम्स्यति. Pf. पम्साद्यकार &c. P. F. पम्सिता. F. पम्सिष्यति. Aor. अपम्सीत्. B. पम्स्यात्.

पय् 1 A. गतौ. To go; to move. P. पयते. Pf. पेये. P. F. पयिता. F. पयिष्यते. C. अपयिष्यत्. Aor. अपयिष्ट. B. पयिषीष्ट. D. पिपयिषते. Frequ. पापय्यते, पापयिषति, पापति.

पयस् 11. P. प्रसृतौ. To flow. P. पयस्यति. Pf. पयसाद्यकार &c. P. F. पयसिता. F. पयसिष्यति. Aor. अपयसीत्. B. पयस्यात्.

पर्ण 10. U. हरितभावे. To make green. P. पर्णयति-ते. Pf. पर्ण्याद्यकार-चक्रे &c. P. F. पर्णयिता. F. पर्णयिष्यति-ते. C. अपर्णयिष्यत्. Aor. अपपर्णन्त. B. पर्ण्यान्, पर्णयिषीष्ट. D. पिपर्णयिषति-ते. Pass. पर्ण्यते. A. अपर्णि. P. P. पर्णित. G. पर्णयित्वा. Inf. पर्णयितुम्.

पर्द 1. A. कुलिते शब्दे. To break wind; to fast. P. पर्दते. Pf. पपदे. P. F. पर्दिता. F. पर्दिष्यते. C. अपर्दिष्यत्. Aor. अपर्दिष्ट. B. पर्दिषीष्ट. Caus. पर्दयति-ते. A. अपपर्दन्त. Pass. पर्द्यते. A. अपर्दि.

पर्व 1. P. गतौ. To go. P. पर्वति. Pf. पपर्व. P. F. पर्विता. F. पर्विष्यति. Aor. अपपर्वीत्. B. पर्व्यात्. Des. पिपर्विषति. P. P. पर्वित. G. पर्वित्वा. Inf. पर्वितुम्.

पर्व 1. P. गतौ. To go. P. पर्वति. Pf. पपर्व. P. F. पर्विता. F. पर्विष्यति. C. अपर्विष्यत्. Aor. अपर्वीत्. B. पर्व्यात्. Frequ. पापर्व्यते, पापर्विषति &c.

पर्व 1. P. पूरणे. To fill. P. पर्वति. Pf. पपर्व. P. F. पर्विता. F. पर्विष्यति. Aor. अपपर्वीत्. B. पर्व्यात्. D. पिपर्विषति. Frequ. पापर्व्यते, पापर्विषति, पापर्वि.

पल् 1. P. गतौ. To go; to move. P. पलति. Pf. पपाल. P. F. पलिता. F. पलिष्यति. C. अपलिष्यत्. Aor. अपालीत्. B. पल्यात्.

पल् 10. U. लवणपवनयोः. To cut; to wash in lye or water impregnated with alkaline salt. P. पल्लयति-ते. Pf. पल्लयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. पल्लयिता. F. पल्लयिष्यति-ते. Aor. अपपल्लन्त. B. पल्ल्यात्, पल्लयिषीष्ट.

पल् 10. (Another reading for पल्) 10. U. लवणपवनयोः. To cut off, to wash. The forms of this root are like those of the above root with the only difference of प् for प्.

पश् 10. U. बन्धने. To bind; to fetter. P. पाशयति-ते. Pf. पाशयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. पाशयिता. F. पाशयिष्यति-ते. C. अपाशयिष्यत्. Aor. अपीपाशन्त. B. पाश्यात्, पाशयिषीष्ट. D. पिपाशयिषति-ते. Pass. पाश्यते. A. अपाशि. P. P. पाशित. G. पाशयित्वा. Inf. पाशयितुम्.

पृ (without any preposition) 10. U. गतौ To go; to move. P. पयति-ते. Pf. पययाश्चकार-चके &c. P. F. पयिता. F. पयिष्यति-ते. Aor. अपयत्-त. B. पय्यात्, पयिषीष्ट.

पं (पति) 10. U. 1. P. नाशने. To destroy. P. पंसयति-ते; पंसति. Pf. पसयाश्चकार-चके &c; पंस. P. F. पंसयिता; पसिता. F. पंसयिष्यति-ते; पसिष्यति. Aor. अपपसत्-त; अपंसीत्. B. पंस्यात्, पंसयिषीष्ट; पस्यात्. Pass. पस्यते. A. अपंसि. Caus. पसयति-ते. A. अपपसत्-त.

पा 1. P. पाणे. To drink. P. पिबति. Pf. पपौ. 2nd sing. पपिय, पपाय. P. F. पाता. F. पात्यति. C. अपास्यत्. Aor. अपात्. B. पेयात्. Caus. पाययते, पाययति (when it does not convey a reflexive sense; as वस्तान्पाययति पयः) A. अपीप्यत्, अपीप्यत्. D. पिपासति. Frequ. पीपीयते, पापेति, पापाति. Pass. पीयते. A. अपायि. P. P. पीत. Pot. P. पेय. G. पीत्वा, निपाय. Inf. पातुम्.

पा 2. P. रक्षणे. To protect; to govern. P. पाति. Imperf. अपात्. plu. अपान्, अपुः. Pf. पपौ. 2nd sing. पपिय, पपाय. P. F. पाता. F. पात्यति. C. अपास्यत्. Aor. अपासीत्. B. पायात्. Caus. पालयति-ते. A. अपीपलत्-त. D. पिपासति. Frequ. पापायते, पापेति, पापाति. Pass. पायते. A. अपायि. P. P. पात. G. पात्वा. Inf. पातुम्.

पार 10. U. कर्मसमाप्तौ. To bring to a conclusion; to accomplish; to rescue. P. पारयति-ते. Pf. पारयाश्चकार-चके &c. P. F. पारयिता. F. पारयिष्यति-ते. Aor. अपपारत्-त. B. पार्यात्, पारयिषीष्ट. D. पिपारयति-ते. Pass. पार्यते. A. अपारि. P. P. पारित. G. पारयित्वा. Inf. पारयितुम्.

पाल 10. U. रक्षणे. To protect; to govern. P. पालयति-ते. Pf. पालयाश्चकार-चके &c. P. F. पालयिता. F. पालयिष्यति-ते. Aor. अपीपलत्-त. B. पाल्यात्, पालयिषीष्ट. D. पिपालयति-ते. Pass. पाल्यते. A. अपालि. P. P. पालित. G. पालयित्वा, संपाल्य. Inf. पालयितुम्.

पि 6. P. गतौ. To go; to move. P. पियति. Pf. पिपाय. 2nd sing. पिपिय, पिपेय. P. F. पेता. F. पेच्यति. C. अपेच्यत्. Aor. अपेयीत्. B. पीयात्. D. पिपीयति. Frequ. पेपीयते, पेपयीति, पेपेति. Pass. पीयते. A. अपायि.

पिच्छ 10. U. कुट्टने. To split; to cut; to divide. P. पिच्छयति-ते. Pf. पिच्छयाश्चकार-चके &c. P. F. पिच्छयिता. F. पिच्छयिष्यति-ते. Aor. अपिपिच्छत्-त. B. पिच्छयात्, पिच्छयिषीष्ट. Caus. पिच्छयति-ते. A. अपिपिच्छत्-त. Des. पिपिच्छयति-ते.

पिञ् (Another reading for पिञ्.) 10. U. हिंसाबलादाननिकेतनेषु. To kill; to be strong; to take; to dwell. P. पेजयति-ते. Pf. पेजया-

अकार-चक्रे &c. P. F. पेजयिता. F. पेजयिष्यति-ते. Aor. अपीपिञ्चत्-त्.
B. पेज्यात्, पेजयिषीष्ट. Pass. पेज्यते. A. अपेजि.

पिञ् (पिजि) 2. A. वर्णे, सपचने, अवयवे, अव्यक्तेऽशब्दे च To tinge; to dye;
to colour; to join; to divide; to speak inarticulately. P.
पिङ्गे. Pl. पिपिञ्जे. P. F. पिजिता. F. पिजिष्यते. C. अपिजिष्यत्. Aor.
अपिजिष्ट. B. पिजिषीष्ट. Caus. पिञ्जयति-ते. A. अपिपिञ्चत्-त्. D. पिपि-
जिषते. Frequ. पेपिञ्च्यते, पेपिञ्जीति, पेपिङ्गि.

पिञ् (पिजि) 10. U. 1. P. मापायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P.
पिञ्जयति-ते; पिञ्जति. Pl. पिञ्जयाश्चकार-चक्रे &c; पिपिञ्ज. P. F. पिञ्जिता;
पिञ्जिता. F. पिञ्जयिष्यति-ते; पिञ्जिष्यति. Aor. अपिपिञ्चत्-त्; अपिञ्जीत्. B.
पिञ्ज्यात्, पिञ्जयिषीष्ट; पिञ्ज्यात्. Pass. पिञ्ज्यते. A. अपिञ्ज. P. P.
पिञ्जित. G. पिञ्जित्वा. Inf. पिञ्जितुम्.

पिड् 1. P. शब्दसघातयोः. To sound; to assemble; to heap together.
P. पेडति. Pf. पिपेड. P. F. पेडिता. F. पेडिष्यति. Aor. अपेडीत्. B.
पिड्यात्. Caus. पेडयति-ते. A. अपीपिडत्-त्.

पिड् 1. P. हिंसासङ्केशनयोः. To injure; to kill; to feel pain or
affliction. P. पेडति. Pf. पिपेड. P. F. पेडिता. F. पेडिष्यति. C. अपेडिष्यत्,
Aor. अपेडीत्. B. पिड्यात्. D. पिपिडियति, पिपेडियति P. P. पिडित. G.
पिडित्वा. Inf. पिडितुम्.

पिण्ड् (पिडि) 1. A. सघाते. To roll into a lump or ball; to put
together. P. पिण्डते. Pl. पिपिण्डे. P. F. पिण्डिता. F. पिण्डिष्यते. C.
अपिण्डिष्यत्. Aor. अपिण्डिष्ट. B. पिण्डिषीष्ट. Caus. पिण्डयति-ते. A. अपिपि-
ण्डत्-त्. D. पिपिण्डियते. Frequ. पेपिण्ड्यते, पेपिण्डीति, पेपिण्डि. Pass.
पिण्ड्यते. A. अपिण्डि. P. P. पिण्डित. G. पिण्डित्वा; सपिण्ड्य. Inf. पिण्डितुम्.

पिण्ड् 10. U. 1. P. सघाते. To roll into a lump; to heap. P. पिण्ड-
यति-ते; पिण्डति. Pf. पिण्डयाश्चकार-चक्रे &c; पिपिण्ड. P. F. पिण्डयिता; पिण्डिता.
F. पिण्डयिष्यति-ते; पिण्डिष्यति. Aor. अपिपिण्डत्-त्; अपिण्डीत्. B. पिण्ड्यात्,
पिण्डयिषीष्ट; पिण्ड्यात्. D. पिपिण्डयति-ते; पिपिण्डियति. Pass. पिण्ड्यते.
A. अपिण्डि.

पिन् (पिबि) 1. P. सेवने सेवने च. To sprinkle; to serve. P. पिन्वति.
Pf. पिपिन्व. P. F. पिन्विता. F. पिन्विष्यति. Aor. अपिन्वीत्. B. पिन्व्यात्,
Caus. पिन्वयति-ते. A. अपिपिन्वत्-त्.

पिश् 6. P. अवयवे समूहस्याशभावे दीपनाया च. To form; to be reduced to
constituent parts; to light. P. पिशति. Pl. पिपेश. P. F. पेशिता.
F. पेशिष्यति. C. अपेशिष्यत्. Aor. अपेशीत्. B. पिश्यात्. Caus. पेशयति-ते.
A. अपीपिशत्-त्. D. पिपिशियति, पिपेशियति. Frequ. पेपिश्यते, पेपिशिदि,
पेपेशि. Pass. पश्यते. A. अपेशि. P. P. पिशित. G. पिशित्वा, पेशित्वा.
Inf. पेशितुम्.

पिस् (पिष्ट्) 7. P. संचूर्णने. To grind; to pound; to crush. P. पिनष्टि.

Imperf. अपिनष्ट-इ. Imper. पिनष्टु. 2nd sing. पिष्टिष्ठ. Pot. पिष्यात्.
Pf. पिपेय. 2nd sing. पिपेयिथ. P. F. पेष्टा. F. पेक्ष्यति. C. अपेक्ष्यत् Aor.
अपिपत् B. पिष्यात्. Caus. पेपयति-त्ते. A. अपीपिपत्-त्त. Des. पिपिपति.
Frequ. पेपिष्यते, पेपिपीति, पेपेष्टि. Pass. पिष्यते. A. अपेष्टि. P. P. पिष्ट.
G. पिष्ट्वा, सपिष्य. Inf. पेष्टुम्

पिस् (पिष्ट्) 1. P. गतौ. To go; to move; to extend. P. पेति Pf.
पिपेत्. P. F. पेसिता. F. पेसिष्यति Aor. अपेसीत् B. पिप्यात् Caus.
पेसयति-त्ते. A. अपिपेसत्-त्त Pass. पिष्यते. A. अपेसि.

पिस् 10. U. To go. P. पेसयति-त्ते. Pf. पेसयाञ्चकार-चके &c P. F. पेसयिता.
F. पेसयिष्यति-त्ते. Aor. अपीपिसत्-त्त. B. पेस्यात्, पेसयिषीष्ट. Pass पेस्यते.
A. अपेसि. P. P. पेसित. G. पेसयित्वा. Inf. पेसयितुम्.

पिस् (पिसि) 10 U. 1. P. भाषाया दीप्तौ च. To speak; to shine P.
पिसयति-त्ते; पिसति. Pf. पिसयाञ्चकार-चके &c; पिपिम P. F. पिमयिता,
पिसिता. F. पिसयिष्यति-त्ते; पिसिष्यति. Aor. अपिपिसत् त; अपिपीत् B.
पिप्यात्, पिसयिषीष्ट; पिप्यात्.

पी (पीड्) 4. A. पाने. To drink. P. पीयते. Pf. पिये 2nd sing.
पिष्यथे. P. F. पेता. F. पेक्ष्यते. C. अपेक्ष्यत्. Aor. अपेष्ट. B. पेपीष्ट. Caus
पाययति-त्ते. A. अपीपयत्-त्त Des. पिपीषते. Frequ. 'पेपीषते, पेपयीते,
पेपेति. Pass. पीयते. A. अपायि. P. P. पीत्. Pot. P. पेय. G. पीत्वा,
निपीय, Inf. पेत्तुम्

पीड् 10. U. अवगाहने. To squeeze; to pinch; to press; to
oppress; to give pain. P. पीडयति ते. Pf. पीडयाञ्चकार-चके &c.
P. F. पीडयिता. F. पीडयिष्यति-त्ते Aor. अपिपीडत्-त्त, अपीपिडत् B.
पीड्यात्, पीडयिषीष्ट. Des. पिपीडयिषति ते Pass. पीड्यते. A. अपीडि. P.
P. पीडित G. पीडयित्वा, निपीड्य. Inf. पीडयितुम्.

पील् 1. P. प्रतिशम्ने. To cheek; to impede; to obstruct P. पीलति.
Pf. पिपील P. F. पीलिता. F. पीलिष्यति. C. अपीलिष्यत् Aor. अपीलीत्.
B. पील्यात्. D. पिपीलिषति Frequ. पेपील्यते, पेपीलित &c.

पीव् 1. P. स्थौल्ये. To be fat or corpulent; to be thick. P. पीवति.
Pf. पिपीव. P. F. पीविता. F. पीविष्यति. Aor. अपीवीत्. B. पीव्यात् Des.
पिपीविषति. Frequ. पेपीव्यते. Caus. पीवयति-त्ते A. अपीपिवत्-त्त. Pass.
पीव्यते. A. अपीवि.

पुद् (कुटादिः) 6. P. सल्लेपणे. To embrace; to intertwine. P. पुदति.
Pf. पुपोट. 2nd sing. पुपुटिथ. P. F. पुदिता. F. पुदिष्यति. C. अपुटिष्यत्.
Aor. अपुटीत्. B. पुड्यात्. Caus. पोदयति-त्ते. A. अपुपुटत्. D. पुपुटिषति.

- Frequ वाच्यते वाच्यते वाचा Pass वुञ्चते A अपादि P P वुञ्चि
G वुञ्चन्ता Inf वुञ्चतुम्
- वु 10 U भाषाया दस्तौ च To speak to shine P वोज्यति ते Pf
वाच्यन्तार चक्र &c P F वाचयता F वाचयिष्यति ते Aor अपुञ्चन्त
L वाच्यन्त वाच्यन्ता D वुञ्चन्त्यात ते Pass वुञ्चते A अपुञ्चि
P P वुञ्चन् G वुञ्चन्ता, वुञ्चन्ता Inf वुञ्चन्तुम्
- वु (अदन्त) 10 U सयौं To be in contact to bind together P
वुञ्चति न Pf वुञ्चन्तार चक्र &c P F वुञ्चिता F वुञ्चिष्यति ते Aor
अपुञ्चन्त B वुञ्चन्त, वुञ्चिष्यन्त D वुञ्चन्त्यात ते Pass वुञ्चते A अपुञ्चि
P P वुञ्चन् G वुञ्चन्ता, वुञ्चन्ता Inf वुञ्चन्तुम्
- वु 10 U अपाभावे To decrease to diminish P वुञ्चति ते Pf
वुञ्चन्तार चक्र &c P F वुञ्चिता F वुञ्चिष्यति ते Aor अपुञ्चन्त B
वुञ्चन्त, वुञ्चिष्यन्त
- वु 1 P मर्दि To grind P वुञ्चति Pf वुञ्चन् P F वुञ्चिता F वुञ्चिष्यति
C अपोचिष्यन् Aor अपोचिष्यन् B वुञ्चन् D वुञ्चिष्यति वुञ्चिष्यति
C अपोचिष्यन् Aor अपोचिष्यन् B वुञ्चन् D वुञ्चिष्यति वुञ्चिष्यति
- वु (वृत्ति) 6 P उच्चैः To leave to quit, to dismiss P वुञ्चति
Pf वुञ्चति 2nd sing वुञ्चिष्य P F वुञ्चिता F वुञ्चिष्यति Aor वुञ्चन्त
B वुञ्चन्त D वुञ्चिष्यति Frequ वुञ्चते, वुञ्चति, वाच्यते. Pass
वुञ्चते A अपादि
- वु 6 P उभर्म्मणि To be pure or virtuous to do a pious or
holy work. P वुञ्चति Pf वुञ्चन् P F वुञ्चिता F वुञ्चिष्यति C
अपाचिष्यन् Aor अपोचिष्यन् B वुञ्चन् D वुञ्चिष्यति वुञ्चिष्यति Caus
वाच्यन्ते A अपुञ्चन्त P P वुञ्चति G वुञ्चन्ता Inf वुञ्चन्तुम्
- वु 10 U मघाते To collect to heap to accumulate P वुञ्चति
Pf वुञ्चन्तार चक्र &c P F वुञ्चयता F वुञ्चयिष्यति ते Aor
अपुञ्चन्त B वुञ्चन्त, वुञ्चयिष्यन्त P P वुञ्चन् G वुञ्चन्ता Inf वुञ्चन्तुम्
- वु (वृत्ति) 10 U 1 P भाषाया दस्तौ च To speak to shine P वुञ्चति ते,
वुञ्चन् P F वुञ्चिता F वुञ्चिष्यति ते Aor अपुञ्चन्त B वुञ्चन्त,
वुञ्चिष्यन्त P P वुञ्चन् G वुञ्चन्ता Inf वुञ्चन्तुम्
- वु (वृत्ति) 1 P चूर्ण To grind to pound to reduce to dust
or powder P वुञ्चति Pf वुञ्चन् P F वुञ्चिता F वुञ्चिष्यति Aor
अपुञ्चन्त B वुञ्चन्त Des वुञ्चन्त्याति Frequ वुञ्चते, वाच्यते &c
Inf वुञ्चन्ता A अपुञ्चन्
- वु 4 P हितायाम् To kill P वुञ्चति Pf वुञ्चति 2nd sing वुञ्चिष्य P
F वुञ्चिता F वुञ्चिष्यति C अपोचिष्यन् Aor अपोचिष्यन् B वुञ्चन् D
वुञ्चिष्यति, वुञ्चिष्यति Frequ वाच्यते वाच्यते &c Pass वुञ्चते A अपादि
वु 10 U भाषाया दस्तौ च To speak to shine P वाच्यति ते Pf वाच्य
न्तार चक्र &c P F वाचयता F वाचयिष्यति ते Aor अपुञ्चन्त

Ben पोथ्यात्, पोथयिपीठ

पुन्य (पुथि) 1 P हिमासङ्घेयानयो To kill to injure, to suffer pain
P पुन्यति Pf पुपुन्य P F पुन्यिता H पुन्यिष्यति C अपुन्यिष्यत्
Aor अपुन्यीत् B पुन्य्यात् D पुपुन्यिषति Pass पुन्यते A अपुथि
Caus पुन्ययति ते A अपुपुन्यत् त

पुर 6 P अग्रगमने To precede to go before, to go at the head
to lead P पुरति H पुपोर P F पोरिता I पोरिष्यति Aor अपा
रीत् B प्यात् D पुपुरिषति, पुपोरिषति Frequ पोपूर्यते, पोपोरि द्

पूर्व 1 P पूरणे To fill P पूर्वति Pf पुपूर्व P F पूर्विता F पूर्वयति
Aor अपूर्णीत् B पूर्यात् Pass पूर्यते A अपूर्वि

पुर्व 10 U निवसने To dwell to inhabit to invite P पूर्वयति ते
Pf पूर्वयाश्चकार चक्र द् P I पूर्वयिता F पूर्वयिष्यति ते Aor अपुर्व
त B पूर्यात्, पूर्वयिपीठ D पुपूर्वयति ते

पुत्र 1 P महत्वे To be great or large to be lofty or high to
be piled or heaped up P पोलति Pf पुपोल P I पोषिता F
पोलिष्यति C अपोलिष्यत् Aor अपोशीत् B पुल्यात् Caus पोलयति
ते A अपूपुलत् त P P पुलित पोलित G पुलित्वा, पोलित्वा Inf पोलितुम्

पुल 6 P महत्वे To be great or large P पुलति For other forms
see the above root

पुल 10 U सघातेमहत्वे च To heap, to be great or large P पोल
यति ते Pf पोलयाश्चकार चके द् P F पोलयिता F पोलयिष्यति ते
Aor अपूपुलत् त B पोल्यात्, पोलयिपीठ

पुष्ट 1 P पुष्टे To nourish to support to develop P पोषति Pf
पुपोष 2nd sing पुपोषिष P F पोषिता F पोषिष्यति C अपोषिष्यत्
Aor अपोषीत् B पुष्ट्यात् Caus पोषयति ते A अपूपुष्टत् D पु
पुषति पुपोषिषति Frequ पोपुष्ट्यते, पोपुष्टीति पोपोष्टि Pas, प्यत A
अपाषि P P पुषित पोषित G पुषित्वा, पाषित्वा Inf पोषितुम्

पुष्ट 4 P पुष्टे To nourish to increase P पुष्टयति Pf पुषाय 2nd
sing पुपोषिष P I पोष्टा F पोष्टयति C अपोष्यत् Aor अपुष्ट B
पुष्ट्यात् Caus पोषयति ते A अपूपुष्टत् D पुपुष्टति Frequ see the
above root Pass पुष्ट्यते A अपोषि P P पुष्ट G पुष्ट्वा सपुष्ट
Inf पोष्टुम्

पुष्ट 5 P पुष्टे To nourish to bring up P पुष्टयति For the
remaining forms see the above root पुष्ट 1 P Present
P पुष्टत् P P पुषित G पुषित्वा Inf पाषितुम्

पुष्ट 10 U धारणे To maintain to promote P पोषयति त Pf
पोषयाश्चकार चके द् P F पोषयिता I पोषयिष्यति त Aor अपुष्टत् त

- B पोष्यात्, पोषयिषीष्ट D पुनापयिषति ते Pass पोष्यते A अपोषि P
P पोषित G पोषयित्वा, सपोष्य Inf पोषयितुम्
- पुम् 4 P विव्रमन To blow, to flower P पुष्पयति Pf पुष्प 2nd
sing पुष्पयिष्य P F पुष्पिता F पुष्पिष्यति C अपुष्पिष्यत् Aor अपु
ष्यात् B पुष्प्यात् Caus पुष्पयति-त्त A अपुष्पन्-त्त D पुष्पयति
Frequ पापुष्पयत्, पोपुष्पीति, पोपुष्ति Pass पुष्प्यते A. अपुष्णि P P
पुष्पित G पुष्पित्वा Inf पुष्पितुम्
- पुम् 10 U अभिवर्धने To increase, to crash P पुनयति-ते Pf पुनया
श्चकार-चक्र &c P F पुनयिता F पुनयिष्यति-ते Aor अपुनयन्-त्त Ben
पुन्यात्, पुनयिषीष्ट Pass पुन्यत A अपुनि
- पुम् 10 U आदरानादरयो To honour, to respect to disregard,
to disrespect P पुनयति ते Pt पुस्तयाश्चकार-चक्रे &c P. I पुन
यिता F पुनयिष्यति-त्त Aor अपुनयन्-त्त B पुन्यात्, पुनयिषीष्ट D
पुनयति-त्त
- पू (पू) 1 A पवने To purify, to clean from chaff P पयते Pf
पुन 2nd sing पुपुविष P I पविता F पविष्यते C अपविष्यत् Aor
अपविष्ट B पविषीष्ट Caus पावयति त A अपीपयत्त D निपविषते
Frequ पापूयत्, पापवीति, पापाति Pass पूयत्. A अपावि P P पूत,
पवित G पुन्या, पवित्वा Inf पवितुम्
- पू (पू) 9 U पवन To purify P पुनाति, पुनीते Pf पुपाव, पुपुने P
I पविता F पावयति ते Aor अपावीत्, अपविष्ट B पूयात्, पविषीष्ट
Caus see the above root. D पुपूयति त Frequ and Pass see
the above root P P पूत (also पूत destroyed, पूनायना
विनष्टा इत्यर्थे) G पूना, विपूय Inf पवितुम्
- पूत 10 U पूतायाम् To worship to adore to receive with
honour, to present with P पूयति त Pf पूतयाश्चकार चक्रे &c P
I पूयिता F पूयिष्यति-त्त Aor अपूपयन्-त्त B पूयात्, पूयिषीष्ट
D पूययति-त्त Pass पूयत A. अपूयि P. P पूत G पूयित्वा,
सपूय Inf पूयितुम्
- पूय (पूय) 1 A. विदारणे दुर्गन्धे च To be dissolved, to split to
purify P पूयत् Pf पूय 2nd sing पुपूयिष P F पूयिता F
पूयिष्यते C अपयिष्यत् Aor अपविष्ट B पूयिषीष्ट Caus पूययति ते A
अपूपयन्-त्त Des पुपूयिषने Frequ पोपूयन्, पापूयीति पोपाति Pass
पूयत् A अपूयि P P पूत C. पूयित्वा Inf पूयितुम्
- पूर (पूर) 4 A आप्यायन To fill, to satisfy, to be full, to be
satisfied P पूर्यते Pf पूर 2nd sing पूरयिष P F पूरिता F.
पूरिष्यते Aor अपूरिष्ट, अपूरि B पूरिषीष्ट Caus पूरयति ते A अपूरयन्-त्त
D पूरयति-त्त Frequ पापूरयते, पोपूरति, पोपूरति Pass पूर्यते A अपूरि
P P पूर्ण, पूत G पूरित्वा, पूरयिष्य Inf पूरितुम्

प्र (प्री) 10 U 1 P आप्यायने To fill, to cover to fill with
sound to intensify P पूरयति ते, पूरति Pf पूर्याचकार चक्र &c
पुपू P Γ पूरयिता, पूरिता Γ पूरयिष्यति त पूरिष्यति Aor अपूपूरत्
अपूरीत् B पूर्यात्, पूरयिषीष्ट पूर्या D पुपूरयिषति ते Frequ of the
1st Conj see the above root Pass पूर्यते A अपूरि P P
पूणे परित G पूरयित्वा, पूरित्वा Inf पूरयितुम्, पूरितुम्

पूर्ण 10 U सघाते To collect to heap together पूर्णयति Pf
पूर्णयाचकार चक्र &c P Γ पूर्णयिता F पूर्णयिष्यति त Aor अपूर्णयत्
पूर्णयात्, पूर्णयिषीष्ट D पुपूर्णयिषति ते

पुल 1 P सघाते To collect to gather, to heap up to assembl
P पूरति Pf पुपूल P F पुलिता Γ पुलिष्यति C अपूलिष्यत् Aor
अपूलीत् B पूल्यात् D पुपूलिषति Frequ पोपूल्यते पोपूलि &c Pass
पूल्यते A अपूलि P P पुलित G पुलित्वा Int पूलितम्

पू 10 U सघाते To collect to accumulate P पूरयति ते Pf
पूर्याचकार चक्र &c P F पूरयिता F पूरयिष्यति ते Aor अपूपूरत्
L पूल्यात्, पूलयिषीष्ट

पू 1 P वृद्धौ To nourish to increase to grow P पूरति Pf
पुपू 2nd sing पुपूषिष P Γ पूषिता Γ पुषिष्यति C अपूषिष्यत्
Aor अपूषीत् B पूष्यात् Frequ पोपूष्यते, पोपूषि &c

पृ 3 P पालनपूरणयो To protect to deliver to fill to promote
P विप्रति dual विप्रत Plu विप्रति Imperf अविप dual अविपृ
ताम् plu अविपृ Imper विप्रतु plu विप्रतु 2nd sing विप्रृहि
1st sing विप्रराणि Pot विप्रयाम् Pf पपार 2nd sing पपरे
P Γ पति F परिष्यति C अपरिष्यत् Aor अपापरीत् B प्रियात्
Caus पारयति ते A अपीरत् त D पुपूरयति Frequ पेप्रीयते, पपति,
परिपति, परीपति, पपरीति &c Pass प्रियते A अपारि P P पृत् G
पृत्वा Inf पृतुम्

पृ (छादस) 5 P प्रीते To please P पृणोति Pf पपार P F पति
F परिष्यति Aor. अपापरीत् B प्रियात्

पृ (पृ) 6 A (नित्यमव्ययपूर्व, always with व्या) व्यायामे व्याय
र च To be busy or active P व्याप्रियते Pf व्यापय 2nd sing
व्यापयिषे P Γ व्यापता Γ व्यापरिष्यत् Aor व्यापृत B व्यापृत्
Caus व्यापारयति ते A व्यापीरत् त D व्यापुष्यते 1requ व्यापरीरत्,
व्यापपति &c Pass व्याप्रियते A व्यापारि P P व्यापृत G व्यापृत
Inf व्यापृतुम्

पृ (पृ) 2 A सपर्चा To come in contact with to touch P
पृश्न Pf पृष्टे 2nd sing पपृषिष I Γ पृषिता Γ पृष्यत् C

अपदिष्यत् Aor. अपदिष्ट B परिपीठ Caus पचयति-न्ते A अपपचत् त,
अपीपृचत् D विपरिपति Frequ परीपृच्यते, परिपति, परिपति,
परिपति, परिपति &c Pass पृच्यते A. अपर्षि PP पृच G परिष्ठा,
सपृच Inf पचिषुम्

पृच् (पृचा) 7 P सपर्चन To come in contact P पृगति Pf पपर्च
2nd sing पपर्षि P F पर्षिता F पर्षिष्यति C अपर्षिष्यत् Aor.
अपर्चीन् B पृचान् Caus see the above root D विपरिपति Frequ
and Pass see the above root PP पृस्त G पदिष्टा Inf पचिषुम्

पृच् 10 U 1 P सयमने To hinder, to join P पचयति ते, पचति Pf
पचयात्रास्-चके &c, पच P F पचयिता, पचिता F पचयिष्यति-न्त, पचि-
ष्यति Aor अपपचत्-न्त, अपीपृचत् त, अपर्चीन् B पचयान्, पचयिपीठ,
पृच्यात् D विपरिपति ते, विपरिपति Frequ of the 1st Conj see
the above root Pass पच्यते A अपर्षि PP पचित G. पचयिष्या,
सपृच, पचिष्या, सपृच Inf पचयिषुम्, पचिषुम्

पृच् (पृचि) (Another reading for पिच्) 2 A वर्णे. To tinge; to
dye, to colour P पृच् Pf पृचे P F पृचेता F पृचिष्यते C.
अपृचिष्यत् Aor अपृचिष्ट B पृचिपीठ D विपृचिपति Frequ परीपृच्यते,
परिपृचि &c Caus पृचयति ते A अपपृचत् त

पृच् 6 P सुवने To gladden, to delight P पृडति Pf पपड 2nd sing.
परिडिष्य P F पडिता F पडिष्यति C अपडिष्यत् Aor अपडीत् B
पृड्यान् Des विपरिपति Frequ परापृच्यते, परीपडि &c

पृच् 6 P प्राणन To please, to propitiate P पृणति Pf पपण.
2nd sing पपर्णिष्य P F पर्णिता F पर्णिष्यति Aor अपर्णीत् B
पृणत Caus पर्णयति-न्ते A अपीपृणत्-न्त, अपपर्णत् त Pass पर्ण्यते A अपर्णि.

पृच् 10 U प्रक्षेपे To throw, to cast, to send, to direct P. पर्ययति
ते Pf पर्ययास्त्रकार-चक &c P F पर्ययिता F पर्ययिष्यति ते Aor अपपर्यत्-
न्त, अपपीपृचत्-न्त B पर्यात्, पर्ययिपीठ

पृच् (पृचु) 1 P सेचनहिंसापृचयणु To sprinkle to hurt, to weary.
P पपति Pf पपड 2nd sing पपर्णिष्य P F पर्णिता F पर्णिष्यति C
अपर्णिष्यत् Aor अपर्णीत् B पृचान् Caus पचयति ते A. अपपपत् त,
अपीपृचत् Des विपरिपति Frequ परापृच्यते परीपृचति, परीपडि &c
Pass पृच्यते A अपर्षि PP पचिन, पृच G पदिष्टा, पृच् Inf पचिषुम्

पृ 3 P पोषणपूर्णाद्यो To protect, to nourish, to fill P पिपति
Pf पपार plu पपड, पपु 2nd sing पपर्णिष्य P F पडिता, परीता F.
परिपति, पराप्यति C अपर्षिष्यत्, अपरीष्यत् Aor पपरीन्. B पूयात्.

Caus. पारयति-ते. A. अपीपरत्-त्त. D विपरिपति, विपरीपति, पुपूर्पति
Frequ. पोपूर्पते, पापरीति, पापति Pass. पूर्यते. A. अपारि. P. P. पूर्यते
पूर्ण G. पूर्वा, प्रपूर्य. Inf. परितुम्, परीतुम्.

पृ 9. P. पालनपूर्णयो. To protect, to nourish; to fill. P. पृणाति
All other forms of this root are like those of the above
root except that of the Pie ent P. which is पृगत्.

पृ 10. U. 1 P. पालनपूर्णे. To protect; to nourish; to fill. P.
पारयति-ते; परति. Pf पारयाधकार चक्रे &c; वपार. P. F. पारयिता, परिता,
परीता. F. पारयिष्यति-ते; परिष्यति, परीष्यति. Aor अपीपरत्-त्त; अपारित्-
B. पार्यात्, पारयिषीष्ट; पूर्यात्. Frequ see पृ 3. P.

पेल् (पेल) 1. P. गतौ. To go. P. पेलति Pf. विपेल P. F. पेलिता. F.
पेलिष्यति C अपेलिष्यत् Aor. अपेलीत्. B. पेल्यात् D. विपेलियति
Frequ. पेपेल्यते, पेपेलित &c. Caus. पेलयति-ते A. अपिपेलत्-त्त.

पेव् (पेव) 1. A. सेवने To serve. P. पेवते Pf. विपेवे P. F. पेविता. F.
पेविष्यते. Aor. अपेविष्ट. B. पेविषीष्ट. Caus. पेवयति ते. A. अपिपेवत्-त्त.
Frequ. पेपेव्यते Pass. पेव्यते. A. अपेवि

पेय् (पेय) 1. A. सेवने निश्चये प्रयत्ने च To serve; to determine, to
strive diligently. P. पेयते Pf. विपेये. P. F. पेयिता F. पेयिष्यते.
Aor. अपेयिष्ट. B. पेयिषीष्ट. Caus. पेययति ते. A. अपिपेयत्-त्त D विपे-
यिते P. P. पेयित C. पेयित्वा. Inf. पेयितुम्

पेय् (पेय) 1 P. गतौ To go, to move. P. पेयति. Pf. विपेय. P. F.
पेयिता. F. पेयिष्यति. C. अपेयिष्यत् Aor. अपेयीत् B. पेयात्. Caus.
पेययति-ते. A. अपिपेयत्-त्त. Pass. पेय्यते. A. अपेयि.

पै 1. P. शोषणे. To dry, to wither P. पायति. Pf. पपौ. 2nd sing.
पपिथ, पपाथ. P. F. पाता. F. पायति Aor. अपासीत् B. पायात् D.
पिपासति. Frequ. पापयते, पापेति, पापाति. Pass. पायते. A. अपायि.

पैण् (पैण) 1. P. गतिप्रेरणछेपणेषु To go; to send; to touch; to
embrace. P. पैणति. Pf. विपैण. P. F. पैणित. F. पैणिष्यति. Aor.
अपेणीत् B. पैणाय D. विपैणयति. Frequ. पैपैण्यते, पैपैण्ट &c. Caus.
पैणयति-ते. A. अपिपैणत्-त्त. P. P. पैणित G. पैणित्वा. Inf. पैणितुम्

प्याय् (अप्यायी) 1 A. वृद्धौ. To grow; to swell, to increase. P.
प्यायते. Pf. पिप्ये 2nd sing. पिप्यिषे P. F. प्यायिता. F. प्यायिष्यते.
C. अप्यायिष्यत् Aor. अप्यायि, अप्यायिष्ट. Caus. प्याययति-ते A. अपिप्ययत्-त्त.
D पिप्यायिष्यते Frequ. पेपीयते, पाप्येति, पाप्याति Pass. प्यायते A
अप्यायि. P. P. पीन, (पीन मुख), प्यान, पीन (स्वेदः), (प्रप्यान, आपीन).
G. प्यायित्वा, आप्यायन्. Inf. प्यायितुम्

प्यै (प्यै) 1. A. वृद्धौ To grow. P. प्यायते. Pf. प्ये 2nd sing. प्यिषे
P. F. प्याता. F. प्यायते. Aor. अप्यायत्. B. प्यासीष्ट. D. विप्यायते.
Frequ. पाप्यायते, पाप्याति &c. P. P. पीन.

प्रच्छ 6 P. शीघ्रायाम् To ask, to seek; to desire; to know. P. पृच्छति. Pf पपृच्छ 2nd sing. पप्रच्छिष्य, पप्रष्ट P. F. प्रष्टा. F. प्रश्न्यति C. अप्रश्न्यत्. Aor. अप्राशीत् dual अप्राष्टाम् B पृच्छन्ताम् Caus प्रच्छयति ते. A अपप्रच्छत् त D पिपृच्छयति-ते Frequ. परीपृच्छयते, पाप्रच्छीति, पाप्रष्टि. Pass. पृच्छयते A अप्रच्छि P P पृष्ट. G. पृष्टा, आपृच्छय. Inf. प्रष्टुम्. This root takes Atmanepada terminations when it is preceded by आ, as आपृच्छते &c.

प्रथ् (घटादि.) 1 A. प्रख्याने To become famous P. प्रथते. Pf. पप्रथे. 2nd sing. पप्रथिषे P. F. प्रथिता. F. प्रथिष्यते C. अप्रथिष्यत् Aor. अप्रथिष्य B प्रथिषीष्ट Caus प्रथयति-ते. A अपप्रथत्-त. D पिप्रथिषते. Frequ. पाप्रथ्यते, पाप्रथीति, पाप्रति Pass. प्रथ्यते A अप्रथि, अप्राथि P. P. प्रथित. G. प्रथित्वा Inf. प्रथितुम्.

प्रथ् 10. U. प्रख्याने To become famous P. प्राथयति-ते Pf. प्राथयाश्चकार-चके &c P. F. प्राथयिता F. प्राथयिष्यति ते Aor. अपप्रथत्-त B प्राथ्यात्, प्राथयिषीष्ट D पिप्राथयिषति ते Pass. प्राथ्यते. A. अप्राथि P. P. प्राथित. G. प्राथित्वा. Inf. प्राथयितुम्.

प्रम् (घटादि) 1 A. विस्तारे To extend; to expand P. प्रसते. Pf. पप्रसे 2nd sing. पप्रसिषे. P. F. प्रमिता. F. प्रसिष्यते. C. अप्रसिष्यत्. Aor. अप्रमिष्ट B प्रसिषीष्ट Caus प्रसयति ते A. अपप्रसत्-त. Pass. प्रस्यते. A. अप्रसि, अप्रासि.

प्रा 2. P. पूरणे To fill P. प्राति Pf. पप्री. 2nd sing. पप्रिष, पप्राय P. F. प्राता. F. प्रास्यति Aor. अप्रासीत्. B. प्रायात्, प्रेयात्. D. पिप्रासति. Pass. प्रायते. A. अप्रायि P. P. प्राण.

प्री (प्रीङ्) 4 A. प्रीतौ To please, to be satisfied, to feel affection P. प्रीयते Pf. विप्रिये 2nd sing. विप्रियिषे. P. F. प्रेता. F. प्रेय्यते C. अप्रेय्यत् Aor. अप्रेष्ट B प्रेपीष्ट. Caus प्राययति ते. A. अपिप्रयत्-त. D. पिप्रीषते. Frequ. पेप्रीयते, पेप्रयीति, पेप्रेति. Pass. प्रीयते. A. अप्रायि. P. P. प्रीत G. प्रीत्वा, सर्पाय Inf. प्रेतुम्.

प्री (प्रीन्) 9. U. तर्पणे. To please, to delight P. प्रीणाति, प्रीणीते Pf. पिप्रिष्य, विप्रिये 2nd sing. विप्रियिष, विप्रेय, विप्रियिषे P. F. प्रेता. F. प्रेय्यति ते Aor. अप्रीषीत्, अप्रेष्ट B प्रीयात्, प्रेपीष्ट. Caus प्रीणयति ते. A. अपिप्रिणत्-त D. पिप्रीषति ते. Frequ. see the above root. Pass. प्रीयते. A. अप्रायि P. P. प्रीत. G. प्रीत्वा, सर्पाय. Inf. प्रेतुम्.

प्री 10 U 1. U तर्पणे To please; to gratify P. प्रीणयति-ते, (प्राययति ते, according to ह्रदत्), प्रयति-ते Pf. प्रीणयाश्चकार-चके &c. (प्राययाश्चकार-चके &c.), पिप्राव, विप्रिये. P. F. प्रीणयिता, (प्राययिता); प्रेता. F. प्रीणयिष्यति ते, (प्राययिष्यति ते), प्रेय्यति ते. Aor. अपिप्रिणत्-त, (अपिप्रयत्-त ; अप्रीषीत्, अप्रेष्ट. B प्रीण्यात्, प्रीणयिषीष्ट, (प्राभ्यात्, प्राययिषीष्ट), प्रीयात्, प्रेपीष्ट.

- गु (गुह) 1 A गतौ To go, to move, to jump P. गच्छते Pf पुगुह
 2nd sing पुगुहि P F गच्छते C अगच्छत Aor अगच्छ
 प्रोषीष्ट (aus प्रावयति A अपिप्रवत्, अपुप्रवत् D of Caus
 पिप्रावयिषति, पुप्रावयिषति) Frequ पोपुगुहते, पोपुगुहीति, पोपुगुहि Pass
 पुगुहते A अप्रावि P P गत G प्रत्वा Inf प्रोतुम्
- गु 1 P मर्दने To rub P गच्छति Pt पुगुह P F गच्छता G गच्छति
 Aor अगच्छीत् B गच्छात् Pass गच्छते A अगच्छि
 गु (गु) 1 P दाह To burn, to reduce to ashes P गच्छति Pf
 पुगुह 2nd sing पुगुहि P F गच्छिता G गच्छिष्यति C अगच्छिष्यत्
 Aor अगच्छीत् B गच्छात् Caus गच्छयति ते A अपुगुहत D पुगुहिषति,
 पुगुहिषति Frequ पोपुगुहते पोपुगुहीति, पोपुगुहि Pass गच्छते A अगुह
 P P गुह G गुह्या, प्रापित्वा, गुपित्वा Inf गोहिषुम्
- गु 9 P स्नेहनस्वेदनपूरणे To become wet, to sprinkle, to fill P
 गुह्याति. P P गुहित G गोहिषा The remaining forms are like
 those of the above root
- गुह 10 U आन्दोलने To swing to shake P गृह्णोत्यति ते Pf
 गृह्णोत्यामकार चक्र &c P F गृह्णोत्यता F गृह्णोत्यिष्यति ते Aor
 अपिगृह्णोत्त B गृह्णोत्यात्, गृह्णाग्यिषीष्ट D पिप्रगृह्णोत्यति ते Pass
 गृह्णोत्यते A अगृह्णोति P P गृह्णाति G गृह्णोत्यत्वा Inf गृह्णोत्युम्
- गु (गु) 1 A गतौ To go to move P गच्छते Pf विगच्छे P. F.
 गच्छिता F विगच्छते Aor अगच्छि B विगच्छात् Caus विगच्छति ते A
 अपिगच्छत्त D विगच्छिषते Pass गच्छते A अगच्छि
- गु (गु) 1 U पर्याप्तौ To be equal to, to be a match for, to
 be full or complete P गच्छति ते Pt. पुगुह, पुगुहे 2nd sing
 पुगुहिष, पुगुहिषे. P F गच्छिता F गच्छिष्यति ते C अगच्छिष्यत् Aor.
 अगच्छीत्, अगच्छि B गच्छ्यात्, गच्छिष्यात् Caus गच्छयात ते A अपगच्छन्
 त D पुगच्छिषति ते Frequ पागच्छयते पोगच्छीति, पागच्छात् Pass गच्छते
 A अगच्छि P P गच्छति G गच्छित्वा Inf गच्छतुम्
- गु 1 U. अदने To eat P गच्छति ते Pf पक्ष्णे 2nd sing पक्षिष्ये
 P F गच्छिता F गच्छिष्यति ते Aor अगच्छीत्, अगच्छि B गच्छ्यात्
 गच्छिषीष्ट D पिगच्छिषति ते Frequ पागच्छयते, पागच्छि &c Caus गच्छयति ते
 A अपगच्छत् त
- गु 1 A गतौ To go, to move P गच्छते Pf विगच्छे P F गच्छिता
 F गच्छिष्यते C अगच्छिष्यत् Aor अगच्छि B गच्छिषीष्ट D विगच्छिषते, विगच्छिषते
 Frequ गच्छयते, गच्छिषीति, गच्छिषि
- गु 9 P गतौ To go P गच्छति Pf विगच्छे P F गच्छिता G गच्छति
 Aor अगच्छीत् B गच्छ्यात् D विगच्छति Frequ गच्छयते, गच्छीति,
 गच्छति Caus. गच्छयति ते A अपिगच्छत् त

पु (पु) 1. A. गतो To go; to jump; to fly; to float; to swim. P. श्वते. Pf. पुष्वे 2nd sing. पुष्विषे. P. F. श्वेता. F. श्वेयते. C. अश्वयत्. Aor. अश्वेत्. B. श्वेत्. Caus. श्वयति ते. A. 'अपुश्वन्-त्. अपिश्वन्-त्. D. पुष्वते. (D. of Caus. पुश्वयिषति ते, पिश्वयिषति-ते.) Frequ. पोश्वते, पोश्वीति, पोश्वीति. Pass. श्वते. A. अश्वि. P. P. पुन. G. श्वत्वा, उश्व्य. Inf. श्वेत्तुम्.

पु (पु) 1. P. दाहे. To burn. P. श्वेति. Pf. पुष्वे. P. F. श्वेति. F. श्वेयति. C. अश्वयत्. Aor. अश्वेत्. B. श्वेत्. D. पुश्वयति, पुश्वयति. Frequ. पोश्वते, पोश्वीति, पोश्वीति. Caus. श्वयति-ते. A. अपुश्वन्-त्. Pass. श्वते. A. अश्वि. P. P. पुन. G. श्वत्वा, श्वेत्वा, श्वेत्तुम्.

पु 4. P. दाहे. To burn. P. श्वयति. Pf. पुष्वे. 2nd sing. पुश्वयिषे. P. F. श्वेति. F. श्वेयति. Aor. अपुश्वन्. B. श्वेत्. P. P. श्वित. G. श्वित्वा, श्वेत्वा. Inf. श्वेत्तुम्.

पु 9. P. स्नेहनसेवनपूरणेषु. To sprinkle; to be wet; to fill. P. श्वयति. Aor. अश्वेत्. The remaining forms are like those of the above root.

प्या 2. P. To eat; to devour. P. प्याति. Pf. प्यौ. 2nd sing. प्यिष्य, प्यिष्य. P. F. प्याता. F. प्यास्यति. C. अप्यास्यन्. Aor. अप्यासीन्. B. प्यायात्, प्येयात्. Caus. प्यायति only. A. अपिप्यत्. D. पिप्यामति. Frequ. पाप्यायते, पाप्येति, पाप्याति. Pass. प्यायते. A. अप्यायि. P. P. प्यात. G. प्यात्वा. Inf. प्यातुम्.

फ.

फ 1. P. नीचैर्गती. To behave ill; to go softly. P. फजति. Pf. फज्ज. P. F. फजिता. F. फजिष्यति. Aor. अफज्जत्. B. फज्जत्.

फ 1. P. गतिदीश्वोः. To go; to shine. P. फजति. Pf. फज्ज. plu. फज्जुः, फेज्जुः. 2nd sing. फजिष्य, फेजिष्य. P. F. फजिता. F. फजिष्यति. C. अफजिष्यत्. Aor. अफज्जत्, अफज्जीत्. B. फज्यात्. Caus. फजयति-ते (also फजयति-ते, when it does not mean to go,) A. अपीफजत् त D. पिफजिष्यति. Frequ. फज्जयते, फज्जयति, फज्जयिष्यति. Pass. फज्यते. A. अफजि. P. P. फजित (also *फजन्. a decoction easily prepared. अल्पप्रयाससाध्यः कषायविशेषः). Inf. फजितुम्.

फल 1. P. निरुत्तौ. To bear fruit; to result; to be successful. P. फलति. Pf. फलत्. plu. फलत्. 2nd sing. फलिष्य. P. F. फलिता. F. फलिष्यति. C. अफल्यत्. Aor. अफलत्. B. फल्यात्. Caus. फलयति-ते. A. अफीफलत्-त्. Des. पिफल्यति. Frequ. फल्यते, फल्यते, फल्यति.

पफुलीति, पुफुलित्, पफुलित् Pass फल्यते A अफालि P P फालत G फलित्वा Inf फलितुम्

फल (निफला) 1 P विशरणे To burst open to split P P पुह १ प्रफुल्ल, उत्फुल्ल, सफुल्ल Past Act Part फुल्लवत् For other forms see the above root.

कुह 1 P विकसने To open to expand to blow P कुहति Pf पुफुल्ल P F फुल्लिता F फुल्लिष्यति Aor अफुलीत् B फुल्ल्यात् Caus फुल्लयति ते A अपुफुल्लत् D पुफुल्लिष्यति Frequ वीफुल्लयत पाफुलीति, पोफुल्लि Pass फुल्लयते A अफुल्लि PP फुल्लित G फुल्लित्वा Inf फुल्लितुम्
फेल (फलू) 1 P गतौ To go P फेलति Pf विफेल P F फेलता F फेलिष्यति C अफेलिष्यत् Aor अफेलीत् B फेल्यात् Caus फेलयति ते A अपिफेलत्-त्त Pass फेल्यते A अफेलि

व

वण् 1 P दाढ्ये To sound P वणति Pf ववाण Plu वेणु 2nd sing वेणिय P F वणिता F वणिष्यति C अवणिष्यत् Aor अवणीत्, अवणीत् B वण्यात् Des विवणिषति Frequ ववण्यते ववण्णि &c

वद् 1 P स्वैर्ये To be steady to be firm P वदति Pf ववाद Plu वेदु 2nd sing वेदिथ P F वदिता F वदिष्यति Aor अवदीत्, अवदीत् B वद्यात् Caus वादयति ते A अववीदत् त

ध् 1 A चित्तविकारे To loathe to be disgusted with, to shrink from P बीभत्सते Pf बीभत्साद्यके &c P F बीभत्सिता F बीभत्सिष्यते C अवीभत्सिष्यत् Aor अवीभत्सिष्ठ B बीभत्सिषीष्ट Caus बीभत्सयति ते A अवीभत्सत्-त्त D बीभत्सिषते Pass बीभत्स्यते A अवीभत्सि P P बीभत्सित G बीभत्सित्वा Inf बीभत्सितुम् When this root means 'to bind' it belongs to the 10th conjugation, and its forms are like those of the root below

बध् 10 U धयमने To bind to restrain, to check P बाधयति-ते Pf बाधयाद्यकार-चके &c P F बाधयिता F बाधयिष्यति-ते Aor अबी बभत् त B बाध्यात् बाधयिषीष्ट D विबाधयिषति ते Pass बाधयते A अबाधि P P बाधित G बाधित्वा Inf बाधाबतुम्

बध् 9 P बध्ने To bind to fasten to attract to form P बध्नाति Pf अबध 2nd sing बधधिथ, बबन्द् P F बन्दा F भन्स्यति C अभन्स्यत् Aor अभान्सीत् dual अबाद्दाम् Plu अबान्त् B बध्यात् Caus बधयति-ते A अबबधत् त D विभन्सति

१ लोप्रदुम तातुमन प्रदुलमित्यत्र ' फुल्लविकसने इत्यस्यपचायधिरूपम् The form प्रफुल्ल is not a past part c ple it is made up from the root फुल् with प्र as affixing the termination ड (अच्)

Frequ. बावध्यते, बावधीति, बावन्दि Pass. बध्यते. A. अवन्धि. P. P. बध्यते. G. बध्यन्, नियध्य. Inf. बद्धुम्.

बन्ध् (According to चाद्र) 10. U. संयमने. To bind. P. बन्धयति-ते. Pf. बन्धयासकार-चक्रे &c. P. F. बन्धयिता. F. बन्धयिष्यति-ते. Aor. अव-बन्धत्-त्. Ben. बन्ध्यात्, बन्धयिषीष्ट. Des. विबन्धयिष्यति-ते. Pass. बन्ध्यते. A. अवन्धि. P. P. बन्धित. G. बन्धयित्वा. Inf. बन्धयितुम्.

वय् 1 P. गतौ. To go. P. बर्चति. Pf. बर्व P F. बर्चिता. F. बर्चिष्यति. C. अवर्चिष्यत् Aor अवर्वत्, B. बर्च्यात् Caus. बर्वयति-ते. A. अवबर्चत्-त्. Frequ. बावर्च्यते, बावर्चि &c.

वह् 1. A. परिभाषणहिंसाप्रदानेषु च To be pre-eminent; to speak; to hurt; to give. P. बर्हते. Pf. बर्वहं. P. F. बर्हिता. F. बर्हिष्यते. Aor. अवर्हिष्ट. B. बर्हिषीष्ट. D. विबर्हिषते. Pass. बर्चते. A. अवर्हि.

वह् 10. U. हिंसायाम्. To kill. P. बर्हयति-ते. Pf. बर्हयासकार-चक्रे &c. P. F. बर्हयिता. F. बर्हयिष्यति-ते. Aor. अवबर्हत्-त्. B. बर्ह्यात्, बर्हयिषीष्ट. Des. विबर्हयिष्यति-ते. P. P. बर्हित. G. बर्हयित्वा. Inf. बर्हयितुम्.

वह् 10. U. भाषाया दीप्तौ च To speak; to shine. The forms of this root are identical with those of the above root.

बल् 1. P. प्राणनेषान्यावरोधेषु. To breathe; to hoard grain. P. बलति. Pf. बवाल. 2nd sing. बेलिय. P. F. बलिता. F. बलिष्यति. Aor. अबालीत्. B. बल्यात्. P. P. बलित. G. बलित्वा. Inf. बलितुम्.

बल् (घटादिः) 10. U. प्राणने. To breathe. P. बलयति-ते. Pf. बलयासकार-चक्रे &c. P. F. बलयिता. F. बलयिष्यति-ते. Aor. अबालित्-त्. B. बल्यात्, बलयिषीष्ट. Pass. बल्यते. A. अबलि.

बल्ह् 1. A. प्राधान्ये. To be pre eminent. P. बल्हते. Pf. बल्हते. P. F. बल्हिता. F. बल्हिष्यते. C. अबल्हिष्यत्. Aor. अबल्हिष्ट. B. बल्हिषीष्ट. Des. विबल्हिषते. Frequ. बाबल्ह्यते, बाबल्हीति, बाबल्हि.

बल्ह् 10. U. भाषाया दीप्तौ च. To speak; to shine. P. बल्हयति-ते. Pf. बल्हयासकार-चक्रे &c. P. F. बल्हयिता. F. बल्हयिष्यति-ते. Aor. अबबल्हत्-त्. B. बल्ह्यात्, बल्हयिषीष्ट.

बस् (वसु) 4. P. स्तम्भे. To stop. P. बस्यति. Pf. बसास. P. F. बसिता. F. बसिष्यति. C. अबसिष्यत्. Aor. अबसत्. B. बस्यात्.

वस् 10. A. अर्धने To ask; to injure; to go. P. वस्तयते. Pf. वस्तयासक्रे &c. P. F. वस्तयिता. F. वस्तयिष्यते. Aor. अववस्तत्. B. वस्ताविषीष्ट.

वह् (वहि) 1. A. वृद्धौ. To grow; to increase. P. वहते. Pf. बवहे. P. F. वहिता. F. वहिष्यते. C. अवहिष्यत् Aor. अवहिष्ट. B. वहिषीष्ट. D. विवहिषते. Frequ. बावह्यते, बावहीति, बावन्दि. Pass. बवाहे, A. अवहि.

- बाह् (बाह्) 1 A आगम्य To bathe to dive, to emerge P बाहते
 Pf बवाडे P F बाहिता I बाहियते Aor अपाडि B बाहिषीष्ट D
 विषाण्यते Caus बाहयति ते A अवबाहन्-त् Pass बाध्यते A अवाडि
 बाध् (बाध्) 1 A लोहने To oppress to torment P बाधते Pf
 बबाधे 2nd sing बबाधिषे P I बाधिता F बाधियते C अवाधि
 ष्यन् Aor अवाधिष्ट B बाधिषीष्ट Caus बाधयति ते A अत्रबाध्-त्
 D विबाधियते Frequ बाबाध्यते बाबाधीति, बाबादि Pass बाध्यते A
 अवाधि P P बाधित G बाधित्वा अपबाध्य Inf बाधितुम्
- वाह् (वाह्) 1 A प्रयत्ने To endeavour to strive to make effort
 P वाहते Pf बवाह 2nd sing ववाहिषे P F वाहिता F वाहियते
 Aor अवाहिष्ट B वाहिषीष्ट Caus वाहयति ते A अत्रवाह्-त् D
 विवाहियते Frequ वावाह्यते ववाहीति, ववादि Pass वाध्यते A
 अवाधि P P वाधित G वाधित्वा अपवाध्य Inf वाधितुम्
- वि (वि) 1 P अक्रोशे To swear to curse to shout P वेदति Pf
 1 वन 2nd sing द्वित्रेष्टि P F वन्तिा F वेदियति Aor अवे
 B वित्यात् Frequ वेवियते वेविरीति वेवेति
- वि (विदि) 1 P अवयवे To split to cleave, to divide P
 विन्दति Pf विविद् 2nd sing विविन्दिष P F विदिता F
 विदिष्यति C अविन्दिष्यन् Aor अविन्दीत् B विन्त्यात् D विविन्दिषति
 Caus विन्दयति ते A अविविन्दत् त Frequ वेवियते, वेविन्दीति
 पविन्ति Pass विन्यते A अविन्दि
- वि 6 P भङ्ग To break P विलति Pf विवेल 2nd sing विवेन्ति
 1 F बालता I वेलयति Aor अवेलीत् B विल्यात् D विविलिषति
 विविलिषति Frequ वविल्यते, ववेति &c Caus वलयति ते A अवी
 विलत् त
- वि 10 U भेदने To break to split to divide P वेन्यति ते Pf
 वलयाद्यकार-चक्रे &c P F वेलयिता F वलयियति ते Aor अवीविलत्-त्
 B वल्यन्, वलयिषीष्ट D विवेलयिषति त
- वि 4 P शेष प्रण च To throw to instigate to go to direct
 1 विस्सति Pf विस्से 2nd sing विवसिष P F वसिता F वसियति
 Aor अविग्द् B विस्सात् Pass विस्सते A अवेति
- वु 1 P भषणे To bark, to sound to yelp to speak P वुहति
 1 f वुह 2nd sing वुहिय P F वुहिता F वुहियति C अमुह्यन्
 Aor वुहन् B वुह्यता D वुहियति Frequ वावुह्यते ववुहि &c
 Caus वुहयति त A अवुह्यन्-त् P P वुहित G वुहित्वा Inf वुहितुम्
- वु 10 U भषण To bark to speak P वुहयति त P वुहयामकार-चक्रे &c
 1 I वुहयिता F वुहयियति त Aor अवुह्यन्-त् B वुहयन्, वुहयिष्य
 वुड (वुडि) 6 P त्याग मवरण च To discharge to cover 1 वुडति
 Pf वुडोड 2nd sing वुडिष P I वुडिता F वुडियति Aor
 वुडन् B वुड्यात् D वुडियति

बु॒ (बु॒धिर्) 1. U. बोधने. To know; to understand; to think. P. बोधति-ते. Pf. बुबोध, बुबुधे. 2nd sing. बुबोधिय, बुबुधिषे. P. F. बोधिता. F. बोधिष्यति-ते. C. अबोधियत्-त्. Aor. अबुधन्, अबोधीत्, अबोधिष्ट. B. बुधान्, बोधिणीष्ट. Caus. बोधयति-ते. A. अबुधयत्-त्. D. बुबोधयति-ते, बुबोधयति-ते. Frequ. बोधयते, बोधयति, बोधयिष्यति. Pass. बुध्यते. A. अबोधि. P. P. बुधित. G. बुधिया, बोधिन्वा, सवुच. Inf. बोधितुम्.

बु॒ 1. P. अवगमने. (गुरुशिष्यान् बोधति). To make known; to inform; to teach. The forms of this root are identical with the Parasmaipada forms of the above root.

बु॒ 4. A. बोधने. To know; to understand; to be awake; to be restored to one's senses. P. बुध्यते. Pf. बुबुधे. 2nd sing. बुबुधिषे. P. F. बोद्धा. F. बोध्यते. C. अबोधयत्. Aor. अबुद्ध, अबोधि. B. बुन्धीष्ट. Caus. बोधयति only. A. अबुधयन्. D. बुभुसते. Frequ. see बु॒ 1. U. Pass. बुध्यते. A. अबोधि. P. P. बुद्ध. P. F. बुद्ध, प्रबुध्य. Inf. बोधितुम्.

बु॒ (बु॒न्दिर्) 1. U. निशामने To perceive; to apprehend. P. बुन्दति-ते. Pf. बुबुन्द-न्दे. 2nd sing. बुबुन्दिष्य, बुबुन्दिष्ये. P. F. बुन्दिता. F. बुन्दिष्यति-ते. C. अबुन्दिष्यत्-त्. Aor. अबुन्दन्, अबुन्दीत्, अबुन्दिष्ट. B. बुद्यान्, बुन्दिणीष्ट. Caus. बुन्दयति-ते. A. अबुन्दयन्-त्. D. बुबुन्दिष्यति-ते. frequ. बोधयते, बोधुन्दीति, बोधुन्ति. Pass. बुद्यते. A. अबुन्दि. P. P. बुन. G. बुन्दिवा, बुत्वा. Inf. बुन्दितुम्.

बु॒ (Another reading for बु॒) 4. P. उत्सर्गे. To discharge; to emit. P. वस्यति. Pf. बुबोन्. 2nd sing. बुबोसिय. P. F. बोसिता. F. बोसिष्यति. Aor. अबुसत्. B. बुस्यात्.

बु॒ (Another reading for बु॒) 10. U. आदरानादरयोः. To respect; to disrespect. P. बुस्तयति-ते. Pf. बुस्तयाच्चकार-चक्रे &c. P. F. बुस्तयिता. F. बुस्तयिष्यति-ते. Aor. अबुस्तयन्-त्. B. बुस्तयात्, बुस्तयिणीष्ट.

बृ॒ 1. P. वृद्धौ. To grow; to increase. P. वर्धति. Pf. ववर्ध. 2nd sing. ववर्धिष्य. P. F. वर्धिता. F. वर्धिष्यति. C. अवर्धिष्यत्. Aor. अवर्हीन्. B. वृषात्. D. विवर्धिष्यति. Frequ. वरीरूयते, ववर्धि &c.

बृ॒ (वृ॒द्भिर्) 1. P. वृद्धौ. To grow; to increase. Aor. अवृहत्, अवर्हीन्. For other forms see the above root.

बृ॒ (वृ॒द्) 6. P. उद्यमे. To work; to labour. P. वृरति. Pf. ववर्ध. 2nd sing. ववर्धिष्य, ववर्ध. P. F. वर्धिता, वर्धा. F. वर्धिष्यति, मवर्धति. C. अवर्धिष्यत्, मवर्धयत्. Aor. अवर्धन्, अवर्धीत्, अवर्धिष्ट. B. वृषात्. Caus. वर्धयति-ते. A. अवर्धयन्-त्, अवीरुहन्-त्. D. विवर्धिष्यति, विमृशति. Frequ. वरीरूयते, ववर्हीति, ववर्धि &c. Pass. वृद्यते. A. अवर्धि. P. P. वृद्ध. G. वर्धित्वा, वृद्धा. Inf. वर्धितुम्, ववर्धुम्.

- बृंह् (बृहि) 1. P. वृद्धौ ब्रह्मे च. To increase; to sound. P. वृद्धि. P. वृद्ध. 2nd sing. ववृहिय. P. F. वृद्धिता. F. वृद्धिष्यति. Aor. अवृहीत्. B. वृह्यात्. D. विवृहियति. Frequ. वरीवृह्यते, वरीवृष्टि &c. Pass. वृह्यते. A. अवृहि वेह् (वेह्) 1. A. प्रयत्ने. To strive. P. वेहते. Pf. विबेह. P. F. वेहिता. F. वेहिष्यते. C. अवेहिष्यत्. Aor. अवेहिष्ट. B. वेहिषीष्ट. Caus. वेहयति-ते. A. अविबेहत्-त्. Pass. वेह्यते. A. अवेहि.
- व्युस् (Another reading for व्युप्) 4. P. विभागे. To divide. P. व्युत्स्यति. Pf. वुच्छोस. P. F. व्योसिता. F. व्योसिष्यति. Aor. अव्युसत्. B. व्युस्यात्. D. वुच्युसिपति, वुच्योसिपति.
- वृ (वृज्) 2. U. व्यक्तायां वाचि. To speak. P. व्रथीति (आह), व्रूते. Pf. उवाच, ऊचे. 2nd sing. उवचिष, उवक्ष्य, ऊचिषे. P. F. वक्ता. F. वक्ष्यति, वक्ष्यते. Aor. अवोचत्-त्. B. उच्याद्, वक्षीष्ट. Caus. वाचयति-ते. A. अवी-वषत्-त्. D. विषस्यति-ते. Frequ. वावच्यते. Prest. P. वृवत्, वृवाण. Pass. उच्यते. A. अवाचि. P. P. उक्त. G. उक्त्वा, प्रोच्य. Inf. वक्तुम्.
- मृस् 10. U. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. मृसयति-ते. Pf. मृसयाधकार-चके &c. P. F. मृसयिता. F. मृसयिष्यति-ते. Aor. अवमृसत्-त्. B. मृस्यात्, मृसयिषीष्ट.

भ.

- भक्ष् (Another reading for भक्ष according to मैत्रेय) 1. U. अदने. To eat. P. भक्षति-ते. Pf. वमक्ष-क्षे. 2nd sing. वमक्षिष्ये. P. F. भक्षिता. F. भक्षिष्यति-ते. C. अभक्षिष्यत्-त्. Aor. अभक्षीत्, अभक्षिष्ट. B. भक्ष्यात्, भक्षिषीष्ट. D. विभक्षिषति. Frequ. वामक्ष्यते, वामष्टि &c. P. P. भक्षित. G. भक्षित्वा. Inf. भक्षितुम्.
- भक्ष् 10. U. अदने. To eat; to devour. P. भक्षयति-ते. Pf. भक्षयाधकार-चके &c. P. F. भक्षयिता. F. भक्षयिष्यति-ते. Aor. अवभक्षत्-त्. B. भक्ष्यात्, भक्षयिषीष्ट. D. विभक्षयिषति-ते. Pass. भक्ष्यते. A. अभक्षि. P. P. भक्षित. G. भक्षित्वा, संभक्ष्य. Inf. भक्षयितुम्.
- भज् 1. U. सेवायाम्. To serve; to worship; to honour; to divide. P. भजति-ते. Pf. बभाज, भेजे. 2nd sing. भेजिष, वमक्ष्य, भेजिषे. P. F. भक्ता. F. भक्ष्यति-ते. C. अभक्ष्यत्-त्. Aor. अभक्षीत्, अभक्त. dual. अभक्ताम्, अभक्षाताम्. B. भज्यात्, भक्षीष्ट. Caus. भाजयति-ते. A. अबीभजत्-त्. D. विभजति-ते. Frequ. वामज्यते, वामजीति, वामक्ति. Pass. भज्यते. A. अभजि. P. P. भक्त. G. भक्त्वा, विभज्य. Inf. भक्तुम्.
- भज् 10. U. विभाणने. To give; to bestow; to cook. P. भाजयति-ते. Pf. भाजयाधकार-चके &c. P. F. भाजयिता. F. भाजयिष्यति-ते. Aor. अबी-भजत्-त्. B. भाज्यात्, भाजयिषीष्ट. D. विभाजयिषति-ते. Pass. भाज्यते. A. अभजि. P. P. भाजित. G. भाजित्वा, विभाज्य. Inf. भाजयितुम्.

भञ्ज् (भञ्जो) 7.P. आमर्दने. To break; to interrupt; to disappoint. P. भनक्ति. Pf. वभञ्ज. 2nd sing. वभञ्जिथ, वभञ्जथ. P. F. भञ्ज. F. भञ्जयति. C. अभञ्जयत्. Aor. अभञ्जिद्. dual. अभञ्जाम्. B. भञ्ज्यात्. Caus. भञ्जयति-ते. A. अवभञ्जन्त. D. विभञ्जति. Frequ. वंभञ्ज्यते. वभञ्जीति, वंभञ्जि. Pass. भञ्ज्यते. A. अभञ्जि, अभञ्जि. P. P. भञ्ज. G. भञ्जत्वा, भञ्जत्वा, विभञ्ज्य. Inf. भञ्जयितुम्.

भञ्ज् (भञ्जि) 10.U. भाषयां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. भञ्जयति-ते. Pl. भञ्जयायकार-न्वे &c. P. F. भञ्जयिता. F. भञ्जयिष्यति-ते. Aor. अवभञ्जत्. B. भञ्ज्यात्, भञ्जयिषीष्ट.

भट् 1. P. वृत्तौ. To hire; to receive wages; to nourish. P. भटति. Pf. वभाट. 2nd sing. वभटिथ. P. F. भटिता. F. भटिष्यति. C. अभमटिष्यत्. Aor. अभटिन्, अभटिद्. B. भट्यात्. Caus. भाटयति-ते. A. अवीभटन्त. D. विभटिपति. Frequ. वामभट्यते, वामटि &c. Pass. भट्यते. A. अभमटि.

भट् (घटादिः) 11. P. परिभाषणे. To speak. Caus. भटयति-ते. A. अवीभट्य-च. Pass. भट्यते. A. अभमटि, अभमटि. For the remaining forms see the above root.

भण् 1. P. राद्ये. To speak; to call. P. भणति. Pf. वभाण. 2nd sing. वभणिथ. P. F. भणिता. F. भणिष्यति. Aor. अभणीत्, अभणीत्. B. भण्यात्. Caus. भाणयति-ते. A. अवीभणन्त. अवभाणन्त. D. विभणिपति. Frequ. वभण्यते, वभण्यते, वभणीति, वभणीति, वभण्टि, वभण्टि. Pass. भण्यते. A. अभणि. P. P. भणित. G. भणित्वा. Inf. भणितुम्.

भण्ड् (भण्डि) 1. A. परिभाषणे. To chide; to speak; to jest. P. भण्डते. Pf. वभण्डे. P. F. भण्डिता. F. भण्डिष्यते. C. अभण्डिष्यत्. Aor. अभण्डिष्ट. B. भण्डिषीष्ट. Pass. भण्ड्यते. A. अभण्डि. P. P. भण्डित. G. भण्डित्वा. Inf. भण्डितुम्.

भण्ड् (भण्डि) 10. U. 1. P. कल्याणे सुखे प्रतारणे च. To be fortunate; to render fortunate; to be happy; to cheat. P. भण्डयति-ते; भण्डति. Pf. भण्डयायकार-न्वे; वभण्ड. P. F. भण्डयिता; भण्डिता. F. भण्डयिष्यति-ते; भण्डिष्यति. Aor. अवभण्डत्-त; अंभण्ड्यत्. B. भण्ड्यात्, भण्डयिषीष्ट. Pass. भण्ड्यते. A. अभण्डि.

भन्द् (भन्दि) 1. A. कल्याणे सुखे च. To be prosperous; to be glad. P. भन्दते. Pf. वभन्दे. P. F. भन्दिता. F. भन्दिष्यते. C. अभन्दिष्यत्. Aor. अभन्दिष्ट. B. भन्दिषीष्ट. D. विभन्दिपते. Frequ. वामभन्द्यते, वामन्ति &c. Pass. भन्द्यते. A. अभन्दि.

भर्त्स् 10. A. तर्जने. To reprove; to menace; to deride. P. भर्त्सयते. Pf. भर्त्सयायकारे &c. P. F. भर्त्सयिता. F. भर्त्सयिष्यते. C. अभर्त्सयिष्यत्. Aor. अवभर्त्सत्. B. भर्त्सयिषीष्ट. D. विभर्त्सयिष्यते. Pass. भर्त्स्यते. A. अभर्त्सि. P. P. भर्त्सित. G. भर्त्सित्वा, भर्त्सित्वा. Inf. भर्त्सयितुम्.

- भर्त् 1 P हिसायां To kill, to injure P भर्त्ति Pf वभर्त् P I भर्त्तिता F भर्त्तिष्यति Aor अभर्त्ति B भर्त्तिता Frequ वामर्त्तिते
- भल 1 A परिभाषणहिसादानुषु To speak to kill to injure to give P भलते Pf वभले P F भलिता F भलिष्यत C अभलिष्यत Aor यभाल B भलिषीष्ट Caus भालयति ते A अवीभलत्-त् Pass भल्यते A अभाति
- भल 10 A आमण्डने To see, to behold P भालयते Pf भालयामहे &c P I भालयिता F भालयिष्यते Aor अवीभलत B भालयिषीष्ट P P भालित G भालयित्वा Inf भालयितुम्
- भल् 1 A परिभाषणहिसादानुषु To speak, to describe, to injure to give P भल्ते Pf वभले P I भलिता F भलिष्यते Aor अभाष्ट B भलिषीष्ट Caus भल्यति ते A अबभलत्-त् Pass भल्यते A अभलि Frequ वामभल्यते, वामर्त्ति &c
- भप् 1 P भर्त्तने (श्रुत्वे) To reproach (to bark) P भपात Pf वभाप 2nd sing वभपिथ P F भापता F भपिष्यति C अभपिष्यत् Aor अभपीत्, अभाषात B भप्यात Caus भापयति-ते A अवीभपत्-त् Des विभपिषति Frequ वामभ्यते वामपीति, वामष्टि Pass भप्यते A अभापि P P भपित G भपित्वा Inf भपितुम्
- भस् (छान्दस) 3 P भर्त्तनदीप्त्यो To censure to blame, to shine P वभस्ति dual वभ्भ Plu वप्सति Pf वभात P F भस्तिता 1 भसिष्यति Aor अभसीत्, अभासीत् B भस्यात्
- भा 2 P दीप्तौ To shine to appear, to exist P भाति Imperf. अभात् plu अभान्, अमु Pf वभौ 2nd sing वभिथ, वभाथ P F भाता F भास्यति C अभास्यत् Aor अभसीत् B भायात् Caus भायति ते A अवीभपत्-त् D विभासति ते Frequ वामायते वामति वामाति Pass भायते A अभायि P P भात G भात्वा, विभाय Inf भातुम्
- भाज 10 U पृथक्करणे To divide to distribute P भाजयति ते Pf भाजयाश्चकार-चक्रे &c P F भाजयिता F भाजयिष्यति ते Aor अवभाजत्-त् B भाज्यात्, भाजयिषीष्ट D विभाजयिषति ते Pass भाज्यते A अभान P P भाजत G भाजयित्वा, विभाज्य Inf भाजयितुम्
- भाम 1 A क्रोधे To be angry P भामते Pf वभामे P F भामिता I भामिष्यते C अभामिष्यत Aor अभामिष्ट B भामिषीष्ट D विभामिषते Frequ वामाम्यते, वामामीति, वामात P P भामित G भामित्वा Inf भामितुम्
- भाम् 10 U क्रोधे To be angry P भामयति ते Pf भामयाश्चकार-चक्रे &c P F भामयिता F भामयिष्यति ते Aor अवभामत्-त् B भाम्यात् भामायीष्ट
- भाप् 1 A व्यक्ताया वाच To speak P भापते Pf वभापे 2nd sing वभापये P F भापिता F भापिष्यते C अभापिष्यत Aor अभापिष्ट B भापिषीष्ट Caus भापयति ते A अवभापत्-त् अवभापत्-त् D विभापिषते Frequ वामाप्यते, वामापीति वामाष्टि Pass भाप्यते A अभापि P P भापित G भापित्वा, मगाप्य Inf भापितुम्

भास् (भाय्) 1. A. ईक्षौ. To shine; to appear; to become clear; to be bright. P. भासते. Pf. वभासे, 2nd sing. वभासिषे. P. F. भासिता. F. भासिष्यते. C. अभासिष्यत्. Aor. अभासिष्ट. B. भासिषीष्ट. Caus. भासयति-ते. A. अवभासन्-त, अवीममन्-त. D. विभासिषते. Frequ. वामास्यते, वामासीति, वामासि. Pass. भास्यते. A. अभासि. P. P. भासित. G. भासित्वा, आभास्य. Inf. भासितुम्.

भिक्ष् 1. A. भिक्षायामलाभेलाभेच. To ask; to beg for; to ask for without obtaining; to obtain. P. भिक्षते. Pf. विभिक्षे. 2nd sing. विभिक्षिषे. P. F. भिक्षिता. F. भिक्षिष्यते. C. अभिक्षिष्यत्. Aor. अभिक्षिष्ट. B. भिक्षिषीष्ट. Caus. भिक्षयति ते. A. अबिभिक्षन्-त. D. विभिक्षिषते. Frequ. वेभिक्ष्यते, वेभिशीति, वेभिष्टि. Pass. भिक्ष्यते. A. अभिक्षि. P. P. भिक्षित. G. भिक्षित्वा, समिष्य. Inf. भिक्षितुम्.

भिद् (भिद्र्) 7. U. विदारणे. To separate; to break down. P. भिनति, भिन्ते. Pf. विभेद. विभिदे. 2nd sing. विभेदिष्य, विभिदिष्ये. P. F. भेत्ता. F. भेत्स्यति-ते. C. अमेत्स्यन्-त. Aor. अभिदत्, अभेत्सीत्, अभित्. dual अभिदताम्. अमैत्ताम्, अभिन्ताताम्. B. भिदात्, भिन्तीष्ट. Caus. भेदयति ते. A. अबीभिदन्-त. D. विभिन्स्यति-ते. Frequ. वेभिन्स्यते, वेभिन्सीति, वेभेति. Pass. भिद्यते. A. अभेदि. P. P. भिद. (also भित्तम् n, a bit). G. भित्त्वा, समिष्य. Inf. भेत्तुम्.

भिन्द् (भिदि) (Another reading for बिन्द्). 1. P. अव्यये. To split; to divide. P. भिन्दति. Pf. विभिन्द. P. F. भिन्दिता. F. भिन्दिष्यति. Aor. अभिन्दीत्. B. भिन्यात्. Pass. भिन्यते. A. अभिन्दि. Caus. भिन्दयति-ते. A. अबिभिन्दन्-त. D. विभिन्दिषति. Frequ. वेभिन्स्यते, वेभिन्ति &c.

भिषज् 11. P. चिकित्सायाम्. To heal; to cure. P. भिषज्यति. Pf. भिषजा-द्यकार &c. P. F. भिषजिता. F. भिषजिष्यति. Aor. अभिषजीत्. B. भिषज्यात्.

भिष्णज् 11. P. उपसेवायाम्. To heal; to cure. P. भिष्णज्यति. Pf. भिष्णजा-द्यकार &c. P. F. भिष्णजिता. F. भिष्णजिष्यति. Aor. अभिष्णजीत्. B. भिष्णज्यात्.

भी (निभी) 3. P. भये. To be afraid of. P. विभेति. plu. विभ्यति. Pf. विभाय, विभय विभयाद्यकार &c. 2nd sing. विभयिष्य, विभेय, विभयाद्यकार्य &c. P. F. भेत्ता. F. भेप्स्यति. C. अभेप्स्यत्. Aor. अभेयीत्. B. भीयात्. Caus. भाययति, भापयते, भीपयते. A. अबीमयन्, अवीमपत्, अवीमिषत्. D. विभीषति. Frequ. वेभीयते, वेभीयति, वेभेति. Pass. भीयते. A. अभायि. P. P. भीत. G. भीत्वा, समीय. Inf. भेतुम्.

भुज् (भुजो) 6. P. कौटिल्ये. To bend; to curve; to be crooked. P. भुजति. Pf. कुभोज. 2nd sing. कुभोजिष्य. P. F. भोक्ता. F. भोक्ष्यति. C. अभोक्ष्यत्. Aor. अभोक्षीत्. dual. अभोक्ताम्. B. भुज्यात्. Caus. भोजयति-ते. A. अबुभुजन्-त. Des. बुभुजति. Frequ. बोभुज्यते, बोभुजति, बोभोक्षि. Pass. भुज्यते. A. अभोजि. P. P. भुज. G. भुक्त्वा, मभुज्य. Inf. भोक्तुम्.

भुज 7 U पालनाभ्यवहारयो To protect, to govern (P) to eat; to enjoy, to suffer, to pass (as time) (A) P भुजति भुजे Pf बुभोज, बुभुज 2nd sing बुभोजिय, बुभुजिष P F भोक्ता F भोक्ष्यति-ते C अभोक्ष्यत्-त् Aor अभोक्षीत्, अभुज dual अभोक्षाम्, अभुक्षात् B भुज्यात्, भुक्षीष्ट Caus भाजयति-ते, (P only in the sense of 'to eat') A अबुभुजत्-त् D बुभुक्षति ते Frequ बोभुज्यते, बोभुजीति बोभोक्ति Pass भुज्यते A अभोजि P P भुक्त Pot P भोज्य (भोग्य enjoy able) G भुक्त्वा, उपभुज्य Inf भोक्तुम्

भुरण 11 P धारणपोषणयो To hold to nourish P भुरण्यति Pf भुरणाश्रकार &c P F भुरणिता F भुरणिष्यति Aor अमुरणीत् B भुरण्यत्

भू 1 P सत्तायाम् To be P भवति Pt वभूव 2nd sing वभूविष P F भविता F भविष्यति C अभविष्यत् Aor अभूत् B भूयात् Caus भावयति ते A अभीभवत्-त् D वभूषति Frequ बोभूयते, बोभवीति बोभोति Pass भूयते A अभावि P P भूत G भूत्वा सभूय Inf भवितुम्

भू 10 U अवक्लृक्ते To be purified to consider to mix. P भावयति ते Pf भावयाश्रकार चके &c P F भावयिता F भावयिष्यति ते Aor अवाभवत्-त् B भाव्यात्, भावयिषीष्ट D भावयिषति-ते Pass भाव्यते A अभावि P P भावित G भावयित्वा, समाग्य Inf भावयितुम्

भू 10 A 1 U प्राप्तौ To obtain, to attend P भावयते भवात्-ते Pf भावयाश्रके &c वभूव वे 2nd sing भावयाश्ररूप &c, वभूविषे P F भावयिता, भविता F भावयिष्यते भविष्यति ते Aor अभीभवत् अभूत्, अभविष्ट B भावयिषीष्ट भूयात्, भविषीष्ट Pass भाव्यते भूयते A अभावि D विभावयिषते वुभूषति-ते P P भावित, भूत G भावयित्वा समाग्य, भूत्वा, सभूय Inf भावायितुम्, भवितुम्

भूष 1 P अलङ्कारे To adorn to decorate P भूषति Pf वुभूष P F भूषिता F भूषिष्यति C अभूषिष्यत् Aor अभूषीत् B भूष्यात् Caus भूषयति-ते A अबुभुषत्-त् Des वुभूषिषति Frequ वाभूष्यते, बोभूषीति, बोभूषिष्ट Pass भूष्यते A अभूषि P P भूषित G भूषित्वा, सभूष्य Inf भूषितुम्

भूष 10 U अलङ्कार To adorn to decorate P भूषयति-ते Pf भूषयाश्रकार चके &c P F भूषयिता F भूषयिष्यति-ते Aor अबुभूषत्-त् B भूष्यात्, भूषयिषीष्ट D वुभूषयिषति ते Pass भूष्यते A अनूषि P P भूषित G भूषयित्वा, सभूष्य Inf भूषयितुम्

भृ (भृञ्) 1 U भरणे To fill to support P भरति-ते Pf बभार, बभ्रे 2nd sing बभर्ध, बभृष P F भर्ता F भरिष्यति-ते Aor अभर्षीत् अष्ट B भ्रियात्, भ्रिषीष्ट Caus भारयति ते Aor अभीभरत्-त् D वुभृषति ते, विभरिषति-ते Irequ बभ्रीयते बभर्ति बभर्मीति &c Pass भ्रियत A अभारि P P भरत G भृत्वा, सभृय Inf भरतुम्

भृ (भृष्) 3 U. धारणपोषणयोः. To bear; to support; to nourish. P. विभ्रति, विभ्रते. Imperf. अविभ्रः. plu. अविभ्रः. Pf. बभ्रात्, बभ्रे, विभ्र-राशकार-चक्रे &c. P. F. भर्ता. F. भ्रिष्यति-ते. Aor. अभ्रात्, अभ्रत्. B. भ्रियात्, भ्रिषीट. Caus. भ्रायति-ते. A. अब्रिषत्-त. Des. बुभ्रिषति-ते. Frequ. see the above root. Pass. त्रियते. A. अभ्राति. P. P. भ्रत. G. भ्रत्वा, सभ्रय. Inf. भर्तुम्.

भृज् (भृजी) 1. A. भजने. To parch; to fry. P. भजते. Pf. बभृजे. 2nd sing. बभृजिषे. P. F. भर्जिता. F. भर्जिष्यते. C. अभर्जिष्यत्. Aor. अभर्जिष्ट. B. भर्जिषीट. Caus. भर्जयति-ते. A. अब्रजत्-त, अब्रिजत्-त. D. विभर्जियते. Frequ. बरीभृज्यते, बर्षीति, बर्षेति &c. Pass. भृज्यते. A. अभर्जि P. P. भृज्. G. भर्जित्वा. Inf. भर्जितुम्.

भृश (भृश्) 4. P. अघटतने. To fall down. P. भृशति. Pf. बभ्रश. 2nd sing. बभ्रशिषे. P. F. भर्शिता. F. भर्शिष्यति. Aor. अभ्रशत्, B. भ्रश्यात्, Des. विभर्शिषति. P. P. भृश. G. भर्शित्वा, भृश. Inf. भर्शितुम्.

भृश (भृशि) 10. U. 1. P. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. भृशति-ते; भृशति. Pf. भृशयाशकार-चक्रे &c; बभ्रश. P. F. भृशयिता; भृशिता. F. भृशयिष्यति-ते; भृशिष्यति. Aor. अब्रशत्-त; अभ्रशीत्. B. भृश्यात्, भृशयि-षीट; भृश्यात्. Pass. भृश्यते. A. अभृशि.

भृ 9. P. भ्रूयते; (भ्रूयेयेक.) To blame; to censure; to nourish; to maintain; to support. P. भृणाति. Pf. बभ्रात्. 2nd sing. बभ्रिय. P. F. भ्रिता, भ्रिता. F. भ्रिष्यति, भ्रिष्यति. C. अभ्रिष्यत्, अभ्रिष्यत्. Aor. अभ्रात्. B. भ्र्यात्. D. विभ्रिषति, विभ्रिषति, विभ्रिषति. Frequ. बोभ्रयते, बाभ्रिषति, बाभ्रिषति.

भे (भे) 1. U. भये गतो च. To fear; to go; to move. P. भेपति-ते. Pf. विभेय, विभेय. P. F. भेपिता. F. भेपिष्यति-ते. Aor. अभेपीत्, अभेपिष्ट. B. भेप्यात्, भेपिषीट. D. विभेपिषति-ते. Caus. भेपयति-ते. A. अविभेपत्-त.

भ्यस् 1. A. भये. To fear. P. भ्यसते. Pf. बभ्यसे. 2nd sing. बभ्यसिषे. P. F. भ्यसिता. F. भ्यसिष्यते. Aor. अभ्यसिष्ट. B. भ्यसिषीट. Des. विभ्य-सिषते. Pass. भ्यस्यते. A. अभ्यामि.

भ्रक्ष् 1. U. अद्ने. To eat. P. भ्रक्षति-ते. Pf. बभ्रक्ष-क्षे. P. F. ग्रक्षिता. F. ग्रक्षिष्यति-ते. C. अभ्रक्षिष्यत्-त. Aor. अभ्रक्षीत्, अभ्रक्षिष्ट. B. ग्रक्ष्यात्, ग्रक्षिषीट. Caus. भ्रक्षयति-ते. A. अब्रक्षत्-त. Pass. भ्रक्ष्यते. A. अभ्रक्षि. D. विभ्रक्षिषति-ते. Frequ. बाभ्रक्ष्यते, बाभ्रक्षि &c. P. P. भ्रक्षित. G. भ्रक्षित्वा. Inf. भ्रक्षितुम्.

भृ 1. P. ब्रूये. To speak. P. भृणति. Pf. बभ्राण. 2nd sing. बभ्रणिषे. P. F. भ्रणिता. F. भ्रणिष्यति. Aor. अभ्रणीत्, अभ्राणीत्. B. भ्र्यात्. D. विभ्रणिषति. Frequ. बभ्रण्यते, बभ्रणिष्ट &c.

- भ्रम् (भ्रमु) 1. P. चलने. To roam about. P. भ्रमति, भ्रमयति. Pf ब्राम्.
dual. वभ्रमतुः, भ्रेमतुः 2nd sing. वभ्रमिथ, भ्रेमिथ. P. F. भ्रमिता. F.
भ्रमिष्यति C. अथ्रमिष्यत्. Aor. अभ्रमीत्. B. भ्रम्यात्. Caus. भ्रमयति
(also भ्रामयति according to some) A. अविभ्रमत्. D. विभ्रमिषति.
Frequ. वभ्रम्यते, वभ्रेम्यते, वभ्रमीति, वभ्रमीति, वभ्रन्ति, वभ्रन्ति Pass.
भ्रम्यते. A. अभ्रमि. P.P. भ्रान्त G. भ्रमिन्वा, भ्रान्वा, सभ्रम्य Inf भ्रमितुम्.
- भ्रम् (भ्रनु) 4. P. अनवस्थाने To move unsteadily. P. भ्राम्यति Aor.
अभ्रमत्. Prest. P. भ्राम्यत्. For the remaining forms see
the above root.
- भ्रश् 1. A. अवलसने. To fall; to drop down P. भ्रशते Pf वभ्रशे.
2nd sing. वभ्रशिषे P. F. भ्रशिता. F. भ्रशिष्यते C. अभ्रशिष्यत्. Aor.
अभ्रशिष्ट. B. भ्रशिषीष्ट Caus. भ्राशयति-ते. A. अविभ्रशत्-त.
- भ्रश् (भ्रशु) 1. A. अवलसने. To fall, to drop down P. भ्रशते Pf वभ्रशे.
2nd sing वभ्रशिषे P.F. भ्रशिता.F.भ्रशिष्यते. C अभ्रशिष्यत्.Aor.
अभ्रशत्, अभ्रशिष्ट. B भ्रशिषीष्ट. Caus. भ्रशयति-ते. A. उर्वभ्रशत्-त D.
विभ्रशिषते. Frequ. वाभ्रश्यते, वाभ्रशीति, वाभ्रष्टि. Pass. भ्रश्यते. A.
अभ्रशि. P. P. भ्रष्ट G. भ्रशित्वा, भ्रष्ट्वा, प्रभ्रश्य. Inf. भ्रशितुम्.
- भ्रश् (भ्रशु) 4. P. अवलसने To fall down. P. भ्रश्यति. Pf वभ्रशे,
P. F. भ्रशिता F. भ्रशिष्यति. C. अभ्रशिष्यत्. Aor. अभ्रशत्. B. भ्रश्यात्.
Caus. भ्रशयति-ते. A. अवभ्रशत्-त D. विभ्रशिषति. Frequ see the
above root. Pass. भ्रश्यते. A. अभ्रशि. P.P. भ्रष्ट. G. भ्रशित्वा, भ्रष्ट्वा.
Inf. भ्रशितुम्.
- भ्रश् (भ्रसु) 1. A. अवलसने. To fall down. P. भ्रसते Pf वभ्रसे. 2nd
sing वभ्रमिषे. P. F. भ्रसिता. F. भ्रसिष्यते. C. अभ्रसिष्यत् Aor. अभ्र-
सत्, अभ्रसिष्ट. B. भ्रसिषीष्ट. Caus. भ्रसयति. A. अवभ्रसत्. D. विभ्रसिषते.
Frequ वनीभ्रस्यते, वनीभ्रसीति, वनीभ्रस्ति. Pass. भ्रस्यते. A. अभ्रसि.
P. P. भ्रस्त. G. भ्रसित्वा, भ्रस्त्वा, सभ्रस्य. Inf. भ्रसितुम्.
- भ्रस् 6. U. पाके To parch, to fry. P. भृज्जति-ते Pf वभ्रज्ज, वभर्जे,
वभ्रज्जे, वभर्जे. 2nd sing वभ्रज्जिथ, वभर्जिथ, वभ्रष्ट, वभर्ष्ट, वभ्रज्जिथे,
वभर्जिथे. P.F. भ्रज्ज, भर्ज. F. भ्रज्यति ते, भर्ज्यति ते C. अभ्रज्यत्-त. अभर्ज्यत्-त
Aor. अभ्राज्जीत्, अभर्शाजीत्, अभ्रष्ट, अभर्ष्ट. dual. अभ्राज्याम्, अभर्श्याम्.
अभ्रजाताम्, अभर्शाताम्. B. भृज्ज्यात्, भर्शीष्ट, भर्शीष्ट. Caus. भ्रज्जयति-ते,
भर्जयति ते. A. अवभ्रज्जत्-त, अवभर्ज्यत्-त. D. विभ्रज्जति-ते, विभर्जति-ते,
विभ्रज्जिषति-ते, विभर्जिषति-ते. Frequ. वरीभृज्ज्यते, वाभ्रज्जीति, वाभ्रष्टि &c.
Pass. भृज्ज्यते. A. अभ्रज्जि, अभर्जि. P. P. भ्रष्ट. G. भृष्ट्वा, भर्श्या. Inf.
भ्रष्टुम्, भर्शुम्.

भ्राज् (दुभ्राज्) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्राजते. Pf. वभ्राज, भ्रेजे. 2nd sing. वभ्राजिषे, भ्रेजिषे. P. F. भ्राजिता. F. भ्राजिष्यते. C. अभ्राजिष्यत्. Aor. अभ्राजिष्ट. B. भ्राजिषीष्ट. Caus. भ्राजयति-ते. A. अबिभ्राजन् त, अबभ्राजन्-त. D. विभ्राजिषते. Frequ. वाभ्राज्यते, वाभ्राजीति, वाभ्राष्टि. Pass. भ्राज्यते. A. अभ्राजि. P. P. भ्राजित. G. भ्राजित्वा. Inf. भ्राजितुम्. Abs. भ्राजयुः (brilliancy, splendour).

भ्राज् (भ्राज्) 1. A. दीप्तौ. To shine. P. भ्राजते. Pf. वभ्राजे. 2nd sing. वभ्राजिषे. Frequ. वाभ्राज्यते, वाभ्राजीति, वाभ्राक्ति. For other forms see the above root.

भ्राश् (भ्राश्) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्राशते, भाश्यते. Pf. वभ्राशे, भ्रेशे. 2nd sing. वभ्राशिषे, भ्रेशिषे. P. F. भाशिता. F. भाशिष्यते. C. अभ्राशिष्यत्. Aor. अभ्राशिष्ट. B. भाशिषीष्ट. Caus. भाशयति-ते. A. अभ्राशन्-त. D. विभ्राशिषते. Frequ. वाभाश्यते, वाभाशीति, वाभाष्टि. Pass. भाश्यते. A. अभ्राशि. P. P. भाशित. G. भाशित्वा. Inf. भाशितुम्. Abs. भाशयुः (splendour).

भ्री 3. P. भये; (मरुत्येके). To fear; to support. P. भ्रीणाति, भ्रिणाति. Pf. विभ्राय. 2nd sing. विभ्रयिष्य, विभ्रेय. P. F. भ्रेता. F. भ्रेष्यति. Aor. अब्रैषीत्. B. भ्रीयात्. Frequ. वेभ्रीयते, वेभ्रीतीति, वेभ्रेति. Pass. भीयते. A. अभ्रायि. P. P. भीत. G. भीत्वा. Inf. भ्रेतुम्.

भ्रु (कुट्यादिः) 6. P. आच्छादनेसपये; निमज्जनहत्येके. To cover; to collect; to plunge. P. भ्रुति Pf. वृभ्रोद. 2nd sing. वृभ्रुडिष्य. P. F. भ्रुजिता. F. भ्रुजिष्यति. C. अभ्रुडिष्यत्. Aor. अभ्रूडोत्. B. भ्रुवात्. D. वृभ्रुडिषति. Pass. भ्रुज्यते. A. अभ्रूडि.

भ्रू 10. A. आगाविशकनयोः To hope; to fear. P. भ्रूयते Pf. भ्रूययायकार. चक्रे &c. P. F. भ्रूयिता. F. भ्रूयिष्यते. Aor. अब्रूणत्. B. भ्रूयिषीष्ट. D. वृभ्रूयिषते. Pass. भ्रूयते. A. अभ्रूणि. P. P. भ्रूणित. G. भ्रूणित्वा. Inf. भ्रूणितुम्.

भ्रेज् (भ्रेज्) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्रेजते. Pf. विभ्रेजे. P. F. भ्रेजिता. F. भ्रेजिष्यते. C. अभ्रेजिष्यत्. Aor. अभ्रेजिष्ट. B. भ्रेजिषीष्ट. Caus. भ्रेजयति-ते. A. अबिभ्रेजन्-त. D. विभ्रेजिषते. Frequ. वेभ्रेज्यते, वेभ्रेजि &c.

भ्रै (भ्रै) 1. A. भये गर्तो च. To fear; to go; to move. P. भ्रैपते. Pf. विभ्रैपे. 2nd sing. विभ्रैपिषे. P. F. भ्रैयिता. F. भ्रैयिष्यते. Aor. अभ्रैपिष्ट. B. भ्रैपिषीष्ट. D. विभ्रैपिषते. Caus. भ्रैयति-ते. A. अबिभ्रैपन्-त. P. P. भ्रैपित. G. भ्रैपित्वा. Inf. भ्रैपितुम्.

भुञ् 1. U. अदने. To eat P. भुञ्जति-ते. Pf. बभूवुः. 2nd sing.

बभूविष्य, बभूविषे P. F. भुक्षिता. F. भुक्षिष्यति-ते. Aor. अभूशीत्, अभू-
क्षिष्ट. B. भुक्ष्यात् भुक्षिषीष्ट. D. विभुक्षिष्यति-ते. Frequ. बाभूव्यते, बाभूवीति,
बाभूविष्ट. Caus. भुक्षयति-ते. A. अवभूव्यत्-त. Pass भुक्ष्यते. A. अभूवि-

भ्राज (दृभाञ्) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. भ्राजते, भ्राज्यते. Pf.
बभ्राजे, बभ्राजे. 2nd sing. बभ्राजिषि, भ्राजिषे. P. F. भ्राजिता. F. भ्राजिष्यते.
C. अभ्राजिष्यत्. Aor. अभ्राजिष्ट. B. भ्राजिषीष्ट. Caus. भ्राजयति-ते. A.
अवभ्राज्यत्-त. D. विभ्राजिष्यते. Frequ. बाभ्राज्यते, बाभ्राजीति, बाभ्राजिष्ट Pass.
भ्राज्यते. A. अभ्राजि. P. P. भ्राजित. G. भ्राजित्वा. Inf. भ्राजितुम्.

भ्रेष (भ्रेष्) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्रेषते. Pf. बिभ्रेषे. 2nd
sing. बिभ्रेषिषे. P. F. भ्रेषिता. F. भ्रेषिष्यते. Aor. अभ्रेषिष्ट. B. भ्रेषिषीष्ट
Caus. भ्रेषयति-ते. A. अबिभ्रेष्यत्-त. Pass. भ्रेष्यते. A. अभ्रेषि. D. बिभ्रे-
षिष्यते. Frequ. बिभ्रेष्यते, बिभ्रेषिष्ट &c.

म.

मक्ष 1. P. संघाते. To collect. P. मक्षति Pf. ममक्ष. 2nd sing. ममक्षिष्य.
P. F. मक्षिता. F. मक्षिष्यति. C. अमक्षिष्यत्. Aor. अमक्षीत्. B. मक्ष्यात्.
D. विमक्षिष्यति. Frequ. मामक्ष्यते, मामक्षिष्ट &c. Caus. मक्षयति-ते. A. अम-
मक्ष्यत्-त.

मख 1. P. गतौ. To go. P. मखति. Pf. ममाख. 2nd sing. मेखिय. P. F.
मखिता. F. मखिष्यति. Aor. अमखीत्, अमाखीत्. B. मख्यात्. D. विम-
खिष्यति. Frequ. मामख्यते, मामक्ति &c.

मगघ 11. P. परिवेष्टने नीचदासे च. To surround; to serve; to be a
slave. P. मगघ्यति. Pf. मगघाघकार &c P. F. मगघिता. F. मगघिष्यति
Aor. अमगघीत्. B. मगघ्यात्.

मङ् (मकि) 1. A. मण्डने To adorn; to decorate. P. मङ्गते. Pf. ममङ्गे.
P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यते. C. अमङ्गिष्यत्. Aor. अमङ्गिष्ट. B. मङ्गिषीष्ट.
Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि. Caus. मङ्गयति-ते. A. अममङ्ग्यत्-त.

मङ् (मवि) 1. P. गतौ. To go. P. मङ्गति. Pf. ममङ्ग. 2nd sing. ममङ्गिष्य.
P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. C. अमङ्गिष्यत्. Aor. अमङ्गोत्. B. मङ्-
ग्यात्. D. विमङ्गिष्यति. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि. Frequ. मामङ्ग्यते,
मामङ्गिष्ट &c.

मङ् (मगि) 1 P गतौ. To go. P मङ्गति. Pf. ममङ्. 2nd sing. ममङ्गिथ. P. F मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. Aor. अमङ्गीत्. B. मङ्ग्यात्. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि.

मङ् (मधि) 1. P. मङ्गने. To adorn; to decorate. P. मङ्गति. Pf. ममङ्. 2nd sing. ममङ्गिथ. P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. Aor. अमङ्गीत्. B. मङ्ग्यात्. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि. D. मिमङ्गिषति. Frequ. मामङ्ग्यते, मामङ्गि &c.

मङ् (मधि) 1.A. गत्याक्षेपे गत्यारम्भे कैतवे च To go; to blame; to move quickly; to commence; to cheat. P. मङ्गते. Pf. ममङ्. 2nd sing. ममङ्गिथे. P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यते. C. अमङ्गिष्यत. Aor. अमङ्गिष्य. B. मङ्गिषीष्ट. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि.

मच् 1. A. दम्भे कथने कल्हने च To cheat; to boast; to pound. P. मचते. Pf. मेचे 2nd sing. मेचिथे. P. F. मचिता. F. मचिष्यते. C. अमचिष्यत. Aor. अमचिष्ट. B. मचिषीष्ट. D. मिमचिषते. Caus. माचयति-ते. A. अमीमचत्-न.

मज् 1. P. मज्जने शब्दायें च To be mad; to sound. P. मज्जति. Pf. ममाज्. 2nd sing. मेजिथ. P. F. मज्जिता. F. मज्जिष्यति. Aor. अमज्जीत्, अमाजीत्. B. मज्ज्यात्. Pass. मज्ज्यते. A. अमाजि Frequ. मामज्ज्यते, मामज्जि &c.

मश् (मचि) 1. A. धारणोद्यत्पूजनेषु. To hold; to grow high; to adore. P. मश्ते. Pf. ममश्ते. 2nd sing. ममश्चिथे. P. F. मश्चिता. F. मश्चिष्यते. C. अमश्चिष्यत. Aor. अमश्चिष्ट. B. मश्चिषीष्ट. Pass. मश्च्यते. A. अमश्चि. D. मिमश्चिषते. Frequ. मामश्च्यते, मामश्चि &c.

मज् (मजि) 1. P. शब्दे. To sound. P. मज्जति. Pf. ममज्. P. F. मज्जिता. F. मज्जिष्यति. Aor. अमज्जीत्. B. मज्ज्यात्. Pass. मज्ज्यते. A. अमज्जि. P. P. मज्जित. G. मज्जित्वा. Inf. मज्जितुम्.

मृश् 1. P. मर्दनिवासनयोः. To grind; to dwell. P. मृशति. Pf. ममृश. 2nd sing. मेठिथ. P. F. मृशिता. F. मृशिष्यति. Aor. अमृशीत्, अमाशीत्. B. मृश्यात्. Frequ. मामृश्यते, मामृशि &c. P. P. मृशित. G. मृशित्वा. Inf. मृशितुम्.

मण् 1. P. शब्दे. To sound; to murmur. P. मणति. Pf. ममाण. 2nd sing. मेणिथ. P. F. मणिता. F. मणिष्यति. C. अमणिष्यत्. Aor. अमणीत्, अमाणीत्. B. मण्यात्. Frequ. ममण्यते, मम्मण्यते, ममणीति, मम्मणीति, ममण्ति, मम्मण्ति.

मण्ड् (मठि) 1. A. शोक. To remember with regret; to grieve for. P. मण्डते. Pf. ममण्डे. 2nd sing. ममण्डिथे. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यते. C. अमण्डिष्यत. Aor. अमण्डिष्ट. B. मण्डिषीष्ट. Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि. Caus. मण्डयति-ते. A. अममण्डत्-त. Inf. मण्डितुम्.

मण् (मठि) 1. P. भूतायाम्. To adorn oneself. P. मणति. Pf. ममण्ड.

2nd sing मण्डिथ. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यति. Aor. अमण्डीत्. B मण्डीत्. Caus. मण्डयति-ते. A. अमण्डत्-त. D. मिमण्डिषति. Frequ सामण्ड्यते, सामण्डीति, सामण्डि. Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि. P. P. मण्डित. G. मण्डित्वा. Inf. मण्डितुम्.

मण्ड् (मडि) 1. A. विभाजने. To divide P मण्डते. Pf. ममण्डे. 2nd sing. ममण्डिषे. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यते. C. अमण्डिष्यत. Aor. अमण्डिष B. मण्डिषीष्ट Caus मण्डयति-ते. A. अममण्डत्-त D. मिमण्डिषते. Frequ see the above root. Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि P.P. मण्डित G मण्डित्वा. Inf मण्डितुम्.

मण्ड् (मडि) 10 U. 1. P भूषयाम्. To adorn; to decorate P मण्डयति-ते; मण्डति Pf. मण्डयाश्चकार-चक्रे &c, ममण्ड P. F. मण्डयिता, मण्डिता F मण्डयिष्यति ते; मण्डिष्यति Aor. अममण्डत्-त; अमण्डीत्. B मण्ड्यात्, मण्डयिषीष्ट; मण्ड्यात् Des. मिमण्डयिषति-ते; मिमण्डिषति. Frequ. see मण्ड् 1. P. Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि. P. P. मण्डित G. मण्डयित्वा; मण्डित्वा. Inf. मण्डयितुम्; मण्डितुम्.

मथ् (मथे) 1. P. विलोडने To stir; to whirl round; to churn P मथति Pf ममाथ 2nd sing मेथिथ P. F मथिता F मथिष्यति C अमथिष्यत्, Aor. अमथीत्. B. मथ्यात्. Caus. माथयति-ते A. अमीमथत् त. Des मिमथिषति Frequ सामथ्यते, सामथीति, मामाति. Pass मथ्यते A. अमाथि. P. P मथित G मथित्वा Inf मथितुम्.

मद् (मदी) (घटादिः) 4. P हर्षलेपनयो To be glad; to be poor or distressed P माद्यति Pf. ममाद 2nd sing मेदिथ P. F. मदिता F. मदिष्यति C. अमदिष्यत् Aor. अमदीद्, अमादीत्. B. मद्यात्. Caus मद्यति-ते. (also माद्यति-ते, when it means to madden; to inebriate). A. अमीमदत्-त. Des. मिमदिषति. Frequ सामद्यते, सामदीति, मामाति. Pass. मद्यते. A. अमदि, अमादि P. P. मत्त. G. मदित्वा, समद्य. Inf मदितुम्.

मद् 10. A. हृन्निषोणे. To gratify; to please. P. मादयते. Pf. मादयाश्चक्रे &c P. F. मादयिता. F. मादयिष्यते. Aor. अमीमदत्. B. मादयिषीष्ट. Des. मिमादयिषते Pass. माद्यते. A. अमादि. P. P. मादित. G. मादयित्वा. Inf मादयितुम्.

मन् 4. A. ज्ञाने. To think; to suppose. P. मन्यते. Pf. मेने. 2nd sing. मेनिषे. P. F. मन्ता F मंस्थते C. अमन्थत्. Aor. अमन्त. B. मनीष्ट. Caus. मानयति-ते. A. अमीमनत्-त. Des. मिमन्सते. Frequ. मन्मन्यते, मन्मन्यते, ममनीति, मन्मनीति, ममन्ति, मन्मन्ति. Pass. मन्यते. A. अमानि. P. P. मन्त G. मन्तिवा, मन्त्वा, अनुमन्य. Inf मन्तुम्.

मन् (मनु) 8. A. अवबोधने. To know; to think. P. मनुते Pf मेने. 2nd sing. मेनिषे. P. F. मनिता. F. मनिष्यते. C. अमनिष्यत्

Aor अमन, अमनित् 2nd sing. अमनाः, अमनिताः. B मानिपीठ. Des मिमनियते.
Caus. & Frequ. see the above root. Pass. मन्यते. A. अमानि.
P. P. मन्. G. मनित्वा, मन्वा, समन्व. Inf. मन्तुम्.

मन् 10. A. स्तभे. To be proud; to stop P. मानयते. Pf. मानयाचके
&c. P. F. मानयिता. F. मानयिष्यते. C. अमानयिष्यत्. Aor. अमीमनत्. B.
मानयिपीठ. D. मिमानयियते. Pass. मान्यते. A. अमानि. P. P. मानित. G.
मानयित्वा. Inf. मानयितुम्.

मन् 11. P. अपराधे. To transgress against; to be angry; to be
offended. P. मन्तूयति. Pf. मन्तूयाचकार &c. P. F. मन्तूयिता. F.
मन्तूयिष्यति. Aor. अमन्तूयीत्. B मन्तूय्यात्.

मन् (मन्तूय्) 11. U. अपराधे. To be offended. P. मन्तूयति-ते. Pf.
मन्तूयाचकार-चके &c. P. F. मन्तूयिता. F. मन्तूयिष्यति-ते. C. अमन्तूयिष्यत्.
Aor. अमन्तूयीत्, अमन्तूयिपीठ. B. मन्तूय्यात्, मन्तूयिपीठ.

मन् (मन्त्रि) 10. A. गुप्तपरिभाषणे. To consult; to ponder over, to
advise. P. मन्त्रयते. Pf. मन्त्रयाचके &c. P. F. मन्त्रयिता. F. मन्त्रयिष्यते.
C. अमन्त्रयिष्यत्. Aor. अमन्त्रत्. B. मन्त्रयिपीठ. D. मिमन्त्रयियते. Pass.
मन्त्र्यते. A. अमन्त्रि. P. P. मन्त्रित. G. मन्त्रयित्वा, आमन्त्र्य. Inf. मन्त्रयितुम्.

मन् (मधि) 1. P. हिंसाक्रेयानयोः. To kill; to suffer pain. P. मन्थति. Pf.
ममन्थ. 2nd sing. ममन्थिय P. F. मन्थिता. F. मन्थिष्यति. C. अमन्थिष्यत्.
Aor. अमन्थीत्. B. मन्थ्यात्. Caus. मन्थयति-ते. A. अममन्थत्. Des.
मिमन्थियति. Frequ. मामन्थ्यते, मामन्थीति, मामन्ति. Pass. मन्थ्यते. A.
अमन्थि. P. P. मन्थित. G. मन्थित्वा. Inf. मन्थितुम्.

मन् 1. P. दिलोडने. To churn; to shake. P. मन्थति. B. मन्थात्. Pass.
मन्थ्यते. A. अमन्थि. P. P. मन्थित. Pres. P. मन्थत्. G. मन्थित्वा, मन्थित्वा,
उन्मथ्य. Inf. मन्थितुम्. For the remaining forms see the
above root.

मन् 9. P. दिलोडने. To churn, to shake. P. मन्थाति. Imperf. अमन्थात्.
Impera. मन्थातु. 2nd sing. मथान. Pot. मन्थीयात्. Prest. P. मन्थत्.
For the remaining forms see the root मन् 1. P.

मन् (मदि) 1. A. स्तुतिमोदमदस्त्वप्रकान्तिमतिषु. To praise; to be glad;
to be proud; to sleep; to shine; to move slowly. P. मन्दते.
Pf. ममन्द. 2nd sing. ममन्दिषे. P. F. मन्दिता. F. मन्दिष्यते. C. अमन्दि-
ष्यत्. Aor. अमन्दिषत्. B. मन्दिपीठ. D. मिमन्दिषते. Frequ. मामन्दते,
मामन्दीति, मामन्ति. Pass. मन्द्यते. A. अमन्दि. Caus. मन्दयति-ते. A.
अममन्दत्.

मन् 1. P. गतो. To go; to move. P. मन्त्रति. Pf. ममन्त्र. 2nd sing.
ममन्त्रिय. P. F. मन्त्रिता. F. मन्त्रिष्यति. Aor. अमन्त्रीत्. B. मन्त्र्यात्. D.
मिमन्त्रियति. Frequ. मामन्त्र्यते, मामन्त्रीति, मामन्ति. Pass. मन्त्र्यते. A. अमन्त्रि.

अप् 1. A. गतौ. To go; to move. P. मयते. Pf. मेये. 2nd sing. मेयिष्ये. P. F. मयिता. F. मयिष्यति. C. अमयिष्यत्. Aor. अमयिष्ट. B. मयिष्यात्. D. मिमयिषते.

अर्च् 10. U. शब्दे ग्रहणे च. To sound; to take. P. मर्चयति-ते. Pf. मर्चया-श्चकार-चके &c. P. F. मर्चयिता. F. मर्चयिष्यति-ते. Aor. अमर्चयत्-त्. B. मर्चयात्. मर्चयिषीष्ट. P. P. मर्चित. G. मर्चयित्वा. Inf. मर्चयितुम्.

अर्च 1. P. गतौ. To go to move. P. मर्चति. Pf. ममर्च. 2nd sing. ममर्चिष्य. P. F. मर्चिता. F. मर्चिष्यति. C. अमर्चिष्यत्. Aor. अमर्चात्. B. मर्च्यात्. Des. मिमर्चयति. Frequ. मामर्च्यते, मामर्चयति, मामर्चि.

अर्च 1. P. पूरणे. To fill. P. मर्चति. Pf. ममर्च. 2nd sing. ममर्चिष्य. P. F. मर्चिता. F. मर्चिष्यति. Aor. अमर्चात्. B. मर्च्यात्. Caus. मर्चयति-ते. A. अममर्चत्-त्. Frequ. मामर्च्यते.

अल 1. A. धारणे. To hold; to possess. P. मलते. Pf. मेले. P. F. मलिता. F. मलिष्यते. C. अमलिष्यत्. Aor. अमलिष्ट. B. मलिष्यात्. Caus. मालयति-ते. A. अमीमलत्-त्. D. मिमलिषते. Frequ. मामल्यते, मामलीति, मामलित. Pass. मल्यते. A. अमालि.

अल 1. A. धारणे. To hold; to possess. P. मल्लते. Pf. ममल्ले. P. F. मल्लिता. F. मल्लिष्यते. Aor. अमल्लिष्ट. B. मल्लिष्यात्. Pass. मल्लपते. A. अमाल्ल. P. F. मल्लित. G. मल्लित्वा. Inf. मल्लितुम्.

अन् 1. P. बन्धनेहिंसायां च. To bind; to kill. P. मवति. Pf. ममाव. 2nd sing. मेविष्य. P. F. मविता. F. मविष्यति. C. अमविष्यत्. Aor. अववीत्, अमावीत्. B. मव्यात्. D. मिमविषति. Frequ. मामव्यते, मामवीति, मामोति.

अन् 1. P. बन्धने. To bind. P. मव्यति. Pf. ममव्य. 2nd sing. ममव्यिष्य. P. F. मव्यिता. F. मव्यिष्यति. Aor. अमव्यात्. B. मव्यात्. D. मिमव्यि-पति. Frequ. मामव्यते, मामव्यीति, मामति. Pass. मव्यते. A. अमव्यि.

अश 1. P. शब्दे क्रोधे च. To sound; to be angry. P. मशति. Pf. ममाश. 2nd sing. मेशिष्य. P. F. मशिता. F. मशिष्यति. C. अमशिष्यत्. Aor. अमशीत्, अमाशीत्. B. मश्यात्. Des. मिमशिषति. Caus. माशयति-ते. A. अमीमशत्-त्. Frequ. मामश्यते, मामशिष्ट &c.

अप् 1. P. हिंसायां शब्दे च. To kill; to sound. P. मपति. Pf. ममाप. 2nd sing. मेपिष्य. P. F. मपिता. F. मपिष्यति. Aor. अमपीत्, अमापीत्. B. मप्यात्. D. मिमपिषति. Frequ. मामप्यते, मामपिष्ट &c.

अस् (मसी) 4. P. परिमाणे. To measure; to change form. P. मस्यति. Pf. ममास. 2nd sing. मेसिष्य. P. F. मसिता. F. मसिष्यति. C. अमसि-ष्यत्. Aor. अमसत्. B. मस्यात्. Caus. मासयति-ते. A. अमीमसत्-त्. Pass. मस्यते. A. अमासि. P. P. मस्त. G. मसित्वा. Inf. मसितुम्.

अस् 1. A. गतौ. To go; to move. P. मरुते. Pf. ममरुके. 2nd sing.

ममस्किष्ये. P. F. मस्किता. F. मस्किष्यते, Aor. अमस्किष्ट. B. मस्किषीष्ट. D. मिमस्किष्यते.

मसृज् (दुमसृजो) 6. P. मृज्झी. To be drowned; to bathe; to be disheartened. P. मज्जति. Pf. ममज्ज. 2nd sing. ममज्जिष्य. ममज्जय. P. F. मज्जता. F. मज्जयति. C. अमज्जयत्. Aor. अमज्जीत्. 3rd dual. अमज्जताम्. B. मज्ज्यात्. Caus. मज्जयति-ते. A. अममज्जत्-त. Des. मिमज्जति. Frequ. मामज्ज्यते, मामज्जीति, मामज्जि. Pass. मज्ज्यते. A. अमज्जि. P. P. मम. G. मज्जत्वा, निमज्जय. Inf. मज्जुम्. Abs. मज्जयुः.

मह् 1. P. पूजयाम्. To worship; to revere P. महति. Pf. ममाह. 2nd sing. मेहिय. P. F. महिता. F. महिष्यति. C. अमहिष्यत्. Aor. अमहीत्. B. मयात्. Caus. माहयति-ते. A. अमीमहत्-त. Des. मिमहिषति. Frequ. मामहते, मामहीति, मामाहि. Pass. मयते. A. अमाहि. P. P. महित. G. माहित्वा. Inf. महितुम्.

मह् 10. U. पूजयाम्. To worship; to revere P. महयति-ते Pf. मह-यश्चकार-चक्रे &c. P. F. महयिता. F. महयिष्यति-ते. Aor. अममहत्-त. B. मयात्, महयिषीष्ट. Des. मिमहयिषति-ते. Pass मयते, A. अमहि. P. P. महित. G. महयित्वा. Inf. महयितुम्.

मंह् (महि) 1. A. वृद्धौ. To grow old. P. मद्ते. Pf. ममंहे. P. F. मंहिता. F. मंहिष्यते. C. अमहिष्यत्. Aor. अमहिष्ट. Ben. महिषीष्ट. Pass. मयते. A. अमंहि. Des. मिमहिष्यते. Frequ. मामयते, मामांहे &c. P. P. मंहित. G. मंहित्वा. Inf. मंहितुम्.

मंह् (महि) 10. U. 1. P. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. महयति-ते; महति. Pf. मंहयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. मंहयिता; मंहिता. F. महयिष्यति-ते; महिष्यति. Aor. अममंहत्-त; अमंहीत्. B. मंयात्, मंहयिषीष्ट; मयात्. Pass. मंयते. A. अमहि. Frequ. of the 1st conj. P. P. &c. see the above root.

मही (महीद्) 11. A. पूजयाम्. To worship; to honour. P. महीयते. Pf. म्हीयाश्चक्रे &c. P. F. महीयिता. F. महीयिष्यते. Aor. अमहीयिष्ट. B. म्हीयिषीष्ट.

मा 2. P. माणे. To measure. P. माति. Pf. ममौ. 2nd sing. ममिम, ममाय. P. F. माता. F. मात्यति. C. अमात्यत्. Aor. अमातीत्. B. मेयात्. Caus. मापयति-ते. A. अमीमपत्-त. D. मित्ति. Frequ. मेमीयते, मामेति, मामाति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, उन्माय. Inf. मातुम्.

मा (माश्) 3. A. माणे. To measure; to compare with. P. मीमिषे-प्लु. मिमते. Pf. ममे. 2nd sing. ममिषे. P. F. माता. F. मात्यते. Aor.

धमास्त. B. मासीष्ट. Caus. see the above root. D. मिस्तते. Frequ. see the above root. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, उन्माय. Inf. मातुम्.

मा (माइ) 4. A. माने. To measure. P. मायते. Prest. P. मायमान. For other forms see the root मा 3. A.

माह् (माहि) 1. P. काहायाम्. To desire; to wish. P. माहति. Pf. ममाह. 2nd sing. ममाहिय. P. F. माहिता. F. माहियति. C. अमाहियत्. Aor. अमाहोत्. B. माहयात्. Caus. माहयति-ते. A. अममाहोत्-त. Des. मिमाहियति. Frequ. मामाहस्यते, मामाहसीति, मामाहि. Pass. माहयते. A. अमाहि. P. P. माहित. G. माहित्वा. Inf. माहितुम्.

मान् 1. A. जिज्ञासायाम्. To investigate; to examine. P. मीमांसते. Pf. मीमासाद्यके &c. P. F. मीमांसिता. F. मीमांसिष्यते. Aor. अमीमांसिष्ट. B. मीमांसिषीष्ट. Caus. मीमासयति-ते. A. अमीमांसत्-त. Des. मीमांसिषे. Pass. मीमांस्यते. A. अमीमांसि. P. P. मीमांसित. G. मीमांसित्वा, समीमांस्य. Inf. मीमायितुम्.

मान् 10. A. स्वप्ने. To stop; to be proud. P. मानयते. Pf. मानयाद्यके &c. P. F. मानयिता. F. मानयिष्यते. C. अमानयिष्यत्. Aor. अमीमनत्. B. मानयिषीष्ट. D. मिमानयिषते. Pass. मान्यते. A. अमानि.

मान् 10. U. 1. P. पूजयाम्. To worship; to honour. P. मानयति-ते; मानति. Pf. मानयाद्यकार-चके &c; ममान. P. F. मानयिता; मानिता. F. मानयिष्यति-ते; मानिष्यति. Aor. अमीमनत्-त; अमानीत्. B. मान्यत्, मानयिषीष्ट; मान्यात्. D. मिमानयिषति-ते; मिमानयिषति. Frequ. of the 1st conj. मामान्यते, मामानीति, ममान्ति. Pass. मान्यते. A. अमानि. P. P. मानित. G. मानयित्वा, मानित्वा, समान्य. Inf. मानयितुम्, मानितुम्.

मार्गं 10. U. 1. P. अन्वेपणे. To seek; to strive after; to obtain. P. मार्गयति-ते; मार्गति. Pf. मार्गयाद्यकार-चके &c; ममार्ग. P. F. मार्गयिता; मार्गिता. F. मार्गयिष्यति-ते; मार्गिष्यति. C. अमार्गयिष्यत्-त; अमार्गिष्यत्. Aor. अममार्गत्-त; अमार्गीत्. Ben. मार्ग्यात्, मार्गयिषीष्ट; मार्ग्यात्. D. मिमार्गयिषति-ते; मिमार्गिषति. Frequ. of the 1st conj. मामार्ग्यते, मामार्गीति, मामार्कि. Pass. मार्ग्यते. A. अमार्गि. P. P. मार्गित. G. मार्गयित्वा; मार्गित्वा, परिमार्ग्य. Inf. मार्गयितुम्; मार्गितुम्.

मार्जं 10. U. शब्दे शुद्धौ च. To sound; to cleanse; to purify. P. मार्जयति-ते. Pf. मार्जयाद्यकार-चके &c. P. F. मार्जयिता. F. मार्जयिष्यति-ते. Aor. अममार्जत्-त. B. मार्ज्यात्, मार्जयिषीष्ट. D. मिमार्जयिषति-ते. Pass. मार्ज्यते. A. अमार्जि. P. P. मार्जित. G. मार्जयित्वा. Inf. मार्जयितुम्.

माह् (माइ) 1. U. माने. To measure. P. माहति-ते. Pf. ममाहहे. 2nd sing. ममाहिद्ये. P. F. माहिता. F. माहियति-ते. C. अमाहियत्-त. Aor.

- अमाहीत्, अमाहिष्ट. B. माहात्, माहिष्ट. Caus. माहयति-त्ते. A. अममाहत्-
त. D. निमाहिषति-त्ते. Frequ. मामाहते, मामाहि &c.
- मि (डमिष्) 5. U. प्रक्षेपणे. To throw; to scatter. P. मिनोति, मितुते.
Pf. ममौ, मिम्ये. 2nd sing. ममिष, ममाथ, मिम्यिषे. P. F. माता. F.
मास्यति-त्ते. C. अमास्यत्-त्त. Aor. अमासीत्, अमास्त Ben. मीमात्, मामीष्ट.
Caus. माययति-त्ते. A. अनीमयत्-त्त. D. मित्सति-त्ते. Frequ. मेमीयते, येमवीति,
मेमेति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, समाय. Inf.
मातुम् Abs. मित्रिम (मयनेन निरुतम्).
- मिच्छ 6. P. उद्धेरो To annoy; to hurt; to obstruct. P. मिच्छति. Pf.
मिमिच्छ P. F. मिच्छिता. F. मिच्छियति. Aor. अमिच्छात् B. मिच्छात्.
D. मिमिच्छति. Frequ. मेमिच्छते, मेमिच्छीति, मेमेष्टि. Caus. मिच्छयति-
त्ते. A. अमिमिच्छत्-त्त.
- मिञ्ज (मिञ्जि) 10 U. 1. P. मायायां दासौ च. To speak; to shine. P.
मिषयति ते; मिषति. Pf. मिषयाद्यकार-न्वके &c; मिमिष. P. F. मिषयिता;
मिषिता. F. मिषयिष्यति-त्ते; मिषिष्यति. Aor. अमिमिषत् त; अमिषीत्. B.
मिञ्ज्यात्, मिषयिषीष्ट; मिञ्ज्यात्. Pass. मिञ्ज्यते. A. अमिञ्जि. Frequ.
of the 1st conj. मेमिञ्ज्यते, मेमिङ्गि &c.
- मिथ् (मिथ्) 1. U. मेधाहिषयोः. To understand; to hurt. P. मेधति-त्ते.
Pf. मिमेथ, मिमिषे. P. F. मेधिता. F. मेधियति-त्ते. C. अमेधिष्यत्-त्त. Aor.
अमेधीत्, अमेधिष्ट. B. मिष्यात्, मेधिषीष्ट. Caus. मेथयति-त्ते. A. अमिमेथत्-त्त.
D. मिमिथिषति-त्ते, मिमेथिषति ते. Frequ. मेमिथते, मेमिषीति, मेमेति. P.
P. मिथित. G. मिथित्वा, मेथित्वा. Inf. मेथितुम्.
- मिद् (मिदिदा) 1. A. छेदने. To love; to melt; to be unctous. P.
मेदते. Pf. मिमिदे. 2nd sing. मिमिदिषे. P. F. मेदिता. F. मेदिष्यते. C.
अमेदिष्यत. Aor. अमिदत्, अमेदिष्ट. Ben. मेदिषीष्ट. Caus. मेदयति-त्ते. A.
अमीमिदत्-त्त. D. मिमिदिषत, मिमेदिषते. Frequ. मेमिद्यते, मेमिदीति, मेनेति.
Pass. मिद्यते. A. अमेदि P. P. मिद, मेदित. G. मिदिष्वा, मेदित्वा. Inf. मेदितुम्.
- मिद् (मिद) 1. U. मेधाहिषयोः. To understand; to kill. P. मेदति-त्ते.
Pf. मिमद. मिमिदे. P. F. मेदिता. F. मेदिष्यति-त्ते. C. अमेदिष्यत्-त्त. Aor.
अमेदीत्, अमेदिष्ट. B. मिद्यात्, मेदिषीष्ट. Caus. मेदयति-त्ते. A. अमिमेदत्-त्त.
D. and Frequ. see the above root.
- मिद् (मिदिदा) 4. P. छेदने. To love; to be soft; to melt. P. मेदति.
Pf. मिमेद. 2nd sing. मिमेदिष. P. F. मेदिता. F. मेदिष्यति. C. अमेदि-
ष्यत्. Aor. अमिदत्. B. मिद्यात्. D. मिमिदिषति, मिमेदिषति. Prest. P.
मेदन्. For other forms see मिद् 1. A.
- मिष् (मिष्) 1. U. मेधाहिषयोः. To understand; to hurt; to kill. P.
मेषति-त्ते. Pf. मिमेष, मिमिषे. 2nd sing. मिमेषिष, मिमिषिषे. P. F. मेषिता.
F. मेषिष्यति-त्ते. C. अमेषिष्यत्-त्त. Aor. अमेषीत्, अमेषिष्ट. B. मिष्यात्,

मेधिषीष्ट. Caus मेधयति-ते. A. अमिमेषत्-त्. Pass मेध्यते. A. अमेधि Frequ. मेमिष्यते, मेमेदि &c.

मिन्द (मिदि) 10. U. 1. P. सेहने. To love; to melt; to become fat
P. मिन्दयति-ते; मिन्दति. Pf. मिन्दयाद्यकार-चके &c; मिमिन्द. P. F. मिन्द-
यिता; मिन्दता. B. मिन्दयिषीष्ट; मिन्द्यात्. Pass. मिन्द्यते. A. अमिन्दि D मिमिन्द-
यिषति-ते; मिमिन्दिषति-ते. Frequ. of the 1st conj. मेमिन्द्यते, मेमिन्वीति,
मेमिन्ति.

मिन्व (मिवि) 1. P. सेहने सेवने च. To love; to sprinkle. P. मिन्वति.
Pf. मिमिन्व. P. F. मिन्विता. F. मिन्विष्यति. C. अमिन्विष्यत्. Aor.
अमिन्वीत्. B. मिन्व्यात्. Pass. मिन्व्यते. A. अमिन्वि. Frequ. मेमिन्व्यते.

मिल् 6. U. also 6. P. सगमे. To unite. P. मिलति-ते. Pf. मिमेल, मिमिले.
2nd sing. मिमेलिष्य, मिमिलिष्ये. P. F. मेलिता. F. मेलिष्यति-ते. C.
अमेलिष्यत्-त्. Aor अमेलीत्, अमेलिष्ट. B मिल्वात्, मेलिषीष्ट. Caus.
मेलयति-ते A. अमीमिलत्-त्. D. मिमिलिषति-ते, मिमेलिषति-ते. Frequ
मेमिल्यते, मेमिलीति, मेमेलि. Pass मिल्यते. A. अमेलि. P. P. मिलित. G
मिलित्वा, मेलित्वा, समिल्य. Inf. मेलितुम्.

मिश्र 1. P. शब्देरोषकृते च. To make a noise; to be angry. P. मेशति.
Pf. मिमेश. P. F. मेशिता. F. मेशिष्यति. C. अमेशिष्यत्. Aor. अमेशीत्.
B. मिश्यात्. D. मिमिशिषति, मिमेशिषति. Caus. मेशयति-ते A. अमीमिशत्-त्.
Pass. मिश्यते. A. अमेशि.

मिश्र 10. U. सपक्के. To mix; to add; to combine. P. मिश्रयति-ते. Pf.
मिश्रयाद्यकार-चके &c. P. F. मिश्रयिता. F. मिश्रयिष्यति-ते. Aor. अमि-
मिश्रत्-त्. B. मिश्यात्, मिश्रयिषीष्ट. D. मिमिश्रयिषति-ते Pass. मिश्यते.
A. अमिश्रि. P. P. मिश्रित. G. मिश्रयित्वा, संमिश्र्य. Inf मिश्रयितुम्.

मिष (मिषु) 1. P. सेवने. To sprinkle; to wet; to serve. P. मेषति.
Pf. मिमेष. 2nd sing. मिमेषिष्य. P. F. मेषिता. F. मेषिष्यति. C. अमेपि-
ष्यत्. Aor. अमेषीत्. B. मेष्यात्. Caus. मेषयति-ते. A. अमीमिषत्-त्.
D. मिमिषिषति, मिमेषिषति. Frequ. मेमिष्यते, मेमिषीति, मेमेष्टि. Pass.
मिष्यते. A. अमेपि. P. P. मिष्ट. G. मिषित्वा, मेषित्वा, मिष्ट्वा. Inf. मेषितुम्.

मिष 1. P. शब्देरोषकृते च. To make noise; to be angry. P. P. मेषित.
G. मेषित्वा. For other forms see the above root.

मिष 6. P. स्पर्शायाम्. To rival; to look at. P. मिषति. P. P. मिषित.
Prest. P. मिषत्. G. मिषित्वा, मेषित्वा, उन्मिष्य. Inf. मेषितुम्. For
other forms see मिष (मिषु) 1. P.

मिह 1. P. सेवने. To sprinkle; to make water; to wet. P. मेहति.
Pf. मिमेह. 2nd sing. मिमेहिष्य. P. F. मेहा. F. मेहयति. C. अमेह्यत्.
Aor. अमिहत्. B. मिह्यात्. Caus. मेहयति ते. A. अमीमिहत्-त्. D

मिमिश्रते. Frequ. मेमिश्रते, मेमिहीति, मेमेति. Pass. मिश्रते. A. अमोह. P. P. मीह. G. मीह्वा. Inf. मेतुम्.

मी (मीह्) 4. A. हिंसायाम्, (प्राणवियोगे). To perish; to die. P. मीयते Pf. मिम्ये. 2nd sing. मिम्ये. P. F. मेता. F. मेप्यते. C. अमेप्यत. Aor. अमेष्ट. B. मेपीष्ट. Caus. माययति-ते. A. अमीमयत्-त. D. मिमीपते. Frequ. मेमीयते, मेमयीति, मेमेति. Pass. मीयते. A. अमावि. P. P. मीन. G. मीत्वा. Inf. मेतुम्.

मी मीम्) 9. U. हिंसायाम्. To lessen; to kill; to diminish. P. मीनाति, मीनीते. Pf. ममौ, मिम्ये. 2nd sing. ममिष, ममाप, मिम्ये. P. F. माता. F. मात्यति-ते. C. अमात्यत्-त. Aor. अमासीत्, अमास्त. B. मीयात्, मासीष्ट. Caus. मापयति-ते. A. अमीमयत्-त. D. मित्सति-ते. Frequ. see the above root. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मीत. G. मीत्वा, प्रमाय. Inf. मातुम्.

मी 10 U. 1. P. गतौ. To go; to move. P. माययति-ते; मयति. Pf. माययात्रकार-चक्रे &c; मिमाय. P. F. माययिता; मेता. F. माययिष्यति-ते; मेप्यति. Aor. अमीमयत्-त; अमेपीत् B. माप्यात्, माययिपीष्ट; मीयात्. D. मिमाचयिषति-ते; मिमीषति.

मीम् (मीम्) 1. P. गतौ. To go; to move. P. मीमति. Pf. मिमीम. P. F. मीमिता. F. मीमिष्यति. C. अमीमिष्यत् Aor. अमीमीत्, B मीम्यान् Caus. मीमयति-ते. A. अमिमीमीत्-त. Pass. मीम्यते. A. अमीमि. D. मिमीमिषति. Frequ. मेमीम्यते, मेमीमीति, मेमीन्ति. P. P. मीमित. G. मीमिन्वा. Inf. मीमितुम्.

मील् 1. P. निमेदणे To close (the eyes), to twinkle; to fade; to disappear. P. मीलति. Pf. मिमील 2nd sing. मिमीलिष. P. F. मीलित्वा. F. मीलिष्यति C. अमीलिष्यत् Aor. अमीलीत्, B. मील्यत्, Caus. मीलयति-ते. A. अमीमिलत्-त, अमिमीलत्-त. D. मिमीलिषति. Frequ. मेमील्यते, मेमीलीति, मेमीन्ति. Pass. मील्यते A. अमीलि. P. P. मीलित. G. मीलित्वा, समील्य. Inf. मीलितुम्.

मीव् 1. P. स्तौल्ये. To grow fat; to be large. P. मीवति. Pf. मिमीव. 2nd sing. मिमीविष. P. F. मीविता. F. मीविष्यति. C. अमीदिष्यत् Aor. अमीवीत्, B मीव्यात्, Caus. मीवयति-ते. A. अमीमिवत् त. D. मिनीविषति. Frequ. मेमीव्यते.

मुच् 10. U. प्रमोचने मोदने च. To loose; to liberate; to rejoice. P. मोचयति-ते. Pf. मोचयात्रकार-चक्रे &c. P. F. मोचयिता. F. मोचयिष्यति-ते. Aor. अमुचयत्-त. B. मोच्यात्, मोचयिपीष्ट. D. मुमोचयिषति-ते. Pass. मोच्यते. A. अमोचि. P. P. मोचित. G. मोचयित्वा. Inf. मोचयितुम्.

- मुच (मुच्य) 6. U. मोक्षणे. To release. P. मुचति-ते. Pf. मुमोच, मुमुचे
2nd sing. मुमोचिय, मुमुचिषे. P. F. मोक्ता. F. मोक्षयति ते. C. अमोक्ष्यत्
Aor. अमुचत्, अमुक्त. B. मुच्याद्, मुक्षीष्ट Caus. मोचयति-ते. A. अमूमुचत्
व. D. मुमुक्षति, (transitive). मुमुक्षते, मोक्षते, (intransitive). I requ.
मोमुच्यते, मोमुचाति, मोमोक्षि. Pass. मुच्यते. A. अमोचि. P. P. मुच.
G. मुक्त्वा, विमुच्य. Inf. मोतुम्
- मुञ्ज 1. P. शब्दे. To sound. P. मोजति Pf. मुमोज. 2nd sing. मुमोजिष्य.
P. F. मोजिता. F. मोजिष्यति. C. अमोजिष्यत्. Aor. अमोजीत्. B. मुज्यात्
D. मुमुजिषति, मुमोजिषति. Pass. मुज्यते. A. अमोजि.
- मुञ्च (मुचि) 1. A. कल्कने कथने च. To cheat; to be wicked; to tell.
P. मुचते. Pf. मुमुचे. P. F. मुचिता. F. मुचिष्यते. Aor. अमुचिष्ट B.
मुचिषीष्ट. Pass. मुञ्च्यते. A. अमुचि. D. मुमुचिषते. Frequ. मोमुञ्च्यते,
मोमुचिषि, मोमुञ्चि.
- मुञ्ज (मुजि) 1. P. शब्दे. To sound. P. मुजति. Pf. मुमुज. 2nd sing.
मुमुजिष्य. P. F. मुजिता. F. मुजिष्यति. Aor. अमुजीत् B मुज्यात् D.
मुमुजिषते. Pass. मुञ्ज्यते. A. अमुजि.
- मुद् 1. P. मर्दने. To crush; to grind; to break. P. मोदति. Pf. मुमोद.
P. F. मोदिता. F. मोदिष्यति. C. अमोदिष्यत्. Aor. अमोदीत्. B. मुद्यात्.
D. मुमुदिषति, मुमोदिषति. Frequ. मोमुद्यते, मोमोदि &c. Caus. मोदयति ते.
A. अमूमुद्यत्-त्. P. P. मुदित. G. मुदित्वा, मोदित्वा. Inf. मोदितुम्.
- मुद् 6. P. आक्षेपमर्दनबन्धनेषु To blame; to crush; to bind. P. मुदति.
Pf. मुमोद. 2nd sing. मुमोदिष्य. P. F. मोदिता. F. मोदिष्यति. Aor.
अमोदीत्. B मुद्यात्. D. and Frequ. see the above root.
- मुद् 10. U. सचूर्णने. To crush; to grind; to break. P. मोदयति ते. Pf.
मोदयाच्चकार-चके &c. P. F. मोदयिता. F. मोदयिष्यति-ते. Aor. अमूमुद्यत्-त्.
B. मोदयात्, मोदयिषीष्ट. Pass. मोदयते. A. अमोदि.
- मुद् 1. P. मर्दने. To crush; to grind; to break. P. मोदति. Pf. मुमोद.
P. F. मोदिता. F. मोदिष्यति. C. अमोदिष्यत्. Aor. अमोदीत्. B. मुद्यात्
Pass. मुञ्ज्यते. A. अमोदि.
- मुण् 6. P. प्रतिज्ञाने. To promise. P. मुणति. Pf. मुमोण. 2nd sing.
मुमोणिष्य. P. F. मुणिता. F. मुणिष्यति. C. अमोणिष्यत्. Aor. अमोणीत्.
B. मुण्यात्. D. मुमुणिषति, मुमोणिषति. Frequ. मोमुण्यते, मोमुणीति, मोमुण्ति.
- मुण्ड (मुठि) 1. A. पालने पलायने वा. To protect; to run away. P.
मुण्डते. Pf. मुमुण्डे. P. F. मुण्डिता. F. मुण्डिष्यते. Aor. अमुण्डिष्ट. B.
मुण्डिषीष्ट. Pass. मुण्ड्यते. A. अमुण्डि. Caus. मुण्डयति ते. A. अमुमुण्डत्-त्.
D. मुमुण्डिषते. Frequ. मोमुण्ड्यते, मोमुण्डि &c.
- मुण्ड (मुठि) 1. A. माजने मज्जने वा. To be pure; to sink. P. मुण्डते.
Pf. मुमुण्डे. P. F. मुण्डिता. F. मुण्डिष्यते. C. अमुण्डिष्यत्. Aor. अमुण्डिष्ट.

- B मुण्डनीत् D मुमुण्डयन् Pass मुण्डयत 1 अमुण्डि P P मुण्डित
G मुण्डया Inf मुण्डितुम्
- मुण्ड (मुड) 1 P गृण्ण To grind to shave to shear P मुण्डति
P मुण्ड 2nd sing मुमुण्डय P F मुण्डिता F मुण्डयति 1 अमु
ण्डयन् Aor अमुण्णीत् B मुण्डात् Caus मुण्डयन्ति A अमुमुण्डयन्
D मुमुण्डयति 1 frequ मामुण्डयत, मामुण्डीति, मामुण्डि Pass मुण्डयत A
अमुण्णि P P मुण्डित G मुण्डिवा Inf मुण्डितुम्
- मुद 1 1 ह्ये 1 to be glad, to rejoice P मोदते Pf मुमुदे 2nd sing
मुमुदिष P 1 मोदता F मोदयत C अमोदिष्यन् Aor अमोदिष्ट 1
मोदयीत् Caus मोदयतिने A अमूमुदत्त D मुमुदियत, मुमोदियत
1 frequ मामुयेते, मामुदाति, मामोति Pass मुचन A अमादि P 1 मुदित,
मादित G मोदवा मुदना, समुय Inf मोदतुम्
- मुद 10 1 मयने To mix, to mingle to unite P मोदयति ते Pf
मोदयन्वावर वने &c P 1 मोदयिता 1 मोदयिष्यन्ति Aor अमूमुदन्
B मायात्, मादयिषीष्ट D मुमोदयिष्यतिने Pass मायते A अमाद
- मुद 6 P मवटन To surround to encompass to bind together.
P मुदति 1 f मुमोर 2nd sing मुमारिष P F मोरिता F मारिष्यति Aor.
कमारत् B मूयात् Caus मारयति ते A अमूमरन्त Pass मूयत P अमादि
- मुद (मुच्छा) 1 P मोदसमुच्छाययो To salut to increase, to grow,
to take effect on P मूच्छति Pf मुमूच्छे 2nd sing मुमूच्छिष P
1 मूच्छिता F मूच्छियति C अमूच्छिष्यन् Aor अमूच्छीत् B मूच्छयात्
Caus मूच्छयतिने A अमूमूच्छत् D मुमूच्छयति Frequ मामूच्छयत,
मामूच्छीति, मामाम्नि Pass मूच्छते A अमूच्छि P P मूच्छित, मूर्ते G

- सु० 10 U सघाते To gather, to collect, to accumulate P सु०
यति ते Pf सु०याघकार-चक्रे &c P Γ सु०यिता Γ सु०यिष्यति ते Aor
असु०यत्-त् B सु०यात्, सु०यिषीष्ट D सु०यिष्यति ते Frequ सु०यते, सु०यति
मो०, सु०या F सु०यिष्यति, सु०यति C असु०यिष्यत्, असु०यत्. Aor असु०
यत् B सु०यात् Caus सु०यति-ते (with परि, परिमाह्यते only) A
असु०यत्-त् D सु०यिष्यति, सु०यिष्यति, सु०यति Frequ सु०यते, सु०यति,
सु०यादि, सु०यादि Pass सु०यते A असु०यत् P P सु०य, सु०य माहिता,
सु०यिता, सु०यि, सु०या, सु०या Inf सु०यितुम्, सु०यितुम्, सु०यितुम्
मू० (सु०) 1. A बन्धने To bind, to tie, to make fast P म०यते Pf
म०यते P F म०यिता F म०यिष्यति C अम०यिष्यत् Aor अन०यत् B
म०यिता, म०यिषीष्ट D म०यिष्यति ते Frequ म०यते, म०यति Pass म०यते
म०यति Caus म०यति-ते A अमीमन्-त् D म०यते D of Causal
मिमावयिष्यति ते Pass म०यते A अमावि
- मू० 10 U प्रवक्षणे To discharge urine P मू०यति ते Pf मू०याघकार
चक्रे &c P Γ मू०यिता F मू०यिष्यति ते Aor असु०यत्-त् B
मू०यात्, मू०यिषीष्ट D मू०यिष्यति ते Frequ म०यते, मू०यति Pass मू०यते
A अमू०यि P P. मू०यित G मू०यित्वा Inf मू०यितुम्
- मू० 1 P प्रतिष्ठायाम् To take root, to be firm, to accumulate
P मू०यति Pf सु०मू० P F मू०यिता F मू०यिष्यति C अमू०यिष्यत् Aor
अमू०यत् B मू०यात् Caus मू०यति ते A अमू०यत्-त् D सु०मू०यति
Frequ म०यते, म०यति, म०यति Pass मू०यते A अमू०यि P P.
मू०यित G मू०यित्वा Inf मू०यितुम्
- मू० 10 U रोपणे To cause to grow, to rear P मू०यति ते Pf
मू०याघकार-चक्रे &c P Γ मू०यिता Γ मू०यिष्यति ते Aor असु०यत्-त्
B मू०यात्, मू०यिषीष्ट D सु०मू०यिष्यति ते Pass मू०यते A अमू०यि P
P मू०यित G मू०यित्वा, उन्मू०य Inf मू०यितुम्
- मू० 1 P स्तेये To steal to rob P मू०यति Pf सु०मू० 2nd sing सु०
यिष P F मू०यिता F मू०यिष्यति C अमू०यिष्यत् Aor अमू०यि B
मू०यात् Caus मू०यति ते A असु०यत्-त् D सु०मू०यिष्यति Frequ मू०
यते, म०यति, म०यति Pass मू०यते A अमू०यि P P मू०यित G
मू०यित्वा Inf मू०यितुम्
- मू० (सु०) 6 A but P in Pf, P F F, C, and D प्राणत्यागे To
die to decrease P म्रियते Pf म०यति 2nd sing म०यति P Γ म०यिता
F म०यिष्यति C अन०यिष्यत् Aor अन०यत् B म्रियीष्ट Caus म०यति-ते
A अमीमन्-त् D सु०म०यति Frequ म०यति, म०यति &c Pass म्रियते
A अमावि P P म०यति P म्रियमाण G म०यित्वा, अनुमय Inf म०यितुम्

मृक्ष 1. P. मघाते To accumulate; to collect; to rub P. मृक्षति. Pf. ममृक्ष. P. F. मृक्षिता. F. मृक्षिष्यति. Aor. अमृक्षीत्. B. मृक्ष्यात्. D. मिमृक्षिषति. Frequ. मरीमृक्ष्यते, मरीमृष्टि &c. Caus. मृक्षयति-ते. A. अममृक्षत्-त. Pass. मृक्ष्यते. A. अमृक्षि.

मृग 4 P. अन्वेपणे To seek; to hunt. P. मृगयति. Pf. ममर्ग. P. F. मर्गिता. F. मर्गिष्यति. Aor. अमर्गात्. B. मृग्यात्. D. मिमर्गिषति. Pass. मृग्यते. A. अमर्गि. P. P. मृगित. G. मृगित्वा. Inf. मर्गितुम्.

मृग 11. P. अन्वेपणे To seek; to hunt. P. मृगयति. Pf. मृगायकार &c. P. F. मृगिता F. मृगिष्यति. Aor. अमृगीत्. B. मृग्यात्.

मृग 10. A. अन्वेपणे To seek; to examine; to investigate; to beg. P. मृगयते Pf. मृगयावके &c. P. F. मृगयिता F. मृगयिष्यते C अमृगयिष्यत. Aor. अमृगयत B. मृगयिषीष्ट. D. निमृगयिषते. Pass. मृग्यते. A. अमृगि. P. P. मृगित. G. मृगयित्वा. Inf. मृगयितुम्.

मृज् (मृज्) 2. P. शुद्धी To cleanse; to purify; to wipe off. P. मार्जि. plu. मृजन्ति, मार्जन्ति. Imperf. अमार्ज-न्-न् Impera मार्ज. 2nd sing. मृजि. Pf. ममार्ज. 2nd sing. ममार्जिष, ममार्ज. P. F. मार्जिता, मार्जा F. मार्जिष्यति, मार्जयति C अमार्जिष्यत्, अमार्जयत्. Aor. अमार्जीत्, अमार्जीत्. dual अमार्जिष्याम्, अमार्ज्याम् B. मृज्यात्. Caus. मार्जयति-ते. A. अममार्जत्-त. D. मिमार्जिषति, मिमृक्षति. Frequ. मरीमृज्यते, मरीमार्जि, ममार्जि, मरीमृजीति &c. Pass. मृज्यते A. अमार्जि. P. P. मृज. G. मार्जित्वा, मृज्वा, परिमृज्य. Inf. मार्जितुम्, मार्जुम्.

मृज् (मृज्) 10. U. 1. P. शौचालकारयो. To wipe off; to adorn. P. मार्जयति ते; मार्जति. Pf. मार्जयावकार-वके &c; ममार्ज. 2nd sing. मार्ज-यावकार-वके &c; ममार्जिष, ममार्ज. P. F. मार्जयिता; मार्जिता, मार्जा. F. मार्जयिष्यति-ते; मार्जिष्यति, मार्जयति. C. अमार्जयिष्यत्-त; अमार्जिष्यत्, अमार्जयत्. Aor. अममार्जत् त, अमामृजत् त; अमार्जीत्, अमार्जीत्. B. मृज्यात्, मार्जयि-षीष्ट; मृज्यात्. D. मिमार्जयिषति ते; मिमार्जिषति, मिमृक्षति. Frequ. see the above root. Pass. मार्ज्यते; मृज्यते. A. अमार्जि. P. P. मार्जित; मृज. G. मार्जयित्वा; मार्जित्वा, मृज्वा. Inf. मार्जयितुम्; मार्जितुम्, मार्जुम्.

मृड् 6. P. सुखेने. To rejoice; to make happy. P. मृडति. Pf. ममड. P. F. मडिता. F. मडिष्यति. C. अमडिष्यत्. Aor. अमर्डीत्. B. मृड्यात्. D. मिमडिषति. Frequ. मरीमृड्यते, मरीमर्डि &c. Caus. मडयति-ते. A. अममर्डत्-त, अमीमृडत्-त. P. P. मृडित. G. मृडित्वा. Inf. मर्डितुम्.

मृड् 9. P. क्षेदे सुखे च. To pound; to be happy. P. मृडति. For other forms see the above root. G. मृडित्वा.

मृ० 6 P हिंसायाम् To kill, to slay P मगति Pf ममर्ष P F मर्षिता
F मर्षिष्यति C अमर्षिष्यत् Aor अमर्षीत् B मृष्यात् Caus मर्षयति त
A अमीमृषत् त, अममर्षत् त Pass मृष्यते A अमर्षि P P मृषित G
मृषित्वा Inf मर्षितुम्

मृ० 9 P क्षोदे To press, to pound, to rub P मृशति Pf ममर्ष
2nd sing ममर्षिष्य P F मर्षिता F मर्षिष्यति C अमर्षिष्यत् Aor
अमर्षीत् B मृष्यात् Caus मर्षयति ते A अमीमृषत् त, अममर्षत् त P
मिमर्षिषति Frequ मरीमृष्यते मरिमर्षीति, मरिमर्षि &c Pass मृष्यते A
अमर्षि P P मृषित G मृषित्वा, समृष्य Inf मर्षितुम्.

मृ० (मृषु) 1 U उन्दने हिंसाया च To moisten, to kill, to injure P
मर्षति ते Pf ममर्ष, ममृषे P F मर्षिता F मर्षिष्यति ते Aor अमर्षीत्,
अमर्षिष B मृष्यात्, मर्षिषीष D मिमर्षिषति ते Frequ मरीमृष्यते ममर्षि
&c P. P मृष G मर्षित्वा, मृष्य Inf मर्षितुम्

मृ० 6 P आमर्शने प्रणिधाने च To touch, to consider, to reflect P
मृशति Pf ममर्ष 2nd sing ममर्षिष्य P F मर्षा, मृश्या F मर्षयति,
मर्षयति C अमर्षयत्, अमर्षयत् Aor अमर्षत्, अमर्षीत्, अमर्षीत् dual
अमर्षताम्, अमर्षीम्, अमर्षीम् B मृष्यात् Caus मर्षयति ते A अमीमृषत्
त, अममर्षत् त Des मिमृषति Frequ मरीमृष्यते, ममर्षीति, ममर्षि &c
Pass मृष्यते A अमर्षि P P मृष G मृष्या परामृष्य Inf मर्षुम्, मृषुम्

मृ० (मृषु) 1 P सेचने सहन च To sprinkle, to endure P मर्षति Pf
ममर्ष. 2nd sing ममर्षिष्य P F मर्षिता F मर्षिष्यति C अमर्षिष्यत्
Aor अमर्षीत् B मृष्यात् Caus मर्षयति ते A अममर्षत् त, अमीमृषत् त
D मिमर्षिषति Frequ मरीमृष्यते, ममर्षीति, ममर्षि &c Pass मृष्यते A
अमर्षि P P मृष G मृष्या, मृषित्वा, मर्षित्वा Inf मर्षितुम्

मृ० 4 U तितिक्षायाम् To bear, to endure P मृष्यति त The remain
ing forms are like those of मृ० 1 U below

मृ० 10 U 1 U तितिक्षायाम् To forgive, to pardon, to bear pati
ently P मर्षयति ते मर्षयति ते Pf मर्षयाश्चकार चके &c, ममर्ष, ममृष
2nd sing मर्षयाश्चक्रे चक्रे &c ममर्षिष्य, ममृषिष्य P F मर्षयिता मर्षिता
F मर्षयिष्यति ते मर्षयिष्यति ते Aor अमीमृषत् त, अममर्षत् त, अमर्षीत्,
अमर्षिष B मर्ष्यात्, मर्षयिषीष मृष्यात्, मर्षिषीष D मिमर्षयिषति ते, मिम
र्षयिषति त Frequ of the 1st conjु मरीमर्षयते, ममर्षीति, ममर्षि &c
Pass मर्षयत्, मृष्यते A अमर्षि P. P मर्षित G मर्षित्वा, मृषित्वा,
मर्षित्वा Inf मर्षयितुम्, मर्षितुम्

- मृ १. P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. मृणाति. Pf ममार. 2nd sing. ममरिष्य. P. F. मरिता, मरीता. F. मरिष्यति, मरीष्यति. C. अमरिष्यन्, अमरीष्यन्. Aor. अमारोत्. B मूर्यात्. Caus. मारयति-ते. A. अमीमरत्-त्. D. मिमरिषति, मिमरीषति, मुमूर्यति. Frequ. मोमूर्यते, मामरीति, मामर्दि. Pass. मूर्नुते. A. अमारि. P. P. मूर्ण G. मूर्न्वा. Inf. मरितुम्, मरीतुम्.
- मे (मेद्) 1. A. प्रणिदाने. To return; to exchange; to barter. P. मण्ते Pf. ममे. 2nd sing. ममिषे. P. F. माता. F. मास्यते. C. अमास्यत्. Aor. अमारत्. B. आसीष्ट. Caus. माययति-ते. A. अमीमयत्-त्. D. मित्यते. Frequ. मेसीयते, मामेति, मामाति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, अपमित्य, अपमाय (याचते). Inf. मातुम्.
- मेध् (मेधृ) 1. U. मेधाहिंसयोः. To know; to understand; to kill; to hurt. P. मेधति-ते. Pf मिमध-धे. P. F. मेधिता. F. मेधिष्यति-ते. C. अमेधिष्यत्-त्. Aor. अमेधीन्, अमेधिष्ट. B. मेध्यात्, मेधिपीष्ट. Caus. मेधयति-ते. A. अमिमधत्-त्. Pass. मेध्यते. A. अमेधि. P. P. मेधित. G. मेधित्वा. Inf. मेधितुम्.
- मेद् (मेदृ) 1. U. मेधाहिंसयोः. To know; to understand; to kill. The forms of this root are like those of the above root with the difference of द् for य्.
- मेष् (मेधृ) 1. U. मेधाहिंसयोःसगमे च. To know; to kill; to meet. The forms of this root are like those of मेष् 1. U. with the difference of ध् for य्.
- मेधा 11. P. आद्युग्रहणे. To understand or comprehend quickly. P. मेधायति. Pf. मेधायावकार &c. P. F. मेधायिता. F. मेधायिष्यति. Aor. अमेधावीत्. B. मेधाप्यात्.
- मेष् (मेधृ) 1. A. गतौ. To go; to move. P. मेपते. Pf. मिमेपे. P. F. मेपिता. F. मेपिष्यते. C. अमेपिष्यत्. Aor. अमेपिष्ट. B. मेपिपीष्ट. Caus. मेपयति-ते. A. अमिमेषत्-त्. D. मिमेपिपते. Frequ. मेमेप्यते, मेमेपीति, मेमेप्ति. Pass. मेप्यते. A. अमेपि. P. P. मेपित. G. मेपित्वा. Inf. मेपितुम्.
- मेष् (मेष्ट) 1. A. सेवने. To serve; to worship. Frequ. मेमेव्यते. The other forms are like those of the above root with the only difference of व् for य्.
- मृ 1. P. अभ्यासे. To study; to repeat; to remember; to think. P. मन्ति. Pf. मन्त्रौ. 2nd sing. मन्त्रिष्य. मन्त्राय. P. F. मन्ता. F. मन्स्यति. C. अमन्स्यत्. Aor. अमन्त्रीत्. B. मन्त्रायत्, मन्त्र्यात्. Caus. मन्त्रयति-ते. A. अमिन्त्रयत्-त्. D. मिमन्त्रति. Frequ. मन्त्रयते, मन्त्रेति, मन्त्राति. Pass. मन्त्रयते. A. अमन्त्रायि. P. P. मन्त्रात्. G. मन्त्र्वा, आमन्त्रय. Inf. मन्त्रितुम्.
- मृ 1. P. गृह्णते. To collect; to accumulate; to rub. P. मृशति. Pf. मम्रथ. P. F. म्रशिता. F. म्रशिष्यति. Aor. अम्रशीत्. B. म्रश्यात्. D.

मिश्रक्षिपति. Frequ माश्रक्ष्यते, माश्रक्षि &c.

श्रम् 10. U. मयोजने स्नेहते म्लेच्छने च. To combine; to smear; to speak indistinctly. P. मश्रयति-ते. Pf मश्रयायकार-चके &c. P.F. मश्रयिता. F मश्रयिष्यति-ते. Aor अमश्रयत् -त. B. मश्रयात्, मश्रयिषीष्ट. D. मिश्रक्षिपति ते.

श्रद् (श्रदादिः) 1. A. मर्दने. To crush; to pound. P. म्रदते. Pf. मम्रदे. P. F. म्रदिता. F. म्रदिष्यते. C अम्रदिष्यत. Aor. अम्रदिष्ट. B. म्रदिषीष्ट. Caus. म्रदयति-ते. A. अमिम्रदत् -त. D. मिम्रदिपते. Frequ माश्रदते, माश्रदोति, माश्रत्ति. Pass. म्रदते A. अम्रदि, अम्रादि. P. P. म्रदित. G. म्रदित्वा. Inf. म्रदितुम्.

श्रु (श्रु) 1. P. गतौ. To go; to move. P. श्रोचति. Pf मुश्रोच. 2nd sing. मुश्रोचिष. P. F. श्रोचिता. F. श्रोचिष्यति. C. अश्रोचिष्यत्. Aor. अश्रुचत्, अश्रोचीत्. B. श्रुच्यात्. Caus. श्रोचयति-ते. A. अश्रुचत् -त. D. मुश्रुचिपति, मुश्रोचिपति. Frequ. मोश्रुच्यते, मोश्रुचीति, मोश्रोक्ति. Pass. मुच्यते. A. अश्रोचि. P. P. मुक्त. G. श्रोचित्वा, श्रुचित्वा, श्रुत्वा. Inf. श्रोचितुम्.

श्रुश्च (श्रुश्च) 1. P. गतौ. to go; to move. P. श्रुयति. Pf. मुश्रुश्च. 2nd sing. मुश्रुश्चिष. P. F. श्रुयिता. F. श्रुयिष्यति. C. अश्रुश्चिष्यत्. Aor. अश्रुश्चत्. B. श्रुच्यात्. Caus. श्रुययति-ते. A. अश्रुश्चत् -त. D. मुश्रुश्चिपति. Frequ. मोश्रुच्यते, मोश्रुश्चीति, मोश्रुश्चि. Pass. श्रुच्यते. A. अश्रुश्चि. P. P. मुक्त. G. श्रुयित्वा, श्रुत्वा. Inf. श्रुयितुम्.

श्रेद् (श्रेद्) 1. P. उन्मादे. To be mad. P. श्रेयति. Pf. मिश्रेय. P. F. श्रेयिता. F. श्रेयिष्यति. Aor. अश्रेयत्. B. श्रेय्यात्. Caus. श्रेययति-ते. A. अमिश्रेयत् -त. Pass. श्रेयते. A. अश्रेयि.

श्रेद् (श्रेद्) 1. P. उन्मादे. To be mad. This is conjugated like the above root with the only difference of इ for द्.

श्रुच् (श्रुच्) 1. P. गतौ To go; to move. This root is conjugated like श्रुच् 1. P., म्ल only being put for म्.

श्रुच् (श्रुच्) 1. P. गतौ. To go, to move. This root is conjugated like श्रुच् (श्रुच्) 1. P. म्ल being put for म्.

म्लेच्छ 10. U. 1. P. अन्यक्ते शब्दे To speak confusedly or barbarously. P. म्लेच्छयति-ते; म्लेच्छति. Pf. म्लेच्छयायकार-चके &c; मिम्लेच्छ. P. F. म्लेच्छयिता; म्लेच्छिता. F. म्लेच्छयिष्यति-ते; म्लेच्छयति. Aor. अमिम्लेच्छत् -त; अम्लेच्छीत्. B. म्लेच्छयात्, म्लेच्छयिषीष्ट; म्लेच्छयात्. D. मिम्लेच्छयति-ते; मिम्लेच्छयति. Frequ. of the 1st conj. मेम्लेच्छयते, मेम्लेच्छीति, मेम्लेष्टि. Pass. म्लेच्छयते. A. अम्लेच्छि. P. P. म्लेच्छित. G. म्लेच्छित्वा; म्लेच्छित्वा. Inf. म्लेच्छयितुम्; म्लेच्छितुम्.

म्लेद् (म्लेद्) 1. P. उन्मादे. To be mad. P. म्लेयति. Pf. मिम्लेय. P. F. म्लेयिता. F. म्लेयिष्यति. C. अम्लेयिष्यत्. Aor. अम्लेयीत्. B. म्लेय्यात्. Caus. म्लेययति-ते. A. अमिम्लेयत् -त. Pass. म्लेयते. A. अम्लेयि.

- म्लेङ् (म्लेङ्) 1. P. उन्मादे. To be mad This is conjugated like the above root with the difference of इ for ए.
- म्लेत् (म्लेत्) 1. A. भेदने. To serve; to worship; to gratify by service. P म्लेवते Pf. मिम्लेवे. P F. म्लेविता F. म्लेवियते C. अम्लेविष्यत् Aor अम्लेविष्य B म्लेविषीष्ट Caus म्लेवयति ते A भिम्लेवन्-न्त. D. मिम्लेविषते Frequ. मेम्लेव्यते. Pass. म्लेव्यते. A अम्लेवि. म्लेतुम्. Abs म्लानि
- य

यश्च 10 A पूजयाम् To honour; to worship P. यक्षयते. Pf यक्षया-यके &c P F यक्षयिता F. यक्षयिष्यते Aor अयक्षयत् B यक्षयिषीष्ट. Pass यक्ष्यते A अयक्षि. P P यक्षित G यक्षयित्वा Inf यक्षयितुम्.

यज् 1. U. देवपूतामग्निकरणजननरागेषु To make an oblation to a deity; to worship, to associate with; to sacrifice, to give. P. यजतिन्ते. Pf इज्ज, ईज्. 2nd sing. इजिष्य, इयज्, ईजिष्ये P. F. यज्. F. यजयतिन्ते C अयज्यन्-न्त Aor अयाजीत्, अयज्. dual अयाजाम्, अयजताम्. Ben इज्यान्, ईजिष्यत् Caus. याजयतिन्ते. A. अयाजयन्-न्त. Des. वियज्यतिन्ते. Frequ. याजय्यते, याजयतीति, याजयति. Pass. इज्यते A अयाजि P. P. इज्. G. इज्या, सनिज्य. Inf. यजुम्

यत् (यत्) 1. A. प्रयत्ने To strive, to endeavour. P. यतते. Pf. येने. 2nd. sing. येतिष्ये P F. यतिना F. यतिष्यते C. अयतिष्यन्. Aor. अयतिष्यत् Ben. यतिषीष्ट Caus. यातयतिन्ते. A. अयाययन्-न्त. Des. वियतिष्यते. Frequ. यायय्यते, याययतीति, याययति. Pass. यय्यते. A. अयायति P P ययन्. G. ययित्वा, सययत् Inf ययितुम्

यत् 10. U. निहातस्तमन्त्राग्नौ To torture; to encourage P. यातयतिन्ते. Pf यातयायकारन्त्ये &c P F यातयिता F. यातयिष्यतिन्ते. Aor. अयाययन्-न्त B. याय्यात्, यातयिषीष्ट Des. वियातययतिन्ते Pass यात्यते. A. अयायति P. P. यायित G. यातयित्वा, मयाय्य. Inf यातयितुम्

यन्त्र (यन्त्र) 10. U. बद्धेचे To restrain, to bind; to confine. P. यन्त्रयतिन्ते Pf. यन्त्रयायकारन्त्ये &c P. F. यन्त्रयिता F. यन्त्रयिष्यतिन्ते. C. अयन्त्रयिष्यन्-न्त Aor. अयन्त्रयन्-न्त B. यन्त्र्यात्, यन्त्रयिषीष्ट. Des. वियन्त्रययतिन्ते Pass. यन्त्रय्यते. A. अयन्त्रि P. P. यन्त्रित G. यन्त्रयित्वा, निबन्ध Inf. यन्त्रयितुम्

यम् 1 P मैथुने To cohabit P दमति Pf दयाभ 2nd sing दमिथ,
दयब्ध P F यद्धा F दस्यति C अदपयत् Aor अयाप्तीन् dual
अयाब्धाम् B यम्नात् Caus दामयति ते A अवीयभन्त Des दियजत
1 frequ यायभ्यत्, यायभीति, यायब्धि P P दब्ध G यद्धा Inf य पुन्

यम् 1 P उपरमे To check, to stop, to refrain P दच्छति Pf दयाम
2nd sing येमिथ, यय थ P I यन्ता F दस्याति C यप्स्यत् Aor
अयसीन्, (with उद्, उँदायत् and with उप्, उपायत्) B यम्नात्
Caus दामयति ते, (with आ, आयामयते and with नि, नियमयति ते,
according to स्वामी) Aor अवीयमन्त D विवसति 1 frequ द्य
म्यते, ययँम्यते, ययमीति, यय्वँमीति, ययन्ति यय्वँन्ति Pass दम्यते A
अयामि P P यत् G यत्वा, नियम्य, नियन् Inf यन्तुम्

यम् (घटादि) 10 U परिवेष्टणे (वेष्ट्) To cover, to surround P
दमयति ते Pf दमयास्त्रकार चक्रे etc P F दमयिता F दमयिष्यति Aor
अवीयमन्त B यम्नात्, दमयिषीष्ट Des दियमिपति ते Pass दम्यते A
अयमि, अयामि P P दमित G दमयित्वा Inf दमयितुम्

यस् (यम्) 4 P प्रयत्ने To strive, to endeavour P दस्यति, दसति,
(with सम्, सस्यति, सस्यति and with प्र or any prep sition
other than सम्, प्रयस्यति only) Pf दयास 2nd sing दमिथ P
F दसिता F दसिष्यति C अयसिष्यत् Aor अयमत् B दस्यात् Caus
यासयति-न्ते, (but with आ, आयासयते only) A अवीयसत् Des
दियसिपति 1 frequ दायस्यते दायसीति, दायन्ति Pass दस्यते A अयासि
P P दस्त G दसित्वा, दस्ता आयस्य Inf दसितुम्

या 2 P प्रापणे To go, to pass away, to elapse P दाति Imperf
अयात् plu अयान्, अयु Pf दयौ 2nd sing दमिथ, दयाय P F
दाता F दास्यति C अयास्यत् Aor. अयासीत् B दयात् Caus दापयति-न्त
A अवीयपत् Des दियासति 1 frequ दयायते दयेति दयाति Pass
दायते A अयायि P P दात Pot P दयेय G दात्वा, प्रयाय Inf दातुम्

याच् (द्रुयान्) 1 U याश्नायाम् To beg, to ask, to solicit P दाचति
ते Pf दयाच चे P F दाचिता F दाचिष्यति ते C अदाचिष्यत् Aor
अयाचीत्, अयाचिष्ट B दाच्यात्, दाचिषीष्ट Caus दाचयति ते A अयाचत्
त D दवाचिषति ते 1 frequ दयाच्यते, दयाचीति, दयाचि Pass
दाचते A अयाचि P P दाचित G दाचित्वा, अनुगाय Inf दाचितुम्
Abs दाचयु

यु 2 P मिश्रणेऽमिश्रणे च To mix to separate P द्येति Pf दूयाय
2nd sing दूयविथ P F द्ययिता F द्ययिष्यति C अद्ययिष्यत् Aor
अयावीत् B दूयात् Caus दाययति ते A अयायवन्त D of Caus
दियादयिपति-न्ते D दूयूषति, दियदपति 1 frequ दूयूयते, दायवीति, दायानि
Pass दूयते A अयाव P P दूयत G दूया, दयुय Inf दयितुम्

- यु (युज्) 9 U बन्धन To bind P युनाति युनाते Pf युयाव युयुवे
2nd sing युयुधिष्य युयोष युयुविषे P F योता I योष्यतिन्त C अयो
ष्यत्त Aor अयोषात्, अयाट् B युनात्, ययीट् Des युयुषति ते Inf
यातुम् Caus Frequ Pass &c are like those of the above root
- यु 10 A उपुषायाम् To censure to despise P यावयते Pf यावया
षष्टे &c P I यावयिता F यावयिष्यते Aor अयोयवत् B यावयिषीट्
D विवदयिष्यते Pass यावयते A अयावि P P याविन् G यावयिवा
Inf यावयितुम्
- युह (युहि) 1 P वच्ने To abandon to desert P युहति Pf युयुह
P F युहिता F युहिष्यति Aor अयुहीत् B युह्यात् Caus युहयति ते
A अयुयुहत्त Pass युह्यते A अयुहि
- युच्छ 1 P प्रमाद To err to be negligent P युच्छति Pf युयुच्छ
P F युच्छता F युच्छिष्यति Aor अयुच्छत् B युच्छ्यात् D युयु
च्छति Frequ योयुच्छन्, चायुच्छीनि यायाट्
- युज् 4 A समाधौ (चित्तवृत्तिनिरोधे) To concentrate the mind to
meditate P 'यज्यत् Pf युज् 2nd sing ययुजिष्य P F योक्ता
F योष्यते (' अयोष्यन् Aor अयुक्त B युयाट् Caus योचयति ते A
अयुयुजत् Des युयुभते Frequ योयज्यत्, योयुनोति योयोति Pass
युज्यते A अयोनि P P युज् Pot P याग्य योज्य G युक्ता, प्रयुज्य
Inf येनुम्
- युज् (युजिर्) 7 U योने To join, to mix, to appoint. P युनक्ति,
युने Pf युयोज, युयुने 2nd sing युयोजिष्य युयुजिषे P F योक्ता F
योष्यति ते Aor अयुजत्, अयोभीत् अयुक्त B युज्यत्, युनीट् Caus
योजयति ते A अयुयुजत् D युयुनति ते Frequ and Pass see
युज् 4 A P P युज् G युक्ता, प्रयुज्य Inf योक्तुम्
- युज् 10 U 1 P सयमने To bind to restrain P याजयति ते योजनि
Pf याजयानस्यन् &c युयोष P F याजयिता योक्ता F याजयिष्य
तिट्, याचयति Aor अयुयुजत् अ यीत् B यज्यात्, योजयिषीट् युय्यात्
D युयोजयिष्यति युययति Frequ. of the 1st conj see युज् 4 A
Pass. याचयत् युज्यत् A. अयोनि P P याजिन युज् G याजयिता,
नियोच्य युक्ता, नियुज्य Inf याजयितुम्, यास्तुम्
- युज् (युज्) 1 A भासने To shine P योतते Pf युज् 2nd sing
युयुतष्य P F यातिना F यातिष्यत् C अयातिष्यन् Aor अयाटि B
यातिषीट् Caus यातयति ते A अयुयोतत्त Pass. युत्यत् A अयाति
- युध् 4 A सप्रहार To fight to contend with P युध्यन् Pf युयुध
2nd sing युयुधिष्य I F योद्धा F यातयत् C अयास्यन् Aor अयुद्ध
dual अयुध्याताम् B युनीट् Caus याधयति only A. अयुयुधत्

D. युयुत्सते. Frequ. योयुध्यते, योयुधीति, योयोद्धि. Pass. युध्यते. A. योयोवि.
P. P. युद्ध. G. युद्धा, नियुध्य. Inf. योद्धुम्.

यु (यु) 4. P. विमोहने. To confuse; to perplex. P युयति Pf. युयोष. 2nd sing. युयोषिथ. P. F. योषिता. F. योषिष्यति. C. अयोषिष्यत् Aor. अयुषत्. B. युष्यात् D. युयुषिषति, युयोषिषति. Frequ. योयुष्यते, योयुषीति, योयोषति. P. P. युष. G. युषित्वा, योषित्वा, युप्वा. Inf. योषितुम्.

यु (सौत्रः) 10. U. सेवने. To serve P. योषयति-ते. Pf. योषयाञ्चकार-न्चे &c. P. F. योषयिता. F. योषयिष्यति-ते. Aor. अयुयुषत्-त्. B. योष्यात्, योषयिषीत्. D. युयोषयिषति-ते. Pass. योष्यते. A. अयोषि.

यू 1. P. हिंसायाम्. To injure; to kill. P. यूयति. Pf. युया. P. F. यूयिता. F. यूयिष्यति. C. अयूयिष्यत्. Aor. अयूयीत्. B. यूयात्. Caus. यूययति-ते. A. अयूययत्-त्. Des. गुयूयिषति. Frequ. योयूय्यते, योयूयि &c. P. P. यूयित. G. यूयित्वा. Inf. यूयितुम्.

येप् (येप्) 1. A. प्रयत्ने. To try; to attempt. P. येपते. Pf. यियेषे P. F. येपिता. F. येपिष्यते. Aor. अयेपिष्ट. B. येपिषीष्ट. Caus. येपयति-ते. A. अयियेपयत्-त्. Pass. येप्यते. A. अयेपि.

यौट् (यौट्) 1. P. बन्धे. To bind; to tie. P. यौटति. Pf. युयौट्. P. F. यौटिता. F. यौटिष्यति. C. अयौटिष्यत्. Aor. अयौटीत्. B. यौट्यात्. Caus. यौटयति-ते. A. अयुयौटयत्-त्. Frequ. योयौट्यते; योयौटि &c.

यौड् (यौड्) (Another reading for यौट्) 1. P. बन्धे. To tie; to bind. This is conjugated like the above root, with the only difference of ड् for ट्.

र.

रक् 10. U. आस्वादने प्राप्तौ च. To taste; to obtain. P. राकयति-ते. Pf. राकयाञ्चकार-न्चे &c. P. F. राकयिता. F. राकयिष्यति-ते. Aor. अरीरकयत्-त्. B. राक्यात्, राकयिषीत्. Pass. राक्यते. A. अराकि.

रक्ष् 1. P. पालने. To protect; to avoid. P. रक्षति. Pf. ररक्ष. 2nd sing. ररक्षिथ. P. F. रक्षिता. F. रक्षिष्यति. C. अरक्षिष्यत्. Aor. अरक्षीत्. B. रक्ष्यात्. Caus. रक्षयति-ते. A. अररक्षयत्-त्. Des. ररक्षिषति. Frequ. राक्क्यते, राक्कीति, राक्कि. Pass. रक्ष्यते. A. अरक्षि. P. P. रक्षित. G. रक्षित्वा, राक्क्य. Inf. रक्षितुम्.

रख् 1. P. गतौ. To go; to move. P. रखति. Pf. रराख. P. F. रखिता. F. रखिष्यति. C. अरखिष्यत्. Aor. अरखीत्, अराखीत्. B. रख्यात्. D. ररखिषति. Frequ. राक्क्यते, राक्कि &c. Caus. राक्कयति-ते. A. अरीरक्कयत्-त्.

रग् (रगे) (घटादि.) 1. P. शङ्कायाम्. To doubt. P. रगति. Pf. राग. P. F. रगिता. F. रगिष्यति. C. अरगिष्यत्. Aor. अरगीत्. B. रग्यात्. Caus. रगयति-ते. A. अरगि, अरागि. Frequ. राक्क्यते, राक्कि &c. P. P. रगित. G. रगित्वा. Inf. रगितुम्.

- रा 10 U आस्तादने प्राप्ते च To taste, to obtain P रागयति ते Pf. रागयिष्यात् &c P F रागयिष्यात् F रागयिष्यति त Aor अरीरगन्त-
B राग्यात्, रागिषीष्ट Pass राग्यते A अराणि
- रय 10 U आस्तादने प्राप्ते च To taste, to obtain. This is conjugated like the above root, with the only difference of य for ग
- रह् (रणि) 1 P गती To go, to move P रहति Pf रह्य P F रहिष्यात् F रहिष्यति C अरह्यिष्यन् Aor अरह्यिष्यत् B रह्यात्, रह्यिषीष्ट Pass रह्यते A अरणि
- रह् (रणि) 1 P गती To go, to move This is conjugated like the above root, with the only difference of र् for र्
- रह् (रणि) 1 A. गती To go, to move P रहते Pf रह्ये P F रहिष्यात् F रहिष्यते C अरह्यिष्यन् Aor अरह्यिष्यत् B रह्यात्, रह्यिषीष्ट Pass रह्यते A अरहि D रिरह्यिष्यन् Frequ सरह्यते, सरहि &c
- रह् (रणि) 10 U. 1 P भाषाया दीप्ते च To speak, to shine P रहयति ते रहति Pf रह्याद्यन्तर च्छे &c, रह्य P F रहयिष्यात्, रहयिष्यात् B रहयिष्यति, रहयिष्यति Aor अरह्यन्त, अरह्यिष्यन् B रह्यात्, रह्यिषीष्ट Pass रह्यते A अरहि Frequ of the 1st conj. see the above root. P P रह्यिष्यात् G रहयिष्यात्, रहयिष्यात् Inf रहयिष्यन्, रहयिष्यन्
- रह् 10 U प्रतिबन्धन To arrange, to compose, to effect P रचयति ते Pf रचयिष्यात् &c P F रचयिष्यात् F रचयिष्यति ते Aor. अरचयन्त B रच्यात्, रचयिषीष्ट D रिरचयिष्यन्ते Pass रच्यते A अरणि P P रचिष्यन् G रचयिष्यात्, रचयिष्यात् Inf रचयिष्यन्.
- रह् 1 U रणे To dye, to be attached to P रचति ते Pf रचते. 2nd sing रचिष्य, रच्यन् रचिष्ये P F रच्य P रच्यिष्यति ते C अरच्यन्त Aor अरह्यिष्यत्, अरह्य dual अरह्यात्, अरह्याताम् B रच्यात्, रच्यात् Cau: रचयन्त, रचयति त (when it means to hunt a deer) A अरच्यन्त, अरच्यन्त Des रिरच्यन्ते Frequ सरच्यते, सरच्यति, सरच्यिष्यत् Pass रच्यते A अरचि P P रच्य G रच्यात्, रच्यात्, अनुस्यन् Inf रच्यन्तम् Pres P रच्य, रचमान
- रह् 4 U रणे To dye, to be attached to P रच्यति ते Pres P. रच्यन्, रच्यमान For other forms see the above root
- रह् 1 P परिभाषणे To roar, to call out P रणि Pf रण्य 2nd sing रण्य P F रणिष्यात् F रणिष्यति C अरणिष्यन् Aor अरह्यन्, अरह्यन् B रण्यन् Cau: रण्यति ते A अरीरह्यन्त Des रिरह्यति. Frequ सरह्यते, सरह्येति सरहि Pass रच्यते A अराणि P P. रह्यिष्यात् G रह्यिष्यात्, अरह्यन् Inf रह्यिष्यन्.

रङ् 1. P. परिभाषणे. To speak. This root is conjugated like the above root, द् only being substituted for द्.

रण् 1. P. शब्दे. To sound; to ring; to shout. P. रणति. Pf. रणय. 2nd sing. रेणिय P. F. रणिता. F. रणिष्यति. C. अरणिष्यत्. Aor. अरणीत्. B. रण्यात्. Caus. रणयति-ते. A. अरीरणत्-त्. अररणत्-त्. D. रिरणिषति. Frequ. ररण्यते, ररणीति, ररण्ति. Pass. रण्यते. A. अराणि. P. P. रणित. G. रणिष्वा. Inf. रणितुम्.

रण् (षटादिः) 1. P. गतौ. To go. Caus. रणयति-ते. A. अरीरणत्-त्. Pass. रण्यते. A. अरणि, अराणि. All other forms of this root are like those of the above root.

रण् (रवि) 1. P. गतौ. To go. P. रण्वति. Pf. ररण्व. P. F. रण्विता. F. रण्विष्यति. C. अरण्विष्यत्. Aor. अरण्वीत्. B. रण्व्यात्. Des. रिरण्विषति. Frequ. ररण्व्यते. Pass. रण्व्यते. A. अरण्वि. P. P. रण्वित. G. रण्विष्वा. Inf. रण्वितुम्.

रद् 1. P. विलेखने. To split; to scratch. P. रदति. Pf. रराद. 2nd sing. रेदिष. P. F. रदिता. F. रदिष्यति. C. अरदिष्यत्. Aor. अरदीत्. अरादीत्. B. रद्यात्. Caus. रादयति-ते. A. अरीरदत्-त्. Des. रिरदिषति. Frequ. रादयते, राददीति, रादति. Pass. रद्यते. A. अरादि. P. P. रदित. G. रदित्वा. Inf. रदितुम्.

रृ 4. P. हिंसासंराध्योः. To kill; to injure; to finish; to accomplish; to cook or to mature; to be right or correct. P. रर्यति. Pf. ररण्य. 1st dual. ररन्ध्व, रेन्ध्व. plu. ररन्धिम, रेन्धिम. 2nd sing. ररन्धिय, ररद्ध. P. F. *ररधिता, ररद्धा. F. ररधिष्यति, ररत्स्यति. C. अररधिष्यत्, अररत्स्यत्. Aor. अररधत्. B. ररध्यात्. Caus. ररन्धयति-ते. A. अररन्धत्-त्. D. रिररधिषति, रिररत्सति. Frequ. रररन्ध्यते, रररन्धीति, रररद्धि. Pass. ररन्धते. A. अररन्धि. P. P. ररद्ध. G. ररधित्वा, ररद्धा, ररन्ध्य. Inf. ररधितुम्, ररद्धुम्.

रप् 1. P. व्यक्तायां वाचि. To talk; to speak. P. रपति. Pf. रराप. 2nd sing. रेपिय. P. F. रपिता. F. रपिष्यति. C. अरपिष्यत्. Aor. अरपीत्, अरापीत्. B. रप्यात्. Caus. रापयति-ते. A. अरीरणत्-त्. Des. रिरपिषति. Frequ. रापयते, रापीति, रापति. Pass. रप्यते. A. अरापि. P. P. रपित. G. रपित्वा. Inf. रपितुम्.

रक् 1. P. हिंसायां गतौ च. To kill; to go. This root is conjugated like the above root, द् being put for प्.

रम् 1. A. रामये. To act rashly; to begin; to desire. P. रमते. Pf.

* नेव्यङ्गितिरिधेः॥ लिङ्गे इति रथे नुम्न स्यात् । न् is not inserted in the verb रूप before a termination which admits the intermediate द्, except in the Perfect.

रेणे 2nd sing रेणिष P. F रन्ता F रस्यते C अरस्यत Aor
अरस्य dual अरस्यताम् B रस्यत Caus रमयति-ते A अररम्यन्-न्
D रिप्ने Frequ रारम्यते, ररम्यीति रारयि Pass रम्यते 1 अरम्मि
P P रस्य G रस्य, आरस्य Inf रस्युन्

रम् 1 A क्रीडायाम् To sport to amuse oneself, to play P.
रमते Pf रम 2nd sing रमिष P F रन्ता F रस्यत C अरस्यत
Aor अरस B रसीत Caus रमयति-ते A अरीरस्यत् Des रिषते
Frequ ररम्यते, ररमाति ररन्ति Pass रम्यते A अरामि. P P रत
G रन्ता, (रमिता, रन्ता according to some), विरम्य, विरस्य. Inf
रन्तुम् The root is Paras when it is preceded by वि, आ,
परि and उप

रम्ह (रहि) 1 P गतौ हिंसाया च To go to kill P रम्यति Pf रम्ह
2nd sing ररिष्य P F रम्हिता F रम्पिष्यति Aor अरम्हीन् B
रम्ह्यात् Pass रम्यते A अरम्हि Caus रम्हयति-ते A अररम्हन्-न्
रम्ह्य (रवि) 1 A शब्दे To sound P रम्यते Pf ररम्ह P F रम्हिता
F रम्पिष्यते C अरम्पिष्यन् Aor अरम्पिष्य B रम्पिष्यीष्ट D रिरम्पिष्यते
Frequ रारम्यते, रारमि &c Pass रम्यते A अरम्वि

रम् (रमि) 1 A शब्दे To sound. This root is conjugated like
the above root, with the only difference of म् for र्

रम् 1. A गतौ To go, to move P रयते Pf रय 2nd sing रेयिषे
P F रयिता F रयिष्यते C अरयिष्यत् Aor अरयिष्य B रयिषीष्ट.
Caus राययति-ते A अरीरयन्-न् Pass रयते A अरयि P P
रयित G रयिवा Inf रयितुम्

रम् (सौत्र) 1 P स्त्रने To sound P रयति Pf ररय 2nd sing रेयिष
P F रयिता F रयिष्यति C अरयिष्यत् Aor अरयिष्य, अरयिषीष्ट B रय्यात्
रम् 1 P शब्दे To sound to praise P रयति Pf ररय 2nd sing
रेयिष P F रयिता F रयिष्यति C अरयिष्यत् Aor अरयिष्य, अरयिषीष्ट
B रय्यात् Caus राययति-ते A अरीरयन्-न् Des रिस्त्रयिषति Frequ
रारस्यते, रारमीति, रारस्त्रि Pass रस्यते A अरयि P P रयित G
रयिवा, अनुरस्य Inf रयितुम्

रम् 10 U आस्वादनत्रेनयो To taste to relish to love P रस्यति-ते
Pf रमयाधकार-न्क &c P F रसयिता F रसयिष्यति-ते Aor अररम्यन्-न्
B रस्य्यात्, रसयिषीष्ट. Des रिस्त्रयिषति ते Pass रस्यत A. अरयि P P.
रमित G रसयित्वा Inf रसयितुम्

रम् 10 U आस्वादनत्रेनयो To taste to relish to love P रस्यति-ते
Pf रमयाधकार-न्क &c P F रसयिता F रसयिष्यति-ते Aor अररम्यन्-न्
B रस्य्यात्, रसयिषीष्ट. Des रिस्त्रयिषति ते Pass रस्यत A. अरयि P P.
रमित G रसयित्वा Inf रसयितुम्

रम् 1 P त्यागे To abandon P रदति Pf ररद 2nd sing रेदिय P
F रदिता F रदिष्यति C अरदिष्यत् Aor अरदीन् B रद्यान् Caus
राययति-ते A अरीरदन्-न् Des रिस्त्रयिषति Frequ ररद्वत्, ररदीनि, ररदि
Pass रयते A अरदि P P रदित G रदिता, विरद Inf रदितुम्

राध् 5 P मरिद्धौ हियावा च To accomplish, to kill to destroy P राध्नि Pf राध 2nd sing राधियि (3rd sing अपराध 2nd sing अपराधियि 3rd plu अपराधु when it means to kill) D रिरान्ति; (रिसति wishes to kill) Pres P राधुम् The remaining forms are like those of the above root

रात् (रात्) 1 A रात् To sound P रात् Pf रात् P F रात्ता E रात्थित C अरात्थित Aor अरात्थि B रात्थीट Caus रात्थिते A अरात्थि D रिरात्थिन् Irequ ररात्थते, ररात्थति, ररात्थि Pass रात्थते A अरात्थि P P रात्थि G रात्थिन् Int रात्थिम्

रात् (रात्) 1 A रात् To sound Irequ ररात्थते, ररात्थति, ररात्थि In other respects this root is conjugated like the above root with the only difference of म् for श्

रि (छद्ग) 5 P हियाम् To kill P रिगेति Pf रिराय P F रेत P रथति Aor अरीत् B रायान्

रि 6 P गतौ To go, to move P रियति Pf रिराय 2nd sing रिरियि, रिरि P F रता P रथति C अरथन् Aor रथी B रीयात् Caus राययतिते A अरथन् Des रिरायति Irequ राययन्, रेययति, ररिन् Pass रायते A अरि P P रि G रिन् Int रेम्

रि 1 P गतौ To go, to move P रेचति Pf रिन् 2nd sing रिरियि P F रेयिता P रिरिन् Aor अरिन् B रिन् Caus रेचयति A अरिन् Pass रिन् A अरि

रि (रि) 1 P गतौ To go, to move P रिद्वि Pf रिद्वि 2nd sing रिरिद्वि P F रिद्वि I ररिद्वि C अरिद्वि Aor अरिद्वी B ररिद्व्यात् D ररिद्व्यात् Irequ ररिद्व्यन्, ररिद्वीति, ररिद्वि Pass रिद्व्यते A अरिद्वि

रि (रि) 1 P गतौ To go, to move This root is conjugated like the above root, ग् being put for ख

रि (रि) 7 U रिक्ने To purge, to empty, to evacuate P रिक्ने Pf रिक्ने, रिक्ने 2nd sing रिक्ने, रिक्ने P F रक्ता E रक्नेत् C अरक्नेत् Aor अरक्ने, अरक्ने, अरक्ने dual अरक्नेत्, अरक्ने, अरिक्ने B रिक्ने, रिक्ने Caus रक्नेयति A अरिक्ने D रिक्नेत् Irequ ररिक्ने, ररिक्ने, ररिक्ने Pass रिक्नेत् A अरिक्ने P P रिक्ने G रिक्ने, अरिक्ने Int रक्नेम्

रि (रि) 1 P रिक्ने To separate to divide, to join, to mix P रक्नेत्, रक्ने Pf रक्ने, रक्ने P F रक्नेत् E रक्नेत् C अरक्नेत् Aor अरक्ने, अरक्ने, अरक्ने dual अरक्नेत्, अरक्ने, अरिक्ने B रिक्ने, रिक्ने Caus रक्नेयति A अरिक्ने D रिक्नेत् Irequ ररिक्ने, ररिक्ने, ररिक्ने Pass रिक्नेत् A अरिक्ने P P रिक्ने G रिक्ने, अरिक्ने Int रक्नेम्

the above root. Pass रेच्यते; रिच्यते A. अरेचि. P. P. रेचित; रिक्त
G. रेचयित्वा; रिक्त्वा Inf. रेचयितुम्; रेचनुम्.

रिण् (रिचि) 1. P. गतौ. To go; to move. P. रिण्वति. Pf. सिरिण्व P. F.
रिण्विता. F. रिण्विष्यति. Aor. अरिणीन्. B. रिण्वात्. Pass. रिण्वते A.
अरिण्वि. Caus. रिण्वयति-ते. A. अरिण्वत्-त्. D. सिरिण्वति. Frequ.
रेरिण्वते.

रिक् 6. P. कथन (कथन) युद्धनिन्दाहिंसादानेषु To boast (to speak); to
fight; to censure; to kill; to give P. रिक्वति. Pf. रिरिक् P. F.
रेक्विता. F. रेक्विष्यति C अरेक्विष्यत् Aor. अरेक्वि. B. रिक्वात्. Caus.
रेक्वयति-ते. A. अरीरिक्वत्-त्. Des रिरिक्वति. रिरिक्वति. Frequ.
रेरिक्वते, रेरिक्विति, रेरेक्वि. Pass रिक्वते. A. [अरेक्वि] P. P. रिक्वि G.
रेक्विता. Inf. रेक्वितुम्.

रिश् 6. P. हिंसायाम्. To kill; to tear; to injure. P. रिश्वति. Pf. रिश्व. 2nd
sing. रिरेशिय. P. F. रेष्टा. F. रेष्टयति C. अरेष्टयत्. Aor. अरिश्वत्.
B. रिश्वात्. Caus. रेष्टयति-ते. A. अरीरिश्वत्-त्. D. रिरिश्वति. Frequ.
रेरिश्वते, रेरिशीति, रेरेष्टि. Pass. रेष्टयते. A. अरेशि. P. P. रिष्ट G. रिष्टा.
Inf. रेष्टुम्.

रिष् 1. P. हिंसायाम्. To kill; to injure; to destroy. P. रेष्टति Pf.
रिरेष्ट. 2nd sing. रिरिष्टिय. P. F. रेष्टिता. F. रेष्टिष्यति. C. अरेष्टिष्यत्.
Aor. अरेष्टीत्. B. रिष्ट्यात्. Caus. रेष्टयति-ते. A. अरीरिष्ट्यत्-त्. D. रिरि.
विषति, रिरिष्टिषति. Frequ. रेरिष्टयते, रेरिष्टीति, रेरेष्टि. Pass. रिष्ट्यते A.
अरेष्टि. P. P. रिष्ट. Pot. P. रेष्टितव्य, रेष्टव्य. G. रिष्टित्वा, रेष्टिता, रिष्ट्वा. Inf.
रेष्टितुम्, रेष्टुम्.

रिष् 4. P. हिंसायाम्. To kill; to destroy; to injure. P. रिष्ट्वनि. Aor.
अरिष्ट्व. Priest. P. रिष्ट्वत्. For other forms see the above root.

रिद् 6. P. कथन (कथन) युद्धनिन्दाहिंसादानेषु. To boast (to speak); to
fight; to censure; to kill; to give P. रिहति. Pf. रिरिद् 2nd
sing. रिरिहिय. P. F. रेहिता. F. रेहिष्यति. C. अरेहिष्यत्. Aor. अरेहिन्.
B. रिह्यात्. Caus. रेहयति-ते. A. अरीरिह्यत्-त्. D. रिरिहयति, रिरिहयति.
Frequ. रेरिह्यते, रेरिहीति, रेरेटि. Pass रिह्यते. A. अरेहि

री (रीह्) 4. A. स्रवणे. To ooze; to flow. P. रीयते Pf. रिरिये 2nd sing.
रिरिये. P. F. रेता. F. रेच्यते. C. अरेच्यत्. Aor. अरेष्ट. B. रेदष्ट. Caus
रेचयति-ते. A. अरीरिच्यत्-त्. D. रिरियते. Frequ. रेरियते, रेरियति, रेरे
Pass. रीयते. A. अरायि. P. P. रीण. G. रीत्वा. Inf. रेनुम्.

री 9. P. गतिरेषणयोः. To go; to move; to howl. P. रीयानि Pf. रीयान.
2nd sing. रिरियिष, रिरिये. P. F. रेता. F. रेच्यति. C. अरेच्यत्. Aor.
अरेष्टीत्. B. रीयान्. Des. रिरियति. Caus. Frequ. Pass P. P. do
see the above root.

६ (रुद्) 1. A. गतिरेपन्नयोः. To go; to kill; to injure. P. रक्ते. Pf. रूवे. 2nd sing. रूविषे. P. F. रविता. F. रविष्यते. Aor. अरविट्. B. रविपीट्. D. रूष्यते. The remaining forms are like those of root ६ 2. P. below.

६ 2. P. शब्देः To sound. P. रीति, रवीति. Pf. ह्राव. 2nd sing. हरविष. P. F. रविता. F. रविष्यति. C. अरविष्यन्. Aor. अरावीत्. B. ह्र्यान्. Caus. रावयति-ते. A. अरीरवन्-त्. D. रूह्यति. D. of Caus. रिरावयिष्यति-ते. Frequ. रोह्यते, रोहवीति, रोरोति. P. P. ह्यदे. A. अरावि. P. P. रत. G. ह्वा, दिह्य. Inf. रदितुम्.

रुच् 1. A. दीनाबन्निर्गतौ च. To shine; to please; to like. P. रोचते. Pf. रूचे. 2nd sing. रूचिषे. P. F. रोचिता. F. रोचिष्यते. C. अरोचिष्यत्. Aor. अरुचत्, अरोचिट्. B. रोचिपीट्. Caus. रोचयते. A. अरुचत्. D. रूचिषते, रूचिष्यते. Frequ. रोह्यते, रोहवीति, रोरोकि. Pass. रूच्यते. A. अरोचि. P. P. रुचित, रोचित. G. रुचिवा, रोचिवा, मरुच्य. Inf. रोचितुम्.

रुज् (रुज्) 6. P. भङ्गे. To break; to destroy. P. रुजति. Pf. स्रोज. 2nd sing. स्रोजिष्य. P. F. रोक्ता. F. रोक्ष्यति. C. अरोक्ष्यन्. Aor. अरौक्षीत् dual. अरौक्षाम्. B. रुज्यान्. Caus. रोजयति-ते. A. अरुजन्-त्. Des. रुक्षति. Frequ. रोह्यते, रोहवीति, रोरोकि. Pass. रुज्यते. A. अरोजि. P. P. रुग्ण. G. रुक्त्वा, विरुज्य. Inf. रोक्तुम्.

रुज् 10. U. हिंसायाम्. To kill P. रोजयति-ते. Pf. रोजयामकार-चक्रे etc P. F. रोजयिता. F. रोजयिष्यति-ते. Aor. अरुजन्-त्. B. रोज्यान्, रोजयिपीट्. D. हरुजयिषति-ते. Pass. रोज्यते. A. अरोजि. P. P. रोजित. G. रोजित्वा. Inf. रोजयितुम्.

रुद् 1. A. प्रर्दिधाते. To strike against; to oppose P. रोदते. Pf. रुदटे. 2nd sing. रुदटिषे. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यते. C. अरोदिष्यत्. Aor. अरुदत्, अरोदिट्. B. रोदिपीट्. Caus. रोदयति-ते. A. अरुदन्-त्. Pass. रुदयते. A. अरोदि.

रुद् 10. U. रोषे. To be angry. P. रोदयति-ते. Pf. रोदयामकार-चक्रे etc. P. F. रोदयिता. F. रोदयिष्यति-ते. Aor. अरुदन्-त्. B. रोद्यान्, रोदयिपीट्. Pass. रोदयते. A. अरोदि.

रुद् 1. P. उपघाते. To strike down; to fell. P. रोदति. Pf. रूद. 2nd sing. रूदिष्य. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यति. C. अरोदिष्यत्. Aor. अरोदीन्. B. रुद्यान्. D. रुदिषति, रूदिषति. Frequ. रोह्यते, रोहवीति, रोरोदि.

रुद् 10. U. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. रोदयति-ते. Pf. रोदयामकार-चक्रे etc. P. F. रोदयिता. F. रोदयिष्यति-ते. Aor. अरुदन्-त्. B. रोदयात्, रोदयिपीट्.

रुद् (रुटि) 1. P. स्तेवे. To steal; to rob P. रुटति. Pf. रुह्य. 2nd sing. रुटिष्य. P. F. रुटिता. F. रुटिष्यति. C. अरुटिष्यन्. Aor. अरुगाम्.

B. रुष्यात्, D. रुष्यति. Frequ. रोष्यते, रोषति &c. Pass. रुष्यते.
A. रुषति. P. P. रुषित. G. रुषित्वा. Inf. रुषितुम्.

रुद् (रुठि) 1. P. स्तेवे गतौ च. To steal; to be lame; to go. This root is conjugated like the above root, द् being put for द्.

रुद् (रुठि) 1. P. स्तेवे. To steal. This is conjugated like रुद्, द् being put for द्.

रुद् (रुदिर) 2. P. अश्रुविमोचने. To cry; to weep; to lament. P. रोदिति. Imperf. अरोदत्, अरोदीत्. 2nd sing. अरोदः, अरोदी. Pl. अरोद. 2nd sing. अरोदिय. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यति. C. अरोदिष्यत्. Aor. अरुदत्, अरोदीत्. B. रुयात्. Caus. रोदयति. A. अरुदत्. Des. रुदयति. Frequ. रोदयते, रोदयति, रोरोति. Pass. रुदते A. अरोदि. P. P. रुदित. G. रुदित्वा, विषय. Inf. रोदितुम्.

रुच् (with अउ) 4. A. कामे To desire; to obey. P. रुचते. Pl. रुचे. 2nd sing. रुचिषे. P. F. रोद्धा. F. रोच्यते. C. अरोच्यत्. Aor. अरुच्. dual. अरुचानाम्. B. रुसीष्ट. Caus. रोचयति ते. A. अरुचयत्-त्. Des. रुचयते. Frequ. रोचयते, रोचयति, रोरोति. Pass. रुचते. A. अरोचि. P. P. रुच्. G. रुच्, अनुचय. Inf. रोचुम्.

रुच् (रुचिर) 7. U. आवरणे. To oppose; to besiege; to enclose. P. रुन्धि, रुन्धे. Imperf. अरुन्धत्, अरुन्ध. 2nd sing. अरुन्धः, अरुन्धि. Imperf. अरुन्धत्, अरुन्ध. 2nd sing. रुन्धि, रुन्धे. Pl. रुन्धि. 2nd sing. रुन्धिषे, रुचिषे. P. F. रोद्धा. F. रोच्यते. C. अरोच्यत्. Aor. अरुच्, अरोच्यत्, अरुच्. dual. अरुचानाम्, अरुचानाम्. B. रुच्यन्, रुन्धिष्ट. Caus. रोचयति ते. A. अरुचयत्-त्. Des. रुचयते. Frequ. रोचयते, रोचयति, रोरोति. Pass. रुचते. A. अरोचि. P. P. रुच्. G. रुच्, रुच्य. Inf. रोचुम्.

रुच् (रुचु) 4. P. निमोहने. To violate; to confound; to disturb. P. रुचति. Pl. रुचते. 2nd sing. रुचिषे. P. F. रोचिता. F. रोचिष्यति. C. अरोचिष्यत्. Aor. अरुच्. B. रुच्यत्. Caus. रोचयति ते. A. अरुचयत्-त्. D. रुचयति. Frequ. रोचयते, रोचयति, रोरोति. Pass. रुचते. A. अरोचि. P. P. रुच्. G. रुचि, रुचिष्यति. Inf. रोचितुम्.

रुच् 6 P. हिनायाम्. To kill; to injure. P. रुचति. Pl. रुचते. 2nd sing. रुचिषे. P. F. रोचिता. F. रोचिष्यति. C. अरोचिष्यत्. Aor. अरुच्. B. रुच्यत्. Caus. रोचयति ते. A. अरुचयत्-त्. D. रुचयति. Frequ. रोचयते, रोचयति, रोरोति. Pass. रुचते. A. अरोचि. P. P. रुच्. G. रुच्. Inf. रोचुम्.

रुच् (रुचि) 10. U. 1. P. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. रुचयति-ते; रुचति. Pl. रुचयाम्. Des. रुचयते. P. F. रुचयिता; रुचिता. F. रुचयिष्यति ते; रुचयति. Aor. अरुचयत्-त्; अरुचयत्. B. रुच्यन्, रुच-

विधीयते; संयात्. D. संयादियति-ते; संयायति. Frequ. of the 1st conj. रोहयते, रोहयति, रोहयि. Pass. संयते. A. अरुधि. P. P. रुधित. G. रुधित्वा; रुधित्वा. Inf. रुधितुम्; रुधयि.

रु 1. P. रूपायाम्. To kill; to injure. P. रोपति. Pf. रूपोप 2nd sing. रूपोपि. P. F. रोपिता, रोदा. F. रोपिष्यति. C. अरोपिष्यत्. Aor. अरोपीत्. B. रूपात्. Caus. रोदयति-ते. A. अरुहयत्-त D. रूहयति, रूहयति. Frequ. रोहयते, रोहयति, रोहयि. Pass. रुह्यते. A. अरोपि. P. P. रुट. G. रुपित्वा, रोपित्वा, रुदा. Inf. रोपितुम्, रोहयि.

रु 4. P. रूपायाम्. To kill; to injure. P. रुह्यति. Aor. अरुहयत्. Prest. P. रुह्यत्. For other forms see the above root

रु 10. U. रोपे. To be angry. P. रोदयति-ते. Pf. रोदयायकार-चके &c. P. F. रोपिता. F. रोपिष्यति-ते. C. अरोपिष्यत्-त. Aor. अरुहयत्-त. B. रोपात्, रोदयिषीत्. Pass. रोह्यते. A. अरोपि

रु (रुति) 10. U. 1. P. भाषयादीन् च. To speak; to shine. This root is conjugated like रु (रुति), रु being put for रु.

रु 1. P. बीजजननि प्रादुर्भावे च. To grow from seed, to be produced; to become manifest; to be born. P. रोहति. Pf. रूहोह. 2nd sing. रूहोहि. P. F. रोता. F. रोहयति. C. अरोहयत्. Aor. अरुहयत्. B. रूहोत्, Caus. रोहयति-ते, रोहयति ते. A. अरुहयत्-त, अरुहयत्-त D. रूहयति. Frequ. रोहयते, रोहयति, रोहयि. Pass. रुह्यते. A. अरोहि. P. P. रुट. G. रुट्वा, अरुहय. Inf. रुटुम्.

रु 10. U. पाक्ष्ये. To be rough or harsh; to make dry. P. रुक्षयति-ते. Pf. रुक्षयायकार-चके &c. P. F. रुक्षयिता. F. रुक्षयिष्यति-ते. A. रु. अरुक्षयत्-त D. रुक्षयति, रुक्षयिषीत्. Pass. रुक्ष्यते. A. अरुक्षि. P. P. रुक्षित. G. रुक्षित्वा. Inf. रुक्षयितुम्.

रु 19. U. रूपायाम्. To form; to represent on the stage; to see; to consider. P. रूपयति-ते. Pf. रूपयायकार-चके &c. P. F. रूपयिता. F. रूपयिष्यति-ते. C. अरूपयिष्यत्-त. Aor. अरूपयत्-त. B. रूप्यात्, रूपयिषीत् D. रूपयति-ते. Pass. रूप्यते. A. अरूपि. P. P. रूपित. G. रूपित्वा, निरूपय. Inf. रूपयितुम्.

रु 1. P. रूपायाम्. To decorate; to adorn. P. रूपति. Pf. रूपा. 2nd sing. रूपापि. P. F. रूपिता. F. रूपिष्यति. C. अरूपिष्यत्. Aor. अरूपीत्. B. रूपात्. D. रूपयति. Frequ. रूपायते, रूपायति, रूपायि. Pass. रूप्यते. A. अरूपि. P. P. रूपित. G. रूपित्वा, निरूपय. Inf. रूपयितुम्.

रे (रे) 1. A. रूपायाम्. To suspect; to doubt. P. रेकते. Pf. रिरिक्ते 2nd sing. रिरिक्पे. P. F. रेकिता. F. रेकिष्यते. C. अरेकिष्यत्. Aor. अरेकिष्यत्. B. रेकिषीत्. Caus. रेकयति-ते. A. अरिरेकत्-त. Frequ. रेकयते, रेकयति &c. Pass. रेक्यते. A. अरिरेक.

रेखा 11. P. आयासादनयोः To praise; to flatter; to approach. P. रेखायति. Pf. रेखायावकार &c. P. F. रेखायिता. F. रेखायिष्यति. Aor. अरेखायीत्. B. रेखाय्यात्.

रेद (रेदृ) 1. P. परिभाषणे. To speak; to ask; to request. P. रेदति. Pf. रिरेद. 2nd sing. रिरेदिय. P. F. रेदिता. F. रेदिष्यति. C. ओदिष्यत्. Aor. अरेदीत्. B. रेधात्. Caus. रेदयति-ते. A. अरिरेद-न्त. D. रिरेदिष्यति. Frequ. रेदयते, रेदेयीति, रेरेदि. Pass. रेदयते. A. अरेदि. P. P. रेदित. G. रेदित्वा. Inf. रेदितुम्.

रेप (रेपृ) 1. A. गतौ. To go; to move. P. रेपते. Pf. रिरेपे. 2nd sing. रिरेपिये. P. F. रेपिता. F. रेपिष्यते. Aor. अरेपिष्ट. B. रेपिषीष्ट. D. रिपिषित. Caus. रेपयति-ते. A. अरिरेप-न्त. Frequ. रेपयते, रेरेपीति, रेरेति.

रेव (रेवृ) 1. A. शब्दे. To speak. The forms of this root are like those of the above root, with the only difference of व् for प्.

रेव (रेवृ) 1. P. प्रवृत्तौ. To go; to move; to leap; to jump. P. रेवते. Pf. रिरेवे. 2nd sing. रिरेविये. P. F. रेविता. F. रेविष्यते. C. ओविष्यत्. Aor. अरेविष्ट. B. रेविषीष्ट. Caus. रेवयति-ते. A. अरिरेव-न्त. D. रिरेविष्यते. Frequ. रेवेयते. P. P. रेवित. G. रेवित्वा. Inf. रेवितुम्.

रेव (रेवृ) 1. A. अव्यक्त शब्दे. To utter any inarticulate sound; to neigh; to roar. This root is conjugated like the above root, व् being put for प्.

रे 1. P. चरे. To sound. P. रायति. P. रौ. 2nd sing. ररिय, राय. P. F. राता. F. रात्यति. C. अरात्यत्. Aor. अरायीत्. B. रायात्. Caus. राययति-ते. A. अरीरय-न्त. Des. रिरायति. Frequ. राययते, रीरेति, रायति. Pass. रायते. A. अरायि.

रोद (रोदृ) 1. P. अनादरे, उन्मादे च. To despise; to be mad. P. रोदति. Pf. हरोद. 2nd sing. हरोदिय. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यति. Aor. अरोदीत्. B. रोद्यात्. C. हरोदिष्यति. Caus. रोदयति-ते. A. अहरोद-न्त. Pass. रोदयते. A. अरोदि.

ल.

लृ 10 U. दृशनादनयोः To observe; to mark; to define. P. लृष्यति-ते. Pf. लृशयावकार-न्ते &c. P. F. लृष्यिता. F. लृष्यिष्यति-ते. Aor. अलृष्यत्. B. लृष्यात्. C. लृष्यिषीष्ट. D. लृष्यिष्यति-ते. Pass. लृष्यते. A. अलृषि. P. P. लृषित. G. लृषित्वा. अनुलृष्य. Inf. लृष्यितुम्.

लृ 10 A. आलोचने. To see; to look at. The forms of this root are identical with the Atmanepadi forms of the above root.

लृ 1. P. गतौ. To go; to move. P. लृयति. Pf. लृयात्. 2nd sing. लेखिष. P. F. लृयिता. F. लृयिष्यति. C. अलृयिष्यत्. Aor. अलृयीत्.

अगमोन्. B. लभ्यान्. Des. लिङ्गिष्यति. Frequ. लालम्ब्यते, लालम्बि &c.

P. P. लभित. G. लब्ध्वा. Inf. लब्धुम्.

छृ (लभे) (घटादि). 1 P. भवे To be with or near; to touch; to come in contact. P. लभति. Pl. लभत. 2nd sing. भवेय P. F. लभिना. F. लभिष्यति. C. लभिष्यत्. Aor. अलभोन्. B. लभ्यात्. Caus. लभयति-ते. A. अलभयन्-त. D. लिङ्गिष्यति. Frequ. लालम्ब्यते, लालम्बिनि, लालम्बि. Pass. लभ्यते A. अलभि, अलभि P. P. लभित, लभ. G. लभित्वा, लभय. Inf. लभितुम्.

छृ 10. U. लास्वाग्ने प्राप्तौ च. To taste; to obtain. P. लागयति ते. Pf. लागयन्वकार-च्चे &c P. F. लागयिता. F. लागयिष्यति-ते. Aor. अलीलगन्-त. B. लाग्यात्, लागयिषीट. Des. लिलागयिष्यति-ते. Pass. लायते. A. अलायि, P. P. लायित. G. लागयित्वा. Inf. लायितुम्.

छृ (लभि) 1. P. गतौ To go; to move. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीन्. B. लङ्ग्यान्. Caus. लङ्गयति-ते. A. अलङ्गयन्-त. D. लिङ्गिष्यति. Frequ. लालङ्ग्यते, लालङ्गि &c. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि.

छृ (लभि) 1. P. गतौ To go; to move; to limp. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीन्. B. लङ्ग्यान्. D. लिङ्गिष्यति. Pass. लङ्ग्यते A. अलङ्गि. P. P. लङ्गित. G. लङ्गित्वा. Inf. लङ्गितुम्.

छृ (लधि) 1. P. शोषणे. To dry; to diminish. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. Aor. अलङ्गीन्. B. लङ्ग्यान्. Pass. लङ्ग्यते A. अलङ्गि.

छृ (लधि) 1. A. गत्ये भोजननिवृत्तौ च. To go; to fast. P. लङ्गते. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिष्ये. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यते. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीन्. B. लङ्ग्यान्. Caus. लङ्गयति-ते. A. अलङ्गयन्-त. D. लिङ्गिष्यते. Frequ. लालङ्ग्यते, लालङ्गीति, लालङ्गि. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि.

P. P. लङ्गित G. लङ्गित्वा, लङ्गिष्य. Inf. लङ्गितुम्.

छृ (लधि) 10 U. 1. P. मायायां दीप्तौ नीनादिक्रमे च To speak; to shine; to transgress. P. लङ्गयति ते; लङ्गति. Pf. लङ्गयाश्चकार-च्चे &c; लङ्ग. P. F. लङ्गयिता; लङ्गिता. F. लङ्गयिष्यति ते, लङ्गिष्यति Aor. अलङ्गयन् त; अलङ्गीन्. B. लङ्ग्यात्, लङ्गयिषीट; लङ्ग्यात्. D. लिङ्गयिष्यति-ते; लिङ्गिष्यति. Frequ. of the 1st conj. see the above root. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि. P. P. लङ्गित. G. लङ्गित्वा, लङ्गिष्य. Inf. लङ्गितुम्; लङ्गितुम्.

छृ 1. P. लक्षणे To mark. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीन्. B. लङ्ग्यात्. Caus. लङ्गयति-ते. A. अलङ्गयन्-त. D. लिङ्गयति. F. अलङ्गयते, लालङ्गि &c P. P. लङ्गित. G. लङ्गित्वा. Inf. लङ्गितुम्.

- छज् 1. P. भज्ने To fry; to roast. P. रजति. Pf. लज्ज. 2nd sing. लेजिय. P. F. लजिता F. लजिष्यति. Aor. अलज्जीत्, अलज्जीत्. B लज्यात्. Caus लाजयति-ते. A. अलीलज्जत्. Pass लज्यते. A. अलजि.
- छज् (बोलजी) 6. A. शोभने. To be ashamed; to be bashful. P. छजेते. Pf. लेजे 2nd sing. लेजिये P. F. लजिता. F. लजिष्यते C अलज्जत्. Aor. अलजि. B. लजिषीत्. Caus लाजयति-ते. A. अलीलज्जत्. D. लिलजियति-ते. Frequ. लालज्यते, लालजीति, लालकि. Pass. लज्यते. A. अलजि. P. P. लज्ज. G. लजिन्मा. Inf लजितुम्
- छज् (Another reading for छज्) 10. U. धापारणे To cover. P. लाजयति-ते. Pf. लाजयाधमार-चके &c. P. F. लाजयिता. F. लाजयिष्यति-ते. Aor. अलीलज्जत्. B. लाज्यात्, लाजयिषीत्. Pass लाज्यते. A. अलजि.
- छज् 10. U. प्रकाशने. To appear; to seem; to shine. P. लजयति-ते. Pf. लजयाधमार-चके &c. P. F. लजयिता. F. लजयिष्यति-ते. Aor. अलज्जत्. B. लज्यात्, लजयिषीत्. D. लिलजयिष्यति-ते. Pass. लज्यते. A. अलजि.
- छज् (लजि) 1. P. भज्ने. To fry; to roast. P. रजति. Pf. लज्ज 2nd sing. लजिय. P. F. लजिता. F. लजिष्यति. C. अलजिष्यत्. Aor. अलज्जीत्. B. लज्यात्. D. लिलजियति-ते. Caus लजयति-ते. A. अलज्जत्. Pass लज्यते. A. अलजि.
- छज् (लजि) [Another reading for छज् (लजि)] 10. U. 1. P. हिंसायत्तादाननिकेतनेषु. To injure; to be strong; to take; to dwell. P. लजयति-ते; लजति. Pf. लजयाधमार-चके &c; लज्यात्. P. F. लजयिता; लजिता. F. लजयिष्यति-ते; लजिष्यति. A. अलज्जत्. B. लज्यात्, लजयिषीत्; लज्यात्. D. लिलजयिष्यति-ते; लिलजियति. Frequ. लालज्यते, लालजीति, लालकि. Pass. लज्यते. A. अलजि. P. P. लजित. G. लजिन्मा. Inf. लजितुम्; लजितुम्.
- छज् (छजि) 10. U. 1. P. मापाया दीमौ च. To speak; to shine. For the forms of this root see the above root.
- छज् (लजि) 10. U. 1. P. प्रकाशने. To be manifest. For the forms of this root see the root छज् 10. U. 1. P. हिंसायत्तादाननिकेतनेषु.
- छज् 1. P. भावे. To act like a child; to be childish. P. लजति. Pf. लज्ज 2nd sing. लेजिय. P. F. लजिता. F. लजिष्यति. C. अलजिष्यत्. Aor. अलज्जीत्, अलज्जीत्. B. लज्यात्. D. लिलजियति. Frequ. लालज्यते, लालजीति &c.
- छज् 1. P. बिलासे. To play; to sport; to amuse oneself. P. लजति. Pf. लज्ज 2nd sing. लेजिय. P. F. लजिता. F. लजिष्यति. Aor. अलज्जीत्, अलज्जीत्. B. लज्यात्. D. लिलजियति. Caus लाजयति-ते. A. अलीलज्जत्. Pass. लज्यते. A. अलजि.
- छज् (पटादिः) 1. P. जिह्वोन्मथने. To loll the tongue; to stir with the tongue; to use the tongue; to harass; to churn.

- P. ललति Pf. ललाङ्. 2nd sing. लेलिय. P. F. ललिता. F. ललिष्यति. C. ललविष्यत्. Aor. अललीत्, अलालीत्. B लल्यात्. Caus ललयति ते. A. अलीलर्त्तन् -त. Des. लिलडिपति Frequ. ललयते, लालीति, लालति. Pass. लल्यते A. अलटि, अलाडि. P P. ललित. G. ललित्वा. Inf. ललितुम्.
- लृ 10. U उपनेदायाम्. To fondle; to caress. P. लाडयति-ते. Pf. लाडयावकार-चके &c. P F. लाडयित्वा F लाडयिष्यति-ते. Aor अलीलद् -त. B लाज्यात्, लाडयिषीष्ट. Des. लिलडयिष्यति-ते Pass. लाज्यते. A. अलाडि. P. P. लाडित G. लाडयित्वा Inf. लाडयितुम्.
- लृङ् (ओलडि) 10 U. 1. P. उलेपणे To throw; to toss up. P. लण्डयति-ते, लण्डति. Pf लण्डयावकार-चके &c; ललण्ड. P. F लण्डयिता; लण्डिता. F. लण्डयिष्यति ते; लण्डिष्यति. Aor अललण्डत् -त, ललण्यीत्. B. लण्ड्यान्, लण्डयिषीष्ट; लण्ड्यान् D लिलण्डयिष्यति-ते, लिलण्डिष्यति. Frequ. of the 1st conj ललण्ड्यते, ललण्यीति, ललण्डि. Pass. लण्ड्यते. A. ललण्डि. P. P लण्डित, लण्ड्य. G. लण्डयित्वा; लण्डित्वा. Inf लण्डयितुम्; लण्डितुम्.
- लृङ् (लडि) 10. U. 1. P. मागया दीप्तौ च To speak; to shine, P. P. लण्डित All other forms are identical with those of the above root.
- लृ 1. P. वक्तव्य वाचि To speak; to talk; to whisper. P. लषति. Pf. लषाप्. 2nd sing लेषिय. P. F लषिता. F. लषिष्यति. C. ललषिष्यत्. Aor. अलषीत्, अलषीत्. B लष्यात्. Caus. लषयति-ते. A. अलीलपत् -त. D. लिलषिषति. Frequ. लष्यते, लालषीति, लालषि Pass. लष्यते. A. अलाषि P. P लषित G. लषित्वा, विलष्य. Inf. लषितुम्.
- लृङ् (लुलम) 1. A शप्नौ. To get; to obtain. P. लभने. Pf. लेभे 2nd sing. लेनिने P. F लभ्या F लभ्यने C लभ्यत. Aor. लभ्य. dual. ललभ्यानाम्. B लप्सीष्ट Caus. लभयति-ते A अललभ्यतु त Des. लभ्यते. Frequ. ललभ्यते, लालभ्यीति, लालभ्य Pass. लभ्यते. A. अलभि, अलाभि. (with a preposition अलभि only; as प्रातर्भि). P. P लभ्य Pot P. लभ्य, (आलभ्य). G. लभ्या, आलभ्य. Inf. लभ्युम्. Abs लब्धिम (लाभेन निर्गतम् produced by gain), लभा, लब्धि, gain.
- लृङ् (लवि) 1 A लम्बेऽस्तमयेन To sound, to fall; to prostrate P. लम्बते Pf ललम्बे 2nd sing ललम्बिने P. F लम्बिता. F. लम्बिष्यते C ललम्बिष्यत्. Aor ललम्बिष्ट B लम्बिषीष्ट Caus लम्बयति-ते A. ललम्ब्यत् -त D. लिलम्बियते Frequ. ललम्ब्यते, ललम्ब्यीति, ललम्बि Pass लम्ब्यते. A. अलम्बि P. P. लम्बित G लम्बित्वा, अलम्ब्य. Inf लम्बितुम्.
- लृ 1. A. गतौ. To go, to move P लयने. Pf. लेये 2nd sing लेयिने. P. F. लयिता F. लयिष्यते C अल्लयिष्यत् Aor. अल्लयिष्ट. B. लयिषीष्ट. Caus लययति-ते A. अलीलयन् -त. D. लिलयिष्यते. Frequ. ललयते, लालयति, लालयि.

गन् 1. P. गतौ. To go; to move. P. गन्ति. Pf. गच्छे. 2nd sing. गच्छ. विद्य. P. F. गर्विता. F. गर्विष्यति Aor. अलक्षीत्. B. गर्वात्. D. लिल-
र्गिषति. Frequ. लालक्ष्यते, लालक्षि &c. Pass लक्ष्यते. A. अलक्षि

लह् 1. P. विलासे. To play; to sport; to frolic. P. ललति. Pf ललान्.
2nd sing. लेलिथ P. F. ललिता. F. ललिष्यति. C. जललिष्यत्. Aor.
अलालीत्. B. लल्वात्. Caus. लालयति only. A. अलीलत्. Des.
लिलालिषति. Frequ. लालयते, लाललीति, लालति. Pass लल्यते. A.
अलाति. P. P. ललित. G. ललित्वा Inf. ललितुम्.

लृप् 10. A. ईप्सायाम्. To desire; to seek. P. लालयते Pf. लालयामहे
&c. P. F. लाग्विता. F. लालयिष्यते. Aor. अलीलत्. B लालिषीष्ट. Des.
लिलालयिषते. Pass. लाल्यते. A. अलालि. P. P. लालित. G. लालयित्वा.
Inf. लालयितुम्.

लृत् (Another reading for लृप्) 10. U. शिल्पयोगे. To exercise an
art; to do any thing scientifically. P. लक्षयति-ते. Pf. लक्षयाम-
चार-चके &c. *P. F. लक्षयिता. F. लक्षयिष्यति-ते. Aor. अलीलाम्-त् B.
लक्षयान्, लक्षयिषीष्ट. Des. लिलक्षयिषति ते. Pass. लक्ष्यते. A. अलायि.
P. P. लक्षित. G. लक्षयित्वा. Inf. लक्षयितुम्.

लृप् 1. U. कान्तौ. To wish; to long for. P. लप्सति-ते, लप्सति ते. Pf.
लप्ताय, लेपे. 2nd sing. लेप्सि, लेप्सिदे. P. F. लप्सिता. F. लप्सिष्यति ते. C.
अलप्सिष्यत्-त्. Aor. अलप्सत्, अलप्सीत्, अलप्सिष्ट B. लप्सन्, लप्सिष्ये.
Caus. लप्सयति-ते. A. अलीलाम्-त्. D. लिलप्सिषति. Frequ लप्सयते,
लालप्सति, लालप्सि. Pass. लप्सते A. अलप्सि. P. P. लप्सित. G. लप्सित्वा,
अभिलप्स्य Inf. लप्सितुम्.

लृप् 1. P. लेश्मक्रीडनयोः. To embrace; to play; to shine. P. ललति.
Pf. ललान् 2nd sing. लेलिथ. P. F. ललिता. F. ललिष्यति. C अललिष्यत्.
Aor: अलक्षीत्, अलक्षीत्. B लल्वात्. Caus. ललपयति-ते. A. अलीलाम्-त्.
Des. लिललपिषति. Frequ लालयते, लालयति, लालति. Pass. लल्यते.
A. अलापि. P. P. ललित. G. ललित्वा, विनय. Inf. ललितुम्.

लृप् 10. U. शिल्पयोगे. To exercise an art. This root is conjugated
like लृप्, लृ being put for लृ.

लृप् (लृप्) 6. A. शीघ्रे. To be ashamed; to blush. P लृप्ते.
Pf. लृप्ते 2nd sing. लृप्सि. P. F. लृप्सिता. F. लृप्सिष्यति. C. लृप्सिष्यत्.
Aor. अल्लिष्यिष्ट. B. लृप्सिष्यिष्ट. Caus. लृप्सयति. A. लल्लिष्यिष्ट. D.
लिल्लिष्यिष्ट. Frequ. लल्लिष्यते, लल्लिष्यति, लल्लिष्यति. Pass लल्ल्यते. A. लल्लि.
P. P. लल्लित. G. लल्लित्वा, निरल्लिष्य. Inf लल्लितुम्.

* be form लल्लि is made up by adding the termination लृप् to the
word लल्लि (लल्लि नञायाश्चेति).

2. P. आदाने दाने च. To take; to give. P. लाति. Imperf. अलान्. plu. अलान्. अलु. Pf. ललौ. 2nd. sing. ललिय, ललाय. P. F. लाता. F. लास्यति. C. अलास्यत्. Aor. अलासीत्. B. लायात्. Caus. लापयति-ते; लालयति ते (when it means to melt.). A. अलीलेपत्-त, अलीलयत् त. D. लिलासति. Frequ. लालायते, ललेति, लाताति. Pass. लायते. A. अलायि. P. P. लात. G. लात्वा, आलाय. Inf. लातुम्.
- लास् (लाम्) 1. P. शोषणालमर्थयोः. To grow dry; to adorn; to suffice P. लासति. Pf. ललास्. 2nd sing. ललासि. P. F. लासिता. F. लासिष्यति. C. अलासिष्यत्. Aor. अलासीत्. B. लास्यात्. Caus. लासयति-ते. A. अललासत्-त. D. लिलासिषति. Pass. लास्यते. A. अलासि.
- लाष् (लाम्) 1 A. सामर्थ्ये. To be able; to be competent P. लाषते. Pf. ललाषे. 2nd sing. ललाषिषे. P. F. लाषिषा. F. लाषिष्यते. Aor. अलाषिष्ट. B. लाषिषीष्ट. Caus. लाषयति ते. A. अललाषत्-त. Frequ. लालाष्यते, लालाषीति, लालाषि.
- लाज् 1. P. भक्षणे भर्जने च. To blame; to fry P. लाजति Pf. ललाज 2nd sing. ललाजिष P. F. लाजिता. F. लाजिष्यति. C. अलाजिष्यत्. Aor. अलाजीत्. B. लाज्यात्. D. लिलाजिषति. Caus. लाजयति ते. A. अली-लजत्-त. Pass. लाज्यते. A. अलाजि.
- लाञ्छ (लाञ्छि) 1. P. लक्षणे To mark; to distinguish. P. लाञ्छति. Pf. ललाञ्छ. 2nd sing. ललाञ्छिष P. F. लाञ्छिता. F. लाञ्छिष्यति. C. अलाञ्छिष्यत्. Aor. अलाञ्छीत्. B. लाञ्छ्यात्. D. लिलाञ्छिषति. Frequ. लालाञ्छयते, लालाञ्छि &c. Pass. लाञ्छयते. A. अलाञ्छि. P. P. लाञ्छित. G. लाञ्छित्वा. Inf. लाञ्छितुम्.
- लाज् (लाजि) 1. P. भक्षणे भर्जने च. To blame; to fry. P. लाजति. Pf. ललाज. 2nd sing. ललाजिष P. F. लाजिता. F. लाजिष्यति. Aor. अलाजीत्. B. लाज्यात्. Pass. लाज्यते. A. अलाजि. P. P. लाजित. G. लाजित्वा. Inf. लाजितुम्.
- ला 11. P. जीवने To live. P. लायति. Pf. लायाम्वात् &c. P. F. लायिता. F. लायिष्यति. Aor. अलायीत्. B. लाय्यात्.
- लाम् 10 U. प्रेषणे To throw; to direct P. लाभयति ते. Pf. लाभयायकार-चके &c. P. F. लाभयिता. F. लाभयिष्यति-ते. A. अललाभयत्-त. B. लाभ्यात्, लाभयिषीष्ट. Pass. लाभ्यते. A. अलामि.
- लिम् 6. P. अक्षरविन्यासे To write; to scratch; to rub; to touch; to peck (said of birds). P. लिमति Pf. लिनेत् 2nd sing. लिने-सिष P. F. लेलिना. F. लेलिष्यति. C. अलेलिष्यत्. Aor. अलेलीत्. B. लिष्यात्. Caus. लेलयति-ते. A. अलीलिष्यत्-त. D. लिलिषिषति, लिनेषिष-ति. Frequ. लेलिष्यते, लेलिषीति, लेलेकि. Pass. लिम्यते. A. अलेलि-सि. P. P. लिमि. G. लिमिष्व, लेमिष्व, निमिष्व. Inf. लेमिष्व.

ली (लीट्) 4. A. श्लेषणे. To adhere; to cling; to stick. P. लीयते. Pf. लिखे. 2nd sing. लिख्यसे. P. F. लेता, लाता. F. लेष्यते, लास्यते. Aor. अलेट्, अलासत्. B. लेणीष्ट, लामीष्ट. Caus. लालयति ते; लाययति ते, लापयति ते, लीनयति ते (to melt) A. अलील्यत्-त्, अलीलयत्-त्, अलीलीन्-त्, अलीलिन्-त्. D. लिलीपते. Frequ. लेलीयने, लेलीयति, लेलेति Pass लीयने. A. अलायि. P. P. लीन. G. लीया, विलीय, विलाय. Inf. लेतुम्, लातुम्.

ली 9 P. श्लेषणे To adhere; to melt; to be absorbed in. P. लिनाति. Pf. लिनाय, ललौ. 2nd sing. लिनायिष, लिनेय, ललिष, ललाप. P. F. लेता, लाता. F. लेष्यति, लौस्यति, C. अलेष्यन्, अलास्यन्. Aor. अलेपीन्, अलानीत्. B. लीयात्. D. लिलीपति, Caus. Frequ. Pass. P. P. &c. see the above root.

ली 10 U. 1. P. श्वीकरणे. To melt. P. लाययति ते; लयति. Pf. लायया-श्चकार &c; लिनाय. P. F. लाययिता; लेता. F. लाययिष्यति ते; लेष्यति. Aor. अलीलयन्-त्; अलेपीन्. B. लाय्यात्, लाययिषीष्ट; लीयात्. Des. लिनायिष्यति ते; लिलीपति. Frequ. of the first conj. see ली: 4. A. Pass लाय्यने, लोयने. A. अलायि. P. P. लायित; लीत. G. लाययित्वा; लीतम्. Inf. लाययितुम्, लेतुम्.

लु 1. P. अपनयने. To remove; to pluck P. लुपति. Pf. लुप्य. 2nd sing. लुप्यिष. P. F. लुपिता. F. लुपिष्यति. C. अलुपिष्यत्. Aor. अलु-र्षीन्. B. लुप्यात्. Caus. लुपयति ते. A. अलुप्यन्-त्. Des. लुपिष्यति. Frequ. लोप्यते, लोपयति, लोपिषि. Pass. लुप्यते. A. अलुपि. P. P. लुपित. G. लुपित्वा, लुपित्वा. Inf. लुपितुम्.

लु (लुनि) 10. U. 1. P. हिंसायुद्धदाननिकेतनेषु To injure; to be strong; to take; to dwell P. लुपयति ते; लुपति. Pf. लुपयाश्चकार &c; लुप्य P. F. लुपयिता; लुपिता. F. लुपयिष्यति ते; लुपिष्यति. Aor. अलुप्यन्-त्; अलुर्षीन्. B. लुप्यात्, लुपयिषीष्ट; लुप्यात्. Frequ. of the 1st conj. लोप्यते, लोपयति, लोपिषि. Pass लुप्यते. A. अलुपि.

लु (लुनि) 10. U. 1. P. भाषायो रीमौ च. To speak; to shine. For the forms of this root see the above root.

लु 1. P. निजेने To churn; to roll; to wallow. P. लोचति. Pf. लोच्य. 2nd sing. लोचयिष. P. F. लोचिता. F. लोचिष्यति. C. अलोचिष्यत्. Aor. अलोचिन्. B. लुच्यात्. Caus. लोचयति ते. A. अलुच्यन्-त्, अलोच्यन्-त्. D. लुचिषति, लोचिषति. Frequ. लोच्यते, लोचयति, लोचिषि. Pass. लुच्यते. A. अलोचि. P. P. लुचित, लोचित. G. लुचित्वा, लोचिता. Inf. लोचितुम्.

लु 1. A. प्रतिपने. To oppose; to resist P. लोचने. Pf. लुचे. 2nd sing. लुचिष. P. F. लोचिता. F. लोचिष्यते. Aor. अलुचन्, अलोचिन्. B.

लोडिषीष्ट D लुडिष्यते, लुलोडिष्यते Prest P. लोडमान For other forms see the above root

लुट् 4 P. विलोडने. To churn, to agitate, to roll, to wallow P लुट्यति Aor अलुट् Prest P लुट्यत् For other forms see लुट् 1 P

लुट् (कुटादि) 6 P सञ्जेषणे To be connected, to be in contact with P लुटति Pf लुलोट 2nd sing लुडिष्य P F लुटिना F लुटिष्यति C अलुटिष्यत Aor अलुटि B लुट्यात् Des लुट्यति Pass लुट्यते A अलोडि

लुट् 10 U. भाषाया दीप्तौ च To speak, to shine P लोडयतिने Pf लोडयिष्यति चक्रे d.c. P F. लोडयिता F लोडयिष्यति ते Aor. अलुट्यन्त B लोडयात्, लोडयिषीष्ट, D लुलोडयिष्यतिने Pass लोडयते A अलोडि

लुट् 1 A प्रतिघाते To oppose, to resist P. लोडते Pf लुडते 2nd sing लुलोडिष्य P. F. लोडिता F लोडिष्यते C अलोडिष्यत Aor अलुट्, अलोडिष्ट B लोडिषीष्ट Caus लोडयतिने A अलुलोड्यत् Des लुडिष्यते लुलाडिष्यते Frequ लोड्यते, लोड्यीति, लोलोडि Pass लुड्यते A अलोडि, P. P लुडित, लोडित G लुडित्वा, लोडित्वा, चिड्य Int लोडितुम्

लुट् 1 P. उपघाते To strike, to knock down. P लोडति Pf लुलोड 2nd sing लुलोडिष्य P F लोडिता F लोडिष्यति C अलोडिष्यत् Aor अलोडि B लुड्यात् Caus लोडयति ते A अलुलुड्यत् त, अलुलुड्यन्त D लुडिष्यति, लुलोडिष्यति For other forms see the above root

लुट् (कुटादि) 6 P सञ्जेषणे To join, to roll, to wallow P लुटति Pf लुलोड 2nd sing लुडिष्य P F लुटिना F लुटिष्यति Aor अलुटि B लुट्यात् Caus लोडयति ते A अलुलुड्यत् त, अलुलुड्यन्त D लुडिष्यति Frequ लोड्यते, लोड्यीति, लोलोडि Pass लुड्यते A अलोडि P P लुडित G लुडित्वा, चिड्य Int लुडितुम्

लुट् 1. P विगोहने To churn to agitate, to disturb P लोडति Pf लुलोड 2nd sing लुलोडिष्य P F लोडिता F लोडिष्यति C अलोडिष्यत् Aor अलुडि B लुड्यात् Caus लोडयति ते A अलुलुड्यत् त D लुडिष्यति, लुलोडिष्यति Frequ लोड्यते, लोड्यीति, लोलोडि Pass लुड्यते A अलोडि P P लुडित, लोडित G लुडित्वा, लोडित्वा Int लोडितुम्

लुट् (लुटि) 1 P. स्तेय To steal, to rob, to plunder P लुटति Pf लुलोड 2nd sing लुलोडिष्य P F लुटिना F लुटिष्यति C अलुडिष्यत् Aor अलुडि B लुड्यात् Caus लुडयति ते A अलुलुड्यत् त D लुडिष्यति Frequ लोड्यते, लोड्यीति, लोलोडि Pass लुड्यते A अलोडि P P लुडित G लुडित्वा Int लुडितुम्

लुट् (लुटि) 1 P आलस्य प्रतिघात म To be idle; to resist P लुटति Pf लुलोड 2nd sing लुलोडिष्य P F लुटिना F लुटिष्यति C

अलुण्ठिष्यत्. Aor. अलुण्ठीत्. B. लुण्ठ्यात्. Caus. लुण्ठयति-ते. A. अलुण्ठयन्-त. D. लुण्ठयिष्यति. Frequ. लोण्ठयते, लोण्ठयीति, लोण्ठि. Pass. लुण्ठयते. A. अलुण्ठि. P. P. लुण्ठित. G. लुण्ठित्वा. Inf. लुण्ठितुम्.

लुण् (लुटि) [Another reading for लुण् (लुटि)] 1. P. स्तेये. To steal; This root is conjugated like लुण् (लुटि). 1. P. द् for ट् being substituted.

लुण् 10. U. स्तेये. To steal; to rob; to plunder. P. लुण्ठयति-ते. Pf. लुण्ठयाद्यंकार-चके &c. P. F. लुण्ठयिता. F. लुण्ठयिष्यति-ते. Aor. अलुण्ठयन्-त. B. लुण्ठ्यात्, लुण्ठयिष्यत्. Pass. लुण्ठयते. A. अलुण्ठि. P. P. लुण्ठित. G. लुण्ठित्वा. Inf. लुण्ठयितुम्.

लुण् (लुटि) [Another reading for लुण् (लुटि)] 1. P. स्तेये. To steal; to rob. This root is conjugated like लुण् (लुटि) 1. P. द् only being put for ट्.

लुण् (लुटि) 1. P. हिंसामहेरानयोः. To strike; to afflict; to suffer pain. P. लुण्ठयति. Pf. लुण्ठय. 2nd sing. लुण्ठयिष्य. P. F. लुण्ठयिता. F. लुण्ठयिष्यति. C. अलुण्ठयन्-त. Aor. अलुण्ठीत्. B. लुण्ठ्यात्. Des लुण्ठयिष्यति. Frequ. लोण्ठयते, लोण्ठयीति, लोण्ठि. Pass. लुण्ठयते. A. अलुण्ठि.

लुप् (लुप्) 4. P. विमोहने. To be confused; to be disturbed. P. लुपयति. Pf. लुलोप. 2nd sing. लुलोपिष्य. P. F. लोपिता. F. लोपिष्यति. Aor. अलुपत्. B. लुप्यात्. Caus. लोपयति-ते. A. अलुलपत् त, अलुलोपत्-त. Des लुलपिष्यति, लुलोपिष्यति. Frequ. लोळप्यते, लोळयीति, लोळोमि. Pass. लुप्यते. A. अलोपि. P. P. लुप्त. G. लुप्त्वा, लुपित्वा, लोपित्वा. Inf. लोपितुम्.

लुप् (लुप्) 5. U. छेदने. To cut; to break into pieces. P. लुप्ति-ते. Pt लुलोप, लुलुपे, 2nd sing. लुलोपिष्य, लुलुपिष्य. P. F. लोप्ता. F. लोप्यति-ते. C. अलोप्यत् त. Aor. अलुपत्, अलुप्त. B. लुप्यात्, लुप्प्यात्. D. लुलुपति-ते. Caus. & Frequ. see the above root. Pass. लुप्यते. A. अलोपि. P. P. लुप्त. G. लुप्त्वा, लुलुप्य. Inf. लोप्तुम्.

लुम् 1. P. गार्धे. To covet; to long for; to allure; to be perplexed. P. लोमति. Pf. लुलोभ. 2nd sing. लुलोभिष्य. P. F. लोभिना, लोभ्या. F. लोभिष्यति. C. अलोभिष्यत्. Aor. अलोभीत्. B. लुभ्यात्. Caus. लोभयति-ते. A. अलुलुभत् त. D. लुलुभिष्यति, लुलोभिष्यति. Frequ. लोळुभ्यते, लोळुभीति, लोळोभिष्य. Pass. लुभ्यते. A. अलोभि. P. P. लुम्भ, (लुमित perplexed). G. लुमित्वा, लोभित्वा, लुब्ध्वा, प्रलुम्भ्य. Inf. लोभितुम्, लोळुम्भुम्.

लुम् 4. P. गार्धे. To covet; to long for; to allure. P. लुभयति. Aor. अलुभन्. Prest. P. लुभ्यन्. For the remaining forms see the above root.

लुम् 6. P. विमोहने. To bewilder; to confound; to disturb. P. लुम्भति.

B वक्ष्यात् D विवक्षिषति Caus वाक्षयति ते A अभीवचत् त P P वक्षित G वक्षित्वा Inf वक्षितुम्

बह् (वकि) 1 A कौटिल्ये गतौ च To be crooked, to go crookedly P बहते Pf बह्ते 2nd sing वक्षिष्ये P Γ वक्षिता F वक्षिष्यते Aor अवक्षिष्ट B वक्षिषीष्ट D विवक्षिषते Frequ वावक्ष्यते, वावक्षि &c Pass वक्ष्यते A अवक्षि

बह् (वगि) 1 P गतौ To go to move P बहति Pf बह्ते 2nd sing ववक्षिष P F वक्षिता Γ वक्षिष्यति C अवक्षिष्यत् Aor अवक्षीत् B वक्ष्यात् Pass वक्ष्यते A अवक्षि

बह् (वगि) 1 P गतौ To go, to move This root is conjugated like the above root, गृ being put for स्

बह् (वनि) 1 A गत्याक्षेपे To go to move swiftly to blame The forms of this root are like those of the root बह् (वकि) 1 A with the only difference of व f r क्

वा 2 P परिभाषणे To speak to say to read P वक्ति Pf उवाच 2nd sing उवाचिष्य, उवाच्य P Γ वक्ता Γ वक्षति C अवक्ष्यत् Aor अवोवत् B उवाचात् Caus वाचयति ते A अभीवचत् त D विवचति Frequ वावच्यते, वावचति, वावक्ति Pass उच्यते A अवाचि P P उक्त Pot P वाच्य वाक्य (a sentence) Pf P कचिप्स्, उवाच (with अनु अनुचान्) G उक्त्वा, प्रोच्य Inf वक्तुम्

वच् 10 U 1 P परिभाषणे To speak to tell, to read to declare P वाचयति ते, वचति Pf वाचयाम्वाकार चके &c उवाच P Γ वाचयिता वक्ता F वाचयिष्यति ते वक्ष्यति Aor अभीवचत् त अवाचिर्त्त B वाच्यात्, वाचयिषीष्ट उवाचात् D विवाचयिषति ते विपक्षति Frequ of the 1st (con) वावच्यते वावचति, वावक्ति Pass वाच्यते उच्यते A अवाचि P P वाचित, उक्त G वाचयित्वा, अनुवाच्य, उक्त्वा अनुच्य Inf वाचयितुम् कृ

वज् 1 P गतौ To go, to move P वजति Pf वजाज 2nd sing ववजिष्य P F वजिता F वजिष्यति C अवजिष्यत् Aor अवजोत्, अवाजीत् B वज्यात् C विवजिषति Caus वाजयति ते A अभीवचत् त Frequ वावज्यते, वावक्ति &c Pass वज्यते A अवाचि

वज् 10 U मार्गस्कारणयो To prepare the way to trim or feather an arrow P वाजयति त Pf वाजयायकार चक &c P F वाजयिता F वाजयिष्यति ते Aor अभीवचत् त B वाज्यात्, वाजयिषीष्ट Pass वाज्यते A अवाचि

वञ्च (वञ्चु) 1 P गतौ To go, to move P वञ्चति Pf वञ्च 2nd sing ववञ्चिष्य P Γ वञ्चिता F वञ्चिष्यति C अवञ्चिष्यत् Aor अवञ्चोत्, अवञ्चोत् B वञ्च्यात् Caus वञ्चयति ते A अवञ्च्यत् त D विवञ्चयति Frequ वञ्चय्यते, वञ्चयिषति, वञ्चोवक्षि Pass वञ्च्यते A अवाचि P P वञ्चित G वञ्चिवा, वञ्चिषा, वञ्चत्वा Inf वञ्चितुम्

- बद्धत्त D विवद्विषते Frequ वावध्यते, वावन्दीति, वावन्ति Pass
 बध्यत A अवन्दि P P वन्दिष्य G वन्दिष्या, अभिवन्ध्य Inf वन्दिष्युम्
- बर् (डुव्) 1 U बीजसतान छद्ने च To sow to propagate, to cut,
 to shave to weave P बर्षति ते Pf उदाप, ऊप 2nd sing उदपिष्य,
 उदप्य ऊपिषे P F वप्ता F वप्स्यति त C अवप्स्यत्त Aor अवाप्सीत्,
 अवप्स dual अवाप्ताम्, अवप्साताम् B उप्स्यात् वप्सीष्ट Caus वापयति ते A
 भवीवपत्त D विवप्यति ते Frequ वावप्यते, वावपाति, वावप्ति Pass
 उप्स्यते A अवापि P P उप्स G उप्सा, प्रोप्स Inf वप्सुम् Abs उप्सिम
- बभ्र 1 P गतौ To go to move P वव्रति Pf वव्र 2nd sing ववमिष
 P F वव्रिता F वव्रिष्यति Aor अवव्रीत् B वव्यात् Pass वव्यते
 A ववन्ति
- बम् (डुवम्) 1 P उद्विरेणे To vomit to pour out, to throw out,
 to reject P वमति Pf ववाम 2nd sing ववमिष P F वमिता F
 वमिष्यति C अवमिष्यन् Aor अवमीत् B वम्यात् Caus वमयति ते,
 वामयति-ते, (with a preposition only वमयति ते) A भवीवमत्त
 Des विवमिषति Frequ ववम्यते ववम्यते ववमीति, ववमीति ववन्ति,
 वव्यन्त Pass वम्यते A अवामि P P * वमित G वमिष्या, उवम्य
 Inf वमिषुम् Abs वमयु-
- बग् 1 A गतौ To go to move P वयते Pf ववये 2nd sing ववयिषे
 P F वयिता F वयिष्यते Aor अवयिष्ट B वयिषीष्ट D विवयिषते
 Frequ वावप्यते, वावयीति वावति
- बग् 10 U इच्छायाम् To wish to obtain to desire P वरयति-ते Pf
 वरयाश्चकार-चक्रे &c P F वरयिता F वरयिष्यति ते Aor अववर्त्त B
 वयात्, वरयिषाष्ट Des विवरयिषति ते Pass वयते A अवरि P P वरित
 G वरयिष्या, सवरय्य Inf वरयिषुम्
- बग् 11 P गतौ To go, to move P वरप्यति Pf वग्नाश्चकार &c P
 F वरणिता F वरणिष्यति Aor अववर्णीत् B वरप्यात्
- बर्ष 1 A दीप्तौ To shine, to be bright P वर्चते Pf वर्च 2nd
 sing वर्चति P F वर्चिता F वर्चिष्यते C अवर्चिष्यन् Aor अवर्चिष्ट
 B वर्चिषीष्ट Caus वर्चयति-ते A अववर्चत्त Des विवर्चिषते Frequ.
 वावप्यते वावर्षि &c P P वर्चिन G वर्चिष्या Inf वर्चिषुम्
- वर्ण (अदन्) 10 U वर्णविशालारण्यवचनेषु To paint to delineate,
 to extend, to praise, to describe P वर्णयति-ते Pf वर्णाश्चकार
 चक्रे &c P F वर्णयिता F वर्णयिष्यति-त Aor अववर्णत् B वर्णाष्ट,

* Some form वान्ति by assumption of a mute उ to the root but it is better
 that it should be formed by means of उणादि suffix

गण्ड् (गठि) 1 A एकचर्यायाम् To go alone to go unaccompanied.
 P गण्डते Pf यगण्डे 2nd sing वगण्डिषे P F गण्डिता F गण्डिष्यते
 1 Aor अवगण्डिष B गण्डिषीष्ट Pass वगण्ड्यते A अवगण्डि P P गण्डत G
 गण्डित्वा Inf वगण्डितुम्

गण्ड् (गठि) 10 U 1 P विभाजने To divide, to partition This root
 is conjugated like the root गण्ड् (गठि) 10 U 1 P इ
 being put for ट

घट् 1 P व्यक्ताया वाचि To speak to tell, to utter P वदति Pf
 उवाच 2nd sing उवदिय P F वदिता F वदिष्यति C अवदिष्यत्.
 Aor अवादीत् B उवात् Caus वादयति-ते A अवीवदत् त Des
 निवादिषति Frequ वावयते वावदीति, वावति Pass उवते A अवादि
 P P उदित Pot P वाद्य अवय (despicable), अनुव (unutterable)
 G उदित्वा, अनूय Inf वदितुम्

घट् 10 U 1 U (according to some, A only) सदेशवचने To
 inform, to communicate P वादयति-ते, वदति ते Pf वादयाचकार
 चक्रे &c ववाद ववद् 2nd sing वादयाच्यर्थ चक्रे &c, ववदिय ववदिषे
 P F वादयिता, वदिता F वादयिष्यति ते वदिष्यति ते 4or अवीवदत्-त,
 अवदीत्, अवादीत्, अवदिष्ट B वायात्, वादयिषीष्ट वयात्, वदिषीष्ट Des
 विवादयिषति ते, विवदयिषति ते Frequ see the above root Pass
 वायते वयते A अवादि P P वादित वदित G वादयित्वा, वदित्वा Inf
 वादयितुम् वदितुम्

घट् 1 P शब्देस्तभक्तौ च To sound, to honour to help P वनति Pf
 ववान 2nd sing ववनिय P F वनिता I वनिष्यति C अवनिष्यत्.
 Aor अवनीत् अवानीत् B वयात् Caus वानयति ते A अवीवनत् त
 Des विवनिषति Frequ ववन्यते, वैन्यते ववनीति वैन्यनीति, ववन्ति,
 वैन्यन्ति Pass वन्यते A अवानि P P वनित G वनित्वा Inf वनितुम्
 घट् (वटु) घटादि) 1 P क्रियामाप्ताये To act Caus वनयति त (with
 a preposition, वानयति ते also) A अवानवन्-त P P वत G
 वनित्वा, वत्वा Inf वनितुम् The remaining forms are like
 those of the above root

घट् (वटु) 8 A (according to चान्द्र, P) याचने To beg, to request
 P वटते Pf ववने 2nd sing ववनिषे P F वनिता F वनिष्यते C
 अवनिष्यत् Aor अवनिष्ट, अवत 2nd sing अवनिष्ठा, अवया B वनि
 षीष्ट Caus वानयति त A अवीवनत् त D विवनिषते Frequ see
 the above root Pass वयत A अवानि P P वत G वनिन्वा,
 वत्वा Inf वनितुम्

घट् (वटि) 1 A अभिवादनस्तुत्यो To salute respectfully to praise.
 P वदते Pf ववद् 2nd sing ववदिषे P F वदिता I वदिष्यत
 C अवा-न्वत 4or अवनिष्ट B वदिषीष्ट Cau* वदयति त A अव

- बद्धन्त D विवर्णयते Frequ वावर्ण्यते, वावर्णीति, वावर्णि Pass
 वन्त्यत A अवर्दि P P वन्दि G वन्दिन्वा, अभिवन्त्य Inf वन्दिषुम्
 बर् (डुवन्) 1 U बीजस्तान छदने च To sow, to propagate, to cut,
 to shave to weave P वरति ते Pf उवाप, ऊप 2nd sing उवपिष्य,
 उवथ ऊपिषे P F वता F वप्स्यति त C अवप्स्यन्त Aor अवाप्सीत्,
 भवत् dual अवाप्तम्, अवप्स्यानाम् B उप्सात् वप्सात् Caus वापयति त A
 भवीवन्त D विवर्णयति ते Frequ वावर्ण्यते, वावर्णाति, वावर्णि Pass
 उप्स्यते A अवापि P P उप्त G उप्त्वा, प्राप्य Inf वप्नुम् Abs उप्त्रिम
 बध् 1 P गतौ To go to move P वन्नति Pf ववन्न 2nd sing ववन्निय
 P F वन्निता F वन्नियति Aor अवन्नीत् B वन्त्यात् Pass ववन्ते
 A अवन्ति
 बन् (डुवन्) 1 P उन्निष To vomit, to pour out, to throw out,
 to reject P वमति Pf ववाम 2nd sing ववमिष P F वमता F
 वमिष्यति C अवमिष्यत् Aor अवमीत् B वम्यात् Caus वमयति ते,
 वमयतिन्ते, (with a preposition only वमयति ते) A भवीवन्त त
 Des विवमिषति Frequ ववम्यते ववम्यते, ववमीति, ववमीति ववन्ति,
 वव्यान् Pass वम्यते A अवामि P P * वमित G वमिन्वा, उवम्य
 Inf वमिषुम् Abs वमयु-
 बव् 1 A गतौ To go to move P वयते Pf वयय 2nd sing वययिषे
 P F वयिता F वयिष्यते Aor अवयिष्ट B वयिषीष्ट D विवयिषते
 Frequ वावप्यते, वावयीति वावति
 बर् 10 U ह्यायाम् To wish to obtain to desire P वरयतिन्ते Pf
 वरयाप्रकार-वरे &c P F वरयिता F वरयिष्यति ते Aor अववर्त्तन्त B
 वयात्, वरयिषीष्ट Des विवरयिषतिन्ते Pass वर्यते A अवर् P P वरित
 G वरयिषा, ववप्य Inf वरयिषुम्
 बर्त् 11 P गतौ To go, to move P वर्यति Pf वर्याप्रकार &c P.
 F वर्यिता F वर्यिष्यति Aor अवर्णीत् B वर्यत्
 बर् 1 A दामौ To shine to be bright P वर्यते Pf ववर् 2nd
 sing ववर्दिष P F वर्यिता F वर्यिष्यते C अवर्दिष्यन्त Aor अवर्दिष्ट
 B वर्यिष्यत् Caus ववयतिन्ते A अववर्त्तन्त Des विवर्दिषते Frequ.
 वावप्यते वावर्दि &c P P वर्यित G वर्यिन्वा Inf वर्यिषुम्
 बर् (भदन्) 10 U बगव्यावन्तारणावचनं To paint to delineate,
 to extend, to praise, to describe P वर्यतिन्ते Pf वर्ययाप्रकार
 वर्य &c P F वर्यिता F वर्यिष्यतिन्त Aor भदवर्त्तन्त B वर्यात्,

* Some form वन्ति by ass., as eg a male उ to the root but it is better that it should be formed by root of उणादि anXX.

To fear; to tremble P विनते Pf. विविजे. 2nd sing. विविजिसे.
P. F विजिता. F. विजिष्यते Aor अविजिष्ट B विजिष्येष्ट. Caus वेज-
यति only A. अवोविजत्. D विविजिष्यते Frequ see the above
root Pass विज्यते. A. अवोजि. P. P. विज. G. विजित्वा, उद्विज्य.
Inf विजितुम्.

विज् (ओविजी) 7. P. भयपन्नयो. To fear; to tremble. P. विनक्ति Pf
विवेज. 2nd sing. विविजिष्य P F विजिता F विजिष्यति. C अविवे-
ष्यत्. Aor अविजिष्ट B विज्यात्. Des विविजिष्यति. Caus Frequ
and Pass see the above root. P. P. विज G विजित्वा, उद्विज्य.
Inf विजितुम्.

विज् 1. P आश्रुते शब्दे च To curse, to swear at; to sound P वेष्टि.
Pf. विष्ट 2nd sing. विवेष्टिष्य P F वेष्टिता F वेष्टिष्यति. C. अवेष्टि-
ष्यत्. Aor अवेष्टीत् B विष्ट्यात् D विविष्टिष्यति, विवेष्टिष्यति. Frequ.
वेष्टित्यते, वेष्टितीति, वेष्टेष्टि Pass विज्यते. A अवेष्टि.

विडम्ब 10. U. विडम्बने To imitate, to ridicule, to mock, to deceive.
P विडम्बयति-ते Pf विडम्बयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. विडम्बयिता F.
विडम्बयिष्यति ते. Aor. अविविडम्बत्, * वरडम्बन्त्. B विडम्ब्यात्,
विडम्बयिषीष्ट, D विविडम्बयति-ते, * विडिडम्बयति-ते Pass विडम्ब्यते
A. अविविडम्बि. * व्यडम्बि. P. P. विडम्बित G. विडम्बित्वा, * विडम्ब्य.
Inf विडम्बयितुम्.

विष् (विष्ट) 1. A याचने To beg; to ask, P. वेद्यते Pf विष्टि 2nd
sing. विविष्टिष्ये P F वेष्टिता F. वेष्टिष्यते Aor अवेष्टिष्ट B वेष्टिषीष्ट
Caus वेष्टयति ते A अविवेष्ट्यत् Frequ अविविष्यते, वेष्टेति &c Pass.
विष्यते A अवेष्टि P.P. विष्टि G. विष्टित्वा, वेष्टित्वा. Inf वेष्टितुम्

विद् 2. P ज्ञाने To know, to learn P वेत्ति, वेद Impera वेत्, विदाङ्गोत्
Pf. विवेद, विदाश्चकार &c P. F वेष्टिता F वेष्टिष्यति C. अवेष्टिष्यत्
Aor अवेष्टीत् B. विद्यात् Caus वेद्यति ते A. अयोविदन्त् D विवि
दिष्यति-ते Frequ वेद्यते, वेदितीति, वेद्यति. Pass विद्यते A. अवेदि P.
P. विदित G विदित्वा, सविद्य Inf वेदितुम्

विद् 4. A. सत्तायाम् To be; to exist P विद्यते Pf विविदे. 2nd sing.
विविदिष्ये. P. F. वेत्ता F. वेद्यते. Aor अवित् dual अवित्जताम् B
वित्सीष्ट. Caus see the above root D विवित्तते Frequ and
Pass. see the above root. P. P. वि G वित्त्वा Inf वेत्तुम्

विद् (विद्) 6. U. लभे. To get; to obtain P. विन्दति ते Pf विवेद,
विविदे 2nd sing. विवेदिष्य, विविदिष्ये P F वेत्ता, वेदिता F वेद्यते, वेदिष्यति-ते. Aor अविदत्, अवित्, अवेष्टिष्ट B विद्यात्, विन्सीष्ट, वेदिषीष्ट.

* These forms are made up when the root is to be considered as डम्ब
with वि.

- विष् 9. P. विप्रयोगे. To separate; to disjoin. P. विष्णाति. Pf. विवेष्ट. 2nd sing. विवेष्टिय. P. F. वेष्टा. F. वेष्टयति. C. अवेष्टयत्. Aor. अविष्णत्. B. विष्णात्. D. Frequ. &c. see the above root.
- विष् 10. A. हिंसायाम्. To kill. P. विष्कयते. Pf. विष्कयाद्यके &c. P. F. विष्कयिता. F. विष्कयिष्यते. Aor. अविष्कयत्. B. विष्कयिषीष्ट. Des. विविष्कयिषते. Pass. विष्कयते. A. अविष्कि.
- विष् 10. U. दर्शने. To see; to perceive. P. विष्कयति-ते. Pf. विष्कयाद्यकार-चके &c. P. F. विष्कयिता. F. विष्कयिष्यति-ते. Aor. अविष्कयत्-त. B. विष्कयात्, विष्कयिषीष्ट.
- विस् 4. P. प्रेरणे. To supd. P. विस्वति. Pf. विवेत्. 2nd sing. विवेतिष. P. F. वेसिता. F. वेसिष्यति. C. अवेसिष्यत्. Aor. अविस्वत्. B. विस्वात्. D. विविस्विषति, विवेसिषति. Frequ. वेविस्वते, वेविस्वति, वेवेसित.
- वी 2 P. गतिव्याप्तिप्रजननकान्त्यसनखादनेषु. To go; to pervade; to conceive; to impregnate; to desire; to throw; to eat. P. वेति. Imperf. अवेत्. plu. अविचन्, अव्यन्. Pf. विवाय. 2nd sing. विवयिष, विवेष्ट. P. F. वेता. F. वेष्टयति. Aor. अवेष्टीष्ट. B. वीयात्. Caus. वाययति-ते. (also वापयति-ते when it means 'to cast; to conceive') A. अवीचयत्-त. (अवीचयत्-त) Des. विवीचयति Frequ. वेवीचते, वेवचीति, वेवेति. Pass. वीचते. A. अवाचि. P. P. वीतः. G. वीत्वा. Inf. वेतुम्.
- वीज 10. U. व्यजने. To fan. P. वीजयति-ते. Pf. वीजयाद्यकार-चके &c. P. F. वीजयिता. F. वीजयिष्यति-ते. Aor. अवीजयत्-त. B. वीज्यात्, वीजयिषीष्ट. Des. विवीजयिषति ते Pass. वीज्यते. A. अवीजि. P. P. वीजित. G. वीजयित्वा, अभिवीज्य. Inf. वीजयितुम्.
- वीर 10. A. विक्रान्ते. To be powerful; to display heroism. P. वीरयते. Pf. वीरयाद्यके &c. P. F. वीरयिता. F. वीरयिष्यते. Aor. अवीरयत्. B. वीरयिषीष्ट. D. विवीरयिषते. Pass. वीर्यते. A. अवीरि. P. P. वीरित. G. वीरयित्वा. Inf. वीरयितुम्.
- वृ (वृगि.) 1. P. वृजने. To leave; to abandon. P. वृजति. Pf. वृज्ज. 2nd sing. वृजिष्य. P. F. वृजिता. F. वृजिष्यति. C. अवृजिष्यत्. Aor. अवृजिष्यत्. B. वृज्यात्. D. वृजिषति. Frequ. वृज्यते, वृजिषति, वृजिष्यते. Pass. वृज्यते. A. अवृजि. P. P. वृजित. G. वृजित्वा. Inf. वृजितुम्.
- वृ (वृटि.) 10. U. 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. वृणयति-ते; वृणति. Pf. वृणयाद्यकार-चके &c; वृण्य. P. F. वृणयिता; वृणिता. F. वृणयिष्यति-ते; वृणिष्यति. Aor. अवृणयत्-त; अवृण्यत्. B. वृणयात्, वृणयिषीष्ट, वृणयात्. Frequ. of the 1st conj. वृणयते, वृणयिष्यते &c. Pass. वृण्यते. A. अवृण्य.
- वृ (वृथि.) 10. U. 1. P. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. वृणयति-ते; वृणति. Pf. वृणयाद्यकार-चके &c; वृण्य. P. F. वृणयिता; वृणिता. F. वृणयिष्यति; वृणिष्यति. Aor. अवृणयत्-त; अवृण्यत्. B. वृणयात्, वृणयिषीष्ट; वृणयात्. Pass. वृण्यते. A. अवृण्य.

- वृ ४. P. विभागे. To divide. P. वृत्त्यति Pf वृत्तोस 2nd sing. वृत्तोसिच.
P. F. बोसिता. F. बोसिष्यति. C. अबोसिष्यत्. Aor. अवृत्तत्. B. वृत्त्यात्.
Pass. वृत्त्यते. A. अवृत्ति.
- वृ 10* U हिमायाम्. To kill; to hurt. P. वृषयति-ते. Pf. वृषयाचकार-
चके &c P. F. वृषयिता F. वृषयिष्यति-ते Aor. अवृष्यत्-त. B. वृष्यात्,
वृषयिषीष्ट. Pass. वृष्यते. A. अवृषि.
- वृ (वृम्) 5. U. वरणे. To choose; to select; to ask for; to cover.
P. वृणोति, वृणुते Pf ववार, ववे. 2nd sing. ववरिष्य, ववर्य (Vedic);
वरये P. F. वरिता, वरीता. F. वरिष्यति-ते, वरीष्यति-ते. C. अवरिष्यत्-त,
अवरीष्यत्-त. Aor. अवरीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत्त ४१. व्रियात्, वरिषीष्ट,
वृषीष्ट. Caus. वारयति ते A. अवरीषत्-त. D. विवरिपति ते, विवरीपति-ते,
वृवृपति-ते. Frequ. वेवरीयते, ववेरीति, ववेरि &c. Pass. व्रियते. A. अवारि.
P. P. वृत. G. वृत्वा, अनुवृत्त्य. Inf. वरितुम्, वरीतुम्.
- वृ (वृष्ट) 9. A. सभक्तौ. To serve; to worship. P. वृणीते. Pl. ववे.
2nd sing. वश्ये. P. F. वरिता, वरीता. F. वरिष्यते, वरीष्यते. Aor. अव-
रिष्ट, अवरीष्ट, अवृत्त. B. वृषीष्ट, वरिषीष्ट, वृषीष्ट. U. विवरिपते, विवरीपते, वृ-
पते. Prest. P. वृणान. For the remaining forms see the
above root.
- वृ (वृम्) 10. U. 1. U. आवरणे. To cover; to conceal. P. वारयति-
ते; वरति-ते. Pf. वारयाचकार चके &c; ववार, ववे. P. F. वारयिता; वरिता,
वरीता. F. वारयिष्यति-ते; वरिष्यति-ते, वरीष्यति ते. Aor. अवरीवरत्-त; अवा-
रीत्. अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत्त. B. वार्यात्, वारयिषीष्ट; व्रियात्, वरिषीष्ट, वृषीष्ट.
D. विवारयिपति ते P. P. वारित. G. वारयित्वा, निवार्य. Inf वारयितुम्.
The remaining forms of वृ 1. U. are like those of the
root वृ 5 U.
- वृ 1. A. आदाने. To take; to accept; to seize. P. वरंते. Pl. वरते.
2nd sing. वरुषिषे. P. F. वरिता. F. वरिष्यते. C. अवरिष्यत्. Aor.
अवरिष्ट. B. वरिषीष्ट. Caus. वरयति-ते. A. अवरीवृष्टत्-त, अववेरंत्-त. Des.
विवरिष्यते. Frequ. वरीवृष्यते, वरिषीति, वरिषीष्ट &c. Pass. वृष्यते. A.
अवरिषि P. P. वृत. G. वरित्वा. Inf. वरितुम्.
- वृ 1. A. आवरणे. To cover; to keep off P. वृणते. Pf. वृणते. P. F.
वृषिता. F. वृषिष्यते. C. अवृषिष्यत्. Aor. अवृषिष्ट. B. वृषिषीष्ट. D. विरुषि-
षते. Frequ. वारवृष्यते, वारवृषीति, वारवृष्टि. Pass. वृष्यते. A. अवृषि. P. P.
वृषित. G. वृषित्वा. Inf. वृषितुम्.
- वृ (वृषो) 7. P. वरंते. To abandon; to exclude; to shun. P.
वृत्ति. Pf. वरवे. 2nd sing. वरविष. P. F. वरिता. F. वरिष्यति. Aor.
अवरवीत्. B. वृष्यात्. D. विवरिपति. Frequ. वरीवृष्यते, वरिषीष्ट &c. Pass.
वृष्यते. A. अवर्नि. P. P. वृत. G. वरित्वा. Inf. वरितुम्.

वृज् (वृजी) 2. A. वर्जने To avoid; to abandon. P. वृक्ते. Pf. वृजे
2nd sing. वृजिषे. P. F. वर्जिता. F. वर्जिष्यते. C. अवर्जिष्यत्. Aor.
अवर्जिष्यत्. B वर्जिषीत्. Caus. वर्जयति ते. A. अर्जयिष्यत्, अर्जयिष्यत्.
Des. विवर्जिष्यते. Frequ. वृजिष्यते, वृजिष्यति, वर्जिष्यति &c. Pass. वृज्यते
A अवर्जि. P. P. वृक्त. G. वर्जित्वा. Inf. वर्जितुम्.

वृज् (वृजी) 7. 1. वर्जने To avoid; to shun. P. वृणक्ति. Pf. वर्जने. 2nd
sing. वर्जयिष्ये. P. F. वर्जिता. F. वर्जिष्यति. Aor. अवर्जिष्यत्. B वृज्यात्.
D विवर्जयति Caus and Frequ. see the above root. Pass.
वृज्यते A अवर्जि. P. P. वृक्त. G. वर्जित्वा. Inf. वर्जितुम्.

वृज् (वृजी) वर्जने 10. U. 1. P. वर्जने To avoid; to shun. P. वर्जयति ते;
वजेति. Pf. वर्जयाबकार-चक्रे &c; ववर्ज. P. F. वर्जयिता, वर्जिता. 1. वर्ज
यिष्यति-ते, वर्जिष्यति. Aor. अर्जयिष्यत्, अर्जयिष्यत्; अवर्जिष्यत्. B वृज्यात्,
वृज्यते. Pass. वर्ज्यते, वृज्यते. A अवर्जि. P. T. वर्जित; वृत्.
G. वर्जयित्वा, वर्जित्वा. Inf. वर्जयितुम्; वर्जितुम्.

वृज् (वृजि) 2. A. दर्जने To avoid, to shun; to abandon. P. वृक्ते.
Pt. वृज्जे 2nd sing. वृजिषे. P. F. वृजिता. F. वृजिष्यते. C. अवृजिष्यत्.
Aor. अवृजिष्यत्. B, वृजिषीत्. Caus. वृजयति-ते. A. अवृजयिष्यत्. Pass.
वृज्यते. A. अवृजि.

वृण् 6. P. वृणने. To please; to gratify. P. वृणक्ति. Pf. वृणने. 2nd sing.
वृणयिष्ये. P. F. वृणिता. 1. वृणिष्यति. C. अवृणिष्यत्. Aor. अवृणिष्यत्. B वृण्यात्.
Des. विवृणयति. Frequ. वृणयते, वृणयति, वृणयिष्यति. Pass. वृण्यते. A. अवृणि.

वृत् (वृत्) 1. A. वर्तने. To be; to happen; to be occupied, to act.
P. वर्तते. Pf. वृत्ते. 2nd sing. वृत्तिषे. P. F. वर्तित्वा. F. वर्तयते,
वर्तयति. C. अवर्तयित्वा, अवर्तयित्वा. Aor. अवृत्तत्, अवर्तित्. B वर्तिषीत्. Caus.
वर्तयति-ते. A. अर्जयिष्यत्, अर्जयिष्यत्. Des. विवर्तयते, विवृणयति. Frequ.
वृत्तिष्यते, वर्तिष्यति, वर्तिष्यति &c. Pass. वर्तते. A अवर्ति. P. P. वृत्त; of
the causal, वृत्त (studied), वर्तित (brought about) G. वर्तित्वा,
वृत्त्वा, अवृत्तत्. Inf. वर्तितुम्.

वृत् (वृत्) 4 A. वरणे To choose; to like. P. वृण्यते. For other
forms see the above root.

वृत् (वृत्) 10. U. 1. P. भाषायां दीप्ति च To speak; to shine. P. वर्तयति ते,
वर्तते. Pf. वर्तयाबकार-चक्रे &c; वर्तते. P. F. वर्तयिता, वर्तिता. F. वर्तयिष्यति-ते
वर्तिष्यति. Aor. अर्जयिष्यत्, अर्जयिष्यत्; अवर्तिष्यत्. B वर्तयित्, वर्तयिषीत्,
वृत्त्यात्. Pass. वर्तते, वर्तते. A. अवर्ति.

वृध् (वृध्) १. A. वृद्धौ To increase; to grow. P. वर्यते Pl. वर्यते 2nd
sing. वर्ययिषे P. F. वर्यिषा, 1st: वर्यिष्यते, वर्यन्ति. C. अवर्यिष्यत, अवर्यन्त.
Aor. अवयन्, अवयिष. B. वर्यिषीष्ट. Caus. वर्ययति ते A. अवयिष्यन्त.
थययन्ते D. वर्यिष्यते, वर्यन्ति. Frequ. वर्यिष्यते, वर्यिष्यति, वर्यिष्यन्ति,
वर्यिष्यन्ति, &c. Pass वर्यते. A. अवयिष्य P. P. वृद्ध. G. वर्यिष्या, वृद्धा, वर्यिष्य.
Inf वर्यितुम् . . . . .

४५ (४५) 10 U L.P. भाषाया दीप्ति च To speak; to shine P. वर्धति-
ते; वर्धति. Pf वर्धयामास-चक्रे &c, वर्ध. P I. वर्धयिता, वर्धिता, I वर्धयिष्य-
ति-ते, -दिष्यति Aor अर्धयिष्यत्, अर्धयिष्यत्; अर्धयिष्यत्. B. वर्धयिष्य, वर्धयिष्यीष्टः
रूपात् Pass वर्धयते, रूपात् A. अर्धयिष्य

५५५ ४ P चरणे To choose; to like, to select. -P. वृथ्यति. Pf. ववर्ष. 2nd sing ववर्षिष P I ववर्षिता F. ववर्षिष्यति. U ववर्षिष्यद्. Aor. अवृष्व B वृषनात् D. वृषिष्यति. Frequ. ववर्षिष्यते, ववर्षि &c. Pass. ववर्षते. A० ववर्षि

वृ० (वृ०) 1. P. सेचनहिताहेरानिषु T. rain; to strike; to give pain. P.
वर्षति Pf वर्षति 2nd sing. वर्षति P F वर्षिता. I. वर्षिष्यति. C अवर्षि-
ष्यन्. Aor अवर्षात् B. वृष्यात् Cau० वर्षयति ते A अर्षावृष्यत्, अवर्षयन्त.
D. निवर्षिषति. Frequ वर्षावृष्यते, वर्षयति, वर्षति &c. Pass. वृष्यते. A.
अवर्षि. P. P वृ० वृ० वर्षित्वा, प्रवृष्य Inf वर्षितुम्:

10 A शक्तिवन्धने, (प्रजनननामर्थे शक्तिमन्थे च), To have the power of production; (to be powerful) P. वस्यते P^f वर्षयाबके &c. P^r वर्षिता P^r वर्षयिष्यते Aor^r अवरिपुत, अवार्भत B वर्षयिषीष्ट. Des. विवर्षयिषते Pass द्येते. A. अवर्षि P.P. वर्षित. G वर्षयित्वा Inf. वर्षयितुम्.

वृड (वृहु) ७ P उपगमे. To work, to labour. P. वृद्धि. Pf वनहं 2nd single ववर्द्धि, वनहं P. Γ. वर्द्धिता, वनो F. वर्द्धिष्यति, वनंति C. अवर्द्धिष्यन्, अववर्ष्यत. Aor. वनर्हन्, अववर्षन् B. वृष्णात्. Caus गहयति A. अववर्हन्, अववीवृष्न् Dns. विवर्द्धिषति, विवृष्कति. Frequ वदामुष्मे, ववृहीति, ववर्द्धि &c. Pass वृष्टने. -A. अवर्द्धि P P. वृड G. वर्द्धिमा, वृहु, पारिपुत्र Inf. वर्द्धितुम्, वदंम्.

वृ० (वृद्धि) 10 U. I. P. भाषाया दोस्तो च. To speak; to shine P वृद्धयति ते; वृद्धति Pf वृद्धाश्रयकार-चके ऽc; वं वृद्ध P. F. वृद्धयिना, वृद्धिना F. वृद्धिभ्यति-ते; वृद्धिभ्यतिः Aor; अमृद्धन् त, अमृद्धान्. B वृष्टान्. वृद्धयिषाट्; वृष्टात् D. विवृद्ध-यिषति-ते, विवृद्धिषति. Frequ वरीवृषते, वरीवृष्टीति, वृष्टिं ऽc. Pass. वृष्टते. A. अवीह

वृ (वृश्) १ U वरणे To choose; to select. P वृणाति, वृणीते. PF वरार, वरे.
2nd sing वरारिष्य, वरारिष्ये. P. T. वरिता, वरीता. I. वरिष्यन्ति-ते, वरी-

व्य० ४. P. संहते. To strike; to hurt; to pierce. P. विध्यति Pf वि-
 व्याप. plu. विविधुः. 2nd sing. विध्यसि, विध्यस्व. P. F. व्यद्वा. 1.
 व्यत्स्यति C अव्यत्स्यत् Aor अव्यासीत् dual अव्याताम् B विद्यात्.
 Caus व्याधयति ते. A. अविव्यस्यत्. D विध्यसति Frequ वेदिव्यते,
 वाव्यधीति, धाव्यद्धि Pass. विध्यते A. अव्याधि P. P. विद् G. सिद्ध-
 आदिभ्यः Inf व्यधितुम्.

व्य० १. U. गतौ To go; to move. व्ययतिन्ते Pf. वव्याय, वव्यये. 2nd
 sing. वव्यसि, वव्यसि, P. F. व्ययिता. F. व्ययिष्यति ते. Aor. अव्य-
 यीत्, अव्ययिष्य B व्यव्यात्, व्ययिषीष्ट. Caus. व्यावयतिन्ते. A. अविव्यस्य-
 त D. विव्ययिषति ते. Frequ. वाव्ययते, वा ययति, वाव्यति. P. P. व्ययि-
 G. व्ययिष्या. Inf व्ययितुम्.

व्य० 10. U. वित्तसमुत्सर्गे To give; to expend P. व्यययति ते Pf. व्ययय-
 सकार-न्ते &c. P. F. व्यययिता. F. व्यययिष्यति-ते. Aor. अव्यययत् B.
 व्ययात्, व्यययिषीष्ट. D. विव्यययिषति-ते Pass. व्यययते. A. अव्ययि P. P.
 व्यययित G. व्यययित्वा. Inf. व्यययितुम्.

व्यु० १. P. विभाने दाहे च To divide; to burn. P. व्युंष्यति. Pf. बुव्योः.
 2nd sing. बुव्योसि. P. F. व्योषिता F. व्योषिष्यति. Aor. अव्योषीत्,
 (अव्युषत् when it means 'to divide'). B. व्युष्यात् D. विव्युषिषति,
 विव्योषिषति

व्ये (व्येन्) १. U. सवरणे To cover; to veil. P. व्ययति ते Pf. विव्याय,
 दिव्ये 2nd sing. विव्यसि, विव्यसि P. F. व्याता. F. व्यास्यति ते C.
 अव्यास्यत्. Aor. अव्यासीत्, अव्यास्त. B. वीयात्, व्यासीष्ट. Caus.
 व्याययति ते. A. अविव्यस्यत् D. विव्यामति ते. Frequ. वेवीयते, वाव्येति,
 वाव्याति. Pass. वीयते A. अव्याधि. P. P. वीत. G. वीत्वा, सव्याय.
 (परिवीय, परिव्याय). Inf. व्यातुम्.

मज् १. P. गतौ. To go; to pass away. P. मजति. Pf. मज्जा. 2nd
 sing. मजसि. P. F. मजिता. F. मजिष्यति C अमजिष्यत् Aor. अमाजीत्
 B. मज्यात्. Caus. मजयति-ते. A. अविमजत् D. विमजिषति. Frequ
 मजज्यते, वायजीति, वायजि Pass. मज्यते. A. अमाजि. P. P. मजित्. G.
 मजित्वा, अमज्य. Inf मजितुम्.

मज् 10 U. मार्गप्रकारण्यो. To clear the way; to go P. मजयति ते
 Pf. मजययित्वा &c. P. F. मजयिता. F. मजयिष्यति ते. Aor.
 अविमज्यत्. B. मजयात्, मजयिषीष्ट. Pass. मज्यते. A. अमाजि

मण् १. P. शब्दे To sound P. मणति. Pf. मणा. 2nd sing. मजसि P. F.
 मणिता F. मणिष्यति. C अमणिष्यत्. Aor. अमणीत्, अमणीत्. B. मण्यात्.
 D. विमणिषति. Frequ मण्यते, मण्यीति, मण्य. Pass. मण्यते. A. मणाणि.

मण् 10 U. मालविकुनि. To wound; to hurt P. मणयति-ते. Pf. मण-
 मायकार-न्ते &c. P. F. मणयिता F. मणयिष्यति-ते. Aor. अवमण्यत्.

B. व्रज्यान्, व्रजयिषीष्ट. D विव्रणयिषति-ते Pass व्रज्यते. A व्रजणि P. P. व्रणित G. व्रणित्वा. Inf व्रणयितुम्.

वध् (ओवध्) 6 P छेदने To cut; to tear; to wound P वृधति Pf. वधश्च 2nd sing. वधयिष, वधट. P. F वधिता, वधट F वधियति, वध्यति.

C. अवधियन्, अवध्यत्. Aor. अवधीन्, अवधाक्षीत् dual अवधिगम्, अवघाटम्. B. वृध्यात् Caus वधयति ते, A अववधत् त. D. विव्रधियति, विव्रसति. Frequ. वरावृध्यते, वामर्याति, वामरिष्ट. Pass. वृध्यते. A. अवध P P. वृण G वृधिया, सवृध्य. Inf. वधितुम्, वृणुम्.

व्री (व्रीड्) 4 A वरणे To choose, to select P व्रीयते Pf विव्रिये. 2nd sing विव्रियिषे. P. F व्रेता F व्रेयते. C. अव्रेयन् A. अव्रेष्ट. B. व्रेषीष्ट. D. विव्रीयते Frequ. वेव्रीयते, वेव्रीयति, वेव्रेति P. P व्रीण.

व्री 9. P. वरणे To choose; to select P व्रीणाति. Pf. विव्राय. 2nd sing विव्रयिष, विव्रेष P. F. व्रेता. F. व्रेयति C. अव्रेयन् Aor. अव्रेषात्. B व्रीयान्. Caus व्रायति-ते, (according to Swami, व्रेयति ते). A. अविव्रयत्-त Des. विव्रीयति. Frequ. वेव्रीयते, वेव्रीयति, वेव्रेति. P. P. व्रीण G. व्रीत्वा Inf. व्रेतुम्.

व्रीड् 4. P. चोदनेलज्जायाय To throw, to be ashamed P. व्रीड्यति. Pf. विव्रीड 2nd sing विव्रीडिष. P. F. व्रीडिता F. व्रीडिष्यति. C. अत्रीडिष्यत्. Aor. अत्रीडीत्. B. व्रीड्यात् Caus व्रीड्यति-ते. A. अविव्रीडत्-त. Des. विव्रीडिषति Frequ. वेव्रीड्यते, वेव्रीडीति, वेव्रीडि. Pass. व्रीड्यते. A. अत्रीडि. P. P. व्रीडित G. व्रीडित्वा Inf. व्रीडितुम्.

वृड् (वृज्जदि) 6. P. सवरणे. To cover, to heap. P. वृडति. Pf. वृजोड. 2nd sing वृनुडिष P. F. वृडिता F. वृडिषति Aor. अमुडीन्. B. वृज्यान्. D. वृमुडिषति Pass. वृज्यते. A. अमोडि P P वृडित. G. वृडित्वा. Inf. वृडितुम्.

वृ 9. P. वरणे. To choose; to select. P. वृणाति. Pf. विवृाय. 2nd sing. विवृयिष. विव्रेष. P. F. व्रेता. F. व्रेयति. C. अव्रेयन्. Aor. अव्रेषीन्. B. व्रीयान्. Caus व्रेयति ते. A. अविवृणत्-त. D. विव्रीयति. Frequ. वेव्रीयते, वेव्रीयति, वेव्रेति P. P. वृण. G. वृन्वा. Inf. व्रेतुम्.

श.

शक् 4. U. मर्षणे. To endure; to be able. P. शक्यति-ते. Pf. शक्ताक, शक्ते. 2nd sing शक्यिष, शकश्य, शक्यिषे P. F शक्ता, शक्ता F शक्यति ते, शक्यति ते C. अशक्यत् त, शक्यत्-त Aor. अशक्त्, अशक्ति, अशक्त. B शक्यान्, शकिषीष्ट, शक्षीष्ट. Caus शक्यति-ते. A अशीशक्त्-त. Des. शिशिषति ते, शिशिषति ते Frequ. शक्यते, शशकीति, शशक्ति. Pass. शक्यते A. अशक्ति P. P शक्ति, शक्त. G. शक्या, शक्त्वा. Inf. शक्ति, शक्तुम्.

शक् (शक्) 5. P. शक्नोति. To be able; to be powerful. P. शक्नोति.

Pf. शशाक dual. शेकतुः. 2nd sing. शेकिय, शशाक्य. P. F. शक्ता. F. शक्न्यति. C. अशक्न्यत्. Aor. अशकत्. B. शक्यात्. D. गिहते For Caus. Frequ. and Pass. see the above root. P. P. शक्त. G. शक्त्वा Inf. शक्तुम्.

शङ्क (शकि) 1 A. शङ्कायाम्. To suspect; to fear; to think probable. P. शङ्कते Pf शङ्कते. 2nd sing शङ्किये. P. F. शङ्किता F. शङ्किष्यते. C. अशङ्किष्यत्. Aor. अशङ्कित B. शङ्किषीष्ट. Caus शङ्कयति. A. अशशङ्कत्-त. D. शिशङ्किषते. Frequ. शशङ्क्यते, शशङ्कीति, शशङ्कि. Pass. शङ्क्यते. A अशङ्कि. P. P. शङ्कित G. शङ्कित्वा, आशङ्क्य Inf. शङ्कितुम्.

शब् 1 A. व्यक्ताया वाचि To speak; to say; to tell. P. शब्ते. Pf. शेवे 2nd sing. शेचिये. P. F. शब्तिता. F. शब्धिष्यते. Aor. अशब्धि. B. शब्धिषीष्ट. Caus शब्धयति-ते. A. अशीशब्त्-त. Frequ. शाशब्धते, शाशब्धि &c. Pass. शब्धते A. अशाब्धि.

शट् 1. P. रुक्नाविशरणगत्यवसादनेषु. To be sick; to divide; to pierce; to go; to be weary. P. शटति. Pf. शशाट. 2nd sing. शेडिय. P. F. शटिता. F. शटिष्यति. C. अशटिष्यत्. Aor. अशटीत्, अशाटीत्. B. शट्यात्. D. शिशटिषति.

शद् 1. P. कैत्रवे. To cheat; to defraud; to deceive. P. शदति. Pf. शशाठ. 2nd sing. शेडिय. P. F. शडिता. F. शडिष्यति. Aor. 'अशडीत्, अशाडीत्. B. शड्यात्. Caus. शडयति-ते. A. अशीशडत्-त. D. शिशडिषति. Frequ. शाशडति, शाशडीति, शाशडि. Pass. शड्यते. A. अशडि. P. P. शडित. G. शडित्वा. Inf. शडितुम्.

शद् 10. U. असत्कारणयोः. To leave unfinished; to go. P. शाठयति-ते. Pf. शाठयायकार चके &c. P. F. शाठयिता. F. शाठयिष्यति ते. Aor. अशीशठत्-त B. शाठ्यात्, शाठयिषीष्ट. Pass. शाठ्यते. A अशाठि. P. P. शाठित G. शाठयित्वा Inf. शाठयितुम्.

शद् 10. A. आषायाम्. To praise. P. शाठयते. Pf. शाठयाचके &c. P. F. शाठयिता. F. शाठयिष्यते. Aor. अशीशठत्. B. शाठयिषीष्ट. D. शिशशाठयिषते. Pass. शाठ्यते. A. अशाठि. P. P. शाठित. G. शाठयित्वा. Inf. शाठयितुम्.

शद् (अदन्तः) 10. U. सम्यगवभाषणे. To speak ill or well. P. शडति-ते. Pf. शठयायकार-चके &c. P. F. शडयिता. F. शडयिष्यति-ते. C. अशड-यिष्यत्-त. Aor. अशशठत् त. B. शड्यात्, शडयिषीष्ट. Des. शिशडयिषति-ते. Pass. शड्यते. A. अशडि. P. P. शडित. G. शडयित्वा. Inf. शडयितुम्.

शग् (ददादिः) 1. P. दाने गतौ च. To give; to go. P. शणति. Pf. शगान. 2nd sing. शेणिय. P. F. शणिता. F. शणिष्यति C. अशणिष्यत्. Aor. अशणीत्, अगानीत्. B. शग्नात्. Caus. शगयति-ते. A. अशीशगत्-त D. शिशगिषति. Frequ. शाशग्यते, शशणीति, शशगिष्ट. Pass शग्यते. A. अशगि. P. P. शणित. G. शणित्वा. Inf. शणितुम्.

हृन् (हृदि) 1. A. हृज्यां सघाते च. To hurt; to cause disease; to collect. P. हृणते. Pf. हृणष्टे. 2nd sing. हृणिष्ये. P. F. हृणिता. F. हृणिष्यते. Aor. अहृणिष्ट. B हृणिषीष्ट. D. शिहृणिषते. Frequ. शाहृण्यते, शाहृण्यीति, शाहृण्ति. Pass. हृण्यते. A. अहृण्ति.

शद् (शद्) 1. P. शातने. To perish gradually; to throw down; to go. P. शीयते. Pf. शशाद्. dual. शेदतुः. 2nd sing. शेदिय, शशत्य. P. F. शप्ता. F. शस्त्यति. C. अशस्त्यत्. Aor. अशदत्. B. शयाद्. Caus. शातयति-ते, (शदयति-ते, when it means 'to cause to go'). A. अशीशतत्-त्, (अशीशदत्-त्) D. शिशस्त्यति. Frequ. शाशयते, शाशदीति, शाशसि. Pass. शयते. A. अशादि. P. P. शन्न. G. शन्त्वा, आशय Inf. शन्तुम्.

शद् (शद्) 6. P. शातने. To perish gradually; to fall; to throw down. The forms of this root are like those of the above root. स्वरार्थ एव पुनःपाठः.

शप् 1. U. आक्रोशे. To curse; to blame; to swear. P. शपति-ते. Pf. शशाप, शेने. 2nd sing. शेपिय, शशप्य, शेपिये. P. F. शप्ता. F. शप्यति-ते. C. अशप्यत्. Aor. अशाप्सीत्, अशप्त. dual. अशाप्तम्, अशप्ताताम् B. शप्यात्, शप्सीष्ट. Caus. शापयति-ते A. अशीशपत्-त्. D. शिशप्यति-ते. Frequ. शाशप्यते, शाशपीति, शाशप्ति. Pass. शप्यते. A. अशापि. P. P. शप्त. Pot. P. शप्य. G. शप्त्वा, अभिशप्य Inf. शप्नुम्.

शप् 4. U. आक्रोशे. To curse; to blame. P. शप्यति-ते. Prest. P. शप्यत्, शप्यमान. For other forms see the above root.

शब्द्* 10. U. आनिष्कारे (अनुपसर्गात्); (उपसर्गादाविष्कारभाषणयोः). To make manifest; (without a preposition); to make manifest; to call; to utter. (with a preposition). P. शब्दयति-ते. Pf. शब्दयाश्वार-चके &c. P. F. शब्दयिता. F. शब्दयिष्यति-ते. Aor. अशब्दयत्. B. शब्द्यात्, शब्दयिषीष्ट. D. शिशब्दयिषति-ते. Pass. शब्द्यते. A. अशब्दि. P. P. शब्दित. G. शब्दित्वा, शराच्य. Inf. शब्दयितुम्.

शम् (शम्) (पट्यादिः) 4. P. उपशमे. To be calm; to be pacified; to pacify. P. शाम्यति. Pf. शशाम् 2nd sing. शेमिय. P. F. शमिता. F. शमिष्यति. C. अशमिष्यत्. Aor. अशमत्. B. शम्यात्. Caus. शमयति-ते, शामयति-ते. A. अशीशमत्-त्. D. शिशमिषति. Frequ. शशम्यते, शशमीति, शशन्ति. Pass. शम्यते. A. अशमि. P. P. शान्त. (of the causal), शान्त, शमित). G. शान्त्वा, शमित्वा, निशम्य. Inf. शमितुम्.

* उपसर्गादाविष्कारभाषणयोः. When compounded with a preposition, शब्द् means 'to make apparent or to speak.' प्रतिशब्दयति, निशब्दयति, प्रशब्दयति. Without any preposition, it merely signifies manifestation.

शम् 10. A. आलोचने. To look at; to inspect; to show; to display. P. शामयते. Pf. शामयाचक्रे &c P. F. शामयिता. F. शामयिष्यते. Aor. अशीशमत. B. शामयिषीष्ट. D. शिशामयिषते. Pass शाम्यते. A. अशमि. P. P. शामित. G. शामयित्वा, निशाम्य. Inf. शामयितुम्.

शम् 10. U. सङ्घने To accumulate; to collect; to heap together. P. शम्बयति ते. Pf. शम्बयाचकार चक्रे &c P. F. शम्बयिता. F. शम्बयिष्यति-ते. Aor. अशशम्बत्-त. B. शम्ब्यात्, शम्बयिषीष्ट. D. शिशम्बयिषति-ते. Pass शम्ब्यते. A. अशमि.

शर्व 1. P. गतौ. To go, to move P. शर्वति. Pf. शशर्व. 2nd sing. शशर्विष. P. F. शर्विता. F. शर्विष्यति C. अशर्विष्यत्. Aor. अशर्वीत् B. शशर्वीत् D. शिशर्विषति. Frequ. शशर्वति, शशर्वति &c.

शर्व 1. P. हिसायाम् To kill; to injure; to hurt. P. शर्वति Pf शशर्व. 2nd sing. शशर्विष P. F. शर्विता. F. शर्विष्यति. Aor. अशर्वीत् B. शशर्वीत् D. शिशर्विषति Frequ. शशर्वति.

शल् 1. P. गतौ. To go, to move. P. शलति. Pf. शशाल. 2nd sing. शेलिष. P. F. शलिता. F. शलिष्यति. C. अशलिष्यत् Aor. अशलीत् B. शल्यात् Pass. शन्यते. A. अशालि.

शल् 1. A. चलनमवरणयोः. To shake to tremble; to cover. P. शजते Pf शेले 2nd sing. शेलिषे. P. F. शलिता. F. शलिष्यते Aor अशलित. B. शलिषीष्ट. Caus. शाळयति-ते. A. अशीशलत्-त. D. शिशलिषते. Frequ. शाशन्यते, शाशलि &c.

शल्म् 1. A. कथने. To praise; to boast. P. शल्मते Pf. शशल्मे. 2nd sing. शशल्मिषे P. F. शल्मिता. F. शल्मिष्यते Aor. अशल्मिष्ट. B. शल्मिषीष्ट. D. शिशल्मिषते. Frequ. शाशल्म्यते, शाशल्मीति, शाशल्मिष.

शब् 1. P. गतौ. To go; to move P. शबति. Pf. शशाब 2nd sing. शेविष. P. F. शबिता. F. शबिष्यति. C. अशबिष्यत्. Aor. अशबीत्, अशबीत् B. शब्यात् D. शिशबिषति. Caus. शाबयति-ते. A. अशीशबत्-त. Frequ. शाशब्यते. P. P. शबित. G. शबित्वा. Int. शबितुम्.

शश 1. P. छतगतौ. To jump; to leap; to spring; to dance. P. शशति. Pf. शशश 2nd sing. शेशिव P. F. शशिता. F. शशिष्यति. Aor. अशशोत्, अशशोत् B. शश्यात् D. शिशशिवति. Frequ. शशश्यते, शशशति &c. Pass. शश्यते. A. अशशिश. P. P. शशित G शशिवा. Inf. शशितुम्.

शप् 1. P. हिसायाम् To kill; to hurt; to injure. P. शपति. Pf शशाप. 2nd sing. शेपिष. P. F. शपिता. F. शपिष्यति. Aor. अशपीत्, अशपीत् B. शप्यात् Frequ. शाशप्यते, शाशपीति, शापि.

हन् (हन्तु) 1. P. हिंयायाम् To kill; to injure. P. हन्ति. Pf. मृशाय. 2nd sing. मृशमिष P.F. हन्तिता F. हन्तिष्यति. C. अहन्तिष्यन् Aor. अहन्तीन्, अहन्तीन् B हन्त्यान् Caus हानयति ते. A. अहन्तीन्-त. D. हन्तिष्यति. Frequ. हानयते, हानयसीति, हानयसि. Pass. हस्यते. A. अहन्ति. P. P. हन्त. G. हन्तां, हन्तिवा, विहन्म्य. Inf. हन्तुम्.

शंस (शन्तु) 1. P. स्तुतौ दुर्तौ च. To praise; to be in distress; to calumniate; to hurt. P. शन्ति. Pf. मृशाय. 2nd sing. मृशमिष. P. F. शंसिता. F. शन्तिष्यति. C. अशन्तिष्यन् Aor. अशन्तीन् B. शन्त्यान्. Caus. शनयति-ते. A. अशन्तमन्-त. D. शितानिदन्ति. Frequ. शाशम्यते, शशन्तीति, शशन्ति. Pass. शस्यते A. शशन्ति. P. P. शन्त. Pot. P. शस्य or शस्य (according to कश्चिद्). G. शन्तिवा, शन्त्वा, प्रशम्य. Inf. शन्तुम्.

आशंस (आशन्ति) 1. A. इच्छायाम् (generally with आ). To desire; to bless. P. आशन्ते. Pf. आशंसन्. 2nd sing. आशन्तिष्ये P. F. आशन्तिता F. आशन्तिष्यते. Aor. आशन्तिष्यन् B. आशन्तिष्यन्. Caus. आशन्तिष्यते. A. आशन्तिष्यन्-त. D. आशन्तिष्यते. Frequ. आशन्तिष्यते, आशन्तिष्यति, आशन्तिष्यन्. Pass. आशन्तिष्यते. A. आशन्ति. P. P. आशन्ति. G. आशन्ति. Inf. आशन्तिष्यन्.

शास् (शास्तु) 1. P. व्याप्ती To pervade; to embrace. P. शास्ति. Pf. मृशाय. 2nd sing. मृशमिष P. F. शास्तिता. F. शास्तिष्यति. C. अशास्तिष्यन् Aor. अशास्तीन् B. शास्त्यान् Caus शासयति ते. A. अशासन्-त. D. शितानिदन्ति. Pass. शास्यते A. अशासि. P. P. शासन्ति. G. शासन्ति. Inf. शासन्तिष्यन्.

शास् (शास्तु) 1. A. आशायाम् To praise. P. शास्ते Pf. शास्ते. 2nd sing. शास्तेष्ये P. F. शास्तिता F. शास्तिष्यते C. अशास्तिष्यन् Aor. अशास्तिष्यन् B. शास्तेष्यन्. Caus शासयति ते. A. अशासन्-त. Frequ. शास्यते, शासन्तीति, शासन्ति. Pass. शास्यते. A. अशासि. P. P. शासन्ति. G. शासन्ति. Inf. शासन्तिष्यन्.

शान् 1. U. तेजने. To whet; to sharpen. P. शान्तिष्यते. Pf. शान्तिष्यन्. 2nd sing. शान्तिष्ये P. F. शान्तिष्यता F. शान्तिष्यति. C. अशान्तिष्यन् Aor. अशान्तिष्यन् B. शान्तिष्यन्. Caus शान्तिष्यते. A. अशान्तिष्यन्-त. D. शान्तिष्यते. Pass. शान्तिष्यते. A. अशान्तिष्यन्. P. P. शान्तिष्यन्. G. शान्तिष्यन्. Inf. शान्तिष्यन्.

शान् (शान्) 1. A. आशायाम् दीप्ति च. To flatter; to shine; to be endowed with. P. शान्ते. Pf. मृशाय. 2nd sing. मृशमिष. P. F. शान्तिता. F. शान्तिष्यति. C. अशान्तिष्यन् Aor. अशान्तिष्यन् B. शान्तिष्यन्. Caus. शान्तिष्यते. A. अशान्तिष्यन्-त. D. शितानिदन्ति. Frequ. शाशम्यते, शाशन्तीति, शाशन्ति. Pass. शास्यते. A. अशान्तिष्यन्. P. P. शाशन्ति. G. शाशन्ति. Inf. शाशन्तिष्यन्.

शास् (शासु) २. P. अनुशिक्षौ. To govern; to instruct; to teach; to inform; to advise; to order; to enact. P. शास्ति. Imperf अशात्-इ. dual. अशिक्षाम्. plu. अशासुः. 2nd sing. अशाः, अशात्-इ. Impera. 2nd sing. शाधि. Pot शिक्ष्यात्. Pf. शशास. 2nd sing. शशासिष P. F. शासिता. F. शासिष्यति. C. अशासिष्यत्. Aor. अशिशत्. B. शिक्ष्यात्. Cau. शासयति-ते. A. अशशासत्-त. D. शिशशासिषति. Frequ. शोशिश्यते, शशासीति, शशासि. Pass. शिष्यते. A: अशासि. P. P. शिष्ट. G. शासित्वा, शिष्ट्वा, अनुशिष्य. Inf. शासितुम्.

शास् (आङ.शासु) २. A. इच्छायाम् (generally with आं). To desire; to bless; to long for. P. आशास्ते Pf. आशाशास्ते. 2nd sing. आशाशसिषे. P. F. आशासिता. F. आशासिष्यते. Aor. आशासिष्ट. B. आशासिषीष्ट. Cau. आशासयति-ते. A. आशाशासत्-त. D. आशिशासिष्यते. Frequ. आशाशास्यते, आशाशासीति, आशाशसि. Pass. आशास्यते. A. आशासि. P. P. आशासित. G. आशास्य. Inf. आशासितुम्. (आङ्पूर्वत्वात् प्रायिकं तेन नमोवाक प्रशास्मह इति सिद्धम्. Sidd. Kaum.) Sometimes this root is preceded by प्र.

शि (शिय्) ३ U. निशाने. To sharpen; to whet, to excite; to be attentive. P. शिनोति, शिनुते Pf. शिशाय, शिश्ये. 2nd sing. शिशयिष, शिशेय, शिशिये. P. F. शेता. F. शेष्यति-ते. C. अशेष्यत्-त. Aor. अशेषीत्, अशेष्ट. B. शीयात्, शेपीष्ट. Cau. शाययति-ते. A. अशीशयत्-त. D. शिशीपति ते Frequ. शेशीयते, शेशयीति, शेतेति. Pass. शीयते. A. अशायि. P. P. शित. G. शित्वा, सशित्य. Inf. शेत्तुम्.

शिक्ष १. A. विद्योपादाने. To learn; to practise. P. शिक्षते. Pf. शिक्षिसे. 2nd sing. शिक्षिषिषे. P. F. शिक्षिता. F. शिक्षिष्यते C. अशिक्षिष्यत्. Aor. अशिक्षिष्ट. B. शिक्षिषीष्ट. Cau. शिक्षयति-ते. A. अशिक्षिष्यत्-त. D. शिक्षिष्यते. Frequ. शोशिक्ष्यते, शोशिक्षीति, शशिक्षि. Pass. शिक्ष्यते. A. अशिक्षि. P. P. शिक्षित G. शिक्षित्वा, प्रशिक्ष्य. Inf. शिक्षितुम्.

शिङ् (शिखि) १. P. गतौ. To go; to move. P. शिङ्गति. Pf. शिशिङ्ग. 2nd sing. शिशिङ्गिष्य. P. F. शिङ्गिता. F. शिङ्गिष्यति. Aor. अशिङ्गीत्. B. शिङ्ग्यात्. D. शिशिङ्गिषति. Frequ. शोशिङ्ग्यते, शोशिङ्गीति, शोशिङ्गि. Pass. शिङ्ग्यते. A: अशिङ्गि. P. P. शिङ्गित. G. शिङ्गित्वा. Inf. शिङ्गितुम्.

शिक्ष (शिधि) १ P. आप्राणे To smell. P. शिङ्गति. Pf. शिशिङ्ग. 2nd sing. शिशिङ्गिष्य. P. F. शिङ्गिता. F. शिङ्गिष्यति. C. अशिङ्गिष्यत्. Aor. अशिङ्गीत्. B. शिङ्ग्यात्. Cau. शिङ्गयति-ते. A. अशिङ्गिष्यत्-त. Frequ. शोशिङ्ग्यते, शोशिङ्गि &c. Pass. शिङ्ग्यते. A. अशिङ्गि.

शिक्ष (शिजि) २. A. अव्यक्ते शब्दे. To tinkle; to rattle; to whisper. P. शिजे. Pf. शिशिजे. 2nd sing. शिशिजिषे. P. F. शिजिता. F. शिजिष्यते.

C. अशिञ्जयत्. Aor. अशिञ्जि. B. शिञ्जिषीष्ट. Caus. शिञ्जयति-न्ते. A. अशिञ्जिषत्-त्. Pass. शिञ्ज्यते. A. अशिञ्जि.

सिद् 1.P. अनादरे. To disregard; to despise. P. रोदति. Pf. सिरोद. 2nd sing. शिरोदिय. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यति. A. अरोदीत्. B. सिख्यात्. 1). शिशिदियति, शिरोदियति. Caus. रोदयति-न्ते. A. अशीसिदत्-त्. Pass. सिद्यते. A. अरोदि.

सिद् 6. P. उञ्छे. To glean. P. शिलति. Pf. शिरोल. 2nd sing. शिरोलिय. P. F. शेलिता. F. शेलिष्यति. C. अशेलिष्यत्. Aor. अशेलीत्. B. शिल्पात्. D. शिशिलिषति, शिरोलियति. Frequ. शोशिल्यते, शेषेन्ति &c. Pass. शिष्यते. A. अशेलि.

सिद् * 1. P. हिमायाम्. To kill; to injure. P. रोषति. Pf. शिरोष. 2nd sing. शिरोषिय. P. F. रोषिता. (रोषा) F. रोषिष्यति. (रोषयति) Aor. अरोषीत्. (अशिश्नत्). B. शिष्यात्. D. शिशिषिषति, शिरोषियति. (शिशि-सति) Frequ. शोशिष्यते, शोशेष्टि &c. Pass. शिष्यते. A. अरोषि.

सिद् (शिद्) 7. P. विरोपणे To distinguish; to separate; to assign attributes or qualities to. P. चिन्ति. Imperf. अचिन्त-न्. Imper. 2nd sing. शिचिद्. Pot. शिष्यात्. Pf. शिरोष. 2nd sing. शिरोषिय. P. F. रोषा. F. रोषयति. C. अरोषयत्. Aor. अशिषत्. B. शिष्यात्. Caus. रोषयति-न्ते. A. अशीसिषत्-त्. D. शिशिषति. Frequ. शोशिष्यते, शोशियति, शेषेष्टि. Pass. शिष्यते. A. अरोषि. P.P. शिष्ट. G. शिष्टा, विशिष्य. Inf. रोष्युः.

सिद् 10. U. 1. P. अवशेषयोगे, (विरुद्धविशेषे) To leave a residue; (with वि, to excel) P. रोषयति-न्ते; रोषति. Pf. रोषयायकात्-वञ्च्. &c; शिरोष. P. F. रोषयिता; रोषा F. रोषयिष्यति-न्ते; रोषयति. Aor. अशीसिषत्-त्; अशिषत्. B. रोष्यात्; रोषयिषीष्ट. शिष्यात्. D. शिरोषयिषति-न्ते; शिशिषति. Frequ. see the above root. Pass. रोष्यते, शिष्यते. A. अरोषि. P.P. रोषित. शिष्ट G. रोषयित्वा, विरोष्य; शिष्टा, विशिष्य. Inf. रोषयितुम्, रोष्युः. शी (शीर्) 2 A. स्त्रे. To sleep; to lie down. P. रोते. plu. रोते. Imperf. अरोत. plu. अरोत. Imper. 2nd sing. रोष. Pot. शयीत्. Pf. शिरोषे. 2nd sing. शिरोषिये. P. F. शायिता. F. शायिष्यते. C. अशायिषत्. Aor. अशायिष्ट. B. शायिषीष्ट. Caus. शाययति-न्ते. A. अशीशायत्-त्. D. शिशायिषते. Frequ. शाययते, शोशयति, शोशेष्टि. Pass. शायते. A. अशायि. P.P. शायित. G. शायित्वा, उपशाय. Inf. शायितुम्.

* Madhava and others consider this root as Aor. Uṇādeḥ and others as set.

शीक (शीकृ) 1. A. मेचने. To 'sprinkle; to wet. P शीकते Pf शिशोकि. 2nd sing. शिशोकिषे. P.F. शीकिता. F. शीकिष्यते C. अशीकिष्यत् Aor. अशीकिष्ट. B. शीकिषीष्ट. Caus. शीकयति ते A. अशिशीकत् त. D. शिशोकिष्यते. Frequ शीशीक्यते, शीशीकीति, शीशीचि. P.P. शीकित. G. शीकित्वा. Inf. शीकितुम्

शीक् 10 U. भाषाया दीप्तौ च. To speak; to shine P. शीकयति ते. Pf. शीकयामास चके &c P. F. शीकयिता. F. शीकयिष्यति ते. Aor. अशीशिकत् त. B. शीकयात्, शीकिषीष्ट.

शीक् 10. U. 1. P आमर्षणे To be angry; to touch. P. शीम्यति ते; शीकति. Pf शीकयामास चके &c; शिशोक् P. F. शीकयिता; शीकित. F. शीकयिष्यति ते; शीकिष्यति. Aor. अशीशिकत् त, अशीकीत् B. शीकयात्, शीकिषीष्ट; शीकयात् Pass शीक्यते A. अशीकि

शीम् (शीम्) 1. A कत्यने To 'boast. P शीमते. Pf शिशोमि 2nd sing. शिशोमिषे P. F. शीमिता. F. शीमिष्यते. C. अशीमिष्यत्. Aor. अशीमिष्ट. B शीमिषीष्ट. Caus शीमयति ते. A अशिशीमत् त D. शिशोमिष्यते. Frequ शीशीम्यते, शीशीमीति, शीशीमि Pass शीम्यते. A. अशीमि

शील् 1. P. समाधौ To meditate, to contemplate; to intend; to reflect. P. शीलति. Pf. शिशील 2nd sing. शिशील्य P. F. शीलिता F. शीलियति C. अशीलियत् Aor. अशीलीत् B शीलयात् Caus. शीलयति ते A. अशिशीलत् त D. शिशील्यति Frequ शीशील्यते, शीशीलीति, शीशील्यति. Pass शील्यते A. अशीलि P. P. शीलित. G. शीलित्वा. Inf. शीलितुम्

शील् (अदन्त.) 10 U उपधारणे To praotise repeatedly; to exercise; to visit, to honour. P शीलयति ते Pf शीलयास चके &c. P. F. शीलयिता F. शीलयिष्यति ते Aor. अशिशीलत् त B. शीलयात्, शीलयिषीष्ट. D. शिशील्यति ते Pass. शील्यते A. अशीलि. P. P. शीलित. G. शीलित्वा, परिशील्य Inf शीलितुम्

शुच् 1. P. शोकि To regret; to grieve for. P शोचति. Pf शोचिषि. 2nd sing. शोचिषिषे P. F. शोचिता F. शोचिष्यति. C. अशोचिष्यत् Aor. अशोचीत्. B. शोचयात्. Caus शोचयति ते A. अशुचत् त. D. शोचिष्यति, शोचिष्यति. Frequ शोशुच्यते, शोशुचीति, शोशोचि Pass. शोच्यते. A. अशुची P. P. शुचिषि, शोचित G. शुचित्वा, शोचिता, परिशुच्य. Inf. शोचितुम्

शुच् (शुचि) 4 U. पूर्णभावे. (छेदे). To wet; to moisture; to decay; to sting; to be clean. P. शुच्यति-ते Pf. शुचोच, शुचुचे 2nd sing. शुशोचिष, शुशुचिषे. P. F. शुचिता. F. शुचिष्यति-ते. C. अशोचिष्यत्-त्त. Aor. अशुचत्, अशोचत्, अशोचिष्ट. B. शुच्यात्, शुचिषीष्ट. Caus. शुचयति-ते. A. अशुचयत्-त्त. D. शुशुचिषति-ते, शुशोचिषति-ते. For Frequ. and Pass see the above root. P. P. शुचित. G. शुचित्वा, परिशुच्य. Inf. शोचितुम्.

शुच्य 1. P. सान्नीडनपुरामधानेषु. To perform ablution or religious bathing; to squeeze out juice; to distil. P. शुच्यति. Pf. शुच्यत्. 2nd sing. शुशुच्यथ. P. F. शुच्यता. F. शुच्यस्यति. Aor. अशुच्यत्. B. शुच्यात्. D. शुशुच्यति. Pass. शुच्यते. A. अशुच्य. P. P. शुच्यित. G. शुच्यता. Inf. शुच्यितुम्.

शुध् 1. P. प्रतिघाते. To resist; to go lame. P. शोधति. Pf. शुशोड. 2nd sing. शुशोदिय. P. F. शोडिता. F. शोडिष्यति. C. अशोडिष्यत्. Aor. अशोडीत्. B. शुध्नात्. Frequ. शोशुध्वते, शोशोडि &c. Pass. शुध्वते. A. अशोडि.

शुध् 10. U. आलस्ये. To be lazy; to be dull. P. शोध्यति-ते. Pf. शोड्या-द्यत्-त्त &c. P. F. शोडयिता. F. शोडयिष्यति-ते. Aor. अशुशुड्यत्-त्त. B. शोड्यात्, शोडयिषीष्ट. Pass. शोड्यते. A. अशोडि.

शुध् (शुधि) 1. P. प्रतिघाते. To limp; to be lame. P. शुध्यति. Pf. शुशुध्. 2nd sing. शुशुध्वथ. P. F. शुध्यता. F. शुध्यस्यति. C. अशुध्विष्यत्. Aor. अशुध्वत्. B. शुध्नात्. Caus. शुध्यति-ते. A. अशुशुध्वत्-त्त. Pass. शुध्यते. A. अशुध्वि. P. P. शुध्यित. G. शुध्यित्वा. Inf. शुध्यितुम्.

शुध् (शुधि) 10. U. 1. P. शोषणे. To dry; to become dry. P. शुध्यति-ते; शुशुध्वथ. Pf. शुशुध्वयत्-त्त &c; शुशुध्व. P. F. शुध्ययिता, शुध्यिता. F. शुध्ययिष्यति-ते; शुध्ययिष्यति. Aor. अशुशुध्वत्-त्त; अशुशुध्वत्. B. शुध्नात्, शुध्वयिषीष्ट. Pass. शुध्यते. A. अशुध्वि.

शुध् 4. P. शौचे. To become pure; to be made clear. P. शुध्यति. Pf. शुशुध्व. 2nd sing. शुशुध्वथ. P. F. शुध्वा. F. शुध्वस्यति. C. अशुध्विष्यत्. Aor. अशुध्वत्. B. शुध्वात्. Caus. शुध्वयति-ते. A. अशुशुध्वत्-त्त. D. शुशुध्वति. Frequ. शोशुध्वते, शोशुध्वति, शोशुध्वि. Pass. शुध्वते. A. अशुध्वि. P. P. शुध्व. G. शुध्वत्, शुध्वत्. Inf. शोधितुम्.

शुध् 6. P. गतौ. To go; to move. P. शुनति. Pf. शुशोन. 2nd sing. शुशोनिष. P. F. शोनेता. F. शोनिष्यति. C. अशोनिष्यत्. Aor. अशोनीत्. B. शुन्यात्. D. शुशुनति, शुशोनिषति. Frequ. शोशुन्यते, शोशुनीति, शोशोनि. Pass. शुन्यते. A. अशोनि.

शुद् 1. P. शुद्धौ. To purify; to make clean. P. शुद्ध्यति. Pf. शुद्ध्यत्.
2nd sing. शुद्ध्यसि. P. F. शुद्धिता. F. शुद्ध्यति. C. अशुद्ध्यत्.
Aor. अशुद्धीत्. B. शुद्ध्यत्. Caus. शुद्ध्यति-ते. A. अशुद्ध्यत्-त. D.
शुद्ध्यति. Frequ. शोशुद्ध्यते, शोशुद्धीति, शोशुद्धि. Pass. शुद्ध्यते. A.
अशुद्धि. P. P. शुद्धित. G. शुद्धित्वा. Inf. शुद्ध्यतुम्.

शुद् 10. U. 1. P. शौचकर्मणि. To purify; to make clean; to cleanse.
P. शुद्ध्यति-ते; शुद्ध्यति Pf. शुद्ध्यामकार-चके &c; शुद्ध्य. P. F. शुद्धिता;
शुद्धिता. F. शुद्ध्यति-ते; शुद्ध्यति. Aor. अशुद्ध्यत्-त; अशुद्धीत्. B.
शुद्ध्यत्, शुद्ध्यिषीष्ट; शुद्ध्यत्. Pass. शुद्ध्यते; शुद्ध्यते. A. अशुद्धि. P. P. शुद्धित.
G. शुद्ध्यित्वा; शुद्धित्वा. Inf. शुद्ध्यतुम्. शुद्धितुम्.

शुम् 1. P. भाषणे भासने हिंसायां च. To speak; to shine; to strike. P.
शोभति. Pf. शुशोभ. 2nd sing. शुशोभसि P. F. शोभिता. F. शोभ्यति.
C. अशोभ्यत्. Aor. अशोभीत्. B. शुभ्यात्. Caus. शोभयति-ते. A.
अशुभ्यत्-त. D. शुशोभति, शुशोभति. Frequ. शोशुभ्यते, शोशुभीति,
शोशोभ्य. Pass. शुभ्यते. A. अशोभि. Prest. P. शोभत्. P. P. शुभित,
शोभित. G. शुभित्वा, शोभित्वा, प्रशुभ्य. Inf. शोभितुम्.

शुम् 1. A. दीप्तौ. To shine; to be splendid; to be happy; to be-
come. P. शोभते. Pf. शुशुभे. 2nd sing. शुशुभसे. P. F. शोभिता. F.
शोभ्यते. C. अशोभ्यत्. Aor. अशुभत्, अशोभिष्ट. B. शोभिषीष्ट. D. शुशु-
भयते, शुशोभयते. Prest. P. शोभमान. For the remaining forms
see the above root.

शुम् 6. P. शोभायाम्. To shine; to be splendid; to be happy; to
become. P. शुभति. Prest. P. शुभत्. P. P. शुभित. For other
forms see the root शुम् 1. P.

शुम् 1. P. भाषणे भासने हिंसायां च. To speak; to shine; to strike; to
kill. P. शुम्भति. Pf. शुशुम्भ. 2nd sing. शुशुम्भसि. P. F. शुम्भिता. F.
शुम्भ्यति. C. अशुम्भ्यत्. Aor. अशुम्भीत्. B. शुम्भ्यात्. Caus. शुम्भ-
यति-ते. A. अशुम्भ्यत्-त. D. शुशुम्भति. Frequ. शोशुम्भ्यते, शोशुम्भीति,
शोशुम्भ्य. Pass. शुम्भ्यते. A. अशुम्भि. P. P. शुम्भित. G. शुम्भित्वा. Inf.
शुम्भितुम्.

शुम् 6. P. शोभायाम्. To become; to shine; to be splendid; to
be happy. The forms of this root are like those of the
above root.

शुल्क 10. U. अतिस्पर्शने. To pay; to give; to gain; to leave; to
create. P. शुल्कयति-ते. Pf. शुल्कयामकार-चके &c. P. F. शुल्कयिता. F.
शुल्कयिष्यति-ते. Aor. अशुल्कत्-त. B. शुल्क्यात्, शुल्क्यिषीष्ट. D. अशुल्क-
यिषति-ते. Pass. शुल्कयते. A. अशुल्कि.

शुल् 10. U. माने. To measure. P. शुल्कयति-ते. Pf. शुल्कयामकार-चके &c.

- P. F. शुष्कयिता. F. शुष्कयिष्यति-ते. Aor. अशुष्कयत्-त्. B. शुष्क्यात्, शुष्कयिषीष्ट. D. शुष्कयिष्यति-ते. Pass. शुष्क्यते. A. अशुष्कि. P. P. शुष्कित. G. शुष्कयित्वा. Inf. शुष्कयितुम्.
- शुष् 4. P. शोषणे. To dry up. P. शुषति. Pf. शुषोप. 2nd sing. शुषोषिष. P. F. शोषा. F. शोषयति. C. अशोषयत्. Aor. अशुषत्. B. शुष्यात्. Caus. शोषयति-ते. A. अशुषयत्-त्. D. शुषुद-ते. Frequ. शोषुष्यते, शोषुषीति, शोषोषि. P. P. शुष्क. G. शुष्वा, परिशुष्य. Inf. शोषुम्.
- शर (शरी) 4. A. हिंसास्तम्भनयोः. To strike; to kill; to hurt; to be firm; to be senseless. P. शर्यते Pf. शर्यत्. 2nd sing. शर्यरिषे. P. F. शरिता. F. शरीष्यते. C. अशरिष्यत्. Aor. अशरिष्ट. B. शरिषीष्ट. D. शरिष्यते. Pass. शर्यते. A. अशरि. P. P. शर्य. G. शरित्वा. Inf. शरितुम्.
- शर 10. A. विक्रान्तौ. To be powerful; to be valiant. P. शर्यते. Pf. शर्यायथे &c P. F. शरयिता. F. शरयिष्यते. Aor. अशर्यात्. B. शरयिषीष्ट. D. शरयिष्यते. Pass. शर्यते. A. अशरि. P. P. शरित. G. शरयित्वा. Inf. शरयितुम्.
- शर् 10 U. माने. To measure; to mete out. P. शर्यति-ते. Pf. शर्यन्त-श्चरन्-चके &c P. F. शर्यिता. F. शर्यिष्यति-ते. Aor. अशर्यत्-त्. B. शर्यात्, शर्यिषीष्ट. D. शर्ययिष्यति-ते. Pass. शर्यते. A. अशर्यि.
- शर 1. P. राज्यां सघाते च. To be ill; to collect. P. शरति. Pf. शरल. 2nd sing. शरुलिय. P. F. शरिता. F. शरिष्यति. C. अशरिष्यत्. Aor. अशरीत्. B. शर्यात्. Caus. शरयति-ते. A. अशरुलत्-त्. D. शरुलिषति. Frequ. शोर्ष्यते, शोर्षन्ति &c P. P. शरुलिन. G. शरुलित्वा. Inf. शरुलितुम्.
- शर 1. P. प्रगणे (अव्यवस्थाने). To bring forth; to produce. P. शरति. Pf. शरुत्. 2nd sing. शरुयिष. P. F. शरिता. F. शरिष्यति. Aor. अशरीत्. B. शर्यात्. D. शरुयिषति. Frequ. शोर्ष्यते, शोर्षि &c. Pass. शर्यते. A. अशरिषि.
- शर (शरु) 1. A. शरकुलभायाम्. To break wind downwards. P. शरथते. Pf. शरथे 2nd sing. शरथिषे. P. F. शरिता. F. शरिष्यते, शरन्ति Con अशरिष्यन्त, अशरथत्. Aor. अशरथत्, अशरिष्ट. B. शरिषीष्ट. Caus. शरथति-ते. A. अशरथत्-त्, अशरीष्यत्-त्. D. शरथिषते, शरथरति. Frequ. शरीष्यते, शरीषीति, शरीरार्दि &c. Pass. शर्यते. A. अशरिषि P. P. शर G. शरित्वा, शरु. Inf. शरितुम्.
- शर (शरु) 1. U. उन्दने. To moisten; to become wet. P. शरथति-ते. Pf. शरथे, शरथे. 2nd sing. शरथिषे, शरथिषे. P. F. शरिता F. शरिष्यति-ते. C. अशरिष्यन्-त्. Aor. अशरथत्, अशरिष्ट. B. शर्यात्, शरिषीष्ट. P. P. शर. G. शरित्वा, शरु. Inf. शरितुम्.

शुद् 1. P. शुद्धौ. To purify; to make clean. P. शुध्यति. Pf शुध्य. 2nd sing. शुध्यिष्य. P. F. शुद्धिता. F. शुध्यिष्यति. C. अशुध्यिष्यत्. Aor. अशुध्यीत्. B. शुध्यत्. Caus. शुध्ययति-ते. A. अशुध्यत्-त. D. शुध्यिष्यति. Frequ. शोशुध्यते, शोशुध्यीति, शोशुद्धि. Pass. शुध्यते. A. अशुध्यि. P. P. शुद्धित. G. शुध्यित्वा Inf. शुध्यितुम्.

शुद् 10. U. 1. P. शौचकर्मणि. To purify; to make clean; to cleanse. P. शुन्धयति-ते; शुन्धति Pf. शुन्धयाश्चकार-चके &c; शुन्ध्य. P. F. शुन्धयिता; शुन्धिता. F. शुन्धयिष्यति-ते; शुन्धिष्यति. Aor. अशुन्ध्यत्-त; अशुन्धीत्. B. शुन्ध्यात्, शुन्धयिषीष्ट; शुन्ध्यात्. Pass. शुन्ध्यते; शुन्ध्यते. A. अशुन्धि. P. P. शुन्धित. G. शुन्धयित्वा; शुन्धित्वा. Inf. शुन्धयितुम्. शुन्दिदुम्.

शुम् 1. P. भाषणे भासने हिंसाया च. To speak; to shine; to strike. P. शोमति. Pf. शुसोम 2nd sing. शुसोमिष्य P. F. शोमिता. F. शोमिष्यति. C. अशोमिष्यत्. Aor. अशोमीत्. B. शुम्यात्. Caus. शोमयति-ते. A. अशुमत्-त. D. शुशुमिषति, शुशोमिषति. Frequ. शोशुम्यते, शोशुमीति, शोशोमि. Pass. शुम्यते. A. अशोमि. Prest. P. शोमत्. P. P. शुमित, शोमित. G. शुमित्वा, शोमित्वा, प्रशुम्य. Inf. शोमितुम्.

शुम् 1. A. दीप्तौ. To shine; to be splendid; to be happy; to become. P. शोमते. Pf. शुशमे. 2nd sing. शुशुमिषे. P. F. शोमिता. F. शोमिष्यते. C. अशोमिष्यत्. Aor. अशुमत्, अशोमिष्ट. B. शोमिषीष्ट. D. शुशुमिषते, शुशोमिषते. Prest. P. शोमान. For the remaining forms see the above root.

शुम् 6. P. शोभायाम्. To shine; to be splendid; to be happy; to become. P. शुमति Prest. P. शुमत्. P. P. शुमित. For other forms see the root शुम् 1. P.

शुम् 1. P. भाषणे भासने हिंसायां च. To speak; to shine; to strike; to kill. P. शुम्मति. Pf. शुशुम्. 2nd sing. शुशुमिष्य. P. F. शुम्मिता. F. शुम्मिष्यति. C. अशुम्मिष्यत्. Aor. अशुम्मीत्. B. शुम्भ्यात्. Caus. शुम्भयति-ते. A. अशुशुम्भत्-त. D. शुशुम्मिषति. Frequ. शोशुम्भ्यते, शोशुम्मीति, शोशुम्भि. Pass. शुम्भ्यते. A. अशुम्भि. P. P. शुम्मित. G. शुम्भित्वा. Inf. शुम्भितुम्.

शुम् 6. P. शोभायाम्. To become; to shine; to be splendid; to be happy. The forms of this root are like those of the above root.

शुल् 10. U. अतिस्पर्शने To pay; to give; to gain; to leave; to create. P. शुल्कयति-ते. Pf. शुल्कयाश्चकार-चके &c. P. F. शुल्कयिता. F. शुल्कयिष्यति-ते. Aor. अशुल्कत्-त. B. शुल्क्यात्, शुल्कयिषीष्ट. D. शुशुल्कयिषति-ते. Pass. शुल्कयते. A. अशुल्क.

शुल् 10. U. माते. To measure. P. शुल्कयति ते Pf. शुल्कयाश्चकार-चके &c.

शृष् (शृष्टु) 10 U 1 P. प्रहसने To insult, to mock at, to ridicule
 P शर्षयति ते, शर्षति Pf शर्षयामकार-चके dC, शशर्ष P F शर्षयिता,
 शर्षिता F शर्षयिष्यति ते, शर्षिष्यति Aor अशशर्षत्-त्, अशशर्षन्-न्,
 अशशर्षीत् B शर्ष्यात्, शर्षयिषीष्ट, श्र्यात् Caus D and Frequ
 see शृष् I A above

शृ 9 P हितायाम् To tear to pieces, to hurt, to destroy P
 शष्पाति Pf शशार dual शशरतु, शशतु 2nd sing शशरिष I F
 शरिता, शरीता I शरिष्यति शरीष्यति C अशरिष्यत्, अशरीष्यत् Aor अशरीत्,
 B शरीयात् Caus शारयति ते, A अशोशरत्-त् D शिशरिषति शिररि
 पति, शिशोरिषति Frequ शशोर्यते, शशरीति, शशति Pass शरीते A
 अशारि P P शीर्ण G शीर्णा, विशीय Inf श्रुतिम्, शरादुम्

शेष् (शेष्टु) 1 P गतौ To go, to move about P P शेयति Pf
 शिशेल 2nd sing शिशेलथ P F शञ्जिता F शेज्यति Aor अ
 लीत्, B शन्यात् Caus शेज्यति ते A अजिशेलत्-त् Pass शस्यत A
 अशेलि P P शेलित G शलित्वा Inf शेज्तिम्

शेष् (शेष्टु) 1 A सेवने To worship to serve P शेवते Pf शे
 2nd sing, शिशविषे P F शेविता F शविष्यत् C अशविष्यत् Aor
 अशेविष्ट B शविषीष्ट Caus शवयति ते A अशिशवत्-त् Ds शिशेति
 Frequ शशेव्यत Pass शेव्यते A अशेवि

शै 1 P पाक To cook P शायति Pf शशौ 2nd sing शाय, शाय
 P F शाता F शास्यति Aor अशापीत् B शयात् D शिशति
 Frequ शाशायते, शाशति, शाशति Pass शायत A श्यायि

शो 4 P तनूकरण To whet to make thin to sharpen P शति
 Pf शशौ 2nd sing शशिय, शशाय P F शाता F शाम्यति C शा
 स्यन् Aor अशान्, अशानीत् B शायात् Caus शाशयति ते A अशा
 शयन्त D अशाम्यति Frequ शाशायत, शाशेनि, शाशानि Pass
 शायते A अशायि P P शित, शान, (सशित thoroughly finished).
 G शात्वा, शित्वा, निशाय Inf शानम्

धुन् (धुति) 1 P हरण To ooze, to trickle, to exude. P क्षानति
 Pf चुश्चात् 2nd sing चुश्रानिष P F धोतिता F धोतिष्यति C
 अथातिष्यत् Aor अधुतत्, अधोतीत् B धुल्लान् Caus धोतयति त A
 अनुधुतत्त D धुध्रतिपति, धुधोतिपति Frequ चोधुन्यत, चोधुनीति,
 चाधोति Pass धुयत A अधोति P P धुतित, धोतित G धुतिष्या,
 धोतिष्या प्रधुन Inf धोतिषुन्

ध्युन् (ध्युति) 1 P हरण To ooze, to trickle This root is conju-
 gated like the above root, with the only difference of द्यु
 for ध

अश्रयीत्, अश्रायीत्. B. अश्रयात्. Caus. अश्रयति-ते. A. अश्रियत्-त. D. शि-
अश्रियति. Frequ. शश्रय्यते, शश्रयीति, शश्रयति Pass. अश्र्यते. A. अश्रापे,
अश्रापि P. P. अश्रित. G. अश्रिता. Inf. अश्रितुम्.

अप् 10. U. प्रयत्ने; प्रस्थान इत्येके. To make effort; to set out. P.
आययति-ते. Pf. आययाञ्चकार-चके &c. P. F. आययिता. F. आययिष्यति-ते.
Aor. अशिश्रयत् त. B. आय्यात्, आययिषीष्ट. Pass. आय्यते. A. अश्रापि.

अप् (अदन्तः) 10. U. दौर्बल्ये. To be weak. P. अश्रयति-ते. Pf. अश्रयाञ्च-
कार-चके &c. P. F. अश्रयिता. F. अश्रयिष्यति-ते. Aor. अशश्रयत्-त. B.
अश्रयात्, अश्रयिषीष्ट. Pass. अश्र्यते. A. अश्रापि.

अप् 10. U. 1. P. मोक्षणे हिंसायां च. To liberate; to set free; to kill. P.
आययति-ते; अश्रयति. Pf. आययाञ्चकार-चके &c; श 1य. P. F. आययिता;
अश्रयिता. F. आययिष्यति-ते; अश्रियति. Aor. अशिश्रयत् त; अश्रयीत्, अश्रायीत्.
B. आय्यात्, आययिषीष्ट; आय्यात्.

अप् (अधि) 1. A. शैथिल्ये. To loosen; to liberate. P. अश्रयते. Pf.
शश्रन्ये 2nd sing. शश्रन्यिषे. P. F. शश्रन्यता. F. शश्रन्यिष्यते. C. अश्रन्यिष्यत्.

Aor. अश्रन्यिष्ट. B. अश्रन्यिषीष्ट. Caus. अश्रन्यति-ते. A. अशश्रन्यत्-त. D. शि-
अश्रन्यति. Frequ. शश्रन्यते, शश्रन्यीति, शश्रन्यति Pass. अश्रन्यते. 1. अश्रन्यि.

अप् 9. P. विमोचनप्रतिहर्षयोः सदर्भे च. To be loose; to delight; to bind;
to connect; to arrange. P. अश्रनाति. Impera. 2nd sing. अश्रान.
Pf. शश्रन्य, श्रेय. dual. शश्रन्यतु, श्रेयतुः. 2nd sing. शश्रन्यिष, श्रेयिष.
P. F. अश्रन्यता. F. अश्रन्यति. Aor. अशश्रन्यत्. B. अश्रयात्, श 1य.
अश्रयति-ते. A. अशश्रन्यत्-त. D. शिश्रन्यति. Frequ. शश्रन्यते, शश्रन्यीति,
शश्रन्यति. Pass. अश्रन्यते. A. अश्रन्यि. P. P. अश्रित. G. अश्रिता, अश्रिता.
Inf. अश्रितुम्.

अप् 10. U. 1. P. प्रत्यसदर्भे. To arrange. P. अश्रयति-ते, अश्रयति. Pf.
अश्रयाञ्चकार-चके &c; शश्रन्य. P. F. अश्रयिता; अश्रयिता. F. अश्रयिष्यति-ते;
अश्रियति. Aor. अशश्रन्यत्-त; अशश्रन्यत्. B. अश्रयात्, अश्रयिषीष्ट; अश्रयात्.
Pass. अश्रयते; अश्रयते. A. अश्रन्यि.

अप् (अनु) 4. P. तपसि खेदे च. To perform austerity; to be wearied.
P. आययति. Pf. शश्राम. 2nd sing. शश्रमिष. P. F. शश्रिता. F. शश्रिष्यति.
C. अश्रमिष्यत्. Aor. अश्रमत्. B. आय्यात्. Caus. अश्रयति-ते, (अश्रयति-ते).
A. अशिश्रमत्-त. D. शिश्रमिषति. Frequ. शश्रम्यते, शश्रमाति, शश्रमति. Pass.
अश्रम्यते. A. अश्रमि. P. P. श्रान्त. G. श्रान्ता, श्रान्ता, श्रान्त्य. Inf. श्रान्तुम्.

अप् (अन्धु) 1. A. प्रमादे. To be careless; to err; to do wrong.
P. अश्रम्यते. Pf. शश्रम्ये. 2nd sing. शश्रमिषे. P. F. शश्रमिता. F. शश्रमि-
ष्यते. Aor. अश्रमिष्ट. B. अश्रमिषीष्ट. D. शिश्रमिषति. Frequ. शश्रम्यते,
शश्रम्यीति, शश्रम्यति. Pass. अश्रम्यते. A. अश्रमि. P. P. अश्रम्य. G. अश्रमिता,
अश्रमिता. Inf. अश्रमिषुम्.

भा (पढादि) 2 P. पाके. To cook. P. आति. Imperf. अभात्. plu. अभात्, अभू. Impera. आतु. 2nd sing. आहि. Pf सत्तौ. 2nd sing. सत्तिष, सत्ताय. P.F. आता F आसति C. अभात्स्यन् Aor. अभासीत् B श्रेयात्, आयात् Caus अग्याते ते, (आग्याति ते to cause to sweat) A. अशिग्रपत्-त्. D दिग्राग्यानि Frequ सग्राग्याने, सग्राग्रेति, सग्राग्याति. Pass आयते. A. अभायि. P. P. आग, आतः G आत्वा. Inf. आतुम्.

भि (भिष्) 1. U. सेवयाम्. To serve; to depend upon; to resort to. P. भयति-ते. Pf दिश्राय, दिश्रिये. 2nd sing. दिश्रयिष, दिश्रिविषे. P. F. भयिता F. भयिष्यति ते. C. अभयिष्यन्-त्. Aor. अदिश्रियत्-त्. B श्रीयात्, अयिषीष्ट Caus आययति-ते. A. अदिश्रियत्-त्. D. दिश्रीयति-ते, दिश्रियति-ते. Frequ. शेय्यते, शेय्यति, शेयेति Pass. धीयते. A. अभायि. P. P. भित G. भित्वा, आभिव्य. Inf. भयितुम्.

भि (भिष्) 1. P. दाहे To burn P. श्रेयति. Pf दिश्रेष. 2nd sing. दिश्रेषिष P. F. श्रेषिता. F. श्रेषिष्यति. Aor. अश्रेषीत्. B. श्रिष्यात्. Caus. श्रेष्यति ते. A. अदिश्रियत्-त्. D. दिश्रिष्यति, दिश्रेषिषति. Frequ. शैश्रियते, शैश्रियति, शैश्रेति. Pass श्रिष्यते. A. श्रेषि. P. P. श्रिट. ... श्रित्वा, श्रेषित्वा, श्रिष्ट्वा Inf. श्रेषितुम्.

भी श्रीम्) 3. P. पाके. To cook; to dress P. श्रीणाति, श्रीणीते. Pf. दिश्राय, दिश्रिये 2nd sing दिश्रयिष, दिश्रेष, दिश्रिविषे. P. F. श्रेता. F. श्रेष्यति-ते. Aor. अश्रेषीत्, अश्रेय. B. श्रीयात्, श्रेषीष्ट. Caus. श्रापयति-ते. A. अदिश्रियत्-त् D. दिश्रीयति-ते. Frequ. शैश्रीयते, शैश्रीयति, शैश्रीयति. Pass श्रीयते A. अश्रायि. P. P. श्रीत. G. श्रीत्वा. Inf. श्रेतुम्.

धु 1. P. धवने. To hear; to listen; to obey. P. धृणोति. Pf दृष्टाव. 2nd sing. धृषोव. 1st dual. धृधुव. P. F. धोवा F. धोष्यति. C. अधोष्यन्. Aor. अधोषीत्. B. धृयात्. Caus धावयति-ते. A. अधिधवत्-त्, अधुधवत्-त् D. धृध्वते, (प्रतिधृध्वति, आधुध्वति). D. of Caus. दिधावयति-ते, दृधावयति-ते Frequ. सोध्वते, सोध्वति, सोध्वेति. Pass. धवते A. अधाति P. P. धव G. धत्वा. उपध्व. Inf. धोतुम्.

गृह् (गृह्) 1. A. गतौ To go; to move. P. गृह्ते. Pf. गृह्यते 2nd sing. गृह्यसे. P. F. गृह्यता. F. गृह्यस्यते. Aor. अगृह्यत्. B. गृह्यीत्. Pass. गृह्यते. A. अगृह्यत्.

गृह् (गृहि) 1. P. गतौ To go; to move. P. गृहति. Pf. गृह्यते. 2nd sing. गृह्यसे. P. F. गृह्यता. F. गृह्यस्यति. Aor. अगृहीत्. B. गृह्यात्. Caus. गृहयति ते. A. अगृह्यत्. त. Pass. गृह्यते. A. अगृह्यत्.

हृष्य (घ्रादिः) 1. P. हिसायाम् To hurt; to kill; to be loose. P. हृष्यति. Pf. हृष्यते 2nd sing. हृष्यसे. P. F. हृष्यता. F. हृष्यस्यति. C. अहृष्यत्. Aor. अहृषीत्, अहृषीत्. B. हृष्यात्. Caus. हृषयति ते. A. अहृष्यत्. त. D. अहृषयति. Frequ. हृष्यते, हृष्यति, हृष्यति. Pass. हृष्यते. A. अहृष्यत्, अहृष्यत्. P. P. हृष्यत. G. हृष्यत्वा. Inf. हृष्यितुम्.

हृष्य (हृष्य) 1. P. व्याप्तौ To pervade; to penetrate. P. हृष्यति. Pf. हृष्यते 2nd sing. हृष्यसे. P. F. हृष्यता. F. हृष्यस्यति. Aor. अहृषीत्. B. हृष्यात्. Caus. हृषयति ते. A. अहृष्यत्. त. Pass. हृष्यते. A. अहृष्यत्.

हृष्य (हृष्य) 1. A. कथने. To praise; to be proud of. P. हृष्यते. Pf. हृष्यते. 2nd sing. हृष्यसे. P. F. हृष्यता. F. हृष्यस्यते. C. अहृष्यत्. Aor. अहृष्यत्. B. हृष्यीत्. Caus. हृषयति ते. A. अहृष्यत्. त. D. अहृषयति. Frequ. हृष्यते, हृष्यति, हृष्यति. Pass. हृष्यते. A. अहृष्यत्. P. P. हृष्यत. G. हृष्यत्वा. Inf. हृष्यितुम्.

हृष्य (हृष्य) 1. P. दाहे. To burn. P. हृष्यति. Pf. हृष्यते. 2nd sing. हृष्यसे. P. F. हृष्यता. F. हृष्यस्यति. C. अहृष्यत्. Aor. अहृष्यत्. B. हृष्यात्. D. अहृषयति, अहृषयति. Frequ. हृष्यते, हृष्यति, हृष्यति. Pass. हृष्यते. A. अहृष्यत्. P. P. हृष्यत. G. हृष्यत्वा. Inf. हृष्यितुम्.

हृष्य 4. P. आलिङ्गने. To embrace; to adhere to; to cling to. P. हृष्यति. Pf. हृष्यते. 2nd sing. हृष्यसे. P. F. हृष्यता. F. हृष्यस्यति. Aor. अहृष्यत् (in the sense of 'to embrace'), अहृष्यत् (in other senses.) B. हृष्यात्. Caus. हृषयति ते. A. अहृष्यत्. त. D. अहृषयति. Frequ. हृष्यते, हृष्यति, हृष्यति. Pass. हृष्यते. A. अहृष्यत्. P. P. हृष्यत. G. हृष्यत्वा. Inf. हृष्यितुम्.

हृष्य 10. U. हृष्यने. To embrace; to connect. P. हृष्यति ते. Pf. हृष्यते. 2nd sing. हृष्यसे. P. F. हृष्यता. F. हृष्यस्यति. Aor. अहृष्यत्. B. हृष्यात्. Caus. हृषयति ते. A. अहृष्यत्. त. Pass. हृष्यते. A. अहृष्यत्.

हृष्य (हृष्य) 1. A. सज्जते. To heap together; to versify; to compose; to make verses. P. हृष्यते. Pf. हृष्यते. 2nd sing. हृष्यसे. P. F. हृष्यता. F. हृष्यस्यति. C. अहृष्यत्. Aor. अहृष्यत्.

- B. श्लोक्यते. Caus. श्लोकयति-ते. A. अश्लोक्यन्-त. D. श्लोक्यते.
 Frequ. श्लोक्यते, श्लोक्यते, श्लोक्यते. Pass. श्लोक्यते. A. अश्लोक्य.
 P. P. श्लोक्य. G. श्लोक्यत्वा, उपश्लोक्य. Inf. श्लोक्यतुम्.
- श्लो (श्लो) 1. P. संश्लो. To accumulate; to collect. P. श्लोयति. Pf. श्लोयते. 2nd sing. श्लोयसि. P. F. श्लोयिता. F. श्लोयिष्यति. C. अश्लो-
 यन्-त. Aor. अश्लोयन्-त. B. श्लोयत्वा, Caus. श्लोययति-ते. A. अश्लोयन्-
 त. Des. श्लोययति. Frequ. श्लोययते, श्लोययति, श्लोययति. Pass.
 श्लोययते. A. अश्लोयि. P. P. श्लोयित. G. श्लोयित्वा. Inf. श्लोयितुम्.
- श्व (श्व) 1. A. गती. To go; to move. P. श्वते. Pf. श्वते. 2nd sing. श्वसि.
 P. F. श्विता. F. श्विष्यते. Aor. अश्वटि. B. श्विषीष्ट. Frequ. श्वस्यते,
 श्वस्यति, श्वस्यति. Pass. श्वस्यते. A. अश्वटि.
- श्व 1. A. गती. To go; to move. P. श्वते. Pf. श्वते. 2nd sing. श्वसि.
 P. F. श्विता. F. श्विष्यते. C. अश्विष्यत. Aor. अश्विषट. B. श्विषीष्ट.
 Pass. श्वस्यते. A. अश्विषि.
- श्व (श्व) 1. A. गती. To go; to move. P. श्वते. Pf. श्वते. 2nd sing. श्वसि.
 P. F. श्विता. F. श्विष्यते. Aor. अश्विषट. B. श्विषीष्ट. Pass. श्वस्यते.
 A. अश्विषि.
- श्व 10. U. अश्विष्यति. To leave unfinished; to go; to move. P. श्विष्यति-ते.
 Pf. श्विष्यति-ते. P. F. श्विष्यिता. F. श्विष्यिष्यति-ते. Aor. अश्विष्यन्-त.
 B. श्विष्यत्वा, श्विष्यीष्ट. D. श्विष्ययति-ते. Pass. श्विष्यते. A. अश्विषि.
 P. P. श्विषित. G. श्विषित्वा. Inf. श्विषितुम्.
- श्व (अश्व) 10. U. गम्ययति. To speak ill; to speak well or correctly. P. श्वयति-ते.
 Pf. श्वयति-ते. P. F. श्वयिता. F. श्वयिष्यति-ते. Aor. अश्वयन्-त.
 B. श्वयत्वा, श्वयिषीष्ट. Pass. श्वयते. A. अश्वयि.
- श्व (श्व) 10. U. अश्वयति. To leave unfinished; to go; to move. P. श्वयति-ते.
 Pf. श्वयति-ते. P. F. श्वयिता. F. श्वयिष्यति-ते. Aor. अश्वयन्-त.
 B. श्वयत्वा, श्वयिषीष्ट. D. श्वययति-ते. Pass. श्वयते. A. अश्वयि.

Aor. अश्वलीत्. B. श्वल्यात्. Caus. श्वलयति-ते. A. अशिश्वलत्. D. शिश्वलियति. Freq. शश्वल्यते, शश्वलीति, शश्वलति.

शल्क् 10. U. परिभाषणे. To tell; to narrate. P. शल्कयति-ते P. शल्क
याशकार-चके &c. P. F. शल्कयिता. F. शल्कयिष्यति-ते. 'Aor. अशल्कत-
त. B. शल्क्यात्, शल्कयिषीष्ट. Pass. शल्क्यते A अशल्कि.

अथ १. P. आशुगमने. To go quickly; to run, P. श्रद्धति. Pf. शश्रद्ध.
2nd sing. शश्रद्धिथ. P. F. श्रद्धिता. F. श्रद्धिष्यति. C. अश्रद्धिष्यत्. Aor.
अश्रद्धीत्. B. श्रद्धयात्. Caus. श्रद्धयति-ते. A. अश्रद्धन्-त. P. P. श्रद्धित.
G. श्रद्धित्वा. Inf. श्रद्धितुम्.

श्वस् 2: P. प्राणक्ते. To breathe; to respire. P. श्वसिति. 2nd sing. श्वसिषि. Imperf. अश्वसीत्, अश्वसन्, 2nd sing. अश्वसीः, अश्वसः. Impera- श्वसितु. 2nd sing. श्वसिहि Pf. श्वाश. 2nd sing. श्वाशसि P. श्वमि- ता. F. श्वसिष्यति. C. अश्वसिष्यत्. Aor. अश्वसीत्. B. श्वस्यात्. Caus श्वस- यति-ते. A. अश्वसत-त. D. श्वसिष्यति. Frequ. श्वाशस्यते, श्वाशसीति, श्वाशस्ति. Pass. श्वस्यते. A. अश्वसि. P. P. श्वसित, (आश्वस, विश्वस). G. श्वसित्वा, (आश्वस्य, विश्वस्य). Inf श्वसितुम्.

सि (द्रुओधि) I. P. गतिगृह्योः. To go; to grow; to increase; to swell. P. श्रयति. Pf. शिन्वाय, शुशाव. 2nd sing. शिन्वायि, शुश्रव्यि. P. F. श्रयिता. F. श्रयिष्यति. C. अश्रयिष्यत्. Aor. अश्रन्, अश्रयीत्, अश्रि-
श्रिवत्, B. श्रयात्. Caus. श्राययति-ते, श्रावयति-ते. A. अश्रियन् त, अश्रवन्-
त. D. शिन्वायिषति. D. of Caus. शिन्वायिषति-ते, शुश्रवयिषति-ते Frequ.
श्रेयीयते, श्रेयुयते, श्रेययीति, श्रेयेति. Pass. श्रूयते. A. अश्रायि. P. P. श्रू-
य. G. श्रयित्वा, उच्छ्रय. Inf. श्रयितुम्. Abs. श्रयथ.

श्वित् (श्वित्) 1. A. वर्णे. To be white. P. श्वेतो, Pf निश्चिते. 2nd sing. श्वित्विति. P. F. श्वेतिता. F. श्वेतिष्यते. C. अश्वेतिष्यत्. Aor. अश्वित्, अश्वेतिष्यत् B. श्वेतिष्यत्. P. P. श्वित्. (श्वेति, श्वित् Pass).

सिन्धु (श्विदि) 1 A. श्वित्ये To be white; to become white. P.
 श्विन्दते. Pf. श्विश्विन्दे. 2nd sing. श्विश्विन्दिष्ये P. F. श्विन्दिता. P. श्विन्दि.
 ष्यते. C. अश्विन्दिष्यत. Aor. अश्विन्दिष्य. B. श्विन्दिष्यत Des. श्विश्विन्दिष्यते.
 Frequ. श्विश्विन्द्यते, श्विश्विन्दीति, श्विश्विन्ति. Pass. श्विच्यते. A. अश्विन्दि.
 Pass. श्विन्दिता. G. श्विन्दिता. Inf. श्विन्दिष्यतुम्.

D. *

टिप् (टिबु) 1. P. निरस्त्रने. To spit out; to spatter. P. छीदनि. P.
† तिष्टेव or टिष्टेव. 2nd sing. तिष्टेविथ, टिष्टेविथ. P. F. भेविना. F. भेवि-

• There are only three roots, the initial q of which is not liable to be changed into ३ .

† The second consonant of श्रि is either श्र or श्र according to वृत्ति.

प्यति C. अप्रेषिष्यन्. Aor. अप्रेषीन्. B. प्रीष्यात्. Caus. प्रेषयति. A. अतिप्रिष्यन्, अतिप्रिष्यन्. D. निप्रेषिष्यति, प्रिप्रेषिष्यति, दुप्रप्यति, दुप्रप्यति. Frequ. तेप्रीष्यते, प्रीष्यते. Pass. प्रीष्यते. A. अप्रेषि. P. P. प्रप्यतः. G. प्रेषिन्, प्रप्या, निप्रीष्य. Inf. प्रेषितुम्.

प्रिष् (प्रिष्ठ) 4. P. निष्मने. To spit out; to spatter. P. प्रीष्यति. Prest. P. प्रीष्यन्. For other forms see the above root.

प्लव् 1. A. गन्ती. To go; to move. P. प्लव्यते. Pf. प्लव्यते. 2nd sing. प्लव्यते. P. F. प्लव्यता. F. प्लव्यते. C. अप्लव्यत. Aor. अप्लव्यत्. B. प्लव्यीष्ट. Caus. प्लवयति. A. अप्लव्यत्-त्. D. प्लव्यते. Pass. प्लव्यते. A. अप्लव्य.

स.

सञ्ज् (पञ्) 1 P. सञ्जे To cling to; to adhere to; to embrace P. सञ्जति. Pf. सत्तञ्ज 2nd sing. सत्तञ्जिष्य; सत्तञ्जिष्य P. F. सत्तञ्जिता F. सत्तञ्जिष्यति. C अमत्तञ्जित्. Aor. अमत्तञ्जित्. dual. अमत्तञ्जितम्. B सत्तञ्ज्यात्. Caus सत्तञ्जयति ते. A. अमत्तञ्जित्-न्त. D सत्तञ्जिष्यति, (अनिषिष्यति). Frequ सत्तञ्जयते, सत्तञ्जयति, सत्तञ्जिष्य Pass. सत्तञ्ज्यते- A. अमत्तञ्ज P. P. सत्तञ्ज G. सत्तञ्ज्या, आसत्तञ्ज. Inf सत्तञ्जितुम्

सद् (पद्) 1. P. अवयवे To be a part or portion. P. सद्यति Pf समाद् 2nd sing. सद्यिष्य P. F. सद्यिता F. सद्यिष्यति. Aor. असद्यित्, असद्यीत्. B सद्य्यात्. Frequ नासद्यते, सासद्यति, सासद्यि

सद् (पद्) 10. U. हिंसायाम्. To hurt; to kill P. सद्यति-न्ते. Pf. सद्यन्-श्चकार चके &c P. F. सद्यिना F. सद्यिष्यति-न्ते. Aor. असद्यन्-न्त. B. सद्य्यात्, सद्यिष्यति Pass सद्यते. A. असद्यि

सन् 10 A सन्ताननिष्ठायाम्. To expand; to extend. P. सन्त्यते. Pf: सन्त्याचके &c P. F. सन्तिता F. सन्तिष्यते. C असन्तिष्यन्. Aor. असन्त्यन्त. B. सन्तिष्यति D सन्तिष्यति-न्ते Pass. सन्त्यते. A. अमन्ति P. P. सन्तिता. G. सन्तिष्या. Inf. सन्तिष्यितुम्.

सद् (पद्) 1. P. विशरणगत्वयत्नान्नेषु To divide, to break; to go, to wither; to despond; to be weary; P. सीदति, (निपीदति) Pf. समाद्, (निपसाद्). 2nd sing. सीदिष्य, सत्तद्. P. F. सत्ता F. सत्तति. C. असत्तन्. Aor. अमत्तन्. B सत्तात् Caus सादयति ते A. सत्तन्-न्त, (न्युषोषन् त) D सत्तन्ति, निषिष्यन्ति). Frequ. सादयते, सादयि-दीति, सासति Pass सद्यते. A. असादि. P. P. सन्न. G सत्त्वा, निपन्. Inf. सत्तुम्. Abs. सद्.

सद् (पद्) 6 P. विशरणगत्वयत्नान्नेषु To divide; to break; to go, to wither; to despond, to be weary Feminine forms of the present participle, सीदती, सीदन्ती. For other forms see the above root.

सद् (पद्) 10. U. 1. P. गतो. To go; to approach P. सारयति-न्ते Pf. सारयाचकार-चके &c P. F. सारयिना F. सारयिष्यति-न्ते. Aor. असारयन्-न्त. B. सार्यात्, सारयिष्यति. D: सारयिष्यति-न्ते. Pass सारयते. A. सारयि. P. P. सारित. G सारयिष्य, आसारय. Inf. सारयितुम्. For the forms of the root 1. P. see सद् 1. P. above.

सन् (पञ्) 1. P. समन्तो To divide P. सन्ति. Pf सन्तान 2nd sing. सन्तिष्य P. F. सन्तिता F. सन्तिष्यति C. असन्तिष्यत् Aor. असन्तिष्यन्-न्त. B सन्त्यात्, साद्यात्. Caus सानयति-न्ते. A. अदीपयन्-न्त D. निषिष्यति, निषासति Frequ. सन्त्यते, सासद्यते, सन्तीनि, सद्यति. Pass सद्यते. A. अमन्ति. P. P. सन्तिता. G. सन्तिष्या Inf. सन्तिष्यितुम्.

सन् (पु) 8. U. दाने To give; to honour; to obtain; to worship. P. सनोति, मनुते. Pf. ससान, सेने. 2nd sing. सेनिथ-ये. P. F. सनिता. F. सनिष्यति-ते. C. असनिष्यत्-न्. Aor. असनीत्, असानीत्, असनिट्, असात्. 2nd sing. असनीः, अगनीः, अमनिगः, असाथाः. B. सन्यात्, सायात्, सनिष्यट्. D. सिपनिषति-ते, सिपांसति-ते. P. P. सात्. G. सनिष्वा, सात्वा. For other forms see the above root.

सप् (पु) 1. P. समवाये. To connect. P. सपति. Pf. ससाप. 2nd sing. सेपिथ. P. F. सपिता. F. सपिष्यति. C. असपिष्यत्. Aor. असपीत्, अमापीत्. B. सप्यात्. Caus. सापयति-ते. A. अभीषयत्-न्. D. सिपिपिषति. Frequ. सापयते, सातपीति, साप्ति. Pass. सप्यते. A. अमापि

सप् 11. P. पूजयाम्. To worship; to adore. P. सपयति. Pf. सपराचः कार &c. P. F. सपरिता. F. सपरिष्यति. Aor. असपरीत्. B. सपयौत्.

सभाज् 10. U. प्रीतिर्दानयोः. To serve; to honour; to salute; to please. P. सभाजयति-ते. Pf. सभाजयाद्यकार-चके &c. P. F. सभाजयिता. F. सभाजयिष्यति-ते. Aor. अगमभाजन् त. B. सभाज्यात्, सभाजयिषीट्. D. सिमभाजयिषति-ते. Pass. सभाज्यते. A. अगभाजि. P. P. सभाजित्. G. सभाजयित्वा. Inf. सभाजयितुम्.

सम् (पु) 1. P. वैरह्ये. To be confused. P. समति. Pf. ससाम. 2nd sing. सेमिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. C. असमिष्यत्. Aor. अममीत्. B. सम्यात्. D. and Frequ. see the next root. Pass. सम्यते. A. असमि.

सम् (पु) 4. P. परिणमे. To change forms. P. सम्यति. Pf. समाप्. 2nd sing. सेमिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. Aor. अगमत्. B. सम्यात्. Caus. समयति-ते. A. अगमयत्-न्. D. सिममिषति. Frequ. सम्यते, मंगमीति, मंगन्ति. Pass. सम्यते. A. असमि. P. P. सान्त. G. समित्वा. Inf. समितुम्.

सम् (पु) 1. P. गम्यन्ते. To go; to creep. P. गम्यति. Pf. गम्यन्. 2nd sing. गमिथ. P. F. गमिता. F. गमिष्यति. C. अगमिष्यत्. Aor. अगम्यात्. B. गम्यात्. Frequ. गम्यते, गम्यीति, गम्यन्ति. Pass. गम्यते. A. अगमि.

सम् 0. U. गम्यन्ते. To collect, to connect. P. सम्मयति-ते. Pf. सम्मयाद्यकार-चके &c. P. F. सम्मयिता. F. सम्मयिष्यति-ते. Aor. अगम्यन्-न्. B. सम्मयात्, सम्मदिष्यट्.

सम् 11. P. सम्मरणे. To maintain. P. सम्मरयति. Pf. सम्मराद्यकार &c. P. F. सम्मरिता. F. सम्मरिष्यति. Aor. अगम्यन्-न्. B. सम्मयात्.

सम्भृद् 11. P. प्रभूतभावे. To increase; to be abundant. P. सम्भृदयति. Pf. सम्भृदाद्यकार &c. P. F. सम्भृदयिता. F. सम्भृदयिष्यति. Aor. अगम्यन्-न्. B. सम्भृदयात्.

- सर्ज् (पञ्) 1. P. सर्जने To acquire; to gain. P. सर्जति. Pf. सज्जते 2nd sing. सर्जयिष्य P. F. सर्जिष्या. F. सर्जिष्यति. C. असर्जिष्यत् Aor. असर्जोत् B सर्ज्यात्. Caus. सर्जयति-ते A. असर्जयन्-त. D. सिचर्जिष्यति ते. Frequ. सासर्जते, सासर्जति, सामर्जि Pass. सर्जते. A. असर्जि.
- सर् (पञ्) 1. P. गतौ. To go; to move. P. सर्जति. Pf. सर्जते P. F. सर्जिष्या. F. सर्जिष्यति. Aor. असर्जोत्. B. सर्ज्यात्. Pass. सर्जते. A. असर्जि.
- सर् (प्र) 1. R. गतौ हिंसायां च. To go; to kill; to hurt. P. सर्जति. Pf. सर्जते 2nd sing. सर्जयिष्य. P. F. सर्जिष्या. F. सर्जिष्यति. Aor. असर्जोत्. B. सर्ज्यात्. Caus. सर्जयति ते A. असर्जयन्-त. Frequ. सासर्जते.
- सह (पञ्) 1. P. गतौ. To go; to move. P. संलति. Pf. ससाल P. F. सलित्ता. F. सलिष्यति C. असलिष्यत्. Aor. असल्योत्. B. स्यात्. Caus. सालयति ते. A. असलीयन्-त. D. सि सलिष्यति. Frequ. मासल्यते, सासलति &c.
- सह (पञ्) (छान्दः) 3. P. स्वप्ने. To sleep. P. सति. Imperf. अत्त Impera. 2nd sing. सधि Pf. तसत्. dual. तसतु 2nd sing. हेसिष्य. P. F. ससिता. F. ससिष्यति. Aor. अससीत्, असासीत् B. सस्यात् Caus. सासयति-ते. A. असीयन्-त. D. सिमसिष्यति. Frequ. सासल्यते, साससीति, सासलति Pass. सस्यते A. अससि. P. P. ससित. G. ससिष्या. Inf. ससितुम्.
- सह (पञ्) 1. U. गतौ. To go; to move P. सज्जति-ते. Pf. सज्जते 2nd sing. सज्जयिष्य, सज्जयिष्ये. P. F. सज्जिता. F. सज्जिष्यति-ते. C. असज्जिष्यत्. Aor. असज्जोत्, असज्जि. B. सज्ज्यात्. Caus. सज्जयति-ते. A. असज्जयन्-त. D. सि सज्जयति-ते. Frequ. सासज्जते, सासज्जति; सासज्जि. Pass. सज्जते. A. असज्जि. P. P. सज्जित. G. सज्जिष्या. Inf. सज्जितुम्.
- सह (सति) (छान्दः) 2. P. स्वप्ने. To sleep. P. सति. संलति. dual. सतः, सतः. Plu. संलन्ति. Pf. ससत्. 2nd sing. ससितय P. F. संसिता. F. ससिष्यति. Aor. अससोत् B. सस्यात् Pass. सस्यते. A. अससि.
- सह (पञ्) 1. A. मर्जे. To suffer; to forbear. P. सहते Pf. सेह. 2nd sing. सेहिष्य P. F. सहिता, मोघ. F. सहियते C. असहिष्यत्. Aor. असहि. B. सहिष्यत् Caus. सादयति-ते. A. अदीयन्-त. D. सि सहियते. Frequ. सामयते, सामयति, सादीति. Pass. मयते A. सामहि. P. P. मोघ (परिहोय, विमोघ) G. सहि २, मोघ. Inf. सहितुम्, मोघ.
- सह (पञ्) 4. P. भूमी. To satisfy; to be pleased. P. सहति. Pf. ससत् 2nd sing. सेहिष्य P. F. सहिता. F. सहिष्यति. Aor. असदीत्. B. सस्यात्. D. सि सहियति. Caus. Frequ. and Pass. see the above root. P. सहति. G. सहिष्या. Inf. सहितुम्.
- सह (पञ्) 10. U. 1. P. मर्जे. To forbear; to be able P. सादयति-ते; सादय. Pf. सादयाम्य-ते &c; सदाह P. F. सादयिता; सहिता. F.

साहयिष्यति-ते, संहयति. Aor. असीदन्तु त; असहीन् B साधन्, साहयिषीष्ट; मद्धान् D. सिमाहयिषति-ते; सिसाहयति Pass. साह्यते, सयते. A. असाहि. P. P. साहिते; सहित. G. साहयित्वा; असाह्य; सहित्वा, उत्तम्य. Inf. साहयितुम्; सहितुम्

साध् (पाष्) 5. P. ससिद्धौ. To finish; to accomplish. P. साधोति. Pf. ससाध. 2nd-sing समाधिष. P. F साद्धा. F सादत्यति. C असाध्यन्. Aor. असात्सीन् dual. असाद्धाम् B. साध्यात् Caus साधयति ते. A. असीदन्तु त D सिपात्सन्ने. Frequ. सामाध्यने, सामाधीति, सासाद्धि. Pass. साध्यते A. असाधि. P. P. साद्ध G. साद्धा, प्रसाध्य. Inf. साद्धुम्

सान्त्व 10. U. सामप्रयोगे To appease; to console; to pacify. P. सान्त्वयति ते Pf. सान्त्वयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. सान्त्वयिता F सान्त्वयिष्यति-ते Aor. असान्त्वन्त. B. सान्त्व्यात्, सान्त्वयिषीष्ट. D. सिमान्त्वयिषति ते. Pass. सान्त्व्यते. A. असान्त्वि. P. P. सान्त्वित G सान्त्वयित्वा, परिसान्त्व्य. Inf. सान्त्वयितुम्.

साम् 10. U. सान्त्वप्रयोगे To conciliate; to console; to appease. P. सामयति-ते Pf. सामयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. सामयिता. F. सामयिष्यति ते. Aor. असामयन्त. B. साम्यात्, सामयिषीष्ट D. सिमामयिषति-ते Pass. साम्यते A. अमामि P. P. सामित G. सामयित्वा, प्रसाम्य Inf सामयितुम्

साम्न् 10. U सम्प्रवृत्ते To collect. P. साम्यति-ते. Pf. साम्ययाद्यकार चक्रे &c. P. F. साम्ययिता F. साम्ययिष्यति-ते. Aor. असाम्यन्त B साम्य्यात्, साम्ययिषीष्ट Des सिमाम्ययिषति ते. Pass. साम्यते A. अमामि.

सार 10. U. दीर्घ-चे To be weak; to weaken P. सारयति-ने. Pf. सारयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. सारयिता F. सारयिष्यति-ते. Aor. असारन्त. B. सार्यात्, सारयिषीष्ट. D. सिपारयिषति-ते. Pass. सायते. A. असारि. P. P. सारित. G. सारयित्वा, प्रसार्य. Inf. सारयितुम्

सि (पिन्) 5. U. बन्धने To tie; to bind; to fasten. P. सिनोति, सिनुते. Pf. सिताय, सिपे. 2nd sing सिनयिष, सिनेय, सिनिये. P. F. सेता F. मेयति-ते C. असेयन्त. Aor. असीन्, असेष्ट B सीयान्, मेरीष्ट. Caus. साययति ते. A. असीपन्त D सिगीमति ते. Frequ. सेयीयते. सेयीति, सेयति Pass. सीयते. A. अमायि. P. P. सिन, (सिन mouthful) G. मिया. Inf. सेतुम्

सि (सिन्) 9 U. बन्धने To tie; to bind; to fasten P. सिनानि, सिनीते. Prest. P. सिनन्, सिनान. For other forms see the above root.

सिष् (पिच्) 6 U. छरणे To sprinkle; to filter; to moisten. P. सिषति ते. Pf. सिषेय, सिषिच्. 2nd sing. सिषेयिष, सिषिषिषि. P. F. मेका F. मेयति ते C. असेयन्त. Aor. असीपन्त, असीक्त B. सिष्यात्, सिषीष्ट Caus मेययति ते. A. असीपिचन्त. D. सिषिषति-ते, (असीपिषति-ते) Frequ. सेषियते, सेषिनीति, सेषिक्. Pass. सिष्यते. A.

असेचि. P. P. सिक्त. G. सिक्त्वा, अभिषिच्य. Inf. सेतुम्.

सिद् (पिद्) 1. P. अनादरे. To disregard; to despise. P. सेदति. Pf. सिपेद. 2nd sing. सिपेदथि. P. F. सेदिता. F. सिदिष्यति. Aor. असेदीत्. B. सिध्यात्. Caus. सेदयति-ते. A. असीपिदत्-त. D. सिसिदिषति, सिसेदिषति. Frequ. सेपिष्यते, सेपिटीति, सेपेदि. Pass. सिष्यते. A. असेदि. सिद् (पिध्) 1. P. गत्याम्. To go; to move. P. सेधति. (* दिसेधति गङ्गाम्). Pf. सिपेध. 2nd sing. सिपेधथि. P. F. सेधिता. F. सेधिष्यति. C. असेधिष्यत्. Aor. असेधीत्. B. सिध्यात्. Caus. सेधयति-ते. A. असीपिधत्-त. Des. सिसिधिषति, सिसेधिषति. Frequ. सेपिष्यते, सेपिधीति, सेपेदि. Pass. सिष्यते. A. असेधि. P. P. सिद्ध. G. सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध. Inf. सेधितुम्.

सिध् (पिध्) 1. P. शास्त्रे माहृत्ये च. To command in general; to ordain relatively; to holy ordinance particularly; to do an auspicious act or one betokening good fortune. P. सेधति. Pf. सिपेध. 2nd sing. सिपेधथि, सिपेद. P. F. सेधिता, सेदा. F. सेधिष्यति, सेत्स्यति. Aor. असेधीत्, असेसीत्. dual असेधिदाम्, असेदाम्. B. सिध्यात्. Caus. सेधयति-ते. A. असीपिधत्-त. D. सिसिधिषति, सिसेधिषति, सिधिष्यति. Frequ. and Pass. see the above root. P. P. सिद्ध. G. सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध. निषिच्य. Inf. सेधितुम्, मेधुम्.

सिष् (ऽ पिष्) 4. P. संपादौ. To effect completely; to succeed; to be finished; to be accomplished. P. सिष्यति. Pf. सिपेय. 2nd sing. सिपेयथि. P. F. मेधा. F. सेत्स्यति. C. अमेत्स्यत्. Aor. असिष्यत्. B. सिष्यात्. Caus. साधयति-ते, (सेधयति-ते to cause to know the truth). A. असीपिष्यत्-त, (असीपिधत्-त). D. सिषिष्यति. Frequ. and Pass. see the above root. P. P. सिद्ध. G. सिद्ध. प्रसिच्य. Inf. मेधुम्.

सिन् (विवि) 1. P. संचने. To sprinkle. P. सिन्वति. Pf. सिपिन्व. 2nd sing. सिपिन्वथि. P. F. सिन्विता. F. सिन्विष्यति. Aor. असिन्वीत्. B. सिन्व्यात्. Frequ. सेपिन्व्यते. Pass. सिन्व्यते. A. असिन्वि.

सिम् (विभु) 1. P. हितायाम्. To kill; to injure. P. सेमति. Pf. सिपेम. 2nd sing. सिपेमथि. P. F. मेमिता. F. मेमिष्यति. Aor. अमेमीत्. B. सिम्यात्. D. सिमिभिरति, सिसेमिभिरति. Frequ. मेमिष्यते, सेपिमीति, सेपेमि. P. P. सिम्भ. G. सिमित्वा, मेमित्वा, सिम्भ्या. Inf. मेमितुम्.

* सेधतेर्गौ ॥ गत्यर्थस्य सेधनेऽप्यं न दद्यात्. The म् of सिष् when it means 'to go' is not changed to प्.

§ In the opinion of some it is incorrect to read the root as पिद्. They read it as पिष्.

सिम् (सिम्) 1 P हिंसायाम् To kill P सिम्मति Pf सिपिम्म 2nd sing सिपिम्मिय P F सिम्मिता F सिम्मिष्यति C असिम्मिष्यत् Aor असिम्मीत् B सिम्मात् D सिंसिम्मियति Frequ सिपिम्भ्यते, सिपिम्मीति, सोरम्भ्य Pass सिम्भ्यते A आसिम्मि P P सिंघ G सिम्भित्वा, सिंघ्या Inf सिम्भितुम्

सिह (पिह) 6 P उड्डे To glean P सिहति Pf सिपेह 2nd sing सिपेहिय P F सलिता F सलिष्यति Aor असरीत् B सिह्यात्

सिक् (सिक्) 4 P ठन्तुमताने To sew, to stitch to unite P सीव्यति Pf सिपव 2nd sing सिपेविष P F सेविता F सविष्यति C असविष्यत् Aor असेवीत् B साव्यात् Caus सवयति-ते A असीपिवत् त D सिंसविषति सुद्वयति Frequ सीव्यते Pass सीव्यते A असेति P P स्यूत G सावत्वा, स्यूता, आसाव्य Inf सवितुम्

सीक (साक) 1 A सचने To sprinkle to scatter in drops P साक्य P साक्यति Pf सिमीक 2nd sing सिमाकिये P F सीकिता F सीकिष्यते Aor, असाकित B सीकाट Caus सीक्यति-ते A आससीकत् त Pass साक्यते A असाकि P P साकिन G साकिवा Inf सीकितुम्

सु (पु) 1 P प्रसवेधय्यो To permit to possess power P सवति Pf स्याव 2nd sing सपवेय, स्याव P I सोता F सोष्यति C साप्यत् Aor असावीत्, (असीवीत्) B सूयात् Caus सावयति ते A अमूयवत्-त D सुमूयति Frequ साप्यते सोष्यति सापति Pass सूयते A असावि P P सुत G सुत्वा, प्रमुय Inf सोतुम्

सु (पु) 2 P प्रसवेधय्यो To permit, to possess power P सौति Pf सुपाव 2nd sing सुपविष सुपोष P F सोता F सोष्यात् Aor अमेषात् B सूयात् Prest P सुवत् For other forms see the above root

सु (पज) 5 U सपतवीनप्रानमरासधानेयु To cause to bathe to churn to pour out to bathe, to press out juice to distil P मुनाति, (जामुणाति) मुत Pf गुपाव (अभिगुपाव), मुप 2nd sing मुपविष, मुपोष, मुपविष P F सोता F साप्यति-त, (विसोष्यति) C असाप्यत Aor असावीत्, अमोट B मूयात्, मोपीट Caus सावयति-त A अपूपवत्-त D मुमूयताने (अभिगुमूयति-ते) Frequ साप्यते सोष्यात्, सपयत 1 2 3 4 सूयत A असावि P P मुत G मुत्वा, प्रमुय Inf सातुम्

सु 10 U मुनिययायाम् To make happy P मुनयति Pf मुनयाय-कारन्वत् द P F मुनयिता F मुनयिष्यति-ते Aor अमुनयत् त B मुनयात्, मुनयिषीत् D मुनयिष्यात्-ते Pass मुन्यते A अमुनयि P P मुनि G मुनयिता Inf मुनयितुम्

सु 11 P मुनयिष्यायाम् To make happy P मुनयति Pf मुनायकार द P F मुनिता F मुनयति Aor अमुनीत् B मुन्यात्

मुट् (पुट्) 10 U अनादरे To disregard, to despise P मुटति Pf मुटते 2nd sing मुटसि P F सोमिता E सोमिष्यति C असोमिष्यत् Aor असोमीत् B मुभ्यात् D मुमुषिषति, मुसोमिषति Irequ सोपुभ्यते सोपुमीति, सोपाभिष Pass मुभ्यते A असोमि

मुन् (पुम्) 1 P भाषाहिस्यो To speak, to kill P सोमति Pf मुषोम 2nd sing मुषोमिष P F सोमिता E सोमिष्यति C असोमिष्यत् Aor असोमीत् B मुभ्यात् D मुमुषिषति, मुसोमिषति Irequ सोपुभ्यते सोपुमीति, सोपाभिष Pass मुभ्यते A असोमि

मुण् (पुम्) 6 P भाषाहिस्यो To speak, to kill P मुमति Pf मुषम 2nd sing मुषामिष P F सामिता E सामिष्यति C असोमिष्यत् Aor असामीत् B मुभ्यात्

मुम् (पुम्) 1 P भाषाहिस्यो To speak to shine to kill P मुम्मति Pf मुपुम्म 2nd sing मुपुम्मिष P F मुम्मता F मुम्मिष्यति Aor अमुम्मीत् B मुभ्यात् D अमुम्मिषति Pass मुभ्यते A अमुम्मि

मुम् 1 P भाषाहिस्यो To speak, to kill The forms of this root are like those of the above root

सुर (पुर) 6 P एष्यदीप्यो To rule to shine P सुरति Pf सुरे 2nd sing सुरोस्य P F सौरिता E सौरिष्यति C असौरिष्यत् Aor असोरात् B सुरात् Caus सोरयति ते A असुरयत् त D सुगरयति, सुसारयति Irequ सादयते सोपुरेति, सापोरि P P सुरित G द्यात् न, सोरिवा Inf सोरितुम्

सुट् (पुट्) 4 P हसो To be satisfied P सुति Pf सुत 2nd sing सुताहिष P F सोता E साहायान Aor असोतीत् B सुतात् Irequ मेपयते मातुहीति, सातात् Pass सुयते A असोति

सु (पुट्) 2 A प्राणिर्भविमोत्तम To bring forth as a child to produce P सूने Pf सुपुव 2nd sing सुपुविष P F साता मनिष 1 सोप्यते सविष्यते C असोप्यत्, असोप्यत् Aor असोप्यत् B सापात् सविषात् Caus सावयति ते A असोप्यत् न D सुपुवते Irequ मोपयते, मापयति मापयति Pass सूयते A असोपि P P सूत G सूता, सूत Inf सातुन सविदुम्

सू (पुट्) 4 A प्राणिर्भविमोत्तम To bring forth as a child to produce P सूता P P सूत Prest P सूतमान I or other forms see the above root

सू (पु) 6 I श्रेष्ठे To impel to drive, to discharge P सूता Pf सूत 2nd sing सूतसि P F माता I मापयति C असोप्यत् Aor असादात् B सूतात् D असादात् Caus Irequ सूत Pass see the above root P P सूत G सूत Inf सूत

सू (अन्) 10 U वेत्त्य To betray, to reveal to show to give information to relate to ascertain to enquire 1 सू

मुति-ने Pf मूढयाचकार-वक् &c P F मूढायता F मूढयिष्यति-ने Aor
अमूढयन्-त् B मूढ्यात्, मूढयिषीट् D ममूढयिषति-ने Frequ सोमूढ्यते
सामूढीति, सामूढि Pass मूढ्यते A अमूढि P P मूढित G मूढयित्वा,
समूढ्य Inf मूढयितुम्

सू 10 U बध्ने To tie to bind P सूत्रयति ते Pf सूत्रयाचकार-वक्
&c P F सूत्रयिता F मूत्रयिष्यति-ने Aor असूत्रन्-त् B सूत्र्यात्,
सूत्रायिषीट् D ममूत्रयिषति-ने Frequ सामूत्र्यते Pass मूत्र्यते A असूत्रि
P P सूत्रित G सूत्रयत्वा Inf सूत्रयितुम्

सू (सू) 1 A क्षरण To distil to kill, to deposit to place P
मूदते Pf मूद 2nd sing मूदय P F मूदित F मूदिष्यन् Aor
अमूदिट् B मूदिषीट् Caus मूदयति त A अमूदयन्-त् D ममूदिषते
Frequ समूदयते, सोमूदीति सामूदि Pass मूदते A अमूदि P P
मूदित G मूदित्वा Inf मूदितुम्

सू (सू) 10 U क्षरण To strike, to wound to distil to depo
sit to place P मूदयान्ते Pf मूदयाचकार-वक् &c P F मूदयिता
F मूदयिष्यति ते Aor असूदयन्-त् B मूदयात् मूदयिषीट् D ममूदयिषति
ते Pass मयत A असूदि P P मूदित G मूदयित्वा Inf मूदयितुम्

सू (सू) 1 P आदर To respect to regard P मूर्धति Pf मूर्ध
2nd sing मूर्धय P F मूर्धिता F मूर्धिष्यति C असूक्षिष्यन् Aor
अमूर्धित् B मूर्ध्यात् D ममूर्धिषात् Pass मूर्धयते A अमूर्धि

सू (सू) 1 P ईष्यायाम् To envy, to despise P मूर्धयति Pf
मूर्धय 2nd sing मूर्धय P F मूर्धिता F मूर्धिष्यति Aor अमूर्
ध्यात् B मूर्ध्यात् Caus मूर्धयति त A असूमूर्धयन्-त् D ममूर्धिषति
Frequ सामूर्धयते, सामूर्ध्याति, सामूर्धि

ग 1 P गतो To go to move P सरति, (धावति when it means
to run) Pf सगार 2nd sing सगर्ष P F गता F सरिष्यति C
असरियन् Aor असापाय् B सियात् Caus सारयति त A असरीरन्
त् D सिरीषति Frequ सरिष्यते, सरिरीति, सगर्षि &c Pass सियते
A असारि P B सन् G सत्वा, असुस्य Inf सतुम्

ग (घादय) 3 P गतो To go to move P सगर्षि Pf सगार 2nd
sing सगर्ष P F सता F सरिष्यति Aor असरन् B सियात् for
the remaining forms see the above root

ग 4 A नग्नो To let loose to abandon, to drop P मृज्यते
Pf मृजन् 2nd sing मृजय P F मृज्या F मृज्यते C अमृजयन्
Aor अमृज B मृजिषीट् Caus मृजयति त A अमृजयन्-त्, अममृजन् न
D मृजयन् Frequ मृजय्यते, मृजयति, ममृज्ये &c Pass मृज्यते A
अमृजि P P मृज्य G मृज्या, ममृज्य Inf मृज्युम्

सृज् 6 P दिवणे To leave, to create P सृजति Pf ससर्ज 2nd sing
ससर्जिथ ससृष्ट P F सृग Γ सृज्यति Aor असासीत् dual असासीन्
B सृज्यात् D मिमृक्षति Caus Irequ and Pass see the above
root P P सृष्ट G सृष्ट्वा, विमृज्य Inf सृष्टुम् .

सृ (सृष्टु) 1 P गतौ To go, to creep P सपति Pf ससर्प 2nd sing
ससर्पिथ P F सर्पा, सर्पा F सर्प्यति, सर्पत्यति C असर्पयत्, असर्पयन्
Aor असर्पत् B सर्प्यात् Caus सर्पयति ते A अससर्पन्त, अससर्पन्त
Des सिस्ससति Irequ सरीसृप्यते, सरीसृपीति, सरीसर्पि सरीसृपि de
Pass सृप्यते A, असर्पि P P सृम G सृप्वा, प्रसृप्य Inf सर्पुम्, सृष्टुम्

सृन् (पृभु) 1 P हिंसायाम् To kill, to slay to injure P सनेति Pf
ससर्भ 2nd sing ससर्भिथ P Γ सर्भिता F सर्भिष्यति Aor असर्भीत्
B सृभ्यात् Des सिर्भिषति Irequ सरीसृप्यते, ससर्भि de P P
सृव्य G सर्भित्वा सृव्या, (सृप्वा according to माधवीया) Inf सभिजु

सृम् (प्रभु) 1 P हिंसायाम् To kill to slay, to injure P सृम्नति
Pf ससृम्न 2nd sing ससृम्निथ P I' सृम्निता I सृम्निष्यति Aor.
असृम्नीत् B सृभ्यात् Caus सृम्नयति ते A अससृम्नन्त

सेक् (सहृ) 1 A गतौ To go to move P सकृत् Pf सिसेक 2nd sing
सिसिदिथे P Γ सेरिता B सक्रियत् Aor असकृत् B सक्रियात् Caus
सेकयति ते A अग्निसेक्यत् Pass सेक्यते A असकि

सेल (पहृ) 1 P गतौ To go, to move P सेलति Pf सिपन् 2nd
sing सिपेयिथ P Γ सेलिता F सलिष्यति Aor असलीत् B सल्यात्
Caus सल्यति त A अलिष्यत् Pass सेल्यते A असेलि

सेव् (पेवृ) 1 A सेवने To serve to worship P सेवत Pf सिवे
2nd sing सिपेयिथे P I सविता I सवि यते C असेविष्यत् Aor
असेवि B सेविषीत् Caus सेवयति त A असेविष्यत् D सिमविरो
Irequ सपश्यते Pass सश्यते A असेवि P P सवि G सविता,
निपेय्य Inf सवितुम्

से (वे) 1 P क्षय To waste away; to decline P सावति Pf सगौ
2nd sing ससिथ सगाय P I गाता Γ गास्यति Aor अगासीत् B
सायात् D सिपत्यति Irequ सासायत्, सासेति, गायाति P P सव G
साव्या Inf गातुम्

सो (पो) 4 P, अन्तर्नामि To put an end to to destroy to per-
ish P म्यति Pf सगौ 2nd sing सगिथ सगाय P I गाता Γ
गास्यति (अगास्यत्, Aor अगा, अगासीत् P मेगा Caus सव्यति
त A अगाप्यन्त D सिपत्यति Irequ सेपायत्, गासेति गासति
Pass सीयत A, असायि P P मित G सिप्या, अवसाय Inf सतुम्

स्कन्द (स्कन्दि) 1. P. गतिगोपयणे To go, to be dry. P. स्कन्दति. Pf. चस्कन्द. 2nd sing चस्कन्दिष्य, चत्स्कन्दिष्य P. I. स्कन्ता. F स्कन्त्यति C. अस्कन्त्यन्. Aor. अस्कन्दन्, अत्स्कन्सीन्. dual. अस्कन्ताम्, अस्कन्ताम् B. स्कन्त्यान् Caus स्कन्दयति ते A अस्कन्दन्त D विस्कन्दन्ति Frequ. चनीष्मन्ते, चनीष्कन्तीति चनीत्कन्ति. Pass स्कन्ते A अस्कन्दि. P. P. स्कन्, (विष्कन्, परिष्कन्, परिष्मन्) G स्कन्वा, आन्क्य. Inf. स्कन्तुम्

स्कम् (स्कमि) 1 A. प्रविशन्ते To obstruct, to stop; to hinder. P. स्कम्ते. Pf. चस्कम्ते 2nd sing चत्स्कमिष्य P. F. स्कमिता. F. स्कमिष्यते Aor अत्कमिष्य B स्कमिषीष्ट D. चित्कमिष्यते Frequ. चास्कम्ब्यते, चास्कम्बीति, चास्कम्बि Pass. स्कम्ब्यते A अस्कमि. P. P. स्कम्. G. स्कम्ब्या, स्कम्बा Inf. स्कम्बुम्

स्कम् (स्कम्) (सीत्र) 5 P. रोधनन्मनयो To obstruct; to stop. P. स्कम्नोति Pf चस्कम् 2nd sing चत्कमिष्य P. F. स्कमिता F. स्कमिष्यति C अस्कमिष्यन्. Aor अत्कमन्, अत्कमिन् B. स्कम्ब्यान्. Frequ. चास्कम्ब्यते, चास्कम्बीति, चत्कमिष्य. Pass स्कम्ब्यते. A. अत्कमि. P. P. स्कम्. G. स्कम्ब्या, स्कम्बा Inf. स्कम्बुम्

स्कम् (स्कम्) (सीत्र) 9. P. रोधनन्मनयो. To obstruct, to stop P. स्कम्नाति. Pres. P. स्कम् The rest are like those of the above root

सु (सुन्) 9. U. आप्रवणे To go by leaps; to cover; to raise P. सुनाति, सुनीते (सुनोति, सुनुते) Pf चुस्मान्, चुसुवे. 2nd sing. चुम्बिष्य, चुम्बोष्य, चुस्विष्ये. P. F. सुता. F. सुष्यति ते C अस्कोष्यन्त. Aor अस्कीन्, अस्कोष्ट. B स्क्यात्, स्कोषीष्ट Caus स्कावयति ते. A. अचुम्बन्त D. चुसुति Frequ. चोसुवते, चोसवीनि, चोस्कीति Pass. स्क्यते. A. अस्कावि P. P. सुत G. सुत्वा Inf स्कोतुम्

सुन्द (सुन्दि) 1. A. आप्रवणे. To jump; to raise; to lift. P. सुन्दते. Pf. चुसुन्दे 2nd sing चुसुन्दिष्य P. I. सुन्दिता. F सुन्दिष्यते Aor. असुन्दिष्ट. B सुन्दिषीष्ट D चुसुन्दिष्यते Frequ. चोसुन्द्यते, चोसुन्दीति, चोसुन्ति. Pass. सुन्द्यते A. असुन्दि

सुम् (सुम्) (सीत्र) 5. P. रोधने धारणे च To hinder, to stop; to hold. P. सुम्नोति Pf चुसुम् 2nd sing चुसुमिष्य P. F. सुमिता. F सुमिष्यति C. असुमिष्यन् Aor अकुम्मीत्. B. सुम्ब्यान् Caus. सुम्बयति ते. A. असुम्मात्. D. चुसुमिष्यति Frequ. चोसुम्ब्यते, चोसुम्बीति, चोसुम्बि Pass सुम्ब्यते A असुमि Pres, P सुम्बन्. P. P. सुम्ब G सुम्ब्या, सुम्बा Inf सुम्बुम्.

सुम् (सीत्र) 9 P रोधने धारणे च To hinder, to stop, to hold. P. सुम्नाति Pres P. सुम्न्. For other forms see the above root.

स्यद् (घटादि) 1. A. विद्वाणे To destroy; to cut; to rout. P. स्यद्ते.

Pf. चस्वदे. 2nd sing. चस्वदिपे. P. F. स्वदिता. F. स्वदिष्यते. C. अस्वदिष्यत. Aor. अस्वदिष्ट. B. स्वदिषीष्ट. Caus. स्वदयति-ते. A. अस्वदत् त. D. चिस्वदिषते. Frequ. चास्वदयते, चास्वदीति, चास्वसि Pass. स्वदयते. A. अस्वदि, अस्वादि. P. P. स्वदित. G. स्वदिता. Inf. स्वदिनुम्.

स्वङ् (घटादिः) 1. P. सचलने. To move; to stumble, to slip, to fall. P. स्वङति Pf. चस्वङ्. 2nd sing. चस्वलिय. P. F. स्वङिता. F. स्वङिष्यति. C. अस्वङिष्यत्. Aor. अस्वङीत्. B. स्वङ्यात् Caus. स्वङयति-ते. A. अचिस्वङत्-त्. D. चिस्वलियति. Frequ. चास्वल्यते, चास्वलीति, चास्वङ्ति. Pass. स्वङ्यते. A. अस्वङि, अस्वाङि. P. P. स्वङित. G. स्वङिता. Inf. स्वङिनुम्.

स्तक् (घट्) (घटादिः) 1. P. प्रतिपाते. To strike against; to resist; to repel. P. स्तकति. Pf. तस्नाक. 2nd sing. तस्नक्चि. P. F. स्तकिता. F. स्तकिष्यति. Aor. अस्तकीत्, अस्ताकीत् B. स्तक्यात्. Caus. स्तकयति-ते. A. अतिष्ठकत्-त्. Pass. स्तक्यते. A. अस्तकि, अस्ताकि.

स्तश्च (घट्) 1. P. गती. To go, to move. P. स्तश्चति Pf. तस्तश्च 2nd sing. तस्तश्चि P. F. स्तश्चिता. F. स्तश्चिष्यति. Aor. अस्तश्चीत्. B. स्तश्च्यात्. D. तिष्ठश्चति. Frequ. वास्तश्च्यते, तास्तश्चीति, वास्तश्चि. Pass. स्तश्च्यते. A. अस्तश्चि.

स्तम् (घट्) (घटादिः) 1. P. संवरणे. To cover. P. स्तगति. Pf. तस्तगम्. 2nd sing. तस्तगिष्य. P. F. स्तगिता. F. स्तगिष्यति. C. अस्तगिष्यत्. Aor. अस्तगीत्. B. स्तग्यात्. Caus. स्तगयति-ते. A. अतिष्ठगत्-त्. Frequ. तास्तग्यते, तास्तकि &c. Pass. स्तग्यते. A. अस्तगि, अस्तागि.

स्तन् (घटादिः) 1. P. शब्दे. To sound; to thunder. P. स्तनति. Pf. तस्तान् 2nd sing. तस्तनिष्य. P. F. स्तनिता. F. स्तनिष्यति. C. अस्तनिष्यत्. Aor. अस्तनीत्, अस्तानीत्. B. स्तन्यात्. Caus. स्तनयति-ते. A. अतिष्ठनत्-त्. Des. तिस्तनिष्यति. Frequ. तस्तन्यते, तस्तनीति, तस्तन्ति. Pass. स्तन्यते. A. अस्तनि, अस्तानि. P. P. स्तनित. G. स्तनिता. Inf. स्तनिनुम्.

स्तन् 10. U. देवशब्दे. To thunder; to roar aloud. P. स्तनयति-ते. Pf. स्तनयाद्यकारः चके &c. P. F. स्तनयिता. F. स्तनयिष्यति-ते. Aor. अस्तनयत्. B. स्तन्यात्, स्तनयिषीष्ट. Des. तिस्तनयिष्यति-ते. Pass. स्तन्यते. A. अस्तनि, P. P. स्तनिता. G. स्तनयिता. Inf. स्तनयिनुम्.

स्तम् (घट्) 1. P. वैष्णवे. (अविश्वस्यैके). To be confused; to be agitated; (according to some, not to be confused). P. स्तमति. Pf. तस्तमम्. 2nd sing. तस्तमिष्य. P. F. स्तमिता. F. स्तमिष्यति. C. अस्तमिष्यत्. Aor. अस्तमीत्. B. स्तम्यात्. D. तिस्तमिष्यति. Frequ. तस्तम्यते, तस्तमीति, तस्तन्ति. Pass. स्तम्यते. A. अस्तमि, P. P. स्तमिता. G. स्तमिता. Inf. स्तमिनुम्.

स्तम्भ् (स्तम्भ्) 1. A. प्रतिबन्धने. To stop; to hinder. P. स्तम्भते, (वृत्तम्भते, विस्तम्भते). Pf तस्तम्भे. 2nd sing. तस्तम्भिषे. P. F. स्तम्भि-
ता. F. स्तम्भिष्यते. Aor. अस्तम्भिष्ट B. स्तम्भिषीष्ट. Caus. स्तम्भयति-ते. A.
अतस्तम्भन्-त. Des. तिस्तम्भिषते Frequ तास्तम्भ्यते, तास्तम्भीति, तास्तम्भ्य.
Pass. स्तम्भ्यते. A. अस्तम्भि P. P. स्तम्भित G. स्तम्भित्वा, उत्तम्भ्य.
Inf. स्तम्भितुम्.

स्तम्भ् (स्तम्भ्) (सौत्रः) 5. P. रोधने धारणे च. To stop; to suppress; to
hinder; to support. P. स्तम्भोति. Pf तस्तम्भ 2nd sing. तस्तम्भिषे.
F. स्तम्भिता. F. स्तम्भिष्यति. Aor. अस्तम्भन्, अस्तम्भीत्. B. स्तम्भ्यात्.
Caus. स्तम्भयति-ते. A. अतस्तम्भन्-त. D. तिस्तम्भिषति. Frequ. तास्व-
भ्यते, तास्वम्भीति, तास्तम्भ्य. Pass. स्तम्भ्यते. A. अस्तम्भि. P. P. स्तम्भ-
G. स्तम्भित्वा, स्तम्भ्या, विष्टम्भ्य. Inf. स्तम्भितुम्.

स्तम्भ् 9. P. रोधने धारणे च. To stop; to suppress; to hinder; to
support. P. स्तम्भति. Pres. P. स्तम्भन्. For the remaining forms
see the above root.

स्तिब् (स्तिब्) 5. A. आस्कन्दने. To ascend; to assail. P. स्तिब्धते. Pf.
तिष्ठिषे. 2nd sing. तिष्ठिषिषे. P. F. स्तेषिता. F. स्तेषिष्यते. C. अस्तेषि-
ष्यत. Aor. अस्तेषिष्ट. B. स्तेषिषीष्ट. Caus. स्तेषयति-ते. A. अतिष्ठिषत्. त.
D. तिष्ठिषिषते, तिष्ठिषिषते. Frequ. तेष्ठिष्यते, तेष्ठिषीति, तेष्ठिषि. Pass.
स्तिष्यते. A. अस्तेषि. P. P. स्तिषित. G. स्तिषित्वा, स्तेषित्वा. Inf. स्तेषितुम्.

स्तिप् (स्तिप्) 1. A. दाणे. To ooze; to drip; to drop. P. स्तेपते. Pf.
तिष्ठिषे. 2nd sing. तिष्ठिषिषे. P. F. स्तेषिता. F. स्तेषिष्यते. Aor. अस्तेषिष्ट.
B. स्तेषिषीष्ट. Caus. स्तेषयति-ते. A. अतिष्ठेपत्. त. D. तिस्तिषिषते, तिस्ते-
पिषते. Frequ. तेष्ठिष्यते, तेष्ठिषीति, तेष्ठिषि. Pass. स्तिष्यते. A. अस्तेषि. P.
P. स्तिषित. G. स्तिषित्वा, स्तेषित्वा. Inf. स्तेषितुम्.

स्तिम् (स्तिम्) 4. P. आर्द्रभावे. To be wet; to moist. P. स्तिम्यति. Pf.
तिष्ठेम. 2nd sing. तिष्ठेमिषे. P. F. स्तेषिता. F. स्तेषिष्यति. Aor. अस्ते-
मीत्. B. स्तिम्यात्. Caus. स्तेमयति-ते. A. अतिष्ठिमन्-त. Pass. स्तिम्यते.
A. अस्तेषि.

स्तीम् (स्तीम्) 4. P. आर्द्रभावे. To be wet; to moist. P. स्तीम्यति. Pf.
तिष्ठेम. 2nd sing. तिष्ठेमिषे. P. F. स्तीमिता. F. स्तीमिष्यति. C. अस्ती-
मिष्यन्. Aor. अस्तीमीत्. B. स्तीम्यात्. D. तिस्तीमिषति. Frequ. तेष्टीम्यते,
तेष्टीमीति, तेष्टीमि. Pass. स्तीम्यते. A. अस्तीमि.

स्तु (स्तु) 2. U. स्तुतौ. To praise; to extol. P. स्तुति, स्तुतीति, स्तुते,
स्तुतीते. Pf. तुष्टान्, तुष्टे. 2nd sing. तुष्टोय, तुष्टे. P. F. स्तोता. F.

* केचिदस्य दक्षरजोर्देशिदृश्याहुः । तन्मते दम्भते, दृष्टम्भे इति, ह्यपाणि. Some
read this root as दम्भ्.

गीत् B स्थयात् Caus स्थययति ते A अतिष्ठत्-त् D तिस्थयिषति
 Frequ तास्थय्यते, तास्थयीति, तास्थ्यति Pass स्थयते. A. अस्थयि,
 अस्थायि P P स्थयित G स्थयित्वा Inf स्थयितुम्

स्थू (छल्) 1 P स्थाने To stand firm, to be firm P स्थलति Pf
 तस्थाल 2nd sing तस्थलिय P F स्थलिता F स्थलिष्यति C अस्थ
 लिष्यत् Aor अस्थालीत् B स्थल्यात् Caus स्थालयति ते A अतिष्ठत्-
 त D तिस्थलियति Frequ तास्थय्यते, तास्थयीति तास्थ्यति Pass स्-
 थयते A अस्थालि P P स्थलित G स्थलित्वा Inf स्थलितुम्.

स्था (घ्रा) 1 P गतिर्निवृत्तौ To stand, to stay, to be P तिष्ठति Pf
 तस्थौ 2nd sing तस्थिय, तस्थाय P F स्थाता F स्थास्यति C अस्थास्यत्.
 Aor अस्थात्, (प्रास्थित) B स्थायात् Caus स्थापयति ते A अतिष्-
 प्त् त Des तिष्ठासति Frequ तेष्टीयते, तास्थेति, तास्थाति Pass
 स्तीयते. A अस्थायि P P स्थित G स्थित्वा प्रस्थाप्य Inf स्थापुम्

स्युर् (कुटादि) 6 P सवरणे To cover, to hide P स्युहति Pf तुस्योह
 2nd sing, तुस्युहिय P F स्युहिता F स्युहिष्यति C अस्युहियत्.
 Aor अस्युहीत् B स्युज्यात् D तुस्युहियति Pass स्युह्यते A अस्योहि

स्यूल (अदन्त.) 10 A परिवृद्धये To become stout, to grow fat. P.
 स्यूलयते Pf स्यूलयाश्चक ८८ P Γ स्युलयिता F स्यूलयिष्यते Aor अस्तु
 स्यूलत B स्युलयिषीष्ट D तुस्यूलयिषते Pass स्यूल्यते A अस्यूलि P P.
 स्यूलित G स्यूलयित्वा Inf स्यूलयितुम्.

ञच् (ण्यु) 4 P निरसने To reject, to eject P अस्वति Pf अस्नास
 2nd sing अस्नासिय P F अस्नाता F अस्नास्यति C अस्नास्यत्.
 Aor अस्नासीत्, अस्नासीत् B अस्नात् Caus अस्तयति ते, (accord-
 ing to some, अस्तयति ते) A अस्निष्यन्-त् D सिद्धस्यति
 Frequ सास्नास्यते, सास्नापीति, सास्नास्ति Pass अस्तयते A अस्नासि P
 P. अस्त G अस्नित्वा, अस्त्या Inf अस्नितुम्

ञा (णा) 2 P शौचे To bathe to perform ablution. P स्नाति
 Imperf अस्नात् ६ plural अस्नन्, अस्य Impera 2nd sing
 स्नाहि Pot स्नायात् Pf स्नौ 2nd sing स्नौय, स्नाय P F
 स्नाता F स्नास्यति C अस्नास्यत्, Aor अस्नासीत्. B स्नायात्, स्नाय
 Caus स्नापयति ते, स्नायति ते, (with prepositions स्नापयति ते only)
 D सिद्धासति Frequ सास्नायते, सास्नेति सास्नाति Pass स्नायते A
 अस्नायि P P स्नात (निष्णात skilled in) G स्नात्वा, प्रस्नाय Inf स्नातुम्

सिद् (णिह्) 4 P स्नेहे To feel affection for, to love, to be kind
 to or pleased with P सिद्ति Pf सिद्ध्ये ११ ११ ११ ११ ११ ११ ११ ११ ११ ११
 सिद्ध्ये, सिद्ध्ये P F सिद्धिता, स्नेह, स्नेहा Γ सिद्ध्यति अस्वति Aor
 अस्निदत्. B सिद्धात् Caus सिद्धयति ते A अतिस्निदत् D सिद्धिदियति,
 सिद्धिदियति, सिद्धिदियति, 1 requ सेन्धिषते, सेन्धिहीति, सेन्धि, सेन्धि

- Pass. क्षिपते. A. अक्षेहि. P. P. क्षिप्य, क्षीर. G. क्षिपिषा, स्नेहिषा, क्षीर, क्षिप्या, उपक्षिप्य. Inf. क्षेदितुम्, क्षेदम्, क्षेप्यम्.
10. U. भेदे To love; to be attached to; to account; to dissolve. P. भेदयति-ते. Pf. भेदयाप्रकार चके &c P. F. भेदयिता. F. भेदयिष्यति-ते. Aor. असिग्निहत्-त. B. भेद्यात्, भेदयिषीष्ट. D. सिष्णेहविषति-ते Pass भेयते. A. अक्षेहि. P. P. स्नेहित. G. स्नेहयित्वा, उपक्षेप्य. Inf. क्षेदयितुम्.
- 11 (गु) 2 P. प्रसवने. To distil; to ooze; to drop. P. क्षीति. Pf. दुग्गाथ. 2nd sing. गुणविष P. F. अविता. F. अविष्यति. C. अक्षविष्यत्. Aor. अक्षावीत् B स्न्यात्. Caus. स्नायति-ते. A. अक्षुण्वत्-त. D. स्नूयति Frequ सोष्ण्यते, सोष्णवीति, सोष्णोति. Pass. स्यते, (स्तुते). A. अक्षवि, (अक्षाविष्ट, अक्षोष्ट). P. P. स्तुत G. स्तुत्वा, अपस्तुत्य. Inf स्नवितुम्.
- 12 (घु) 4. P. अदने; आदानइत्येके; अदर्शनइत्यपरे. To eat; to take; to disappear; to become invisible P. स्तुसति. Pf. मुष्णोष्ट. 2nd sing. मुष्णोसिष P. F. क्षोसिता F. क्षोसिष्यति. C. अक्षोसिष्यत्. Aor. अक्षोसीत् B, स्तुसात्. Caus. क्षोसयति ते. A. अक्षुण्वत्-त. Des मुष्णसिषति, मुष्णोसिषति Frequ. सोष्ण्यते, सोष्णुमीति; सोष्णोस्ति. P. P. स्तुस्त. G. स्तुत्वा, क्षोसित्वा, स्तुत्वा. Inf. क्षोसितुम्.
- 13 (णु) 4. P. उद्विगेणे. To vomit. P. स्तुषति. Pf. मुष्णोष्ट. 2nd sing. मुष्णोहिष, मुष्णोष्ट, मुष्णोग्ध P. F. क्षोहिता, क्षोडा, क्षोग्धा. F. क्षोहिष्यति, क्षोषयति Aor. अस्तुहत् B. स्तुषात्. Caus. क्षोडयति-ते. A. अक्षुण्वत्-त. D. मुस्तुहिषति, मुस्तोहिषति, मुस्तुषति. Frequ. सोष्ण्यते, सोष्णुमीति, सोष्णोहि, सोष्णोग्धि. Pass स्तुषते. A. अक्षोहि P. P. स्तुग्ध, स्तुष्ट. G. स्तुहिवा, क्षोहिवा, स्तुष्टा, स्तुग्धा, उपस्तुत्य. Inf क्षोहितुम्, क्षोडम्, क्षोग्धम्.
- 14 (जे) 1. P. वेष्टने, शोभायामित्येके. To cover; to wrap round; to dress; to adorn. P. स्थायति Pf. सखौ 2nd sing. सखिष, सखाय. P. F. स्थाता. F. स्थासति C अस्थासत्. Aor. अस्थावीत्. B. स्थायात्, स्थायात् D. सिष्णासति Frequ. सास्थायते, सास्तेति, सास्नाति. P. P. स्थात. G. स्थात्वा. Inf. स्थानुम्.
- 15 (स्पदि) 1. A. किंचित्थलने. To throb; to shake; to beat. P. सन्दते. Pf. पस्पन्दे 2nd sing. पस्पन्दिषे P. F. स्पन्दिता F. स्पन्दिष्यते. C अस्पन्दिष्यत् Aor. अरान्दिष्ट B. स्पन्दिषीष्ट. Caus स्पन्दयति A. अपस्पन्दत् D. निस्पन्दिषति. Frequ. पास्पन्धते, पास्पन्दीति, पास्पन्ति. Pass स्पन्धते. A. अस्पन्दि. P. P. स्पन्दित. G. स्पन्दित्वा, परिस्पन्ध. Inf सन्दिषुम्.
- 16 (सर्ध) 1. A. सपर्वे. To envy; to vie with. P. सर्धते Pf. पसर्वे 2nd sing. पसर्विषे. P. F. सर्धिता. F. सर्धिष्यते. Aor. असर्धिष्ट. B. सर्धिषीष्ट

- सुच्छ्** (सुच्छ्) 1. P. वित्तुतौ. To spread; to extend. P. सुच्छति. Pf. पुसुच्छं. 2nd sing. पुसुच्छिष्य. P. F. सुच्छिता. F. सुच्छिष्यति. Aor. असुच्छीत्. B. सुच्छयत्. D. पुसुच्छिषति. Frequ. पोसुच्छयते, पोसुच्छीति, पोसोति. P. P. सुच्छित, सुच्छं G. सुच्छित्वा. Inf. सुच्छितुम्.
- सुद्ध** (सुद्धादिः) 6. P. संबुद्धे. To tremble; to throb. P. सुद्धति. Pf. पुसुद्ध. 2nd sing. पुसुद्धिष्य. P. F. सुद्धिता. F. सुद्धिष्यति. Aor. असुद्धीत्. B. सुद्धयत्. D. पुसुद्धिषति. Frequ. पोसुद्धयते, पोसुद्धीति, पोसोति. Pass. सुद्ध्यते. A. असुद्धि.
- सुह्व** (सुह्वीत्) 1. P. वज्रनिषेधे. To thunder; to crash; to explode. P. सुह्वति. Pf. पुसुह्वं. 2nd sing. पुसुह्विष्य. P. F. सुह्विता. F. सुह्विष्यति. C. असुह्विष्यत्. Aor. असुह्वीत्. B. सुह्वयत्. Caus. सुह्वयति. A. अपुसुह्वयत्. D. पुसुह्विषति. Frequ. पोसुह्वयते, पोसुह्वीति, पोसुह्वि. Pass. सुह्व्यते. A. असुह्वि. P. P. सुह्वित, सुह्वं G. सुह्वित्वा. Inf. सुह्वितुम्. Abs. सुह्वयु. a clap of thunder.
- स्मि** (स्मिन्) 1. A. ईदृशने. To smile; to expand; to bloom. P. स्मयते. Pf. सिस्मिये 2nd sing. सिस्मियिष्ये. P. F. स्मेता. F' स्मेयते. C. अस्मेय्यत्. Aor. अस्मेत्. B. स्मेयीत्. Caus. स्माययति, स्माययते, (विस्माययते). A. अविस्मायत्, अविस्माय D. सिस्मियिषते. Frequ. सेस्मियते, सेस्मयीति, सेस्मेति. Pass. स्मीयते. A. अस्मायि P. P. स्मित G. स्मित्वा. Inf. स्मितुम्.
- स्मिद्** 10. U. अनादरे. To slight; to despise. P. स्मेयति ते Pf. स्मेय्या-
वकाच्यते &c. P. F. स्मेयिता. F. स्मेयिष्यति ते. Aor. अस्मिद्यत्. B. स्मेय्यात्, स्मेयिषीत् D. सिस्मेयिषति. Pass. स्मेयते. A. अस्मेदि-
स्मीह 1. P. निमेषणे. To wink; to blink. P. स्मीलते Pf. सिस्मील. 2nd
sing. सिस्मीलिष्य. P. F. स्मीलिता. F. स्मीलिष्यति. Aor. अस्मीलीत्. B.
स्मीलयात्. D. सिस्मीलिषति. Frequ. सेस्मील्यते, सेस्मीलीति, सेस्मीलि.
Pass. स्मील्यते. A. अस्मीलि P. P. स्मीलित, G. स्मीलित्वा. Inf. स्मीलितुम्.
- स्मृ** 1. P. विस्मृत्याम्. To remember; to recollect. P. स्मरति Pf.
वस्मर Plu. वस्मरः. 2nd sing. वस्मर्य. P. F. स्मर्या. F. वस्मरति. C.
वस्मरिष्यत्. Aor. अवस्मर्यात्. B. स्मर्यात्. Caus. स्मारयति. A. अवस्मात-
त D. वस्मर्यते. Frequ. वास्मर्यते, वस्मर्येति, वस्मर्यति &c. Pass. स्मर्यते.
A. वस्मारि. P. P. स्मृत G. स्मृत्वा, विस्मृत्य. Inf. स्मृतुम्.
- स्मृ** (पठ्यादिः) 1. P. आध्याने (उरक्प्राप्त्यर्थे). To long for. Caus.
स्मारयति. Pass. स्मर्यते. A. वस्मरि, अवस्मारि. All other forms of
this root are like those of the above root.
- स्मृ** (पठ्यादिः) 5. P. विस्मृत्याम्. To remember; to recollect. P. स्मृति.
For other forms see the root स्मृ 1. P.

सस्यन् (सस्य) 1. A. प्रसस्यणे. To ooze; to distil; to sprinkle; to go. P. सस्यन्ते, (§ with अञ्, अनुसस्यन्ते, अनुसस्यन्ते). Pf. सस्यन्ते. 2nd sing. सस्यन्दिष्ये, सस्यन्से. P. F. सस्यन्ता, सस्यन्ता. F. सस्यन्दिष्यते, सस्यन्स्यते, सस्यन्स्यति. Aor. अस्यदत्, अस्यन्दिष्य, अस्यन्त. B. सस्यन्दिषीट, सस्यन्सीष्ट. Caus. सस्यन्यति ते. A. असस्यन्दत् त. D. सिस्यन्दिष्यते, सिस्यन्स्यते, सिस्यन्स्यति. Frequ. सस्यन्स्यते; सस्यन्दीति, सस्यन्ति. Pass. सस्यन्ते. A अस्यन्दि. P.P. सस्यन्. G. सस्यन्दिष्य, सस्यन्ता, सस्यन्ता, सस्यन्ता, सस्यन्ता. Inf सस्यन्दिष्यम्, सस्यन्स्यम्.

स्यम् (स्यु) 1. P. शब्दे. To sound; to shout. P. स्यमति. Pf. स्यमाम. dual. सस्यमनुं, स्येमनुः. 2nd sing. सस्यमिष, स्येमिष. P. F. स्यमिता. F. स्यमिष्यति. C. अस्यमिष्यत्. Aor. अस्यमीत्. B. स्यम्यात्. Caus. स्यमयति ते. A. असिस्यमत्-त. D. सिस्यमिषति. Frequ. स्येमिष्यते, सस्यमीति, सस्यमि. Pass. स्यम्यते. A. अस्यमि. P.P. स्यन्त. G. स्यमिता, स्यन्ता. Inf स्यमितुम्.

स्यम् 10. A. वितर्के. To consider; to reflect; to think. P. स्यामयते. Pf. स्यामयावके &c. P. F. स्यामयिता. F. स्यामयिष्यते. Aor. अस्यस्य-मत्. B. स्यामयिषीट. Pass. स्याम्यते. A. अस्यामि.

स्यम् (स्यु) 1. A. गतौ. To go; to move. P. स्यते Pf. स्यते. 2nd sing. सस्यिष्ये P.F. सस्यिता. F. सस्यिष्यते. C. अस्यिष्यत्. Aor. अस्यिष्यत्. B. सस्यिष्येत् D. सिस्यिष्यते. Frequ. सस्यिष्यते, सस्यिष्यीति. Pass. सस्यिष्यते. A. अस्यिष्य P. P. सस्यित. G. सस्यिता. Inf. सस्यितुम्.

स्यम् (स्यु) 1. A. प्रमादे विभ्रान्ते. To err; to entrust P. स्यन्ते. Pf. सस्यन्ते 2nd sing. सस्यन्मिषे. P. F. सस्यन्ता. F. सस्यन्मिष्यते. Aor. अस्यन्त. B. सस्यन्मिष्यत् Caus. सस्यन्मयति ते. A. असस्यन्मत्-त. D. सिस्यन्मिष्यते. Frequ. सस्यन्मयते, सस्यन्मीति, सस्यन्मिष्य, Pass. सस्यन्मयते A. असस्यन्मि. P. P. सस्यन्. G. सस्यन्मिता, सस्यन्मिता, सस्यन्मिता. Inf. सस्यन्मितुम्.

स्यम् (स्यु) 1. A. अवस्यन्ते. To fall down; to drop; to slip off. P. स्यते Pf. सस्यते. 2nd sing. सस्यिष्ये. P. F. सस्यिता. F. सस्यिष्यते. C. अस्यिष्यत्. Aor. अस्यिष्यत्. B. सस्यिष्येत्. Caus. सस्ययति ते. A. असस्यन्त. D. सिस्यन्मयते. Frequ. सस्यन्मयते, सस्यन्मीति, सस्यन्मिष्य. Pass. सस्ययते A. असस्यि. P. P. सस्यत्. G. सस्यिता, सस्यिता, सस्यिता. Inf. सस्यितुम्.

स्वर् 10. U. आक्षेपे To blame; to find fault with. P. स्वरयति-ते. Pf. स्वरयावकार-न्ते ऽऽ. P. F. स्वरयिता F. स्वरयिष्यति ते. Aor. असस्वरय-त B. स्वरयिन्, स्वरयिषीष्ट. Des. सिस्वरयिषति ते. Pass. स्वयंते. A. अस्वरि. P. P. स्वरित. G. स्वरयित्वा. Inf. स्वरयितुम्.

स्वर् 1. A. आम्वादने To taste; to be pleasing. P. स्वन्दते. Pf. मस्वर्द. 2nd sing. मन्वादिषे. P. F. स्वर्दिता. F. स्वर्दिष्यते. C. अम्वादिष्यत. Aor. अस्वर्दिष्ट. B. स्वर्दिषीष्ट. Caus स्वर्दयति ते A. अमस्वर्दन्-न्. D. सिस्वर्दिषते. Frequ. सास्वर्दते, माम्वादीदि, माम्वाति. Pass. स्वयंते. A. अस्वर्दि. P. P. स्वर्दित. G. स्वर्दिन्वा. Inf. स्वर्दितुम्.

स्वा 1. A. आस्वादने. To taste; to be pleasing; (intransitive) P. स्वादते. Pf. मस्वाद. 2nd sing. मन्वादिषे. P. F. स्वादिता. F. स्वादिष्यते. C. अस्वादिष्यत. Aor. अस्वादिष्ट. B. स्वादिषीष्ट. Caus स्वादयति ते. A. अमिस्वादन्-न्. D. सिस्वादिषते. Frequ. सास्वादते, सास्वादीति, माम्वाति. Pass. स्वायते. A. अम्वादि. P. P. स्वादित. G. स्वादित्वा. Inf. स्वादितुम्.

स्वा 10. U. आस्वादने To taste. P. स्वादयति-ते. Pf. स्वादयावकार-न्ते ऽऽ. P. F. स्वादयिता. F. स्वादयिष्यति ते. Aor. अमिस्वादन्-न्. B. स्वाद्यात्, स्वादयिषीष्ट. Des. सिस्वादयिषति ते. Pass. स्वायते. A. अस्वाद. P. P. स्वादित. G. स्वादयित्वा. Inf. स्वादयितुम्.

स्वि (निष्विदा) 1. A. वेहनमोचनयोः (स्नेहनमोहननोरिखेके) To be anointed; to be greasy; to be disturbed. P. स्वेदत. Pf. सिष्विदे. 2nd sing. सिष्विदिषे. P. F. स्वेदिता. F. स्वेदिष्यते. C. अस्वेदिष्यत. Aor. अस्विदन्, अस्वेदिष्ट. B. स्वेदिषीष्ट. Caus स्वेदयति ते. A. अस्विदिदन्-न्. D. सिस्वेदिषते, सिस्वेदिषते, Frequ. सेष्विद्यते, सेष्विदीति, सेष्वेति. Pass. स्विद्यते. A. अस्वेदि. P. P. स्विन्न. स्विदित, स्वेदित. G. स्विदिन्वा, स्वेदित्वा. Inf. स्वेदितुम्.

स्वि (पिश्रा) 4. P. गाम्ग्रयारणे. To sweat; to perspire. P. स्विद्यति. Pf. सिष्वेद. 2nd sing. सिष्वेदिषे. P. F. स्वेता. F. स्वेत्स्यति. Aor. अस्विदन्. B. स्विद्यात्. Caus स्वेदयति ते. A. अमिष्विदन्-न्. D. सिष्विष्यति. Frequ. सेष्विद्यते, सेष्विदीति, सेष्वेति. Pass. स्विद्यते. A. अस्वेदि. P. P. स्विन्न. G. स्विन्वा. Inf. स्वेत्तुम्. (अन्यीनि न्यासकारादयः Nyasakara and others consider this root to have a mute नि.)

सृ 1. P. शब्दोपतापयो. To sound; to pain. P. स्वरति. Pf. मस्यार. 2nd sing. मस्वरिष्य, मस्वर्य. P. F. स्वरिता. स्वतां. 1. स्वरिष्यति. C. अस्वरिष्यन्. Aor. अस्वरीन्, अस्वरीन्. B. स्वर्यात्. Caus म्सारयति ते. A. अमिस्वरन्-न्. D. सिस्वरिषति, मुमृषति. Frequ. माम्बर्यते, मस्वरीति, मार्वति ऽऽ. Pass. स्वर्यते. A. अस्वारि. P. P. मृत्. G. मृत्वा, मृत्वा. Inf. स्वरितुम्, सृत्तुम्.

. ह. .

हृ 1. P. दीप्तौ. To shine; to be bright. P. हृति. Pf. जहात्. 2nd sing. जहतिथ. P. F. हृतिता. F. हृतिष्यति. C. अहृतिष्यत्. Aor. अहृतीत्, अहृतीत्. B. हृत्वा. D. जिहृतिषति. Frequ. जाहृष्यते, जाहृषीति, जाहृषि.

हृ 1. P. भृतिशक्त्ययोः. To leap; to be wicked; to treat with violence. P. हृति. Pf. जहात्. 2nd sing. जहतिथ. P. F. हृतिता. F. हृतिष्यति. Aor. अहृतीत्, अहृतीत्. B. हृत्वा. Caus. हाडयति ते. A. अजीहृत्-त्. Pass. हृष्यते. A. अहाति. D. and Frequ. see the above root with ड् for हृ. P. P. हृति. G. हृतिवा. Inf. हृतिम्.

हृ 1. A. पुरीषोत्सर्गे. To discharge feces; to void excrement. P. हृते. Pf. जहृदे. 2nd sing. जहृदिथ. P. F. हृता. F. हृत्स्यते. C. अहृत्स्यत्. Aor. अहृत्. B. हृत्सीष्ट. Caus. हादयति. A. अजीहृत्. D. जिहृत्सते. Frequ. जाहृष्यते, जाहृषीति, जाहृषि. Pass. हृष्यते. A. अहादि. P. P. हृत्. G. हृत्वा. Inf. हृत्तुम्.

हृ 2. P. हिंसागत्योः. To kill; to go. P. हन्ति. Imperf. अहन्. Plu. अहन्न्. 2nd sing. अहन्. Impera. हन्तु. Plu. अहन्तु. 2nd sing. जहि. Pot. हन्यात्. Pf. जघान. 2nd sing. जघनिथ, जघन्थ. P. F. हन्ता. F. हनिष्यति. C. अहनिष्यत्. Aor. अवधीत्, (आहृत्, अवधिष्ट). B. वध्यात्. Caus. घातयति ते. A. अजीघतत्-त्. Des. जिघासति. Frequ. जेघ्नीयते (kills frequently), जघन्यते, जघनीति, जघन्ति. Pass. हन्यते. A. अघानि, अवधि. P. P. हत. Pct. P. घात्य, वध्य. G. हत्वा, निहृत्य. Inf. हन्तुम्. The root is A. when preceded by आ.

हृम् 1. P. गतौ. To go; to move. P. हम्मति. Pf. जहम्म. 2nd sing. जहम्मिथ. P. F. हम्मिता. F. हम्मिष्यति. C. अहम्मिष्यत्. Aor. अहम्मीत्. B. हम्म्यात्. Caus. हम्मयति-ते. A. अजहम्मत्-त्. D. जिहम्मिषति. Frequ. जेहम्म्यते, जहम्मीति, जहन्ति. Pass. हम्म्यते. A. अहम्मि.

हृ 1. P. गतौ. To go; to move. P. ह्यति. Pf. जहाय. 2nd sing. जह्यिथ. P. F. ह्यिता. F. ह्यिष्यति. Aor. अह्यीत्. B. ह्य्यात्. Des. जिह्यिषति. Frequ. जाह्य्यते, जाह्यीति, जाह्यि. P. P. ह्यित. G. ह्यिवा. Inf. ह्यितुम्.

हृ 1. P. गतिकान्त्योः. To go; to move; to shine. P. ह्यति. Pf. जह्ये. 2nd sing. जह्यिथ. P. F. ह्यिता. F. ह्यिष्यति. Aor. अह्यीत्. B. ह्य्यात्. Caus. ह्ययति-ते. A. अजह्यत्-त्. D. जिह्यिषति. Frequ. जाह्य्यते. जाह्यीति, जाह्यि. Pass. ह्ययते. A. अह्यि. P. P. ह्यित. G. ह्यित्वा. Inf. ह्यितुम्.

हृ 1. P. विलेखने गतौ च. To plough; to make fur; to go. P. हलति. Pf. जहाल. 2nd sing. जहलिथ. P. F. हल

अहलिष्यत् Aor. अहालीत् B हल्यात् Caus. हालयति-ते. A. अजीहल्यत्-त.
Des जिहलियति Frequ. जाहल्यते, जाहलीति, जाहलित. Pass. हल्यते. A.
अहालि P. P. हलित. G. हलित्वा. Inf. हलितुम्.

हल् 6. P. भावकर्णे. To express amorous inclination; to sport
amorously. For the forms of this root see the above root.

हस् (हसे) 1. P. हसने. To laugh; to smile. P. हसति. Pf. अहास. 2nd
sing. जहसिथ. P. F. हसिता. F. हसिष्यति. C. अहसिष्यत्. Aor. दाहसीत्.
B. हस्यात्. Caus. हासयति-ते. A. अजीहस्यत्-त. Des. जिहसियति. Frequ.
जाहस्यते, जाहसीति, जाहसित. Pass. हस्यते. A. अहासि. P. P. हसित. G.
हसित्वा, प्रहस्य, विहस्य. Inf. हसितुम्.

हा (ओहात्) 3. P. त्यागे. To abandon. P. जहाति. dual. जहितः, जहीतः.
plu. जदति. Imperf. अजहात् द. plu. अजहुः. 2nd sing. अजहाः.
Imper. जहातु. 2nd sing. जहाहि, जहिहि, जहीहि. Pot. जयात्. Pf.
जही 2nd sing. जहिय, जहाय. P. F. हाता. F. हास्यति. C. अहास्यत्.
Aor. अहासीत्. B. हेयात्. Caus. हापयति-ते. A. अजीहपत्-त. Des. जिहा-
सति. Frequ. जेहीयते, जाहेति, जाहाति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P.
हित. Pot. P. हेय. G. हित्वा, विहाय. Inf. हातुम्.

हा (ओहात्) 3. A. गतौ. To go; to move. P. जिहीते. Pf. जहे. 2nd
sing. जहिषे. P. F. हाता. F. हास्यते. C. अहास्यत्. Aor. अहास्त. B.
हासीत्. Caus. हापयति ते. A. अजीहपत्-त. D. जिहासते. Frequ. जाहायते,
जाहेति, जाहाति. Pass. हायते. A. अहायि. P. P. हान. G. हात्वा, प्रहाय.
Inf. हातुम्.

हि 3. P. गतौ वृद्धौ च To go; to grow; to increase. P. हिनोति. Pf.
जिघाय 2nd sing. जिघयिथ, जिघेथ. P. F. हेता. F. हेष्यति. C. अहेष्यत्.
Aor. अहेपीत्. B. हीयात्. Caus. हाययति-ते. A. अजीहयत्-त. D. जिघी-
पति. Frequ. जेघीयते, जेघयीति, जेपेति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P.
दित. G. हित्वा, प्रहित्य. Inf. हेतुम्.

हिक् 1. U. अघ्यक्ते शब्दे. To make any indistinct sound; to hic-
cough. P. हिकति-ते. Pf. जिहिक-जे. 2nd sing. जिहिकिथये. P. F.
हिकिता. F. हिकिष्यति ते. Aor. अहिकीत्, अहिकिष्ट. B. हिक्यात्, हिकिपीष्ट.
Des जिहिकियति-ते. Frequ. जेहिकयते, जेहिकीति, जेहिकि. Pass. हिकयते.
A. अहिकि.

हिक् 10. A. हिसायाम् To injure; to kill. P. हिक्यते. Pf. हिक्याबके
&c. P. F. हिकयिता. F. हिकयिष्यते. Aor. अजिहिकत. B. हिकयिपीष्ट.
D. जिहिकयिषते.

हिद् 1. P. आक्रोधे To curse; to swear; to shout; to exclaim. P.
हेयति. Pf. जिहेय. 2nd sing. जिहेयिथ. P. F. हेयिता. F. हेयिष्यति. C.
अहेयिष्यत्. Aor. अहेटीत्. B. हियात्. Caus. हेययति-ते. A. अजीहिट्यत्-त.

. ह .

हृ 1. P. दीप्तौ. To shine; to be bright. P. हृंति Pf. अह्राट्. 2nd sing. जहृदिय. P. F. हृदिता. F. हृदिष्यति. C. अहृदिष्यत्. Aor. अहृदीत्. B. हृद्यात्. D. जिहृदिषति. Frequ. जाहृद्यते, जाहृदीति, जाहृदि.

हृ 1. P. मुतिशक्रवयो.. To leap; *to be wicked; to treat with violence. P. हृति Pf. जह्राट्. 2nd sing. जहृदिय. P. F. हृदिता. F. हृदिष्यति. Aor. अहृदीत्, अह्राडीत्. B. हृद्यात्. Caus. हाठयति ते. A. अजीहृत्-त्. Pass. हृद्यते. A. अह्राडि. D. and Frequ. see the above root with हृ for दृ. P. P. हृडित. G. हृडिवा, Inf. हृडितुम्.

हृ 1. A. पुरीषोत्सर्गे To discharge feces; to void excrement. P. हृते. Pf. जहृदे. 2nd sing. जहृदिये. P. F. हृत्ता. F. हृस्यते. C. अहृस्यत्. Aor. अहृत्. B. हृसीष्ट. Caus. हादयति. A. अजीहृत्. D. जिहृसते. Frequ. जाहृद्यते, जाहृदीति, जाहृति. Pass. हृयते. A. अह्रादि. P. P. हृत्. G. हृत्वा. Inf. हृत्तुम्.

हृ 2. P. हिंसागत्यो.. To kill; to go. P. हन्ति. Imperf. अहन्. Plu. अहन्तु. 2nd sing. अहन्. Impera हन्तु. Plu. जन्तु. 2nd sing. जहि. Pot. हन्यात्. Pf. जघान. 2nd sing. जघनिय, जघन्थ. P. F. हन्ता. F. हनिष्यति. C. अहनिष्यत्. Aor. अवधीत्, (आहृत्, आवधिः). B. दध्यात्. Caus. घातयति ते. A. अजीघत्-त्. Des. जिघासति. Frequ. अजीघते (kills frequently), जघन्यते, जघनीति, जघन्ति. Pass. हन्यते. A. अघानि, अवधि. P. P. हत्. Pot. P. घाय, वध्य. G. हत्वा, निह्य. Inf. हन्तुम्. The root is A. when preceded by आ.

हृम् 1. P. गतौ. To go; to move. P. हम्मति. Pf. जहृम्. 2nd sing. जहृम्मिय. P. F. हृम्मिता. F. हृम्मिष्यति. C. अहृम्मिष्यत्. Aor. अहृम्नीत्. B. हृम्म्यात्. Caus. हृम्मयति ते. A. अजहृम्मन्-त्. D. जिहृम्मिषति. Frequ. जहृम्म्यते, जहृम्मीति, जहृन्ति. Pass. हृम्म्यते. A. अहृम्मि.

हृ 1. P. गतौ. To go; to move. P. हयति. Pf. जहाय. 2nd sing. जहृयिष. P. F. हयिता. F. हयिष्यति. Aor. अहृयीत्. B. हृय्यात्. Des. जिहृयिषति. Frequ. जाहृय्यते, जाहृयीति, जाहृति. P. P. हयित. G. हयिवा. Inf. हयितुम्.

हृ 1. P. गतिवान्योः. To go; to move; to shine. P. हयति. Pf. जहृये. 2nd sing. जहृयिष. P. F. हयिता. F. हयिष्यति. Aor. अहृयीत्. B. हृय्यात्. Caus. हययति ते. A. अजहृयन्-त्. D. जिहृयिषति. Frequ. जाहृय्यते, जाहृयीति, जाहृति. Pass. हय्यते. A. अहृयि. P. P. हयित. G. हयिवा. Inf. हयितुम्.

हृ 1. P. विलेखने गतौ च. To plough; to make furrows; to go. P. हलति. Pf. जह्राट्. 2nd sing. जहृलिय. P. F. हलिता. F. हलिष्यति. C.

अहलिष्यन् Aor. अहालीत् B हल्यान् Caus. हालयति ते. A. अजीहलन्-त्त. Des जिहलिषति Frequ जाहल्यने, जाहलीति, जाहस्ति. Pass. हल्यते. A. अहाति P. P. हलित. G हलित्वा. Inf. हलितुम्.

हल् 6. P. भावकरणे. To express amorous inclination; to sport amorously. For the forms of this root see the above root.

हम् (हसे) 1. P. हसने. To laugh; to smile. P. हसति. Pf. जहास. 2nd sing. जहसिथ. P. F. हसिता. F. हसिष्यति. C. अहसिष्यत्. Aor. अहसीत्. B. हस्यान्. Caus. हासयति-ते. A. अजीहसन्-त्त. Des. जिहसिषति. Frequ. जाहस्यते, जाहसीति, जाहस्ति. Pass. हस्यते. A. अहासि. P. P. हसित. G. हसित्वा, प्रहस्य, विहस्य. Inf. हसितुम्.

हा (ओहाद्) 3. P. त्यागे. To abandon. P. जहाति. dual, जहितं; जहीतः. plu. जहति Imperf. अजहात्. plu. अजहुः. 2nd sing. अजहाः. Imper. जहातु. 2nd sing. जहाहि, जहिहि, जहीहि. Pot. जहात्. Pf. जहौ. 2nd sing. जहिय, जहाय. P. F. हाता. F. हास्यति. C. अहास्यन्. Aor. अहासीत्. B. हेयात्. Caus. हापयति-ते. A. अजीहपन्-त्त. Des. जिहासति. Frequ. जेहीयते, जाहेति, जाहाति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित. Pot. P. हेय. G. हित्वा, विहाय. Inf. हातुम्.

हा (ओहाद्) 3. A. गती. To go; to move. P. जिहीते. Pf. जहे. 2nd sing. जहिथे. P. F. हाता. F. हास्यते. C. अहास्यन्. Aor. अहास्त. B. हासीत्. Caus. हापयति ते. A. अजीहपन्-त्त. D. जिहासते. Frequ. जाहायते, जाहेति, जाहाति. Pass. हायते. A. अहायि. P. P. हान. G. हात्वा, प्रहाय. Inf. हातुम्.

हि 5. P. गतो वृद्धौ च. To go; to grow; to increase. P. हिनोति. Pf. जिघाय. 2nd sing. जिघियथ, जिघेय P. F. हेता. F. हेष्यति C. अहेष्यन्. Aor. अहेषीत्. B. दीयात्. Caus. हापयति-ते. A. अजीहयन् त. D. जिघीप्ति. Frequ. जेघीयते, जेघयीति, जेघेति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित. G. हित्वा, प्रहित्य. Inf. हेतुम्.

हिक् 1. U. अच्यक्ते वाज्जे. To make any indistinct sound; to hic-cough. P. हिक्लित्ते Pf. जिहिक्वे. 2nd sing. जिहिक्रियथे. P. F. हिक्लिता. F. हिक्लिष्यति ते. Aor. अहिक्लीत्, अदिक्लिष्ट. B. हिक्लान्, हिक्लिपीत्. Des जिहिक्रिषति-ते. Frequ. जेहिक्रयते, जेहिक्रीति, जेहिक्रि. Pass. हिक्ल्यते. A. अहिक्लि.

हिक् 10. A. हिंसायाम् To injure; to kill. P. हिंक्रयते. Pf. हिंक्रायक्ते &c. P. F. हिंक्रयिता. F. हिंक्रयिष्यते. Aor. अजिहिक्रत्. B. हिंक्रयिपीत्. D. जिहिक्रयिषते.

हिद् 1. P. आक्रोशे. To curse; to swear; to shout; to exclaim. P. हेदति. Pf. जिहृत्. 2nd sing. जिहृदिथ. P. F. हेदिता. F. हेदिष्यति. C. अहेदिष्यन्. Aor. अहेदीत्. B. हिंष्यान्. Caus. हेदयति-ते. A. अजीहिन् त.

Des. जिहिटिपति, जिहेटिपति. Frequ. जेहिद्यते, जेहिटीति, जेहेटि. Pass. जिह्यते. A. अहेटि P. P. हिटित्. G. हिटित्वा, हेटित्वा. Inf. हेटितुम्.

हिद् 9 P. भूतप्रादुर्भावे. To be born P. हिद्. ति. Pf. जिहेठ. Prest. P. हिद्वा.

The remaining forms are like those of the above root, & only being put for द्.

हिण्ड् (हिडि) 1 A. गत्यनादरयोः. To go, to move; to wander; to disregard P. हिण्डते. Pf. जिहिण्डे. 2nd sing. जिहिण्डये. P. F. हिण्डित्. F. हिण्डिष्यति. Aor. अहिण्डत्. B. हिण्डीत्. Pass. हिण्ड्यते. A. अहिण्ड.

हिन् (हिवि) 1. P. प्रीणने. To please; to satisfy. P. हिन्वति. Pf. जिहिन. 2nd sing. जिहिन्वि. P. F. हिन्विता. F. हिन्विष्यति. C. अहिन्विष्यत्. Aor. अहिन्वीत्. B. हिन्व्यात्. Caus. हिन्वयति ते. A. अजिहिन्वत्. D. जिहिन्विपति. Frequ. जेहिन्व्यते. Pass. हिन्व्यते. A. अहिन्वि. P. P. हिन्वित्. G. हिन्वित्वा. Inf. हिन्वितुम्.

हिल् 6 P. भावकरणे. To express amorous inclination; to sport amorously. P. हिलति. Pf. जिहेल. 2nd sing. जिहेलिय. P. F. हेलिता. F. हेलिष्यति. C. अहेलिष्यत्. Aor. अहेलीत्. B. हिल्यात्. D. जिहिलिपति, जिहेलिपति. Pass. हिल्यते. A. अहेलि.

हिष् (Another reading for विष्) 10. A. हिसायाम् To kill, to injure. P. हिष्कते. Pf. हिष्कंयामकं &c. P. F. हिष्कयिता. F. हिष्कयिष्यते. Aor. अजिहिष्कत्. B. हिष्कसिपीत्. Pass. हिष्क्यते. A. अहिष्क.

हिस् (हिमि) 7. P. हिसायाम् To kill; to hurt. P. हिनस्ति. dual. हिस्तः. plu. हिसन्ति. Imperf. अहिन्त् 2nd sing. अहिन्त्. Impera हिनस्तु. 2nd sing. हिन्वि. Pot. हिंस्यात्. Pf. जिहिस. 2nd sing. जिहिसि. P. F. हिसिता. F. हिसिष्यति. C. अहिंसिष्यत्. Aor. अहिंसीत्. B. हिंस्यात्. Caus. हिंसयति ते. A. अजिहिंसत्. D. जिहिंसिपति. Frequ. जेहिंस्यते, जेहिंसीति, जेहिंस्ति. Pass. हिंस्यते. A. अहिंसि. P. P. हिंसित्. G. हिंसित्वा. Inf. हिंसितुम्.

हिस् (हिसि) 10. U. 1. P. हिसायाम् To kill, to injure P. हिनयति ते; हिसति. Pf. हिसयामकार-चक्रे &c. जिहिस P. F. हिसयिता; हिसिता. F. हिसयिष्यति ते, हिसिष्यति. Aor. अजिहिसत्-त्; अहिंसीत्. B. हिंस्यात्, हिसयिपीत्; हिंस्यात्. Des. जिहिसयिपति ते, जिहिसिपति. Frequ. of the 1st conj. जेहिंस्यते, जेहिंसीति, जेहिंस्ति. Pass. हिंस्यते. A. अहिंसि P. P. हिंसित्. G. हिंसित्वा; हिसित्वा. Int. हिंसयितुम्; हिंसितुम्.

हु 3. P. दानादनयोः; (आदानेचेत्येकः प्रीणनेऽपि). To offer as an oblation; to sacrifice; to eat; to take; to please. P. जुहोति. Imperf. अजुहोत्. plu. अजुहवत्. Impera जुहोतु 2nd sing. जुहुवि. Pot. जुह्यात्. Pf. जुहाव, जुहवीयकार &c. 2nd sing. जुहविय, जुहोय, जुहवायकार्य &c. P. F. जुहोता. F. जुहोष्यति. C. अजुहोष्यत्. Aor. अजुहीत्. B. जुह्यात्. Caus. हावयति ते.

- A. अगृह्णन्-त्. D. जुगृहति. Frequ. जोहृयते, जोहृवीति, जोहृति. Pass. हृयते. A. अहृवि. P. P. हृत. G. हृत्वा, ग्रह्य. Inf. होतुम्.
- हु (हु) 1. P. गतो. To go; to move. P. होति. Pf. जुहोऽ. 2nd sing. जुहोसि. P. F. होहिता. F. होहिष्यति. Aor. अहोहीत्. B. हुष्यात्. Caus. होहयति-ते. A. अजुहोहन्-त्. D. जुहुषिषति, जुहुषिषति. Frequ. जोहुष्यते, जोहुषीति, जोहोषि. Pass. हुष्यते. A. अहोषि.
- हु 6. P. सघाते. To collect; to accumulate. P. हुति. Pf. जुहोऽ. 2nd sing. जुहोसि. Caus. होहयति-ते. A. अजुहुहन्-त्. For other forms see the above root.
- हुण्ड (हुडि) 1. A. संघाति वरणे; हरणद्वयेके. To collect; to select; to take away. P. हुण्डते. Pf. जुहुण्डे 2nd sing. जुहुण्डिष्ये. P. F. हुण्डिता. F. हुण्डिष्यते. C. अहुण्डिष्यत्. Aor. अहुण्डिष्य. B. हुण्डिषीत्. Pass. हुण्ड्यते. A. अहुण्डि.
- हुर् (हुर्) 1. P. To be crooked; to deceive. P. हुर्ति. Pf. जुहुर्ति. 2nd sing. जुहुर्तिष्य. P. F. हुर्हिता. F. हुर्हिष्यति. Aor. अहुर्हीत्. B. हुर्ह्यात्. D. जुहुर्हिषति. Frequ. जोहुर्ह्यते, जोहुर्हीति, जोहोर्हि. P. P. हुर्हित, हुर्ण. G. हुर्हिन्वा. Inf. हुर्हिनुम्.
- हुल 1. P. गतो. To go; to move. P. होलति. Pf. जुहोल. 2nd sing. जुहोसि. P. F. होलिता. F. होलिष्यति. C. अहोलिष्यत्. Aor. अहोलीत्. B. हुल्यात्. Caus. होलयति-ते. A. अजुहुलन्-त्. D. जुहुलिषति, जुहोलिषति. Frequ. जोहृयते, जोहुलीति, जोहोलीत्. Pass. हृयते. A. अहोळि. P. P. हुलित. G. हुलित्वा; होलित्वा. Inf. होलितुम्.
- हुड (हुड) 1. P. गतो. To go; to move. P. हुडति. Pf. जुहुड. 2nd sing. जुहुडिष्य. P. F. हुडिता. F. हुडिष्यते. Aor. अहुडीत्. B. हुड्यात्. Caus. हुडयति-ते. A. अजुहुडन्-त्. Pass. हुड्यते. A. अहुडि.
- ह (हन्) 1. P. हरणे. To carry; to take; to steal; to destroy. P. हरति-ते. Pf. जहार, जहे. 2nd sing. जह्य, जह्ये. P. F. हर्तो. F. हरिष्यति-ते. C. अहरिष्यत्. Aor. अहर्षीत्, अहन. G. ह्रियात्, हरीत्. Caus. हारयति-ते. A. अजहृहन्-त्. D. निहृषति-ते. Frequ. जेह्यते, जहति, जहति &c. Pass. ह्रियते. A. अहारि. P. P. हत. Pot. P. हार्य. G. हत्वा, विहन. Inf. हन्तुम्.
- ह (हान्) 3. P. प्रयत्नकरणे. To take forcibly. P. जिहति. For other forms see the Parasmaipadi forms of the above root.
- हणी (हणी) 11. A. रोषणे लज्जायां च To be angry; to be ashamed. P. हणीयते. Pf. हणीष्यते &c. P. P. हणीयता. F. हणीष्यते. Aor. अहणीष्यत्. B. हणीषीत्.
- हर् (हर्) 1. P. अर्थात्. To speak untruth; to lie. P. हर्ति. Pf. जहर्ष. 2nd sing. जहर्षिष्य. P. F. हर्हिता. F. हर्हिष्यति. C. अहर्षिष्यत्.

Aor. अहर्षीत् B. हृष्यात्. Caus. हर्षयति ते. A. अजहर्षत् -त्, अजीहर्षत्
त D. जिहर्षयति. Frequ. जरीहृष्यते, जर्हपीति, जर्हर्षि &c. Pass. हृष्यते.

A. अहर्षि P. P. हृष्ट G. हर्षित्वा, हृष्ट्वा Inf. हर्षितुम्.

हृष्ट 4 P. तुष्टौ. To rejoice; to stand erect (as hair). P. हृष्यति.

Pf. जहर्ष. 2nd sing. जहर्षिष्य P. F. हर्षिता F. हर्षिष्यति. Aor. अहर्षत्
B. हृष्यात्. Caus. D. Frequ. and Pass. see the above root.

P. P. हृष्ट, हृषित G. हर्षित्वा, ग्रहृष्य Inf. हर्षितुम्.

हृष्ट 1. A. विवाधायाम् To be wicked; to vex. P. हेतते Pf. जिहेते 2nd sing.
जिहेटिष्ये. P. F. हेतिता F. हेतिष्यते C. अहेटिष्यत् Aor. अहेटिष्य B. हेटिषीष्ट.
Caus. हेटयति ते A. अजीहिटत् -त्. D. जिहेटिष्यते. Frequ. जहेट्यते,
जेहेटि &c. Pass. हेट्यते. A. अहेटि. P. P. हेटित G. हेटित्वा. Inf. हेटितुम्.

हृष्ट 1. A. विवाधायाम् To be wicked; to hinder; to vex P. हेटते.
Pf. जिहेटे 2nd sing. जिहेटिष्ये P. F. हेतिता F. हेतिष्यते. C. अहेटिष्यत्.
Aor. अहेटिष्य B. हेटिषीष्ट Caus. हेटयति ते. A. अजीहिटत् -त्, अजिहेटत् -त्.

हृष्ट 9. P. विवाधायाम् To be wicked; to vex; to hinder. P. हेटति.
For other forms see the above root.

हृष्ट (घटादि) 1. P. वेष्टने To surround; to attire; to clothe. P.
हृडति Pf. जिहेड. 2nd sing. जिहेडिष्ये. P. F. हेडिता F. हेडिष्यति C.
अहेडिष्यत् Aor. अहेडित् B. हेड्यात् Caus. हिडयति ते. A. अजीहिडत् -त्.
D. जिहेडिष्यति Frequ. जेहेड्यते, जेहेडीति, जेहेडि Pass. हेड्यते. A.
अहिडि, अहीडि. P. P. हेडित G. हेडित्वा. Inf. हेडितुम्.

हृष्ट (हेड्) 1. A. अनादरे. To dishonour. P. हेडते. Pf. जिहेडे. 2nd
sing. जिहेडिष्ये P. F. हेडिता F. हेडिष्यते. C. अहेडिष्यत्. Aor. अहेडिष्य.
B. हेडिषीष्ट Caus. हेडयति ते. A. अजिहेडत् -त्. Pass. हेड्यते. A. अहेडि.
For other forms see the above root.

हृष्ट (हेष्ट्) 1. A. अव्यक्ते शब्दे; (अश्वशब्दे). To neigh (as a horse) P.
हेषते Pf. जिहेषे 2nd sing. जिहेषिष्ये. P. F. हेषिता F. हेषिष्यते Aor.
अहेषिष्य B. हेषिषीष्ट Caus. हेषयति ते. A. अजिहेषत् -त्. D. जिहेषिष्यते.
Frequ. जेहेष्यते, जेहेपीति, जेहेष्टि. Pass. हेष्यते. A. अहेषि.

होड् (होड्) 1. P. चलने. To go; to move P. होडति. Pf. जुहोड. 2nd
sing. जुहोडिष्ये P. F. होडिता F. होडिष्यति. C. अहोडिष्यत् Aor. अहो-
डीत् B. होड्यात् Caus. होडयति ते. A. अजुहोडत् -त्. D. जुहोडिष्यति.
Frequ. जोहोड्यते, जोहोडीति, जोहोडि. Pass. होड्यते. A. अहोडि.

होड् (होड्) 1. A. अनादरे To dishonour; to disrespect. P. होडते. Pf.
जुहोड. 2nd sing. जुहोडिष्ये. P. F. होडिता F. होडिष्यते. C. अहोडिष्यत् Aor.
अहोडिष्य B. होडिषीष्ट Caus. होडयति ते. A. अजुहोडत् -त्. D. जुहोडिष्यते.
Frequ. see the above root. P. P. होडित G. होडित्वा. Inf. होडितुम्.

हृ (हृट्) 2 A. अपनयने. To take away; to conceal; to hide; to deny. P. हृते. Pf. हृन्तुवे. 2nd sing. जुहुर्विष. P. F. ह्येता. F. ह्येष्यते. Aor. अहोत् B ह्योपीत् Caus ह्रायति ते. A. अजुह्वन्-त् Des. जुह्यते. Frequ. जेह्यते, जेह्यति, जेह्यति Pass. ह्येते. A. अह्रावि. P. P. हृत. G. हृत्वा, अपनय. Inf. ह्येतुम्

हल (घटादिः) 1. P. चलने. To shake; to go; to move. P. हलति. Pf. जह्वाल. 2nd sing. जहलिय. P. F. हलता F. हलिष्यति. C. अहलिष्यत्. Aor. अह्रायीत् B ह्रान्त् Caus. हलयति-ते; with a preposition, हलयति-ते; without a preposition, हलयति-ते, हल्यति ते). A. अजिह्वन्-त्. Pass. ह्यते A. अहलि, अह्रालि.

हृ (हृमे) (घटादिः) 1. P. सवरणे To cover; to hide; to conceal. P. हृति. Pf. जहान. 2nd sing. जहगिथ. P. F. हृता F. हृष्यति. C. अहृष्यत् Aor. अहमीत्. B. हृयात्. Caus. हृयति-ते. A. अजिह्वन्-त्. D. जिह्विषति. Frequ. जाह्यते, जाह्यति, जाह्यति. Pass. ह्यते A. अहृगि, अहृगि.

हृ 10. U. व्यक्ताया वाचि To speak; to sound. P. ह्रापयति-ते. Pf. ह्रापयद्यकार-च्चेन &c. P. F. ह्रापयिता. F. ह्रापयिष्यति-ते Aor. अजिह्वन्-त्. B. ह्राप्यात्, ह्रापयिषीत्. D. जिह्रापयिषति-ते. Pass. ह्राप्यते. A. अह्रापि.

हृ 1. P. शब्दे लाघवे च. To sound; to become small. P. हसति. Pf. जह्रास. 2nd sing. जह्रमिष. P. F. हसिता. F. हसिष्यति. C. अह्रमिष्यत्. Aor. अहसीत्, अहमीत्. B. हस्यात् Caus. ह्रामयति-ते. A. अजिह्वन्-त्. Des. जिह्विषति. Frequ. जाहस्यते, जाहसीति, जाहसिन्. Pass. हस्यते. A. अह्रासि. P. P. हसित. G. हसित्वा, अपहस्य. Inf. हसितुम्.

हृ 1. A. अन्वये शब्दे To sound (as a drum or other musical instrument); to roar (as water or thunder). P. ह्रादते. Pf. जह्रादे. 2nd sing. जह्रादिषे. P. F. ह्रादता. F. ह्रादिष्यते. Aor. अह्रादिष्ट. B. ह्रादिषीष्ट. Caus. ह्रादयति-ते. A. अजिह्वन्-त्. D. जिह्रादिषते. Frequ. जाह्रायते, जाह्रादीति, जाह्राति. Pass. ह्रायते. A. अह्रादि.

ह्री 3. P. लज्जायाम्. To be modest or ashamed; to blush. P. जिह्रेति. Plu. जिह्रियति Pf. जिह्राय, जिह्रायद्यकार &c. 2nd sing. जिह्रियिष, जिह्रेय, जिह्रयाञ्चर्धे &c. P. F. हेता. F. हेष्यति. C. अहेष्यत्. Aor. अह्रीयीत्. B. ह्रीयात् Caus हेपयति-ते A. अजिह्वन्-त् Des. जिह्रीषति. Frequ. जेह्रीयते, जेह्रीयति, जेह्रीति. Pass. ह्रीयते. A. अह्रायि. P. P. ह्रीत, ह्रीण G. ह्रीत्वा, ग्रह्रीय. Inf. हेतुम्.

ह्रीच्छ 1. P. लज्जायाम् To be ashamed; to be modest; to blush. P. ह्रीच्छति. Pf. जिह्रीच्छ. 2nd sing. जिह्रीच्छिय. P. F. ह्रीच्छता. F. ह्रीच्छिष्यति. Aor. अह्रीच्छीत्. B. ह्रीच्छ्यात्. D. जिह्रीच्छिषति. Frequ. जेह्रीच्छयते, जेह्रीच्छीति, जेह्रीच्छि. Pass. ह्रीच्छयते. A. अह्रीच्छि.

ऋप् (ऋषे) 1. A. अन्यत्ते शब्दे. To neigh (as a horse) P. ऋषते. Pf. जिन्हेषे. 2nd sing. जिन्हेषिषे. P. F. ऋषिता. F. ऋषिष्यते. C. अन्हेषिष्यत्. Aor. अन्हेषिषत्. B. ऋषिषीष्ट. Caus. ऋषयति-ते. A. अजिन्हेषत्-त्. D. जिन्हेषिषते. Frequ. जन्हेष्यते, जन्हेषिष्ट. de. Pass. ऋष्यते. A. अन्हेषि.
 ऋग् (ल्हगे) (षटादिः) 1. P. संवरणे. To cover; to hide. P. ल्हगति. Pf. जल्हाग. 2nd sing. जल्हगिष्ये. P. F. ल्हगिता. F. ल्हगिष्यति. A. अल्हगीत्. B. ल्हग्यात्. D. जिल्हगिषति. Caus. ल्हगयति-ते. A. अजिल्हगत्-त्. Pass. ल्हग्यते. A. अल्हगि, अल्हागि.

रहप् 10. U. व्यक्तायां वाचि. To speak; to sound. P. ल्हापयति-ते. Pf. ल्हाप-यायकार-चक्रे &c. P. F. ल्हापयिता. F. ल्हापयिष्यति ते. Aor. अजिल्हपत्-त्. B. ल्हाप्यात्, ल्हापयिषीष्ट. D. जिन्हापयिषते. Pass. ल्हाप्यते. A. अल्हापि.

रहस् 1. P. शब्दे To sound. P. ल्हसति. Pf. जल्हास. 2nd sing. जल्हसिष्ये. P. F. ल्हसिता. F. ल्हमिष्यति. Aor. अल्हसीत्, अल्हासीत्. B. ल्हस्याद्. Frequ. जाल्हस्यते, जाल्हसीति, जाल्हस्ति.

रहाद् (हार्दीः) 1. A. अन्यत्ते शब्दे सुखे च. To sound (as a musical instrument); to be glad. P. ल्हादते. Pf. जल्हादे. 2nd sing. जल्हादिष्ये. P. F. ल्हादिता. F. ल्हादिष्यते. C. अल्हादिष्यत्. Aor. अल्हादिष्ट. B. ल्हादिषीष्ट. Caus. ल्हादयति-ते. A. अजिल्हादत्-त्. D. जिन्हादिषते. Frequ. जाल्हाद्यते, जाल्हादीति, जाल्हास्ति. Pass. ल्हाद्यते. A. अल्हादि. P. P. ल्हा. G. ल्हादिषा, अल्हाद्य. Inf. ल्हादितुम्.

रहल् (षटादिः in the sense of चलने) 1. P. नैर्हल्ये. To be afflicted; to move; to shake; to tremble; to go. P. रहलति. Pf. जल्हाल. 2nd sing. जल्हलिष्ये. P. F. रहलिता. F. रहलिष्यति. C. अल्हालिष्यत्. Aor. अल्हालीत्. B. रहल्यात्. Caus. रहलयति-ते, रहलयति-ते; (with a preposition, रहलयति-ते only; as दिव्हालयति ते.) A. अजिल्हालत्-त्. D. जिह-लिषति. Frequ. जाल्हाल्यते, जाल्हालीति, जाल्हास्ति. Pass. रहल्यते. A. अल्हालि. P. P. रहलित. G. रहलिषा. Inf. रहलितुम्.

रहृप् 1. P. कौटिल्ये. To be crooked; to deceive; to injure; to bend. P. हरति. Pf. जल्हार. 2nd sing. जल्हर्षे. P. F. हर्ता. F. हरिष्यति. C. अल्ह-रिष्यत्. Aor. अल्हर्षीत्. B. हर्षात्. Caus. हारयति ते. A. अजिल्हर्षत्-त्. D. जल्हर्षति. Frequ. जाल्हार्यते, जल्हरीति, जल्हर्षि &c. Pass. हर्यते. A. अल्हर्षि. P. P. हृत्. G. हृत्वा, अपहृत्य. Inf. हर्तुम्.

रह्ये (हेन्) 1. U. स्पर्धायां शब्दे च. To vie with; to struggle; to chal-
 lenge; to sound; to call. P. ह्ययति-ते. Pf. जुहाव, जुहुवे. 2nd sing. जुहविष्ये. P. F. ह्याता. F. ह्यास्यति ते. C. अल्हास्यत्-त्. Aor. अल्हात्-त्, अल्हास्त. B. ह्यात्, ह्यासीष्ट. Caus. ह्याययति-ते. A. अल्हावत्-त्; (in the opinion of some अनुहावत्-त् also). D. जुहयति-ते. D. of Caus. जुहावयिषति-ते. Frequ. जोह्यते, जोहवीति, जोहोति. Pass. ह्यते. A. अल्हायि. P. P. ह्यत्. Pot. P. ह्येय. G. ह्या, आह्य. Inf. हातुम्.

क्षम् (क्षाँ) 10. U. 1. P. क्षम्यम्. To endure; to forgive. P. क्षम्य-
यति ते; क्षम्यति. Pf. क्षम्याद्यकार-चक्रे &c; चक्षम्. P. F. क्षम्यता; क्षमि-
ता. F. क्षम्यिष्यति-ते; क्षम्यिष्यति. Aor. अचक्षम्-त; अक्षमीत्. B.
क्षम्यात्-; क्षम्यिषीत्; क्षम्यात्. Pass. क्षम्यते. A. अक्षमि. G. क्षम्य-
क्षम्, क्षाम्यक्षाम्यम्.

क्ष 1. P. सचलने. To flow. P. क्षरति. Pf. चक्षार. 2nd sing. चक्षरिष.
P. F. क्षरिता. F. क्षरिष्यति. C. अक्षरिष्यत्. Aor. अक्षरीत्. B. क्षर्यात्.
Caus. क्षारयति-ते. A. अचिक्षरत्-त. D. चिक्षरिषति. Frequ. चाक्षरते,
चाक्षरीति, चाक्षरति. Pass. क्षर्यते. A. अक्षारि. P. P. क्षरित. G. क्षरित्वा.
Inf. क्षरितुम्.

क्ष 10. U. 1. P. शौचकर्मणि. To wash; to cleanse. P. क्षालयति-ते,
क्षलति. Pf. क्षालयाद्यकार-चक्रे &c; चक्षाल. P. F. क्षालयिता; क्षलित. F.
क्षालयिष्यति-ते, क्षलिष्यति. Aor. अचिक्षलत्-त; अक्षालीत्. B. क्षाल्यात्,
क्षालयिषीत्; क्षाल्यात्. D. चिक्षालयिषति ते; चिक्षलिषति. Frequ. of the
first conj. चाक्षल्यते, चाक्षलीति, चाक्षलि. Pass. क्षाल्यते; क्षल्यते. A.
अक्षालि. P. P. क्षालित, क्षलित. G. क्षालयित्वा, प्रक्षाल्य, क्षलित्वा; प्रक्षाल्य
Int. क्षालयितुम्; क्षलितुम्.

क्षि 1. P. क्षये. To decay; to waste. P. क्षयति. Pf. चिक्षाय. 2nd sing.
चिक्षयिष, चिक्षेप. P. F. क्षेता. F. क्षेप्यति. C. अक्षेप्यत्. Aor. अक्षीत्. B.
क्षीयात्. Caus. क्षाययति ते. A. अचिक्षयत्-त. D. चिक्षीषति. Frequ.
चक्षीयते, चक्षीयति, चक्षेति. Pass. क्षीयते. A. अक्षायि. P. P. क्षित, क्षीण.
G. क्षित्वा, प्रक्षीय. Inf. क्षेपुम्. Pot. P. क्षेय, क्षय्य (perishable.)

क्षि 5. P. (छान्दसः) अयभाषायामपीत्येके; (न तदयः शक्रभृता क्षिणोति. *Raghu*).
हिसायाम् To kill. P. क्षिणोति. All other forms of this root
except those of the conjugational tenses and moods are
like those of the above root.

क्षि 6. P. निवासगल्पोः. To dwell; to go. P. क्षियति. All other forms
of this root except those of the conjugational tenses and
moods are identical with those of क्षि 1. P.

क्षिण् (क्षिणु) 8. U. हिसायाम्. To kill; to hurt. P. क्षिणोति, * क्षेणोति,
क्षिणुते, * क्षेणुते. Pf. विक्षेण, चिक्षिणे. 2nd sing. चिक्षेणिष, चिक्षिणिषे.
P. F. क्षेणिता. F. क्षेणिष्यति-ते. Aor. अक्षेणीत्, अक्षेणिष्ट, अक्षित. 2nd
sing. अक्षेणीः, अक्षेणिष्ठा, अक्षिमाः. B. क्षिण्यात्, क्षेणिषीत्. Caus. क्षेण्य-
ति-ते. A. अचिक्षिणत्-त. D. चिक्षिणिषति-ते, चिक्षेणिषति-ते. Frequ. चक्षि-
ष्यते, चक्षिणीति, चक्षेणिष्ट. Pass. क्षिष्यते. A. अक्षेणि. P. P. क्षित. G.
क्षिणित्वा, क्षेणित्वा, क्षित्वा, प्रक्षित्य. Inf. क्षेणितुम्.

* The penultimate vowels of the roots क्षिण्, क्षण्, वृण्, and धृण्, all of
the 6th class, take guna optionally before उ, the conjugational sign.

क्षि 1. P. अव्यक्ते शब्दे. To speak inarticulately. P. क्षेदति. Pf. चिक्षेद. 2nd sing. चिक्षेदिय. P. F. क्षेदिता. F. क्षेदिष्यति. Aor. अक्षेदीत्. B. क्षिप्यात्.

क्षि 4. P. प्रेरणे. To throw. P. क्षिप्यति. Pf. चिक्षेप. 2nd sing. चिक्षेपिय. P. F. क्षेप्ता. F. क्षेप्स्यति. C. अक्षेप्स्यत्. Aor. अक्षेप्सीत्. B. क्षिप्यात्. Caus. क्षेपयति-ते. A. अचिक्षिपत्-त. D. चिक्षिप्सति. Frequ. चेक्षिष्यते, चेक्षिषीति, चेक्षेति. Pass. क्षिप्यते. A. अक्षेपि. P. P. क्षिप्त. Ger. क्षिप्त्वा. Inf. क्षिप्य. Inf. क्षेप्तुम्.

क्षि 6. U. प्रेरणे. To throw; to cast. P. क्षिपति-ते. Pf. चिक्षेप, चिक्षेपे. 2nd sing. चिक्षेपिय, चिक्षिपिये. P. F. क्षेप्ता. F. क्षेप्स्यति-ते. C. अक्षेप्स्यत्-त. Aor. अक्षेप्सीत्, अक्षिप्त. B. क्षिप्यात्, क्षिप्सीत्. D. चिक्षिप्सति-ते. All other forms of this root are like those of the above root.

क्षि (क्षिउ) 1. 4. P. निरसने. To spit out. P. क्षेवति, क्षीव्यति. Pf. चिक्षेव. 2nd sing. चिक्षेविष. P. F. क्षेविता. F. क्षेविष्यति. C. अक्षेविष्यत्. Aor. अक्षेवीत्. B. क्षीव्यात्. Caus. क्षेवयति-ते. A. अचिक्षिवत्-त. D. चिक्षेविषति, क्षुक्षूपति. Frequ. चेक्षीव्यते. Pass. क्षीव्यते. A. अक्षेवि. P. P. क्ष्युत. G. क्षेविता, क्ष्युत्वा, प्रक्षीव्य. Inf. क्षेवितुम्.

क्षी 4. A. हिंसायाम्. To kill. P. क्षीयते. Pf. चिक्षीये. 2nd sing. चिक्षिष्ये. P. F. क्षेप्ता. F. क्षेप्यते. C. अक्षेप्यत्. Aor. अक्षेष्ट. B. क्षेपीष्ट. Caus. क्षाययति-ते. A. अचिक्षयत्-त. D. चिक्षीपते. Frequ. चेक्षीयते, चेक्षीयति, चेक्षेति. Pass. क्षीयते. A. अक्षावि. P. P. क्षीत. G. क्षीत्वा. Inf. क्षेतुम्.

क्षी (क्षीप) 9. P. हिंसायाम्. To kill. P. क्षीणाति. All other forms of this root are identical with those of क्षि 1. P. P. P. क्षीत. G. क्षीत्वा. Inf. क्षेतुम्.

क्षीज् 1. P. अव्यक्ते शब्दे. To speak inarticulately. P. क्षीजति. Pf. चिक्षीज. 2nd sing. चिक्षीजिय. P. F. क्षीजिता. F. क्षीजिष्यति. C. अक्षीजिष्यत्. Aor. अक्षीजीत्. B. क्षीज्यात्. Caus. क्षीजयति-ते. A. अचिक्षिजत्-त. D. चिक्षीजिषति. Frequ. चेक्षीज्यते, चेक्षीजीति, चेक्षीक्ति.

क्षीव् (क्षीवृ) 1. A. मदे. To be drunk or intoxicated. P. क्षीवते. Pf. चिक्षीवि. 2nd sing. चिक्षीविषे. P. F. क्षीविता. F. क्षीविष्यते. C. अक्षीविष्यत्. Aor. अक्षीविष्ट. B. क्षीविषीष्ट. Caus. क्षीवयति-ते. A. अचिक्षीवत्-त. D. चिक्षीविषते. Frequ. चेक्षीव्यते, चेक्षीवीति, चेक्षीति. Pass. क्षीव्यते. A. अक्षीवि. P. P. क्षीव; (but प्रक्षीवित). G. क्षीविता. Inf. क्षीवितुम्.

क्षीव् (क्षीवृ) 1. A. मदे. To be drunk; to be intoxicated. The forms of this root are like those of the above root, with the only difference of व् for वृ.

क्षीव् (क्षीवृ) 1. P. निरसने. To spit out. P. क्षीवति. Pf. चिक्षीवि. P. F. क्षीविता. F. क्षीविष्यति. Aor. अक्षीवीत्. B. क्षीव्यात्. Frequ. चेक्षीव्यते.

क्षु (क्षु) 2. P. क्षब्दे. To cough; to sneeze. P. क्षौति. Pf. बुक्ष्वात्. 2nd sing. बुक्षसि. P. F. क्षब्दिता. F. क्षब्दिष्यति. C. बुक्षोदिव्यत्. Aor. अक्ष्वातीत्. B. क्ष्वात्. Caus. क्षावयति-ते. A. अक्ष्वन्त-त्. D. बुक्ष्वात्. Frequ. चोक्ष्यते, चोक्षतीति, चोक्षोति. Pass. क्ष्वते. A. अथावि. P.P. क्षुत. G. क्षुता. Inf. क्ष्विदुम्.

क्षु 1. P. (छान्दसः) गतौ. To go. P. क्षोदति. Pf. बुक्षोद. 2nd sing. चक्षोदसि. P. F. क्षोदिता. F. क्षोदिष्यति. C. अक्षोदिव्यत्. Aor. अक्षोदीत्. B. क्ष्वात्.

क्षु (क्षु) 7. U. संपेपणे. To pound; to crush. P. क्षुणति, क्षुत्ते. Pf. बुक्षोद, बुक्षुदे. 2nd sing. बुक्षोदसि, बुक्षुदिये. P. F. क्षोत्ता. F. क्षोत्स्यति. C. अक्षोत्स्यत्-त्. Aor. अक्षुत्, अक्षोत्सीत्, अक्षुत्. B. क्षुष्यात्. धुत्सीत्. Caus. क्षोदयति-ते. A. अक्षुदन्त-त्. D. बुक्षुत्स्यति. Frequ. चोक्षुयते, चोक्षुदीति, चोक्षोति. Pass. क्षुयते. A. अक्षोदि. P. P. क्षुण्ण. G. क्षुत्ता. Inf. क्षोतुम्.

क्षु 4. P. बुभुक्षायाम्. To be hungry. P. क्षुष्यति. Pf. बुक्षोष. 2nd sing. बुक्षोषिथ. P. F. क्षोद्धा. F. क्षोत्स्यति. C. अक्षोत्स्यत्. Aor. अक्षुषत्. B. क्षुष्यात्. Caus. क्षोषयति-ते. A. अक्षुक्षयन्-त्. D. बुभुक्षति. Frequ. चोक्षते, चोक्षतीति, चोक्षोदि. Pass. क्षुष्यते. A. अक्षोधि. P. P. क्षुषित. G. क्षुषिता, क्षोषित्वा, संक्षुष्य. Inf. क्षोद्धम्.

क्षु (क्षु) 1. P. मदे. To be intoxicated. P. क्षोषति. Pf. बुक्षोष. P. F. क्षोषिता. F. क्षोषिष्यति. Aor. अक्षोषीत्. B. क्षुष्यात्.

क्षु 1. A. सञ्चलने. To be agitated; to be disturbed. P. क्षोभते, Pf. बुभुभे. 2nd sing. बुभुभिषे. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्यते. C. अक्षोभिष्यत्. Aor. अनुभन्, अक्षोभिन्. B. क्षोभिषीत्. Caus. क्षोभयति-ते. A. अनुभन्त-त्. D. बुभुभिते, बुभोभयते. Frequ. चोभुभ्यते, चोभुमीति, चोक्षोभि. Pass. क्षुभ्यते. A. अक्षोभि. P. P. क्षुभित, क्षोभित; (also क्षुभ a churning handle) G. क्षुभित्वा, क्षोभित्वा, प्रक्षुभ्य. Inf. क्षोभिषुम्.

क्षु 4. P. सञ्चलने. To be agitated. P. क्षुभ्यति. Pf. बुक्षोम. 2nd sing. बुक्षोमिथ. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्यति. Aor. अनुभन्. B. क्षुभ्यात्. D. बुभुभियति, बुक्षोभियति. P. P. क्षुभित; (also क्षुभ). For the remaining forms see the above root.

क्षु 9. P. सञ्चलने. To tremble. P. क्षुञ्जति. Imperf. बुक्ष्वात्. Impera. बुक्षतु. 2nd sing. बुमाज. Pf. बुक्षोम. 3rd sing. बुक्षोमिथ. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्यति. C. अक्षोभिष्यत्. Aor. अक्षोमीत्. B. क्षुञ्ज्यात्. D. बुभुभियति, बुक्षोभियति. For the remaining forms see क्षु 4. P.

क्षु (छान्दसः) 1. P. गतौ. To go. P. क्षुमति. Pf. बुक्षुम. P. F. क्षुमिता. F. क्षुमिष्यति. Aor. अक्षुमीत्. B. क्षुम्यात्.

क्षु 6. P. विरेषणे. To scratch; to make lines. P. क्षुरति. Pf. बुक्षोर. 2nd sing. बुक्षोरिथ. P. F. क्षोत्ता. F. क्षोरिष्यति. C. अक्षोरिष्यत्. Aor. अक्षोरीत्. B. क्ष्यात्. D. बुक्षुरियति, बुक्षोरियति. Frequ. चोक्ष्यते, चोक्षतीति, चोक्षोति.

इवेल् (इवेल्) 1. P. चलने. To move. P. इवेलति. Pf. चिइवेल्. 2nd sing. चिइवेलिय. P. F. इवेलिता. F. इवेलिष्यति. C. अइवेलिष्यत्. Aor. अइवेलीत्. B. इवेल्यात्. Caus. इवेलयति-ते. A. अचिइवेल्त-त्. D. चिइवेलिषेति. Frequ. चेइवेल्यते, चेइवेलीति, चेइवेलित्. Pass. इवेल्यते. A. अइवेलि. P. P. इवेलित. G. इवेलित्वा. Inf. इवेलितुम्.

ज्ञ,

अप् 10 U. ज्ञाने ज्ञापने च. To know; to cause to know; to see; to please. P. ज्ञपयति-ते. Pf. ज्ञपयाश्चकार-चके &c. P. F. ज्ञपयिता. F. ज्ञपयिष्यति-ते. Aor. अजिज्ञपत्-त्. B. ज्ञप्यात्. ज्ञपयिषीष्ट. D. जिज्ञापयिषति ते. ज्ञाप्सति-ते. Pass. ज्ञप्यते. A. अज्ञपि, अज्ञापि. P. P. ज्ञप्त, ज्ञपित. G. ज्ञपयित्वा, विज्ञप्य. Inf. ज्ञपयितुम्.

आ 9. U. अवबोधने. To know; P. जानाति, जानीते. Imperf. अजानात्, अजानीत्. Impera. जानातु, जानीताम्. 2nd sing. जानीहि, जानीष्व. Pot. जानीयात्, जानीत. Pf. जज्ञौ, जज्ञे. 2nd sing. जज्ञिय, जज्ञाय, जज्ञिये. P. F. ज्ञाता. F. ज्ञास्यति-ते. C. अज्ञास्यत्-त्. Aor. अज्ञादीत्, अज्ञास्त. B. ज्ञायात्, ज्ञेयात्. ज्ञासीष्ट. Caus. ज्ञापयति-ते, ज्ञपयति-ते (to cause to see; to exhibit; to gratify; to sharpen; to slay). A. अजिज्ञपत् त. D. जिज्ञासते, (अनुजिज्ञासति). Frequ. जाज्ञायते, जाज्ञेति, जाज्ञाति. Pass. ज्ञायते. A. अज्ञापि. P. P. ज्ञात. G. ज्ञात्वा, विज्ञाय. Inf. ज्ञातुम्.

10. U. नियोगे. To command; to direct; (generally with आ). P. ज्ञापयति-ते. Pf. ज्ञापयाश्चकार-चके &c. P. F. ज्ञापयिता. P. ज्ञापयिष्यति-ते. C. अज्ञापयिष्यत्-त्. Aor. अजिज्ञपत् त. B. ज्ञाप्यात्, ज्ञापयिषीष्ट. D. जिज्ञापयिषति-ते. Pass. ज्ञाप्यते. A. अज्ञापि. P. ज्ञापित. G. ज्ञापयित्वा. Inf. ज्ञापयितुम्.